

**Mikrotoponimia
Beskidu Niskiego**

Robert Słabczyński

Mikrotoponimia Beskidu Niskiego

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
RZESZÓW 2023

Recenzowała
dr hab. URSZULA BIJAK, prof. IJP PAN

Opracowanie redakcyjne i korekta
WŁADYSŁAW WÓJTOWICZ

Opracowanie techniczne i łamanie
WOJCIECH PĄCZEK

Korekta techniczna
EWA KUC

Projekt okładki
GRZEGORZ WOLAŃSKI

Zdjęcia zamieszczone w pracy, jeżeli nie podano innego źródła,
pochodzą ze zbiorów prywatnych autora.

© Copyright by
Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rzeszów 2023

ISBN 978-83-8277-102-2

2033

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigoń 6, tel. 17 872 13 69, tel./fax 17 872 14 26
e-mail: wydaw@ur.edu.pl; <https://wydawnictwo.ur.edu.pl>
wydanie I; format B5; ark. wyd. 31; ark. druk. 32,5; zlec. red. 37/2022

Druk: Drukarnia Uniwersytetu Rzeszowskiego
Oprawa: Mitel Sp. z o.o.

Spis treści

Wstęp	9
1. Cel i zakres pracy	9
2. Charakterystyka źródeł	12
3. Stan badań	17
4. Wybrane zagadnienia metodologiczne	18
4.1. Znaczenie terminu <i>mikrotoponim</i>	18
4.2. Powstawanie mikrotoponimów i ich funkcje	20
4.3. Cechy mikrotoponimów	22
4.4. Klasyfikacje mikrotoponimów w pracach onomastycznych	25
5. Kryteria wyodrębniania mikrotoponimów	29
6. Struktura pracy	31
7. Historia badanego obszaru	32
8. Ludność	52
9. Język mieszkańców badanych wsi	60
I. Słownik mikrotoponimów	69
1. Zasady redakcyjne słownika	69
2. Słownik	70
II. Klasyfikacja semantyczno-motywacyjna zgromadzonego materiału	321
1. Mikroojkonimy	324
1.1. Rozwój nazewnictwa	324
1.2. Klasyfikacja	329
1.3. Wnioski	331
2. Mikroanojkonimy	333
2.1. Hydronimy	333
2.1.1. Rozwój nazewnictwa	335
2.1.2. Klasyfikacja	338
2.1.3. Wnioski	340
2.2. Oronimy	343
2.2.1. Rozwój nazewnictwa	344
2.2.2. Klasyfikacja	346
2.2.3. Wnioski	348
2.3. Nazwy pól	350
2.3.1. Rozwój nazewnictwa	351
2.3.2. Klasyfikacja	355
2.3.3. Wnioski	358
2.4. Nazwy terenów leśnych	360
2.4.1. Rozwój nazewnictwa	361
2.4.2. Klasyfikacja	365
2.4.3. Wnioski	368

2.5. Hodonimy	370
2.5.1. Rozwój nazewnictwa	371
2.5.2. Klasyfikacja	374
2.5.3. Wnioski	375
2.6. Nazwy obiektów kultury	376
3. Podsumowanie	379
III. Stalość i zmienność nazw	385
1. Nazwy paralelne	386
1.1. Zmiany nazw strumieni	387
1.2. Zmiany nazw gór	390
1.3. Zmiany nazw mikroojkonimów	392
1.4. Zmiany nazw pól, gruntów leśnych	393
1.5. Zmiany nazw różnych obiektów kultury	394
1.6. Wnioski	394
2. Nazwy wariantywne	395
3. Relacje między nazwą a obiektem	399
3.1. Zanik obiektu, zanik nazwy	400
3.2. Zanik obiektu, nazwa zachowana	401
3.3. Istnienie obiektu, zanik motywacji, zanik nazwy	401
3.4. Zanik motywacji, funkcjonowanie nazwy	402
3.5. Istnienie obiektu, zmiana rangi obiektu, zanik nazwy	404
3.6. Nazwa zachowana, ograniczenie zakresu nazwy	405
3.7. Istnienie obiektu, zanik nazwy	406
3.8. Istnienie obiektu, istnienie nazwy	406
3.9. Zanik nazwy, obiekt trudny do zlokalizowania	407
3.10. Wnioski	407
IV. Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza	411
1. Pogranicze	411
2. Mikrotoponimy jako symptomy	414
2.1. Symptomy pogranicza językowego i etnicznego	417
2.1.1. Symptomy pogranicza między językiem ogólnopolskim i gwarą	418
2.1.2. Pogranicze międzyjęzykowe (etniczno-językowe)	421
2.1.2.1. Substytuty i hybrydy polsko-łemkowskie	421
2.1.2.2. Bazy apelatywne i antroponimiczne mikrotoponimów	423
2.1.2.2.1. Nazwy oparte na bazach polskich i łemkowskich	423
2.1.2.2.2. Nazwy oparte tylko na bazach łemkowskich	427
2.1.2.2.3. Nazwy oparte na bazach polskich	427
2.1.2.2.4. Nazwy oparte na bazach rumuńskich	428
2.1.2.2.5. Nazwy oparte na bazach słowackich i węgierskich ...	429
2.1.3. Podsumowanie	429
2.2. Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza religijnego	430
2.3. Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza socjokulturowego	433
3. Swój/obcy na pograniczu	443
Zakończenie	451

Spis treści

Wykaz skrótów	461
Źródła	461
Inne skróty	466
Wykaz map, ilustracji, fotografii, tabel	468
Załączniki	470
Bibliografia	477
Indeks nazw	495

Wstęp

1. Cel i zakres pracy

Przedmiotem rozprawy są współczesne i historyczne mikrotoponimy dwudziestu miejscowości leżących we wschodniej części Beskidu Niskiego. Pod względem administracyjnym badane wsie należą w większości do gminy Jaśliska (Jaśliska, Posada Jaśliska, Daliowa, Szklary, Lipowiec, Czeremcha, Wola Niżna, Wola Wyżna, Rudawka Jaśliska, Jasiel, Polany Surowiczne, Surowica, Darów, Moszczaniec), a także gminy Rymanów (Królik Polski, przed wysiedleniami ludności łemkowskiej także Królik Wołoski) i gminy Dukla (Zawadka Rymańska, Tylawa, Barwinek, Zyn dranowa) w powiecie krośnieńskim, w województwie podkarpackim, zob. mapę 1.

Wybrany do badań teren jest reprezentatywny dla struktury etnicznej Beskidu Niskiego z okresu, kiedy powstała znaczna część zgromadzonych w pracy nazw. Obszar ten leży bowiem na terenie przedwojennej Łemkowszczyzny, gdzie większość stanowili Łemkowie, znacznie mniej liczne grupy tworzyli Polacy, Żydzi, Romowie. Zakres obszaru badawczego podyktowany był również dawnymi podziałami i zależnościami administracyjnymi, stosunkami prawnowłasnościowymi, co niejednokrotnie znajduje odzwierciedlenie w nazewnictwie terenowym. Podczas wyznaczania granic obszaru badawczego uwzględniono także relacje między mieszkańcami różnych wsi, wynikające m.in. z bezpośredniego sąsiedztwa grup etnicznych, co umożliwiło obserwację zjawisk językowych będących wynikiem interferencji polszczyzny i łemkowszczyzny. Poddane eksploracji naukowej terytorium jest obszarem, na którym koncentrują się różne procesy językowe, kulturowe, socjologiczne charakterystyczne nie tylko dla historycznej Łemkowszczyzny, ale także dla innych terenów pogranicznych.

Celem pracy jest inwentaryzacja nazewnictwa, utrwalenie nie tylko obecnego stanu mikrotoponimii, ale także rekonstrukcja systemów nazewniczych wsi łemkowskich wysiedlonych po II wojnie światowej. Służy temu obszerny słownik. Zebrane onimy stały się punktem wyjścia do realizacji celu nadrzędnego, opisu semantyczno-motywacyjnego zgromadzonego nazewnictwa, omówienia najważniejszych zmian w mikrotoponimii Beskidu Niskiego oraz

ich interpretacji jako symptomów pogranicza. Realizację wymienionych zadań badawczych umożliwiło rozpatrywanie nazw na różnych etapach ich funkcjonowania w społeczeństwie, głównie w fazie nominacyjnej (substancjalizacji), podczas której powstały onim staje się „ostateczną konkretyzacją językową wcześniej ujawnionego motywu nazewniczego”¹, oraz w fazie postnominacyjnej (interpretacji), końcowym etapie powstawania onimów, odnoszącym się do miana w użyciu, kiedy „następuje oderwanie od źródła motywacji, pozbawienie nazwy zdolności wyrażania treści pojęciowych z jednoczesną możliwością odsyłania do konkretnych obiektów przez użytkowników” [Rutkiewicz-Hanczewska 2012: 356–357].

Mapa 1. Obszar badań

Źródło: <https://polska.e-mapa.net/> [dostęp: 15.12.2021].

¹ Fazę nominacyjną poprzedza fazy prenominacji (ideacji), kiedy wyodrębniony zostaje obiekt nominacji i dochodzi do wyboru motywu nazewniczego. Na tym etapie może funkcjonować wiele „próbnych” nazw, dopóki nie utrwali się jedna, ściśle powiązana z określonym denotatem [Rutkiewicz-Hanczewska 2012: 356–357].

Ujęcie mikrotoponimów w fazie nominacji umożliwiło semantyczno-motywacyjną analizę mikrotoponimów, ich klasyfikację oraz określenie preferencji nazewniczych mieszkańców Beskidu Niskiego. Podstawą tak ukierunkowanych badań były prace wybitnych polskich językoznawców, m.in. R. Mrózka [1990], M. Kornaszewskiego [1986], H. Borka [1988], U. Bijak [2013], A. Myszki [2006], E. Rzetelskiej-Feleszko [1982, 1984], E. Wolnicz-Pawłowskiej [2013]. Faza postnominacyjna pozwoliła natomiast na interpretację onimów jako symptomów, onimicznych znaków pewnych procesów językowych, społeczno-kulturowych występujących na pograniczu, rozumianym nie tylko jako terytorium zamieszkiwane przez różne grupy etniczne, na którym przenikają się kultury, języki, religie, ale także jako relacje między językiem i kulturą, przeszłością i współczesnością. Do takiej analizy zgromadzonego materiału zainspirowała mnie praca Katarzyny Skowronek pt. *Nazwy własne jako symptomy kultury (na przykładzie tytułów poradników autoterapeutycznych)* [Skowronek 2016]. Ogólne założenia metodologiczne wymienionego artykułu stały się punktem wyjścia do rozpatrywania mikrotoponimów jako symptomów pogranicza językowego i etnicznego, pogranicza religijnego, pogranicza socjokulturowego. Podstawę dla tak zorientowanej analizy stworzyły rozważania dotyczące kategorii pogranicza prezentowane przez socjologów G. Babińskiego [1994, 1997, 2002], A. Sadowskiego [1995], I. Niedźwiecką-Iwańczak [2020], I. Machaj [2000], A. Kłoskowską [1996], J. Straczuk [2006] i językoznawców, głównie przez H. Pelcową [2019].

Przyjęta diachroniczna perspektywa badań pozwoliła także na określenie zmian w nazewnictwie, opis najważniejszych zjawisk z zakresu polionimii, a także dotyczących stałości i ulotności onimów, por. opracowania np. A. Bańkowskiego [1982], R. Mrózka [1990], U. Bijak [2013: 212–230; 2016], M. Biolik [2000: 16–24].

Prezentowana rozprawa jest pierwszym opracowaniem przedstawiającym w miarę pełny zasób nazewnictwa dwudziestu wsi z obszaru dawnej Łemkowszczyzny. Zgromadzone i opisane w pracy mikrotoponimy dokumentują przeszłość regionu, obrazują przemiany pod względem etnicznym, w sposobie użytkowania gruntów, informują o stosunkach własnościowych, obiektach ważnych dla poszczególnych mikrowspólnot. Odzwierciedlają również sposób postrzegania przez człowieka otaczającego go świata, zarówno w wymiarze materialnym, jak i społecznym. Przechowują informacje o ważnych dla mieszkańców wydarzeniach.

2. Charakterystyka źródeł

Materiał onimiczny zawarty w pracy został zgromadzony podczas badań terenowych, które prowadzono w latach 2016–2019. Na podstawie wywiadów z mieszkańcami Jaślisk, Posady Jaśliskiej, Woli Niżnej, Moszczańca, Daliowej, Królika Polskiego, Zawadki Rymanowskiej, Tylawy, Barwinka, Zyndranowej zgromadzono największą część nazw używanych współcześnie oraz w XX w. Nazwy te obejmują głównie anojkonimy, także ojkonimy, spośród których dużą wartość onomastyczną mają miana części wsi, przysiółków, domostw nieuwzględniane w żadnych innych materiałach źródłowych. Wywiady prowadzono głównie z najstarszymi przedstawicielami danych mikrospołeczności, w sumie było to kilkadziesiąt osób. Z niektórymi rozmawiano dwu- lub trzykrotnie w celu doprecyzowania, uzupełnienia informacji. Pytano oczywiście o miana obiektów, ich położenie, a także motywacje nazewnicze. Dużą wagę podczas badań terenowych przywiązywano do doboru informatorów, starano się, aby były to osoby, które zajmowały się uprawą roli, dobrze orientowały się w topografii wsi, miały wiedzę dotyczącą m.in. historii wsi. Warto zaznaczyć, że wśród respondentów byli także Łemkowie.

W zasobie źródłowym znalazły się również materiały kartograficzne, dokumenty administracyjne, słowniki historyczne, opracowania onomastyczne, nagranie na taśmie szpulowej, książka autobiograficzna, archiwalna audycja Radia Rzeszów, mikrofilmy – w sumie około dziewięćdziesięciu jednostek. Wiele materiałów źródłowych to dokumenty historyczne przechowywane w archiwach w Przemyślu, Sanoku i Rzeszowie, a udostępniane w czytelnich w formie rękopisów i mikrofilmów, a także skanów za pośrednictwem internetu. Wymienione źródła uzupełniają jeszcze zdigitalizowane dokumenty historyczne ze zbiorów Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy m. Lwów oraz Muzeum Historycznego w Sanoku udostępniane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Sanoku.

Najbogatszym źródłem nazw były różnego rodzaju mapy historyczne i współczesne. Największą liczbę dawnych mikrotoponimów wynotowano z map katastru galicyjskiego z lat 1851–1854. Na planach poszczególnych wsi przedstawiono bieg strumieni, zasięg lasów, obiekty gospodarcze, większe wzniesienia, a także układ gruntów rolnych. Znalazły się tam również hydronimy, oronimy, a ponadto nazwy pól i lasów. Ciekawym źródłem były również szkice polowe do map katastralnych o takiej samej

jak one treści topograficznej, zawierające jednak nazwy, których z jakichś powodów nie naniesiono na mapach właściwych, np. w *Szkicach polowych gminy Jaśliska* z 1851 r. znajdują się nieuwzględnione na mapie katastralnej Jaślisk nazwy *Pod Kamarką* i *Pańkówka* (zob. zał. 1). Warto zaznaczyć, że oba mikrotoponimy używane są do obecnych czasów. Bardzo cennym źródłem były również mapy sporządzone przez austriackich kartografów udostępniane w serwisie *mapire.eu*: *Galizien und Lodomerien (1779–1783) – First Military Survey* (tzw. *Pierwsze (józefińskie) zdjęcie wojskowe Galicji*) (E 2), *Galicia and Bukowina (1861–1864) – second military survey of the Habsburg Empire century* (tzw. *Drugie (franciszkowski) zdjęcie Galicji*) (E 1), *Europe in the XIX. century (with the Third Military Survey) 1869–1877* (tzw. *Trzecie (franciszko-józefińskie) zdjęcie wojskowe Galicji*) (E). Na mapach naniesiono w języku polskim nazwy gór, strumieni, części lasu. Jak pisze W. Włoskowicz, wymienione „materiały kartograficzne stanowią przydatne źródło do badań toponomastycznych, są też cennym świadectwem postępującej polonizacji toponimii w austro-węgierskiej topografii i kartografii Galicji” [Włoskowicz 2021: 348]. Ciekawym uzupełnieniem austriackich źródeł kartograficznym była mapa zatytułowana *Bestandeskarte der Gebrüder Thonetschen Herrschaft Barwinek* (BGT), która powstała w 1887 r. na potrzeby spółki założonej przez braci Thonet, właścicieli znanej wiedeńskiej fabryki mebli giętych (mapa przechowywana jest w Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zydranowej). Wartościowe źródło mikrotoponimów stanowiły również mapy zamieszczone w serwisie internetowym *stremapy.sk*. Dwie z nich (austriackie), datowane na 1839 r. (SM) i 1889 r. (SM 1), doskonale uzupełniają dziewiętnastowieczny zasób nazewnicy badanego obszaru. Cztery pozostałe to pochodzące z lat 1938 (x 2), 1955, 1990 mapy Słowacji (SMSP, SMSW, SMMT, SMMT 2), które obejmują również leżące przy granicy tereny należące do Polski. Nazwy obiektów (strumieni, wzniesień, pól) znajdujących się poza granicami Słowacji (wówczas Czechosłowacji) zapisano po polsku. Ze źródeł kartograficznych z początku XX w. warto wymienić mapę taktyczną Polski z lat 1924–1939: pas 51, słupek 33, Jaśliska (MTP 1); pas 51, słupek 33, Lesko; pas 50, słupek 33, Jasło (MTP 2), zawierającą nazwy gór, strumieni, pól i przysiółków. Istotnego materiału toponimicznego dostarczyły dwie mapy, które powstały w latach pięćdziesiątych XX w.: *Mapa gospodarcza – użycie powierzchni ziemi* z 1950 r. (MG) uwzględniająca głównie nazwy pól i lasów oraz odręczny szkic (autorstwa Jana Grze-

bienia) z 1954 r. opatrzony tytułem *Nadleśnictwo Jaśliska – inwentaryzacja potoków górskich* (IPG), na którym naniesiono bieg 615 strumieni górskich o łącznej długości 271 km. Podano również nazwy około trzydziestu większych cieków wodnych (zob. zał. 8).

Bardzo bogaty zasób mikrotoponimów zawierają mapy autorstwa Wojciecha Krukara: *Okolice Rymanowa Zdroju, Dukla i okolice, Okolice Rymanowa Zdroju. Mapa turystyczno-nazewnicza* (MWKR, MKWR, MWKD, ORZ). Uzupełnieniem materiałów kartograficznych jest *Słownik etymologiczny nazw terenowych. Załącznik do mapy turystyczno-nazewniczej Okolice Rymanowa Zdroju: Dukla – Jaśliska – Iwonicz Zdrój* (SENT) objaśniający pochodzenie wybranych nazw obiektów zaznaczonych na mapie. Wymienione dokumenty powstały na podstawie badań terenowych przeprowadzonych w latach dziewięćdziesiątych XX w. z najstarszymi mieszkańcami wsi leżących w większości w pasie dawnej Łemkowszczyzny. Badaczowi udało się także dotrzeć do mieszkańców przedwojennych miejscowości łemkowskich, którzy powrócili do rodzinnych stron, również tych pozostających „na wygnaniu”. Przygotowane na podstawie wywiadów (w tym wywiadów w terenie, wywiadów korespondencyjnych) mapy mają charakter rekonstrukcyjny, uwzględniają bowiem w dużym stopniu nazewnictwo używane przez Łemków jeszcze przed wysiedleniami w latach czterdziestych XX w., ale współcześnie już nieużywane.

Cennego materiału onimicznego dostarczyły różne dokumenty urzędowe sporządzone przez administrację austriacką w języku niemieckim, które zawierają nazwy terenowe zapisane po polsku. Są to pochodzące z lat 1851–1852 opisy granic poszczególnych miejscowości (np. *Definitive Grenzbeschreibung der Gemeinde Barwinek – Ostateczny opis granic gminy Barwinek* (OGB), *Copie Gränzbeschreibung der Gemeinde Jaśliska – Kopia opisu granic gminy Jaśliska* (OGJ), zob. zał. 2), protokoły parcel gruntowych (np. *Grundparzellen Protocoll der Gemeinde Jasiel – Protokół parcel gruntowych gminy Jasiel*, 1851 r. (PPJas)), zbiory dokumentów dworskich z lat 1851–1852 (zob. np. zał. 3).

Ważnym źródłem najstarszych nazw były akta miejskie Jaślisk, m.in. *Księga Urzędu Wójtowskiego, Ławniczego i Radzieckiego w Jaśliskach* z lat 1611–1646 (AMJ), *Księga Urzędu Wójtowskiego, Ławniczego i Radzieckiego w Jaśliskach* z lat 1766–1832 (KMJ). W urzędowych dokumentach dotyczących m.in. sprzedaży gruntów, spraw spadkowych, darowizn pojawiały się nazwy pól, lasów i wzniesień. Najwięcej historycznych mikrotoponimów zawiera *Akt darowizny gruntu na Łamańcach* z 1594 r. (zob.

zał. 4). Nazwy z XVIII w. pochodzą głównie z dokumentów, które opracowano w kancelarii biskupów przemyskich. Są to teksty powstałe po przeprowadzonych lustracjach wsi klucza jaśliskiego (m.in. Jaślisk (LJ, LJ 1), Lipowca (LL), Królika Wołoskiego (LKW)), por. np. dokument zatytułowany *Lustracja Wsi Lipowca Babeja* (1747 r.):

Zaiechawszy do Wsi Lipowca Babey do prawowitego Iwana Jawornickiego Popowicza nazwanego, kazawszy stanąć Gromadzie teyże Lipowca Babey do fundowania² Jurysdykcji przystąpiwszy, do ktorey fundowanej Uczciwy Iwan Hacio Sołtys, Pracowici Iwan Jawornicki Popowicz nazwany, Iwan Trubilo y Dmitro Petrenko Mieszkańcy wsi Lipowca Babey na Wierność opowiedzenia y Podania Grontow do Przemiaru y Taxy podczas teraznieyszej Lustracyi, iako sprawiedliwie bez Respektu y Względu, swoje Gronta, swoich krewnych y Przyjaciół tudzież Przychodniow y Nieprzyjaciół mierząc będą Jurament³ wykazali, w Przytomności całej Gromady, y Uczciwego Danko Hlahockiego alias Lepiety ze wsi Czeremchy Sołtysa, y Pracowitych Hrica Patryka ze Wsi Czeremchy, Wasyla Kopieja, Wasyla Buraka, Jacka Bereżnego ze wsi Lipowca Krupey Poddanych. Po wykonanym Juramencie nayprzod do objechania Grontow teyże Wsi dla Informacyi Naszey a położeniu y do Opisania Granic przystąpiliśmy. Ktore na tychmiast przy wyżey wyrażonych Przysiężnych zaczęliśmy. Jadąc w Gorę ku Południu leżącą nazwaną Bieszczad Granicą między Grontami po lewey Ręce Wsi Lipowca Krupey, a po prawey Ręce teyże Wsi Lipowca Babey, ktora Gora Bieszczad na południe leżąca granicą jest od Krolestwa Węgierskiego. Tymże Bieszczadem na Południe leżącym postępowaliśmy Zaroślinami aż do Narożnika wsi Czeremchy, do tegoż klucza Jaśliskiego należący, to jest do Potoku nazwanego Bielcza, którym Potokiem Zaroślinami spuszczałiśmy się na Płaszczyznę y tąż Płaszczyzną doiechaliśmy do Rzeki nazwanej Lipowica, którą przejechawszy iechaliśmy w Gorę nazywaną Malinowka⁴ ktorey dojechawszy pod Lasem przy Drodze nazywanej Węgierskiej Wierzchem [...] alias Działem, ktora Droga za Granice jest od Grontow Sciany Wsi Zydranowey. Ichmościow Panow z Kurozwęk Męcinińskich, postępowaliśmy koło Lasu rzeczonego Deszanka do Wsi Zydranowey należącego, aż do narożnika Wsi Lipowca Babey nazwanego, ktorego dojeżdżając po lewey Ręce do Zydranowey należące Pole zowie się Ternianki, na przeciwko ktorego po prawey Ręce Drogi w Grontach Lipowieckich przy drodze zowie się Gora Horbki a drugo Szczob y dojechawszy Potoka nazwanego Puchalow za Granicą między wsią Lipowcem Babey y Lipowcem Krupey leżącego, y będącego, tymże Potokiem Puchalow iechaliśmy na Doł aż do rzeki nazywanej Lipowica, przy ktorej Objaszczkę Grontow y Granic dokończyliśmy y natychmiast przy wyżey wyrażonych Przysiężnych, y całej Gromadzie teyże wsi Lipowca Babey nazwanej, do Przemiaru Grontow (por. także kopie tekstu oryginalnego – zał. 5).

W opisach dotyczących wyglądu miejscowości, czy spostrzeżeń związanych z objazdem jej granic, pojawiały się m.in. hydronimy i oronimy. Innym dokumentem z tego okresu jest *Taksa łązów wsi Rudawka i Wola*

² Por. *fundować* ‘robić przygotowania’ [ESJP].

³ Por. *jurament* ‘przysięga’ [SJP Dor.].

⁴ Nazwa zapisana nieczytelnie, nie została uwzględniona w pracy.

Niżna z 1768 (zob. zał. 6), w którym wymieniono kilka nazw gruntów użytkowych pozyskanych przez wykarczowanie lasu.

Oprócz materiałów kartograficznych i rękopisów jako źródło mikrotoponimów uwzględniono również opracowania naukowe, jak *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* (SG) oraz *Słownik historyczno-geograficzny ziemi sanockiej w średniowieczu* A. Fastnachta (SH-G), w których pojawiały się nazwy większych obiektów z badanego obszaru (głównie gór i strumieni). Korzystano także z czterech opracowań onomastycznych, są to: *Nazwy wodne dorzecza Sanu* Janusza Riegera [NWDS], *Toponomastyka Łemkowszczyzny*, cz. II: *Nazwy terenowe* Zdzisława Stiebera [ZS II], *Hydronymia Europaea*, t. 3: *Gewässernamen im Flußgebiet des Wisłok* (*Nazwy wodne dorzecza Wisłoka*) J. Riegera (HE III), *Hydronymia Europaea*, t. 15: *Gewässernamen im rechten Zuflußgebiet der Weichsel zwischen Dunajec und Wisłok* (*Nazwy prawobrzeżnych dopływów Wisły między Dunajcem a Wisłokiem*) K. Rymuta (HE XV), zawierających m.in. objaśnienia około stu siedemdziesięciu toponimów pochodzących z badanej części Beskidu Niskiego.

Bardzo ważnym źródłem, które dostarczyło wielu nazw (ojkonimów i anojkonimów), są dwa tomy *Urzędowych nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych* (z. 60 – powiat krośnieński i z. 71 – powiat sanocki, województwo rzeszowskie, pod redakcją M. Karasia, A. Zaręby (UNM I, UNM II). Nieliczne mikrotoponimy pochodziły ze zbioru zatytułowanego *Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego* (AM-Cz, AM-J, AM-L, AM-S, AM-Sz, AM-KPiKW, AM-SDM) dostępnego w Sanockiej Bibliotece Cyfrowej. Zbiór ten zawiera *Kwestionariusze z badania środowiska*, które sporządzono w latach trzydziestych XX w. głównie dla miejscowości zamieszkałych przez Łemków. Dokumenty te zawierają m.in. informacje dotyczące sposobów uprawy roli, urodzajności gleby, a także nazwy najważniejszych obiektów topograficznych. Kilkanaście nazw pochodzi z książki autobiograficznej pt. *Życie Łemka* Teodora Gocza (łemkowskiego działacza kulturalnego, założyciela Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej). W opisie topografii Zyndranowej autor wymienił nazwy lasów, pól i strumieni (TG). Ciekawym uzupełnieniem materiałów graficznych są dwa nagrania (prawdopodobnie z lat siedemdziesiątych XX w., jedno przechowuje archiwum Radia Rzeszów (OSMR), właścicielką drugiego (OSM) jest prywatna osoba) opowieści gawędziarza z Jaślik Stanisława Marcza. W opowiadaniach nawiązujących do historii Jaślik pojawiają się nazwy

różnych obiektów leżących na obszarze wymienionej miejscowości oraz ich etymologia ludowa.

Wykorzystanie wielu różnorodnych źródeł umożliwiło zrekonstruowanie nazewnictwa badanej części Beskidu Niskiego, utrwalenie współczesnego zasobu mikrotoponimów, a także prześledzenie zmian onimicznych zachodzących na przestrzeni lat.

3. Stan badań

Wiele monografii naukowych poświęcono kulturze, historii osadnictwa w Beskidzie Niskim, a także językowi, zarówno gwarom polskim, jak i łemkowszczyźnie. Nieliczne są natomiast opracowania onomastyczne. Wybrane mikrotoponimy z badanego obszaru zostały omówione zaledwie w kilku pracach.

Najstarszą publikacją jest *Toponomastyka Łemkowszczyzny, cz. II: Nazwy terenowe* z 1949 r. Z. Stiebera [ZS II]. Autor opracowania przedstawił m.in. etymologię ponad stu nazw pochodzących z Daliowej, Barwinka, Czeremchy, Tylawy, Woli Niżnej, Woli Wyżnej. Mikrotoponimy z pięciu wsi (Barwinka, Tylawy, Kamionki, Zawadki Rymanowskiej, Zyndranowej) znajdujących się w obrębie badanego obszaru uwzględnił Władysław Lubaś w pracy pt. *Nazwy terenowe powiatów jasielskiego i krośnieńskiego* [Lubaś 1963, 1964]. Objasnienia kilkudziesięciu nazw strumieni z Darowa, Moszczańca, Królika Polskiego i Królika Wołoskiego zawierają opracowanie Janusza Riegera pt. *Nazwy wodne dorzecza Sanu* [NWDS] oraz publikacja z serii *Hydronymia Europaea – Gewässernamen im Flußgebiet des Wisłok* (*Nazwy wodne dorzecza Wisłoka*) [HE III]. Etymologię ponad czterdziestu nazw wodnych z Zawadki Rymanowskiej, Zyndranowej, Czeremchy, Jaślisk, Daliowej, Posady Jaśliskiej podaje Kazimierz Rymut w opracowaniu również z serii *Hydronymia Europaea – Gewässernamen im rechten Zuflußgebiet der Weichsel zwischen Dunajec und Wisłok* (*Nazwy prawobrzeżnych dopływów Wisły między Dunajcem a Wisłokiem*) [HE XV]. Nieliczne nazwy z eksplorowanego terenu analizowała także Halina Kurek w pracy *Językowy obraz Podkarpacia (na przykładzie mikrotoponimii Dukielszczyzny)*. Językoznawczyni skoncentrowała się na rekonstrukcji obrazu świata wykreowanego przez społeczność Dukielszczyzny w momencie powstawania mikrotoponimów. Wśród miejscowości objętych badaniami przez H. Kurek znalazła się m.in. Tylawa oraz wsie sąsiadujące z eksplorowa-

nym przez autora niniejszej pracy regionem, m.in. Chyrowa, Jasionka, Lipowica. Jak pisze autorka artykułu, obraz Dukieliszczyzny zawarty w badanych nazwach terenowych odzwierciedla przede wszystkim jej topografię, realia kulturowe i stosunki społeczno-gospodarcze [Kurek 2002]. Rekonstrukcję językowo-kulturowego obrazu świata mieszkańców tej części Polski przedstawił również Robert Słabczyński w artykule pt. *Językowo-kulturowy obraz pogranicza polsko-słowackiego utrwalony w mikrotoponimach* [Słabczyński 2019]. Autor tekstu na podstawie analizy mikrotoponimów pochodzących z przygranicznych miejscowości polskich (z gminy Jaśliska) i słowackich przedstawił językowo-kulturowy obraz pogranicza, na który składa się obraz natury, kultury, stosunków społecznych i struktury etnicznej. Jak zaznacza językoznawca, mikrotoponimy występujące po obu stronach granicy mają zbliżoną strukturę, podobnie interpretują świat, kreują podobne jego obrazy, co wynika z faktu, że funkcjonują w obrębie jednej grupy językowej. W innym artykule pt. *Mikrotoponimy południowo-wschodniej części Beskidu Niskiego motywowane nazwami roślin i zwierząt* R. Słabczyński [2018] dokonał analizy 167 mikrotoponimów pochodzących z trzydziestu miejscowości beskidzkich. Zgromadzony materiał przedstawił w grupach semantyczno-motywacyjnych, spośród których najwyższą frekwencję miały nazwy o charakterze topograficznym, mniej liczne były natomiast nazwy lokalizujące, kulturowe czy metaforyczne. Omówienie wybranych oronimów z obszaru dawnej Łemkowszczyzny zawiera artykuł W. Krukarą pt. *Wołoskie nazwy topograficzne w Bieszczadach Zachodnich i w Beskidzie Niskim*. Autor tekstu skoncentrował się na analizie oronimów topograficznych (np. *Magura, Kiczera, Hruń*), przede wszystkim na ustaleniu relacji nazw i desygnowanych przez nie obiektów, a także określeniu powiązań toponimii z elementami rzeźby terenu [Krukar 2003]. Niniejsza monografia uzupełnia więc lukę badawczą, jest pierwszym i tak obszernym opracowaniem mikrotoponimii z obszaru Polski południowo-wschodniej, z terenów zamieszkiwanych do lat czterdziestych XX w. głównie przez Łemków.

4. Wybrane zagadnienia metodologiczne

4.1. Znaczenie terminu *mikrotoponim*

Mikrotoponimy są częścią nazw geograficznych (geonimów lub toponimów – z gr. *tópos* ‘miejsce, okolica’), do których zalicza się nazwy obiektów zamieszkiwanych – miast, wsi, przysiółków (ojkonimy), a także ulic i placów

(urbanonimy), regionów – oraz nazwy fizjograficzne (obiektów fizjograficznych), a więc nazwy rzek, jezior (hydronimy), lasów, pól, gór (oronimy), nazwy terenowe (mikrotoponimy) [EWoJP 207; Mrózek 2004: 65]. Mimo że badania z zakresu mikrotoponimii mają bardzo długą tradycję, to nie ma jednej wspólnej definicji tego terminu określającej przedmiot analizy. Definicje mikrotoponimów w opracowaniach naukowych, w zależności od przyjętego kryterium podziału (wielkości obiektu, zamieszkania, zasięgu komunikatywnego), obejmują różne grupy obiektów.

Najczęściej termin ten odnoszony jest do mian niewielkich obiektów niezamieszkałych, o wąskim zasięgu komunikacyjnym – zalicza się do nich m.in. nazwy pól, łąk, lasów, polan, ścieżek, strug, mniejszych rzek, stawów, skał, głazów narzutowych itd., np. A. Gałkowski [2012], R. Mrózek [2003a: 124; 2004: 65], M. Kornaszewski [1986: 10], M. Biolik [1994: 7], A. Myszka [2006: 40]. Inni badacze, oprócz wymienionych wcześniej nazw terenowych, do mikrotoponimów zaliczają nazwy części wsi, przysiółków i domostw. W taki sposób termin ten zdefiniowany jest przez S. Urbańczyka [EWoJP 192], W. Lubasia [1963: 198], Z. Zagórskiego [1984: 51], E. Rzetelską-Feleszko [1986: 56–57].

Za włączeniem nazw obiektów zamieszkałych do mikrotoponimów na etapie ich powstawania opowiedziała się także S. Tomaszewska, przytaczając m.in. argument, że podczas aktu nominacji przysiółki były niezamieszkałe, co przybliżyła je do nazw pól, łąk, pastwisk. W badanym materiale taki charakter mają nazwy części wsi i przysiółków *Pańkówka, Obszary, Dar*, funkcjonujące pierwotnie jako miana pól. Według wspomnianej badaczki nazwy części wsi stanowią „ogniwo pośrednie pomiędzy nazwami stricte terenowymi, w których proces językowego ustalania się i formowania jest ciągle żywotny, a nazwami miejscowymi, utrwalonymi w tradycji i niekiedy bardzo zleksykalizowanymi” [Tomaszewska 1996: 3].

Jeszcze inaczej termin ten definiował Hubert Górniewicz, który za nazwy terenowe uznał miana odnoszące się do obiektów niezamieszkałych bez względu na ich wielkość [Górniewicz 1983: 8]. Władysław Lubaś jako kryterium wyróżniające przyjął niewielki zasięg komunikatywny nazw terenowych. Postulat ten uzasadniał związkiem tych onimów ze słownictwem apelatywnym, a wprowadzone kryterium miało pomóc w odróżnieniu wyrazu pospolitego od nazwy własnej [Lubaś 1983: 26].

W niniejszej pracy termin mikrotoponim jest stosowany w szerszym zakresie, obejmuje nazwy własne małych obiektów o niewielkim zasięgu komunikacyjnym zarówno niezamieszkałych (nazwy terenowe, anojko-

nimy), jak np. pól, łąk, lasów, polan, strumieni, źródeł, stawów, wzniesień, ścieżek, oraz niewielkich obiektów zamieszkałych (ojkonimów), np. części wsi, przysiółków, domostw. Ze względu na różnice systemowe dotyczące nazw obiektów zamieszkałych i niezamieszkałych zgromadzone nazwy analizowane będą w dwóch grupach: mikroojkonimów i mikroanojkonimów. W pierwszej grupie analizie zostały poddane mikroojkonimy, do których zaliczono nazwy domostw, pojedynczych budynków, niewielkich części wsi obejmujących kilka gospodarstw (utworzonych przeważnie od nazwiska gospodarza) oraz ojkonimy (miana przysiółków i większych części wsi tworzonych przez co najmniej kilkanaście gospodarstw) [por. Klisiewicz 2001; Babik 2015]. Mikroanojkonimy obejmują natomiast hydronimy, hodonimy, oronimy, a także nazwy pól, terenów leśnych, obiektów kultury.

4.2. Powstawanie mikrotoponimów i ich funkcje

Nazwy terenowe powstają głównie w mikrospołecznościach wiejskich. Ich liczba w poszczególnych wsiach jest różna, uzależniona od czynników pozajęzykowych: wielkości i podziału gruntów na mniejsze części, a także od ukształtowania terenu [Rzetelska-Feleszko 1993: 403]. Do najważniejszych funkcji nazw terenowych należy identyfikowanie i określanie położenia obiektów. Odróżnianie poszczególnych części pól za pomocą indywidualizujących i lokalizujących określeń jest istotne dla jakiejś mikrowspólnoty ze względu na wykonywane niemal codziennie przez jej członków prace na roli. Znajomość przez mieszkańców danej wsi funkcjonujących synchronicznie nazw umożliwia porozumiewanie się i orientację w przestrzeni miejscowości i jej najbliższego otoczenia [Kornaszewski 1986: 6; 1988: 178–179]. Sprawną komunikację ułatwia utrwalona w nazwie informacja, z reguły czytelna dla społeczności danego wiejskiego mikroobszaru kulturowego, motywująca genetyczne znaczenie nazwy [Kurek 2003: 85]. W procesie nominacji nazywający stara się utrwalić najbardziej charakterystyczne cechy obiektu, rozpoznawalne przez członków danej mikrowspólnoty. Proces kreowania nazwy odbywa się zawsze w określonym kontekście, na który składają się lokalizacja w czasie i przestrzeni; typ aktywności; uczestnicy; cele, plany, intencje, wiedza użytkowników [Cieślíkowa 2010]. Proces kreacji onimów i ich funkcjonowania opisuje Małgorzata Rutkiewicz-Hanczewska w pracy *Genologia onimiczna. Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikacyjnej*

[2013: 19–35]. Językoznawczyni nazwy własne traktuje jako minimalne teksty, których powstawanie ujmuje w trzech etapach.

W pierwszym nazwa funkcjonuje jako pretekst (generowanie, ideacja). Dochodzi wówczas do wyodrębnienia obiektu, który już z chwilą wyizolowania traktowany jest jako obiekt nominacji wraz z wyróżniającą go cechą będącą źródłem przyszłej kreacji nazewniczej. Powstają struktury onimiczne, które w tej samej albo podobnej formie zaczynają po pewnym czasie odsyłać do konkretnego referenta. Jest to więc nazwa w trakcie powstawania. Jako przykłady takich onimów językoznawczyni wymienia nazwy lokalizujące, np. *Za Rowem*, *Pod Lasem*, określające położenie obiektu *za rowem* lub *pod lasem*. Brak wyróżników graficznych (użycia wielkiej litery) powoduje to, że nie wiadomo, jak traktować daną formę, czy już jako nazwę własną, czy jeszcze jako *nomen appellativum*.

W drugiej fazie dochodzi do powstania właściwej struktury onimicznej – nazwa funkcjonuje już jako tekst. Jak podkreśla autorka *Genologii onimicznej*, „nazwa na tym etapie swej kreacji, mieszczącym się między powstaniem nazwy (ideacją) a jej użyciem (interpretacją), jest abstrakcyjną formą bytu. To zarazem esencja onimiczności. Tylko w tym momencie bowiem mamy do czynienia z czystą denotacją”. Nazwa jest ściśle związana z referentem, nie wywołuje żadnych dodatkowych – poza denotacją – skojarzeń [Rutkiewicz-Hanczewska 2013: 24].

W końcowym stadium nazwa funkcjonuje jako podtekst (interpretacja) i jest ostatnim etapem procesu tworzenia onimów, w którym następuje oderwanie od źródła motywacji, pozbawienie nazwy zdolności wyrażania treści pojęciowych z jednoczesną możliwością odsyłania do konkretnych obiektów przez poszczególnych jej użytkowników. Nazwa – będąc w użyciu – traci związek z pierwotnym motywem jej kreacji, pozbawiona jest już możliwości pojęciowego odnoszenia, wywołuje natomiast nowe skojarzenia, co staje się przyczyną generowania innych motywacji. Są one tworzone z reguły podświadomie. Wiążą się z dążeniem odbiorcy do ustalenia związku łączącego nazwę z obiektem [Rutkiewicz-Hanczewska 2013: 19–35].

Tak powstałe mikrotoponimy funkcjonują w obrębie społeczności danej wsi, tworząc system toponimiczny, na który duży wpływ mają różne czynniki: a) zróżnicowanie topograficzne i użytkowe, np. ukształtowanie terenu, specyfika flory, sposób użytkowania gruntów; b) liczba obiektów wymagających wyodrębnienia; c) stosunki etniczne i społeczno-gospodarcze panujące na terenie danej wsi [Kornaszewski 1983: 18–19]. Warto zazna-

czyć, że na obszarach górskich, ze względu na wymienione przyczyny, występuje więcej mikrotoponimów niż na obszarach nizinnych [por. Rzetelska-Feleszko 1993: 403]. System mikrotoponimiczny jest utrwalany w świadomości członków wiejskiej społeczności w „wewnętrznym magazynie językowym” i przekazywany z pokolenia na pokolenie oraz uzupełniany [por. Kornaszewski 1988: 179]. Nowe nazwy terenowe powstają na skutek konieczności lepszej, dokładniejszej orientacji w terenie lub w następstwie pojawienia się nowych desygnatów [Oliva 1981: 66]. Tworzone przez ludność używającą gwary ludowej nazwy zachowują wiele cech gwarowych, fonetycznych, leksykalnych i słowotwórczych [Rzetelska-Feleszko 1993: 403]. Nazwy terenowe mogą być przechowywane również w „magazynie zewnętrznym”, niektóre bowiem „zostają wyróżnione przez okoliczności istotne dla lokalnych i ponadlokalnych procesów osiedleńczych, gospodarczych, społeczno-cywilizacyjnych czy administracyjnych i «awansują» do oficjalnego rejestru i klasy nazw o szerszym obiegu społeczno-komunikacyjnym” [Mrózek 2004: 76]. Zamieszczane są często na planach, różnego rodzaju mapach, w wykazach, dokumentach pisanych, co powoduje, że ulegają wówczas standaryzacji, pozbawiane zostają cech gwarowych [Kornaszewski 1988: 179].

Większość mikrotoponimów, jak wskazuje już samo określenie, ma charakter lokalny, co wiąże się z takimi cechami, jak nietrwałość, społeczna potrzeba wytworzenia, brak regulacji prawno-administracyjnych. „Nazwy takich obiektów funkcjonują albo tylko w ściśle określonym kręgu społecznym, albo funkcjonują tymczasowo, doraźnie, a gdy poszerzają zasięg obiegu, wymagają na ogół dodatkowych elementów wprowadzających je do tego obiegu” [Rutkowski 2016: 16].

4.3. Cechy mikrotoponimów

Specyfika mikrotoponimów wiąże się z ich właściwościami funkcjonalno-komunikatywnymi, do których należą m.in. niewielki zasięg przestrzenny, ograniczony najczęściej do niewielkich wspólnot komunikatywnych, w których nazwy te spontanicznie powstają i są z pokolenia na pokolenie przekazywane oraz uzupełniane w celu identyfikacji i lokalizowania ważnych dla orientacji przestrzennej obiektów, ich wyróżniania spośród innych lub podobnych. Mikrotoponimy na tle nazw miejscowych odznaczają się specyficznymi właściwościami, m.in. formalno-strukturalnymi, genetyczno-motywacyjnymi oraz funkcjonalnymi [Mrózek 2004: 71].

Wyróżnikiem formalnym nazw terenowych są różne modele strukturalne, spośród których przeważają formy komponowane z dwóch albo więcej elementów. Znaczną część onimów stanowią konstrukcje przyimkowe określające położenie obiektu względem określonego lokalizatora. Powszechność tego typu konstrukcji związana jest z silną potrzebą, a także koniecznością precyzyjnej lokalizacji obiektu w przestrzeni [Myszka 2005: 51]. Na frekwencję wspomnianych form wpływa również w dużym stopniu silne rozdrobnienie gruntów należących do jednego gospodarza [Kucała 1959: 90–95]. Jako elementy nazw komponowanych funkcjonują określenia dzierżawcze, por. np. *Baranowiczowe Łąki*, *Pole Gałajdowe*, *Bilasackie Pole*, lub charakteryzujące, przeciwdziałające homonimii, np. *Biały Potok*, *Czarny Potok*. Znaczną część nazw terenowych stanowią wyrazy pospolite, które stały się nazwami własnymi wskutek zmiany ich funkcji, bez żadnych zmian formalnych, np. *Skala*, *Ubocz*, *Brzegi* [Rzetelska-Feleszko 1982: 178]. Nazwy te powstawały w wyniku spontanicznego wyboru gotowych form i struktur funkcjonujących w języku danej mikrowspólnoty i w początkowej fazie funkcjonowania pełniły podwójną rolę: oznaczania konkretnego obiektu terenowego i charakteryzowania go (określania jego specyficznych właściwości, np. koloru, kształtu, położenia itp., por. nazwy strumieni *Kriwyj*, *Szeroki*). Mikrotoponimy poświadczają często wyrazy, które nie występują już w zasobie leksykalnym języka danej mikrowspólnoty, ale pozwalają na rekonstrukcję dawnych faz rozwojowych [por. Mrózek 2004: 74]. W słowniku czynnym mieszkańców badanego obszaru nie funkcjonują już np. słowa *czerteż*, *czerenina*, ale używane są onimy *Czerteż*, *Czerenina*, co pozwala na określenie wpływu kolonizacji wołosko-ruskiej na język mieszkańców wsi leżących na obszarze Beskidu Niskiego. Nazwy niederywowane występują jednak znacznie rzadziej niż nazwy derywowane, np. w materiale badanym przez E. Rzetelską-Feleszkę pierwsza grupa liczyła 542 formy, a druga 1500. Jak podkreśla językoznawczyni, nie ma żadnych środków słowotwórczych, które charakteryzowałyby tę kategorię nazw [Rzetelska-Feleszko 1982: 178].

Kolejną bardzo ważną cechą nazewnictwa terenowego jest ograniczony rejestr motywów nominacyjnych. Jak podkreśla R. Mrózek, „wzorce postrzegania, kojarzenia i interpretowania lokalnej rzeczywistości przez twórców nazw odzwierciedlają się w rekonstruowanych modelach motywacyjno-semantycznych, mieszczących się w ideacyjnym porządku kulturowym. Geneza określonych nazw związana jest bowiem z charakterem obiektów toponimicznych, a konkretnie z przypisywanym

tym obiektom zespołem różnorodnych cech. Możliwości ich wyboru i preferowania w konkretnych aktach nominacyjnych decydują o typach motywacji nazwotwórczych” [Mrózek 2004: 71–72]. Motyw nazewniczy decyduje o specyfice i charakterze nazwy, nominacja polega na wyborze jednej albo kilku cech obiektu, które zostaną utrwalone w nazwie [por. Borek 1988a: 21]. Podmiot nominujący, mając na względzie społecznie uwarunkowaną potrzebę nadania obiektowi nazwy własnej [Siwiec 2010: 11], kieruje się względami pragmatycznymi i wybiera desygnaty umożliwiające członkom wspólnoty prosty i szybki sposób porozumiewania się. Komunikację taką ułatwiają różne informacje zawarte w nazwie danego obiektu, np. lokalizacja desygnatu względem innych obiektów, charakterystyka obiektu polegająca na doszukiwaniu się podobieństw do podstaw onomazjologicznych pod względem kształtu, struktury, barwy, głębokości, wysokości, a także związki obiektu z określoną fauną i florą, przejawami działalności człowieka, z przynależnością obiektu, ze skojarzeniem desygnatu z innym ważnym obiektem [Kurek 2003: 85]. Nominacja jest procesem „o charakterze dynamicznym, weryfikowanym przez uczestników sytuacji tworzonego komunikatu. Tak powstała nazwa nie jest zawieszonym w próżni konstruktem; to wynik różnorodnych bodźców wynikających ze sposobów ludzkiego myślenia i doświadczania rzeczywistości. Jest kreowana, istnieje i funkcjonuje w określonym kontekście” [Rutkiewicz-Hanczewska 2012: 356].

Następną ważną cechą jest nieoficjalność aktów nominacyjnych, która ma późniejsze konsekwencje – wpływa na nietrwałość i zmienność składników subsystemu, czego skutkiem jest paralelizm nazewniczy i wariantywność nazw [Mrózek 1998: 239–240; 1991]. Nazwy paralelne (dublety) powstają na podstawie różnych, konkurujących ze sobą motywacji nazewniczych, np. lokalizującej, metaforycznej i charakteryzującej, por. nazwy strumienia: *Zydranowski Bach* / *Zydranowa Bach* > *Sołotwina* > *Panna*. Z kolei nazwy wariantywne mają tę samą motywację, ale odmienne formy, będące efektem różnych procesów, np. uniwerbizacji: *Potok Świnny* > *Świnny*, *Obszarna Woda* > *Obszarna*; zmiany kolejności członów w nazwach zestawionych, np. *Woda Polańska* (1851) > *Polańska Woda* (1887), pluralizacji: *Wasyłówka* (1851) > *Wasilówki*; zmiany rodzaju żeńskiego na męski: *Wielka Bystra* (1839) > *Wielki Bystry* [por. Bijak 2013: 212–230].

4.4. Klasyfikacje mikrotoponimów w pracach onomastycznych

Jednym z ważniejszych problemów metodologicznych dotyczącym mikrotoponimów jest ich klasyfikacja. Zagadnienie to podejmowano w wielu pracach onomastycznych, w których autorzy prezentowali podziały nazw terenowych pod względem formalnym albo semantycznym: K. Dejna [1956], M. Kucała [1959], W. Lubaś [1963, 1964], T. Gołębiowska [1964], W. Makarski [1968], H. Górniewicz [1983a], E. Jakus-Borkowa [1983], E. Pawłowski [1984], M. Kornaszewski [1986], R. Mrózek [1990], M. Koper [2006, 2018]. Znaczna część propozycji klasyfikacyjnych przenosi na grunt nazw terenowych znaną klasyfikację semantyczną W. Taszyckiego [1946] przyjętą dla nazw miejscowych, ale zawężoną do trzech kategorii: nazw topograficznych, n. kulturowych i n. dzierzawczych. Pozostałe kategorie, jak n. patronimiczne, rodowe, służebne czy etniczne, są pomijane, ponieważ występują wśród mikrotoponimów sporadycznie, a ich interpretacja różniłaby się od interpretacji tych samych form w nazwach miejscowych [Rzetelska-Feleszko 1982: 182]. Z pewnymi modyfikacjami stosowano również kryterium gramatyczno-strukturalne S. Rosponda, który wyodrębnił nazwy prymarne (niederywowane), sekundarne (derywowane) i nazwy złożone (composita). W podgrupach autor rozpatrywał także klasy nazw wyodrębnionych na podstawie kryterium znaczeniowego [Rospond 1957: 34–54].

W opracowaniach onomastycznych często wykorzystywano zarówno klasyfikację formalną, jak i semantyczną, czyniąc jedną z nich nadrzędną. Podział formalny jako nadrzędny przyjął, nie rezygnując z analizy znaczeniowej, M. Kucała, który wśród nazw terenowych wydzielił trzy główne grupy: 1) nazwy rzeczownikowe, 2) nazwy-zestawienia, 3) nazwy okolicznikowe [Kucała 1959]. Z podziału znaczeniowego zrezygnował natomiast K. Dejna, wyróżniając dwie nadrzędne klasy: 1) rzeczownikowe nazwy terenowe; 2) nierzeczownikowione nazwy terenowe [Dejna 1956]. Klasyfikację semantyczną przyjął jako nadrzędną W. Lubaś w artykułach poświęconych nazwom terenowym dawnych powiatów krośnieńskiego i jasielskiego. Odnosząc się do klas semantycznych zaproponowanych przez W. Taszyckiego, wydzielił wewnątrz nich trzy klasy formalne: 1) nazwy równe pod względem znaczeniowym i słowotwórczym apelatywom, terminom topograficznym i nazwom etnicznym, np. *Góra*, *Dolina Huta*, *Kopanina*; 2) nazwy różniące się pod względem formalnym od wyrazów pospolitych, terminów topograficznych i nazw etnicznych posiadaniem cha-

rakterystycznych formantów, np. *Browarzysko, Osobnica, Podlas, Kotówka*; 3) nazwy złożone, np. *Wielka Góra, Baranowa Rola* [Lubaś 1963, 1964].

Podział znaczeniowy nadrzędną rolę pełni również w analizie terenowych nazw orawskich Teresy Gołębiowskiej [1964], bo, jak pisze językoznawczyni, „wnioski językowe, na jakie pozwala analiza nazw, są możliwe dopiero po uprzednim wyjaśnieniu ich znaczenia. Ponadto wydaje się, że analiza znaczeniowa jest z punktu widzenia językoznawczego szersza niż formalna, ponieważ znaczenie wyjaśniamy przy jednoczesnym rozpatrzeniu budowy słowotwórczej wyrazu. Stosując przy klasyfikacji nazw jedynie kryteria formalne, pomijamy zupełnie sprawę znaczenia, a wtedy analiza jest jednostronna i ma charakter czysto mechaniczny” [Gołębiowska 1964: 7–8]. Materiał badawczy językoznawczyni ujmuje według klasyfikacji W. Taszyckiego, ale odnosząc go do dwu grup rzeczowych: nazw ról i sznurów oraz nazw pól, łąk, pastwisk i lasów. W obrębie wymienionych klas wyróżnia nazwy pojedyncze (równe wyrazom pospolitym, np. *Arenda, Browar*; różne od apelatywów, np. *Gliniska, Izbiska*; przymikowe, np. *Pod Brzeżkiem, Na Borze*) i złożone (zestawienia, np. *Łysa Przeczka, Pośredni Blech*; złożenia, np. *Długopole, Trzęsidupa*; zrosty, np. *Półsznurerek*) [Gołębiowska 1964].

Eugeniusz Pawłowski [1984] w książce pt. *Nazwy terenowe ziemi sądeckiej* osobno przeprowadził klasyfikację semantyczną i formalną. W podziale znaczeniowym autor wyodrębnił: 1) nazwy topograficzne: a) od pospolitych terenów górskich czy wodnych (*Dział, Góra, Rzeki, Wierch*); b) od kształtu (*Rogacz, Rozdola*); c) od cech gruntu (*Młaka, Sucha Dolina*), d) od świata roślinnego czy zwierzęcego (*Bukowiec, Leszcze, Wilcze*); e) od wyglądu i charakteru obiektu (*Bystre, Ubocz*); f) od barwy terenu lub naświetlenia (*Błyszcz, Srebrnik*); g) od położenia względem innych obiektów (*Spod Pisków, Zawodzie*); h) inne, zwłaszcza zestawienia topograficzne (*Czarny Las*); 2) nazwy kulturowe: a) związane z kulturą rolną (*Łazy*); b) związane z urządzeniami gospodarczymi i przemysłowymi, z budynkami (*Bacówka*); c) oznaczające urzędy administracyjne, kulturowe itp. (*Sołtystwo*); d) nazwy kulturowo-pamiętkowe (*Huzary*); 3) nazwy od innych nazw; 4) nazwy dzierżawcze (*Cempówka*); 5) nazwy złożone (*Bilskie Lasy*); 6) nazwy rodzinne (*Cichoń*); 7) nazwy patronimiczne i etniczne; 8) nazwy obce, zapożyczone; 9) nazwy dwuznaczne; 10) nazwy ciemne. W analizie strukturalno-gramatycznej wyróżnił m.in. nazwy prymarne, sufiksalne, prefiksalne, złożenia i zrosty, wyrażenia przymikowe [Pawłowski 1984].

Swoją propozycję ujęcia nazw terenowych przedstawił także M. Kornaszewski [1986], który postulował wprowadzenie klasyfikacji opartej na kryterium znaczenia motywacyjnego. „Uwzględnić ona winna zarówno rodzaj motywacji semantycznej nazwy (charakter oznaczonego obiektu, jego «nazwogenne» właściwości), jak i jej podstawę leksykalną (od czego powstała) oraz strukturę (w jaki sposób, za pomocą jakich środków gramatycznych została utworzona)” [Kornaszewski 1986: 9]. Według badacza, różne rodzaje motywacji można sprowadzić do dwóch zasadniczych typów: źródłem jednych są właściwości oznaczanego desygnatu istniejącego obiektywnie (np. położenie, rozmiary, kształt), drugie natomiast biorą się z relacji, jaka zachodzi pomiędzy człowiekiem a obiektem (przynależność, sposób wykorzystywania, poglądy, wierzenia, okoliczności) [Kornaszewski 1986: 12]. Na tej bazie uczony wydzielił cztery kategorie nazw terenowych: 1) nazwy topograficzne – lokalizujące (np. *Dalsza Góra*) i charakteryzujące (np. *Księża Góry*); 2) dzierzawcze (np. *Gmejnska Góra*); 3) wynikające z działalności cywilizacyjnej i gospodarczej ludzi – nazwy motywowane jakością obiektu i jego charakterem użytkowym; walorami użytkowymi obiektu lub ich brakiem, trudnościami w eksploatacji itp.; formą prawną użytkowania gruntu, a także nazwy związane z hodowlą zwierząt i uprawą roślin, określające wiek obiektu, dawność jego zagospodarowania (np. *Pastwa*, *Bykowa Łuka*, *Nowiny*); 4) okolicznościowe (np. *Australija*, *Hanka*) [Kornaszewski 1986].

Pięć typów motywacyjnych wydzielił R. Mrózek [1990] w monografii pt. *Mikrotoponimia Śląska Cieszyńskiego XVIII wieku*: 1) nazwy z motywacją topograficzną – charakteryzujące (*Brzeg*, *Młaka*) i lokalizujące (*Pod Brzeziną*, *Przy Rzece*); 2) nazwy z motywacją kulturową – materialną (*Kopalina*, *Ogród*) i niematerialną (*Nowa Pasięka*, *Stara Studnia*); 3) nazwy z motywacją przynależnościową (*Filipowski*, *Jasiowa Miedza*); 4) nazwy z motywacją metaforyczną (*Szyja*, *Kolanko*); 5) nazwy z motywacją sytuacyjno-okolicznościową (*Wisielec*).

Pod względem formalnym językoznawca zgromadzone nazwy podzielił na dwie grupy: mikrotoponimy jednoskładnikowe (substantywnie – prymarne /*Dębina*, *Równia*/ i sekundarne /*Grabowiec*, *Bukowiec*/; eliptyczne mikrotoponimy adiektywne – prymarne /*Folwarczny*, *Dupny*/ i sekundarne /*Bartków*, *Pastuchowe*/) oraz mikrotoponimy wieloskładnikowe (zestawienia nominalne – dwuskładnikowe /*Przecznica Brzozowa*/ i trójskładnikowe /*Przednia Szeroka Snózka*/; zestawienia prepozycyjne – jednoprzyimkowe /*Brzeg pod Kępą*/ i dwuprzyimkowe /*Pasieki nad Polem pod Bucznikiem*/; eliptyczne mikrotoponimy wieloskładnikowe – zestawienia adiektywne

/Mała Woleńska/; eliptyczne nazwy prepozycyjne – jednoprzyimkowe /Na Potok/ i dwuprzyimkowe /Nad Przykopą pod Młynem/) [por. Mrózek 1990: 27–146].

Do propozycji zaprezentowanych przez M. Kornaszewskiego i R. Mrózka nawiązała A. Myszka [2006] w monografii *Toponimia powiatu strzyżowskiego*. Autorka pracy klasyfikacji semantyczno-motywacyjnej materiału badawczego dokonała w poszczególnych grupach rzeczowych obejmujących nazwy miejscowe, n. terenowe, n. wodne, n. górskie, n. leśne, n. dróg i ulic [Myszka 2006].

Z nowszych prac warto wymienić monografię Marka Olejnika pt. *Mikrotoponimia powiatu włodawskiego*. Analiza semantyczno-strukturalna toponimów opiera się na klasyfikacji semantycznej, w której wyróżniono nazwy topograficzne, dzierżawcze, kulturowe, relacyjne, dwuznaczne i niejasne. W ramach klasyfikacji formalnej nazwy podzielono na primarne, sekundarne i komponowane. Analizę przeprowadzono osobno dla grupy nazw polskich i osobno dla ukraińskich [Olejnik 2014: 151–180].

Klasyfikację semantyczno-strukturalną zastosował również Marcin Koper w pracy *Powiat tomaszowski w pejzażu toponimicznym pogranicza polsko-ukraińskiego*. Zagadnienia semantyczne i słowotwórcze zostały omówione łącznie – w ramach nadrzędnej klasyfikacji semantycznej (obejmującej m.in. nazwy fizjograficzne, n. kulturowe, n. dzierżawcze, n. rodowe i stanowe) przeprowadzono ich charakterystykę strukturalną. Klasyfikację sporządzono osobno dla grupy nazw jednoklasowych (semantycznie prostych o różnym stopniu złożoności morfologicznej), dwuklasowych (semantycznie i formalnie złożonych) oraz dwuznacznych, wieloznacznych i niejasnych etymologicznie [Koper 2019: 296–330].

Ciekawe ujęcie nazw terenowych zaproponował Tomasz Jelonek w pracy *Językowo-kulturowy obraz wsi i jej mieszkańców utrwalony w mikrotoponimach*. Klasyfikacja semantyczna materiału onimicznego została przeprowadzona w czterech polach znaczeniowych: środowisko naturalne, czynniki kulturowe, posesywność, lokalizacja obiektu terenowego względem innych obiektów. W każdym z wymienionych pól autor pracy wydzielił podklasy stanowiące szczegółowe kryteria opisu materiału, np. dla środowiska naturalnego są to: rolniczy charakter; walory użytkowe obiektu lub ich brak; budownictwo użytkowe i sakralne, urządzenia terenowe; komunikacja; pozyskiwanie i podział własności; okoliczności związane z obiektem; wiek obiektu; struktura obiektu spowodowana ingerencją człowieka; działalność przemysłowa [Jelonek 2018].

Jak wynika z przedstawionych klasyfikacji, podziały nazw terenowych dostosowywane są do specyfiki materiału onimicznego, który różni się w zależności od badanego regionu [Jelonek 2018: 79]. Powiązanie podziału mikrotoponimów ze ściśle określoną grupą desygnatów oraz uwzględnienie w opisie motywacji semantycznej i odpowiadającej jej realizacji formalnej jest warunkiem przejrzystej i wyczerpującej klasyfikacji [Koper 2006: 71].

5. Kryteria wyodrębniania mikrotoponimów

Ważnym problemem dotyczącym mikrotoponimii jest określenie tego, czy dana forma funkcjonuje już w danej społeczności jako nazwa własna, czy jeszcze jako struktura apelatywna. Stosunkowo łatwo problem ten rozstrzygnąć w odniesieniu do nazw zgromadzonych podczas wywiadów z mieszkańcami poszczególnych wsi. Dla rozróżnienia apelatywu i nazwy własnej pomocna jest bowiem socjologiczna metoda W. Lubasia [1963: 200], który za mikrotoponimy uznawał tylko formy znane kilkunastu mieszkańcom badanego obszaru. Takie kryterium zastosowano również w niniejszej pracy. Trudniej wspomniany dylemat rozwiązać, badając dawne teksty pisane. Problemy ustalania statusu nazwy historycznej omawiane były już przez wielu naukowców, którzy szeroko prezentowali kryteria wyodrębniania onimów spośród form apelatywnych, por. np. M. Kucala [1967], A. Wolff, E. Rzetelska-Feleszko [1982], M. Koper [2005], A. Myszka [2014, 2016: 70–78].

W niniejszej pracy – w zależności od materiału źródłowego – w celu ustalenia przynależności form wykorzystywano różne wskaźniki. Dla tekstów pisanych w języku niemieckim przyjęto kryterium, które zaproponowali A. Wolff i E. Rzetelska-Feleszko [1982]. Daną formę uznawano za nazwę własną, jeżeli nie tłumaczono jej na język obcy (podano ją po polsku). Kryterium to pozwoliło wyodrębnić onimy zapisywane w austriackich tekstach urzędowych, np. w opisach granic poszczególnych wsi (*Definitive Grenzbeschreibung der Gemeinde...*) zamieszczano miana różnych obiektów znajdujących się przy linii rozdzielającej dwie miejscowości. Przykładami takich nazw są *Młaka Kopczowa* (współcześnie funkcjonują jeszcze nazwy obiektów: *Kopczowy Brzeżek*, *Kopczównia*) i *Kamarka*, wymieniane w dokumencie *Copie Gränzbeschreibung der Gemeinde Jašliska* (OGJ), zob. zał. 2.

Podstawowym kryterium wyróżniania onimów w tekstach pisanych po polsku była ortografia (pisownia toponimów wielką literą). Nie jest ono jednak tak oczywiste, jeżeli analizuje się rękopisy pochodzące z XVI–XVIII w., ponieważ oprócz nazw własnych wielką literą zapisywano w badanych księgach także rzeczowniki pospolite odnoszące się do ważniejszych obiektów użytkowych. Nomina propria wyróżniano więc na podstawie ich konsekwentnego zapisywania wielką literą także w innych dokumentach z tego samego okresu. Dodatkowym kryterium wyodrębniania nazw własnych była ich specyficzna cecha – indywidualność, której nie mają wyrazy pospolite, charakteryzuje je bowiem powszechność. Forma *Za Wodą*, identyfikująca grunty użytkowe położone za rzeką, jest nazwą własną tylko wtedy, gdy podobnych pól jest w pobliżu więcej, ale tylko jedno albo kilka wybranych wyróżnia ten sam onim [Kucała 1967]. Do wyodrębniania form nomina propria służyły również wyznaczniki tekstowe [Myszka 2016: 77], w badanych dokumentach były to wyrazy *nazwany*, *zwany*, por. zapisy:

- a) *obligujemy się ze wspomnianych Łazow ani Grontu Boży dar nazwanego na Rok przyszły, naszym zadnym pretextem dopraszać się y domagać nie będziemy* (AD),
- b) *zeznał jęz on Łaz swój własny Ojczystý Dudłowski pod Kamarką Gorą tak nazwaną* (AMJ),
- c) *Wyszedszýmý nalaz nazwaný Preluka od graniczý Habsburskieý Taxuiemý Zlotých 6. [...] Stamtont mý Wýsli na Łąki ktore nazýwaią sie Łaziki ktore odebrane od Woli Wýsnieý tote taxujemy zlotých XX* (ADB).

Nieliczne onimy zostały wyekscerpowane na podstawie kontekstu, jak bowiem pisze A. Cieślíkowa, „kontekst, nawet najprostszy, lub konsytuacja wskazują, czy mamy do czynienia z nazwą własną czy pospolitą” [Cieślíkowa 2001: 99]. Przykładami tak wyodrębnionych mikrotoponimów mogą być *Graby* (*graby*) i *Graby Wyznie* (*graby wyznie*), por. *idzie granicą podle Łazu Pawła Piechnika na graby przez Łąkę do goscince ktory na Łazy idzie na doł goscincem poczyna sie zas od Łazu Wanczkowskiego idzie miedzą na Łaz Madejowski przez Łąkę na graby wyznie* (AD). Wymienione formy, chociaż zapisane w dokumencie małą literą, to względu na charakter dokumentu (akt darowizny) oraz kontekst (opis granic darowanego gruntu wymienia najważniejsze obiekty znajdujące się w pobliżu, co pozwala dokładnie zlokalizować położenie wskazanych pól), w którym wystąpiły, można uznać za nazwy własne, przynajmniej w fazie prenominacji. Jak pisze K. Rymut, „apelatyw, który przechodzi do kategorii nazw własnych, traci swoje uogólniające znaczenie, zacieśniając zakres znaczeniowy do

jednostkowego obiektu. W strefie przejściowej następuje eliminacja tych elementów znaczenia apelatywnego, które w użyciu jednostkowym stają się zbędne” [Rymut 2003a: 15]. Nazwa w początkowej fazie funkcjonowania jest zdolna do nazywania (indywidualizowania) i oznaczania (charakteryzowania) [Myszka 2016: 73]. Warto jeszcze zaznaczyć, że wyznacznikiem propriality drugiego miana (*Graby Wyżnie*) jest także struktura nazwy, typowa dla mian lokalizujących, np. *Kut Wyżni, Wyżnie Łąki, Niżnie Łąki, Wyżnia Łuka* [por. Górny 1957].

Mimo przyjętych różnych kryteriów wyodrębniania propriów, „nie da się wyeliminować wątpliwości i wahań związanych z każdorazowo formułowaną odpowiedzią na pytanie, co w mniej przejrzystych zapisach jest nazwą własną, a co wyrażeniem apelatywnym” [Mrózek 1990: 24]. W każdej grupie toponimów mogą znaleźć się formy z przynależnością do strefy między *nomen proprium* a *nomen appellativum* [Rymut 2003b]. Nie zawsze ortografia, kontekst czy nieprzekładanie nazwy polskiej na język obcy, w którym sporządzony został tekst, pozwalają na ustalenie relacji mikrotoponimów ze strukturami apelatywnymi [por. Koper 2005: 58].

6. Struktura pracy

Książka składa się z dwóch zasadniczych części – obszernego słownika oraz części syntetyczno-analitycznej, która zawiera trzy rozdziały przedstawiające kolejno: charakterystykę semantyczno-motywacyjną onimów, zmiany w nazewnictwie badanej części Beskidu Niskiego na przestrzeni lat, analizę mikrotoponimów jako symptomów pogranicza.

Najobszerniejszą częścią pracy jest słownik mikrotoponimów liczący 1842 nazwy, gromadzący mikrotoponimy od XIV w. do czasów współczesnych. Zasady opracowania haseł zawartych w słowniku zostały przedstawione na początku rozdziału pierwszego.

Część syntetyczno-analityczną rozpoczyna rozdział zawierający semantyczno-motywacyjną klasyfikację zgromadzonego materiału przeprowadzoną osobno dla nazw poszczególnych klas obiektów. W kolejnych podrozdziałach zamieszczono więc analizę mikroojkonimów (nazw domostw, przysiółków, części wsi), mikroanojkonimów (nazw pól, mian terenów leśnych (zaliczono do nich nazwy polan, gruntów leśnych wykarczowanych na potrzeby rolnictwa), oronimów, hydronimów, hodonimów, obiektów kultury. Klasyfikację w każdym podrozdziale poprzedza krótki

wstęp dotyczący badań w zakresie danego działu toponimii oraz opis rozwoju, kształtowania się nazewnictwa na przestrzeni wieków. Poszczególne podrozdziały kończą wnioski dotyczące funkcjonowania toponimów na badanym obszarze, preferencji motywów nazewniczych.

W kolejnym rozdziale skoncentrowano się na omówieniu zmian zachodzących w mikrotoponimii badanego obszaru i ich przyczyn. Wiele miejsca poświęcono charakterystyce zjawiska polionimii – osobno opisano formy wariantywne i nazwy paralelne. Nazwy dubletywne zostały omówione w grupach obejmujących miana odnoszące się do jednej klasy obiektów. Rozdział zamyka charakterystyka relacji między nazwą a obiektem, tzw. życia nazw. W dziewięciu punktach przedstawiono spostrzeżenia dotyczące stałości i ulotności onimów.

Część badawczą kończy analiza mikrotoponimów jako symptomów pogranicza. Podobnie jak w rozdziałach poprzedzających, na wstępie przedstawiono najważniejsze zagadnienia dotyczące sposobów definiowania terminu *pogranicza*, głównie na gruncie socjologii i językoznawstwa. Krótko również scharakteryzowano eksplorowany obszar jako miejsce przenikania się różnych kultur, grup etnicznych, języków. Następna część pracy zawiera omówienie koncepcji analizy materiału onimicznego jako symptomów pewnych zjawisk występujących na badanym pograniczu. W trzech kolejnych podrozdziałach omówione zostały symptomy pogranicza językowego i etnicznego, pogranicza religijnego, pogranicza socjokulturowego. Rozdział kończy podsumowanie przedstawiające obraz *swojego* i *obcego* w kontekście badanego pogranicza.

Monografię zamyka *Zakończenie* zawierające najważniejsze wnioski dotyczące mikrotoponimii Beskidu Niskiego.

7. Historia badanego obszaru

Beskid Niski od najdawniejszych dziejów podlegał wpływowi politycznym i gospodarczym trzech nacji: polskiej, ruskiej i węgierskiej. Przed tysiącem lat, kiedy kształtowało się państwo polskie i państwa sąsiadujące, obszary górskie Beskidu i całego przedgórze, przeważnie niezasiedlone i porośnięte odwiecznymi puszciami, stanowiły tereny międzyplemienne, graniczne [Czajkowski 1995: 28]. Od końca X w. obszar ten związany był z Rusią, a w 1340 r. w wyniku wyprawy Kazimierza Wielkiego został przyłączony do Królestwa Polskiego [Mateszew 1985: 13]. W granicach

Polski pozostawał do 1772 r., od I rozbioru Polski do odzyskania przez nią niepodległości w 1918 r. należał do Austrii (od 1867 r. do Austro-Węgier), stanowiąc część Galicji. Od 1918 r. znajduje się w granicach państwa polskiego [por. Misiak 2006: 55]. Jeszcze w połowie XIV w. wschodnia część Beskidu Niskiego ze względu na położenie geograficzne i polityczne była obszarem słabo zaludnionym. Jego zasiedlanie rozpoczęło się w II połowie XIV w. przez dwie odmienne kulturowo fale kolonizacyjne, wołosko-ruską napływającą ze wschodu, oraz polską z zachodu [Reinfuss 1998]. Wielka aktywizacja polskiej działalności kolonizacyjnej nastąpiła za panowania króla Kazimierza Wielkiego, który po ostatecznym przyłączeniu grodów czerwieńskich do Polski rozpoczął akcję osiedleńczą m.in. wschodniej części Beskidu Niskiego. Ponieważ puszcze porastające pogranicze polsko-węgierskie należały do króla, on pierwszy rozpoczął lokowanie osad w górach. Wsie zakładano na prawie niemieckim, a pierwszymi osadnikami byli Polacy i Niemcy [Grzesik, Traczyk 1992: 247–248]. Jak pisze Ewa Wolnicz-Pawłowska: „Kolonizacja wołoska, ukraińska pod względem językowym, po obu stronach Karpat również zaczęła się w wieku XIV i trwała po wiek XVII. Ukształtował się w jej wyniku pas tak zwanych gwar łemkowskich, oddzielających zachodniosłowiańskich Polaków i Słowaków⁵. W pasie tym występują liczne nazwy topograficzne o cechach wschodniosłowiańskich, np. *Berest, Czystohorb, Czeremcha, Dołżyca* itp., a także rumuńskich lub południowosłowiańskich (przeniesionych przez medium rumuńskie); są to głównie nazwy terenowe i górskie, np. *Gruń // Hruń, Kiczera, Magura, Młaka, Sihła, Izwor* i in.” [Wolnicz-Pawłowska 1998a: 470]. Zaludniano najpierw tereny leżące nad większymi ciekami wodnymi, a później stopniowo zakładano osady nad mniejszymi strumieniami górskimi. Do większych rzek na badanym obszarze należą Jasiołka i Wisłok, w których dorzeczach powstawały pierwsze miejscowości. Najstarszą osadą w górnym biegu Jasiołki jest Daliowa, nieco później lokowano Jaśliska, miasteczko, wokół którego w XV i XVI w. powstało kilkanaście miejscowości zorganizowanych w jednostkę administracyjną, tzw. *klucz jaśliski*, będący własnością biskupów przemyskich (zob. s. 35). Do klucza nie należały wsie Zyndranowa, Tylawa i Barwinek, których właścicielami

⁵ Słowacy nie zdążyli wykształcić własnej organizacji państwowej. Od X w. ich ziemie stały się na wiele stuleci częścią państwa węgierskiego. Należy jednak zaznaczyć, że na poziomie gwar Polacy nie stykali się z Węgrami, którzy swoje siedziby zakładali tylko na terenach rolniczych nadających się pod uprawę winorośli [Wolnicz-Pawłowska 1998: 467].

na przestrzeni kilkuset lat były rodziny szlacheckie albo kupieckie. Sześć wsi z objętego badaniami obszaru położonych jest w dorzeczu Wisłoka, są to należące przez długi czas do królewszczyzn Surowica (najstarsza wieś na eksplorowanym terenie, założona już w 1361 r.), Polany Surowiczne, Darów i Moszczaniec, oraz do biskupstwa przemyskiego Królik Polski i Królik Wołoski, rozciągające się nad lewym dopływem Wisłoka, rzeką Tabor.

Przez kilka stuleci centrum administracyjne i gospodarcze badanego obszaru stanowiły Jaśliska. Przywilej lokacyjny dla miasteczka wydał król Jan Kazimierz 28 stycznia 1366 r. na rzecz Jana z Henselina na Węgrzech, „Johanni de Henselino regni Ungarie”, któremu pozwolił założyć miasto na prawie magdeburskim, zwane „Honstath sed in Polonico Wysszokiemesto nuncupatum”. Nadane nazwy nie utrzymały się, założona osada już w 1389 r. nosiła miano *Iaselska* (prawdopodobnie od rzeki dawniej *Jasieł*, dziś *Jasiołka*), a w 1434 r. *Iassliska* [Fastnacht 2007: 156], później notowano *Iasslicza* (1426), *Iasliska* (1428), *Iaslyska* 1433, *Iaszlyska* (1436), *Jaszlyska* (1492), *Jaśliska* (1581) [NMP IV 137]. Położone na szlaku handlowym łączącym Polskę i Węgry (w Jaśliskach trakt rozgałęział się w kierunku Dukli, Rymanowa i Sanoka) miasteczko szybko się bogaciło, ale lokalizacja, oprócz korzyści gospodarczych, narażała je na niebezpieczeństwo w wypadku zatargów granicznych, a od końca XVI w. także na napady „beskidników”⁶ i grabieże przechodzących wojsk [Kozakiewicz 1996: 182]. W 1474 r., podczas zatargu króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka z królem Węgier Maciejem Korwinem, Jaśliska zostały złupione i zniszczone [Grzesik, Traczyk 1992: 44]. Po najeździe rozpoczęto prace nad wzmocnieniem fortyfikacji. Pod koniec XVII w., jak pisze Leszek Kozakiewicz, „mur miejski, zbudowany z kamienia łamanego, otaczał pojedynczą linią całe miasto i zapewne był zwieńczony drewnianym chodnikiem z krytą galerią [...]. Wjazd do miasta broniły trzy bramy: Węgierska – od południa, Dalejowska – od zachodu i Wolańska od wschodu. Ponadto północno-wschodni narożnik muru wzmocniała «Baszta seu Wieżysko» z furtką ku Bełczy i Jasiołce. Mur miejski z pewnością wzmocniony był systemem fos i palisad utrudniających dostęp do niego. W XVII w. forty-

⁶ Por. *beskidnik* ‘zbójnik beskidzki’. „W Bieszczadach, podobnie jak w ogóle w Karpatach, kwitło w minionych wiekach zbójnictwo. Gromadzili się tu zbiegowie z wsi pańszczyźnianych, ludzie uciekający przed wyrokami królewskich i magnackich trybunałów, pasterze miłujący ponad wszystko wolność i nie chcący się poddać żadnym zarządzeniom władz. W r. 1629 i 1630 węgierskie bandy beskidników najbardziej dojeły szlachcie i ludowi Podkarpacia” [SJP Dor.].

fikacje Jaślisk były dość mocne, skoro miasto oparło się w 1657 r. wojskom Jerzego Rakoczego i wytrzymało oblężenie” [Kozakiewicz 1966: 184]. W 1434 r. wójtostwo jaśliskie nabył biskup przemyski Janusz z Lubienia, któremu król Władysław Jagiełło nadał na własność miasto Jaśliska wraz z okolicznymi wsiami. Od tego czasu aż do 1848 r. miasteczko było częścią dóbr stołowych łacińskiego biskupstwa w Przemyślu. Dzięki protekcyjnej polityce gospodarczej nowych właścicieli miasteczko rozwijało się bardzo szybko, z powodzeniem rywalizowało z takimi ośrodkami, jak Krosno, Sanok, Dukla, Jasło [Kozakiewicz 1966: 181]. Głównym źródłem bogactwa mieszczan było kupiectwo, handel winem i składy wina [Prochaska 1889: 69]. W I połowie XVI w. Jaśliska otrzymały prawo składu winnego, beczki z winem miały 3 albo 6 tygodni leżeć w jaśliskich piwnicach. Od win tych kupiec węgierski, prowadzący je na skład, miał płacić 2 złp, a nabywający je kupiec polski płacić czopowe [Bostel 1890: 811]. W miasteczku sprzedawano również miód, śliwki, ryby, konie i zboże [Kozakiewicz 1966: 182]. Równoległe z handlem rozwijało się także rzemiosło. W latach 1550–1650 notowano w Jaśliskach 24 specjalności rzemieślnicze, 7 z branży spożywczej, po 4 z grupy skórzanej, budowlanej i ceramicznej, metalowej, po 2 z włókienniczo-odzieżowej usługowej i 1 z drzewnej [Horn 1970: 421–422]. Szybki rozwój miasta spowodował zagospodarowywanie terenów leżących wokół niego. Powstawały nowe osady, zasiedlane głównie na prawie wołoskim. Dla sprawniejszego zarządzania nimi podzielono je na tzw. potoki (potok stanowił jednostkę administracyjną):

- potok I – Wola Niżna, Wola Wyżna i Rudawka Jaśliska,
- potok II – Lipowiec Krupej, Lipowiec Babej oraz Czeremcha,
- potok III – Daliowa i Szklary,
- potok IV – Królik Polski i Królik Wołoski,
- potok V – Zawadka Rymanowska i Abramów,
- pół potoka – Kamionka,
- pół potoka – Posada Jaśliska.

Całość zwała się *kluczem jaśliskim*. Wszystkie potoki musiały płacić podatki na rzecz biskupstwa oraz wykonywać określone prace, np. reperować drogi, bramy, bruki, mury Jaślisk; przywozić sól ze Starej Soli na skład w Czeremsze; zwozić drewno i kamienie; odrabiać pańszczyznę [Prochaska 1889: 651–652]. Z końca XVI w. pochodzą pierwsze informacje o organizacji władz miasta. Najwyższą władzą wobec mieszkańców był biskup przemyski, który mianował starostę – przeważnie szlachcica albo mieszczanina. Starosta zarządzał miastem w imieniu biskupa, stał

ponad urzędami miejskimi, czyli radą miejską i urzędem ławniczym. Urząd radziecki składał się z czterech rajców: dwóch mianowanych przez starostę, jednego wybieranego przez mieszczan i jednego z członków poprzedniej rady [Grzesik, Traczyk 1992: 45]. Ważne instytucje dla miasteczka stanowiły rada miejska, nadzorująca wewnętrzną administrację, funkcjonowanie cechów, organizację targów itp., oraz urząd ławniczy, składający się z wójta i siedmiu przysiężników, zajmujący się sądownictwem [Bostel 1890: 803–804]. Jednak dla mieszczan, jak podkreśla F. Bostel, *supremus iudex* był biskup, który miał prawo ingerowania we wszystkie sprawy miejskie. Do niego jako „najważniejszej instancji” mogli się odwoływać jaśliszczanie [Bostel 1890: 804].

Przełom XVI i XVII w. był szczytowym okresem rozwoju miasteczka. Mniej więcej od połowy XVII w. zaczęło ono stopniowo podupadać m.in. na skutek przeróżnych nadużyć stacjonujących w nich wojsk, najazdów, malejących dochodów z handlu winem i kupiectwa. Sytuację tę pogorszyła przebudowa Traktu Węgierskiego. Od początku XIX w. biegł on przez Przełęcz Dukielską, a więc omijał Jaśliska. Uwłaszczenie chłopów przez cesarza Austrii w 1848 r., anulowanie przywilejów miejskich było końcem historii klucza jaśliskiego. Z prężnie rozwijającego się miasta pozostał w końcu XIX w. mały, prowincjonalny ośrodek rzemieślniczy, w którym dużą rolę odgrywało jedynie kamieniarstwo. Całkowity upadek gospodarczy Jaślisk na początku XX w. spowodował, że w 1935 r. odebrano im prawa miejskie, od tego czasu mają status wsi. 1 stycznia 2010 r. na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w Jaśliskach utworzono gminę, w skład której weszły następujące miejscowości: Jaśliska, Posada Jaśliska, Daliowa, Szklary, Lipowiec, Wola Wyżna, Wola Niżna, a w 2017 r. dołączono do niej Darów, Jasiel, Moszczaniec, Polany Surowiczne, Rudawkę Jaśliską i Surowicę.

Na zachód od Jaślisk leży Daliowa, która jest najstarszą miejscowością w górnym biegu Jasiołki. Przywilej na założenie wsi już w 1363 r. wydał Kazimierz Wielki Hryćkowi (Hriczowi) Żarowiczowi. Hryćko otrzymał sołectwo o 4 łanach, karczmę, młyn i in. uposażenia, zobowiązany był również do tego, aby z kopią na koniu służyć w wyprawie wojennej. Osada powstała na gruncie po wykarczowanym lesie, nad rzeką *Yassiel* (Jasiołką) i z początku nazywała się *Hriczowawola*. Dokumenty z 1434 r. wymieniały już *Daleyow*, z 1527 r. *Daleiową* [Grzesik, Traczyk 1992: 96–99; SH-G I 76]. Kolejne zapisy nazwy to *Dalieiowa* (1589), *Daliowa* (1794), *Dalejowa* (1829), *Dal'ova* (1851), *Daliowa* (1880) [NMP II 255]. Dawna nazwa

Hryciowa Wola pochodzi od imienia założyciela wsi Hrycia Żarowicza, druga – *Dalejow* – od nazwy osobowej *Dalej* [NMP II 255]. *Daliowa*, łem. *Dalowa* [Rieger 1995: 185] miała duże znaczenie dla kolonizacji tej części Beskidu Niskiego. Z Daliowej pochodzili zasadźcy kilku wsi: Szklar, Czeremchy i Lipowca. Należała do najlepiej rozwiniętych wsi klucza jaśliskiego. W 1787 r. miejscowość liczyła 430 mieszkańców (grekokatolików) [Bata 2014: 172], w 1870 r. 588 [Orzechowski 1872], w 1939 r. 680 mieszkańców, w tym 620 Łemków, 40 Polaków i 20 Żydów [Bata 2014: 174]. Rozwój wsi zahamowała I wojna światowa. Przed wkroczeniem Rosjan mieszkańców ewakuowano na Słowację. Podczas walk spłonęła znaczna część zabudowy. Wieś odrodziła się w okresie międzywojennym. Zbudowano wówczas dom ludowy, funkcjonowała szkoła jednoklasowa z dwujęzycznym nauczaniem, czytelnia towarzystwa „Proświta”, biblioteka, teatr amatorski [Bata 2014: 173].

Fot. 1. Daliowa – droga przez wieś (lata trzydzieste XX w.)

Źródło: kolekcja rodziny Wenchrynowiczów (kopia ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sanoku).

Stosunki między Łemkami a Polakami z sąsiednich wsi układały się dobrze. Na mieszkańców Daliowej większego wpływu nie miała agitacja rusofilska bądź ukraińska, określali się jako Rusnacy. II wojna światowa

i okupacja nie przyniosły dużych szkód. Po zakończeniu działań wojennych mieszkańcy Daliowej zostali wysiedleni w dwóch turach: w roku 1945 i 1946 na wschód do okręgu lwowskiego i tarnopolskiego, a w 1947 r. w Szczecińskie i Koszalińskie [Grzesik, Traczyk 1992: 73]. Współcześnie w Daliowej mieszkają 274 osoby⁷.

Na północ od Jaślisk, na potoku Chyżny przed II wojną światową leżała wieś Szklary, o której pierwsza wzmianka pochodzi już z 1470 r., ale oprócz nazwy nie zawiera ona żadnych informacji o początkach miejscowości. Szklary prawdopodobnie powstały samorzutnie i przez długi czas, będąc małą osadą, nie miały przywileju lokacyjnego. Przywilej ten miejscowość otrzymała w 1527 r. od biskupa Adama Krzyckiego, który nadał sołectwo w tej wsi Wołochowi Falowi z Daliowej. Dokument wymienia role już istniejące, lecz równocześnie zaleca osadzić tylu osadników, ile łąnów będą mogli wykarczować [Fastnacht 2007: 158]. Pierwszy zapis nazwy wsi to *Szklary* (1470), kolejne pojawiają się już w różnych dokumentach od połowy XVI w. – *ze Szklar* (1567), *Skliary* (1589), *Sklary* (1628), *w Szklarach* (1674), *Szklary* XIX i XX w., ukr. *Škl'ary: Szklary* (1851, 1860), łem. *Szklari // Szklary // Sklari*. W. Makarski twierdzi, że *Szklary* są nazwą zawodową, por. *śklarz* (ukr. *sklar' (-r)*, por. wsp. *sklar // šklar*), por. *šckło > szkło, šckalrz > szklarz* [Makarski 1986: 161]. Na powiązanie etymologii nazwy wymienionej wsi ze szkłem – chociaż w nieco innym kontekście – wskazują również przekazy ludowe. Według jednego z nich pod jakimś brzegiem mieszkańcy znaleźli kamień, z którego po wypaleniu powstała masa szklana, stąd nazwa Szklary [AM-Sz]. Inna wzmianka mówi o znajdującej się przed wiekami u podnóża góry *Bania* huty szkła, ale nie ma potwierdzenia tej informacji, nie odnaleziono bowiem pozostałości po dawnych warsztatach wytapiających szkło [Bata 2014: 188].

Pierwsza cerkiew w Szklarach została zbudowana już w XVI w., wówczas też erygowano parafię, która funkcjonowała do 1848 r. – miejscowość włączono wówczas do parochii w Daliowej. W 1880 r. Szklary liczyły 418 mieszkańców, w tym 409 grekokatolików, 4 obrządku łacińskiego i 5 żydów. W 1936 r. we wsi nie było już wiernych obrządku łacińskiego, mieszkało w niej 472 unitów (z czego 34 przebywało na emigracji) i 2 żydów. Na początku XX w. powstała we wsi jednoklasowa szkoła podstawowa [Bata 2014: 188–189].

⁷ Informacje według danych ze strony internetowej gminy Jaśliska: <https://jasliska.info/o-gminie.html>

Fot. 2. Szklary – zajęcia praktyczne w szkole (wrzesień 1935 r.)

Źródło: AM-Sz.

W bezpośrednim sąsiedztwie Jaślisk znajduje się inna miejscowość o niejasnych początkach – Posada Jaśliska. Mimo iż nazwa notowana jest w 1552 r. (*Possada Jasliska*), to jak uważa Adam Fastnacht, sama osada powstała znacznie wcześniej, a jej pierwotne miano brzmiało inaczej, być może *Jasielska*, tj. tak, jak zwało się miasto już w 1389 r. Nazwy nadane lokowanemu w 1366 r. miastu może właśnie dlatego się nie przyjęły, że istniała już wcześniejsza nazwa osady, przy której to miasto lokowano [Fastnacht 2007: 157]. Według Makarskiego miejscowość powstała w wyniku polskiej akcji osadniczej prawdopodobnie jeszcze przed rokiem 1340. Stanowiła jedną z kilku wsi polskiego szlaku osadniczego na terenie kolonizowanym później przez Wołochów. W odniesieniu do wsi notowano nazwy *Suburbium Jaslicense* 1577, *Przedmieście Jasliskie* 1589, *Posada Jaśliska* (1821, 1887), ukr. *Posada Jasłys'ka*: *Posada* 1860, łem. *Posada // Posada Jasliska* [Makarski 1986: 131; NMP IX 191]. Pierwszy człon A. Fastnacht łączy z posadem staroruskim: „Posad na Rusi znany z wzmianek trzynastowiecznych i późniejszych był osiedlem położonym pod grodem obronnym, czymś w rodzaju polskiego podgrodzia lub osady targowej. Pokrewne znaczenie słowa posad to przedmieście, temu też znaczeniu odpowiada przedmiejski charakter Posad naszego terenu [obszaru sanocko-przemys-

skiego – przyp. autora]. Posada była przedmieściem, osiedlem położonym przed miastem, które było zazwyczaj zamknięte jakimś systemem obronnym” [Fastnacht 1953: 155]⁸, por. Posada Sanocka, Posada Górna (koło Rymanowa), Posada Jaćmierska, Posada Rybotycka. W 1880 r. mieszkało w Posadzie Jaśliskiej 1006 osób, z czego 860 katolików obrządku łacińskiego i 146 wschodniego. Wieś należała do parafii rzymskokatolickiej w Jaśliskach i do greckokatolickiej w Daliowej [Grzesik, Traczyk 1992: 68]. W połowie XVII w. w Posadzie osiedlili się Żydzi, którzy otrzymali od biskupa zezwolenie na arendowanie karczemi, prowadzenie młynów, tartaków, a w późniejszym okresie także sklepów [Bata 2014: 175]. Pod koniec XIX w. we wsi znajdowały się aż cztery młyny wodne [SG VII 839]. Na przełomie XIX i XX w. w Posadzie żyło 50 Żydów, do których należały 2 młyny, 2 karczmy, olejarnia, sklepy i tartak [Bata 2014: 175]. W czasie II wojny światowej Żydzi zostali rozstrzelani w Tylawie na stoku góry Błudna, Łemków po zakończeniu wojny wysiedlono – część w 1945 r. na Ukrainę, a pozostałe rodziny w 1947 r. w Olsztyńskie i Koszalińskie, wraz z Rusinami wywieziono również Polaków podejrzanych o szmugiel [Grzesik, Traczyk 1992: 71]. Obecnie miejscowość liczy 816 mieszkańców⁹.

Powyżej Posady Jaśliskiej w górnym biegu Jasiołki w XV i XVI w. lokowano jeszcze 4 osady: Wolę Niżną, Wolę Wyżną, Rudawkę Jaśliską i Jasiel. Najstarszą z nich jest Wola Niżna notowana najpierw jako *Radinc*. W 1454 r. biskup przemyski Mikołaj, pragnąc zwiększyć korzyści z ziemi i odnowić lokację wymienionej wsi, nadał sołectwo (z 4 łanami, karczmą, browarem, jatką rzeźniczą i ławą sukienniczą, młynem, sadzawką) Wołochowi Iwanzowi. Od imienia sołtysa osada otrzymała miano *Iwanschowka* [SH-G III 234]. Później miejscowość w dokumentach wymieniana była jako *Volya Iasliczensi* (1525), *Jaslika Wola* (1542), *Jasliczka Wola* (1589), *Wola Jaslika Niznia* (1645), *Wola niżna* albo *Jasielska* (1855), *Wola Niżna* albo *Jaśliska* (1894), *Wola Niżna* (początek XX w.); ukr. *Jasel'ska Vol'a* (1851), *Jaslyska Vol'a* (1860), łem. *Wola Nyżnia*. Przedlokacyjna nazwa osady *Radinc* jest niejasna, druga *Iwanzowka* jest nazwą dzierżawczą utworzoną od ukraińskiego imienia *Ivanš*, pol. *Iwanz* – pożyczka ruska, nazwa zaświadczona w dokumencie z 1454 r., ta zaś od imienia *Iwan* (pol. *Jan*);

⁸ Podobnie znaczenie formy *posada* objaśniają słowniki: *Posada* (na Rusi Czerwonej) ‘przedmieście’ [SS Urb. VI 415], *posada* ‘osada, wieś, miasteczko; przedmieście warowni, domy pod grodem’ [SW IV 731].

⁹ Informacje według danych ze strony internetowej gminy Jaśliska: <https://jaslika.info/o-gminie.html>

ukr. *Vola Jasli(-y)sk(aj)a*, *Wola Jaśliska* > *Wola Jaśliska Niżnia* > *Wola Niżnia* [Makarski 1986:181–182]. Apelatyw *wola* oznaczał ‘uwolnienie gruntu, danego osadnikom na używanie, od dani i podatków’ [SW VII 686], ‘zwolnienie na pewien czas od obowiązków wobec właściciela ziemi, także miejsce, gdzie obowiązuje to zwolnienie’ [SS Urb. IV 288]. Przydawka *niżnia* wyznaczała opozycję do nazwy sąsiedniej wsi *Wola Wyżna* [Makarski 1986: 181–182]. W miejscowości mieściła się parafia unicka. W centralnym miejscu wsi w 1812 r. wzniesiono cerkiew pod wezwaniem św. Mikołaja. W 1947 r. świątynia stała się kościołem filialnym parafii w Jaśliskach. W 1880 r. w Woli mieszkało 546 osób, prawie wyłącznie grekokatolików. Miejscowość sąsiadowała z polskimi wsiami Posadą Jaśliską i Jaśliskami. Relacje między mieszkańcami tych miejscowości były dobre, panowało wzajemne poszanowanie, nie dochodziło do większych konfliktów. W 1945 r. część mieszkańców wysiedlono do Związku Radzieckiego, pozostałych dwa lata później w Olsztyńskie. Gospodarstwa połemkowskie nie zostały zniszczone, zamieszkali je Polacy z Posady Jaśliskiej [Grzesik, Traczyk 1992: 63–67].

Wola Wyżna powstała w 1537 r. na skutek wyodrębnienia się z Woli Niżniej. Osada pierwotnie nazywała się Węgierka, tak jak potok, nad którym ją lokowano, „in villa Wągierka [...] ad rivulum Wągierka” (1537), *Węgierka* (1589); nazwa strumienia ukr. **Uhorka*¹⁰; pol. *Węgierka* powstała w związku z ukr. *uhorsky(-i)j*, pol. *węgierski* oznacza ‘rzekę płynącą od węgierskiej granicy (dziś słowackiej)’. Od połowy XVII w. zaczęła pojawiać się inna nazwa wsi: *Wola Wysnia* (1647), *Wola wyżna* (1855), *Wola Wyżna* (1894, XX w.); ukr. *Vol'a Wyżn'a*: *Wola Wyżna* (1851), *Wola wyżnia* (1860) [Makarski 1986: 184]. W 1880 r. miejscowość liczyła 320 osób, z czego 311 było grekokatolikami. Parafia mieściła się w sąsiedniej Woli Niżniej. Na miejscu zaś stała filialna cerkiew pod wezwaniem św. Męczennika Dymitra. Mieszkańcy trudnili się uprawą roli, hodowlą bydła, pracowali też przy karczunku lasu. Po wysiedleniu Łemków w latach czterdziestych zabudowania zostały zniszczone, a na gruntach utworzono PGR [Bata 2014: 179–180; Grzesik, Traczyk 1992: 62–63].

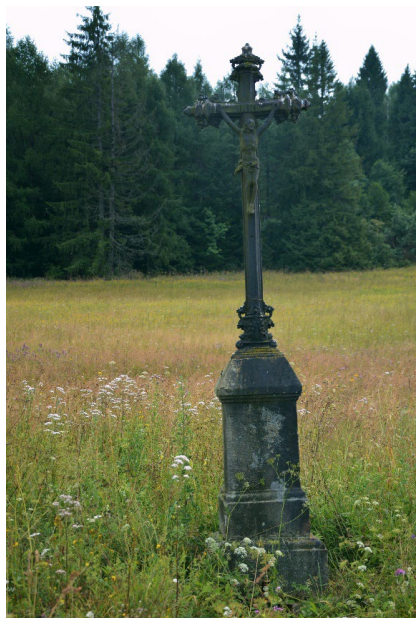
Najpóźniej nad górną Jasiołką powstała Rudawka Jaśliska. Przywilej lokacyjny wsi otrzymał 19 maja 1579 r. Tomasz Rudawski od biskupa Wojciecha Sobiejuskiego, który nazwał ją *Jasielko* [Fastnacht 2007: 160]. Miano to nie przyjęło się, ponieważ w chwili wydania przywileju na grun-

¹⁰ Znak „*” oznacza formę rekonstruowaną.

tach lokowanej wsi istniała już niewielka osada, przysiółek Woli Wyżnej o nazwie *Rudawka* (od nazwiska założyciela) [Fastnacht 2007: 160]. W późniejszym okresie upowszechniło się miano *Rudawka Jaśliska* 1888 [SG IX 905]; ukr. *Rudavka Jasłys'ka*: *Rudawka* 1851 [Makarski 1986: 142]; ukr. *Rudawka*, pol. *Rudawka* > *Rudawka Jaśliska* (przydawka wyznacza opozycję do pobliskiej wsi *Rudawka Rymanowska*). Osada nie spełniała oczekiwań właścicieli dóbr, podmokłe łąki, płytkie rozlewiska Jasiołki nie stwarzały bowiem dobrych warunków dla rozwoju rolnictwa. Pod uprawę nadawały się jedynie grunty leżące na łagodnych stokach od północno-zachodniej strony [Bata 2014: 180]. W końcu XIX w. wieś liczyła tylko 157 mieszkańców. Do 1818 r. należała do parochii w Woli Wyżnej, a później w Jasielu. Po wysiedleniu Łemków grunty do nich należące porósł las, obecnie nie ma śladów zabudowań gospodarskich dawnej wsi.

Fot. 3. Rudawka Jaśliska – krzyż na obszarze dawnej wsi

Fot. 4. Krzyż przy drodze z Rudawki Jaśliskiej do Jasiela

Ostatnią osadą leżącą w dolinie Jasiołki był Jasiel, którego nazwa pochodzi właśnie od wymienionej rzeki¹¹. Wieś została założona na prawie wołoskim w 1559 r. [Bata 2014: 181]: „*Jaszziel*, wyesz na wierzchowinie rzeki

¹¹ Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Jasiołka*.

Iasła [...] tha wyesz od sesczi lyath poczela się szadzicz” 1565 r. W późniejszych wiekach wieś notowano jako *Jasieł* (1591); *Jasieł* alias *Jasło* (1665); *Iasieł* (1794), *Jasieł* (1882); ukr. *Jasel’* // *Jaselko* 1851; łem. *Jasło* // *Jaselko* [Makarski 1986: 79, NMP IV 109]; ukr. *Jasel(-sło)*; pol. *Jasieł* > *Jasieł* (hiperpoprawne *l* wobec zuku. *l* < *l*; także *l* < *l* w wyniku oddziaływania tematu miejscownika *Jaśl-* [Makarski 1986: 80]. Wieś należała do dóbr koronnych, stanowiła więc enklawę w otoczeniu posiadłości biskupich. W 1779 r. została sprzedana właścicielom prywatnym, od połowy XIX w. do czasów II wojny światowej była własnością Czartoryskich [Bata 2014: 181]. Pod koniec XIX w. miejscowa parochia liczyła 296 osób z Jasiela i 171 z Rudawki Jaśliskiej [SG III 467]. Z kwestionariusza z 1936 r. można się dowiedzieć, że Jasiel to „mała wioska tuż przy granicy polsko-czeskiej u źródeł rzeki Jasiołki; liczy 54 numerów, 72 rodzin, 320 mieszkańców. Mieszkańcy to poczciwi Łemkowie [...]. Jasiel ongiś był własnością jakiegoś pana, który potem wyjechał a majątek rozparcelował pomiędzy swoją służbę. Za tem też przemawia fakt, że na terenie Jasiela są dobra /: lasy:/ Ks. Czartoryskich” [AM-J]. W czasie I wojny światowej, na przełomie 1914 i 1915 r., wieś doznała znacznych zniszczeń spowodowanych toczącymi się w okolicy walkami [Bata 2014: 183]. Po II wojnie światowej mieszkańcy zostali wysiedleni do Związku Radzieckiego [Grzesik, Traczyk 1992: 61].

Na południe od Jaślisk nad lewym dopływem Jasiołki o nazwie Bielcza lokowano w XVI w. dwie wsie, Lipowiec i Czeremchę. Pierwsza powstała w 1527 r., kiedy biskup przemyski Andrzej Krzycki zezwolił niejakiemu Babejowi na lokowanie na prawie wołoskim wsi Lipowiec, zwanej od nazwiska zasadzcy Lipowiec-Babej. Osiem lat później powstała druga część wsi – Lipowiec-Krupej [Bata 2014: 183]. Od 1553 r. była to już jedna miejscowość Lipowiec, ale mieszkańcy jeszcze w latach trzydziestych XX w. zwyczajowo rozróżniali jej dwie części. Nazwa wsi pochodzi od hydronimu *Lipowiec* (obecnie Bielcza) o charakterze topograficznym, por. ukr. *Li(-y)povec*, pol. *Lipowiec* – nazwa w związku z a) ukr. *li(-y)povyj*, por. strus. *Lipovyj*; pol. *lipovy*; b) ukr. *li(-y)pa*, pol. *lipa*. Wymieniona nazwa w odniesieniu do osady pojawiała się już od początku XVI w.: *Lipowiec* (1589), *Lipowicz* (1589), *Lipowiec* (1645, 1749); ukr. *Łypovec’*: *L(-Ł)ypovec* (1851), łem. *Lipowec* // *Lypowec* [Makarski 1986: 98–99]. Położenie osady przy trakcie handlowym na Węgry spowodowało jej szybki rozwój. W 1843 r. wieś liczyła 771 osób. W Lipowcu przez długi okres siedzibę miała parochia grekokatolicka, w 1929 r. wszyscy mieszkańcy wsi przeszli na prawosławie, przyłączając się do tzw. schizmy tyławskiej. Łemkowie

z Lipowca utrzymywali się głównie z hodowli, pozyskiwania drewna i jego handlu, w mniejszym stopniu z rolnictwa. Wieś nie należała do zamożnych, na początku XX w. wielu lipowczan wyjechało w celach zarobkowych do Ameryki. W okresie międzywojennym działała szkoła jednoklasowa z ruskim językiem nauczania i czytelnia im. Kaczkowskiego [Bata 2014: 183–186]. W 1935 r. w Lipowcu znajdowały się 104 zagrody, które zamieszkiwało 638 osób, w tym 620 Rusinów – Łemków, 3 Ukraińców – Rusinów, 7 Polaków, 8 Żydów [AM-L]. Po II wojnie światowej lipowczan wysiedlono do Związku Radzieckiego (we wsi pozostała tylko jedna rodzina), na bazie gruntów należących do wsi i pobliskiej Czeremchy założono PGR [Grzesik, Traczyk 1992: 78].

Fot. 5. Łemko z Lipowca

Źródło: ze zbiorów Muzeum Historycznego w Sanoku.

Czeremcha powstała w XVI w., na początku stanowiła część wsi Lipowiec: *in villa Lipowiec Czeremcha* 1527. Pozwolenie na lokację wsi na prawie wołoskim otrzymali od biskupa przemyskiego Andrzeja Krzyckiego kmiecie z Daliowej, Ichnat Chłapiec i Michał Zubrzyn [Bata 2014: 187]. Od połowy XVII w. w dokumentach pojawiała się już nazwa *Czeremcha* (1645), *Czeremka* (1720), *Czeremcha* XIX i XX w. [Makarski 1986: 53; NMP II 212]. Miano pochodzi od ruskiego rzeczownika *čeremxa*, pol. *trzemcha* (od XVII w. *czeremcha* – pożyczka ruska). Warto zaznaczyć, że gwary małopolskie nie zapożyczały od Rusinów słowa *czeremcha*, a wymieniony krzew nazywano wyrazami pochodnymi od ps. *kotarba*, przejętymi też przez Łemków [Makarski 1986: 53]. Znajdująca się przy granicy węgierskiej wieś zamykała ciąg osadniczy między miastem a przełęczą Beskid (przez którą biegła granica państwa polskiego). Mieszkańcy Czeremchy zajmowali się głównie wypasem bydła i owiec. Lokalizacja wsi miała duże znaczenie dla Jaślisk, była to pierwsza miejscowość po stronie polskiej, przez którą przejeżdżali kupcy, ponadto we wsi znajdował się skład soli [Bata 2014: 187]. Pod koniec XVIII w. Czeremcha miała 322 mieszkańców, w większości grekokatolików, a na przełomie XIX i XX w. wieś liczyła 68 domów i 418 mieszkańców, w tym 33 Polaków należących do parafii w Jaśliskach. W Czeremsze konfederaci barscy założyli obóz warowny, z którego wyprawiali się nawet pod Przemysł [Grzesik, Traczyk 1992: 76]. W czasie I wojny światowej, podczas walk o górę Kamień w 1914 r., zniszczeniu uległa znaczna część wsi, mieszkańcy uszli wówczas na słowacką stronę, powrócili w połowie 1916 r. [Grzesik, Traczyk 1992: 76]. W okresie międzywojennym mieszkańcy Czeremchy zajmowali się produkcją gontów oraz pozyskiwaniem drewna, które dostarczali do tartaku Thonetów w Barwinku [Bata 2014: 187]. W 1936 r. Czeremcha liczyła 292 mieszkańców, w tym 290 Łemków i 2 Żydów [AM-Cz].

W dorzeczu Jasiołki, na uboczu głównych traktów komunikacyjnych, leżały dwie wsie, Zawadka Rymanowska i Kamionka. Zawadka Rymanowska powstała w 1487 r., kiedy Jan z Targowiska, biskup przemyski, pozwolił Ladomirowi Wołochowi założyć (na prawie wołoskim) w lasach i gajach wieś zwaną Trzcianka (od potoku o nazwie *Trzcianka*), „ad summitatem rivuli dicti *Trzcianka* [...] villa vulgari nomine *Trzcianka* appellabitur” [Makarski 1986: 195]. Wieś nie powstała na surowym korzeniu, ponieważ od czterech lat, jak wynika z przywileju lokacyjnego, na terenach przyszłej osady mieszkała już grupa ludzi [SH-G III 270; Makarski 1986: 195]. W dokumentach pojawiały się następujące warianty:

Thrzanka (1526), *Zawadka* (1589), *Zawadka* alias *Trzcianka* (1636, 1720), *Zawadka koło Jaślisk* (1855), *Zawadka Rymanowska* (1859). Przydawka lokatywno-kulturowa w formach komponowanych pochodzi od mian pobliskich osad, najpierw Jaślisk, później Rymanowa. Pierwszy człon nazwy (*Zawadka*) występuje w związku z formą *zawada* ‘przeszkoda’, oznaczającą obiekt, przede wszystkim naturalny: las, potok, wąwóz itp., stanowiący przeszkodę na drodze do sąsiednich wsi. Takie miana najczęściej nadawano wsiom leżącym na terenach niedostępnych, pozostających na uboczu, por. nazwy wsi *Zawadka*, *Zawada* [Makarski 1986: 194]. *Zawadka* była najludniejszą i najbogatszą wsią w dobrach biskupów przemyskich. W 1880 r. liczyła 970 mieszkańców, z czego 946 grekokatolików, 8 katolików obrządku łacińskiego i 16 żydów [Grzesik, Traczyk 1992: 90]. Pierwszą cerkiew zbudowano już w połowie XVI w., druga powstała w miejscu starej w 1855 r. Jest to świątynia drewniana, w której umieszczono ikonostas pochodzący z rozburzonej cerkwi. Od 1720 r. *Zawadka Rymanowska* była siedzibą parafii unickiej. W czasie I wojny światowej miejscowość znajdowała się poza obszarem toczących się walk, ale żołnierze obu armii ograbili ludność z bydła, koni, zboża, siana. Po II wojnie światowej Łemków wysiedlono częściowo do Związku Sowieckiego, a częściowo na ziemie zachodnie. Wieś została ponownie zasiedlona przez mieszkańców pobliskiej *Jasionki* i *Lubatowej* [Bata 2014: 194–196; Grzesik, Traczyk 1992: 89–92].

Nieco później niż *Zawadka Rymanowska* notowana była *Kamionka*. Osada powstała w 1526 r., ale przywilej lokacyjny otrzymał w 1541 r. Wołoch, niejaki Waśko Pawłowski, od biskupa przemyskiego Stanisława Tarły. W dokumentach wieś notowano jako *Camyanne* (1526), *Kamionka* (1541, 1589, XVIII–XX w.); ukr. *Kam'anka: Kamianka* (1851), *Kamionka* (1860). Nazwa powstała w związku z ukr. *kam'anyj // kamennyj, kamen;* pol. *kamienny, kamień* [Makarski 1986: 85]. *Kamionka* początkowo stanowiła siedzibę parafii unickiej, obejmującej także *Zawadkę Rymanowską*. W 1729 r. siedzibę parafii przeniesiono do *Zawadki*. *Kamionka* była wsią jednolitą pod względem etnicznym, zamieszkiwali ją prawie wyłącznie Łemkowie, którzy zajmowali się uprawą ziemi, pasterstwem, pracami związanymi z eksploatacją lasów. W 1880 r. *Zawadka* liczyła 374 osoby, w tym 371 grekokatolików. Według kwestionariusza z 1939 r. wieś zamieszkiwało 386 osób, wyłącznie Rusinów. Po II wojnie mieszkańcy *Zawadki* zostali przesiedleni, nie zachowały się ślady dawnej wsi [Bata 2014: 192–194; Grzesik, Traczyk 1992: 89–95].

Nad dopływem Jasiołki, strumieniem Panna (dawniej Sołotwina), leżą wsie Zyndranowa i Tylawa. Starszą z nich jest Zyndranowa. Według lokalnej tradycji osada została założona około 1399 r. przez Zyndrama z Maszkowic (stąd nazwa *Zyndranowa*, pierwotnie *Zyndramowa*), który w powstającej wsi miał osadzić wziętych do niewoli w bitwie pod Grunwaldem jeńców. W XVI w. właścicielami wsi byli Cikowscy, Kobyleńscy, później kupiecka rodzina Guccich i Męcińscy [Grzesik, Traczyk 1992: 103]. Wieś przez długi czas pozostawała prawosławna, dopiero w 1706 r. przeszła na grekokatolicyzm. W 1880 r. w Zyndranowej mieszkało 431 Łemków i 14 Żydów. Żydzi prowadzili karcznię, zajmowali się handlem, rzemiosłem, a niektórzy, podobnie jak Łemkowie, uprawiali rolę. W 1936 r. zyndranowska parochia (razem z Barwinkiem) liczyła 1348 wiernych. Ponadto w Zyndranowej mieszkało 19 Żydów i 1 rodzina polska, a w Barwinku 103 Polaków i 32 Żydów. Wieś uległa znacznym zniszczeniom podczas działań wojennych. W 1944 r. znalazła się w centrum walk, gdy Armia Czerwona rozpoczęła operację dukielską. We wsi znajdowało się dowództwo walk frontowych. Po wojnie Łemkowie zostali wysiedlenia na ziemie zachodnie, w latach 1956–1960 około 30 osób powróciło do swoich gospodarstw [Bata 2014: 202–204; Grzesik, Traczyk 1992: 103–105].

Pierwsza wzmianka o Tylawie pochodzi z dokumentu zastawnego z 1486 r., wydane przez właściciela Jakuba z Dukli Jakubowi Zaklice, kasztelanowi chełmskiemu. Wieś powstała na prawie wołoskim, zapewne kilkanaście lat przed tą datą zasiedlali ją już Rusini i Wołosi [Bata 2014: 204]. W XVI w. wieś była własnością rodziny Guccich, od 1591 r. należała do majątku Męcińskich, a w końcu wieku XIX do braci Thonet. W 1789 r. zbudowano w Tylawie cerkiew pw. Wniebowzięcia Matki Boskiej. Według dokumentów z 1880 r. żyło w niej 851 osób, z czego 802 grekokatolików, 22 katolików obrządku łacińskiego, 1 protestant, 26 żydów [Grzesik, Traczyk 1992: 96–99]. Wieś znana była z wyrobu gontów i tarcicy, ceniono także tylawskich kołodziejów i bednarzy [Bata 2014: 205]. Tylawa poniosła bardzo duże straty w czasie I wojny światowej. Od ostrzału artyleryjskiego spłonęła znaczna część miejscowości, kilku jej mieszkańców Austriacy wywieźli do obozu w Thalerhofie, pozostałych deportowano na Słowację. Mieszkańcy powrócili w rodzinne strony dopiero po zakończeniu działań wojennych. Po II wojnie światowej ludność łemkowską wysiedlono w większości na ziemie zachodnie, a kilkanaście rodzin do Związku Radzieckiego. W połowie lat pięćdziesiątych powróciło 31 osób [Bata 2014: 206–207; Grzesik 1992: 98–99].

W sąsiedztwie Tylawy, tuż przy samej granicy polsko-słowackiej, leży Barwinek (nazwa od rośliny *barwinek*). Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1539 r. z dokumentów dotyczących sprzedaży wójtostwa (z wsiami, m.in. z Barwinkiem) w Dukli przez Dorotę Gniadą Janowi Rychcickiemu z Rychcic [SH-GZP]. Nazwa wsi Barwinek pojawiła się także m.in. w dokumentach z 1581, 1765 i 1880 r. Pod koniec XVI w. wieś należała do włoskiego kupca Oktawiana Gucci, później jej właścicielami zostali Męcińscy, których włości rozciągały się na sąsiednią Tylawę i Zyn-dranowę. W latach 1769–1772 stacjonował w Barwinku oddział konfederatów barskich, którzy w pobliżu granicy zbudowali obóz warowny. Jeszcze w czasach współczesnych mieszkańcy wsi używają nazwy Szańcy w odniesieniu do terenu, gdzie stacjonowali konfederaci. Przed I wojną światową wieś należała do braci Thonet, założycieli znanej wiedeńskiej fabryki mebli giętych. W Barwinku zbudowano wówczas tartak, będący przed II wojną światową największym zakładem drzewnym w polskim i słowackim regionie przygranicznym. W zakładzie przerabiano drewno zwożone z całej okolicy [Bata 2014: 187]. W okresie międzywojennym powstała we wsi strażnica Korpusu Ochrony Pogranicza oraz przejście graniczne z komorą celną. Z tego powodu we wsi mieszkało kilkudziesięciu Polaków, do obsługi placówki. Wieś niemal doszczętnie została zniszczona podczas II wojny światowej w walkach o Przełęcz Dukielską. W 1947 r. mieszkańców wysiedlono na ziemie zachodnie, w rodzinne strony dziewięć lat później powróciło dziesięć osób [Grzesik, Traczyk 1992: 105–109].

W dorzeczu Wisłoka leżą pozostałe miejscowości znajdujące się w obrębie badanego obszaru: Surowica, Polany Surowiczne, Darów, Moszczeniec, Królik Polski i Królik Wołoski.

Surowica jest najstarszą miejscowością w tej części Beskidu Niskiego. W 1361 r. otrzymali ją od króla wraz z innymi terenami bracia Piotr i Paweł z Węgier [Czajkowski 1995: 107]. W dokumentach wieś notowano jako *Surowicza* (1504), *Serowycza* (1523), *Scherovicza* (1531), *Surowiczna* (1551) [SH-G III 161], *Surowice* (XIXw.), *Surowica* (XX w.); ukr. *Surowyc'a* (1851, 1860), łem. *Surowycia/Surowicia/Sorowycia*. Surowica jest jedną z szeregu wsi polskiego starego szlaku osadniczego na obszarze kolonizowanym później przez Wołochów. W opracowaniach naukowych podawane są dwie etymologie nazwy. Według W. Makarskiego miano *Surowica* pochodzi od źródła słonej wody, por. huc. *surov'ycja* 'słone źródło' [Makarski 1986: 158]. Podobnie pochodzenie nazwy objaśnia *Słownik nazw miejscowych Polski*, w którym czytamy: „mimo starszych zapisów dla n. m. pierwotna wydaje

się n. rz. Surowica, [...], nad którą wś leży. Do n. w. por. ap. surowica, ukr. surovyc'a 'woda słona, źródło słone, solanka'; obecność słonych źródeł na terenie wsi poświadczona w dok. z lat 1548–49" [NMP XVI 254]. O źródle słonej wody wspominali informatorzy podczas prowadzonych badań terenowych. Wymienił je także autor kwestionariusza z 1936 r., por. hasło *Rosolak* w *Słowniku mikrotoponimów* (rozdział I). Z. Stieber uważa natomiast, że nazwa oznaczała wieś nowo powstałą na miejscu wykarczowanego lasu, czyli na surowym korzeniu (*in cruda radice*) [ZS I 49].

Osada przywilej lokacyjny otrzymała dopiero w 1549 r., wydał go starosta Piotr Zborowski na rzecz Waśka i Miśka, braci z Surowicy [Fastnacht 2007: 150]. W 1776 r. wieś liczyła 480 mieszkańców, z czego prawie połowę stanowili Polacy, którzy należeli do parafii w Jaśliskach. Była to w tym okresie wieś zróżnicowana pod względem etnicznym, oprócz Łemków i Polaków zasiedlali ją także Węgrzy i Cyganie. W latach 1872–1873 Surowicę dotknęła epidemia cholery [Bata 2014: 199]. W 1936 r. miejscowość liczyła 520 osób, inna niż pod koniec XVIII w. była struktura etniczna, przeważali Łemkowie, oprócz których we wsi mieszkały jeszcze 3 rodziny żydowskie i 1 polska [AM-S]. Cała parochia w Surowicy w 1936 r. (z Moszczańcem i Darowem) liczyła 1378 wiernych, na jej obszarze mieszkało też 17 katolików obrządku rzymskiego i 38 żydów. Żydzi pracowali w dobrach dworskich, prowadzili tartak, karcznię, zajmowali się handlem. Funkcjonowały dwie szkoły jednoklasowe, dwujęzyczne [Bata 2014: 199]. Z Surowicą związane jest powstanie innej osady – Polan Surowicznych. Prawdopodobnie gospodarze surowiccy początkowo prowadzili na obszarze współczesnych Polan Surowicznych wypas bydła, z czasem powstała nowa osada. Wieś otrzymała przywilej lokacyjny w 1549 r. i najpierw od strumienia nazywała się Potok Surowiczny, a jej kniazem został Iwan z Surowicy. W 1551 r. dokonano rozgraniczenia obu wsi. W dokumentach znajduje się informacja o tym, że właścicielem *Potoka Surowicznego* został Zbigniew Sieneński (kasztelan sanocki), któremu wieś nadał król Zygmunt August [Fastnacht 2007: 150]. Niedługo po lokalizacji w Polanach wzniesiono drewnianą cerkiew i erygowano parafię prawosławną. W 1690 r. powstała parafia grekokatolicka, czterdzieści lat później starą cerkiew zastąpiono nową, także drewnianą, pod wezwaniem św. Michała Archanioła. Obok cerkwi zbudowano murowaną dzwonnice w stylu ludowego baroku. Pod koniec XVIII w. w Polanach mieszkało 441 Łemków, grekokatolików, a w 1880 r. wieś liczyła już 665 mieszkańców, w tym 649 Rusinów [Bata 2014: 197; Grzesik, Traczyk 1992: 32].

Fot. 6. Polany Surowiczne – dzwonnica po remoncie zakończonym w 2019 r.

W sąsiedztwie Surowicy znajdują się dwie osady: Moszczaniec i Darów. Nazwę *Moszczaniec* notowano po raz pierwszy już w 1526 r. w dokumencie lokacyjnym miejscowości, kiedy „Mikołaj Wolski pozwalając przezornemu Maciejowi *alias Manko* założyć wieś M. na prawie wołoskim, nadał mu sołectwo obejmujące 3 łany, obszary, młyn, nawsie, karczmę, kunicę od dziewcząt wychodzących za mąż do innych wsi, trzecią część od «rospustów» z racji rozwodów, szóstą część z czynszów i danin, kary małe i trzecią część z kar wielkich, zagrodników, rzemieślników, sadzawki, barcie” [SH-G II 149]. Według W. Makarskiego Moszczaniec stanowi jedną z kilku nazw miejscowych (por. Posada Jaśliska, Surowica, Wisłok, Radoszyce), które wyznaczają przedwołoski, najprawdopodobniej polski szlak osadniczy idący od zachodu podnóżem Beskidu Niskiego [Makarski 1986: 111]. W 1548 r. notowano nazwę *Moszczenicze* [SH-G II 149], później *Moszczaniec* (1565), w *Moszczańcu* (1597), *Moszczaniec // Moszczoniec* (1665), *Moszczaniec* (XVIII/XIX w.); ukr. *Moščanec*: *Moszczanyczy* (1851), *Moszczaniec* (1860), łem. *Moszczenec // Moszczanec* [Makarski 1986: 111, NMP VII 257]. Moszczaniec to nazwa kulturowa: a) charakteryzująca potok a zarazem przyległy teren w związku z *moszczony* (ukr. *moščenyj*): *mościć* (ukr. *mosti(-y)ti(-y)*): *most* w znaczeniu ‘pomost’ a także ‘umocniony bród’; b) oznaczająca ‘teren z wymoszczonymi drogami’ w związku z *moszczony*: *mościć* w znaczeniu ‘układać drogę’ [Makarski 1986: 112]. Już w XVII w.

w Moszczańcu erygowano parafię greckokatolicką, którą w połowie wieku XIX włączono do parafii w Surowicy. Pod koniec XIX w. wieś liczyła 433 osoby, w 1936 r. – oprócz Łemków – w Moszczańcu mieszkały 3 rodziny polskie, 3 rodziny żydowskie, łącznie 540 osób [AM-S]. Po II wojnie światowej ludność Moszczańca została wysiedlona do Związku Sowieckiego, a na gruntach należących do wsi założono PGR, powstała nowa osada z nowymi zabudowaniami.

Nazwa Darów pojawiła się już w dokumentach z 1563 (w *Darowie*) [NMP II 268] i 1565 r.: „Wszci, które szie poczeli nowo szadzicz [...] prawem wołoskiem [...] Darow”. Jej następne notowania to: *Daraw* (1565), *Darow* (1665, 1785, 1794), *Darów* (XIX i XX w.); ukr. *Dariv: Darow* (1851), *Dariw* (1860); łem. *Darow // Dariw. Darów* jest mianem dzierżawczym pochodzącym od ukraińskiej nazwy osobowej **Dar*, por. rus. *Darovič*, pol. **Dar* [Makarski 1986: 55; NMP II 268]. Według przekazów ludowych obszar wsi porastały lasy należące do bogatego pana, który podarował go chłopom. Gdy zbudowano pierwsze chaty, osadę nazwano *Darowem* [AM-S]. Pod koniec XIX w. miejscowość liczyła 32 domy i 249 mieszkańców, w tym 235 Rusinów i 5 Polaków. W *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* w objaśnieniach związanych z Darowem znajduje się m.in. następująca informacja dotycząca osady: „charakter górski, gleba jałowa, ludność uboga” [SG I 906]. Pierwsza świątynia w Darowie została zbudowana prawdopodobnie już w XVIII w. i należała do parafii w pobliskiej Surowicy. W latach dwudziestych XX w. rozebrano starą cerkiew i w tym samym miejscu w 1927 r. wybudowano nowy kościół pw. Opieki Najświętszej Bogurodzicy (Pokrowy) [Szubrych 2008: 34]. Po II wojnie światowej cerkiew rozebrano, a z pozyskanego drewna zbudowano dom ludowy w Sieniawie [Grzesik, Traczyk 1992: 31]. Początkowo wieś należała do dóbr królewskich, ale od 1811 r. znajdowała się w rękach prywatnych, m.in. przez pewien czas była własnością lwowskiego aptekarza Ludwika Tomanka [Grzesik, Traczyk 1992: 30; Potocki 2013: 87–88]. W 1946 r. prawie wszyscy mieszkańcy Darowa zostali przesiedleni w okolice Tarnopola, tylko trzy rodziny wywieziono na Ziemię Odzyskane. Opuszczone zabudowania zostały spalone (oprócz cerkwi) przez żołnierzy Wojska Polskiego, aby nie mogły stanowić schronienia dla oddziałów UPA [Krukar, Kryciński, Luboński, Olszański 2002: 274].

Nad rzeką Tabor, lewym dopływem Wisłoka, położona jest wieś Królik Polski (przed wojną w bliskim sąsiedztwie znajdował się również Królik Wołoski). Początki miejscowości sięgają XIV w. W 1389 r.

Zyndram z Maszkowic miecznik krakowski (zarządzający wówczas Jaśliskami) zezwolił Janowi Hanzlowi (Hanzloni) na założenie na prawie niemieckim (w lesie *Poloni* między Desznem a Jaśliskami po obu stronach rzeki Murmawy, dziś Morwawy) nowej osady o nazwie Iohanne od imienia założyciela. Pierwotne miano nie utrzymało się długo, już w XV w. pojawiła się nazwa *Crolikow* (1426), później *Crolikowo* (1429), *Krolikowa* (1433) [SH-G II 101–102]. W XVI w. powyżej wsi na miejscu po wykarczowanym lesie osiedlili się Wołosi, nastąpił podział na Starą Królikową (*Antiqua Królikowa* 1558) i Nową Królikową, a w XVII w. na Królik Polski (1654) i Królik Wołoski – odpowiadający narodowości mieszkańców. W połowie XV w. w Króliku zbudowano kościół, a około 1460 r., staraniem biskupa Mikołaja z Błazejowa, erygowano parafię. Cerkiew i swoją parochię, jak wynika z dokumentów, miała również Nowa Królikowa już w 1558 r. Od XVII w. obie wsie były miejscem różnych tragicznych zdarzeń. W 1624 r. poniosły duże straty podczas najazdu Tatarów, w 1657 r. zostały zniszczone przez oddziały węgierskie Jerzego Rakoczego. W latach 1768–1772 w rejonie tym kilka potyczek z Rosjanami stoczyli konfederaci barscy. W latach 1872–1873 epidemia cholery zabiła około 60 mieszkańców. Miejscowości ucierpiały także podczas I wojny światowej, kiedy na skutek działań frontowych spłonęła część zabudowań. Pod koniec XIX w. w Króliku Polskim mieszkało ponad 700 osób w większości obrządku łacińskiego, a w Króliku Wołoskim około 400 osób, prawie wyłącznie grekokatolików [Bata 2014: 192; Grzesik, Traczyk 1992: 83]. W 1936 r. Królik Polski zamieszkiwało 400 Polaków i 315 Rusinów, a Królik Wołoski 268 Rusinów [AM-KPiKW]. Relacje między Polakami a Łemkami układały się dobrze, nie notowano konfliktów, a małżeństwa mieszane nie były rzadkością. Po II wojnie światowej Łemkowie zostali wysiedleni, obecnie jest tu jedna miejscowość obejmująca grunty po obu przedwojennych wsiach [Grzesik, Traczyk 1992: 83].

8. Ludność

Przed II wojną światową Beskid Niski był obszarem bardzo zróżnicowanym pod względem etnicznym. Zamieszkiwali go głównie Łemkowie, Polacy, Żydzi i Cyganie. Strukturę językową i wyznaniową badanego obszaru z początku XX w. przedstawia tabela 1.

Tab. 1. Struktura językowa i wyznaniowa wsi wybranych do badań

Miejscowość	Mieszkańcy według					
	wyznania			języka		
	rzym. kat.	gr. kat.	izrael.	polski	ruski	niemiecki/ inny
Barwinek	87	376	10	b.d.	b.d.	b.d.
Czeremcha/Czeremcha	5	396	21	29	393	0
Daliowa/Dalowa	65	503	13	80	501	0
Darów/Dariw	4	262	13	4	275	0
Jasiel/Jaseł	1	326	19	22	324	0
Jaśliska/Jasłycka	635	3	309	943	3	1 (inny)
Kamionka/Kamianka	0	345	9	0	354	0
Królik Polski / Korołyk Polski	459	270	13	515	227	0
Królik Wołoski / Korołyk Wołoski	14	264	3	22	259	0
Lipowiec/Lypowec	9	618	11	21	617	0
Moszczaniec/Moszczanec	26	489	16	26	503	2 (niem.)
Polany Surowiczne / Poljany Surowyczne	0	649	13	10	652	0
Posada Jaśliska / Posada Jasłycka	597	241	70	683	225	0
Rudawka Jaśliska / Rudawka Jasłycka	1	132	0	1	132	0
Surowica/Surowycia	0	494	20	8	506	0
Szklary/Szkliry	14	430	4	68	380	0
Tylawa	11	692	0	b.d.	b.d.	b.d.
Wola Niżna / Wolia Nyżna	1	487	6	1	487	6 (niem.)
Wola Wyżna / Wolia Wyżna	5	293	7	5	300	0
Zawadka Rymanowska	3	958	18	4	972	3 (niem.)
Zydranowa	0	727	13	b.d.	b.d.	b.d.
Suma	1937	8955	588	2442	7110	11 (niem.) 1 (inny)

Źródło: opracowanie własne na bazie informacji zawartych w *Skorowidzu powiatu sanockiego. Wydanego na podstawie dat zebranych w roku 1911* [SPS].

Na początku XX w. (około 1900 r.) po polskiej stronie Karpat mieszkało blisko 80 tys. Łemków. Pod koniec dwudziestolecia międzywojennego oceniano ich liczbę na 100–150 tys. – wahała się ona w zależności od przyjętego przebiegu wschodniej granicy Łemkowszczyzny. Niektóre opracowania mówiły o 150 tys. Łemków zamieszkałych w 300 wioskach, według innych źródeł wsi było około 170, a wraz z Łemkami mieszkało 26 tys. Polaków, 8 tys. Żydów i sporo Cyganów [Misiak 2006: 75].

**Fot. 7. Kobieta łemkowska z okolic
Jaślisk (1932 r.)**

Źródło: *Narodowe Archiwum Cyfrowe*:
<https://www.nac.gov.pl/> [dostęp: 3.06.2021].

**Fot. 8. Kobiety łemkowskie
z Daliowej (1929–1936)**

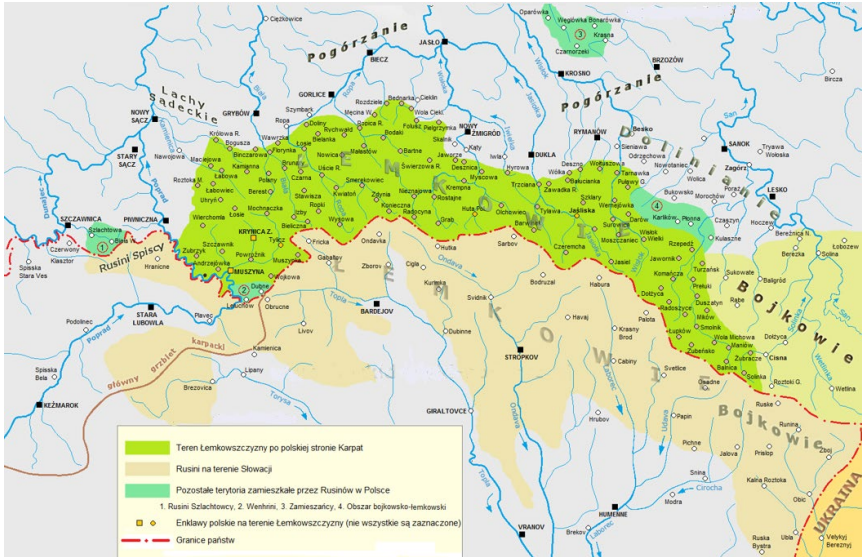
Źródło: Reinfuss 1998.

Nazwa Łemkowie ma charakter przydomkowy, pochodzi od słowa *łem* ‘tylko’ (np. *mam łem jednu korowu*), które często było używane przez tę grupę etniczną. Określenie *Łemkowie* w nauce przyjęło się w XIX w., choć mieszkańcy sami siebie nazywali Rusinami (a na południe od Karpat *Rusnakami*) [Rieger 1995: 11]. Łemkowie to jedna z czterech mniejszości etnicznych¹² w Polsce, zamieszkująca w zwartej populacji do roku 1947 obszar zwany Łemkowszczyzną, a obecnie, po wysiedleniach, rozproszona w różnych regionach Polski i poza jej granicami [Fontański 2014: 7]. Dokładny zasięg Łemkowszczyzny ustalili w latach trzydziestych XX w., na podstawie prowadzonych przez siebie badań, etnograf Roman Reinfuss i językoznawcy Józef Szemlej, Zdzisław Stieber, Iwan Ziłyński [Misiak 2006: 42]. Granice Łemkowszczyzny wyznaczały miejscowości: na wschodzie – Solinka i Żubracze, Duszatyn, Szczawne, Rzepedź, Darów, Puławy; na północy – Wołtuszcza, Deszno, Kamionka, Hyrowa, Jaworze, Pielgrzymka, Bednarka, Wawrzka, Królowa Ruska; na zachodzie – Maciejowa, Roztoka Mała, Wierchomla Wielka (Reinfuss 1998: 24–28). Por. mapę 2.

Łemkowie mieszkający w Polsce stanowią część większego zespołu określanego mianem Rusinów Karpackich (Karpatorusinów), tworzonych przez kilka grup regionalnych zamieszkałych w granicach m.in. Słowacji, Ukrainy, Węgier [Misiak 2006: 9]. Mimo że istnieje realna więź między Rusinami mieszkającymi po obu stronach granicy polsko-słowackiej, przejawiająca się w sferze języka, kultury duchowej i materialnej, nazwy

¹² Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050170141/O/D20050141.pdf> [dostęp: 17.11.2021].

Łemkowie, Łemkowszczyzna używane są w odniesieniu do ludności rusińskiej zamieszkującej określony obszar, ale tylko na terenie Polski [Misiak 2006: 40].

Mapa 2. Łemkowszczyzna po obu stronach Karpat według Romana Reinfussa (oprac. Dariusz Zajęc)

Źródło: <http://www.beskid-niski-pogorze.pl/region/lemkowszczyzna.php> [dostęp: 17.11.2021].

Łemkowie przywędrowali na tereny Polski południowej z falą osadnictwa wołosko-ruskiego, które od schyłku XIV do końca XVI w. opanoowało Bieszczady, Beskid Niski, Sądecki. Kolonizacja ta posuwała się wzdłuż głównego łańcucha Karpat, z obszaru dzisiejszej Rumunii ku północy i zachodowi. W jej składzie etnicznym początkowo większość stanowił element bałkański z domieszką ludności ruskiej, w wieku XV zaczął przeważać ruski element etniczny, który w XVI w. przyniósł całkowitą lub prawie całkowitą rutenizację Wołochów osiadłych w Bieszczadach i w Beskidzie Niskim [Barwiński 1999: 54]. Współcześni Łemkowie są grupą etniczną, która ukształtowała się w długim procesie historycznym, przyjmując i asymilując różne elementy narodowe. Mieli w tym udział zarówno osadnicy polscy, słowaccy, jak i wołoscy pasterze. Największe znaczenie miało osadnictwo ruskie, które w XV i XVI w. zdominowało liczebnie wcześniejsze grupy etniczne, asymilując je językowo i w dużej mierze

kulturowo, równocześnie przejmując pewne cechy od swoich poprzedników, na przykład liczne geograficzne nazwy miejscowe i wysokogórski typ pasterstwa. Pochodzenie etniczne, odrębny język, religia i kultura zdecydowanie odróżniały Łemków (Rusinów) od sąsiedniej ludności polskiej, słowackiej i węgierskiej. Łemkowie, chociaż wewnętrznie podzieleni na wiele grup lokalnych, mieli wyraźne poczucie odrębności [Barwiński 2012: 138]. Jak pisze M. Misiak, „Łemkowie przybyli na ziemię zachodnie i północne w 1947 r. z już silnym, ukształtowanym na Łemkowszczyźnie, poczuciem inności wobec polskich sąsiadów, a także innych grup górali ruskich: Bojków i Hucułów. Mieli świadomość zróżnicowania cech kulturowych w obrębie własnej grupy. Najważniejszymi wyróżnikami etnograficznymi były: typ zabudowy wsi, wygląd zagrody łemkowskiej, typ architektury cerkiewnej, strój, wyznanie i język” [Misiak 2006: 67].

Struktura ludnościowa Beskidu Niskiego zmieniła się po II wojnie światowej, kiedy na skutek akcji przesiedleńczych prowadzonych w latach 1944–1947 Łemkowszczyzna prawie całkowicie się wyludniła [Barwiński 2002]¹³. Podczas pierwszej fali wysiedleń w latach 1940–1941 do ZSRR wywieziono około 5 tys. Łemków. W okresie drugiej, tzw. repatriacji na Ukrainę w latach 1945–1946, pod względem formalnym dobrowolnej, lecz po kilku miesiącach mającej już charakter opresyjnej deportacji ludności, oddziały Wojska Polskiego wysiedliły ponad 70 tys. osób. W 1947 r. pozostała jeszcze ludność łemkowską (30–35 tys. osób) przesiedlono przymusowo w ramach akcji „Wisła” na zachodnie tereny przyłączone do Polski po II wojnie światowej, głównie w okolice Wrocławia, Legnicy, Gorzowa, Zielonej Góry, Olsztyna, Koszalina. Przesiedlenia uniknęły tylko nieznaczne osoby, na ogół z rodzin mieszanych albo niezdolne do transportu, np. w powiecie krośnieńskim pozostawiono (oficjalnie) 109 osób. W latach 1956–1958 na Łemkowszczyznę powróciło około 2 tys. wygnańców, głównie do wsi z powiatu gorlickiego. Do miejscowości objętych badaniami zdecydowało się wrócić 31 rodzin z Tylawy, 29 rodzin z Zyndranowej i 10 z Barwinka [Barwiński 2012: 140–141; Pisuliński 2013: 97–113; Grzesik, Traczyk 1992: 210–216]. Na opuszczone przez Łemków tereny wprowadzili się polscy osadnicy. Wiele wsi, np. Lipowiec, Czeremcha, Wola Niżna,

¹³ Według danych Narodowego Spisu Powszechnego ludności z 1950 r. w Beskidzie Niskim mieszkało 55,7 tys. osób. Oznacza to, że w porównaniu do okresu międzywojennego (1931 r.) region ten stracił 65 tys. swoich mieszkańców, tj. 54% zaludnienia. W 1998 r. w regionie tym mieszkało o około 60% więcej niż w 1950 r., ale równocześnie prawie o 1/3 mniej niż w okresie międzywojennym [Soja 2001: 689].

Rudawka Jaśliska, Jasiel, Surowica, Szklary, Polany Surowiczne, Darów, przestało istnieć. Pozostawione przez Łemków budynki albo rozebrano, albo spalono. Obszary tętniących życiem przed laty wsi to obecnie lasy, łąki albo nieużytki. Jedynie kamienne przydrożne krzyże, kapliczki, cerkwiska i cmentarze świadczą o dawnych mieszkańcach.

Fot. 9. Szklary – cerkwisko z kamienną chrzcielnicą

Fot. 10. Polany Surowiczne – kapliczka na obszarze dawnej wsi

Jak pisze M. Barwiński, „fale powojennych przesiedleń nieodwracalnie zniszczyły specyficzną strukturę narodowościową, religijną, kulturową i gospodarczą Łemkowszczyzny. Nastąpiła całkowita zmiana stosunków etnicznych, które na tym obszarze pozostawały niezienne od kilkuset lat. Łemkowie, od wieków żyjący w jednym regionie, w ciągu kilku lat w wyniku przesiedleń zostali usunięci ze swojej etnicznej ojczyzny i rozmieszczeni w dwóch państwach – od Dniepru do Odry. Łemkowszczyzna, po kilkuset latach funkcjonowania, przestała istnieć jako odrębny region etniczny, a co za tym idzie – kulturowy, językowy i religijny” [Barwiński 2012: 141].

Drugą grupą na Łemkowszczyźnie pod względem liczebności byli Polacy. Najwięcej mieszkało ich w Jaśliskach, Posadzie Jaśliskiej i Króliku Polskim. W pozostałych miejscowościach żyło na ogół od kilku do kilkunastu osób. Mieszkańcy wymienionych wsi zaliczani są do grupy etnograficznej Pogórzan, czyli Polaków wyznania rzymskokatolickiego, którzy zasiedlają długi, równoleżnikowy pas podgórski od rzeki Białej i Dunajca do Sanu, tj. Pogórze Karpackie i zachodnią część Dołów Jasielsko-Sanockich [EPWN]. Grupa ta powstała na skutek spolonizowania nakładającego się na siebie osadnictwa polsko-ruskiego oraz fal osadniczych: niemieckiej i rusko-wołoskiej. Pogórzanie utrzymywali się głównie z rolnictwa, uprawiali żyto, pszenicę, owies, jęczmień oraz ziemniaki,

i hodowli bydła. W niewielkim stopniu dodatkowe źródło utrzymania stanowiło bednarstwo i tkactwo. Pogórzanie pod względem kulturowym zbliżeni są do swoich sąsiadów zamieszkujących okolice Tarnowa czy Rzeszowa [Reinfuss 1971]¹⁴. Należy zaznaczyć, że oazą polskości pośród osadnictwa rusińskiego na badanym obszarze były Jaśliska. Miasteczko od XV w. należało do biskupstwa łańcuckiego w Przemyślu, które od momentu przejścia osady czyniło starania o zachowanie jej rzymskokatolickiego charakteru. Z tego też powodu niechętnie patrzono na osiedlanie się w mieście Żydów i Łemków. Już w 1434 r. biskup przemyski Maciej Pstrokoński wydał zarządzenie zabraniające Żydom dzierżawienia placów i domów (zakaz został zniesiony dopiero w 1848 r.). Zezwolił im jednak na doraźne arendy i handel w dni jarmarków i targów. Podobne ograniczenia dotyczyły także Rusinów, którzy również nie mogli osiedlać się w miasteczku. Na zarządzenia biskupów niejednokrotnie powoływano się w różnych dokumentach odmawiających Rusinom zgody na zamieszkanie w Jaśliskach, np. w tekście z 1607 r. czytamy: „przywileje od przodków IM. X Biskupa przemyskiego; IchM. Kapituły bronią tego, aby rusznaczy domów w mieście nie mieli i na mieszkanie się nie garnęli do miasta”, w dokumencie z 1630 r. ponownie pojawia się zapis, „iż prawa miasteczko takowe ma, żeby żaden greckiej wiary w miasteczku nie mieszkał, oprócz dwóch uprzywilejowanych” [Bostel 1890: 806]. Rada miejska sporadycznie wydawała pozwolenia na osiedlanie się Łemków w Jaśliskach. Mimo to miasteczko było w pewnym okresie siedzibą dekanatu grekokatolickiego, funkcjonowała parafia grekokatolicka, która miała własną cerkiew. Świątynia spłonęła w 1806 r., a grekokatolików z Jaślisk (około 10 osób) włączono wówczas do parafii w Daliowej [Bata 2014: 99]. Zniesienie pańszczyzny w 1848 r. automatycznie uchyliło zakaz dotyczący osiedlania się Żydów i Łemków, miasto bowiem przestało być własnością kapituły przemyskiej. Wówczas rozpoczął się napływ ludności żydowskiej do Jaślisk [Gajewski 1996].

Żydzi w Polsce pojawili się już w XI w. Pierwsze prawne uregulowanie ich statusu nastąpiło w Wielkopolsce w 1264 r., kiedy książę Bolesław Pobożny dał im prawo organizowania wspólnot religijnych. W Małopolsce Żydzi otrzymali przywileje dopiero za panowania króla Kazimierza Wielkiego, który pozwolił im zachować własną religię i własne prawa

¹⁴ Por. także informacje na stronie: http://www.archiwum.podkarpackie.pl/wrota_kopia/kopia/pl/kultura/mniejszosci/etnograf.htm

oraz swobodnie prowadzić handel i operacje kredytowe [Potocki 2004: 13]. Prześladowania Żydów w krajach Europy Zachodniej spowodowały większy napływ tej nacji w XV i XVI w. do Polski [Potocki 2004: 14]. Początkowo osiedlali się w stolicach książeńcych, potem w większych miastach, a następnie w małych miasteczkach. Na Podkarpaciu najwcześniej pojawili się w Przemyślu, Sanoku, Krośnie, Jaśle, Jarosławiu i Lubaczowie. Żydzi byli poważną konkurencją dla rodzimego mieszczaństwa, dlatego część miast wystarała się o przywileje zabraniające osiedlania się w nich Żydom (formalnie zakaz ten w Galicji został uchylony dopiero w 1867 r.); takie ograniczenia wprowadziły m.in. Rzeszów, Łańcut, Przeworsk, Brzozów. Podobny zakaz obowiązywał również w Jaśliskich od 1608 r., Izraelici nie mogli osiedlać się w miasteczku, dzierżawić domów i placów. Wymienione obostrzenia spowodowały, że Żydzi osiadali we wsiach sąsiadujących z Jaśliskami. Przez ponad 250 lat w miasteczku uczyniono tylko nieliczne wyjątki, pozwalając na zamieszkanie w nim osobom, które miały pełnić ważne funkcje, np. administratorów na dworze biskupim. W 1765 r. w Jaśliskach rezydowało tylko 9 Żydów, zaś w 1785 r. jedna 6-osobowa żydowska rodzina należąca do kahału w Rymanowie. W 1799 r. nie było tu w ogóle Żydów, natomiast w 1824 r. zaledwie 21. Na terenie parafii rzymskokatolickiej mieszkało ich w 1835 r. tylko 40. Sytuacja zmieniła się w 1848 r., kiedy cesarz Ferdynand I przyjął tzw. konstytucję kwietniową, dającą Żydom równouprawnienie. Zakaz osiedlania się Żydów w Jaśliskach przestał wówczas obowiązywać, co rozpoczęło szybki napływ ludności żydowskiej. W 1880 r. mieszkało w miasteczku ok. 30 rodzin żydowskich, zaś dwadzieścia lat później odnotowano obecność 293 Żydów. Ta niewielka społeczność miała już wówczas usytuowaną przy południowo-zachodnim narożniku rynku bożnicę, szkołę, bank i od 1883 r. cmentarz. Pod koniec lat 30. XX w. w Jaśliskach mieszkało około 300 Żydów, którzy zajmowali place przy rynku, spychając chrześcijan na peryferie miasteczka. Około 200 żyło w wioskach w okolicy Jaślisk, najwięcej w Posadzie Jaśliskiej, Trzcianie i Rudawce Rymanowskiej. Historia Żydów mieszkających w Jaśliskich, a także w okolicznych wsiach kończy się 13 sierpnia 1942 r., kiedy to osoby starsze i dzieci zostały rozstrzelane w lesie między Barwinkiem a Tylawą, w pobliżu wzniesienia o nazwie Błudna. Młodych i silnych mężczyzn wywieziono do obozu zagłady w Bełżcu [Bata 2014: 155–163; Potocki 2004: 70–71].

Mimo wielu różnic relacje między poszczególnymi grupami na ogół były poprawne, nie dochodziło do większych konfliktów czy zatargów.

Nieco inaczej stosunki te układały się w Jaśliskach, zamieszkiwanych głównie przez Polaków i Żydów. Relacje te opisała Rosa Lehman w książce pt. *Symbiosis and Ambivalence: Poles and Jews in a Small Galician Town* [2001]. Autorka pracy na podstawie analizy materiałów archiwalnych, a także wywiadów prowadzonych z polskimi mieszkańcami Jaślisk i ocalałymi z Holocaustu Żydami pochodzącymi z miasteczka stwierdza, że stosunki między obu grupami od początku XIX w. do końca II wojny światowej oparte były na wzajemnej niechęci, która wynikała ze współzależności patron (bogata elita żydowska) – klient (Polacy)¹⁵. Symbioza dwóch grup, niejako wymuszona przez okoliczności, nigdy nie niwelowała pewnego dystansu między nimi i nigdy nie prowadziła do poufałości czy przyjaźni [Lehman 2001].

9. Język mieszkańców badanych wsi

Badane miejscowości przed II wojną światową zamieszkiwane były głównie przez Łemków. Wyspę polską stanowiły jedynie Jaśliska, a tylko w części Posada Jaśliska i Królik Polski, które zamieszkiwali i Polacy, i Rusini. Należy jednak podkreślić, że koegzystencja na tym obszarze różnych grup etnicznych nie doprowadziła do ścisłej asymilacji językowo-kulturowej. Obie grupy żyły w zgodzie ze sobą, ale niejako także obok siebie, zachowując własny język, religię, zwyczaje czy obrzędowość [Kurek 2009: 125; Kurdyła 2011: 13]. Mimo że na badanym obszarze do lat czterdziestych XX w. przeważali Łemkowie, to jednak język polski cieszył się większym prestiżem społecznym i siłą oddziaływania. Jak pisze Władysław Miodunka, „z punktu widzenia wewnątrzjęzykowego wszystkie języki są równe; większa czy mniejsza moc języka nie zależy od jego struktury gramatycznej, słownictwa, frazeologii czy stopnia kompilacji struktury fonetycznej. Większa czy mniejsza moc języka zależy od zjawisk zewnętrznojęzykowych (pozajęzykowych)” [Miodunka 2003: 13]. W zestawieniu gwary polskiej i gwar łemkowskich to polszczyzna miała znacznie większą siłę oddziaływania. Duży wpływ na mowę Łem-

¹⁵ Żydzi prawie całkowicie zdominowali handel w miasteczku. Byli właścicielami sklepów spożywczych, spożywczo-przemysłowych, z artykułami żelaznymi, bławatno-odzieżowymi, gospodarstwa domowego, z galanterią regionalną dla Łemków. Prowadzili też wyszynki, zajmowali się handlem drzewem, a także bydłem, koźmi, drobiem, skórami; ubojem zwierząt, krawiectwem, szklarstwem [Gajewski 1996: 104–105].

ków w kontaktach oficjalnych wywierała polszczyzna literacka, która jako urzędowy język kraju osiedlenia ma tzw. moc wrodzoną i w Polsce zajmuje w stosunku do łemkowszczyzny pozycję nadrzędną. Konsekwencją tego był znacznie wyższy prestiż społeczny gwary polskiej, bliskiej, zwłaszcza fonetycznie, polskiemu językowi ogólnemu niż dialektowi łemkowskiemu [Kurek 2009: 126]. Odziaływanie polszczyzny na język łemkowski zauważył nauczyciel szkoły powszechnej w Jasielu, który w *Kwestionariuszu w sprawie badań środowiska* z 1936 r. pisał: „Ludność włada językiem łemkowskim, w którym widać częściowo wpływ j. polskiego. Szczególnie w Jasielu, małej, skupionej wiosce, ludność często styka się z j. polskim, na co w dużej mierze wpływa szkoła i straż graniczna. Szczególnie młodzież w zetknięciu z Polakami stara się używać j. polskiego” [AM-J 6]. Autor kwestionariusza wspomina także o występujących w gwarze Łemków z Jasiela zapożyczeniach z języka angielskiego, „które przywieźli byli emigranci z Ameryki, a jest ich tu dość dużo”. W dokumencie nie podano konkretnych przykładów, jedyną formą, jaką wymieniono w tekście, było przymiotnik *Majko*, utworzone od angielskiego imienia *Mike* [AM-J6]. O łemkowskich zapożyczeniach z angielskiego (powstałych w wyniku emigracji zarobkowej do Stanów Zjednoczonych) wspomina również M. Misiak, jako przykłady wymieniając formy *bajsykel* ‘rower’ (ang. *bicycle*), *orajtycha* ‘w porządku’ (ang. *all right*) [Misiak 2006].

Zgromadzone w pracy i analizowane mikrotoponimy funkcjonowały więc dawniej w dwóch systemach językowych – w języku polskim i języku łemkowskim. Gwary polskie tej części Beskidu Niskiego były już przedmiotem badań. Najstarszym opracowaniem jest publikacja O. Chomińskiego *Dialekty polskie okolic Rymanowa* [1915]. Wśród badanych przez niego wsi znalazły się Posada Jaśliska i Królik Polski. Jednak najobszerniejszej wiedzy dostarczają prace Haliny Kurek, która prowadziła badania w miejscowościach z okolicy Dukli, m.in. *Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego. Studium socjolingwistyczne* [1995], *Językowy obraz Podkarpacia (na przykładzie mikrotoponimii Dukiejszczyzny)* [2002], *Przemiany leksyki gwarowej na Podkarpaciu* [2003], *Polska wieś południowo-wschodniego pogranicza – trzy typy języka i kultury (na przykładzie regionu krośnieńskiego)* [2009]. Bezpośredni związek z badanym obszarem mają prace T. Kurdyły, m.in. *Ludowe terminologie rzemieślnicze (na przykładzie słownictwa rzemieślników jaśliskich)* [2003], *Funkcje formantów rzeczownikowych w polszczyźnie ludowej (na przykładzie trzech*

wsi podkarpackich) [2011]¹⁶ oraz R. Słabczyńskiego *Słownictwo z zakresu kultury materialnej w gwarze Jaślisk w powiecie krośnieńskim* [2015].

Mowa mieszkańców badanego terenu zaliczana jest do dialektu małopolskiego, należy jednak zaznaczyć, że obszar ten znajduje się na granicy dwóch dużych kompleksów gwarowych, pasa Pogórza i pogranicza wschodniego młodszego [por. Urbańczyk 1962]. W języku mieszkańców Jaślisk i okolicznych wsi przenikają się oba te systemy, ale nie występują w nim ani, co warto podkreślić, cechy specyficzne dla gwar małopolskich, ani dla gwar kresowych [por. Kurdyła 2011: 13].

Mapa 3. Podział dialektu małopolskiego. Kółkiem w kolorze niebieskim zaznaczono położenie Jaślisk

Źródło: Karaś [b.d.]

Gwary okolic Jaślisk charakteryzują się brakiem głównych cech dialektu małopolskiego, czyli mazurzenia, przejścia wygłosowego *ch* w *k*, podwajania *s* i *ś* w pozycji interwokalicznej, np. *bosso*, *v leśse*. Natomiast z cech właściwych dla pogranicza wschodniego młodszego nie ma tu np. wymowy *y* na miejscu *i* oraz stwardnienia spółgłoski poprzedzającej (*pyvńica*), wymowy *xi* zamiast *xy*, np. *muxi*, *xiba*, *xitry*. Do najważniejszych cech gwary należą następujące zjawiska:

¹⁶ Materiał analizowany w pracy pochodzi z trzech miejscowości: Jaślisk, Posady Jaśliskiej i Woli Niżnej.

– podwyższona artykulacja samogłosek nosowych przed spółgłoskami szczelinowymi, np. *spryżyna, mįyso, vųsy, vųsko*, a przed szczelinowymi miękkimi wymawia się je najczęściej w postaci połączenia: samogłoska ustna + jota nosowa, np. *geįśi, sųįśot*;

– realizacja samogłoski pochylonej *a* jako *o*, np. *trova, ptok, kśok, mįou, godo, čopka, bįouy*;

– realizacja samogłoski pochylonej *e* jako *y*, np. *żyka, xlyp, syr, gżyx*;

– asynchroniczna wymowa samogłoski *o* w postaci grupy *um* – w 3. osobie liczby mnogiej czasu teraźniejszego, np. *uųni idum, źeći śe bavųum, į eśće ny voųum śana*, a także w narzędniku liczby pojedynczej rzeczowników, przymiotników i zaimków rodzaju żeńskiego, np. *bįouųum xustkum, z moįum mamum* [Kurek 1995: 33; Kurdyła 2011: 13–15];

– wymowa z odnosowieniem samogłoski nosowej *ę* w wygłosie, np. *vįze, pįše*;

– brak przegłosu, o czym świadczy występowanie np. form *nesua, mįietua, nese, bįere, vįeze*;

– przejście wygłosowego *-ej* w *-i/-y* -, samogłoska *e* w formach stopnia wyższego przysłówków w grupie *-ej* ściętnia się do *-i* (po spółgłoskach miękkich) lub do *-y* (po spółgłoskach stwardniałych), a jota w wygłosie zanika, np. *dovni, lepi, barzi, raży, goży* (ogólnopolskie: dawniej, lepiej, bardziej, raczej, gorzej);

– występowanie tzw. głosek wstawnych: *e* wstawnego (wtrącanie samogłoski *e* do grup spółgłoskowych), np. *vįater, meter*, spółgłoski *d*, np. *Xyndryk* lub *r*, np. *trynk, trynkovać*;

– wymowa spółgłoski *ch* jako *k*, np. *kcesz, kćouby, kśest, kśun, kśćiny, kśestny*;

– realizacja samogłoski pochylonej *o* jako dźwięku pośredniego między samogłoskami *o* i *u*, np. *gura, poułka, ruf, sul, vųu*;

– labializacja (cecha współcześnie już bardzo rzadka) występująca głównie w nagłosie, rzadziej w śródgłosie po tylnojęzykowych i wargowych, np. *uovųys, kuovųol, buormašina*;

– udźwięczniająca fonetyka międzywyrazowa: *jag nie było, to stary tyb już* [Kurdyła 2011: 14];

– neutralizacja opozycji fonologicznej *o* : *u* : *u* oraz *e* : *y* w pozycji przed spółgłoskami nosowymi, np. *kuin, kunor, kunt, mųnka, kuń, pįuntek, spaśuny, pįunta, ryńka, gżyndy* [Kurek 1995: 34];

– redukcja samogłosek w pozycji nieakcentowanej *e* do *y* lub *i*, *o* natomiast jest wymawiane jako *u*, rzadziej jak *u*, np. *dų pųduogi, upata, pųvaia, kumińoś* [Kurek 1995: 34–35; Kurdyła 2011: 15]. Wymienione zmiany

artykulacyjne zachodzą w wyniku tzw. zaciągania, czyli mocniejszego i z wyższą intonacją niż w języku ogólnopolskim wymawiania zgłoski akcentowanej. To uwydatnienie sylaby akcentowanej odbywa się kosztem sąsiednich sylab, które są wymawiane słabiej [Kurduła 2011: 6].

Język łemkowski to mowa ludu pasterskiego pochodzenia wołosko-rumuńsko-ruskiego osiadłego w Beskidzie Niskim w XIV–XVI w. [por. Dubisz, Karaś, Kolis 1995: 77]. W mowie Łemków występują wszystkie główne cechy języków wschodniosłowiańskich z okresu ich wspólnego rozwoju, a także typowe cechy języka ukraińskiego. Zaznaczyły się w nim również wpływy węgierskie, słowackie i polskie [Rieger 1995: 11–23]. Mimo wielu prowadzonych badań wśród językoznawców nadal istnieją rozbieżności co do statusu przypisywanego temu językowi. Niektórzy badacze, jak np. Z. Stieber [1982], J. Rieger [Rieger 1995: 10], język Łemków traktują jako jeden z dialektów języka ukraińskiego, W. Kuraszkiewicz opisuje mowę Łemków jako archaiczną gwarę karpacką (obok bojkowskiej i huculskiej) należącą do południowo-zachodniego dialektu ukraińskiego [Kuraszkiewicz 1963: 67]. Status odrębnego języka wschodniosłowiańskiego przyznaje natomiast łemkowszczyźnie Henryk Fonatański, który podkreśla, że proces unifikacji, standaryzacji i kodyfikacji języka łemkowskiego ma już trwającą wiele dziesięcioleci historię. Dobrze opisane zostały: fonetyka i fonologia, słownictwo i nazewnictwo łemkowskie, historia języka, ale na uzupełnienie i pogłębienie czeka opis gramatyczny [Fontański 2014: 7]. Należy zaznaczyć, że obecnie Łemkowie mieszkający w Polsce na mocy Ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. zostali uznani za mniejszość etniczną, a ich mowa zyskała status odrębnego języka¹⁷. W nowszych opracowaniach łemkowszczyzna ujmowana jest także jako „etnolekt wspólnoty etnicznej Łemków/Rusinów, zaliczany do języków wschodniosłowiańskich, o cechach pogranicznych – z licznymi elementami zachodnio- czy południowosłowiańskimi, wpływami węgierskimi, rumuńskimi, ale też z zachowanymi komponentami cerkiewno-słowiańskimi” [Duć-Fajfer b.d.; por. także Fałowski, Hojsak 2020; Misiak 2015].

Język Łemków był przedmiotem badań wielu naukowców. Szczegółową charakterystykę łemkowszczyzny zawierają m.in. prace Józefa Szemleja *Z badań nad gwarą łemkowską* [1934]¹⁸, Zdzisława Stieberta *Dialekt łem-*

¹⁷ Zob. tekst Ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050170141/O/D20050141.pdf>

¹⁸ Wśród badanych miejscowości J. Szemlej [1934] wymienia Lipowiec, Królik Wołoski, Zawadkę Rymanowską, Wołę Wyzną.

ków. *Fonetyka i fonologia* [1982]¹⁹, J. Riegera *Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie* [1995] oraz opracowane pod jego kierunkiem *Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie* [2002], Anastazji Reis *Kontakt językowy a zmiana systemu fleksyjnego: wpływ polszczyzny na język łemkowski* [2018]. Wymienić tu należy również *Pierwszy słownik łemkowsko-polski* Jarosława Horoszczaaka [1993], *Gramatykę języka łemkowskiego* Henryka Fontańskiego i Mirosławy Chomiak [2000], *Studia nad składnią łemkowską* Henryka Fontańskiego [2014].

Do najważniejszych cech języka Łemków należą:

– „pełnogłos”, grupy *olo, oro, ere* odpowiadają polskim *ło, le, ro, rze (rzo)*, np. *soloma, moroz, bereh* (por. polskie: *słoma, mróz, brzeg*);

– początkowe *o-* odpowiada polskiemu *je-*, np. *ożyna, ozero* ‘mokradło, bagno’, *osin* (por. polskie: *jeżyna, jezioro, jesień*);

– samogłoski *a* i *u* odpowiadają polskim *ę* i *ą*, np. *pjat, hriada* ‘żerdka do suszenia drzewa i odzieży w kurnej chacie’, *dub, stupa* (por. polskie: *pięć, grzęda, dąb, stępa*);

– spółgłoski *dż* i *cz* odpowiadają polskim *dz* i *c*, np. *medża, priadża, nicz, onuczy* (por. polskie: *miedza, przędza, noc, onuce*);

– samogłoska *i* odpowiada występującym w języku polskim wymiennie samogłoskom *a* i *e*, np. *biłyj, sino, misto, tisto, kisto* (por. polskie: *biały – biel, siano – sienny, miasto – w mieście, ciasto – w cieście*);

– samogłoska *i* w sylabach zamkniętych, wobec *o, e* w sylabach otwartych, np. *wiz – woza, nis – nosa, stupir – stupora (stępor, w którym tłucze się ziarno), szist – szesty, nis – nesła* (‘niósł – niosła’) [Rieger 1995: 12].

Wielowiekowe sąsiedztwo Polaków i Łemków, szanujących i akceptujących swoje odrębności w zakresie szeroko rozumianej kultury, ale też kontaktujących się ze sobą w licznych oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach społecznych, doprowadziło do wzajemnego oddziaływania na siebie obu zespołu językowo-kulturowych. Do dziś jeszcze we wsiach polskich, pierwotnie łemkowskich, a także mieszanych przetrwały niektóre podobne zwyczaje ludowe związane ze świętami kościelnymi i pracami wykonywanymi na gospodarstwie [Kurek 2009: 125]. Zachował się wspólny kulturze polskiej i łemkowskiej zwyczaj *majenia domów* oraz stajni w sobotę przed Zielonymi Świątkami. Domy na zewnątrz i wewnątrz *majono* gałęziami lipy. Przywiązywano je także krowom do rogów. Do dnia dzisiejszego w wielu domach podczas Wigilii po winszowaniach najstarszej osoby

¹⁹ Praca zawiera również przedwojenną i powojenną bibliografię przedmiotu.

w domu i po łamaniu się opłatkiem spożywany jest czosnek, co ma zapewnić wszystkim domownikom zdrowie przez cały rok. Podczas wieczerzy wigilijnej nikomu – oprócz gospodyni przygotowującej potrawy – nie wolno odchodzić od stołu, złamanie tej zasady interpretowane jest jako nie najlepsza wróżba na przyszłość. Po kolacji wskazana osoba (najczęściej dziecko), która miała paść krowy, zbierała wszystkie łyżki i mocno trzymała w garści, żeby podczas wypasu bydło nie rozbiegało się po polach. Kiedy pierwszy raz na wiosnę wypędzano krowy na pastwisko, zaganiano je palmą wielkanocną, żeby się nie gziły. Nowej pracy nie rozpoczynano w piątek, ponieważ mogło to przynieść pecha.

Wzajemne oddziaływania dotyczą także języka. Jak podkreśla Halina Kurek, jest on najważniejszym i szczególnie pielęgnowanym nośnikiem etnicznej tożsamości zarówno polskiej, jak i łemkowskiej społeczności wiejskiej. Mimo to, koegzystencja gwary polskiej i dialektu łemkowskiego doprowadziła do wzajemnego przenikania się i interferencji obu systemów [Kurek 2009: 126]. Pod wpływem gwar małopolskich i wschodniosłowackich gwary łemkowskie przejęły następujące cechy:

– stały akcent na przedostatniej sylabie, co stanowi najbardziej charakterystyczną cechę języka Łemków, np. *ść 'ina, hoł 'owa*, w bierniku *hoł 'owu, der 'ewo*, ponieważ w gwarach ukraińskich występuje akcent ruchomy;

– wymowę miękkich *s, z, c* jak w języku polskim, tj. jak *ś, ź, ć*, np. *śino* ‘siano’, *źile* ‘ziele’, *pszennyća* ‘pszenica’ (w gwarach ukraińskich przeważa wymowa półmiękką, jak u Polaków pochodzących z Wileńszczyzny, np. *s'ino, z'ila, pszenic'a*);

– wymowę połączeń *nk* z tylnym *n* (jak w krakowskiej wymowie *panienka, okienko*), np. *dołyńka, sańky* [Rieger 1995: 12–13]²⁰.

Należy jednak zaznaczyć, że istniało również zjawisko odwrotne – łemkowszczyzna miała duży wpływ na język polski. Do charakterystycznych cech gwarowych badanego obszaru należą:

– realizacja przymiotników, zaimków przymiotnych oraz liczebników porządkowych rodzaju męskiego z końcówką *-yj/-ij* (jak w języku ukraińskim), np. *dobryj, mundryj, drugij, ydynastyj, durnyj*²¹;

²⁰ Szerzej na temat wpływu innych języków na łemkowszczyznę w pracach Z. Stieberta [1974], A. Reis [2018].

²¹ Ciekawe zjawisko zaobserwowała Anastasia Reis w języku Łemków mieszkających w 11 różnych miejscowościach w zachodniej części dawnej łemkowszczyzny. Na podstawie analizy tekstów pochodzących z dwóch prób, starszej z lat 1994–1996 i nowszej z 2011 r., badaczka wskazała różnice ilościowe dotyczące wariantowości form z końcówkami *-yj/-ij*

– miękka wymowa *l*, np. *na ḷi ežaŭ, skḷi epovy*, również przed samogłoską inną niż *i* (*rol'a, pol'e, du l'asa*), współcześnie cecha ta jest bardzo rzadka;

– forma 3. osoby lp. czasownika *być* realizowana jako *je* (jest);

– ślady archaicznej wymowy frykatywnej *ř* w postaci *rž* lub *rš* (np. *ṿjersx, ḅjersš, gorški*);

– twarde *s* we wszystkich formach osobowych czasu teraźniejszego czasownika *spać*, por. *spe, sp̣iš, sp̣i* oraz formy typu *šoŭ, p̣šyšoŭ, pošoŭ* (szedł, przyszedł, poszedł);

– redukcja samogłosek nieakcentowanych *e* do *y*, a nawet do *i* oraz *o* do *u* (np. *cybula, nižela, subota, kupańy, ni ḅjeskij*) [Kurek 2009: 128–129]²².

Wpływ łemkowszczyzny na język polski zaznaczył się także w sferze leksyki. Do mocno zakorzenionych zapożyczeń należą: *bandurki* ‘ziemiaki’, *bańok* ‘duży garnek metalowy’, *brexać* ‘szczekać’ także ‘pyskować’, *gubańa* ‘rodzaj płaszczka noszonego w zimie’, *xardy/xardyj* ‘piękny, ładny’ (np. *to xardyj xuŭpčyso je*), *xačur* ‘zrebię, młody ogier’, *kuča* ‘stary, niski, kryty strzechą dom’, *xažaj* ‘bogaty gospodarz’, *xrustofki* ‘małe, ciemno-granatowe śliwki’, *iuxa* ‘kompot z suszonych owoców’, *xouoŝne* ‘spodnie noszone w zimie’, *xyrtańka* ‘przełyk u zwierząt’, *xyrbet* ‘grzbiet u zwierząt’, *xuńka* ‘kurtka z wełny’, *xuša* ‘gęś’, *i ojkac* ‘lamentować, narzekać, marudzić’, *kamfina* ‘nafta’, *kuroval* ‘chleb weselny’, *špurniuc* ‘rzucić coś z rozmachem’, *durbok* ‘kamień do ostrzenia kosy’, *cařina* ‘narzędzie, za pomocą którego przesuwana, obraca się kloce’ [Kurzowa 2006; Kurek 2009; Kurdyła 2011; Słabczyński 2015], *kopylec* ‘nieślubne dziecko’, ‘niegrzeczne, niesforne dziecko’ [por. Rieger 1995: 69].

oraz *-y/-i*. W nowszej próbie przeważają końcówki z *-y/i*, które stanowią aż 77,5% badanych form, końcówki charakterystyczne dla języka łemkowskiego (*-yj/-ij*) to tylko 21,3%. Odwrotne proporcje występowały w starszym materiale, w którym końcówki *-yj/-ij* stanowiły 77,4%, a *-y/-i* 13,2%. Zmiany zachodzące w mowie współczesnych Łemków świadczą o dużym wpływie polszczyzny, „co w ujęciu formalnym zbliża pod tym względem język łemkowski do polskiego, czyli do języków zachodniosłowiańskich, i jednocześnie oddala go od ukraińskiego jako przedstawiciela wschodniej słowiańszczyzny” [Reis 2018: 133–134].

²² Wymienione zjawiska są również charakterystyczne dla gwar pogranicza wschodniego młodszego, które powstały na podłożu ukraińskim w wyniku kolonizacji terenów etnicznie ruskich w wiekach XV–XVIII przez ludność pochodzącą głównie z Małopolski i Mazowsza [Krawczyk-Wieczorek b.d.].

I. Słownik mikrotoponimów

1. Zasady redakcyjne słownika

Poszczególne hasła zostały zbudowane według określonego wzoru:

- a) Hasło wyjściowe stanowi forma mikrotoponimu w brzmieniu literackim, po której znajduje się zapis fonetyczny nazwy oddający jej brzmienie w gwarze polskiej albo w języku łemkowskim – formy te poprzedzone zostały odpowiednio skrótami „gw.”, „łem.” i zapisane kursywą. Zapisy fonetyczne mają tylko nazwy zebrane podczas badań terenowych, nie rekonstruowano gwarowych brzmień nazw występujących jedynie w dokumentach kartograficznych i innych pisanych źródłach. Formy hasłowe nazw pochodzące z różnych dokumentów historycznych dostosowano do współczesnych zasad dotyczących pisowni nazw geograficznych. Formę oryginalną umieszczono w nawiasie po zapisie roku, w którym powstał dokument, i skrótu odnoszącego się do tegoż dokumentu, por.: „Niwa na Dziale – pole; Tylawa (1851 MKG-T *Niwa na dziale*); pola znajdujące się na górze o nazwie *Dział*. Por. Dił”.
- W nawiasie okrągłym (w formie skrótu²³) zapisywane jest źródło, z którego pochodzi dana nazwa. Jeżeli źródła stanowią materiały kartograficzne albo np. dokumenty administracyjne, podawane są również daty ich powstania. Przy nazwach wynotowanych z opracowań naukowych uwzględniono daty potwierdzenia nazwy zawarte w takiej pracy, a nie rok jej publikacji. Daty zamieszczano przy onimach starszych niż dwudziestowieczne.
- b) Następnie przedstawiane są informacje dotyczące typu obiektu (np. pole, strumień, góra, droga, ścieżka, domostwo) i jego lokalizacji.
- c) W jednym hasle wymieniane są również warianty danego mikrotoponimu (w tym warianty graficzne oraz miana łemkowskie). Jako osobne nazwy traktuje się formy paralelne. Nazwy paralelne oznaczane są w słowniku za pomocą skrótu „por.” + mikrotoponim. Informacja ta zamieszczana jest zawsze na końcu danego hasła.
- d) Jeżeli jedna nazwa odnosiła się do kilku obiektów tego samego typu (por. np. miano *Horbek* występujące w kilku wsiach), to kolejno je identyfikowano i numerowano (za pomocą cyfr rzymskich), zachowując przedstawiony wcześniej schemat kolejności podawanych informacji.

²³ Rozwiązanie skrótów znajduje się w wykazie zamieszczonym pod koniec pracy.

- e) Ta sama nazwa odnosząca się do różnych klas obiektów (np. onim *Błudna* jako miano góry, strumienia, lasu) objaśniana była również z wykorzystaniem przedstawionego wyżej schematu, ale po formie hasłowej informacje dotyczące nazw poszczególnych typów obiektów zapisywano od pauz, por.:

Błudna:

– góra; **Błudna**, gw. *Błudna* – Barwinek, Tylawa (SENT 5, 1889 SM 1, 1869–1877 E), **Blunna** (ZS II 12), **Błudnik** (1839 SM); nazwa góry pochodzi od nazwy lasu, w którym łatwo można pobrać;

– potok; **Błudna** – Barwinek, Tylawa (MWKD, 1889 SM 1); potok, który ma źródło u podnóża góry (albo na jej stoku) **Błudna**;

– las; **Błudna**, gw. *Błudna* – Barwinek, Tylawa (BT, UNM I 68, SENT 5]; las, w którym łatwo można pobrać: 1. *ja ·ktoż opcy poše do tego lasu to na pevno še zgub iu | naved mjescovj tam byońziłi | za to Błudna | od byonzeńa* 2. *šypko možna še zgubić | pužeš tu potem tu | a potem to juž ne vjadomo jak stamtond vyjść | bo čuoŋjek pobuoŋzi*;

por. ukr. *bludnyj* ‘błędny (kręty)’ [NGH 68];

- f) W następnej kolejności zamieszczano krótki komentarz odnoszący się do etymologii nazwy, obejmujący także różne informacje (wynikające np. z analizy materiałów kartograficznych) dotyczące omawianego obiektu. Po komentarzu w zapisie fonetycznym przytaczane są wypowiedzi respondentów zawierające informacje związane z pochodzeniem mikrotoponimu. Jeżeli respondent znał nazwę, ale nie potrafił objaśnić motywów jej powstania, zamieszczano wówczas wypowiedź tworzącą kontekst funkcjonowania onimu w języku mieszkańców danej wsi. Hasło kończą słownikowe objaśnienia apelatywu, na którego bazie powstała dana nazwa.
- g) W zapisie tekstów gwarowych przyjęto zasady transkrypcji fonetycznej przedstawione w *Encyklopedii języka polskiego* [red. Urbańczyk i in. 1999: 404]. Ponadto należy jeszcze doprecyzować, że znak *ŭ* odnosi się do głoski pośredniej między *u* i *o* bez względu na pochodzenie.

2. Słownik

Abrahamów, zob. **Abramowa**, **Abramowski**.

Abramił, zob. **Abramowa**.

Abramowa: **Abramowa**, gw. *Abramowa* – Kamionka (BT), **Abramił** (SENT 4), **Abramów** (ZS II 7), **Abrahamów** (1880 SG I 20, 1861–1864

E 1), nazwa o charakterze przynależnościowym utworzona od imienia *Abram* ‘Abraham’ [Rieger 1995: 180]: *tag luže tutaj muvili že Abramova | pšyšūuek || to ne byu pšyšūueg Zavatki tylko mjejscovości Kaņi onka | pšet Kaņi onkom.*

Abramowski: **Abramowski**, **Potok Abramowski** – Zawadka Rymanowska (HE XV 9), **Abrahamów**, **Abramowy Potok** (1880 SG I 20); potok o długości 6,55 km, l.d. Zawadki (ESHP); według *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego* „Abrahamów czyli Abramowy potok, mały potok w obrębie gm. Zawadki rymanowskiej. Wypływa ze stromych gór Beskidu niskiego wznoszących się po pld.-wsch. str. tej gm., zrasza w krótkim ćwierćmilowym biegu dolinę, w której leży przysiółek Abrahamów i na wsch. krańcu wsi Zawadką zwanej, łączy się z Zawadką, dopływem Jasiołki” [SG I 20].

Abramowy Potok, zob. **Abramowski**.

Abramów, zob. **Abramowa**.

Amerykańskie, gw. *Amerykańskie* – pole; Jaśliśka (BT); pola, których właściciele wyjechali do Ameryki i otrzymali obywatelstwo amerykańskie: 1. *Amerykańskie | v domu še o ty · muviūo | čuońiek to sūyšau | Amerykańskie | pole amerykańskie plaz amerykański | ale ono podlegaūo tam | zdañem rožicuf | zdañem rozmucuf | ščegulnej oxroñe | že ne podluegaūo konfiskaće jakieis̄ | zavuaščeñu | tag jag robi še droge čy coš | a to jez amerykańskie | a vienž ia · gdyby ñetykalne | bo vuašćicel še f tej i-nej čęści šfjata znajdovau | gže vuasnošć pryvatna | ščegulñe v Ameryce jest šventošćo; 2. amerykańskie | vyjexali do Ameryki | pole zostauo i to byuo ñetykalne | bo byuo amerykańskie | i dali Amerykańskie.*

Antaryja, gw. *Antaryja* – pole, nieużytki; Jaśliśka (BT); nazwa niejasna, być może pochodząca od czasownika *ryć* – „wyrytego” przez strumień zagłębienia; miejsce, gdzie znajduje się głęboki dół z wodą: 1. *na Antaryji tam podmokly teren byu || baduñu | pamoūa | tam takje byuo* 2. *mokro tam byuo | a v jednym mjescu na potočku guymbja byua | žura || dovno nevad ryby tam byuy;*

por. ap. *paryja* ‘głęboki wąwóz i (bardzo) zła droga w nim’, ‘głęboki wąwóz, dół’, ‘teren zarosnięty krzewami, gdzie przejść nie można (nawet na równym)’ [Rieger 1995: 96], *paryja* ‘urwisko, dół’, ‘głęboki parów, wąwóz’ [Lubaś 1964: 125]; *paryja*, *paria* ‘przepaść, wąwóz, szczelina, dół naturalny ze stromymi brzegami, przez który płynie strumyk; kałuza, moczara; topiele, miejsca zarosłe trzciną’ [SGP Karł IV 39]; podobnie SW IV 59; por. także łem. *badenja*, *badonja* ‘głęboka woda, głębina w rzece, stawie’, ‘dół lub wyboina z brudną wodą, bajoro na drodze’ [NWDS 20]; *badonja* ‘(naturalna lub sztuczna) głębina (jama) w wodzie; jama z wodą, kałuza’ [UTH 94]; *badunia* ‘bagienko, kałuza’ [ML 11].

Artymilki:

– las; **Artymilki**, gw. *Artyمیўкі*, łem. *Artyمیўкы* – Tylawa (BT); las należący do gospodarza o przydomku *Artym*: 1. *Artyمیўкы то ф Тылавіе по леvej строіе іак се іеже ф кіерунку Барвінжа | Artyمیўкы бо там Artym се называу | Artym пшэзвіско* 2. *Artyمیўкі былі ту о | там мамы ласу кавауег на Artyمیўкax || не быу цаўкіем лас | быу лаз і поле быуо*;

– pole; **Artymilki**, gw. *Artyمیўкі*, łem. *Artyمیўкы* – Tylawa (BT); pole przy lesie o nazwie *Artymilki*.

Astrabiec, zob. **Astrjabec** (strumień).

Astrjabec:

– góra; **Astrjabec**, gw. *Astrjabec* – Tylawa (BT); część góry, gdzie jastrzębie miały gniazda: 1. *Astrjabec по џемкоску то іез іаščоmp | астрjab* 2. *іес тутай іак се на Мšане іеже по правеj строіе | то по руску мувілі Astrjabы | дуžo дуžo тых же се выленгауо іаščембі*;

– strumień; **Astrjabec**, gw. *Astrjabec* – Zydranowa (BT), **Astrabiec** (HE XV 9, SMMT), **Jastrabzi** (1869–1877 E); potok długości 1,5 km, l.d. Panny; nazwa od ap. łem. *astrjab*: 1. *od астрjabы чылі іаščембія | по џемкоfsку іаščоmp то іез астрjab* 2. *наше давне бапсе маткі таg называуу | підеš там підеš же Astrjabec*;

por. łem. *astrjab* ‘jastrząb’ [JH 12], ukr. *jastrіb* ‘jastrząb’ [NWDS 67]; ukr. *jastrub* ‘jastrząb’ [Rieger 2017: 51].

Augustyny, zob. **Jagusztyna**.

Baba – góra; Jasiel, Wisłok Dolny (ZS II 7, 1839 SM); jak pisze Zdzisław Stieber, łatwiej zrozumieć nazwę *Baba* w odniesieniu do „przysadzi-stej” góry [ZS II 7];

por. także ap. ukr. *bába* ‘trzęsawisko, mokre miejsce na bagnie’ [Makarski 1986: 130]. Jak wynika z badań E. Wolnicz-Pawłowskiej, miano *Baba* najczęściej występuje w odniesieniu do niewielkich jednostek osadniczych, a także cieków, wód stojących, bagien, lasów, pól i łąk. Mało jest natomiast nazw górskich. Nazwy te najczęściej odwołują się do znaczenia podstawowego rzeczownika *baba* ‘(stara) kobieta’ z jego użyciem metaforycznym odnoszącym się głównie do kształtu obiektu (np. góra zarysem przypomina *babę*, *babę siedzącą w kucki*, *grubą babę*). Nazwa *Baba* w kontekście oronimów może odnosić się do półokrągłego wzniesienia [por. Wolnicz-Pawłowska 2005]. Por. Hanasiówka, Kanasiówka, Sidlowec.

Babina Łąka, gw. *Bábina Ўўнка* – łąka; Posada Jaśliska (BT); najprawdopodobniej nazwa z motywacją przynależnościową (łąka, która należała do „baby” albo gospodarza o przydomku *Baba*). Według przekazów ustnych: łąka, na której na polecenie znachora zakopano kobietę, aby uchronić mieszkańców Posady Jaśliskiej przed zarazą; miejsce, gdzie wywożono starsze i schorowane kobiety, aby umarły: 1. *Bábina Ўўнка бұ іак пшыа*

zaraza | *to luže ny vježelí co zrobić to pošli do znaxora* | *a ũ pŭvježŭ | žy najuadnejšŭm žyfcyne čšeba vžozž i ũm tam zakopaž žyfcem* | *i tam ũm zakupałi na Babinŭm Uŭnke* | *žyby zaraza ustaŭa* 2. *Babina Uŭnka jes tu* | *Zadno Iaguštyna* | *koŭo Polan* || *bo kŭiedyž davno byŭa barzo bŭeda* | *ne umŭjeli luže gŭspŭdažyc* || *tam troxe pošau posažŭ žyby byŭo o čym vžyž a staryx luži* | *takix nyčy nyx juž oo nŭ to vvyžŭli dŭ lasu prošeš pana* || *ne vŭym čy to provda ale tag gadaŭom* || *pšyvŭžozali dŭ žževa i tam pšyšŭy* | *bŭ kŭiedyž byŭo barzo dužo tu vilkiŭf* | *pšyšŭy i tego starca žiadŭy* || *nŭ i za to še nazyvajŭm Pŭmirki* | *bŭ pŭ našymu Pŭmirki a pŭ rusku pomir* || *a Babina Uŭnka bŭ za to še nazyvaua* | *bŭ takŭe stare kŭibŭity vvyžŭli tu dŭ tyž Zadnij Iaguštyny i na tŭm Babinŭm Uŭnke oo* | *tak stažy luže ŭpŭvŭadaŭŭm* || *jo tam ne vŭym čy to jes faktyčne provda* | *ale vidočne tag byŭo* 3. *jo vŭym čy jakaž baba tam kipŭa* | *čy ŭaki pŭjernik*;

por. *lŭka* od XIII w. ‘obszar porośniety trawą’ [SE Boryś 298]; *lŭka* ‘obszar porośniety trawą, niekiedy częściowo zadrzewiony’ [SS Urb. IV 108–9]; *lŭka* ‘teren gęsto porośniety roślinami zielonymi, głównie trawami (które się kosi na paszę)’ [SJP Dor.].

Babski Wyr, gw. *Bapski Vyr* – zagłębienie w korycie rzeki; Jaśliska (BT); niewielkie zagłębienie w rzece, w którym kąpały się kobiety; kapielsko: 1. *Bapski Vyr to taki byŭ mŭejšy vyr* | *nŭ žy to še tam baby kŭmpauy* | *na pŭytkŭi vože* 2. *bŭ to voda juž ny byŭa tako gŭymboko iak f tym Xuopskŭym Vyže* | *tam še baby kŭmpauy i žeći*;

por. łem. wyr ‘głębokie miejsce w potoku’ [Rieger 1995: 144], ukr. wyr ‘wir, odmęt, otchłań; głębokie miejsce w wodzie z wirami; lej wiru’ [UTH 93].

Bachniska, zob. **Bagniste**.

Bagniste: **Bagniste**, gw. *Bagniste* – las; Wola Wyżna (BT, 1850 OGRJ), **Bahnyste** [SENT 4] **Bahnysty** (ZS II 7), **Bagništi** (1851 ZDDRJ), **Bachniska** (1839 SM); las rosnący na podmokłym, bagnistym terenie: 1. *Bagniste tam jes teren podmokŭy* | *bagno takŭe to Bagniste nazyvajŭm* || *Bagniste jes tak* | *ale ješče f tŭm strŭne iak še iže to tam tyš takŭe mokre* | *ny vysyxo voda i ŭ tego Bagniste* 2. *Bagniste byŭy bagna* | *bo naved iag na Mošcańec tam tyž byŭo bajoro takŭe* | *ny zajexŭŭ f tym mŭiescu* | *jo paŭŭynce žy pšyt samŭm vojnŭm toto Bagniste* | *laz vycŭli dŭ nogi* || *Žyt kupŭŭŭ laz i vycŭŭ dŭ nogi tartakŭym* | *vyržnŭŭ dŭ nogi i še dalej potem* 3. *Bagniste to gŭra nyvŭjelko ale tam sam buk* | *i te Bagniste pšed vojnŭm v dvažestym roku kupŭŭŭ iakiž Žyt* | *tartak pŭstavŭŭŭ tam na Šŭŭtystfŭje* | *te mury ješče stojŭm bo mury nŭkto ny rŭžbježe* | *nŭ i kupŭŭŭ caŭe te Bagniste* || *ftedy dŭpŭyro še ŭtvožŭ troxe zarobek* | *co žževo vožŭli caŭom žime* | *taka byŭa žima co buki ščyŭauy*

| *bů ojčez vŕžili i tu s Posady do tego tartaku* || *nů to tyn tartag byų čtyry lata* | *tũm caųum gũre kupiũų* | *vyćũų vyćũų zviũų ·zarobũũų i od'ixũų* || *nů a teraz juš pužnij byųy buki mjaųy bukf'ice bukf'ica še ro·sypaųa* | *taki pŕjynkny laz ũt dwažystego šũdmego*;

por. bojk. *bahnyszcze* 'bagnisko, wielkie bagno' [NGB 17]; por. bojk. *bahno* 'bagno' [NGB 17]; pol. *bagnisty* 'obfitujący w bagna, grząski, błotnisty; rosnący na bagnie' [SJP Dor.], por. *bagno* 'błotnisty, grząski teren, często ze stojącą wodą i kępami ziemi pokrytymi trawą, zarośnięty szuwarami, trzcina, mchem itp.; trzęsawisko, grzęzawisko, błoto' [SJP Dor.], ukr. *bahno* 'bagno, moczar, trzęsawisko, (wielkie) błoto, miejsce bagniste; łęg, nizina, łąka (bagnista)' [UTH 145].

Bagniŝti, zob. **Bagniste**.

Bagniŝti Bach, zob. **Bagnisty**.

Bagnisty: **Bagnisty** – potok; Wola Wyżna (IPG), **Bagniŝti Bach** (1851 ZDDRJ); p.d. Jasiołki; potok, który ma źródło w lesie o nazwie *Bagniste*.

Bahnisty Mały – las; Wola Wyżna (MWKR); mniejsza część lasu o nazwie *Bagniste*. Obecnie, co wykazały badania terenowe oraz analiza map, funkcjonuje jedna nazwa *Bagniste*, odnosząca się do wielkiego kompleksu leśnego. Przez pewien czas na danym obszarze mogły występować dwa skupiska lasu, mniejsze o nazwie *Bahnisty Mały* i większe – *Bahnisty Wielki*, co zostało utrwalone na mapach. Zob. **Bagniste**.

Bahnisty Wielki – las; Wola Wyżna (MWKR); większa część lasu o nazwie *Bagniste*. Zob. **Bagniste**.

Bahnyste, zob. **Bagniste**.

Bahnisty, zob. **Bagniste**.

Bajtówka, gw. *Bajtũfka* – domostwo; Posada Jaśliska (BT); zabudowania należące do gospodarza o przezwisku *Bajt*: 1. *tam mŕjeŝkali Bajty* 2. *Bajtũfka no bo do Bajta* | *to teŝ takŕe pŕezv'isko* | *du Bajta Xynryka*.

Balucianka, zob. **Bałucianka**.

Baludzianka, zob. **Bałucianka**.

Baluthova, zob. **Bałucianka**.

Balciański Las, gw. *Baućũński Las* – las; Kamionka (BT); las należący do wsi **Bałucianka**: 1. *no bo byų Baućanki* 2. *Baućũński Laz ũn du Baućũnki naležũų*.

Bałucianka: **Bałucianka** – potok; Królik Polski i Wołoski (MWKD, MTP 3); **Bałucianka** (1851 ZDDK, 1851MKG-KP); **Baludzianka** (1794 HE III 1), w **Bałuciance** (1595 HE III 1), **Baluthova** (1470 HE III 1); potok o długości 3,81 km, l.d. Taboru [ESHPI]; płynie na granicy Królika Polskiego i **Bałucianki**; nazwa pochodzi od wsi *Bałucianka*, z której obszarów strumień wypływa.

Bania: **Bania**, gw. *Bańa* – góra; Szklary (BT, MWKD); **Bania Szklarska**, gw. *Bańa Šklarsko* (BT); nazwa może pochodzić od kształtu góry przypominającej pękate naczynie albo od kopalni. Pochodzenie nazwy wsi Szklary prawdopodobnie wiąże się z wytapianiem szkła, pobliska góra mogła stanowić miejsce wydobywania surowca [por. Grzesik, Traczyk 1992: 81];

por. *bania* ‘pękate naczynie’ od XV w., dial. też ‘kopalnia; kopuła; kawał pola o obwodzie kulistym w środku wyniosłym; dynia; tykwa; głowa zwłaszcza łysa’ [SE Sławski I 26]; *bania* ‘pole kształtu kopuły’ [Tichoniuk 1986: 19]; *bania* ‘rzecz wypukła, pękata, nadęta; pole kształtu kopuły’ [SW I 94]; *bania* ‘kopalnia; ruda żelaza’, ‘naczynie okrągłe’, ‘banią zowią kawałek pola, którego obwód jest mniej lub więcej kulisty, a środkiem jest ono wyniosłe’ [SGP Karł. I 45]; *bania* ‘dół, czasem z wodą’ [ML 11]; *bania* ‘coś wypukłego, pękatego, wydętego, kulistego, np. naczynie ze szkła, gliny, metalu, drzewa itp.’ [SJP Dor.]; *bania* ‘w ogólności rzecz wypukła, pękata, nadęta’ [SL I 52–53]; *bani* 1. ‘źródło solanki’, 2. ‘warzelnia soli’ [NGH 32]; *banja* ‘kopalnia (soli, żelaza, srebra, złota)’ [NGH 32].

Bania Szklarska, zob. **Bania**.

Banne, gw. *Ba·ne* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT, AM-KPiKW 4), **Bannyj** (SENT 5); podmokłe, bagniste pole w pobliżu potoku o nazwie *Banny*: 1. *Ba·ne to jes tako duřina ně? | tu ġura tu ġura a tu jez duřina i nazyvajum || to značy žy tam jakież bagno byuo čy což takiego i dlatego nazvařli Ba·ne* 2. *to jes xyba ů ·tego žy po prostu tam duře takje mokradya byuy | tam potok to po prostu douončony do tego to Ba·ne || to ně jes pole ruvne tylko taki potok | tam taki mokryj teren byu* 3. *tyž na kuńcu Krulika po levyj struňe jag na řavorňig Ba·ne | bu tam na druže byoto voda stoua | moře ta nazva o ·tego staneua || nave ·teruž jak tam kloce řcuňgaum to kuů ny vidaž byuo;*

Banni – źródło; Królik Polski i Wołoski (NWDS 21); zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Banny*.

Banny: **Banny** – potok; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4), **Bannyj** (SENT 5), **Banni** (1851 MKG-KP, 1849–1850 HE III 1), **Potok Banny** (1851 ZDDK, 1752–1753 LKW); potok długości 3,94 km; l.d. Rudawy, która uchodzi we wsi Królik Polski do rzeki Tabor [ESHPI]; nazwa pochodzi od ap. *bania* w znaczeniu ‘obniżenie terenu, dół, wyrwa w potoku’ [NWDS 21]. Zdzisław Stieber wywodzi ją również od rzeczownika *bania*, ale w znaczeniu ‘kopalnia’ [ZS II 8]. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy *Bania*.

Bannyj, zob. **Banny**.

Baranówka, gw. *Baranuřka* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); część wsi, w której mieszkańcy hodowali barany: 1. *Baranuřka to takje oředle | nu žy tam dužo baranuř čřymali* 2. *Baranuřka muřvili žy tam dovnno barany mjeři | barany ře pasuy i nazyvařli Baranuřka | tag byuo.*

Barbównia, gw. *Barbůvńa* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Barb*: 1. *tam Žyd m̃jou Barp | ũn m̃jou cauy tyn plac || tam m̃jou šynk* 2. *Barp tam m̃jyškũu | to byu Žyt | m̃jou tyn sklep i šynk* 3. *tam byuo žydosk̃je || Bar · byu Žyt || xũžili dũ Barba* 4. *Bar · bũ tam ũn m̃jou šynk | za to paŃyntũm bũ ũn zafše f sũbote vouũu m̃jiego ojca žyby pšyšũu xandlovaž ĩag Žyži dũ bũžnicy šli | f p̃ũnteg ṽječũr pũ pũudũu | ĩuš tag ĩak sũũŃko zašuo | ta tam šou oĩež i tam xandlovũu || oĩež zastympovũu go | f sobote ĩag ĩuš sũũŃko zašuo to ũn pšyšũu i ojca rũžličũu.*

Barnaliczowe Łuky, zob. **Barnawiczowe Łąki**.

Barnawiczowe Łąki – łąki; Rudawka Jaśliska (MWKR); **Barnawiczowe Łuki**, **Barnaliczowe Łuky** (SENT 5); łąki, których właścicielem był gospodarz o nazwisku *Barnawicz*.

Barnawiczowe Łuki, zob. **Barnawiczowe Łąki**.

Barnew, zob. **Barnowiec** (strumień).

Barnil Las, zob. **Barnów Las**.

Barniwka – część wsi; Kamionka (MWKD); nazwa utworzona od nazwiska *Barna*, które obecnie występuje najczęściej w powiecie sanockim²⁴. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Barnowiec*.

Barnowa Hora, gw. *Barnova Xora* – góra; Daliowa (BT); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Barna*: 1. *za tyma debraŃi ĩez gura taka | nazyvaũa še Barna | ĩego nazṽsko tyž Barna i tota gura | on mi zafše ĩak tu pšyježžau muṽiu | tu moja xora take nazṽsko ĩag ĩa mam* 2. *to od nazṽska | Barna m̃jau pola na tej guže;* lem. *hora* ‘góra’ [Rieger 1995: 55]; *hora* ‘góra, wzgórze w przeciwieństwie do doliny’ [NGB 21].

Barnowiec:

– pola; **Barnowiec**, gw. *Barnóṽjec* – Jaśliska (BT); nazwa prawdopodobnie pochodzi od bydła brązowej maści, które wypasano na polach, por. też nazwisko *Barna*;

– strumień; **Barnowiec**, gw. *Barnóṽjec* – Jaśliska, Daliowa (BT, HE XV 11), **Barnew** (1851 MKG-Jaś); potok (lewy dopływ Jasiołki) o długości 2 km na granicy wsi Jaśliska i Daliowa [ESHPI]. Miano prawdopodobnie pochodzi od pól o nazwie *Barnowiec*, na których strumień ma źródło;

por. lem. *barnasta* ‘krowa z brązową sierścią’ [Rieger 1995: 29]; lem. *barnawij*, *barnjawyj* ‘brązowy’; lem. *barna* ‘byk maści czerwono-brązowej’ [JH 22]; z węg. *barna* ‘brązowy’ [Rieger 1995: 176].

²⁴ Por. dane na stronie internetowej: <http://nlp.actaforte.pl:8080/Nomina/Ndistr?nazwisko=barna&join=on> [dostęp: 22.07.2022].

Barnów Las: **Barnów Las**, gw. *Barnův Las* – las; Wola Niżna (BT); **Barnil Las**, gw. *Barńiū Las* (BT); las, którego właścicielem był gospodarz o nazwisku *Barna*: 1. *kturyn mǎiǎu to pole to my muvǐli Barńiū Las | do Barnovego Lasu še vǐežžǎu || to byu pryvatny | on mǎiǎu sto xektaruv lasu || Barna to byu najbogačšy Ŭemek tu | bo mǎiǎu sto xektarův lasu* 2. *bo vǎščǐcelm byu Barna || dǔ Barnovego Lasu my v ǐyšǎni ježžǐli ľǐšce bukove grabač | bǔ še ľǐšce grabaǎu i na žime pǔščǐǔka dǔ stǎjǎi byuǎ | sǔǔmy še ǎy šcyľǐuǎ bǔ sǔǔmy ǎy byuǎ | na Barńiū Las | pǐy ǎknyǐ laz byu.*

Barnulisz – pole; **Barnulisz** – Rudawka Jaśliska (1893–1947 SPRJ, 1851 ZDDRJ, 1889 SM 1, 1869–1877 E); prawdopodobnie nazwa o charakterze przynależnościowym, utworzona od nazwiska *Barna*.

Barwinek: **Barwinek** – potok; Barwinek, Tylawa (1880 SG I 113, 1861–64 ESHP, 1839 SM), **Barwiński Bach** (1851 MKG-T); nazwa utworzona od wsi Barwinek, przez którą płynie rzeczka: „*Obszanǎ wodǎ i Ostroszem* zwany, potok górski wypływający w Beskidzie lesistym z pod samego grzbietu na południowo-wschodnim stoku góry, zwanej Studenym Wierchem [...]. Płynie zrazu głębokim parowem w kierunku połud-wschod., równoległe do głównego grzbietu Beskidu [...] przerznǎwszy gošciniec dukielski prowadzǎcy na Węgry, płynie ku północy [...] i przybrawszy z lewego brzegu potok Szeroki, po przeszło jednomilowym biegu w obrębie gminy Tylawy uchodzi do Sołotwiny, dopływu Jasiołki” [1880 SG I 113]. Por. *Obszana, Ostresz*.

Barwinki, gw. *Barvǐjki* – pole; Barwinek (BT, 1839 SM); pola, na których rósł barwinek: 1. *Barvǐjki še nazyvaǎu | to tu v Barvǐjku | Barvǐjki || za košćouem te pola to Barvǐjki || xyba barvǐnek tam rǔs | bo i Barvǐnek s tego s tǎj rošľiny to vǐe še nazyva* 2. *Barvǐjki tutaj poza rezervad zafše muvǐmy do Barvǐjkuf | od žecka to paǎjǎntam | to som Barvǐjki i do Barvǐjkuf || to tam barvǐnek tag rošće tu po tej stroǎe i po cmentǎzem to nazyvǐom Barvǐjki;* por. nazwę rośliny barwinek pospolity (*Vinca minor*) [PR].

Barwiński Bach, zob. **Barwinek**.

Barwiński Las – las; Barwinek (UNMI 65); las należǎcy do wsi *Barwinek*.

Barwiński Wierch – góra; Barwinek (UNM I 65); nazwa utworzona od wsi *Barwinek*.

Baszta:

– budynek; **Baszta** – Jaśliska (OSM); murowana z kamienia wieża obserwacyjno-obronna, częšć dawnych umocnieǎ obronnych Jašlisk²⁵; por. *Wiezysko*;

²⁵ Jašliska juž w XV w. zostały otoczone murami obronnymi, które rozbudowano w XVI i XVII w. [Kušnierz-Krupa 2013a: 66–80].

– część wsi; **Baszta**, gw. *Bašta* – Jaśliska (OSM, 1747 LJ); część wsi, gdzie dawniej znajdowała się baszta: 1. *byua tu vjeza zvana Baštum || i s tyj vjezy zafše jedyn čšymau varte čy nepšyjačel ne natxoži || vjeze tım nazyvali Baštum || do tyj pory mjesece to nazyvo še Baštum*;

por. ap. *baszta* ‘wieża o charakterze obronno-obszernym, przeważnie kamienna lub murowana, okrągła lub w kształcie graniastosłupa, stojąca oddzielnie lub włączona w obwód murów obronnych zwykle na narożnikach’ [SJP Dor.], ‘budowla będąca elementem starożytnych i średniowiecznych fortyfikacji stałych, zwykle okrągła lub w kształcie graniastosłupa, włączana w obwód murów obronnych, stojąca w narożniku lub oddzielnie’ [SJP Szym. I 129].

Basztowa – ulica; Jaśliska [Gajewski 1996: 32]; ulica prowadząca do *Baszty*. Por. Do Wieżyska, Ku Baszcie, Psia Ulica. Zob. *Baszta* (budynek).

Belecki, zob. **Beleczki** (las).

Beleczka, zob. **Beleczki** (las).

Beleczki:

– las; **Beleczki**, gw. *Bylečki* – las; Jaśliska, Lipowiec (BT), **Belecki** (1851 MKG-L); las, w którym rosły drzewa nadające się do wyciosowania *belek*: 1. *ta bů pevnie byu juš taki las | co juš mŭg z nego zrobiž bylečka | mŭody | nŭ juš bylečki bedŭm bylečki || nŭ i s tego pŭfstaŭo Bylečki | napšŭd mŭody a potym vyroz dŭ takjiego | co juš možna byuo bylečka z nego vyčesać, zrobić 2. bŭ byu tam laz mŭody | juš takje bylečki 3. može coš česałi albo coš | o tego pevnie poxoži*;

– potok; **Beleczki** – Jaśliska, Lipowiec (IPG), **Beleczka** (1869–1877 E), **Belka** (1851 MKG-L); potok długości 1,7 km, p.d. Bielczy; strumień, który ma źródło w lesie o nazwie *Beleczki*;

por. *belka* ‘długi odcinek obrobionego odpowiednio pnia drzewa o przekroju prostokątnym lub kwadratowym’ [SJP Szym. I 136]; *belka* ‘długa sztuka drzewa lub innego materiału o przekroju zazwyczaj kwadratowym lub prostokątnym’ [SJP Dor.].

Belka, zob. **Beleczki** (potok).

Bełcza, gw. *Beuča* – strumień; Czeremcha, Lipowiec, Jaśliska (BT, 1869–1877 E); strumień, w którym wezbrana woda po obfitych opadach deszczu była mętna i wydawała dźwięki podobne do bełkotu: 1. *bŭ pŭ dyšču jak pšyšua vjynkšo voda i tag byukotŭ 2. jak padaŭ dežž no to mentna voda | čyli Beuča | od beutaŭa || jedni mŭvŭm B'jelča a jedni mŭvŭm Beuča | tak samo jag jedni mŭvŭm Kamarka a jedni Kamorka || dla mne muvić Kamarka | to tag jagby v Zakopanem povježaŭ na Krokjef Krakjef 3. Beuča na mapax še zdaža aŭstrjäckix staryx || nazva Beuča | Beuča od beukotaŭa || tag beukotaŭa | že Rušiny | že Rušini tam mjješkałi dla nix ne byua B'jelča || a skont ta nazva | jak pytaŭem | a bo beukoče po tyx kamjienax (Jaśliska)*;

por. *belk* ‘plusk, szum wody, głębi, wiru’, ‘wir głębokiej wody’ [NWDS 22]; por. onomatopieję **bьl-k-jь* (pol. *belkotać*), por. pol., dial., i stpol. *belch* || *belk* || *belko* ‘wir wodny, nurt, głębia, błoto’ [UTH 95]; por. *belkotać* od XVI w.; XV w. *belkotanie* ‘uderzanie, plusk’ [SE Sławski I 30]; *zbeltać* pot. ‘zmacić jakąś ciecz’ [SJP PWN]. Por. n.w. *Belczak, Belcząc, Belcząca, Belk, Belki* [UTH 95]. Por. Bielcza, Lipowiecki Potok.

Berdelowa Kamarka, gw. *Berdelova Kamorka* – pole, Jaśliśka (BT); pola znajdujące się na górze Kamarka, których właścicielem był gospodarz o przyzwisku *Berdel*: 1. *ũni tam įešče dũ terũz majũm to pole | Berdele | ņy zarosũo* 2. *Kamorka to dovno ņy byũa zarošũnynto lasym įag įišũũ | tam naved ũrałi | a Berdelova bũ Berdele cšymałi.*

Berdo – góra: I. **Berdo**, gw. *Berdo* – Barwinek (BT, ZS II 11, 1839 SM); II. **Berdo** – Darów (MWKR, ZS II 11); stroma i skalista góra: 1. *Berdo to įes tamta gura v leše | to įez na Berže || Berdo byũo* 2. *Berdo įez gura f tamtej stroņe | įe · Studeny Verx a pužnej Berdo | zafše tato muviũ že iže tam įag Berdo | ale co to može označać | ņe poįjem dokũadņe bo ņe vjem;*

por. łem. *berdo* ‘skała (np. w potoku)’ [Rieger 1995: 29], bojk. *berdo* 1. ‘obsuwisko górskie’, 2. ‘w ogóle stroma góra, przepaść’ [NGB 17]; ukr. *berdo* ‘góra, wzgórze’ [NWDS 22]; por. huc. *berdo* ‘stromie zbocze góry, przepaść’ [NGH 32]; łem. *berdo* ‘stromie skały; duży kamień; kamienisty potok; przepaść’ [Rieger 1995: 161]. Według Zdzisława Stiebera nazwa częsta na Bojkowszczyźnie oraz na Zakarpaciu, pochodzi od ps. **br’do* ‘góra’ [ZS II 11]; por. *bedro* (≤ **berdo*) ‘przepaść lub stroma góra, odpowiednik pol. *bardo*’ [MŁ 11]; *bardo* ‘wyraz powszechny w znaczeniu wzgórza lub przybijaczki’ [SW I 98].

Bereh – brzeg: I. **Bereh**, gw. *Berex* – Zawadka Rymanowska (BT); II. **Bereh** – Darów (MKWR – dwa obiekty o takiej nazwie); część stoku góry, urwisko: *Berex įez nazwany kũlkunastometrovy bžek | i može to spovodovaũo že įes taka nazva;*

por. huc. *bereh, berih* ‘1. brzeg rzeki, potoku, 2. wzniesienie, góra, stok góry’ [NGH 32]; bojk. *berih* 1. ‘brzeg, kraj ładu stykający się z wodą’, 2. ‘wysoki stromy brzeg, przepaść, urwisko’ [NGB 17]; *bereh* ‘brzeg rzeki, jeziora, morza (pas wody i pas ładu)’ (dial. także ‘wysoki brzeg; skała, góra’). Ogólnosłow. z ps. **beręb* [UTH 105]. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Brzegi Cygańskie.

Bereh Synij, zob. **Siny Brzeg** (część góry).

Bereh Żołytyj, zob. **Żółty Bereh**.

Berezednia, gw. *Berezedņa* – mokradła; Lipowiec (BT); miejsce podmokłe i zapadające się, trzęsawisko, bagno bez dna: *Berezedņa to įez v leše na Kamiņu | įo tam byũ || to įez įežoro | voda | i tam drũga byũa yno doũem | a tamto fšysko xožiũo || įo byũ xũopok | za okupacũi to vżyłi sćyłi takięgo drũnga duģięgo | najĩdu ·šy įaki byũ || na dole my vviũžzałi kamiņ | kćeli my vježež | įakę to gũymbokę || i z gũry my vyšłi na te kamiņe | bũ tam byũ kamiņoũũm | i tego drũnga my pušćili tam na dũũ || tyn kamiņ cũņgnũũ na dũũ | įak pošou tyn drũnk tak pošou na dũũ i zостаũ || dũpũyro za xřile bulki vyšũy || įakę to gũymbokę | įakę to šyroķę | a f tyj xřili tam ņixto ņy puže*

| *bũ fšysko zarosuo i fšysko tak še xušto* || *gũdaľi žy tam Gabrove kuňe še potopiũy* | *bũ dovno pũ lasax pašľi kuňe* | *žeši še tam pasũy i ĺag vpadũy*;

por. *bezodnia* (*bezodnia*) ‘głębokie miejsce, przepaść, otchłań’ [MŁ 11], por. ukr. *bezodnica* ‘źródło podziemne’, pierwotnie ‘głęboka’ [UTH 36], ukr. *bezodnja* ‘bezdeń, otchłań, głęboka przepaść wodna (lub górską)’ [UTH 95].

Berezynky, łem. *Berezynky* – las; Zyndranowa (BT); las brzożowy, brzezina: 1. *berezynky to som bżozy takje* | *ale może i nazwa byuo Berezynky* | *skupisko takje bżus* | *berezy berezynky* || *może byuo vjelo tyx berezynuf*
2. *no to od bżozy* | *zvjozana z bżozo*;

łem. *bereza* ‘brzoza’, także ‘las brzożowy’; *berezyna* ‘las brzożowy’ [Rieger 1995: 29]; *berezyny* ‘las brzożowy’ [NGB 17]; łem. *berezina* ‘brzezina, lasek brzożowy’ [JH 23]; por. pol. *brzezina* ‘las brzożowy, zarośla brzożowe’ [SJP Szym. I 209]; identycznie SJP Dor.; *brzezina* ‘lasek brzożowy, brzeźniak, brzoza, drzewo, drewno brzożowe’ [SW I 219].

Berezyny – las: I. **Berezyny** – Moszczaniec (MKWR); II. **Berezyny** – Wola Wyżna (MKWR); las brzożowy. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Berezynky.

Beskid:

– góra: I. **Beskid** (góra na granicy Polski i Słowacji) – Jasiel (1869–1877 E); II. **Beskid** – Wola Niżna, Wola Wyżna (MG, 1869–1877 E), **Beskit** (ZS II 10, 1861–1864 E 1); III. **Beskid** – Czeremcha (MWKD), **Byskid** (MWKR), **Beskyd** (MTP 1) – dwa obiekty 619 m, 581 m), **Beskit** (1854 MKG-Cz); IV. **Beskyd** (góra przy granicy Polski i Słowacji) – Zyndranowa (SMSW); V. **Běskit** – Rudawka Jaślicka (1851 ZDDRJ); według map leśiste wzgórze przy granicy Polski i Słowacji;

– las; I. **Beskid** – Jasiel, Wisłok Wielki (1882 SG III 480, 1869–1887 E, 1861–1864 E 1); las (przy granicy Polski i Słowacji) porastający górę o nazwie Hanasiówka (Kanasiówka); „z lasu Beskidu, pokrywającego stoki Hanasiówki, wypływa potok, który zanim dobiegnie pierwszych chat wsi Jasiela, zasila się potokami spływającymi z lasu Beskidu i płynie w kierunku pn.-zach.” [SG III 480]; II. **Beskit** – Wola Niżna, Wola Wyżna (1851 MKG-WN); las porastający górę Beskid;

– pole; **Beskid** – Wola Niżna, Wola Wyżna (1851 MKG-WN, 1851 MKG-WW); pola znajdujące się obok lasu o nazwie Beskid;

– pastwisko; **Beskid** – Czeremcha (AM-Cz 1); pastwisko znajdujące się na górze Beskid;

– potok; **Beskid** – Czeremcha, Lipowiec (1884 SG V 290); potok, który ma źródło na stokach góry Beskid albo w lesie o tej samej nazwie; płynie przez Czeremchę, por. informację zawartą w *Słowniku geograficznym*

Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich: „Osada rozłożona po obu stronach potoku Beskid, który w tej gminie ma swój początek” [SG I 798], zob. Beskid III. Por. objaśnienia dotyczące nazwy Lipowiecki Potok.

– przełęcz; **Beskid** – Czeremcha (MTP 1); por. ap. *beskid*;

por. bojk. *beskyd* ‘wzgórze, grzbiet górski’ [NGB 18]; por. łem. *beškyd* ‘góra (góry) w paśmie granicznym (wraz z lasami)’ [Rieger 1995: 161]. Według J. Rozwadowskiego nazwa pochodzenia germańskiego rzeczownika *beschēt* (wym. *beskēt*), skand. *besked* ‘rozdział (rozdzielenie, rozłączenie)’ [Rozwadowski 1914: 318].

Beskit, zob. **Beskid**.

Běskit, zob. **Beskid**.

Beskyd, zob. **Beskid**.

Bez Górkę, gw. *Bez Gürke* – ścieżka; Posada Jaśliska (BT); ścieżka prowadząca z Niżnego Końca przez niewielką górkę w kierunku Daliowej i Szklar: 1. *kjedyś tu šćeška provažyja pšes tom gurke | to nazyvali Bez Gurke || ta šćeška šya na Jana na Šklary na Krulig i do Rymanova || Rušini xožili nom do cerkf'i v Daliovej 2. to nazyvali tūm šcyške | co šya z Nižnego Kūńca pšez Gürke | tu žeši nat Xovańcami v gūre i potym jag Markoski*.

Białyj, zob. **Biały Potok**.

Biały Potok – potok; **Biały Potok**, gw. *B'joiyy Potok* – Kamionka (BT, ESHP), **Białyj** (SENT 5); strumień o długości 8,30 km, p.d. Jasiołki (ESHP); potok, którego koryto w górnym biegu zbudowane jest z białych skał: 1. *B'joiyy Potog vypyyva z Kamionki tam so b'jajue skauy i stond nazva B'joiyy Potok || čekavostko jez že tym B'joiyyym Potokiem Sovjeći še pxali do Lubatovej || na Drymaku možna znaležž ješče stanoviska | což ošem čy ževjeñ ·žau kture osššelivauy Žurc 2. B'joiyy Potog jag za vodom te pola som | to tam vuašne B'joiyy Potok | a vjem že B'joiyy Potog bo na gzyby my tam xožili*. Por. Kamiński (I).

Biefczad, zob. **Bieszczad**.

Bielcza:

– las; **Bielcza**, gw. *B'jelča* – Czeremcha (BT); nazwa niejasna, prawdopodobnie od ap. *biel* ‘mokradło, nizina, bagno; mokra, podmokła łąka; polana w lesie; niski las bagnisty; sucha łąka’ [SW I 150]: 1. *B'jelča jez juš fspuučšnejšo nazvo | na B'jelče jexalizmy | tag zafše ojcovje naši muvili | i na B'jelče po kloce || na B'jelče jexalimy kuńiami | mne čongle še po prostu obijaia B'jelča | spoliščona | jagbym povježau 2. B'jelča to jes· taki laz i potok tam na Čyrymše*;

– strumień; **Bielcza**, gw. *B'jelča* – Czeremcha, Lipowiec, Jaśliska (BT, HE XV 15, 1869–1877 E, 1861–1864 E 1, 1854 MKG-Cz, 1851 OGL),

Bielczołyj Potik (SENT 5), **Bielcza** (*nad potokiem Bielczą* 1884 SG V 288); potok o długości 12,88 km, uchodzi do Jasiołki we wsi Jaśliska [ESHPI]; strumień mający źródło w lesie nazywanym *Bielcza*. Forma *Bielczołyj Potik* odnosi się do strumienia w jego górnym biegu – używana była prawdopodobnie przez mieszkańców Czeremchy i Górnego Lipowca. W dokumentach oficjalnych oraz w języku mieszkańców Jaślisk występują dwie nazwy: *Bielcza* i rzadziej *Belcza*: *postępowaliśmy Zaroślinami aż do Narożnika wsi Czeremchy, do tegoż klucza Jaśliskiego należący, to jest do Potoku nazwanego Bielcza* (1747 LL). Por. *Bełcza*, *Lipowiecki Potok*.

Bielczołyj Potik, zob. **Bielcza** (strumień).

Bielczowa Łuka – łąka; Lipowiec (JWK); łąka nad strumieniem o nazwie *Bielcza*. Zob. *Bielcza*.

Bieszczad, zob. **Bieszczad**.

Bieszczad – góra: I. **Bieszczad** – Lipowiec, Posada Jaśliska, Wola Niżna (MWKR, 1747 LL); **Biefsczad** (1851 OGL); II. **Bieszczad** – Lipowiec, Daliowa (1617 Dobrowolski 1938: 229); jak pisze Kazimierz Dobrowolski, „w akcie z roku 1617, który zawiera rozgraniczenie między Lipowcem i Dalejową wsiami biskupa przemyskiego a Zyndranową (na południe od Dukli) wsią Andrzeja Męcińskiego, zachowała się wzmianka o górze rozdzielającej wsie, przy czym powiedziano *ten wierzch góry [...] prawie od samej granicy węgierskiej rzeczony Bieszczad graniczny*” [Dobrowolski 1938: 229];

por. *beszczeda* ‘skały odludne’ [Janów 2001: 10], por. *beszczady* ‘góry niedostępne’ [Janów 2001: 10], *bieszczad* ‘góra lesista’ [ZS II 11]. Nazwa *Bieszczad* pochodzi od tego samego wyrazu co *Beskid*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Beskid*. Por. *Lipowiecka Góra*, *Kamień*.

Bielcza, zob. **Bielcza** (strumień).

Bila Hlyna, łem. *B'iyā Xlyna* – pole; Tylawa (BT); miejsce, gdzie wydobywano białą, jasnożółtą glinę – wyrabiano z niej, według przekazu informatora, m.in. fajki: 1. *B'iyā Hlyna to jez b'iaūa g'lyna || to jez od b'iaūej g'lyny | albo žuūta g'lyna byūa || no bo B'iyā Xlyna to v'jadomo b'iaūa žem'ja* 2. *v'idočne bra'li žom na p'jece | do stav'jaña* 3. *taka n'iby žuūta g'lyna | a čego tag nazvali žom?* 3. *B'iyā Xlyna tu na dole | jak še do Jašl'izg ježe | po pravej strońe B'iyā Xlyna || tyš tam jağ ūrali to ješče vyoryvali fajky g'lyñane | tam byli v'idočne lyp'ili s tyj g'lynyk fajky | b'iaūa g'lyñka || žeši oni tutaj lep'ili i žeši vysyūali | bo dužo še vyoryvaūo tego | f polu še znaidovaūo;*

por. łem. *hlyna* ‘głina’ [Rieger 1995: 53], łem. *bi'ij* ‘biały’ [Rieger 1995: 30].

Bilasackie Pole, gw. *B'iyasack'ie Pole* – pole; Posada Jaśliska (BT); grunty, których właścicielami byli gospodarze noszący nazwisko *Bilas*:

B'iyasackje bo byyo B'iyasa | razym dũ spuuki tam mjeli 2. B'iyasackje tu jez ze Uun | se nazyvo | tu jak pũt Pũlany || Uun i tam toto B'iyasackje Pole byyo || tu B'iyasũv jez dužo | dužo jez B'iyasũv i se B'iyasackje Pole nazyvo.

Bilasówka, gw. *B'iyasũfka* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); część wsi, w której mieszkało kilka rodzin o nazwisku *Bilas*: 1. *B'iyasũfka no bo coši ctery cy p̃yyñž rožin jez B'iyasy | no i s tego pofstaŭa B'iyasũfka* 2. *tam dužo B'iyasũv mjyško.*

Bily Horbek, łem. *B'iyu Xorbek* – góra; Zyndranowa (BT); niewielka góra, która od koloru podłoża, roślin albo najdłużej zalegającego śniegu nazywana jest *Bily Horbek*: *ne vjem | može snek tam najdużej zalegaw;*

por. łem. *bilyj* ‘biały’ [Rieger 1995: 30], por. łem. *horb* ‘góra’, *horbok* ‘pagórek’ [ZS II 30]; podobnie Rieger 1995: 161; ukr. *horb* ‘góra’, *horbok* ‘pagórek, wzgórze’ [NWDS 61]; *horb* ‘wyniosłość, góra’, *horbok* zdr. od *horb* [NGB 21].

Biskupie Łąki, gw. *B'iskupje Uũnki* – łąki; Wola Niżna (BT, MWKR); łąki należące do biskupa (biskupstwa przemyskiego).

Biskupij Lis, zob. **Las Biskupi**.

Biskupi Łan – pole; Wola Niżna (MTP 2); pole o powierzchni 1 łana należące do biskupa (biskupstwa przemyskiego);

por. *lan* ‘ziemia przeznaczona pod zasiew, ziemia uprawna zasiana zbożem; zboże rosnące na zagonie’ [SJP Dor.]; *lan* od XIV w. ‘pole, niwa, ziemia uprawna pod zasiew, zasiana zbożem; zboże rosnące na niej’, w stp. ‘miara powierzchni pola’ [SE Boryś 295]; *lan* ‘kompleks pól’ [NGB 25]; *lan* (*lon, lun*) ‘duży obszar ziemi’ [ML 25]; *lan* ‘miara powierzchni pola, wielkości zmiennej, najczęściej ok. 16,8 ha’ [SS Urb IV 96]; *lan* ‘miara roli’ [SL II 589]; podobnie SW II 793 i SE Brückner 306; *lan* ‘1. ziemia przeznaczona pod zasiew, ziemia uprawna; 2. obszar ziemi dany osadnikowi przez panującego księcia do uprawy; 3. dawna jednostka miary powierzchni ziemi uprawnej, włoka’ [SJP Szym. II 66].

Blizne – las; Królik Polski i Wołoski (MWKD); prawdopodobnie las znajdujący się blisko wsi;

por. *blizo* ‘blisko’ [SGP I 90], *blizny* ‘bliski, zażyły, serdeczny; krewny, powinowaty’ [SSt.].

Blych, gw. *Blyx* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); według informatorów *Blych* to grunty, na których znajdowały się zabudowania należące do dworu; według słowników miejsce, gdzie bielono płótno: 1. *Blyx za to se nazyvo Blyx | bũ xoži o to | ży toci dvũžanie to mjeli takje ružne magazyny | i za to se nazywaŭo Blyx || i zbože tam skũadałi i fšysko 2. co novo drũga pšyćino to fšysko naležaŭo do dvoru | to byyo takje jak spixleš || Blyx byu jag Brũnek K'ivaŭa mjyško | to xet kouo žyki aš po K'ivaũũfke po žyke || bũ to byyo takje najbli·še pole | co naležaŭo do zabudovy dvoru;*

por. *blech* ‘miejsce, gdzie się płótno bieli’ [SGP Karł. I 82]; *blich* ‘miejsce, gdzie się bieli tkaninę, przędzę’ [SJP Dor.]; *blich* identycznie SJP Szym. I 174; *blich* ‘łąka, na której bieli się płótno’ [Lubaś

1964: 142]; *blich* ‘stoneczne miejsce, na którym bieli się płótno, suszy len i siano, zakład, w którym bielono płótno’ [SGP II 262]; *blich* ‘miejsce, gdzie się bieli (blichuje) płótno’ [SS I 99]; *blech, blich* ‘bielnik, bielawa’ [SL I 119]; *blech* ‘miejsce, gdzie się bieli wosk, płótno’ [SW I 164].

Błudna:

– las; **Błudna**, gw. *Błudna* – Barwinek, Tylawa (BT, UNM I 68, SENT 5]; las, w którym łatwo można pobrać: 1. *ja ·ktoż opcy poše ·do tego lasu to na pevno še zgubiū | naved mjescoŷi tam buońžili | za to Błudna | od buońžeńa 2. šypko možna še zgubić | pužeš tu potem tu | a potem to juž ne vjadomo jak stamtond vyjšć | bo čuoŷiek pobuońži;*

– góra; **Błudna**, gw. *Błudna* – Barwinek, Tylawa (SENT 5, 1889 SM 1, 1869–1877 E), **Błunna** (ZS II 12), **Błudnik** (1839 SM); nazwa góry pochodzi od nazwy lasu, w którym łatwo można pobrać;

– potok; **Błudna** – Barwinek, Tylawa (MWKD, 1889 SM 1); l.d. strumienia Ostresz; potok, który ma źródło u podnóża góry (albo na jej stoku) *Błudna*;

por. ukr. *bludnyj* ‘błędny (kręty)’ [NGH 68]; por. ukr. *bludnyj* ‘błędny’ [NGH 150].

Błudnik, zob. **Błudna** (góra, las).

Błunna, zob. **Błudna** (góra, las).

Bobracki Wygon, gw. *Bobracki Wygon* – droga; Daliowa (BT); droga polna biegnąca koło gruntów będących własnością gospodarza o nazwisku *Bober*: 1. *tam byū Bober | i tam za to še nazyvo Bobracki Wygon 2. bu ūn šou koŷo xauupy i pola Bobera*;

por. *wygon* ‘droga, którą bydło gonią’ [SE Brückner 150]; *wygon* 1. ‘wspólne pastwisko gromadzkie; także miejsce na skraju wsi, gdzie gromadzone są zwierzęta pędzone na wypas’, 2. ‘droga, którą pędzi się bydło na pastwisko’ [SJP Szym. III 800], podobnie SJP Dor.; *wygon* ‘pastwisko w pobliżu wioski; droga na pastwisko’ [SGP Karl. VI 199]; podobnie SW VII 8867; *wygon* ‘skotnik; droga, którą bydło idzie w pole’ [SL VI 491].

Bobrowe Łaski, gw. *Bobrove Ŭaski* – pole; Barwinek (BT); pole, które otrzymał gospodarz (jako odszkodowanie za postrzelenie go z broni palnej) od leśniczego o nazwisku *Bober*: *Bobrove Ŭaski to som tu za Korynuŷkom | Za Korynuŷkom tam || ja ne vjem čy to pravda čy jag ale to ta ·gadali | že taki lešničy jeden polovaŷ taki Bober | gže teraz ten sklep stoi | to na tym mjescu mješkau taki Bober || byū tam v leše na gżyby || xožiū za gżybami i tam še žeš xylū | a ten lešničy ne zauvażyū kto įes | tylko popačšyū že tego i ščeliū do tego xuopa || ščeliū do tego xuopa | no i baŷ še o svojom skure || a tego lešničego byūa ta ŷoŷka tam v leše | i žeby on niž ne muviū | vylečyū go s tej xoroby | i za to daŷ mu te pola | i tag byūa ŷaska za Bobra || i Ŭaski Bobrove byūy || ŷaske mu zrobiū | žy mu daŷ pole za to že go uškožiū;*

por. *laskawy* ‘okazujący, świadczący łaskę, przyjaźnie, życzliwie usposobiony, przyjazny, wielkoduszny, wspaniałomyślny; dobry; sprzyjający’ [SJP Dor.], por. *ktoś zrobił łaskę* ‘ktoś wyświadczył komuś przysługę’ [WSJP], por. także znaczenie rzeczownika *laskawość* ‘bycie łaskawym, okazywanie łaski; życzliwość, dobroć, uprzejmość, wielkoduszność, wspaniałomyślność’ [SJP Dor.].

Bogdan, zob. **Las Bohdan**.

Bolczastrec, zob. **Bolczaniec**.

Bolonski – strumień; Surowica (1851 MKG-S); p.d. Moszczańca; motywacja niejasna.

Bolcanec, zob. **Bolczaniec**.

Bolczaniec: **Bolczaniec** – potok; Zawadka Rymanowska (MKWR, SENT 5), **Bolcanec** (SENT 5), **Bulczaner** (1869–1877 E, 1861–1864 E 1), **Bolczastrec** (1779–1783 MM); p.d. Potoku Tereściańskiego; nazwa prawdopodobnie pochodzi od dużych kamieni znajdujących się w rzeczce;

por. huc. *bowcz* ‘głębina w rzece, potoku’ [UTH 95]; por. także bojk. *boľvhanie* ‘wielkie kamienie’, por. rum. *bolovan* ‘blok skalny’ [NGH 33], *bothanie* ‘wielkie kamienie’ [NGH 32].

Bombaka Łazok – pole; **Bombaka Łazok**, gw. *Bombaka Źazok* – Daliowa (BT), **Bombakił Łaz** (SENT 5); pole, niewielki łąz będący własnością gospodarza o przydomku *Bombak*: 1. *Bombaka Źazog nazyvałi tyš | Šymkiv byu na dole a Bombaka Źazok to xe -tam do gury | on še písau Rycuta a pšezvíska mjau Bombak* 2. *jağ Rušineg vybudovany to pole mjeli Bumbaki i mjiškali || ũni mjeli taki malutki dumeč || tu jağ Rušinek | co jez lešničufka to ne tu yno zaru -za mostek | i to jeğo pole byu tam | to za to Bumbakuf*;

por. *lazok* – zdr. od *laz* [Rieger 1995: 77]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Bombakił Łaz, zob. **Bombaka Łazok**.

Borkowska Jama, gw. *Borkofska Ĺama* – grób; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, gdzie został pochowany partyzant o nazwisku *Borkowski*, który zginął w potyczce partyzantów z Niemcami w czasie II wojny światowej: 1. *Borkofska Ĺama to byu na dole | od mostu po levej strońe || f čaše vojny | byu jačaz Ĺama | Borkoski jačiz byu zabity tam | vuašne Polak* 2. *tam zgiu ale f čaše okupacji | tam byu ščelašina i tam go vyježli i tam poxovali || ũn zgiu na druže | a tam jez poxovany | bu tu byu valka na druže | a ũn byu s partyzantuf*.

Borówkowa Góra, gw. *Boruškova Ğura* – góra; Zawadka Rymanowska (BT); góra, na której rosły borówki: 1. *gura nazwana tag bo tam rosua borufka || juš teraz ne ma tam borufki | ale dalej jez Boruškova Ğura* 2. *tam davnej borufki my zbierałi | o jačie tam byu borufki | teraz juš fšyško zarosuo*.

Borsuczny: Borssuczny – potok; Surowica (1551 SG-H I 50); nazwa pojawiła się w dokumencie z 1551 r. dotyczącym rozgraniczenia między wsią królewską Surowica a wsią Zbigniewa Sienieńskiego Surowiczny Potok (dziś Polany Surowiczne) (SG-H I 50).

Borsuczyny – las; Rudawka Jaśliska (MWKR); prawdopodobnie miejsce w lesie, gdzie borsuki miały nory.

Boża Męka, gw. *Božo Mynka* – kapliczka; Jaśliska (BT, 1627 AMJ); nazwa prawdopodobnie pochodzi od obrazów przedstawiających Mękę Pańską (Bożą Mękę): 1. *to jes kaplička zarůz jak se Jaśliska końcom | ale ne vjym ůt čego nazwa* 2. *Božo Mynka to kaplička jag do Rušinka se skrynco | ni mům půjynća čego tag nazvali*.

Kapliczka w obecnym kształcie powstała na przełomie XVIII i XIX w. [Bata 2014: 240], ale prawdopodobnie w tym miejscu był już wcześniej jakiś obiekt sakralny. W dokumentach miejskich Jaślisk (w opisie granic gruntów) znajduje się następujący zapis: *od domu Woyciechowey [...] od węgla ku murowi [...], ku staremu wygonowi ku bożej męce* (1627 AMJ). Można więc przypuszczać, że nazwa, która używana jest współcześnie, powstała już na początku XVII w.

Boży Dar, zob. **Dar**.

Bradiwci, zob. **Bradowiec**.

Bradowiec – mikroojkonim²⁶: **Bradowiec** – Tylawa (Rieger 1995: 157, ZS II 13); **Bradiwci** (ZS II 13); nazwa utworzona od nazwiska albo przezwiska pochodzenia słowackiego *Brada* [Rieger 1995: 157, ZS II 13], por. sł. ap. *brada* ‘broda’ [SP-S 34]. Według Z. Stiebera, „forma ruska znaczyłaby tyle co ‘rodzina człowieka o przydomku *Brada*’. Co prawda od *Brada* normalna forma brzmiałaby **Bradinci*. Ale może to zdrobnienie od Bradów” [ZS II 13].

Bradów – ojkonim: Tylawa (ZS II 13); według Zdzisława Stiebera, prawdopodobnie jest to nazwa dzierżawcza od *Brada*. Przydomek *Brada* ze słowacką grupą *trat* może występować w Tylawie ze względu na poblizę wsi słowackich, jak np. *Gabolto* [ZS II 13].

Brama Dalejowska – Jaśliska (1747 LJ); nazwa dawnej bramy zamykającej miasto przy drodze wylotowej biegnącej w kierunku Daliowej. Zob.

²⁶ Z. Stieber w swoim opracowaniu objaśnił pochodzenie mian *Bradowiec*, *Bradów*, nie wymienił jednak rodzaju obiektów, do których się one odnosiły. Na podstawie struktury zaliczono je do nazw obiektów zamieszkałych, por. np. *Bartoszków* (przysiółek Głębokiego), *Bińkiwci* (część wsi Besko) [ZS II 9–13].

opis bramy zawarty w *Lustracji Jaślick: z przyjazdu od Rymanowa przejechawszy rzekę Jasiołkę, widzi się figurę starożytną z ciosanego kamienia, dalej idąc ku miastu most zepsuty przed bramą, brama zaś z kamienia murowana, rozwalona i tylko znaki widoczne, że nad bramą rezydencya bywała. Od tej bramy dookoła szedł mur, po większej części popsuty i rozwalony. Od teje bramy zaczyna się ulica Dalejowska o 5 domach po prawej, a 9 po lewej stronie i jeden plac pusty* (1747 LJ);

por. *brama* 1. 'szeroka przerwa w ogrodzeniu, szeroki sklepiony otwór w budynku, najczęściej zamknięty dwuskrzydłowo służący do przejścia i przejazdu w obręb ogrodzenia lub na podwórze budynku', 2. 'przejście prowadzące w obręb twierdzy wraz z murowanym obudowaniem obronnym' [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 196. Por. Brama Krakowska.

Brama Krakowska – Jaślicka (AMJ 1641); nazwa dawnej bramy zamkniętej miasto przy drodze wylotowej biegnącej w kierunku Krakowa. Por. Brama Dalejowska.

Brama Sanocka – Jaślicka (AMJ 1640); nazwa dawnej bramy zamkniętej miasto przy drodze wylotowej biegnącej w kierunku Sanoka.

Brama Węgierska – Jaślicka (1640 AMJ); nazwa dawnej bramy zamkniętej miasto przy drodze wylotowej biegnącej w kierunku Węgier.

Brama Wolańska – Jaślicka (1747 LJ); nazwa dawnej bramy zamkniętej miasto przy drodze wylotowej biegnącej w kierunku Woli Niżnej. Zob. opis zawarty w *Lustracji Jaślick: Przy ulicy Wolańskiej stało sześć domków, a za nią bywała dawnych czasów brama nazywająca się Wolańska, której dzisiaj żadnych śladów nie masz* (1747 LJ). Por. Brama Sanocka.

Bredonne:

– dolina; **Bredonne** – Czeremcha (MWKR, SENT 5); motywacja niejasna;

– las; **Bredonne** – Czeremcha (MWKR, SENT 5); motywacja niejasna; por. huc. *bredulec* 'rózaniecznik wschodniokarpacki' [Janów 2001: 17].

Brody – odcinek rzeki; Daliowa (MWKD); miejsce w rzece, gdzie znajdował się bród;

por. *bród* 'płytkie miejsce rzeki, jeziora lub stawu, przez które można przejść lub przejechać na drugi brzeg' [SJP PWN]; *bród* 'mielizna w poprzek rzeki do przechodzenia bez przewozu' [MŁ 11]; *bród* 'płytkie miejsce rzeki, jeziora lub stawu, przez które można przejść lub przejechać na drugi brzeg' [SJP Szym. I 202]; podobnie SJP Dor.; ukr. *brid* 'mielizna w poprzek rzeki, którą można przejść lub przejechać, bród', *mezybrid* 'miejsce, przestrzeń między dwoma brodami'. Z ps. **brodъ* 'bród, melizna' [UTH 133]; por. *bród* 'nurt, prąd; struga leśna z dnem twardym', ukr. *brid* '(mały) strumień, potok' [NWDS 28], ukr. *brid* 'potok, strumyk, ruczaj', stukr. *brod, brodok*, ps. **brodъ* 'bród, melizna' (w tym znaczeniu ogólnosłow.). Przejście znaczenia: 'mielizna' > 'miałki, płytki potok' > 'potok'. Por. ros. dial. *brodeń* 'strumyk o piaszczystym dnie między bagnami' i pol. dial. *bród* 'leśna struga z dnem twardym' [UTH 21].

Brzegi – brzegi: I. **Brzegi**, gw. *Bżeği* – Królik Polski i Wołoski (BT), **Na Brzegi** (BT); miejsce nad rzeką, gdzie znajdują się strome i wysokie brzegi: 1. *út pútoka tego žečnego byųy takje duže bžeği a puźni pola upravne dalej || po tyj byųy tyš pravųy strúne | dũ žišejšego dña sũm te Bžeği* 2. *za škouũm sũm takje bžeği i tam se nazųvaųo Na Bžeği | bũ tam myšmy xũžili Na Bžeği vožić se na bũtax ny na nartax | bũ ftedy narty to ne byųo movy tylko na bũtax || že iųymy | Na Bžeği || i to z doviųn dovnna juš tag byųo | tam byų bžyg okropny || tam nave ·tag byųo | taki nauučýcel Ščerba učųu u naz i jęgo curka | tam pošli se vožiz i lavina pošųa i tam zasųpaųo | ale uratovałi jom | luži byųo ny? | i pũmogli; II. **Brzegi**, gw. *Bžeği* – Posada Jaśliska (BT); obszar, na którym znajdują się brzegi – w przeszłości wykorzystywano je głównie jako pastwiska: 1. *no bũ byųy bžeği | do bžęgũv my krovy gnali biskupje fšysko byųo || Sidor m̄jou i xaryndovũų || za toto rubili luže || čšųžešći dñi mama ũdrũbiaųa | co kavaųek se pasųo* 2. *Bžeği za Ľaguštynom som | nazva pofstaųa ũd bžęgũf || bũ bžeği takje strome;**

por. *brzeg* ‘skraj, krawędź, granica czego: a) o granicy między zbiorowiskiem wody a lądem, ścianie lądowej ograniczającej to zbiorowisko; przyległym obszarze lądowym, b) o wszelkim pasie nadgranicznym’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 209, *brzeg* ‘miejsce rozgraniczające obszar wodny i obszar lądowy; pas łądu rozgraniczający te dwa obszary’ [SWJP 79].

Brzegi Cygańskie, gw. *Bžeği Cygańskie* – zarośla; Posada Jaśliska (BT); zarośla porastające niewielkie brzegi – miejsce, w którym Cyganie wypasali kozy: 1. *Cygañe ix uųykũvali pevñe | to Cygańskie Bžeği* 2. *Bžeği Cygańskie tu sũm v Ŭũne | v Ŭũne sũm | bũ za to se nazųvaųũm Bžeği Cygańskie | bo k̄jedyž dovnno čšymali dužo kũz i pšyz žime ny byųo čym tag dũkorm̄iac i tag dałi prošeš pana || to pšes caųũm žime se tote kozy i barany pasųy pũ lasax || šet pastux i tote loski pšexylũų | toto kozy obgryzaųy i za to se nazųvaųũm | bũ kozy po bžux pũ šnegu xũžiųy bes caųũm žime i tam se pasųy | same se ny pasųy bũ xožũų z nyma gospodaš | bũ to Cygañi xũžili | u nũz byųy dvię ružiny Cyganũf.*

Brzeźki, gw. *Bžųški* – pole; Posada Jaśliska (BT); pola na niewielkich brzegach, zdr. od *brzeg*: 1. *Bžųški na tyj strúne ja ·Kamĩńczyki | bũ takje som nevięlkie bžųški* 2. *ne jez gũra yno taki bžųžeček | taki doųeček | teren taki pagurkovaty | o ·tego pofstaųo.*

Bubunka B, zob. **Bubyn**.

Bubyn: **Bubyn**, łem. *Bubyn* – góra; Darów (NWK); **Bubunka B** (1839 SM); nazwa prawdopodobnie pochodzi od odgłosów strumienia spływającego po stoku góry;

por. ukr. *buben* ‘bęben’ [NGB 61], bojk. *bubnyty* ‘bębnić’ [NGB 40], por. nazwę wodną Bubniszcze [NGB 40].

Buckilczyk:

– las; **Buckilczyk** – Rudawka Jaśliska (SENT 6); nazwa prawdopodobnie odnosi się do lasu bukowego, zob. Bucznik, Buczniki;

– pole; **Buckilczyk** – Rudawka Jaśliska (SENT 6); pole znajdujące się obok lasu o nazwie *Buckilczyk*.

Buczki Biskupie, gw. *Bučki B'iskupje* – las; Posada Jaśliska (BT); las bukowy należący do biskupa: 1. *no bo to byu laz biskupa* 2. *dovno biskub mjou tu dužo lasu i tote bučki vidočne byuy biskupa*.

Buczki Popowskie – las; Posada Jaśliska (UNM II 20); las bukowy należący do popa.

Bucznik, gw. *Bučnik* – las; Posada Jaśliska (BT); las bukowy, dawniej miejsce wypasu bydła – według informatorów nazwa pochodzi od bud, w których na noc je zamykano: 1. *troxe tam buki rosuy* 2. *Bučnig bo za mojej pamieñci iešče byuy budy | staïne takje provizoryčne to nazyvali budy u nos | i každy mjou sfojom bude | bo krovy ny pašli kouo domu jag žišo | fšysko vypasali tam i každy mjou svojom bude tam || jakje mlyko podojili to nešli ve zbankax | ale krovy fšysko pasuo še po leše* 3. *Bučnig bu dovno jag juž začyli guspudažyc | to fšysko pole byuo zaürane zašune | navet po lasax jag byuy takje polany to orali i zasevali | a byduo še pasuo po lasax tylko || a Bučnik to še nazyvo žy tam byduo vypasali po lasax || i toto byduo prošeš pana jag vygnali du lasu na vjosne | tak du iyšyni toto byduo pu lasax še pasuo || i byuo tam dvex pastuxuf čy dvex čy jedyn | zaležy ile tego byduo byuo || bu to tak sošady še grumažili | i v leše zapalili ogin i pyšua juž noz i toto byduo pułygaou i unı tyš || zapulili ogin i pušudali ta kouo tego oĝna i tak pšyz noc | a zavdy vypravjali jednego du dumu oo | žyby pšynuz jym daco še pušilic;*

por. bojk. *bucznyk* ‘młody las bukowy’ [NGB 18]; *buczyna* ‘las bukowy’ [NGB 18], por. ap. *buda* ‘budynek sklecony niestarannie z lichych materialow, pomieszczenie dla zwierząt, sprzętów’ [SJP Dor.]; identycznie SJP Szym. I 212; por. *buda* od XV w. ‘niewielki budynek niestarannie sklecony’, ‘nakrycie pojazdu’, stpol. ‘chata, szałas, domek; budka targowa, kram; nakrycie’ [SE Boryś 45].

Buczniki:

– las; **Buczniki**, gw. *Bučniki* – Jaśliska, Posada Jaśliska (BT, SENT 6); współcześnie las bukowy; dawniej, według map katastralnych z 1851 r. (1851 MKG-Jaś) oraz informatorów, pola uprawne, także las bukowy: 1. *pevne jakiz bučnik tam byu || buki tam rosuy čy jak | Bučniki || s pučantku v ogule ne byuo tu lasu* 2. *Bučniki | sama nazva fskazuje | že buki moguy tam rosnoñc | tym baržej že pušča bukova porasta Kamjeñ | Bučniki to pastfiska | taki laz ny las | pastfiska davnej byuy | krovy pašli*

|| *nũ a terũs to juŝ zarosũo* 3. *Buĉniki od bukũf | buĉyna || lasy bukove ŝĉegulne tam byũy;*

– pole; **Buczni**, gw. *Buĉniki* – Jaśliska, Posada Jaśliska (BT, MWKD, 1782 KMJ), **Buczni** (1851 MKG-Jaś); według map katastralnych z 1851 r. (1851 MKG-Jaś) oraz informatorów, pola uprawne. Nazwa może pochodzić od buków rosnących w polu albo od położenia gruntów niedaleko lasu bukowego – bucznika: 1. *na tym Buĉniku byũo pole i byũo zasazũne samoŝejkũm bukami i rũzmajityma || Kurďiũa vykarcovau fŝyskije buĉki i nazyvali Buĉniki i te Buĉniki byũy jaŝ tam dũ gũry ŝe jez M'ikoũajõo Zagroda | do tũnd Buĉniki byũy.*

Budysko – pole; Darów (JWK); miejsce, gdzie kiedyś stała buda;

por. łem. *buda* ‘buda’, ‘stara rozwalająca się chałupa’ [Rieger 1995: 33].

Buki:

– las; **Buki** – Zawadka Rymanowska (UNM I 71); las bukowy;

– góra; **Buki** – Zawadka Rymanowska (UNM I 71); góra porośnięta przez buki.

Bukowa Dołyna – dolina; Moszczaniec (MKWR); dolina, w której rosły buki;

por. łem. *dołyna* ‘dolina’ [Rieger 1995: 45]; bojk. *dołyna* ‘dolina, nizina, padół’ [NGB 20]; por. buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*) [AR].

Bukowica:

– góra; **Bukowica** – Darów, Bukowsko (1852 MKG-D, 1852 ZDDDar, 1526 SG-H I 57), *montis dicti Bukowicze* (1435 SG-H I 57); góra porośnięta przez buki. W 1526 r. starosta sanocki wydał przywilej lokacyjny wsi Moszczaniec, której granice prowadziły m.in. od potoku Odrzechówka w górę aż do grzbietu góry zwanej Bukowica i aż do źródeł potoku zw. Darów (SG-H I 57);

– las; **Bukowica** – Darów, Bukowsko, Wisłok (SENT 6), **Bukowycia** (SENT 6); las bukowy: „droga główna przez las wisłocki tak Zwany Bukowycia do Tokarni” [SENT 6];

por. ukr. *bukowyna* ‘drzewo bukowe’, ‘las bukowy’ [NWDS 31].

Bukowycia, zob. **Bukowica** (las).

Bulczaner, zob. **Bołczaniec**.

Bulów Potok, gw. *Buũũf Potok* – potok; Posada Jaśliska (BT); p.d. Jagusztyny; potok, który ma źródło na polu gospodarza o przywisku *Buła*: 1. *ũt ĉũivjeka tag nazvali | ale to ny byũo nazvisko yno pŝyvũisko | ũn ŝe Kurďiũa písũũ a ĉego go Buũũa nazyvali tyŝ juŝ tego ne vjym* 2. *ĉi Kurďiũyũ*

to ix nazyváli Buuy | no i za to zostúu bo úd ix pola tot še rúspočuú potok | i še nazyvúu Buúif Potok.

Burakowe Jamy, gw. *Burakove Jamy* – las; Daliowa (BT); doły, wgłę-
bienia gruntu, które porasta las będący dawniej własnością gospodarza
o nazwisku *Burak*: 1. *to davno jakiśi Burag mjaú i za to nazváli* 2. *teš
suyšauam | ale že to jes to nie ýjem | bo takje jakjes tam jamy takje* o 3. *Bura-
kove Jamy jak ta Kami·no Gúrka to juš tam kuńčúm še pravje fšyskje potoki
| juš še rúzvídlo ústatni najguympšy potog rúzvídlo še na kilka pútúčkúv
i tam toto nazyvajúu Burakove Jamy || Burakove Jamy to vídočne poxožíu
úd nazvíska;*

por. *jama* ‘spore zagłębienie w ziemi, wykopane przez człowieka lub utworzone wskutek obsunięcia
się terenu (rozpadlina)’ [SWJP 338]; *jama* 1. ‘dół, znaczne wgłębienie gruntu; loch, jaskina, rozpa-
dlina’, 2. ‘kryjówka zwierzęca w ziemi; nora’ [SJP Szym. I 821]; łem. *jama* ‘dół, np. na ziemniaki,
w rzecze’ [Rieger 1995: 60]; bojk. *jama* 1. ‘jama na ziemniaki w zimie’, 2 ‘dolina’ [NGB 22].

Burdaszównia, gw. *Burdašuvnia* – domostwo; Lipowiec (BT); zabudo-
wania należące do gospodarza o nazwisku *Burdasz*: 1. *Burdašuvnia bo písau
še Burdaš | a ten Burdaš poxožíu z Dešna rodem | a ožeñiu še v L'ipofcu
z mojom bapćom | no to nazyvaú še Burdaš || a jag zmar | babća drugi ras
še vydaúa | bo baba sama gospodarovaž ne godna | i žeći vypravíu troje
do Ameryki | curke i dvux synuv a ješče jeden zостаú* 2. *jag uava v L'ipofcu
byuá | to tam za žykú Burdaž mýškú.*

Busównia, gw. *Busuvnia* – część wsi; Wola Niżna (BT); zabudowania
należące do gospodarza o nazwisku *Bus*: *tam znovu jez Busuvnia | Busy
byli tu na Voli | Busy nydaleko zarúš | nú to na Busovúm droge pužymy
du lasa | bú terúz juž Rušinúv ni ma | pše tem Rušini z lasu vúžili kloce
| nú to v žimje pušćili a v leće ny || nú to na Busovym tu zarúz ja ·kuńčy
še Púšda byu Rušin Bus || xonorovy Rušin byu taki s Polakami čšymú
| terús tam mýško tyn co byu užyniuny Orliński z Iašlisk | to fšysko caue
byu ty mi Busami úpsažúne.*

Byskid, zob. **Beskid**.

Bystra:

– pole: **Bystra** – Wola Wyżna (1851 MKG-WW); nazwa niejasna,
przymiotnik *bystry* odnosi się głównie do nazw cieków wodnych (por.
Bystry Potok, Bystry Strumyk). W nazwie gruntów może oznaczać pole
na stromym zboczu góry (w pobliżu obiektu nie ma żadnego strumienia);

– potok: I. **Bystra** – Barwinek (1851–1852 OGB); II. **Bystra** – Wola
Wyżna (1851 MKG-WW, 1839 SM); III. **Bystry** – Jasiel (MWKR); potok
o szybkim, byстрыm nurcie;

por. *bystry* ‘poruszający się szybko, szybko wykonywany, odbywający się szybko; szybki, wartki, rączy’ [SJP Dor.], por. także pol. *bystrzyca* ‘miejsce bystrego, szybkiego prądu na rzece lub potoku’, ukr. *bystrycja* ‘bystrzyca, dziki potok górski szybko płynący’. Ogólnosłow.: ros. dial. *bystrjak*, *bystrecha*, *bystrucha*, *bystrina*, cz. *bystřice*, *bystřina*, śl. *bystrica*, *bystrina*, *bystrianka*. Z ps. **bystrica* ‘dziki potok górski’, od rdzenia *bystr-* z pierwotnym znaczeniem ‘szybki’, wtórnym ‘jasny’ [UTH 22].

Bystry, zob. **Bystra**, zob. **Bystry Strumyk**.

Bystry Potok, gw. *Bystryj Potok* – Wola Wyżna (BT); potok o szybkim, byстрым nurcie: *Bystryj Potog z gury i ży šyško iže || tam še sxožom dva te Bystre Potoki | Jeden Bystry i Drugi Bystry | a ūn sxoži na Vyšnij Voli tu kouo pegeeru ten Bystry Potok | bo jedyń jez mńeįszy a drugi vjykszy*.

Bystry Strumyk: Bystry Strumyk, gw. *Bystry Strumyk* – Czeremcha (BT), **Bystry** (IPG); potok długości 0,9 km, p.d. Bielczy; strumień o szybkim, byстрым nurcie 1. *s tego strumyka voda pšyųũńž iže v B'ielčy || Bystry Strumyg bũ ny zamarzių i caųũm žime voda šųa | i za to nazyvali Bystry Strumyk 2. bũ voda spųyvo s takij vysokij gury | dość pryntko pųyńe i za to Bystry* (Jaśliska).

Cerkiewne – pole; Darów (JWK); pole będące własnością parafii greckokatolickiej, cerkwi.

Cerkiwny Łaz: Cerkiwny Łaz – pole; Wola Wyżna (MWKR), **Cirkiwnyj Łas** (ZS II 15); pole, łaz należący do cerkwi, parafii greckokatolickiej w Woli Niżnej;

por. łem. *cerkowne* ‘cerkiewne’ [JH 235].

Cerkowny – potok; Moszczaniec (MKWR); p.d. Moszczańca; potok płynący koło cerkwi;

por. ukr. *cerkowny* ‘cerkiewny’ [NWDS 33].

Chłodówka, gw. *Chũdũfka* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT); pole leżące między dwoma strumieniami – motywacja niejasna: może odnosić się do nazwiska lub przezwiska właściciela gruntu, może również pochodzić od chłodu, który dawało położenie gruntu w pobliżu potoków: *Chũdũfka zarũs kouo żyki | z jedyńj strųny żyka i z drugieįj strony żyka iže | dlatego še nazyvaųo Chũdũfka || tu iže żyka z Ba·nego | įag my nazyvamy | jedna a drugo iže tu spo ·Dudańi įag my nazyvamy || dvię żyki še sxožũm || coź byųo s xųodym ży še Chũdũfka nazyvo*.

Chłopski Wyr, gw. *Chųopski Vyr* – zagłębienie w rzece; Jaśliska (BT); duże zagłębienie w rzece, w którym ze względu na bezpieczeństwo kąpali się przeważnie mężczyźni; kąpielisko dla mężczyzn: 1. *Chųopski Vyr byų niży || ūn byų guymboki | tyn Chųopski Vyr || nũ to takie gudali | tam xųopy*

xǔžǐli a baby juš tam žy še ny kǔmpaǔy || dovni voda byǔa gǔymboko | jo ĩak xuopčysko byǔ | nǔ to ile mǔgym mǔjeć | nex bym mǔioǔ toto meter pǔjǔžešǔnt i ĩagym vystavǔioǔ rynce | to ańi ny byǔo vǔdać | to byǔa gǔymboko voda | a žǐšǔi že takǔm vode byž mǔioǔ | ĩag na tym Xuopskǔym Vǔže 2. Xuopski Vǔr tam še lubǐli kǔmpać | zařše byǔa tako vybito gǔymbǔa žy 3. bo baby še že inži kǔmpaǔy a xuopǐ že inži || Xuopski Vǔr dlatego byǔ | bo tam čša byǔo umǔjeć pǔyvać | a baby mǔiaǔy tu kouo Samula pǔd bžeǔgym. Zob. objašnienienia dotyczǔce nazwy Babski Wyr.

Chomiszacki Dwór: Chomiszacki Dwór – domostwo; Jasiel (MWKR), **Dwir Chomyszackij** (BWK); zabudowania należǔce do mieszkańca Jasiela o nazwisku *Chomiszak* – nazwisko to często występuje w *Protokole parcel gruntowych gminy Jasiel z 1851 r.*²⁷;

por. *dwór* 1. ‘obszerny dom mieszkalny należǔcy do majątku ziemskiego, dawniej będący własnoścǔią dziedzicǔa’, 2. ‘majątek ziemski, folwark; jego właściciele, administracja’ [SJP Dor.], podobnie SJP I Szym. 473.

Chomowe Czolo: Chomowe Czolo, gw. *Xomove Čouo*, łem. *Xomove Čęo* – góra; Daliowa (BT, SENT 6), **Cielo Chomowe** (BWK): na stokach wzniesienia swoje pola miał gospodarz o imieniu *Choma* ‘Tomasz’ [Rieger 1995: 228]: 1. *Xomove Čouo suǔřaǔem o takǔm | ale že ono byǔo to dokǔadńe nie vǔjem | Xomove Čouo* 2. *Xomove Čęo to tu ĩak po tym lasym | tu nǔdaleko nas Xuomove Čęo tam nazyvǔjǔm | ale nie vǔym dlačęgo | bǔ tam byǔ laz a to Čęo to byǔ čubek tyǔ gurki i tam ny byǔo lasu i čygoři nazvalǐ Čęo*;

por. *czolo* ‘wyniesienie, wzniesienie’ [Mrózek 1998: 236].

Chomowy Łazok – pole; Daliowa (MWKD); pole (niewielki łaz) należǔce do gospodarza o imieniu *Choma* ‘Tomasz’ [Rieger 1995: 228]. Zob. Chomowe Czolo.

Chorbki, zob. **Horbki** (II).

Chyzne, zob. **Chyżny**.

Chyżne, gw. *Xyžne* – pola; Daliowa, Posada Jařliiska (BT, MWKD, MG), **Hyżna** (1851 MKG-Dal, 1851 MKG-PJ); nazwa może odnosić się do miejsca, w którym stały jakieś chaty albo szałas;

por. ap. *chyža* stp. ‘chata, buda, szopa’, por. strus. *chyžb* ‘szopa, szałas, chatka’ [SE Bańkowski I 172]. Może również oznaczać pola położone nad potokiem o nazwie Hyżny.

²⁷ Por. Grundparzellen Protocoll der Gemeinde Jasiel (Protokół parcel gruntowych gminy Jasiel), zespół: 56/126/0/456/3, Archiwum Państwowo w Przemyřlu.

Chyżny: **Chyżny**, gw. *Χyżny*, łem. *Χyżnyj* – potok; Daliowa, Posada Jaśliska (BT, MWKD, SMSW, MTP 1), **Chyżny** (UNM II 20), **Hyżny** (1882 SG III 480), **Hyżni** (1869–1877 E), **Chyzne** (1527 SH-G I 164); potok o długości 7,9 km, wypływa na wsch. od góry Bania Szklarska, uchodzi w Posadzie Jaśliskiej do Jasiołki [ESHP]; por. łem. *chyża* ‘wiejski, drewniany dom łemkowski, chata’ [JH 234] potok płynący przez grunty o nazwie *Chyzne*. Nazwa może wiązać się również z szybkim, wartkim nurtem strumienia, por. *chyżny* ‘szybki’ [Rospond 1984: 112]. Miano pojawiło się już w 1527 r., kiedy Andrzej Krzycki biskup przemyski wydał przywilej lokacyjny wsi Szklary nad potokiem zwanym *Chyzne*, pozwalając sołtysowi wybudować młyn z sadzawkami na tym potoku (SGH I 164). Por. Szklarski Potok.

Cielo Chomowe, zob. **Chomowe Czoło**.

Ciopok Wadiackij, zob. **Wadiacki Czopok**.

Ciorne Mlaky, zob. **Czarne Mlaki** (II).

Cirkiwnyj Łas, zob. **Cerkiwny Łaz**.

Cmentarz, gw. *Cmentaš* – część osiedla; Moszczaniec (BT); część osiedla, gdzie dawniej był cmentarz łemkowskiej wsi Moszczaniec: 1. *bo tam cmentaž davnej byu i tag muvjio* 2. *ja ·košćiuueg vybudovany tam cmentaž uemkoski byu*.

Cmentarz Choleryczny, gw. *Cmyntaš Χoleryčny* – cmentarz; Królik Polski i Wołoski (BT); miejsce, gdzie pochowano mieszkańców Królika Polskiego i Wołoskiego, którzy zmarli na cholera: 1. *puxuvali sum luže co byli xoży na xolere || čšysta luži leży tam | bo nie xćeli xovač tu na cmentažu | bo se bałi xoroby i poxovali ix v leše || jak tyx luži tam puxuvali žy žymja se rušaua | čy te luže žyli ješče čy co* 2. *tu zapanovaua trağična xoroba xolera | luži dužo vymjerauo i na cmentažax luži ny xovali | tylko xovali luži za tym Ošičnikjem*;

por. *choleryczny* ‘dotknięty cholera; przeznaczony dla chorych albo zmarłych na cholera’ [SW I 291]; *choleryczny* ‘przeznaczony dla chorych albo zmarłych na cholera’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 270.

Cmentarz Koński, gw. *Cmyntaš Kojski* – cmentarz; Barwinek (BT); miejsce, gdzie zakopywano padłe konie oraz inne zwierzęta: 1. *no bo ja-końe padauy to tam xovali* 2. *to byuo v leše tam jag Iabuoń | tam byu Cmentaš Kojski || jak padauy końe to oni tam zakopyvali*.

Cmentarzysko – cmentarz; Zyndranowa (TG); miejsce wspólnego pochówku żołnierzy austriackich i rosyjskich, którzy zginęli w walce na bagnety w czasie I wojny światowej (TG 11): „w czasie I wojny światowej miała tutaj miejsce wielka bitwa wojsk rosyjskich z austriackimi. Wielu

żołnierzy obu walczących stron zginęło wówczas w walce na bagnety. Ostatecznie rosyjska piechota wraz z kozakami pokonała Austriaków, których większość pozostała na polu bitwy i została pochowana w wspólnej mogile z zabitymi Rosjanami w pobliskim lesie. Powstał w ten sposób cmentarz wojskowy, który jednak do dnia dzisiejszego nie doczekał się upamiętnienia, czy chociażby ogrodzenia. Najstarsi mieszkańcy wsi twierdzą, że miejsce to było ogrodzone drewnianym płotem i stał na nim krzyż aż do 1945 r., a miejsce nazywane było «Cmentarzyskiem» [TG 11].

Cwierci, zob. **Ćwierci**.

Cwierci pod Darem, zob. **Ćwierci pod Darem**.

Cybrianki – pole; Królik Polski i Wołoski (MKWD); nazwa o charakterze dzierżawczym, prawdopodobnie utworzona od nazwiska *Cybruch*, *Cybruk* itp.; według map katastralnych na wymienionych gruntach znajduje się źródło, z którego wypływa potok o nazwie Czabranka (1851 MKG-KW) – miano mogło mieć więc również formę Czybrianki (od nazwiska *Czabrycki*, *Czabrowski*), współcześnie trudno już ustalić właściwą wersję.

Cygańskie Łozyny – zarośla; Polany Surowiczne (MWKR); grunty w pobliżu rzeki porośnięte przez łożę, które należały do *Cyganów* albo były tylko przez nich użytkowane;

por. ap. *łozina* pot. ‘zarośla wierzbowe’ [SJP PWN], *łozą* 1. ‘gatunek wierzby mający postać krzewu lub drzewa o grubym pniu zwieńczonym pękiem gałęzi; ma cienkie wydłużone liście’, 2. ‘zarośla, chaszczce wierzbowe’: Mokradła porośnięte łożą [SWJP 482]; *łoziny* – wierzba szara ‘krzew rosnący na mokrych łąkach, bagnach i torfowiskach’ [SJP PWN].

Cyrpiak – pole; Polany Surowiczne (MWKR, SENT 6); grunty nad rzeką Wisłok, nazwa niejasna; por. ap. *czerpak* ‘przyrząd do łowienia ryb’ [NWDS 39]; łem. *czerpak* [JH 241]; *czerpak* ‘naczynie drewniane lub metalowe z trzonkiem lub uchem, służące do czerpania cieczy lub ciał sypkich’ [SJP Dor.]. Jak wynika z informacji zawartych w *Kwestionariuszach z badania środowiska* z 1939 r. łowienie ryb przez Łemków było zajęciem dosyć powszechnym: „Do łowienia ryb w Wisłoku pstrągów i jelic oraz w potokach małych rybek t. zw. olszawek i śliży używa się tu najczęściej prostego haczyka zrobionego ze szpilki, na który naciąga się dżdżownicę, oraz używa się siatek w postaci czerpaków i saków. Praktykowane jest również łowienie «na ręce», oraz do starych dziurawych garnków, do których wkłada się różne przynęty. Ryby złowione spożywają tylko Żydzi, a ludność zadowala się w okresach postów kupionymi śledziami” [AM-SDM 8].

Czabaliwka, zob. **Czabalówka**.

Czabalówka: Czabalówka – część wsi; Wola Wyżna (MWKR), **Czabaliwka** (BWK); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska **Czabal*, por. także *Czaba*, *Czabaj*, *Czabak*, *Czabala*.

Czabranka – potok; Królik Polski i Wołoski (1851 MKG-KW); potok wypływający z gruntów o nazwie *Cybrianki*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Cybrianki*.

Czachorki – potok; Surowica (1851 MKG-S); nazwa może pochodzić od młodego, gęstego lasu porastającego brzegi potoku;

por. ap. *czahor*, *czyhir* ‘młody, gęsty las’, por. *czyhor* ‘młody las świerkowy’, por. *czyhrnyk* ‘gęsty, młody las’ [NGH 34–35]; por. huc. *czyhir* ‘młody las’, *czyhirnyk* ‘młody, gęsty las’ [Janów 2001: 137].

Czarna Młaka – mokradła: I. **Czarna Młaka**, gw. *Čorno Młaka* – Barwinek (BT), **Czarna Młaka** (ZS II 18); II. **Czarna Młaka** – Zyndranowa (BT), III. **Czarna Młaka** – Lipowiec, Czeremcha (BT, MWKR); podmokły, bagnisty teren o czarnym kolorze podłoża: 1. *Čarna Młaka žeši ona byya ale juž ne vjem | tu žeši || bū vjym žy jag ježžili do lasu | to mivili že koňe dostavauy takum gruda | takje strupy po nogax || nu to žyftom čarnom młake ffoxom i žy ũ -tego* (Barwinek); 2. *tam byyo takje čarne buoto | dužo takjiego podmokłjego terenu*; 3. *to takje bagna uoňki takje | tam mjenzy Čeremxom a Lipofcem | tam uoňki na Xackuvni tag zvanej | po levej stroňe jak še do Čeremxy ježe | most | bo mozd jak še ježe do Čeremxy | to most co jěz v dole | to do tamtego mostu jes ·teren lipofski | pola i po tej stroňe i po tej | a za mostem juš čeremšaňski jes ·teren | bo mi tak tato opovjadau | no* (Lipowiec);

por. *młaka* ‘podmokła łąka, łąka ze stojącą wodą’, ‘bagniste miejsce, gdzie można się zapaść’ [Rieger 1995: 82], *młaka* ‘bagnisty, podmokły teren, porośnięty mchem, turzycami itp. roślinnością bagienną, płytkie zbiornisko wody bagiennej’ [SJP Dor.], *młaka* ‘bagniska, moczary; łączka w wyschłym jeziorku; błota; mokra łąka’ [SGP Karł. III 171]; łem. *młaka* ‘podmokła łąka; łąka ze stojącą wodą, bagniste miejsce, gdzie się można zapaść’ [Rieger 1995: 82]; *młaka* ‘podmokła łąka’ [NGH 42]; *młaka* ‘pole wilgotne’ [NGB 26]; *młaka* ‘moczar, bagno’ (z rum. *młacză* ‘bagno’) [NWDS 103]; *młaka* zach. ukr. (zwłaszcza karp.) ‘błoto, trzęsawisko, mokradło, moczar, bagno; błotniste podmokłe, moczarowate pole lub łąka’, bojk. ‘pole wilgotne, bagno’, huc. ‘podmokła łąka; bagno’. Pożyczka z pld. słow., być może za pośrednictwem rum. *młacă* ‘bagno, moczar’ z ps. **molka* (= ukr. **moloka*) spokrewnione z melk- ‘mleko’. W tej formie wyłącznie w pld. słow., cz., slc., i dial. polski (Karpaty); bułg. *młaka*, *młakište*, mac. *młaka*, *młacište*, sln. *młaka*, *młaćina*, *młakóta*, slc. *młaka*, *młaćka*, cz. *młaka*, pol. dial. *młaka*, *młako*, *młaczysko*, *młaczydło*, *młak*, *młaczka*, *młaki* [UTH 153–154].

Czarne Jamy, gw. *Čorne Jamy* – część wzniesienia; Posada Jaśliśka (BT); zagłębienia w ziemi znajdujące się na górze Kamień, które od koloru dna, brzegów nazwano Czarnymi Jamami: 1. *na Kamjeňu caue v leše takje nazyvali jamy | to jes kouo tyi Uabački | to tako doľiňka* 2. *Čorne Jamy to byyy na Kamiňu | takje žury v žymy | na spože tam byya čorno žymia lišci tam nalycauo*.

Czarne Łuhy, gw. *Čorne Ůxy* – łąka; Daliowa (BT); podmokła, grząska łąka: 1. *tam xyba ĵak P'iotruś* 2. *bo tam byŷo gżęzawisko ĵednołite*;

por. łem. *luh* 'łęg, mokre nizinne miejsce' [Rieger 1995: 163]; bojk. *luh* 'łęg, nizina nad rzeką lub potokiem zarosła krzewami lub drzewami' [NGB 25]; ukr. *luh* 1. 'nisko położone miejsce, nizina', 2. 'karczunek' [NGH 42]; ukr. *luh* 'bagniste miejsce, bagno; błoto', także 'mokra nizina nad rzeką porosła trawą lub lasem i zalewana przez wodę, łęg, zalewisko; lasek w takiej nizinie; las w ogóle; pas ziemi zarosłej trawą'. Z ps. *łogъ* z pierwotnym znaczeniem 'nizina koło rzeki porosła lasem' i starszym 'krzywy', por. pol. dial. *łęgi, łężny* 'giętki', *na łęgu* 'krzywy'. Ogólnosłow. np. ros. *lug, luga, lugowina*, brus. *luh, luhawina, lužok* 'nizina nadrzeczna (porosła trawą, krzakami, lasem); zalewisko nadrzeczne; (wilgotna) łąka', pol. *łęg, łęgi, łązek*, dial. *lug, luzina, lugowisko*, stpol. *lug, łąg, łązek, łężec* ts., a także 'bagno, błoto', cz. *luh, lough* 'niskie, bagniste miejsce', scs. *łogъ* 'las w nizinie' [UTH 153, 140].

Czarne Młaki:

– mokradła: I. **Czarne Młaki**, gw. *Čorne Mŷaki* – Posada Jaśliska (BT); II. **Czarne Młaki** – Daliowa (MWKD), **Ciorne Młaky** (SENT 6); III. **Czarne Młaki** – Darów (JWK); podmokły, bagnisty teren o czarnym kolorze podłoża: 1. *potem tam som v leše Čarne Mŷaki | ĵuš pšet samym ščytem || ĵak še te Čarne Mŷaki pšejexaŷo | čy pšešŷo | to ĵuš še vyxožĵuŷo na sam ščyt | že kamińiaže robĵli kamińie | i te kamińie brałimy | zvožĵilimy tu do domu* 2. *Čorne Mŷaki | jes taki čymny | čymny o-čyń daje ta voda* (Posada Jaśliska). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka;

– potok; **Czarne Młaki** – Daliowa (IPG); potok długości 1,5 km, p.d. Jasiołki; miano od podmokłych terenów, przez które płynie struga.

Czarny, zob. **Czarny Potok** (II).

Czarny Potok – potok: I. **Czarny Potok** – Darów (1852 ZDDDar), **Czerny Bach** – Darów (NWDS 39, 1852 MKG-D); II. **Czarny Potok** – Polany Surowiczne, Zawoje (1880–1902 HE III 58), **Czarny** (HE III 58), **Czarny Potok** (1877, 1884 ESHP), **Czerny Potok** (1851 MKG-PS); potok o długości 3,08 km, l.d. Wisłoka [ESHP]; nazwa pochodzi od czarnego koloru podłoża;

por. *potok* 'wartki nurt wody, płynącej wąskim, kamienistym korytem, przeważnie skalnym, w środowisku górskim lub wyżynnym' [SJP Szym. II 857]; *potok* 'wartki nurt wody wypływający ze źródeł, płynący wąskim korytem o dnie kamienistym lub żwirowym' [SJP Dor.]; *potok* 'dolina porośnięta krzewami' [SGP Karł. IV 300]. Por. Polański Potok.

Czaszcz:

– pola: I. **Czaszcz**, gw. *Čašč*, łem. *Čašč* – Daliowa (BT, MWKD); II. **Czaszcz** – Królik Polski i Wołoski (1851 MKG-KP, ZDDK); miejsce, w którym bardzo gęsto rosły krzewy i drzewa; chaszcz: 1. *Čažž dŷ Čašč'i to byŷo tu na vzgužu i tam nazyvali dŷ Čašč'i* 2. *orne pole byŷo ŷbrŷšnŷne fkoŷo kšŷkami | gńozdo takĵe*;

– źródło; **Czaszcz** – Królik Polski i Wołoski (NWDS 38); źródło na gruntach o nazwie *Czaszcz*;

– potok; **Czaszcz Bach** – Królik Polski i Wołoski (1851 MKG-KP), **Czaszcz** (1849–1850 HE III 9); p.d. rzeki Tabor (Morwawa); potok płynący przez grunty o nazwie *Czaszcz* [por. MKG-KP];

por. ros. *czaszcza* ‘gąszcz’ od dawnego *częst-* [ZS II 16]; por. ukr. *časť-* (< *čęst- ‘gęsty las’) [ESHPI]; por. ros. *czasza* ‘gąszcz, gęstwina’ [SR-P 808]; por. ap. *chaszcze* ‘gęste krzaki, zarośla; gąszcz, gęstwina, gęstwa’ [SJP Dor.]; por. *chaszcze* ‘gęste, dziko rosnące zarośla, krzaki’ [SJP Szym. I 252].

Czaszcz Bach, zob. **Czaszcz** (potok).

Czemeryca, gw. *Czemeryca* – las; Barwinek (BT, SMMT); prawdopodobnie miejsce w lesie, gdzie rosła *czemeryca*: *Zakuťia | uoňka byua v leše teraz juź jęz las || bo to byua Iabuoň a puźnej byuo Zakuťie | to byua i Kovalufka i to byuy ruźne nazvy to paňientam | Čemeryca || byuy nazvy lasu to to paňientam | bom xoźiua na gżyby || a to zafše tag muvjom na Kovlufke na Čemeryce do Zakuťia i do Ibuoňi i na Bjudnom i do domu | to byuy uoňki v leše.*

Słownik języka polskiego pod redakcją Witolda Doroszewskiego notuje, opatrzone kwalifikatorem „dawne”, nazwy *czemeryca*, *ciemierzycza* i współczesną formę *ciemieżycza* [SJP Dor.]. Nazwa zapewne związana jest z występującą na terenach górskich ciemieżyczą zieloną (*Veratrum lobelianum*), leczniczą rośliną o żółtawozielonych kwiatach [AR], tem. *czemerycia* ‘roślina lecznicza, z jej korzeni robi się lekarstwo na bóle żołądka (kwitnie żółto, nie ma owocu)’ [Rieger 1995: 40]; ukr. *czemerycja* ‘ciemierzycza’ [NGH 144]; por. *czemerak*, *czemerucha*, *czemeryca* ‘*Veratrum lobelianum*’ [Makowiecki 1936: 392].

Czeremszana Dolina – dolina; Zawadka Rymanowska (MWKD); obniżenie terenu, dolina, w której rośnie dużo czeremchy;

por. czeremcha zwyczajna (*Prunus padus*) [AR].

Czerenina:

– pole; **Czerenina** – Rudawka Jaślińska (SENT 7); pole w lesie powstałe na skutek wypalenia drzew, zrębu;

– las; **Czerenina** – Rudawka Jaślińska (SENT 7); las, w którym znajdowało się pole powstałe na skutek wypalenia drzew, zrębu;

por. bojk. *czereynna* ‘spalony zrąb pod uprawę pola’ [NGB 19]; *czeriń* ‘spalenisko’ [NGB 61].

Czereniny: **Czereniny**, gw. *Čereňiny* – las; Posada Jaślińska, Wola Niżna (BT, MKWR), **Czereniny** (SENT 7), **Czernina** (1768 ADB); dzisiaj gęsty las bukowy – dawniej łąz, pole w lesie powstałe na skutek wypalenia drzew, zrębu. Na *Czereninach* znajduje się cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej i głównie z tą leśną nekropolią kojarzona jest współcześnie wymieniona nazwa: 1. *na tyx Čereňinax jęs cmyntaš | za austryjackej vojny tam byu vjelki*

šturm | nů i tam co | byuo pobíte | tam fšysko byuo poxovane || terůs tyn cmyntaž ũgrůžůny | pšyd vojńům byu ũgrůžůny | ale potym lycáuy te bukřice | juš še zašau las tag | že juž grobuw űy byu a teraz odnůvili 2. pamjientam že ten cmentaš | ftedy še na tym šturńje vymordovali strašńe | nů i půbli půbli tyx Austryakůf || jedyn šturm byu tu na tym Ŭaže našym | a jedyn šturm byu tam na tyx Čereńinax || tu na Ŭaže byu suapšy | ale tyš tu s tego Ŭazu zabrałi | fšyscy sům na našym cmentažu s tego šturmu | ale tu co jak tacy byl'i | co miűiũm | žy űyk | űyg do fši byuo sũyxać || tak'i byu Farbańec kuzyn | potym jag juž zbűyral'i tyx trupův na cmyntaš | vižili vůzami | űni pošli šukać karabina | nů i našli karabın | pačšũm takje bũty | ten Xenryk | űn juž űy žyje | takje bũty spũt kšaka vídać | tag ooo || zuapũu za bũty i vyvlůk trupa s tyńi bũtami || miűiũu | žy jag juš toto jag vižũu | juž vižyncy űe pošet || tak še strašńe pšystrašũu tym trupym 3. na Čereńinax jes cmentaš | bo čerńy las | može s tego.

Czerenyny, zob. **Czereniny**.

Czereśnia, gw. *Čerešńa* – pole; Tylawa (BT); pola, na których rosły czereśnie: *ta mušauo byž dužo čerešńi* 2. *Čerešńa to teraz űońka | čerešńe tam rosũy*.

Czerkiž, zob. **Czyrkiz**.

Czernina, zob. **Czereniny**.

Czerny Bach, zob. **Czarny Potok (II)**.

Czerny Potok, zob. **Czarny Potok (II)**.

Czertesz, zob. **Czertež**.

Czertež – pole: I. **Czertež**, gw. *Čerteš* – Posada Jašliska (BT, 1869–1877 E), **Czertiž** (MWKD); II. **Czertež** (BT), **Czerteže** (MWKD), **Czerteže**, gw. *Čertiže* – Zyndranowa (BT); III. **Czertesz** (1854 MKG-Sz), **Czertysz**, **Czyrtysz** (ZS II 17) – Szklary; IV. **Czertesz** – Lipowiec (1851 MKG-L); V. **Czertyž**, gw. *Čertyš* – Moszczaniec (BT); VI. **Czyrtisz** – Wola Niżna (ZS II 17), VII. **Czertiž**, **Czertež**, gw. *Čertiš*, *Čerteš* – Szklary (BT, MWKD); VIII. **Czertis** – Jasiel (1889 SM 1, 1869 E); pola uprawne pozyskane na skutek wykarczowania lasu: 1. *na Moščańcu tyn čubeg byu Čertyš | nů to na gůže byu Čertyš* 2. *v Moščańcu čubeg gůry nazyval'i Čertyš* (Moszczaniec) 3. *Čertiže to vysoko gůra* (Zyndranowa) 4. *na Čertež na Čerteży | Šklarski D'ũ i Čertiž mi še zdaje | no i tota Barnova Xora | űe vižym čy jexo xora byu* (Daliowa); por. łem. *czertež* ‘obszar wykarczowany’ [ZS II 17]; podobnie Rieger 1995: 163; bojk. *czertiž*, *czerteža* ‘kawał uprawnej roli, zdobyty wskutek wyrąbania i wykarczowania lasu’ [NGB 19]; łem. *czertež*, *czertež* ‘polana, wyrąb, pole orne’, pierwotnie ‘obszar wykarczowany’ [NWDS 39]; *czertež* ‘wykarczowana polana’ [Pawłowski 1984: 24].

Czerteže, zob. **Czertež**.

Czerzeżyna – las; Rudawka Jaśliska (MWKR); prawdopodobnie miejsce w lesie, gdzie znajdowały się okorowane drzewa;

por. *czerteżyna* ‘drzewo odarte z kory’ [NGH 34]; por. huc. *czerteżyna* ‘świerk obdarty z kory’ [Janów 2001: 33].

Czertis, zob. **Czerteż**.

Czertiż, zob. **Czerteż**.

Czertiże, zob. **Czerteż**.

Czertiżne – pole; Rudawka Jaśliska (1850 OGRJ); pole uprawne pozyskane wskutek wykarczowania lasu. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czerteż.

Czertysz, zob. **Czerteż**.

Czertyż, zob. **Czerteż**.

Czerwenoj Horbok: **Czerwenoj Horbok**, łem. *Červenoj Xorbok* – góra; Zyndranowa (BT), **Czerwony Horbok** (1851 MKG-Z), **Czerwony Horbok** (SMMT); niewielka góra, której nazwa pochodzi od koloru roślin lub podłoża: 1. *Červony Xorbok to pagurek | može jakaś tam rośli·ność porastaŭa albo byu porośńenty bukami | kturę v iešeńi še červjeńiŭy* 2. *Červenoj Xorbok bo takje byoto byu červone čy coś*;

por. łem. *horbok* ‘pagórek’ [Rieger 1995: 55]. Por. Nowaków Dił. Zob. także objaśnienia dotyczące nazw Czerwienica i Biły Horbek.

Czerwony Horbok, zob. **Czerwenoj Horbok**.

Czerwienica – pola: I. **Czerwienica**, gw. *Červjeńica*; Barwinek (BT); II. **Czerwienica**, gw. *Červjeńica* – Kamionka (BT); nazwa prawdopodobnie pochodzi od koloru podłoża, np. czerwonej glinki albo od roślin (trawy) czerwonego koloru: 1. *Červjeńica to byu za zara ·za Koryńufkom* 2. *Červjeńica to żeż v guże byu | ale ot čego ta nazva to nie vjem | čy o ·travy čy od źemi* (Barwinek); 3. *tam tako trava červona rosu i to byu červjeńica | nazyvali to Červjeńica* 4. *to od červonej travy* (Zawadka Rymanowska);

por. łem. *czervenycja* ‘czerwona glina’ [UL 119].

Czerwona Górka, gw. *Čyrvno Gúrka* – góra; Zawadka Rymanowska (BT); niewielkie wzniesienie, na którym występuje czerwona ziemia: 1. *Čyrvno Gúrka | bu jez nazwana źemja | dosuovne čyrvono źemja jes || tako dosuovne jak cegę 2. bo tam červona glinka byu ktura jez žatko spotykana na tym tereńe*.

Czerwony Horbok, zob. **Czerwenoj Horbok**.

Czeski Krzyż, gw. *Česki Kšyš* – krzyż; Posada Jaśliska (BT); krzyż stojący w miejscu, gdzie pochowano poległych w czasie II wojny światowej

żołnierzy czechosłowackich (ich szczątki po zakończeniu wojny zostały ekshumowane i przeniesione): 1. *bů tam Čexůf půxůvali | co zgýnyli f čaše ũstatněj vojny | potym groby žeši pšeňešli* 2. *tam byyy groby žouňežy českix | ale po vojne zosatauy pšeňešone | a f tym mjějscu postavili kšyš.*

Czorna Młaka, zob. **Czarna Młaka**.

Czwierc, zob. **Ćwierci** (III).

Czwierci, zob. **Ćwierci** (III).

Czyrkiz: **Czyrkiz** – las; Jasiel (MWKR), **Czerkiż** (AM-J); nazwa niejasna, może od *czerkisz* 1. ‘przestrzeń, na której odarto drzewa z kory, aby uschły w celu karczunku’, 2. ‘ziemia po wykarczowanym w ten sposób lesie’ [NGH 156].

Czyrtisz, zob. **Czerteż**.

Czyrtysz, zob. **Czerteż**.

Ćwierci, zob. **Ćwierci**.

Ćwiartki – pola; Kamionka (MWKD); zdr. od *ćwierci*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy **Ćwierci**.

Ćwierci – pole: I. **Ćwierci**, gw. *Ćfjierci* – Tylawa (BT, SMMT), **Ćwert** – Tylawa (ZS II 19); II. **Ćwierci**, gw. *Ćvjierci* – Wola Niżna (BT); III. **Cwierci** – Jaśliska (1851 MKG-Jaś), **Czwierc/Czwierci** (1641 AMJ), por. Półcwierci; pole, które powstało z podziału gruntu na mniejsze części, ćwierci: 1. *Ćfjierci fstrone Mšany | iakoš to nazyva že to ćfjierc pola čy iak* 2. *ćfjierci po pravej stroňe iak še do Mšany iježe | tyš tam ćfjierci sũm || pole byyo želone na ćfjierci čy coš* (Tylawa); 3. *bo byyo želone na ćfjierci | takje byyy zagũny pũželone i to ćfjierci nazyvajũm || terũž juž ruzũrane všyskjě mjěze | nũ bo iak pegeer zabrũu | nũ to zaũrali | juž ny vyjže po tyx ćfjiercax ani || iak pšyježžali či Ukrajińcy to godo | žy svoje pole ny znalũz | bũ fšyskjě mjěze | ni ma nic* (Wola Niżna);

por. *ćwierc* ‘czwarta część całości’ [SJP Dor.]; *ćwierc* ‘jedna z czterech równych (albo w przybliżeniu równych) części czegoś; ćwiartka’ [SWJP 153]; *ćwierc* ‘czwarta część całości’ [SJP Szym. I 354]; por. łem. *czwert* ‘ćwiartka, ćwierc korca’ [Rieger 1995: 42]; łem. *czwert* ‘ćwierc’ – określenie odnoszące się do roli [JH 240].

Ćwierci pod Darem: **Cwierci pod Darem** – pola; Jaśliska (1851 MKG-Jaś); pola (ćwierci) znajdujące się obok gruntów, które nazywano *Dar*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy **Ćwierci**.

Dalilka, zob. **Dalówka** (część wsi, potok).

Daliówka, zob. **Dalówka** (potok).

Daliówka Łazcowa: **Daliówka Łazcowa** – potok; Daliowa (MWKD), **Łazcowa Dalilka** (SENT 15); p.d. Jasiołki; na terenach przylegających do

części wsi Dalówka płynęły trzy potoki, których nazwy zawierały człon utożsamiający Daliówka i człony odróżniające odnoszące się do wielkości strumienia (*Daliówka Mała*), właściciela pól (*Daliówka Popowa*), nazwy gruntów (*Daliówka Łazcowa*). Zob. Łazce.

Daliówka Mała – potok; Daliowa (IPG); potok długości 1,7 km, p.d. Jasiołki; mniejszy strumień z dwóch płynących przez *Dalówkę* (część wsi Daliowa); nazwa od wymienionej części wsi. Zob. Dalówka.

Daliówka Popowa: Daliówka Popowa – potok; Daliowa (MWKD), **Daliówka Popowa** (BWK); p.d. Jasiołki; potok płynący przez grunty należące do popa.

Daliwka, zob. **Dalówka** (potok).

Daliwka Popowa, zob. **Daliówka Popowa**.

Dalni Potok – potok: I. **Dalni Potok**, gw. *Dalni Potok* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Dalnyj Potik**, gw. *Dalnyj Potik* – Lipowiec (BT); potok znajdujący się daleko od wsi: 1. *to już od lubatoski granicy to byu Potog Dalni || to byuy po prostu dva potoki | Średni Potog i ten Dalni Potok | tuš pšy samej granicy lubatofski tyn Dalni Potok* 2. *Dalni Potog byu daleko od vsi | aš tam na końcu jag Lubatova še začyno* (Królik Polski i Wołoski); 3. *Potik Dalnyj že jez dalij od vjosi | Za Dalnym Potikom* (Lipowiec);

por. *dalny* ‘potok płynący przez dalej od wsi położone pole’ [NWDS 41]; por. także lem. *potik* ‘potok’ [Rieger 1995: 105], ukr. *potik* 1. ‘potok’, 2. ‘dolina potoku’ [NGH 45], podobnie UTH 26. Ogólnosłow. z ps. **potokъ*. Nazwy wodne typu ukr. *Potik, Potičok, Potočyna, Potočynka* w całej Słowian-szczyźnie [UTH 26].

Dalny – potok; Kamionka (MWKD); l.d. Potoku Tereściańskiego; potok znajdujący się daleko od wsi. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dalni Potok.

Dalnyj Potik, zob. **Dalni Potok**.

Dalowska Ulica: Dalowska Ulica, gw. *Dalofsko Ulica* – droga; Jaśliśka (BT), **ulica Dalejowska** (1747 LJ), **ulica Daliowska** (1766 KMJ); droga wychodząca od dawnego rynku i biegnąca w kierunku Daliowej: 1. *bo ũ tyj struiny | ũ Dalovy | to by še zgũzauo || dalofsko bu na Dalove prıvažıua* 2. *Dalosko bu šua du Dalovy*. Por. ulica Krakowska. Zob. Brama Dalejowska.

Dalówka:

– część wsi: **Dalówka**, gw. *Dalufka* – Daliowa (BT); **Daliłka**, łem. *Daliyka* (BT); część wsi leżąca nad potokiem nazywanym Dalówka (Daliłka): 1. *Daliova to byua Xoryšniyka Daliyka i Koškiyka | tak še Dalova na čšy čęści želiua* 2. *Daliyka byuy my | Koškiyka to tam byua že M'ikouaj še začyna | a Xoryšniyka tam že cerkijef | tag byuo* 3. *no bo tu byua Dalufka i byuo niżej nu to Daliyka nazyvali | potok tyn to Daliyka mjaia nazve*.

– potok: **Dalówka**, gw. *Daluška* – Daliowa (BT), **Dališka**, łem. *Dališka* (BT), **Daliwka** (ZS II 19), **Daliówka** (HE XV 31, ZS II 19, E, 1889 SM 1, SMSW, 1880 SG I 896); potok długości 4,71 km, wypływający na płn. od wsi Daliowa, uchodzi w tejże wsi do Jasiołki [ESHPI]; miano pochodzi od nazwy Dalówka, części wsi Daliowa, przez którą przepływa strumień: 1. *Daluška ten potok co koyo Vílčka puyńe to nazywali Daluška* 2. *bo tu jez Dališka blisko potoček || iak pošuy žeci na pútůček to muvíli | na Dališky ony tam sut.* Por. Dolina Bach, Kamionka Bach.

Danił Lis, zob. **Danów Las**.

Danów Bach – potok; Darów, Puławy (1854 MKG-P); potok płynący z lasu o nazwie *Danów Las*.

Danów Las: Danów Las, Danił Lis – las; Darów (SENT 7); las, którego właścicielem był gospodarz o imieniu *Danyło*, zdr. Dan; por. pol. Daniel [Kojder 2014: 125].

Dar: Dar, gw. *Dar* – przysiółek; Jaśliska (BT), **Boży Dar** (1759 ADB); współcześnie miano odnosi się do przysiółka Jaślisk, dawniej dotyczyło pól; pochodzenie nazwy ma dwa różne objaśnienia: a) grunty, które zostały podarowane (prawdopodobnie przez biskupa) pod budowę domów i leśniczówki: 1. *to pevńe byya iakaž darovizna xyba i s tego pevńe byyo Dar | to byyo biskupje o | i pužnij byya lyšničůfka i pevńe biskub darovůu na tům lyšničůfke vjyňkšům ilość || škoua tyš tam mjaŕa | može darůvali na škoue* 2. *pevńe coši tam darůvali* 3. *Dar nů to podarovůu xyba biskup komuš coš || to byyo biskupje*; por. darowizna ‘to, co zostało podarowane, zwykle na podstawie pisemnej umowy’; b) według przekazów ludowych, miejsce potyczki wojsk króla Jana Kazimierza z przeważającymi wojskami szwedzkimi. Przewaga ta była tak duża, że zwycięstwo przypisywano pomocy Boga, a miejsce bitwy nazwano *Darem*: 1. *krůl Kažimjež zvyčyžůu na grunće obog Iašlisk | i povježau tak | žyšmy vygrali mauům ilośćům našyx rycežy | takům vjelkům xorde my pũkũnali | to jez dar Božy || i to pole ũ tego času nazyvo še Darym* 2. *v vojne šfeckjej to krůl Ian Kažimjež ũstatne ũparce v Iašliskax znalax | tu še postanovůu brůnić || mjoŭ gynyrauův | jednego zvanego P'jotrofski | ktury zajůu stanovisko za Iašliskami | na puynoc | v leše ktury dũ žišejšego dna las tyn nazyvo še P'jytrusym | drugi zaž gũnerau nazvĩskjem Iavorski | zajůu stanůvisko na fsxůd Iašlisk | las nazyvo še do ũbecnej xvĩli Iavorníkjem ũd jego nazvĩska || ješče i-ne vojska zvane čuikami | čyli zakamarkami pũstavjůu na pojudňovy zaxůd | i f tamtym mjiejscu mjeli ũpsyrvoač pšybyče nepšyjačela || sam krůl zamješkaŭ v Iašliskax z najlepšymi žounežami i ũn čuvůu nat pšyjšycym vroga || vrůg zjavjůu*

še ani ni zy strůny P'jytrusa | ani zy strůny Iavorńika | ani ni zy strůny | že čuvaŷy čuiki zvane zakamarkami | s ktůryx dũ žis dna zvana gura jes Kamarkũm | leč Šveži pšybyli z lasu zvanego Žylcym || krul zaš vyspočy-vany z vojskĩem wypad z Iašlzig na vroga | pobjũũ go masovo || krul vžgũnc tag vjelkie zvyčystvo pũvježau | žy to jez dar Boży | s takũm maũũm šiũũm nypšyiacela pũkũnac | i mjejsce to | že byua ŷstatno rozgryfka | zvane jez do žišejšego dna Darem [OSMR];

por. *dar* ‘to, co się komuś daje, ofiarowuje; upominek, prezent, ofiara, datek; akt podarowania’ [SJP Szym. I 360]; identycznie SJP Dor; por. *dar* od XIV w. ‘to, co się daje, podarunek, upominek, datek, ofiara’, dial. też ‘o dobrach fizycznych lub duchowych otrzymanych od Boga’ [SE Boryś 109].

Darow, zob. **Darowski Potok**.

Darowska: **Darowska**, gw. *Darofska* – droga; Moszczaniec, Darów (BT), **Droga Darowska**, gw. *Darofska Droga* (BT); polna droga łącząca Moszczaniec i Darów; droga biegnąca w kierunku Darowa.

Darowski Potok: **Darowski Potok** – potok; Darów, Surowica (NWDS 41, HE III 10, 1880 SG I 906), **Darow** (*ad torrentis dicti Darow* 1548–49 ESHP, 1526 SH-G I 77), **Darów** (1966 HE III 10); potok długości 5,01 km, p.d. Wisłoka, do którego uchodzi na granicy wsi Darów i Surowica [ESHP]; nazwa utworzona prawdopodobnie od wsi Darów, przez którą płynie potok – według Urszuli Bijak – trudno rozstrzygnąć o pierwotności nazw *Darów* (wieś) i *Darów* (potok) [por. ESHP]; por. krótki opis zawarty w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*: „nastaje z połączenia dwóch strug, wypływających z południowo-zachodniego stoku lesistego pasma wzgórzystego, zwanego Bukowicą, ciągnącego się od Wisłoka, z pod Zawoja w kierunku połd-wsch. aż po Oslawicę, a dosięgającego w północnym szczycie Zrubaniem lub Zrubawem zwanym 778 m. wysokości (pom. wojskowy). Tworzy ono zarazem dział wodny między Wisłokiem a Oslawicą i samym Sanem. Potok Darowski płynie dość zwartą i głęboką dolinką przez wieś Darów” [1880 SG I 906]. Por. Wapenna.

Darów, zob. **Darowski Potok**.

Dawidówka – część wsi; Darów (JWK); nazwa utworzona od imienia *Dawid*.

Dąbrówka, gw. *Dombrufka* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Dąbrowski*: 1. *o Dombroskiego | żeś tam rożina Dombroskix mješka* 2. *bo tam mješkau Dombroski*.

Deb, zob. **Debra** (VI).

Debr, zob. **Debra** (VII).

Debra – zboczne góry: I. **Debra**, gw. *Debra* – Posada Jaślińska (BT); **Debrz**, gw. *Debž* (BT); **Debria**, gw. *Debr̃ja* – (BT); II. **Debra** – Barwinek (BT); III. **Debra** – Zyndranowa (TG); **Debria** – Zyndranowa (SMMT); IV. **Debra** – Tylawa (BT, UNM I 69); V. **Debra** – Królik Polski i Wołoski (BT); VI. **Deb** – Kamionka (MWKD); VII. **Dybria** – Wola Wyżna (MWKR); **Debrz** – Wola Wyżna (SMMT); **Debr** – Wola Wyżna (1869–1877 E, 1851 MKG-WW); VIII. **Debria**, gw. *Debr̃ja* – Lipowiec (BT); **Na Debri**, gw. *Na Debr̃ji* (BT); IX. **Dybria** – Polany Surowiczne (MWKR); bardzo strome zboczne góry: 1. *bo barz gura taka dosyć stroma jes || na Debž mǔvili* (Posada Jaślińska); 2. *gura potem tam byyo užytkové | na Debre tam na Debre* (Barwinek); 3. *to jes ·taka gura za ·tom gurkom | i to ona sxožiya až do Šklar | ta gura uončy še potem z Baňom* 4. *Debry nazyvali tǔm gǔre út fxsodu iak tyn Potog Vǔrǔnovy* (Królik Polski i Wołoski); 5. *Na Debr̃ji tag nazyvali | Debr̃ja že jes ·taka gura | né | že takje gužyste pole | no Debr̃ja 2. to tyn bo ·gǔry na Tokar̃ni f strǔne Čeremxy | pola tam byyy | ale ny xcauo še rožij̃ dobže* (Lipowiec);

por. ap. *debra* ‘stromie zboczne, urwisko’ [Rieger 1995: 43], *debra* ‘zarosłe nierówności terenu; parów, jar’ [SJP Dor.]; *debra* ‘wertep’, ‘dół’, rus. *diebr*, czesk. *debrz* [SE Brückner 86]; *debra* ‘zarosłe nierówności terenu; parów, jar’ [SJP Dor.]; *debrza* ‘jar, parów; kamieniołomy; „małe laski, czasem tylko drzew, prze-ważnie szpilkowych, nazywają debrzami”; gąszcz leśny, szczególnie wśród urwisk; wąwozy wśród gór; dolina między górami’ [SGP Karł. I 315–316]; *debrza* ‘nierówności terenu typu: wąwóz, jar, parów, strome zboczne (góry) – na ogół porośnięte drzewami i krzakami’ [SGP V 418]; *debrz, debrza* ‘wąwóz, dolina’, ‘pierwotnie nazwa doliny, łożyska potoku’ [NWDS 41]; łem. *debr, debria* ‘dół, wąwóz, miejsce trudne do przejścia; teren pocięty, niedostępny, porośnięty gęstymi krzakami głównie we wschodniej części Łem-kowszczyzny); strome zboczne, przepaść’ [Rieger 1995: 161]; *debri* ‘przepaść, dół (w lesie)’ [NGH 35].

Debria, zob. **Debra**.

Debrie, zob. **Debry** (I, II).

Debry – zboczne góry: I. **Debry**, gw. *Debry* – Daliowa (BT), **Debrie**, gw. *Debr̃je* – Daliowa (BT); II. **Debrie**, gw. *Debr̃je* – Posada Jaślińska (BT); III. **Debry** – Rudawka Jaślińska (MWKR); IV. **Debry** – Królik Polski i Wołoski (MWKD); V. **Debry** – Zawadka Rymanowska (UNM I 71); Im. rzecz. *debraia*: Debra 1. *še pasyo po Debr̃jax || bo luže dauno čšymali dužo bydya | pola tyli ornego né byyo | bo každy żyu s pola | no to byyy lasy tam že cyli | takje žatko cynte | no to tam pašli krovyy* (Daliowa); 2. *za Xyžnym byyy Debr̃je i gura tota do Ľana | tu na tyi gǔže | co kaplička stojj* (Posada Jaślińska). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Debra.

Debrz, zob. **Debra** (I, VII).

Deb Wilchowa – zboczne góry; Daliowa (JWK); zboczne góry porośnięte olchą;

por. *wilcha* ‘olcha’ [Rieger 1995: 140].

Deszczanka, zob. **Deszczanka** (potok).

Deszanka, zob. **Deszczanka** (las).

Deszczanka:

– las; **Deszczanka**, gw. *Deščanġka* – Lipowiec, Zyndranowa (BT, MWKR, 1889 SM 1, 1869–1877 E), **Deszanka** (1747 LL); nazwa niejasna; prawdopodobnie las, w którym rosły drzewa nadające się na deski – w gwarze mieszkańców Jaślik rzeczownik *deszczka* oznacza ‘deskę’: 1. *Deščanġka to jez las || ščegŭlŋe pjenkne byŭy žževa įoduove | s kturyx vyxožiyŭ deski | i Dyščanġka 2. pevne tam rosŭy takje grube žževa | co z nix deščki rŭbily;*

– potok; **Deszczanka** – Lipowiec, Zyndranowa (IPG), **Deszanka** (1889 SM 1); potok długości 0,8 km, l.d. Bielczy; potok mający źródło w lesie o nazwie *Deszczanka*.

Dili – góry; Darów (1779–1783 MM); lm. rzeczownika *dił*; *działy*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dział.

Dil, zob. **Dział** (I, II, III, IV).

Dilec, zob. **Dzielec** (II).

Dilyk, gw. *D'iyŭk* – Zyndranowa (BT), zdr. od *dił*; niewielkie wzgórze oddzielające dwie wsie: *D'iyŭk to to maŭy žaŭek* (Zyndranowa). Zob. Dzielec.

Dilyki:

– pole; **Dilyki** – Darów, Surowica (MWKR), **Dilyky** (SENT 7); pola na granicy Darowa i Surowicy; zdr. utworzone od rzeczownika *dił*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dział;

– las; **Dilyki** – Darów (MWKR); las na granicy Darowa i Surowicy; zdr. utworzone od rzeczownika *dił*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dział. Zob. *Diłyky*.

Diw, zob. **Dil** (I, II).

Długie Łąki – pola; Jaśliska (1779 KMJ); grunty, na których znajdowały się długie łąki.

Dmytryszynki, gw. *Dmytryšynġki* – pole; Moszczaniec (BT); pole, którego właścicielem przed wojną był gospodarz o nazwisku *Dmytryszyn*: *vŭaščicielem byŭ Dmytryšyn | te fšysġkie pola do gury byŭy Dmytryšyna | ix vyšedlily do Rosŭi čy na Ukraijine || to pole zaŭše byŭo na Dmytryšynġax*. Por. *Mytryszynki*.

Do Abrama, gw. *Dŭ Abrama* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślik o imieniu *Abram*: 1. *koŭo kuźni Marčokovej tota xaŭupa to Dŭ Abrama || ŭn xandlovŭy baranaŭmi | įo go barz dobže paŭmyntŭm || na plecax nošŭy ņerŭs s Polan | tam do Polan xožily na nogax*

| *i tu zaržnúu a sküre spšedúu komu i·nymu* 2. *Púd M'jastym m̄jyškúu Žyd Abram i m̄vili žy Dũ Abrama.*

Do Bary, gw. *Dũ Bary* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do gospodarza o przezwisku (albo nazwisku) *Bara*: 1. *Dũ Bary | bũ terũs še pišũm P'itrus | Iašeg ũd Bary* 2. *zafše tam tag m̄vili Dũ Bary.*

Do Bendyka, gw. *Dũ Bendyka* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do gospodarza o przezwisku *Bendyk*: *Bendyk tam m̄jyškúu kouo uožin | dlačego m̄vili Dũ Bendyka | to tego ny povjym || dũ žiž m̄vjuũm Dũ Bendyka | taki pšydũmeg vidočne | bũ ũn še pišũu Ožimina | a m̄vili Dũ Bendyka.*

Do Białego Icka, gw. *Dũ B'jũwego Icka* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślisk o przezwisku *Biały Icek*: 1. *tam m̄jyškúu B'joiyy Icek | on byu soutysem žydofskjym | tag nazyvali Dũ B'jũwego Icka || m̄jou spiz Žydũv ile jez | i každy nazvsko byuo || vježũu že m̄jyško | taki opjeku ·nad Žydaũ || ũni m̄ieli takje svoje zybraũ žydofskie ooo* 2. *Dũ B'jũwego Icka m̄vili tak | ale dobže ny pamjyntũm že ũn m̄jyškúu* 3. *tam m̄jyškúu f tych dũmax ja ·Kušnež a ošrodeg zdrovja | tam byu taki dũugi dũm || jak še luže ·voine popoliũ to fšyskie dũ tego dũmu vešli;*

por. pot. *Icek* ‘człowiek narodowości żydowskiej’, także zdr. od Izaak [DS].

Do Bogacza, gw. *Dũ Bũgača* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do gospodarza o przezwisku *Bogacz*: 1. *Dũ Bũgača | byu bogaty gospodaš* 2. *byu bũgaty i za to m̄vili Dũ Bũgača.*

Do Calyka, gw. *Dũ Caũyka* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Calyk*: 1. *potym byu Caũyk | drugi murovany dũm || tu že Kušnež m̄jyško | m̄vili do Caũyka* 2. *Caũy ·go nazyvali | do Caũyka* 3. *Caũyk | tyj xaũupy juž ni ma | Caũyg byu tam ja ·grũmacki dũm.*

Do Capka, gw. *Dũ Capka* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślisk o przezwisku *Capek*: *Musyn m̄jyškúu za Fraňkijym zarũz | ale ũn ne m̄iaũ sklepu | ale ũn vykupovũu kãžlynta | takje b̄jũu i m̄jyso potym spšydavũu || nazyvali Dũ Capka | za to žy capki takje b̄jũu | i zostaũ Dũ Capka.*

Do Celaka, gw. *Do Ceũaka* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, w którym mieszkał gospodarz o nazwisku *Celak*: 1. *Byu Ceũag i Do Ceũaka muvili | to byu nazviska Rušinuf.*

Do Dawida, gw. *Dũ Davida* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślisk o imieniu *Dawid*: 1. *Davi ·tu byu jak*

soutysovo xauupa | ūna p̄iek̄yā rūgālīki | iak̄ie dobre byyy | fest | až mi še p̄šypomino 2. oni p̄ševažne p̄iekli rogalīki tak̄ie | na tym placu že soutys še vybudovūu || oni takūm p̄iekarne maūom m̄ieli | ūni zařše rūgālīki p̄iekli tak̄ie || iag žeći šyy dū škouy | to ūn vyxožūu z blaškūm i počystovūu | žyby zaxyńciž i sp̄šydavūu.

Do Diacza, gw. *Dū D'iačka* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); plac, zabudowania, które przed wojną należały do gospodarza o przezwisku *Diaczek*: 1. *Do D'iačka to byya ruska nazva | D'iak to byu koścelnym fcerk̄vji 2. to byu Rušin i m̄ivili na nego Dū D'iačka | ūn še nazyvūu Kuxta | a D'iačeg m̄ivili | bū žadek čy kto | byu D'iačko || to byu Rušin | tam m̄yško ta G'ieņa | Franeg Lorync m̄yško f tym m̄iejscu;*

por. łem. *djak* ‘pomocnik księdza w cerkwi, czytający Apostoł’ [JH 68], por. *diakon* ‘osoba mająca święcenia diakonatu’, *diakonat* ‘w religiach chrześcijańskich jedno z wyższych święceń kapłańskich, uprawniające do czynności pomocniczych przy mszy i innych urzędach pomocniczych’ [SJP Dor.].

Do Dżuły, gw. *Dū Žuuy* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); plac, zabudowania, które przed wojną należały do gospodarza o przezwisku *Dżuła*: 1. *Dū Žuuy ot p̄šezviska | Žuua m̄ieškau | teraz iuš kož i ny m̄ieška | Ŵiernaz m̄ieška | ale m̄ieškau Žuua | on vyjexau do Ameryki || a iak še starau o pařport | to parom koņi pojexau do Varřavy zauat fić pařport 2. a tam niży m̄yškūu tyž Rušin Žuua | nū i toći luže p̄ūum̄yrali iuž | nū to Dū Žuuy.*

Do Geesu, gw. *Dū G'j-esu* – budynek; Jaśliska (BT); budynek, w którym znajdowały się pomieszczenia Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, w skrócie GS: 1. *bo byu gees | že do vno kino byuo 2. v G'jeese | bū tam byua gmi-no spuūželna byua || bū gmi-no spuūželna to du še vyražyne | f skruće v g'j-ese.*

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” funkcjonowała w ramach Centrali Rolniczych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” (CRS), która została założona w 1948 r. CRS obejmowała sieć gminnych spółdzielni (GS), zrzeszonych w powiatowych (PZGS) i wojewódzkich (WZGS). GS-y zajmowały się m.in. sprzedażą różnych artykułów spożywczych i przemysłowych, skupem żywności, działalnością usługową i przetwórczą, np. prowadzeniem masarni, piekarni, barów [EP I 415].

Do Gminy, gw. *Dū Gminy* – budynek; Jaśliska (BT); budynek, w którym mieścił się dawniej urząd gminy: 1. *tam byu užund gminy 2. nū tam gmina byua | tu že terūz ūsrodek 2. bū gmina tam byua že ośrodeg zdrov̄ja.*

Do Gomułki, gw. *Dū Gomuūki* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, gdzie – według przekazów ustnych – w czasie wojny ukrywano Władysława Gomułkę: 1. *tu ve vojne še ukryvau Gomuūka | to tag nazvali Dū Gomuūki || žatka tego Žimy oičec p̄šyprovažūu go | v leše m̄jou leśničufke | i m̄yškūu u nego || v leše na Iedenas-ce 2. Gomuūka to byu*

tam ukrywany v leše na P'iotrušu | Vuatka K'iceja ojez go ukryvũ | sũm ješče fundamenty.

Do Gonosa, gw. *Dũ Gonosa* (BT); miejsce, w którym mieszkał gospodarz o nazwisku *Gonos*: *Dũ Gonosa bo še nazyvaũ Gonos*. Por. Gonosówka.

Do Kawočki, gw. *Dũ Kavoc̣ki* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, w którym mieszkała kobieta o nazwisku *Kawočka*: *Kavočka | tam kouo sklepu | Dũ Kavoc̣ki || to Kavoc̣ka še nazyvaũ | a to iũž ies tylko nazva po Rušinox*.

Do Kiceja, gw. *Dũ K'iceja* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, w którym dawniej mieszkał gospodarz o nazwisku/przezvisku *Kicej*: *že žadeg Žima Dũ K'iceja nazyvajom || K'icej K'icej mĩvĩli | K'icej | bo še K'icej nazyvũ || K'iceja ni ma | a tag jez do žis || ne do žatka do bapki Žimy | tylko do K'iceja*.

Do Kołodzieja, gw. *Dũ Kouožeja* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące dawniej do kołodzieja: 1. *on tylko po prostu robiũ koua prywatnym lužom | no i tym še zajmovaũ i to nazva byũ Dũ Kouožeja* 2. *tam byũ kouožej | co koua robiũ | byũ kouožejem*.

Do Komaneckiego, gw. *Dũ Kũmanecḳiego* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące przed II wojną światową do gospodarza o nazwisku *Komanecki*: *Dũ Kũmanecḳiego ũlejarĩa byũ | jak škoua | ny? || i jez na Dũmbrũfke drũga | to tu terũz murovany dũm stoi | no i tam byũ olejarĩa | to byũ Rušin | nazyvalĩ Dũ Kũmanecḳiego || olejarĩa byũ | tam olej gnetĩ ze lnu*.

Do Kółka – budynek: I. **Do Kółka**, gw. *Dũ Kũũka* – Jaśliska (BT); budynek, w którym dawniej mieściło się kółko rolnicze²⁸: 1. *tam byũ eskaer* 2. *tam skle byũ tyš | a zaũożyũo kũũo tyn sklep i za to Dũ Kũũka || tam byũ že terũž ģies || na tym placu byũ dryvnany budyneq | a pužni pofstou tyn murovany | kũũo žyvjane byũ || kũũo rũhĩče stare luže zakũadaĩ;* II. **Do Kółka**, gw. *Dũ Kũũka* – Posada Jaśliska (BT); budynek, w którym dawniej znajdował się sklep prowadzony przez kółko rolnicze: 1. *Kũũko to sklep | pšyd vojũm to byũo kũũo | to vystavĩli luže | tag mĩvĩli Dũ Kũũka | že ižeš? | Dũ Kũũka | dũ sklepu ny mĩvĩli yno Dũ Kũũka | to byũ sklep* 2. *ješče ja kũũko zakũadaĩ pšed vojũm | no to ne byũo do sklepu | yno Do Kũũka ižymy || robiũ še komitet | pare osob i zaũożyli kũũko rolnĩče* 3. *bũ*

²⁸ Por. kółka rolnicze – lokalne stowarzyszenia chłopskie działające na terenie jednej lub kilku wsi na rzecz rozwoju gospodarstwa wiejskiego, wiedzy rolniczej, samopomocy i innych form współdziałania chłopów [EPWN].

ķjedyž davno ĩe nazyvaŭo tak ſe sklepy | sklep ŷywnoſćovy sklep tekstylny sklep ŷelazny | yno takĳe byuŷy vĳeiskĳie sklepy | vĳeiskĳie sklepy byuŷy takĳe || to nazyval'i Kũŷko | tam moŷno se byuŷo kupiŷ naſte zapauęeg mydũa cukru | takĳe ruŷne ŷečy | to ſe Kũŷko nazyvaŭo.

Do Krawca, gw. *Dũ Krafca* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); Por. Krawcówka.

Do Króla, gw. *Dũ Krũla* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania naleŷące dawniej do gospodarza o przezwisku *Król*: 1. *zavdy muvili Dũ Krũla | ta i teruſ ſe muvi Dũ Krũla ĳeſče | a uńi ſe piſali Vĳiernaſ* 2. *Do Krũla to ot pŷeŷviska.*

Do Kułaka, gw. *Dũ Kuũaka* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania naleŷące przed II wojnã ſwiatowã do gospodarza o przezwisku *Kułak*: 1. *byuŷo tam ruſkĳie zabudovańe i tam davno byuŷ kuũak | ale to byuŷ kuũak taki bogaty || o tego nazva byuŷa Dũ Kuũaka | teruŷ na tym placu ĳuŷ ĩe mĳeſka Kuũak || teraz ĳuŷ mĳeſkaĳom Voučãńſkĳie na tym placu* 2. *bo tam mĳeſkaũ bogaty gospodaſ | kuũakĳem byuŷ;*

por. *kułak* ‘bogaty chłop zatrudniający w gospodarstwie siły najemne, wyzyskujący biedotę wiejską; kapitalista wiejski’ [SJP Dor.], podobnie MSJP 327.

Do Lewona, gw. *Dũ Levona* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania naleŷące przed II wojnã ſwiatowã do gospodarza o przezwisku albo nazwisku *Lewon*: 1. *Levon pravdopodobńe byuŷ davńej | tam ŷemĳãńscy mĳeſkaĳũ* 2. *tam dowvno Levon mĳeſzkaũ.*

Dolina – pola: I. **Dolina**, gw. *Dũlina* – Posada Jaſliſka (BT); II. **Dolina**, gw. *Dũlina* – Jaſliſka (BT, 1643 AMJ, 1641 AMJ); **Na Dolinie**, gw. *Na Dũlinie* (BT, 1637 AMJ); III. **Dolina** – Czeremcha (MWKR); IV. **Dolina** – Szklary (1854 MKG-Sz); V. **Dolina** – Tylawa (UNM I 69); VI. **Dolyna** – Darów (JWK); pola znajdujące ſię w niewielkim obniŷeniu terenu, dolinie: 1. *Dolina to ĳes takĳe mĳynzy tyma druęami a mĳynzy dũmami | co ĩixto ĩy oriũũ | yno koſili na ſano | paſli puŷni na ŷtavax* 2. *bũ pole tam troxu ĩiŷyĳ ĳe ĳag i ne* (Posada Jaſliſka);

por. *dolina* 1. ‘poduŷne obniŷenie powierzchni ziemi o jednokierunkowym nachyleniu, powstałe w wyniku erozji wód pływãcych stale lub okresowo, czasem równieŷ w wyniku osuwiska’ 2. *dolina* ‘potoczne okreſlenie kaŷdego obniŷenia terenu (np. u podóŷa góry, miejsca otoczonego wzgórzami); kotlina, nizina’ [SWJP 185]; podobnie SJP Szym. I 420; *dolina* ‘poduŷne wgłębienie terenu wytworzone przez działanie wody pływãcej; potocznie takŷe: obniŷenie ziemi, nizina, kotlina, padół’ [SJP Dor.].

Dolina Bach – potok; Szklary (1854 MKG-Sz); nazwa odnosi ſię do potoku pływãcego w dolinie, w duŷym obniŷeniu terenu. Por. Dalówka (potok), Kamionka Bach.

Dolina Dalowska:

– dolina; **Dolina Dalowska** – Kamionka (UNM I 65); podłużne obniżenie terenu biegnące w kierunku wsi Daliowa;

– pole; **Dolina Dalowska** – Kamionka (UNM I 65); pole znajdujące się w *Dolinie Dalowskiej*.

Dolinki, gw. *Duńinki* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się w niewielkim obniżeniu terenu, zdr. od *doliny*: 1. *bo była tako dołina || o takje dołinki som* 2. *takje duńinki tam sum*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dolina.

Doliny – pole: I. **Doliny**, gw. *Dołiny* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Doliny** – Polany Surowiczne (1851 MKG-PS); III. **Dołyny** – Polany Surowiczne (MWKR); pola znajdujące się w niewielkich obniżeniach terenu: 1. *pońiży Mũaćnika jag jes ta gura | tam taka ruvńina niży | i to nazywali Dołiny* 2. *Dołiny tutaj jez na tyj gũze ne? | puźnej tam jez ruvńina i to nazywali Duńiny*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dolina.

Do Lipilczaka, gw. *Du L'ipũćaka* – domostwo; Wola Niżna (BT); domostwo należące do gospodarza o przywisku *Lipilczak*: 1. *bo moja mama była z L'ipũcy to nazywali Do L'ipũćaka* 2. *ũn mĩaũ rożine v L'ipofcu | tyn L'ipũćak*.

Do Lipowskiego Lasu, gw. *Do Lipofskiego Lasu* – ścieżka; Zyndranowa (BT); ścieżka prowadząca z Zyndranowej do lasu należącego do mieszkańców Lipowca.

Dolny – potok; Królik Polski i Wołoski (1752–1753 LKW); potok płynący w dolnej części gruntów należących do wsi.

Dolny Koniec – część wsi: I. **Dolny Koniec**, gw. *Dolnyj Końec* – Tylawa (BT); II. **Dolny Koniec**, gw. *Dolnyj Kũńec* – Królik Polski i Wołoski (BT); III. **Dolny Koniec**, gw. *Dolny Kũńec* – Lipowiec (BT); IV. **Dolny Koniec** – Surowica (AM-SDM 7); dolna, niżej położona część wsi: 1. *Dolnyj Końec | puźnej była tu Gubiũka Kancyliũka i Gurnyj Końec | to tak pare domuv nazywali inacej* (Tylawa); 2. *Dolnyj Końec Średnij puźnej Gura* (Królik Polski i Wołoski).

Jak podkreśla Zdzisław Stieber, na Lemkowszczyźnie, przynajmniej w jej bardziej górskiej części, każda wieś ma *wyszniej konec* i *niżnyj konec* [ZS II 39].

Dolny Lipowiec, gw. *Dolny L'ipówjec* – część wsi; Lipowiec (BT); dolna część wsi Lipowiec. Zob. Dolny Koniec III.

Dolhe Zahony: Dolhe Zahony, gw. *Doũxe Zaxony* – pola; Daliowa (BT), **Dolhyj Zahin** (SENT 8); grunty, na których znajdowały się długie

i wąskie pasy pól uprawnych – długie zagony: *no to dłuŕgi zagon | Douxe Zaxony || no dłuŕgi zagon od jednego do drugiego potůčka || zagon to vyorane na pŕyklad o ·tond do tont | no to ŕe muvi zagon || a tam čŕy čy čtery zagony na ŕerokim polu || abo to byuo take dłuŕgie no to nazывali Dłuŕgie Zagony | od jednego do drugiego ŕe čuŕgva | toto moguo mjeć sto dwažeŕca metrův | može sto pjiyŕžeŕint | no i muvili Douxe Zaxony;*

por. łem. *zahn* ‘zagon’ [Rieger 1995: 147]; zagon od XIV w. ‘wąski pas zaoranej ziemi’, w XV w. też ‘miejsce, gdzie zagania się zwierzęta’. Por. cz. *záhon* ‘grządka; zagon’, ukr. *zahn* ‘ogrodzenie, okólnik (dla bydła); oddział’ [SE Boryś 726]; por. *zagon* ‘wąski, długi pas ziemi uprawnej, ograniczony bruzdami’ [SJP Dor.]; ukr. *dowhyj* ‘długi’ [NGH 134]; bojk. *dołhyj* ‘długi’ [NGB 40]. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Gony.

Dolhyj Zahin, zob. **Dolhe Zahony**.

Do Łozin, gw. *Dũ Ŭoŕin* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); część wsi, gdzie dawniej rosły łożyny: 1. *bo byuy ũoŕiny | tam byu teren otčenty žekom | podmokuy zaroŕhenty ũoŕinom* 2. *dovno žyka Tabor ŕva tu jag Dũmbrůfka popo ·tyn bžyk | i puŕni jak povůž byua čy co to odbiyo vode i zarosuy ũoŕiny | i tam jak pobudovali domy juŕ puŕnej | to muvili Dũ Ŭoŕin | bũ tam ũůžiny zarosuy*. Por. Łoziny.

Do Łuzera, gw. *Dũ Ŭuzera* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku Łuzer: 1. *tu jag Marčoki Ŭuzer byu || oni xandlovali iguami i gužikami*.

Dołyna, zob. **Dolina** (V).

Dołyna pod Rowyniami – pole; Darów (JWK); pole w dolinie niedaleko obiektu o nazwie *Rowynie*. Zob. *Rowynie*.

Dołyna Popińska, zob. **Popowa Dołyna**.

Dołyna w Bahnystym – dolina; Wola Wyżna (MWKR); obniżenie terenu, dolina w lesie o nazwie *Bahnisty*;

por. łem. *dołyna* ‘dolina’ [Rieger 1995: 45], bojk. *dołyna* ‘dolina, nizina, padół’ [NGB 20]; zob. objaśnienia dotyczące nazwy Bagniste i Dolina.

Dołyny, zob. **Doliny** (III).

Do Mitra, gw. *Dũ M'itra* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, w którym dawniej mieszkał gospodarz o imieniu *Dymitr* – w uproszczonej wymowie *Mitr*: *Dũ M'itra nu bũ Dymitr byu Ruŕin | i po Ruŕiŕne zũstauo | nu f skruće guđali M'itra | Dymitr || ide dũ M'itra Iaŕka | to juŕ každy vjy*.

Dom Węgierski – budynek; Jaśliska (1626 AMJ); dom należący do Węgrów; nazwa „dom węgierski” pojawia się w dokumentach miejskich: *przedali dom swoy własny rzeczony Liskowski, który tedy ziedne strone*

domu węgierskiego a z drugiego Gąsiorowskiego (1626 AMJ). O *Domu Węgierskim*, który miał pięć obszernych piwnic, wspominał również Ferdynand Bostel [Bostel 1890: 810].

Do Niemczyka, gw. *Dů Ńymčyka* – domostwo; Zawadka (BT); zabudowania należące do mieszkańca Zawadki o nazwisku *Niemczyk*: 1. *Ńymčyk tyš Rušin byu | a teruš še godo Dů Ńymčyka* 2. *tam Ńemčyg mješkau davnej f tym domu | jego juž ne ma | a dalej tag luže nazyvajom*.

Do Olinga, gw. *Dů Ołiŋga* – domostwo; Jaśliska (BT) zabudowania należące do mieszkańca Jaślik o nazwisku (albo przezwisku) *Oling*: 1. *pjyršy dům ūt kušcioua f tům strune | Olin̄k tam m̄jyszkũu* 2. *Olin̄k to byu Žyt | ale v m̄ješće* 2. *dům m̄jou za Mačtaŋi | m̄jynzy Vítvíckijm a m̄jynzy Skubińskijm | tam byu ješče dům | Olin̄j ·kuńmi xandlovũu | ūn bũgaty byu*.

Do Pakosza, gw. *Dů Pakoša* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące przed II wojną światową do gospodarza o nazwisku *Pakosz*: 1. *to od Rušina | to byuŋo jego m̄jejsce | tam on žyju | Pakoš* 2. *Pakož byu tam | Rušin*.

Do Pesaryka, gw. *Do Pesaryka* – domostwo; Zyndranowa (BT); miejsce, gdzie mieszkał gospodarz o przezwisku *Pesaryk*: *Do Pesaryka | bo jego žadeg byu pišažem | no takim mondrym byu | tag jak sekretažem | no | i nazyvali Do Pesaryka*.

Do Petynka, gw. *Do Petyŋka* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, w którym mieszkał gospodarz o nazwisku *Petynko*, por. nazwiska pochodzące od podstawy *pet-*, gw. *peta* ‘łapa’, wsł. *pet-* (= *piet-*, *pię-*), np. *Petenko*, *Peta*, *Petak* [Rymut II 225]: *Petyŋko še nazyvau | ješče do žišaj nazyvali | Do Petyŋka*.

Doroħa miedzi Potokamy, gw. *Doroħa m̄ježi Potokamy* – droga; Zyndranowa (BT); droga biegnąca między potokami.

Do Siekierki, gw. *Dů Šyk̄jyrki* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do gospodarza o przezwisku *Siekierka*: 1. *dů Vuža V̄jernaša | a ūn byu česlũm i česũu | i zavdy m̄vili Dů Šyk̄jyrki* 2. *bo m̄jau p̄ževisko Šek̄jierka | i tag juž zostaŋo*.

Do Szwarcza, gw. *Dů Švorca* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące dawniej do gospodarza o przezwisku albo nazwisku *Szwarcz*: 1. *Dů Švorca to srodeg v̄joski | Końžouka | to značy byu Švorz davnej* 2. *bũ tam dovno Švorz m̄jyškũu a teruš Końžouka a i tag m̄vũum Dů Švorca*.

Do Tartaku, gw. *Do Tartaku* – część wsi; Barwinek (BT); część wsi, w której znajdował się tartak należący do braci Thonet: 1. *Do Tartaku | jak*

placufka byu | no to tam iješče taka čarna zēmja ijes || to byu duży tartag | on šed na čšy zmižany | robiłi tutaj luže || muj tato iješče byu xuopecem i tam teš xožiu na zarobek | bo vožili do Tymbarku | vožili koñmi deski s tego tartaku | vožili deski do Tymbarku || to byu ix tam vjencej | furmañka za furmañkom šua 2. tam pšed vojnóm byu duży tartak | Auštriacy byli vuašćicelami.

Do Tkacza, gw. *Dũ Tkoča* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do mieszkańca Królika Polskiego zajmującego się tkactwem: 1. *tu byu davno tkač* 2. *tkož byu dovno i jak xožili to dũ tkoča dũ tkoča i zostauo Dũ Tkoča.*

Dowhe Pole – pole; Tylawa (ZS II 21); długie pole;

por. łem. *pole* ‘pole’ [Rieger 1995: 102]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Dolhe Zahony*.

Do Wieżyska – ulica; Jaśliska (1747 LJ); ulica prowadząca do starej, zrujnowanej wieży, zob. fragment opisu ulicy zawarty w *Lustracji Jaślisk*: „Przy ulicy, zwanej ‘do Wieżyska’ były trzy place i jeden półplac puste i sześć domków. Naprzeciwko tej ulicy w murze wokół miasta idącym, była baszta, czyli Wieżysko, murowana, wysoka, ale zrujnowana i miejscami znacznie rozwalona” [1747 LJ]. Por. Basztowa, Ku Baszcie, Psia Ulica.

Do Wolańskiej Drogi, gw. *Dũ Vůlajiskij Drůgi* – pola; Wola Niżna (BT); grunty leżące przed polną drogą o nazwie *Wolańska Droga*: 1. *tote pola | co pšed Vůlajiskũm Drůgũm | ta i terũs ta ·gũdũmy | Dũ Vůlajiskij Drůgi | a potym za Vůlajiskũm Drůgũm Uynęi sũm* 2. *pšed Vůlajiskũm Drůgũm pola co som | to nazyvajom Dũ Vůlajiskij Drůgi | bo som pše ·drůgũm.* Zob. *Wolańska Droga*.

Do Wolka, gw. *Do Vouka* – domostwo; Wola Niżna (BT); zabudowania należące do gospodarza o przydomku *Wolk*: *Do Vouka tam nazyvali || Do Vouka ale ũn še Voueg ny pisũu | ũn še pisũu Maryñ | pšyzyvali go Vouk* 2. *tyž byu na Voli Vouk | Voug Dũ Vouka || žeš tu tyn Voug byu || mi še zdaie | že ijes terũ ·sklep || vjym | žy tam byuy dũmy | byu dũm na dũmie.*

Dól – część wsi: I. **Dól** – Tylawa (UNM I 68); II. **Dól** – Zydranowa (UNM I 72); dolna, niżej położona część wsi.

Draliw, zob. **Dralów Potok**.

Draliw Bereh, zob. **Dralów Bereh**.

Dralów Bereh: **Dralów Bereh** – pole; Zawadka Rymanowska (MWKR, SENT 8), **Draliw Bereh** (BWK); brzeg (pole na nim się znajdujące) należący do gospodarza o nazwisku *Dral*, *Drala* – od stp. *drač* ‘drzeć, targać’ [Rymut I 146]. Zob. objaśnienia dotyczące nazw *Bereh*, *Brzegi Cygańskie*.

Dralów Potok: Dralów Potok, gw. *Draluf Potok* – potok; Barwinek (BT, MWKD), **Draliw** (BWK); potok wypływający z pola, którego właścicielem był gospodarz o nazwisku *Dral*: 1. *Dral še nazyvaŭ | i jego potok tam byŭ | byŭ Draluf Potok* 2. *Dral byŭ wiaściцеlem tego potoka | jego pole tam byŭo*.

Driczki, gw. *Dříčki* – las; Moszczaniec (BT); nazwa niejasna, prawdopodobnie część lasu, gdzie płynęło kilka potoków: *na Moščańcu ješče nazywaŭi Dříčki | tam byŭy takje pútůčki | i nazywaŭi Dříčki || Dříčki byŭy įag droga byŭa do Įašela | a daŭi byŭy tote Dříčki | a pšet Půlanum Žůnerskum;*

por. zukr. *drišče* ‘bloto, bagno, trzęsawisko’ [UTH 150], por. bojk. *dracznik* ‘zarośla, krzaki’ [NGB 20].

Driczna, zob. **Dryczna**.

Drociezówka, gw. *Drůczyůfka* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); część wsi, gdzie od drogi głównie wychodziła mniejsza dróżka.

Droga Darowska, zob. **Darowska**.

Droga Dworska, gw. *Drůga Dvorsko* – droga; Posada Jaśliska (BT); droga polna, która dawniej należała do dworu: 1. *tota droga byŭa dworsko | niko ny ježžou yno ze dworu | a tamta droga byŭa | co každy įuž ježžou s pola | a do tyj niko ny mįou dostympu* 2. *bo byŭa dworu | ta drůga ješče je ale įuž zarošnynto kšokami || ny brůnůŭ Sidor nům ježžić*. Zob. Dwór.

Droga Spirytusowa, gw. *Drůga Spirytusovo* – ścieżka; Posada Jaśliska (BT); ścieżka wiodąca przez górskie ostępy, którą dawniej z Węgier przemycano m.in. spirytus i żywność: 1. *ne fšysko tag lygalne pšyvůžili | spirytus čy įykše | ta žyby ny byŭo widočne pšy trąsporće || s tego powodu | žy tam trąspůrtovali tům drůgům || to za to spirytusovo* 2. *tyn ślak spirytusovy leći | stůn -to tyn | co my můvili Šiviny | ny? | Puxaliny Čarne Mųaki i įuž įes Kańiń || na Kańińu | že te varstaty byŭy | vyrabįali | ješče zy dŭješće metrůf || nydaleko įuž jež růvnina Gorlicka Uońka || pšez Gorlickom uońke še ježe | i įuž įes tam troxe niżyj uadnyj lasek | ale polski lasek || daŭij įuž jež granica | i tag na českům strůne || tům drogům šųy šmugle ze spirytusem | ze solům | ze fšyskįym | po fruńće i ve fruńt | za to še Spirytusova* 3. *oni tam pševažne spirytuz wožili | nů ne vįym skůnt*.

Drożyska – droga: I. **Drożyska**, gw. *Drožyska* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Drożyska**, gw. *Drůžyska* – Posada Jaśliska (BT); III. **Drożyska** – Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4) droga polna bardzo złej jakości: 1. *bů tag luže růzmaįice įyžžili | zįyžžili faŭat pola | nazwaŭi drůžyska* 2. *Drůžyska sům tu mįynzy Pańskům Gůrům a Xyžnym | tako důlina | i za Xyžnym byŭy Debrįe i gůra tota dů Įana* 3. *droga byŭa baržo kįiepska | įag*

Ľaguštyna | *Ľag do Olšyn droga 3. to byuo rozježžone čęškje do pšejazdu* (Posada Jaśliska);

por. *drožysko* ‘miejsce dawnej drogi; stara droga’ [SJP Dor.].

Druga Rzeka – strumień; Moszczaniec (BT); odcinek rzeki; drugi w kolejności od osady przejazd przez rzekę. Zob. Pierwsza Rzeka.

Drugi Potok – potok; Moszczaniec (BT); drugi w kolejności potok od osady. Zob. Pierwszy Potok.

Drugi Wierch – góra; Tylawa (UNM I 69); wzniesienie znajdujące się za innym; ujmowane jako drugie, kolejne, następne.

Druha Łuka – łąka; Darów (JWK); łąka znajdująca się za inną; ujmowana jako druga, kolejna, następna.

Dryczna: Dryczna, gw. *Dryčna* – las; Czeremcha (BT, SMMT), **Driczna**, gw. *Drična* (BT); las przy granicy polsko-słowackiej – nazwa prawdopodobnie przeniesiona na las z miejscowości *Driečna*, która znajduje się blisko granicy po stronie słowackiej. Miano może również pochodzić od przedwojennej drogi wiodącej z Czeremchy w kierunku miejscowości Driczna (por. mapę opracowaną w 1938 r. przez Wojskowy Instytut Geograficzny – MTP 1). Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Driczki.

Drymak:

– część wsi; **Drymak**, gw. *Drymak* – Tylawa (BT, MPT 1, UNM I 68, 1887 BGT), **Na Drimaku** (1889 SM 1); od nazwiska właściciela gruntów i domostwa: 1. *to Ľez od nazvíska Drymak | Ľan i Kseńa Drymak 2. byu | ale taki stary Ľakiši žadek | muvili žy ũni Drymaki byli || dovno dovno byli Drymaki;*

– pole; **Drymak**, gw. *Drymak* – Tylawa (BT, MPT 1, UNM I 68, 1887 BGT), **Na Drimaku** (1889 SM 1); pole należące dawniej do Drymaka i grunty przylegające do tych pól.

Drzystków Lasek, gw. *Žžystkŭf Lasek* – las; Wola Niżna (BT); las należący do gospodarza o przydomku *Drzystek*: 1. *bo ten laz Ľez Žžystka | tak po pšejvísku nazvali 2. Žžystek to Ľes pšejvíska | a tam mo kavoueg lasu i muvjuim du Žžystkovego Lasu | Žžystkuv Lasek || dužo tu Ľes ponazyvanyx po pšejvísku.*

Dwir Chomyszackij, zob. **Chomiszacki Dwór**.

Dworskie, gw. *Dvorskje* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); część wsi, gdzie znajdowały się zabudowania należące do dworu: 1. *bo byu dvŭr | dvŭr byu biskupi tylko žun·cŭm byu Sidor 2. bu naležaŭo du dvoru;*

por. *dworski* ‘dworowy, do dworu należący, pański, należący do dziedzica’ [SW I 597]; *dworski* ‘należący do majątku ziemskiego, do dziedzica, dotyczący tego majątku; należący do służby we dworze, pracujący na folwarku, u dziedzica’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 472.

Dwór, gw. *Dvŭr* – zabudowania; Posada Jaślińska (BT); dwór i zabudowania dworskie: 1. *bo byu dvŭr | tam byu studna na srotku | tam byu xlevna na srotku | tam stanje byu | byu bydu byu kune || luze xuzili tam robiż jak to mivium za uske stravy* 2. *na Blyxu to byu tyn dvŭr | nastau po austriackiej vojne || za Austri już byu | miau bydu koñi | i luze vozili žzevo do Rymanova tymi kunmi | na dnuŭki jednu | miau pracovnikuf | tag zatrudna luži tyn Šidor || un žeržaviu ũd biskupuf*. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Chomiszaeki Dwór.

Dybria, zob. **Debra** (VII, IX).

Dybria Kremnanyca – zbocze góry; Czeremcha (MKWR); prawdopodobnie kamieniste, pokryte krzemieniem zbocze góry. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Debra. Por. Kremńanyca.

Dyłowanka, gw. *Dylovaŭka* – las; Barwinek (BT, SMMT); las, w którym znajdowała się droga zbudowana z dyli (grubych drewnianych belek): 1. *Dylovaŭka to byu droga | droge davnej vykadali dylami jag v obože || no to Dylovaŭka* 2. *jak se ruskie pšepaviali | to takom dylovaŭke zrobili | jakje puu kilometra || tam voda povymyva | vidaž jak tam dyle uadne poukadane | ona űa pšes takje bagna*;

por. *dyl* ‘pień drzewny, bal; pień drzewny przepiłowany wzdłuż; belka’ [SJP Dor.], por. *dyl* ‘pień drzewny, bal, belka’ [SJP Szym. I 482].

Dymoniwnia, gw. *Dymoñivna* – część wsi; Lipowiec (BT); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Dymon*.

Dynowiec – potok; Zyndranowa (MKWR, HE XV 41); potok długości 1 km, p.d. Panny; miano prawdopodobnie o charakterze przynależnościowym, por. n.os. *Den*, *Dyn* od imienia *Dionizy*, por. także nazwy: *Dyniska* (wieś), *Dynów* (miasto) [NMP II 473].

Dyrykiw, zob. **Dyrykiw**.

Dyryków: **Dyryków** – potok; Moszczaniec (MKWR), **Dyrykiw**; potok płynący przez grunty gospodarza o nazwisku *Dyryk*.

Dział – góra: I. **Dział** (UNM I 69), **Dił**, gw. *D’iu* – Tylawa (BT), **Dział** (1889 SM 1), **Diw** (ZS II 21); II. **Dił** – Daliowa (MWKD); **Diw** – Daliowa (ZS II 21); III. **Dił**, gw. *D’iu* – Zyndranowa (BT, 1779–1783 MM); **Dział** (SMMT); IV. **Dił** – Czeremcha (MKWR, AM-Cz1), **Gił** – (ZS II 21); V. **Dział** – Barwinek (1851 MKG-B, 1851 ZDDB); VI. **Dział** – Surowica (MKWR); VII. **Dział** – Szklary (1854 MKG-Sz); VIII. **Dział** – Lipowiec

(1747 LL); IX. **Dział** – Zawadka Rymanowska (UNM I 71); góra oddzielająca od siebie dwie wsie: 1. *D'iu je zara za žekom obok Čerešni* 2. *gura taka | jo vjym čego tag nazvali?* 3. *tu byuo žrudeuko | to muvili že Matka Boska otopčyvaua | jak šua | tu na D'ile || né mjaua nazvy ta stuženka | tylko tag žatki gadałi | že Matka Boska jak šua | to otopčyvaua tam || davno byli takje stuženky kopane | to co jakis čas šua procesja | te stuženky kamjėnamy rohnicy | barzo pjelengnovałi tego te žrudua kamje-ne || kamjańami ukudałi i šet pop | pošvjencau | stamtond vode brałi rohnicy || jak f polu robili | to xožili do tyx stuženek tam piž vode | to byuo barzo dužo tyx stužoneg i tu na dole i v guže (Tylawa).*

Nazwa *Dział* (łem. *Dil*) na badanym terenie zawsze oznacza jakieś wzniesienie oddzielające dwa potoki lub grunty należące do dwóch wsi. Jak zauważa Agnieszka Myszka, nazwa ta często występuje na terenach górzystych. Przez onomastów interpretowana jest jako nazwa topograficzna (odnosząca się do wzniesień, obiektów położonych na wzgórzach, na granicach miejscowości), bądź kulturowa (odnosząca się do obiektów leżących na gruntach podworskich, które były rozparcelowane; motywacja wiąże się więc ze stosunkami prawnowłasnościowymi) [por. Myszka 2006a: 44]; por. łem. *dil* 'góra dzieląca dwa potoki, dwie wsie', 'góra w ogóle' [Rieger 1995: 161]; *dil* 'pagórek', 'grzbiet górski, łańcuch górski, zhuc. *gil* 'grzbiet górski' [NGH 35]; *dzial* 'grzbiet górski dzielący dwie wsie, stanowiący ich granicę, a także pola na tym grzbiecie, czasem też nazwy osiedli tam pobudowanych' [Pawłowski 1984: 41]; *dzial* 'wzgórze oddzielające dwie doliny (a więc też dwie wsie, dwa przysiółki) [ZS II 20]; *dzial* 'grzbiet górski rozdzielający np. wieś czy pola' [SJP Szym. I 495]; *dzial* '1. część komuś przypadająca, udział, szczególnie część pola uprawnego; 2. podział, dzielenie, rozdzielenie (szczególnie majątku); 3. grzbiet wzgórza, wzniesienia, tworzący granicę, wzniesienie; 4. przedział, przepaść' [SS II 256–260]; *dzial* 'góra, wzgórze; pochyłość góry zwykle nad potokiem, gdzie gazdowie miewają grunta i owce pasą; góra, nazwa góry; pola położone na grzbiecach pagórków nazywają działami, gdyż zwykle rozdzielają się tam wsie, idą granice' [SGP Karl. I 424].

Dział Kamiański – góra; Daliowa, Kamionka (JWK); góra leżąca na granicy gruntów należących do wsi Daliowa i Kamionka; nazwa od miejscowości Kamionka (Kamianka). Zobacz objaśnienia dotyczące nazwy **Dział**.

Działki:

– pola; **Działki**, gw. *Żauki* – Jaśliska (BT); pola mające taką samą powierzchnię, które powstały z podziału większego gruntu: 1. *bo Żauki to byuo zaku nickje pole | i potym tote pola byuy po mnyj vjyncyj rıvne pola || luže maıum tak po čšyžeści arıv | rıvne sum te pola pšy tym potoku | jak to muvjum Zaku nickjym* 2. *Żauki | komuna jag juž vzyua | to toto pole zaku nickje puželili na žauki | takje po dvžešća arıf || jo tam mıou | fšyskie luže mjėli | kto kcou;*

– ogrody; **Działki**, gw. *Żauki* – Moszczaniec (BT); grunt, na którym znajdują się ogrody mieszkańców osady;

por. *dzialka* 'kawałek gruntu użytkowany pod uprawy rolne albo przeznaczony pod zabudowę' [SJP Szym. I 496], identycznie SJP PWN.

Dzielec – góra: I. **Dzielec**, gw. *Żelec* – Jaśliska (BT), zdr. od *dział*; II. **Dilec** – Tylawa (ZS II 21), zdr. od *dił*: niewielkie wzgórze dzielące dwie miejscowości: 1. *Żeleż bo Dalova mo tam svũj grůmackĩ laz i toto razym lůncy še o 2. to može s pũžuaŕu tako nazwa* (Jaśliska). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dił.

Dzielnice, gw. *Żylńice* – pola; Jaśliska (BT); pola, które otrzymali mieszkańcy po podziale większego gruntu na równe działki: 1. *s požiaŕu bũ každyu po ośym arũ ·vypadũo || poželĩli | bũ želĩli | ile numerũv byũo | to na každy numer || bũ tag iešče vjym pamjyntom o || p̄jyršo žylńica to byũa na p̄jyršy numer | a p̄jyršy numer o to tyn dũm p̄jyršy koũo plebaŕi || u nũz byũ drugi numer | to byũa drugo žylńica | a potym čšeći || tak šyo stũpňovo f tamtũm strũne do gũry 2. bũ želĩli pola i každyu davalĩ pũ kavouku || buža strašlivo pšyšua tu na Jaśliska | to tyn las caũy zostaũ vyũũmany || no i ftedy dopjero vžylĩ | i toto m̄iasto vžyũo | pũžylĩũo na pasy | kažadymu jydnyu gũspũdažovĩ žylńice | čego pũžel'ĩli? | bũ žyl'ĩli | za to še nazyvaũo Želńice || i vykorčovalĩ i zrũbli pola orne | tag mũj očež ũpũvjadũũ.*

Dziurdź:

– las; **Dźurcz** – Tylawa (Rieger 1995: 177); nazwa pochodzi od rumuńskiego imienia *Giurgiu* ‘Jerzy’ (w dokumentach z XV w. wymieniony jest Rusin Waško Dźurdź). Miano *Dźurdź* było też przydomkiem szlachty greckokatolickiej na Podkarpaciu, np. rodziny Sieleckich [ZS II 23, Rieger 1995: 177];

– góra; **Dziurdź**, gw. *Żurc* – Tylawa (UNMI 69), **Dziurcz** (BT, MWKD, SMMT, MTP 1), **Dźurcz** (ZS II 23); miano od nazwy lasu.

Dźbyr – góra; Polany Surowiczne (MWKR); skaliste wzgórze. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Żbyry.

Dźurcz, zob. **Dziurdź** (góra).

Fenna, gw. *Fe-na* – nieużytki; Lipowiec (BT); nazwa od imienia *Fenna* – kobiety, której syn spłonął przy ognisku rozpalonym w lesie: 1. *to byũa nazva kobjety | ona m̄iaũa taki wypadek | žy še žecko spoľiũo 2. to drugi xuštak po tej stroŕne | že my m̄ješkali | drugi xuštak tam daľi daľi || Fe-na to inje | ona poxožiaũa s Tylavy rodem | a ona še pisaua z m̄ža Xryryũa | Xryryũa || mož ĩej byũ v Ameryce | a ona zostaũa tu s tešćami | i m̄iaũa j̄ednego syna | xuopca s tym m̄žem || iešče byũ malutki taki | može ĩuž ŕe vjem | čy m̄iaũ p̄jeŕň lat čy ile ĩuš | to to ŕe vjem | čy šešć || i pošua z ŕim na gžyby | tag o v ĩešieŕi || vzieũa i to žecko i zapaliũa oğieŕ i zostaũiũa tego xuopca*

pšy ognu | a sama pošya gžybuř šukaž | i tak xustkom go obvířzařa | bo to byu řuž vžeřeň řy pažžerník | ře vřem || uvřřzařa takře řa ·koc řepře | tag o na řuove i popot pařy | i s tyřu mu uvřřzařa na dva vřřřy | řeby mu byřo řepřo | i go zostavřřa pšy ognu || i řecko ře spařřo | bo skořřa iskra || obvířřane byřo | ře godno byřo rozvřřřaře i spařřo ře | ře potem mřř ře pogřřevau | aňi ře řřsař do řeř aňi ře pšřřař řřřřřy | ře tag zřobřřa.

Imię *Fenna* było dosyć popularne wśród kobiet mieszkających w Lipowcu (w innych wsiach pojawiało się sporadycznie albo nie występowało wcale, np. w Surowicy) [Słabczyński 2020: 157–158]. Nie da się jednoznacznie określić jego pochodzenia, może wywodzić się od mian: *Feodosija, Feona, Fenenna, Eufemia* (łem. *Euchemia*, a w XIX w. *Euchenna*). Według Ewy Wolnicz-Pawłowskiej imię to zostało utworzone od ostatniej wymienionej formy: najpierw powstała postać *Fena*, ze spółgłoską *n* zamiast *m*, która pojawiła się w wyniku mieszania bliskich pod względem artykulacji głosek. Formę *Fenna* – z reduplikacją *n* – utworzono już na wzór imienia *Anna* [por. Wolnicz-Pawłowska 1996: 282].

Ferkowa Działka, gw. *Ferkovo řařka* – pole; Lipowiec (BT); pole należące do gospodarza o przezwisku *Ferek*: 1. *Ferkovo řařka to řuř po vojňe tag nazvalř | řa · Kapřřcka v Lipofcu po drugřj strřře řřř | řno tu břřř řařřř || Fereř řřř pole i tag nazřřř* 2. *bo to řuska Ferka byřo pole i za to Ferkova | Ferek to pšřřřřo | a řř ře Orřřřř řřřř.*

Ficulówka, gw. *F'icuuřřka* – domostwo; Posada Jařłiska (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Ficula* – por. niem. n.os. *Fitzi*, por. też *ficać* ‘fikać, wierzgać’ [Rymut I 191]: 1. *F'icuuřřka byřa tam řag řřřř řařřř řeřř* 2. *F'icuuřřka | bř F'icuuřř tam dovnno řřřřř.*

Frycziwka, gw. *Fryćřřka* – część wsi; Zawadka Rymanowska (BT, MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Frycz*: *Fryćřřka | řo řřm paňřřřř | tako babřna byřa | cukřerķi davařa | to byřa Ruska orřřřřno.*

Fucialiwka – część wsi; Wola Niřna (MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Fuć/Fuc/Fucia* – od *fuczeć, fukać* ‘szumieć; dyszeć; śmierdzieć’ [Rymut I 206].

Fujiw, zob. **Fujów**.

Fujów – góra; Czeremcha (MKWR, GP), **Fujiw** (MWKD); góra na granicy Polski i Słowacji; nazwa prawdopodobnie pochodzi od nazwiska *Fuja, Fuj* – właściciela pól na zboczach wzniesienia.

Fujów Drugi – pole; Czeremcha (JWK); drugie pole (prawdopodobnie pastwisko) spośród trzech leżących obok siebie na wzniesieniu o nazwie *Fujów*. Zob. *Fujów, Fyjowa*.

Fujów Pierwszy – pole; Czeremcha (JWK); pole (prawdopodobnie pastwisko) pierwsze spośród trzech leżących obok siebie na wzniesieniu o nazwie *Fujów*. Zob. *Fujów, Fyjowa*.

Fujów Trzeci – pole; Czeremcha (JWK); trzecie pole (prawdopodobnie pastwisko) spośród trzech leżących obok siebie na wzniesieniu o nazwie *Fujów*. Zob. *Fujów*, *Fyjowa*.

Fyjowa – pastwisko; Czeremcha (AM-Cz 1); nazwa prawdopodobnie pochodzi od nazwiska właściciela gruntów – *Fuja*, *Fuj*, *Fyj*.

Gajówka, gw. *Gajufka* – budynek; Moszczaniec (BT); budynek, w którym dawniej mieszkał gajowy: 1. *gajovy tam davnej mieškau | a teraz naved ne vjem | co tam jes 2. to od gajovego | tam gajovy byu | a teras to jacyz robotnicy leśni użytkujo | ale nazyvajō Gajufka*.

por. *gajowy* ‘pilnujący lasu; strażnik, dozorca leśny’ [SJP Dor.]; *gajowy* ‘pracownik nadleśnictwa chroniący przydzieloną mu część lasu przed szkodami i wykonujący różne prace techniczne’ [SJP Szym. I 624]; *gajówka* ‘dom gajowego’ [MŁ 20].

Galilka, zob. **Galówka**.

Galilki, zob. **Galówki**.

Galówka – część wsi: I. **Galówka** – Polany Surowiczne (MWKR), **Galilka** (SENT 9); II. **Galówka** – Królik Polski i Wołoski (SENT 9), **Galilka** (SENT 9); nazwa części wsi pochodząca prawdopodobnie od nazwiska *Gala*, *Gal* [por. SENT 9]. Jarosław Rudnicki wymienia nazwy osiedli *Galówka*: *Galowka*, *Galowka* od n.os. *Hala*, pol. **Gala* [NGB 136].

Galówki: **Galówki** – pole; Jasiel (MWKR), **Galilki** (SENT); prawdopodobnie nazwa o charakterze przynależnościowym – pola należące do gospodarza o nazwisku *Gala*, *Gal*.

Galajdówka, gw. *Gauajidufka* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Galajda*: *Gauajidufka to byuo na samym końcu | Gauajida še nazyvaj*.

Gamratilka, zob. **Gamratówka**.

Gamratówka: **Gamratówka**, gw. *Gamratufka* – domostwo; Wola Nizna (BT), **Gamratilka**, łem. *Gamratijuka* (BT); zabudowania należące do gospodarza nazwisku *Gamrat*: 1. *pisuu še Gamrat | jo jego navet pañiyntum | jak xozuu do škouy do Iašlisk | jak tam na Vołi byu | do škouy v Iašliska xozuu | tyn Gamrat Symen || a uñi ješče taki kurny dum mjeli 2. za mostym ta Gamratufka byua | tyz jedyñ Rušin pšyixexuu z Amaryki | pobudovuu kamijnyce | Gamratijuka*.

Garb – góra; Tylawa (UNM I 69); por. ap. *garb* ‘wszelka wypukłość, wzniesienie, nierówność, np. wzniesienie terenu’ [SJP Dor.], *garb* ‘wyniosłość, grzbiet, wzgórze, góra’ [NGH 124], podobnie SJP Szym. I 630.

Garbki, zob. **Horbki** (I, II).

Gil, zob. **Dil** (IV).

Gilyki – góra; Darów, Polany Surowiczne (MWKR); niewielkie wzniesienie na granicy Darowa i Polan Surowicznych; zdr. utworzone od rzeczownika *gil* (dział). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dział.

Gindówka, gw. *G'indůfka* – domostwo; Posada Jaśliska (BT); zabudowania, których właścicielem był gospodarz o nazwisku *Ginda*: 1. *tam G'inda Štefan mjěškau* 2. *G'inda tam mjyškũu*.

Glamboki, zob. **Głęboki Potok IV**.

Glazarilka, zob. **Glazarówka**.

Glazarowki, zob. **Glazarówka**.

Glazarówka: **Glazarówka** – potok; Lipowiec, Jaśliska (ESHP, 1851 OGL), **Glazarilka**, łem. *Glazariyka* (BT), **Glazarówki** (ESHP, HE XV 43); strumień długości 3,07 km, wpada do Bielczy (jej p.d.) we wsi Lipowiec [ESHP]. Nazwa od gruntów, przez które płynie potok: *Glazariyka to potok | co kouo nas pynouu*. Zob. Glazarówki. Por. Łozowa, Ruski Potok, Lazarowka.

Glazarówki: **Glazarówki**, gw. *Glazariůfki* – pola; Jaśliska, Lipowiec (BT, UNM II 19), **Glazarowki** – (1643 AMJ); prawdopodobnie nazwa z motywacją przynależnościową – grunty, których właścicielem był człowiek o nazwisku *Glazar* < niem. n.os. *Glazer*, ta z kolei od *Glaser* ‘szklarz’ [Rymut I 237]: 1. *tam juš pūd lasym | o tyx Glazriůfkax jo juž vježũu tyle | com na nođi staniũu | to vjym žy to Glazariůfki tam* 2. *pšed vojnum i cegue na tyx Glazariůfkax vyrabiãli | tam z Jašlizg Nižouek*.

Głęboki, zob. **Głęboki Potok III**.

Głęboki Potok – potok: I. **Głęboki Potok**, gw. *Gũymboki Potok* – Posada Jaśliska (BT); II. **Głęboki Potok** – Jaśliska (BT); III. **Głęboki Potok** – Barwinek (BT), **Hlubokyj Potik** (BWK), **Hluboky** (1889 SM 1), **Hluboky** (1869–1877 E), **Hluboki** (1851–1852 OGB); IV. **Głęboki** – Królik Polski i Wołoski (MWKR, AM-KPiKW), **Hluboki** (MWKD), **Hluboki** (1851 MKG-KP, ZDDK); **Potok Głęboki** (1752–1753 LKW); **Magnus Glamboki** – *valles atque torrentes Parvus Glamboki et Magnus Glamboki* (1518 AB XIX 686–687); potok mający wysokie i strome brzegi: 1. *som čšy potoki | Šredni Potog Gũymboki i Zadna Jaguštyna | to jez baržej zakšačone || Šredni Potok tyn to jes taki zvykũy pũtũček | co ta voda šćeka || tyn to juž jez gũymbšy | to juž voda dobže s pul šćeka do nego* 2. *Gũymboki Potog jez najgũympšy s tyx potokuf | co tam pũynom* (Posada Jaśliska) 3. *Gũymboki Potok tu jak Puuěfjertki | ũn došć taki vjelki | gũymboki*;

por. ukr. *hlubokyj* ‘głęboki’ [NGH 69], łem. *hlubokyj* ‘głęboki’ [Rieger 1995: 53].

Głębokie: Głębokie, gw. *Gymbokje* – Królik Polski i Wołoski (BT, MWKD), **Hlubokie** (MWKD); pole znajdujące się w dużym obniżeniu terenu: 1. *pole orne | xyba byuo v dole | coś takiego* 2. *Gymbokje bũ jez gymboko | ny? | v dole jez i mũvũm Gymbokje*.

Gmetreszynki – potok; Wola Niżna (IPG); potok długości 1,1 km; miano od nazwiska **Gmetryszyn*, **Gmetresz* właściciela gruntów, przez które płynie potok.

Goczowa – potok; Daliowa (IPG); potok długości 2,3 km, p.d. Jasiołki; miano od nazwiska *Gocz*, prawdopodobnie właściciela gruntów, przez które płynął strumień.

Gonisiwka, zob. **Gonosówka**.

Gonosówka: Gonosówka, gw. *Gonosufka* – część wsi; Zawadka Rymańska (BT), **Gonisiwka**, gw. (łem.) *GońsiŃska* (BT); nazwa utworzona od nazwiska *Gonos*: 1. *GońsiŃska to jaś tam że na Staśańe | że te domy jag do Jaślisk* 2. *Gonosufka to jez na zakrentax na tyx pjeršyx | tu pod bżęgiem | to Gonosufka se nazyvaŃa | ale s čego to vzynto | to ne vjym || ta ·my krovny pašli*.

Gony, gw. *Gũny* – pola; Jaśliska (BT); obszar, na którym znajdowały się długie i wąskie kawałki pól: 1. *to Pańskje to nazyvali na Gũnax* 2. *bũ tag duugo se čungũy* 3. *Gony | takje duęje zagũny to gũny* 3. *Gũny to juź jes tam trošečke daļi | jag na zako·nicķje pole | iak Sobolcovo Drũga || zagũny ta gũny | tak pšykryncali*;

por. *gon* stpol. od XV w. i dial. ‘pewna miara długości; kawał roli, ściśle określona jednostka gruntu’ [SE Sławski I 317]; *gon* ‘gon = staje, dowolna miara długości, wedle której gospodarze dzielą niwy’. *Gony* = zagony stanowiące jedną całość [SGP Karł. II 103]; por. *zagon* ‘wąski, długi pas ziemi uprawnej, ograniczony brzdami’ [SJP Szym. III 906], podobnie SJP Dor.

Gorlicka Łąka, gw. *Gorlicka Łũnka* – polana; Posada Jaśliska (BT); polana w pobliżu kamieniołomów na górze Kamień, na której nocowali wozacy przyjeżdżający z Gorlic po bloki skalne: 1. *to jes pjerņkna uņka || na tom Gorlickom Uũņke juź jag my vyjexali | to tej uũnki byuo okouo dvažešća aruf || taka duugož byua na sto metruf | pšes srodek šua droga | bo čša byuo pšes ten srodeg jexac | i do tyj kopalni s tamtej strony zajexac* 2. *iak se dujyždžaŃo | to se vježdžaŃo nũrmaļne | iak se ježe dũ lasu || tam ta uũņka jagby kjedyž byua użyvana na jakješ pola orne || caŃa uņka byua zasažona zašana samošeikũm bũrũfki || ja ·škoda byuo jexac tam po tyx bũrũfkax | nũ ale čego se Gũrlicka Uũņka nazyvo? | no to ja se sam pytaŃem || po te kamiņe pšyježdžali iaz z Gorlic | Gorlice | tag ja ·Gorlice sũm kouo Novego Soča | tag Gorlicka Uũņka || srodķym*

byua drugá | a poza drugé po pýjnyž metrú ·v jednúm strúne i v drugúm byuy búrúfki | ale drugá mušaua byž bes srodek uonki || jak pšyježdžali | Gorlice || v nocy kvaterovauy kuńe i uńi kvaterovali | rano uadovali | bú pšyjejali z Gorlic || takuń ny uđyždžali yno || to juž ny za mojej pańjnyći pšed vojnum | ne to za Austryi || kamańaže rúbili | a uńi juž mjeli u sebje | co umieli obrabjaž du mynyf cy du čego || uńi brali surove | surove ubrubjuene | ale ny du fstavjyna | čša byuo ješče popravić || bú jag zrobi kamyne | kuaže se spodeg | drugi se na vjyršx obraca | i se žviga že ješče robić strupky || tam juš tym | oskart se nazyva tyn sekač || to se strupki seka ješče | se kuaže | ješče se pasuje | bo i v domu jak se žarna pokuuo | to čša byuo vuožyž | obruciž i žvignuńc || jag juž rúvno všyńže byuo | ny byuo gurek | ftedy se juž vymjetuo | meuo se svińum | bú zústaje tyn pjušecek | ny možna ud razu pu pjršym kuću sobje | bú beže pjušecek | yno se vybiera | wybiera | dva razy vymjeće | i ftedy juš se ny traři 3. či co tam nocovali | no to se rvali búrúfki | mjeli ogiń i kuxne mjeli | byu tam barak | stužyńka || studna pjenkna | to smažyli || vesouo byuo | vesouo byuo tym lužom v lasax | žiš tego ne ma || žiš tego ne ma | ańi kopalni ne ma | ańi ničego | ańi kamańi ne robjom. Por. Górnicka Łąka.

Gościniec Węgierski – droga; Jaśliska (1776 KMJ); część Traktu Węgierskiego między Jaśliskami a Lipowcem;

por. *gościniec* ‘szeroka, publiczna droga wiejska; trakt’ [SJP Dor.]; ‘szeroka droga wiejska o nie ulepszonej nawierzchni; trakt’: *gościniec bity, brukowany, piaszczysty* [SJP Szym. I 684]. Zob. Trakt Węgierski.

Góra – część wsi: I. **Góra** – Tylawa (UNM I 69); II. **Góra** – Zydranowa (UNM I 72); górna, wyżej położona część wsi.

Góra Kamienna, gw. *Gúra Kami·no* – zbocze góry; Daliowa (BT); kamieniste zbocze góry: 1. *Gúra Kami·na bú takje kamyne byuy jag ne vjym | jag ukvadane || same rosuy || te kamyne brali na koścúu du Lubatovyj | nu to tam byuy | žy možna byuo brać 2. v leše na zboču P’joťruša jes Kańje·na || po prostu v leše vznešeńe porośńente žževańi i praktyčne na tym jez mnustvo skaų mnustvo kańjeńa i xyba o ·tego Kańje·na pofstaųa 3. na Kami·num se xúžiuo na maliny | jag za pegeerem fpravo || na Kami·num pošed na dvje gožiny i vjadro spukońe urvúu || jag na pše šerści | tag byuo mańin || kańjeńisty laz i za to Kańje·na Gúra.*

Góra Lipowska, zob. **Lipowiecka Góra**.

Górka, gw. *Gúrka* – góra; Posada Jaśliska (BT); nazwa niewielkiego wzniesienia: 1. *no bo jez nyvjelko gúrka 2. nu tam jez gúrka | fkoųo sum gúry | a tu jez nyvjelko gúrka.*

Górnicka Łąka – polana; Posada Jaśliska (BT); polana na górze Kamień użytkowana przez górników, którzy wydobywali kamień. Z pozyskanego surowca wyrabiano m.in. kamienie do żaren. Por. Gorlicka Łąka.

Górny Koniec – część wsi: I. **Górny Koniec**, gw. *Gúrnyj Kůńec* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Górny Koniec**, gw. *Gurnyj Końec* – część wsi; Tylawa (BT); III. **Górny Koniec** – Surowica (AM-SDM 7); wyżej położona część wsi niż Dolny Koniec. Zob. Dolny Koniec.

Górny Lipowiec, gw. *Gúrny L'ipovj̄ec* – część wsi; Lipowiec (BT); górna część wsi Lipowiec.

Górski las, zob. **Las Górski**.

Górski Lubatowski Las: Górski-Lubatowski-las – las; Zawadka Rymanowska (1869–1877 E); las należący do wsi Lubatowa. Zob. Las Górski.

Góry od Zydranowskiej Granicy: Góry od Zydranoskie Granicy (riede) – góry; Barwinek (ZDDDB 1851), **Góry od Zydranowskie Granicy** (1851 MKG-B); niewysokie wzniesienia dzielące Barwinek i Zydranową.

Grabiki, gw. *Grabíki* – las; Tylawa (BT); część lasu, gdzie rosły graby, zdr. od rzeczownika *grab*: 1. *bo tam graby rošli | to nazyvali Grabíki* 2. *jağ jes Šeroka Ŭoňka i D'iu i ten las | to Grabíki | bo tam grabuv dužo jes | na gžyby my tam xožiuu*. Por. grab pospolity (*Carpinus betulus*) [AR].

Graby – las; Jaśliska (1594 AD); część lasu, w której w drzewostanie przeważały graby.

Graby Wyżnie – las; Jaśliska (1594 AD *graby wyżnie*); las grabowy znajdujący się wyżej niż obiekt o nazwie *Graby*.

Grenceriłka, zob. **Grencerówka** (budynek).

Grenceriwki, zob. **Grencerówka** (pola).

Grencerówka:

– budynek: **Grencerówka**, gw. *Grencerufka* – Barwinek (BT); **Grenceriłka**, gw. *Grenceriłka* (BT); motywacja niejasna, prawdopodobnie budynek, który początkowo należał do mieszkańca Barwinka o nazwisku **Grencysz* albo *Grencer*; później miały w nim siedzibę różne urzędy. Nazwa może odnosić się również do budynku stojącego przy granicy, w którym siedzibę miała Straż Graniczna, por. niem. *Grenze* ‘granica’, *grecen* ‘graniczny’ [SNP 107]: 1. *Grenceriłka | tam počta byua | budyneq murovany || tam ješče studňa zostaua | potężna studňa o šrednicy | ja vjem | dvux metruf | i gųemboka | nigdy ne brakuje tam vody || tyle zostauo po Grencerufce* 2. *tam pšed vojnom i finansse tam mjeli || f čaše vojny | juš teras |*

ĵag Ćemcy napadłi na Polske | mĵeli tam straŹnice 3. *to tam byu dom taki | tam byua placufka niemĵecka || Ćemcy tam byli;*

– pola: **Grencerówka**, gw. *Grencerufka*, łem. *Grenceřiuka* – Tylawa (SMMT, UNM I 69), **Grenceriwki** (MWKD), **Grencówka** (MTP 1); **Grencufka** (1869–1877 E); grunty należące do gospodarza o nazwisku **Grencysz* (*Grencer?*), prawdopodobnie również właściciela budynku o nazwie *Grencerówka* w Barwinku: 1. *to ĵakiři mĵau teŹ Grencyř | on xyba Auřřiak | řy ĵaki | poxoŹiu | Grencerufka* 2. *Ķemĵi muvili Grenceriuka | a Polaki muvili Grencerufka | pole.*

Grencówka, zob. **Grencerówka** (pola).

Grencufka, zob. **Grencerówka** (pola).

Gromadzka Łąka – łąka; Darów (1785–1788 MJ); łąka należąca do gromady. Zob. objařnienia dotyczące nazwy Las Gromadzki.

Gromadzki Las, zob. **Las Gromadzki**.

Gront Plebański, zob. **Grunt Plebański**.

Gront Radziecki, zob. **Grunt Radziecki**.

Groń, zob. **Hruń** (II).

Grunt Goldowskiego – pole; Jařliska (1627 AMJ); pole należące do mieszkańca Jařlisk o nazwisku *Goldowski*;

por. *grunt* 1. ‘wierzchnia warstwa ziemi nadająca się pod uprawę; gleba, rola’, 2. ‘obszar własności ziemskiej’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 703.

Grunt Plebański: Gront Plebański – pole; Jařliska (1769 KMJ; 1627, 1623 AMJ); pole należące do plebana (księdza). Nazwa pojawia się w dokumentach rady miejskiej juŹ od 1623 r., zob. fr. tekstu: *Źeby jemu takowy ogrod do domku [...] na Groncie Plebańskim za kořciem leŹącego beł przypisany* (1627 AMJ).

Grunt Radziecki: Grunt Radziecki – pole; Jařliska (1640 AMJ); **Gront Radziecki** (1639 AMJ, 1627 AMJ); prawdopodobnie pola należące kiedyř do rady miejskiej. W dokumentach z 1639 r. znajduje się informacja, Źe Aleksander Delpaczy otrzymał ogród *na Gruncie Radzieckiem za rzeką Lipowcem* (1639 AMJ). Zob. Radzieckie.

Gubilka, gw. *Gubiuka* – domostwa; Tylawa (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Gubik*: 1. *Gubiuka to ĵakiŹ Gubig mĵeřkau tam i tag nazwali* 2. *f tym mĵeřscu Gubiki mĵeřkali.*

Haburne – wierzchołek góry; Wola NiŹna, Rudawka Jařliska (MKWR, GP); nazwa prawdopodobnie odnosi się do gruntów użytkowanych przez mieszkańców Habury – miejscowości w Słowacji leŹącej tuŹ przy granicy z Polską (według informatorów, sytuacje, kiedy Łemkowie mieszkający

w Słowacji użytkowali grunty znajdujące się w Polsce (i odwrotnie), nie należały do rzadkich – ludność mogła przekraczać granicę na podstawie specjalnych przepustek), por. *Habura* (wieś i potok), *Medzi Haburské* (las) [1869–1887 E];

por. także huc. *habuk* ‘wąskie miejsce w potoku, gdzie woda z szumem spada, szypot’ [Jurkowski 1971: 47].

Hackilnia, zob. **Hackównia**.

Hackiwnia, zob. **Hackównia**.

Hackowania, zob. **Hackównia**.

Hackównia:

– domostwo; **Hackównia**, gw. *Xackůvňa* – Czeremcha (BT), **Hackiwnia** (MWKD), **Hackilnia** (SENT 9); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Hacko*, od *hak*, *haczyć* [Rymut I 71]: *Xackůvňa to tam daľi byŭa | na Čeremše | tam Xacko mjyškũu*;

– pole; **Hackownia** – Lipowiec (1851 MKG-L); grunty należące do gospodarza o nazwisku *Hacko*.

Haimkowa Góra, gw. *Xajimkova Gůra* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do Żyda o nazwisku *Haim/Haimek*: 1. *pravdopodobne ten Xaim Žyt | to byŭa jego gura | mjajũ tam dužo pola i to učšymyvau || ten Hajimeg Žyd mjajũ | i to s tego poxoži* 2. *ũn tam xyba mjyškũu pũd gũrũm totũm | pũt Xajimkjem || Xajimkovo Gůraa*. Por. Na Haimku.

Halackie Łuhy – pole; Daliowa (JWK); *luhy*, których właścicielem był gospodarz prawdopodobnie o nazwisku *Hal*, *Hala*, *Halacz* – od podst. *hal-*, por. *hala* ‘pastwisko w górach’ [Rymut I 291].

Hanasiówka: **Hanasiówka** – góra; Jasiel, Wisłok Wielki (1882 SG III 480, 869; 1869–1877 E, 1861–1864 E 1), **Hanasiwka** (BWK); góra przy granicy Polski i Słowacji, nazwa od nazwiska *Hanaś* albo *Hanasiuk*; por. krótki opis zawarty w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*: „najwyższe wzniesienie na granicy wsi Wisłok wielki, na szczycie góry Hanasiówka zwanej, 823 m npm. Szczyt ten służył za punkt triangulacyjny przy pomiarze Galicyi” [1882 SG III 467]. Por. *Baba*, *Kanasiówka*, *Sidlowec*.

Hanasiwka, zob. **Hanasiówka**.

Hanselufka, zob. **Hanzelówka**.

Hanzelilka, zob. **Hanzelówka**.

Hanzelówka: **Hanzelówka**, gw. *Xanzelůfka* – potok; Wola Niżna (BT); **Hanzelilka**, łem. *Xanzeliũka* (BT); **Hanselufka** (1839 SM); l.d. *Jasiołki*;

prawdopodobnie nazwa utworzona od nazwiska **Hanzel*; potok mający źródło w lesie nadzorowanym przez leśniczego o nazwisku *Hanzel*: 1. *potok to jes tu tylko jedyń s Kańjeńa | Xanzelůfka || ona še końčy na Voli tu na mošće | tu fpado do žyki Iašouki || to z nazvy kogoš | s tego žy tyn las m̄jou lešničy Xanza || tyn potog vyožy s Kańjeńa | ale on ě z Kańjyńa tamtego | yno spod Ŭabački | spod Ŭabački ta Hnzelůfka vyožy* 2. *Xanzelufka a po rusku nazyvali Xanzeliuka.*

Hawraniwka – domostwo; Wola Wyżna (Rieger 1995: 157, ZS II 27); domostwo, którego właścicielem był gospodarz o nazwisku albo przezwisku *Hawran* (po słowacku to samo co pol. ‘gawron’) [Rieger 1995: 157]; por. łem. *hawran* ‘kruk’ [NWDS 59].

Hawrański Wierch – góra; Wola Wyżna (MWKR); na wierzchu góry znajdowały się grunty należące do gospodarza o nazwisku albo przezwisku *Hawran*. Zob. *Hawraniwka*.

Hawryłówka – potok; Wola Niżna (1851 MKG-WN); potok płynący przez grunty należące do gospodarza o nazwisku **Hawryla*, *Hawryła*.

Haznerówka, gw. *Xasnerůfka* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do rodziny *Hausnerów*: 1. *Xasnerůfka to od Xasnera | p̄jerszy av̄jator lotnictfa ě tylko polsk̄jego | ale teš šf̄iatovego | ktury p̄šelecau Atlantyg · zaxodu na fsxut | ras f sposub ěudany potem vodovau || Čixońem byu | to byuo jęgo nazv̄isko v̄uašćive* 2. *Hasner byu lotnik̄jem || on pravdopodobne p̄šyt | jağ v̄jymy z xistori | Linberk p̄jerszy p̄šelecau Atlantyg ze Stanuv Zjednočonyx do tego |...tak? | Linberk p̄šylecau jako p̄jerszy pilot | ale ũn p̄šyd Linberḡjym | yyy Xasner juš prubov̄u p̄šylećeć | tylko kilka m̄il zabrakuo i go v̄yuořili | ěy uznano go.*

Haznerówka to rodzinny dom Stanisława Hausnera – pilota pochodzącego z Jaślisk, który był pierwszym Polakiem próbującym przelecieć samolotem z Ameryki do Europy [Kędziński 1960–1961: 317].

Hirka – góra; I. **Hirka**, gw. *X'irka* – góra; Daliowa (BT) – zob. **Pieprzowa Górka**; II. **Hirka** – Królik Polski i Wołoski Polski (1851 MKG-KW); III. **Hirka** – Polany Surowiczne (MWKR); niewielka góra; por. łem. *hirka* zdr. od *hora* ‘góra’, czyli ‘górką’ [Rieger 1995: 55]; por. łem. *hirka* ‘górką’ [ZS II 28].

Hirka Kaminna, zob. **Kamienna**.

Hirki – wzgórze: I. **Hirki**, gw. *X'irki* – Tylawa, Barwinek (BT, SMMT), **Hirky**, gw. *X'irky* (BT); II. **Hirki** – Królik Polski i Wołoski (SZP KW); obszar, na którym znajdują się niewielkie wzniesienia, górkę: 1. *gurki byuy ěv̄ielk̄je | zafše muřili na to pole X'irki* 2. *te pola za košćouem som na*

X'irkax | *jes tam ńeruvne troxe* 3. *X'irki to jez v gurnym końcu Tylavy* | *X'irky až v Gurnym Końcu Tylavy te X'irki nazyvali* | *pod gurom te X'irki som* | *aš pod gurom* 4. *som takje pagurki* | *širki*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Hirka.

Hirky, zob. **Hirki** (I).

Hlienny Pothok – potok; Polany Surowiczne (1549 SH-G I 147); nazwa pochodzi od gliniastego podłoża, otoczenia potoku;

por. łem. *hlyna* ‘głina’ [Rieger 1995: 53]. Bazyl Tichoniuk w pracy poświęconej odapelatywnym nazwom terenowym wymienia nazwy: *Hlinica* ‘teren gliniasty, miejsce wydobywania gliny’, *Hlinisko* ‘miejsce, gdzie się kopie albo kopano glinę’ [Tichoniuk 1986: 37].

Hliniany – potok; Czeremcha (1839 SM); potok, którego brzegi w górnym biegu składają się głównie z gliny; por. łem. *hlyna* ‘głina’ [Rieger 1995: 53].

Hluboki, zob. **Głęboki Potok** III, IV.

Hluboky, zob. **Głęboki Potok** III.

Hłobokie – las; Jasiel (MWKR); las w dużym obniżeniu terenu.

Hluboki, zob. **Głęboki Potok** IV.

Hłubokie, zob. **Głębokie**.

Hluboky, zob. **Głęboki Potok** III.

Hlubokyj Potik, zob. **Głęboki Potok** III.

Hnatkowski Werch – góra; Kamionka (MWKD); prawdopodobnie na wierzchu góry znajdowały się grunty należące do gospodarza o imieniu *Hnat*, ukr. *Ihnat*, *Hnat*, *Ihnatij*, pol. Ignacy [SI 84].

Holoci: **Holoći** – Tylawa (ZS II 29); nazwa niejasna, może ukr. *holyj* ‘goły’ (NGH 140), bojk. *holyj* ‘goły (o górach:) nie zarośnięty’ – Jarosław Rudnicki wymienia nazwę *Hołyc’a* [NGB 61–62];

por. *holyc’a* ‘pole, góra nieurodzajna, goła, *szczo na ńij śi niczo ne rodyt*’ [ZS II 28]; por. także nazwy *Holica* koło Krynicy, *Holycia*, *Homola* [Rieger 1995: 165].

Honobliska – pole; Polany Surowiczne (1851 MKG-PS); motywacja niejasna.

Hora – góra: I. **Hora** – Daliowa (MWKD), **Na Horu** (SENT 10); II. **Hora** – Surowica (MWKD); III. **Hora** – Wola Niżna (MWKR, ZS II 29); góra. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Barnowa Hora.

Hora Łyciwska: **Hora Łyciwska**, **Hora Łyciwśka** – wierzchołek góry; Polany Surowiczne [Krukar 2020: 55]; szczyt Polańskiej Góry – nazwa podana przez informatora Wojciecha Krukara, Jana Polańskiego (wysiedlonego mieszkańca Polan Surowicznych) [Krukar 2020: 55]; miano praw-

dopodobnie od nazwiska *Łyć, *Łyciuk*. Por. Liciwski Wrch, także Polańska Góra, Horbki Sabaryniackie, Makowerty.

Hora Łyciwśka, zob. **Hora Łyciwska**.

Horb – góra: I. **Horb**, gw. *Xorp* – Daliowa (BT); II. **Horb** – Czeremcha (MWKR); III. **Horb** – Tylawa (ZS II 29); IV. **Horb**, gw. *Xorp* – Zyn-dranowa (BT); góra; według informatora z Daliowej wzgórze, na którym znajdowały się pola orne: 1. *napšud byu Xorb a potem Parkany || tam byuy šf'jěrki* 2. *Xorp to značy vzguže tylko ny lešne tylko pole | pole co orałi* (Daliowa); 3. *jeden xorb druxy xorp | Xorp to gura taka | Xorp to jes taka gura | i to jes xorb numer jeden i xorp numer dva | bo mamy dva xorby*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Biły Horbek.

Horbek – góra: I. **Horbek**, gw. *Xorbek* – Daliowa (BT); II. **Horbek**, gw. *Xorbek* – Posada Jaślińska (BT); III. **Horbek** – Kamionka (MWKD); IV. **Horbek** – Zawadka Rymanowska (MWKD); V. **Horbok** – Czeremcha (AM-Cz 1); niewielkie wzniesienie; zdr. od *horb* ‘góra’ [ZS II 30]; 1. *Xorbek to jes tako kopuua | gūrka* 2. *tam po tyma Torňami nazyvałi Xorbek*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Biły Horbek.

Horbki – górki: I. **Horbki**, gw. *Xorpki*, łem. *Xorpky* – Lipowiec (BT, SMSW, 1884 SG V 290, 1869–1877E, 1839 SM), **Garbki** (MTP 1, ZS II 30), zob. Magurka; II. **Horbki** (x2) – Lipowiec (JWK, 1747 LL), **Chorbki** (1869–1877 E, 1861–1864 E 1, 1851 MKG-L); III. **Horbki** – Polany Surowiczne (MWKR), **Horbky** (SENT 10), **Garbki** – Polany Surowiczne (MTP 2); IV. **Horbki** – Wola Niżna (BT); V. **Horbki** – Zyn-dranowa (SMMT); VI. **Horbki** – Darów (JWK); niewysokie wzniesienia, górki; pofałdowany grzbiet góry: 1. *Xorpki no takje gurki | gužyste pole || to laz guržystyj mjenzy L'ipofcem a Zyn-dranovom nazyvałi || raz tag mama tota druga moja byua v leše na sazonkax | sazonki sažili i jašliščane pošli sobje tendy poza Kamarke do domu do Jaślisk | a ona ne xcaua z nimi pujšć | že ona puže na skruty i pošua poza te Xorpki i zabuoňžiua || ne pošua tu bližyj | žyby vymježyž na dom na xaupu sfojom | tylko pošua dałij* (Lipowiec), 2. *bo takje nevjelkje gurki byuy* (Tylawa). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Biły Horbek.

Horbki Sabaryniackie: **Horbki Sabaryniackie**, **Horbky Sabaryniacky** – góra; Polany Surowiczne (SENT 10), **Horbky Sabarynačky** [Krukar 2020: 54]; nazwa o charakterze dzierzawczym, utworzona od nazwiska *Sabaryn* [por. Krukar 2020: 55]. Por. Polańska Góra, Makowerty. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Biły Horbek.

Horbky, zob. **Horbki** (III).

Horyszniańska Droga, gw. *Xoryśńajisko Druga* – droga; Posada Jaślińska (BT); droga znajdująca się w górnej części Posady Jaślińskiej: 1. *ta druga co tu iże | to Xoryśńajiska | Vysni Kůńec to xoryśńany | my tu tyn kůñez ũt sklepu pravje | to Vysnij Kůńec | xoryśńany* 2. *bũ jez v gũze fsi za to Xoryśńajisko*; por. łem. *horyszni* – to samo co *wyszni* ‘górný (koniec wsi)’ [Rieger 1995: 146]; łem. *horisznyj* ‘górný’ [UL 127]; por. huc. *horisznyj* ‘górný’ [Janów 2001: 73]; ukr. *hori* ‘w górę’, niekiedy w funkcji rzeczownika ‘górný, przeciw biegowi potoka) część wsi’ [NGH 38].

Horyszniańskie Pole, gw. *Xoryśńajiskje Pole* – pole; Posada Jaślińska (BT); pole leżące najwyżej względem innych gruntów rolnych: 1. *Xoryśńajiskje Pole bo z drugiego kůńca vjoski | na gũze* 2. *Xoryśńajiskje Pole | to Vole caum Xoryśńajiskje nazyvali || Xoryśńajiskje Pole nũ bũ byuo v gũze i za to se nazyvo Xoryśńajiskje Pole*.

Horyśnilka, gw. *Xoryśńiuka* – część wsi; Daliowa (BT); górna część wsi: 1. *Xoryśńiuka jak cerkief*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Horyszniańska Droga.

Hranyca: **Hranyca**, gw. *Xranyca* – pola; Daliowa (BT), **Hranyci** (SENT 10); pole leżące na granicy Daliowej i Szklar: *Xranyca to mjenzy Šklarami a Dalovom tag muvili* 2. *Xranyca ot Šklar byua granica | bũ mjynzy Šklarami a Dalovum byua granica nũ to Xranyca*;

por. łem. *hranyca* ‘granica (wsi, państwowa)’ [Rieger 1995: 56]; *granica (hranycia)* ‘miejsce styku pól należących do dwu różnych wsi lub miedza między polami dwóch gospodarzy’ [ML 14]; *hranyca* ‘granica, linia zamykająca przestrzeń wsi, kraju itp.’ [NGB 21].

Hranyci, zob. **Hranyca**.

Hriadki – pole: I. **Hriadki** Darów (MWKR); II. **Hriadki** – Darów (JWK); por. łem. *hriadka* ‘grządka’ [Rieger 1995: 56]; por. pol. *grzęda* ‘pas ziemi uprawnej w ogrodzie lub na polu odgraniczony rowkami’ [SJP Dor.].

Hriady – pola: I. **Hriady**, gw. *Xriady* – pola; Daliowa (BT); II. **Hriady** – Tylawa (BT); III. **Hriady** – Wola Niżna (MWKR); IV. **Hriady** – Jasiel (MWKR); V. **Hriady** – Polany Surowiczne (MWKR); pola uprawne znajdujące się blisko domów (blisko wsi): 1. *najbliży pole domu | taka nazva naša | na xriady | to fšysko ũemki tag nazyvali || pole blisko domu | bo do ogrutka to do zagorotky* 3. *tu tote pola nazyvali Xriady | Xriady tag nazyvali* (Daliowa); 2. *Xriady na Xriadax | no to každy kouo domu mjaũ takje te xriatky xriady | ale tag ogulne Xriady to ne vjem že tag byuo || xriady to sažili kouo domu | jakież gžontki to xriady* (Tylawa). Zob. **Hriadki**

Hromadzki Lis, zob. **Las Gromadzki**.

Hruń – góra: I. **Hruń** – Zyndranowa (TG 10); II. **Hruń** – Wola Wyżna (1851 MKG-WW); III. **Hruń** – Jasiel (MWKR, 1889 SM 1, 1869–1877

E), **Groń** (MTP 2); IV. **Hruń** – Moszczaniec (MKWR); góra, skalisty grzbiet górski;

por. *hruń* ‘góra, wzniesienie’ [NGB 22]; pol. *grań* ‘nagi skalisty grzbiet góry’; ‘ostra krawędź (niekoniernie góry)’; *groń*, *gruń* ‘góra, szczyt góry; strome zbocze; pole, polana górską’, z pol. ukr. *gruń*, słow. *gruń* ‘góra, grzbiet górski’ [SE Sławski I 340]; *gruń* ‘wzgórze, pagórek [NWDS 57]; podobnie Lubaś 1964: 124; *gruń* 1. ‘góra, wzgórze’, 2. ‘szczyt, wierzchołek góry’, 3. ‘pole górskie, polana wysoka’ [NGB 20]; huc. *gruń* 1. ‘wzgórze, pagórek’, 2. ‘grzbiet, szczyt góry’ [NGH 37–38].

Hrybówka – część wsi; Darów (JWK); nazwa utworzona od nazwiska *Hryb* – od łem. *hryb* ‘grzyb’ [por. Rieger 1995: 57].

Hryckił Łaz, zob. **Hrycyków Łaz**.

Hryckiw Łazok, zob. **Hrycyków Łaz**.

Hrycówka – część wsi; Rudawka Jaśliska (JWK); nazwa utworzona od imienia *Hryc* – od *Hryhorij* ‘Grzegorz’ [Rieger 1995: 231]. Na Kresach Wschodnich używano również form *Hrehory*, *Hryhory*, *Gryhory* [Rymut I 276].

Hrycyków Łaz: **Hrycyków Łaz**, gw. *Xrycykûv Łaz*, **Hryckił Łaz**, łem. *Xrycyki· Łaz* (BT, MWKD, SENT 14); **Hryckiw Łazok**, gw. *Xryckîv Łazok* (BT, MWKD); pole (łaz) należące do gospodarza o imieniu *Hryc*: 1. *no take byu tyš Xryckîv Łazok* 2. *Xrycykûv Łaz | Xryc to byu jak Češeg Gural | ûn še Kotys písau*. Por. łem. *lazok* – zdr. od *laz* [Rieger 1995: 77]. Zob. objaśnienia dotyczące nazw Łaz, Hrycówka.

Hryškił Potok, zob. **Hryśkowy Potok**.

Hryśkowy Potok: **Hryśkowy Potok**, gw. *Xryśkovy Potok* – potok; Daliowa (BT); **Hryškił Potok**, gw. *Xryškiu Potok* (BT); potok płynący przez pola należące do gospodarza o nazwisku (albo imieniu) *Hryśo*, por. *Hryc*.

Hubin, gw. *Xubin* – las; Królik Polski i Wołoski, Deszno (BT, SENT 10, AM-D 1); las porastający stoki góry, w którym gubiły się zwierzęta gospodarskie i ludzie [AM-D 1], por. ukr. *hubyty* ‘gubić’ [SENT 10]; według etymologii ludowej nazwa wywodzi się od *huby*: *tam dužo takich gzybuf | že takje xubiny | takje duže gzyby byuy | rosuy | i o· tego pevne pofstaou Xubin* || *tam taki nadleśńičy z Rymanova lasuf pajństvoyx | on po prostu to provažiu | f tym leše Xubińe* || *ne dou mašynami vježžaž du tego lasu du tego Xubina tylko kûnni | žyby ny niščyc tego lasu* 2. *ja juž mam ževjenžešund lad | i zašše moji rožice muvili na Xubin na Xubin*;

por. *huba* ‘Polyporus, grzyb roztocz lub pasożyt z rodziny żagwiowatych (Polyporaceae); występuje w wielu gatunkach na drzewach, zwłaszcza liściastych, wytwarzając duże, zdrewniałe, wieloletnie owocniki; w Polsce bardzo pospolity, używany, zwłaszcza dawniej, w lecznictwie ludowym’ [SJP Dor.].

Husakiwka, zob. **Husakówka**.

Husakówka: **Husakówka**, gw. *Xusakufka* – łąka; Barwinek (BT), **Husakiwka** (BWK): łąka, na której pasiono gęsi: 1. *Xusakufka* | *žeš tam gęši pašli* | *gęši to xuski* | *to poxožiuo s tego* 2. *to byua taka uonka nad žekom* | *tam gęši pašli*;

por. łem. *hus* ‘gęś’ [Rieger 1995:58]; ukr. *hus* ‘gęś’, *husak* ‘gąsior’ [NWDS 62].

Hydziówka: **Hydziówka** – domostwo; Moszczaniec (MKWR), **Hydziwka** (BWK); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Hydziuk* – od im. *Idzi* [Rymut I 316].

Hydziwka, zob. **Hydziówka**.

Hyżna, zob. **Chyżne**.

Hyżni, zob. **Chyżny**.

Iasziel, zob. **Jasiołka**.

Ibocz, zob. **Ubocz**.

Iessel, zob. **Jasiołka**.

Ihriska, zob. **Iryska**.

Iryska:

– las; **Iryska** – Moszczaniec (ZS II 52, 1851 MKG-M), **Iryska** (UNM II 23), **Ihriska** (1851 ZDDM), **Iryska** (1850 OGM); grunty, na których prawdopodobnie rósł ir – tatarak zwyczajny *Acorus calamus* [Makowiecki 1936: 6]. Wojciech Krukar sądzi, że na mapach znajduje się nazwa przekrecona, a właściwa to *Jahryska* od ukr. *jaruha* ‘głęboki, błotnisty jar’ (MKWR, SENT 10). Por. *Jahryska*.

– góra; **Iryska** – Moszczaniec (UNM II 23, MTP 2), **Ihriska** (1861–1864 E 1); nazwa od lasu porastającego górę;

– dolina; **Iryska Thal** – Moszczaniec (OGM 1850), zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Iryska* (las);

por. *Tal* ‘dolina’ [SNP 191].

Iwaniszyn: **Iwaniszyn** – potok; Polany Surowiczne (MWKR), **Iwanyszyn Potik** (SENT 10); p.d. Polańskiej Wody; nazwa utworzona od imienia *Iwan* ‘Jan’ [Kojder 2014: 136], potok płynący przez pola Iwana.

Iwanyszyn Potik, zob. **Iwaniszyn**.

Jablinka, zob. **Jabłonka**.

Jabłonka: **Jabłonka**, gw. *Ĭabũũnka* – pola; Daliowa (BT, MWKD), **Jablinka**, łem. *Ĭabliŋka* (BT, MKWR), pola, na których rosła jabłoń: 1. *Ĭabũoń moja mama tyš což opovįadaŋa o tyj Ĭabũũni* | *a čuovįekovi še ňe začšymaŋo v guovįe*;

por. łem. *jablin* ‘jabłoń’, łem. *jablinka* ‘jabłonka’ [Rieger 1995: 59].

Jabłoń, gw. *Ĳabuoń* – pole; Barwinek (BT, SMMT): pola, na których rosły jabłonie: 1. *to tam Ĳag B̄udana | obog B̄udne Ĳez Ĳabuoń | no to ĲakĲez Ĳabuońe tam ros̄y* 2. *Ĳabuoń to muv̄ili že Ĳabuońki ros̄y v leše | raz tam Ĳjednom takom žičke v̄ižauam*.

Jadłowce, gw. *Ĳaduofce* – pole; Posada Jaśliska (BT): pole, na którym rosło dużo jałowców, w gwarze *jadłowców*: 1. *b̄ v̄yncyj Ĳaduofc̄uv ros̄yo i nazyv̄ali Ĳaduofce || ūt p̄tũčka d̄ p̄tũčka tag bȳo* 2. *tam Ĳaduofce lub̄iāy rosnińć*.

Jagusthin, zob. **Jagusztyna** (strumień).

Jagusthyn, zob. **Jagusztyna** (strumień).

Jagustiny, zob. **Jagusztyna** (strumień).

Jagustyn:

– pole, **Jagustyn** – Polany Surowiczne (MG), **Jagutin** (1851 MKG-PS); nazwa o charakterze dzierżawczym; por. n.os. *Jagustyn* (< Augustyn) [Rymut I 11], *Jakusz* (< Jakub, Jakim) [Rymut I 327];

– las; **Jagustyn** – Polany Surowiczne (MG), **Jagutin** (1851 MKG-PS); nazwa o charakterze dzierżawczym, utworzona od nazwiska *Jagustyn*.

Jagusztyna:

– strumień; I. **Jagusztyna** – Polany Surowiczne (MWKD), **Jagusthyn**, **Jagusthin** (1549 SG-H II 28); potok płynący przez grunty o nazwie Jagustyn, wpada w Polanach Surowicznych do strumienia Surowiczny Potok (Polańska Woda). Nazwa strumienia została wymieniona już w 1549 r. w przywileju lokacyjnym wsi Potok Surowiczny (dziś Polany Surowiczne) wydanym przez starostę sanockiego Piotra ze Zborowa – granica nowej osady biegła m.in. „potokiem Jagustyn, od niego do starej drogi zw. Puth i na górę *alias na Popiolow Dziel*” (SG-H II 28); II. **Jagusztyna**, gw. *Ĳaguštyna* – Polany Surowiczne, Posada Jaśliska (BT), **Jakusztyna** (HE XV 52, MTP 1, ZS II 32), **Jakusztyna** (1963 ESHP), **Jagustiny**, **Jagusztyny** (1889 SM 1), **Jagustiny** (1869–87 ESHP), **Augustyny** (1839 SM); potok długości 5,47 km, p.d. Jasiołki; pochodzenie miana strumienia wiąże się z nazwą gruntów Jagustyn, leżących w granicach wsi Polany Surowiczne, z których wypływa strumień (na wymienionych gruntach mają źródła dwa potoki o tej samej nazwie (Jagusztyna) – jeden płynie w kierunku miejscowości Polany Surowiczne, drugi wypływa na p̄n.-zach. od Polan Surowicznych, wpada do Jasiołki we wsi Posada Jaśliska), por. Posada;

– pola; **Jagusztyna**, gw. *Ĳaguštyna* – Posada Jaśliska (BT), **Augustyny** (1839 SM), **Jałgusztyny** (1641 AMJ); miano pochodzi od nazwy strumienia (*Jagusztyna*), nad którym znajdują się grunty;

– część wsi; **Jagusztyna**, gw. *Ĵaguštyna* – Posada Jaśliska (BT); nazwa od potoku *Jagusztyna*, nad którym leży część wsi. Zob. Przednia Jagusztyna, Zadnia Jagusztyna.

Jagusztyny, zob. **Jagusztyna**.

Jagutin, zob. **Jagustyn**.

Jahryska – jar; Moszczaniec (MKWR, SENT 10). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Iryska.

Jakusztyna, zob. **Jagusztyna**.

Ĵagusztyny, zob. **Jagusztyna**.

Ĵalowa Kiczara, zob. **Kiczera Ĵalowa**.

Jama:

– polana; **Jama** – Moszczaniec (1851 MKG-M); polana, na której znajdowało się zagłębienie terenu, jama; por. ap. *jama*;

– pole; **Jama** – Darów (JWK); por. ap. *jama*;

jama ‘dół, znaczne wgłębienie gruntu; loch, jaskinia, rozpadlina’ [SJP Dor.]; *jama* ‘zagłębienie terenu’; ‘dolina potoku’ [NWDS 65]; *jama* 1. ‘jama’, 2. ‘dolinka, kotlinka’ [NGH 39]; *jama* 1. ‘jama’, 2. ‘jama na ziemniaki w zimie’, 3. ‘dolina’ [NGB 22]; *jama* prasłowo; cerk. *jama* łączy z gr. *di-amān*, *eks-amān*, ‘wykopywać’, *amāra* ‘rów’, *amē* ‘łopata’ [SE Brückner 198]; jama od XIII w. ‘znaczne wgłębienie gruntu, dół, loch, jaskinia’. Ogsł.: np. cz. *jáma* ‘dół, jama; kopalnia’, r. *jáma* ‘jama, dół, loch’ [SE Boryś 1].

Jama Czeremcha, gw. *Ĵama Čeremxa* – kamieniołom; Czeremcha (BT): kopalnia kamienia na górze Kamień należąca do mieszkańców Czeremchy: *bŭ tam byŭa drugo kŭpalńa | ale to juž nie byŭo pod B'ielčŭm yno tu vŭjncyjŭ ĵak pŭt Suŭivacŭje || to byŭa drugo ĵama || a čšečo ĵama byŭa nat Čyrymxŭm | ĵak se kŭńčy L'ipovŭjec || tam se nazyvaŭa Ĵama Čeremxa | Ĵama Čeremxa še nazyvaŭa*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Jama.

Jama pod Roweniami – pole; Darów (JWK); jama znajdująca się poniżej miejsca o nazwie *Rowynie*. Zob. *Rowynie*.

Jamy – pole; I. **Jamy**, gw. *Ĵamy* – Posada Jaśliska (BT – dwa obiekty); II. **Jamy** – Kamionka (MWKD); III. **Jamy** – Królik Polski i Wołoski (MWKD); teren, na którym znajdowały się liczne zagłębienia, jamy: 1. *ńerŭvny teren byŭ | ĵamy takŭje* 2. *na Ĵamax my krovy pašli | fšyskŭje tam zgańali | byŭy takŭje žury | nŭ ĵamy takŭje*.

Jana – pastwisko; Czeremcha (AM-Cz 1); nazwa pochodzi prawdopodobnie od żeńskiego imienia *Jana* (zapewne właścicielki gruntów), które jest czeską i słowacką wersją imienia występującego w polszczyźnie jako *Janina* [SI 140–141]. Mało prawdopodobne jest pochodzenie nazwy we wsi zamieszkiwanej wyłącznie przez Łemków od imienia *Jan* – w okolicznych wsiach posługiwano się głównie łemkowskimi (ukra-

ińskimi) odpowiednikami tego imienia: *Wanio* i *Iwan* [por. Słabczyński 2020: 159].

Jandilka, zob. **Jandówka**.

Jandowa Łąka, gw. *Jandova Uŕňka* – łąka; Królik Polski i Wołoski (BT); łąka, której właścicielem był gospodarz o nazwisku *Janda*: 1. *Jandova Uŕňka to byu uňka Uemka | tu v gurnym końcu za Uazovom Gurom* 2. *Jandova Uŕňka tam jag Uazovo Gŕra | jyno v levo | Jandova Uŕňka nazyvali | ũd vŕašćicela*.

Jandówka: **Jandówka** – las; Jandówka – Zyndranowa (TG 10), **Jandilka** (SENT 11); las należący do gospodarza o nazwisku *Janda*.

Jarek, gw. *Jarek* – potok; Królik Polski i Wołoski (BT); miejsce, w którym płynie potok: 1. *poxoži o tyx potokuf | Na Jarku | Na Jarku to na ščyće gury | to byu ščyd gury Jarek* 2. *Jarek to značy žy iže voda | tam taki Jarek še zrobiu i voda pošu | ŕny? || bú f tŕm strŕne voda pošu i na Jarku | ješe dŭ žis f tŕm strŕne iže || i dlatego Jarek še nazyvo*;

por. łem. *jarok* ‘potoczek’, ‘wawóz z potokiem’ [Rieger 1995: 60], karp. *jarok* ‘potok, ruczaj’ [UTH 23], *jarek* ‘wądół, parów, dolina’ [Lubaš 1964: 125]; *jar* ‘dolina’ [NGB 22]; pol. *jarek* ‘jar, rów, potok’, ukr. *jarok* [[NWDS 65]; *jarok* 1. ‘mały jar, rowek’, 2. ‘ruczaj, potok’ [NGH 39]; por. *jar* od XVI w. ‘wawóz, parów’. Prawdopodobnie zapożyczenie z ukr. *jar* ‘jar, wawóz, parów w lesie’ (dial. podh. *jarek* ‘potoczek, rów’ zapożyczone ze slc. *jarek*), por. też ros. *jar* ‘jar’, czes. *jarek* ‘rów wymyty przez wodę, bruzda’. Zapewne zapożyczenie z tur. *jar* ‘przepaść, urwista skała; stromy brzeg; wir, odmęt’ do wschl., skąd różnymi drogami przeszło do innych języków słow. [SE Boryš 204]; *jar, jarek, jaruga*, ‘wawóz’, od 16. wieku, rus. *jar* z tur. *jar* ‘stromy brzeg’, bułg. *jar*; w tym samym znaczeniu [SE Brückner 199].

Jarki, gw. *Jarki* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT, GP, AM-KPiKW 4); pola, przez które płynie kilka niedużych potoków: 1. *bo to byu kilka tyx jarkuf | to byu potočki | to jarki po tym guvnyym Jarkiem po tom gurom jareckom | ũne s tej gury pŕtxožiuy | tu ũne ũtxŭžiuy ot strony puynocej f strone poŭudniovom* 2. *Jarki to som te | co voda šu kŕedyz i zrŭbiu takje vjykše jarki | taki potok | takje potočki | tag my nazyvali*. Zob. **Jarek**.

Jarozkowa Kamarka, gw. *Jaruškova Kamorka* – pole; Jaśliska (BT); pola znajdujące się na górze *Kamarka*, których właścicielem był gospodarz o przydomku *Jarozek*: 1. *tam Jaroški dŭ žisŭ majŭm* 2. *Na Kamorce to dužo luži mŕaŕo pola i M'ixaŭ z Dŭliny i Berdel i Jaroški tyš tam mjełi*.

Jaruha – droga; Wola Wyżna (MWKR, GP); droga polna biegnąca w niewielkim wąwozie;

por. *jaruha*; por. łem. *jaruha* ‘wawóz’ [Rieger 1995: 60]; ukr. *jaruha* ‘jar, rozpadlina skalna’, pol. *jarug* ‘część lasu nisko położona’ [NGH 81]; por. *jaruga* ‘głęboki błotnisty jar; kałuża’ [SJP Dor.]; ukr. *jeruha* ‘parów’ [NGH 39]; *jaruga* ‘jar głęboki, błotnisty’, ‘błoto rzadkie, deszczowe, kałuża, bagno’, ukr. *jaruha* ‘duży jar’ (w gwarach ros. *jaruga* oznacza też ‘potok w wąwozie’) [NWDS 66]; *jaruga* ‘głęboki błotnisty jar, gęstwina nisko położona’ [MŁ 11]; *jaruga* przestarz. 1. ‘głęboki, błotnisty jar; kałuża’; 2. ‘część lasu nisko położona, gęsto zarosła, trudna do przebycia; gąszcz, gęstwina’ [SJP Dor.].

Jaruhy:

– droga; **Jaruhy**, gw. *Ĳaruxy* – Królik Polski i Wołoski (BT); droga polna znajdująca się w niewielkim wąwozie: *Ĳaruxy nŭ to tam na Średńij Gŭže drŭga iže bez środeg | i nazywaĲi Ĳaruxy || na polu tako Ĳaruxa byŭa | o tu byŭo vyžŭj tu byŭo vyžŭ | a drŭga byŭa troxe nižŭ | i nazywaĲi Ĳaruxy;*

– pole; **Jaruhy** – Kamionka (MWKD); pola, na których znajdowało się kilka niewielkich wąwozów. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Jaruha.

Jasel, zob. **Jasiołka**.

Jasel, zob. **Jasiołka**.

Jaselka, zob. **Jasiołka**.

Jaselko:

– potok: I. **Jaselko** – Surowica (MWKR); od nazwy wsi Jaselko (Jasiel); II. **Jaselko** – Jasiel (1889 SM 1, 1869–1877 E); motywacja niejasna; może od koryta strumienia w kształcie żłobu;

– część wsi; **Jaselko** – Jasiel (1869–1877 E); część wsi leżąca nad potokiem *Jaselko*;

por. *jasło* zwykle mn *jasła* ‘dwustronne koryto z drabinami, w które kładzie się paszę’, stp. od XIV w. *jasły / jesły* czy może mn *jaśli / jeśli* ‘żłób na paszę dla bydła’; zdr. *jaselka* [SE Boryś. 206]; por. *jasły* ‘żłób drabiniasty do karmienia bydła sianem’ (złożony z dwu drabin ustawionych w kształcie litery V), zdr. *jasłki, jaselka* [SE Bań. I 576]. Zob. szerzej Jasiołka.

Jasenyk, zob. **Jasiennik** (las).

Jasiel, zob. **Jasiołka**.

Jasielska Droga, gw. *Ĳaśelsko Drŭga* – droga; Moszczaniec (BT); polna droga łącząca Moszczaniec i Jasiel: 1. *Ĳaśelsko Drŭga | z Mośczańca my ĲežŭjĲi || tu z Mośczańca nazywaĲi Ĳaśelsko Drŭga | ale drŭge terŭ ·zrŭbli že inžŭ že byŭa*, 2. *ĲaśelskĲe drogi sŭ dŭje | bo tu koŭo zakŭadu moźna vyžŭž od razu na Ĳaśel | najbližŭ do gury i na Ĳaśel || druga Ĳes tam | co o ·tyx Gajŭvek to droga na skruty teź Ĳes 2. to Ĳes tam Koŭo Śikory i iže še na Ĳaśel i puźni aź dŭ Ćex*.

Jasielska Woda – rzeka; Jasiel (1839 SM); dawna nazwa rzeki płynącej przez Jasiel, dzisiaj Jasiołka.

Jasiel, zob. **Jasiołka**.

Jasienik, zob. **Jasiennik**.

Jasiennik:

– las; **Jasiennik**, gw. *Ĳaše·nik* – Wola Wyzna (BT, IPG), **Jasenyk** (SENT 11), **Jasienik** (MTP 1, 1869–1877 E), **Laz Jasiennik** (1851 MKG-WW); las jesionowy: *na Ĳaše·niku byŭa tako polana vĲjelko | pevno Ĳešče Ĳest | bo tam naved nadleśnictfo podleśaĲi i šano robĲi;*

– potok; **Jasiennik** – Wola Wyżna (IPG); potok długości 2,4 km, l.d. Jasiołki [IPG]; miano od lasu *Jasiennik*, z którego wypływa strumień; por. jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), ukr. *jasen, jasinь* ‘jesion’ [NGH 99].

Jasinówka, gw. *Jaśinůfka* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); część wsi, w której mieszkało kilka rodzin o nazwisku *Jasina*: 1. *Jaśinůfka čšy dũmy byyy na tyj Jaśinůfce | on byy nazvískiem Jaśina* 2. *bů f tym mjějscu same Jaśiny mjyškali*.

Jasiołka: **Jasiołka** – rzeka; Jasiel, Wola Wyżna, Wola Niżna, Posada Jaśliska, Daliowa; 1352 **Iessel**, 1358 fluvium **Iessel**, 1359 in fluvio **Iasziel**, 1360 fluvium **Jassel**; 1363 Yaszel, 1373 **Jassel**, 1386 Yessel, 1402 Iassel, 1470–80 **Jasszel**, **Jasel**, 1526 Jasiel, 1537 **Jasiel**, 1564 na rzece **Jaslie**, z rzeki **Jaśla** (ESH, SH-G II 31–32), przy Rzece Jasle (1618, 1642 AMJ), **Jasielska Woda** (1839 SM); 1855 **Jasiołka B.**; 1882 **Jasiołka**, **gb. Jasiel, Jasel, Jaselka**; 1882 w dolinie Jasionki wpadającej do **Jasiołki**; 1965 **Jasiołka** (ESH, SH-G II 31–32); rzeka o długości 81,22 km, uchodzi w mieście Jasło do Wisłoki. W literaturze naukowej prezentowane są dwa poglądy dotyczące pochodzenia nazwy tej rzeki [Babik 2001: 138]. Pierwszy wiąże etymologię Jasiołki ze znaczeniem „koryto rzeczne w kształcie żłobu” i wywodzi ją od słów **jasli / jasle* ‘jaśla’ [Babik 2001: 138]. Koncepcja ta sformułowana została przez Tadeusza Lehra-Spławińskiego [por. 1946: 77–78; 1960: 13; 1964]. Drugi wiąże ją ze znaczeniem ‘jasna rzeka’ [por. Moszyński 1957: 200–201; Lubaś 1961; Rymut 1987: 92], przez niektórych badaczy łączony jest z prasłowiańskim rdzeniem **(j)es-*, a ten z indoeuropejskim **aidh-s* ‘jasny, czysty’ i przyrostkiem *-el* z prasłowiańskiego **ьlb* [Malec 2003: 110]. Zbigniew Babik podważa obie teorie, twierdzi, że pochodzenie analizowanej nazwy wiąże się z etymologicznie niejasną formą **Jasьlb*, pierwotnie rzeczną nazwą, całkowicie izolowaną [Babik 2001: 138–139]. Należy w tym miejscu przytoczyć jeszcze spostrzeżenia Jana Rozwadowskiego, który zwraca uwagę na podobieństwo formy Jasiołka i nazw Jaślany (wsi nad Wisłokiem), Jaśla (błotne łąki we wsi Turów na Podlasiu)²⁹, Jasiołda (lewy dopływ Prypeci, „wypływający z wielkich błot i płynący całą szeroką i błotnistą równiną z mnóstwem odnóg”) [Rozwadowski 1948: 297]. Warto zaznaczyć, że źródła Jasiołki również znajdują

²⁹ Współcześnie można wymienić jeszcze dwa obiekty o nazwie *Jaśla* (łąka w gminie Kąkolewnica, powiat radzyński; część lasu nad Jeziorem Korynickim (pewno na terenie podmokłym) w gm. Raków, pow. kielecki) [GP] oraz potok Jaślana (gm. Bieliny, pow. kielecki) [GP, ESH].

się na terenach bagiennych i torfowiskach, a potoki ją zasilające „silnie meandrują, tworząc sieć wodną o stabilnym reżimie wodnym”³⁰. Być może etymologia nazwy Jasiołka wiąże się z terenem bagnistym, podmokłym, na którym bierze swój początek rzeka³¹. Jasiołka – jak czytamy w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* – wypływa „z pod granicznego grzbietu Beskidu lesistego, między Galicyą a Węgry, w którym wznoszą się szczyty Weretyszów (742 m.), Czertesz (720 m.) i Hanasiówka (823 m.), z lasu Beskidu, pokrywającego stoki Hanasiówki, wypływa potok, który zanim dobiegnie pierwszych chat wsi Jasiela, zasila się potokami spływającymi z lasu Beskidu i płynie w kierunku płn.-zach. przez wś Jasiel, Rudawkę jaśliską i Wolę wyżnią. Odtąd zwraca się ku zach.-póln.-zachodowi i przechodzi w obręb wsi Posady. Tutaj tworzy granicę między nią a Jaśliskami, przejawszy z lew. brz. potok Bielczę a z pr. Posadę p. i Hyżny. We wsi Daliowej, która leży po prawym brzegu Jasiołki, zasila się potokiem Daliówką, poczem dolina J. nagle się zwęża, płynąc okolicą leśną, pomiędzy Ostrą górą (687 m.) od płd. a Piotrusiem (731 m.) od płn. wkrótce od ujścia doń potoku Swadłówki, wypływa na łąki, tworząc granicę między pow. sanockim a krośnieńskim” [1882 SG III 480].

Jasionowy Potok, gw. *Jaśonovy Potok* – potok; Posada Jaśliska (BT); potok, w którego otoczeniu rosło dużo jesionów (w gwarze mieszkańców Jaślisk i Posady Jaśliskiej słowo *jesion* wymawiane jest jako *jasion*): 1. *Jaśonovy Potok to tag nazvali myšlivi | to jaš pužno nazva || fčešnej tej nazvy ne byuo | bo jašony pošy tam | a teruž jašon jaš pšepūt | naved nig ny beže vježež jaš jašon vyglundo || tag nikhe naitfarče najlepše žževo || jašunuv dužo byuo f tym potoku* 2. *Jašionovy potok to ud jašunuf | bu ūne tam f tym potoku rosuy;*

por. jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) [AR].

Jasiówka, gw. *Jašufka* – budynek; Moszczaniec (BT); nazwa od imienia *Jasiek* – drwala, który mieszkał w budynku przez kilka lat.

Jaslisker W – las; Jaśliska (1839 SM); las należący do mieszkańców Jaślisk.

Jasłyki: Jasłyki – pole; Jasiel (MWKR), **Jasłyky** (SENT 11); pole, przez które w niewielkich jarach płynie kilka strumieni; nazwa może pochodzić od koryt potoków w kształcie żłobu;

³⁰ Zob. informacje zawarte na stronie internetowej opisującej rezerwat przyrody „Źródlika Jasiołki”: <http://www.parkikrosno.pl/475-parki/12515-jasliski-park-krajobrazowy/12572-rezerwat-przyrody-zrodlika-jasiolki.html> [dostęp: 18.07.2020].

³¹ Jest to tylko hipoteza, która wymaga gruntownych badań.

por. *jasło* zwykle mn *jasła* ‘dwustronne koryto z drabinami, w które kładzie się paszę’, stp. od XIV w. *jasły / jesły* czy może mn *jaśli / jeśli* ‘złób na paszę dla bydła’; zdr. *jaselka* [SE Boryś: 206].

Jassel, zob. **Jasiolka**.

Jasszyel, zob. **Jasiolka**.

Jastrabzi, zob. **Astrjabec** (strumień).

Jaślińska Droga: **Jaślińska Droga**, gw. *Jaślińska Drůga* – droga; Kamionka (BT, MWKD), **Jaślińska Put** (MWKD); nieutwardzona droga biegnąca w kierunku Jaślik: 1. *no byua tutaj pšez laz droga do Jaślik* 2. *Jaślińska Drůga | bů to byua na Jaślińska drůga pšez las || ȳo tam bez las šou | to tako drůga byua ȳ pšyȳexuũ | ale čym pũježe | ȳag my kuńa ftedy ny mȳeli*;

por. ros. *put* ‘droga’ [SR-P 595]; łem. *put* ‘lica droga’, wyraz używany do ostatka na Łemkow-szczyźnie zachodniej środkowej, np. w Tylawie [ZS II 62], łem. *put* ‘droga’ [JH 186], łem. *put* ‘polna droga’ [Rieger 1995: 110].

Jaślińska Put, zob. **Jaślińska Droga**.

Jawilakówka, gw. *ȳawilakůfka* – domostwo; Posada Jaślińska (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Jawilak*: 1. *ȳawilakůfka byua vyȳy ȳryca | ȳawilaki tam mȳškałi* 2. *bũ ȳag Baitůfka | yno vyȳy | tam mȳškaũ ȳawilak*.

Jawirnyk, zob. **Jawornik**.

Jaworina, zob. **Jaworyna** (góra).

Jawornik:

– las: I. **Jawornik**, gw. *ȳavoržnik*, *ȳavorńik*, **Jawirnyk** – Posada Jaśli-ska, Królik Polski i Wołoski (BT, MWKD, 1851 MKG-PJ, 1869–1877 E, 1752–1753 LKW, 1618 AMJ); II. **Jawornik** – Zawadka Rymanowska (MWKD); III. **Jawirnyk** – Daliowa (ZS II 54); las, w którym rosło dużo jaworów: 1. *bo ȳavory rosuy* 2. *ne vȳym čy · zasažũnyx ȳavorũv byuo to takȳe || ȳagym na noȳi stanũu | tag o dũ ȳavũržnika dũ ȳavũržnika* 3. *čy može ȳavory byuy davȳen davno | bo teraz ne ma ȳavoruf* (Posada Jaślińska);

– potok; **Jawornik** – Posada Jaślińska (IPG); potok długości 2,2 km, l.d. Lidoszowej; strumień, który ma źródło w lesie o nazwie *Jawornik*;

– góra; **Jawornik** – Posada Jaślińska, Królik Polski i Wołoski (MKWD); nazwa od porastającego wzniesienie lasu jaworowego – *Jawornika*;

por. pol. *jawor*, łem. *jawir* ‘jawor’ [Rieger 1995: 61]; ukr. *javir* [NGH 164]; por. *jawirnyk*, *jaworyna* ‘las jaworowy’ [NGB 23]; por. klon jawor, jawor, klon jaworowy (*Acer pseudoplatanus* L.) [AR].

Jaworyna:

– góra; **Jaworyna** – Czeremcha (MWKR), **Jaworina** (1861–1864 E 1); góra na granicy Polski i Słowacji porośnięta jaworami. Por. Pstrzyńska;

– pastwisko; **Jaworyna** – Czeremcha (AM-Cz 1); pastwisko na górze o nazwie *Jaworyna*.

Jaz, gw. *Ĵas* – grobla; Tylawa, Trzciana (MWKD); miejsce nad rzeką, gdzie dawniej znajdowała się niewielka zapora na rzece;

por. *jaz* ‘zastawa, grobla’ [SE Brückner 202]; *jaz* 1. ‘zapora na rzece służąca do spiętrzenia wody dla wyzyskania siły wodnej, w celach żeglugowych, melioracyjnych, wodociągowych itp.; tama, grobla, zastawa’, 2. ‘rodzaj ruchomego, plecionego płotu zastawionego w rzece, jeziorze itp. w celu zatrzymania i połowu ryb’ [SJP Dor.]; *jaz* ‘budowla wznoszona w poprzek koryta rzeki, służąca do spiętrzenia wody’ [SJP Szym. I 828]; *jaz* ‘grobla lub płot z trzciny i wikliny, zachodzący w rzekę lub jezioro dla odwrócenia jej nurtu i skierowania w potrzebnym kierunku ku młynowi lub tartakowi’ [SGP III 536].

Jedenastka, gw. *Ĵedenastka* – las; Daliowa (BT); nazwa lasu pochodząca od numeru wydzielenia lasu: 1. *Ĵedenastka to Ĵez od numeru oćzauu || laz Ĵes poźelony na oćzauu a oćzauy są poźelone na vyźeleńa | stond on še bjeże || Ĵedenas·ce to byu doźź duże vyźeleńe | to vuaśńe doxoźiua až do Ĵakubovej Xauupy ta Ĵedenastka* 2. *tam byu oćzau Ĵedenasty i xyba dlatego nazvali Na Ĵedenastce || Kubova Xauupa Ĵez Na Ĵedenas·ce || Ĵe ta Kubova Xauupa | Na Ĵedenas·ce || tam my naved žževo voźili | skond voźice? | a tam ot Kubovej Xauupy z Ĵedenastki*;

por. wydzielenie *leśne* ‘wydzielony obszar lasu, jednolity pod względem ważnych dla działalności leśnej cech, np. wiek drzew, skład gatunkowy drzewostanu’ [EL].

Jedlicznik:

– las; **Jedlicznik**, gw. *Ĵedličńik* – las; Posada Jaślińska (BT); las, w którym rosło dużo młodych jodeł: 1. *skońćum še Śiviny | Ĵedličńig bo Ĵoduų vjynycy tam rosųy || Śiviny mĴau Ukrajińec | ale on byu barz dobry ćuovńek || maue ĴodeuĴki | Ĵedlińki tam rosųy* 2. *Ĵedličńig ũd Ĵoduův | ży tam Ĵoduų rosųy | to Ĵedličńig nazvali* 3. *tam byu pevńe mĴody lasek | Ĵedličńig o | i s tego mogu pořtać || bŭ pšŭdy byuų dužo samošeĴki i tag zarosu gyste | a žiśŭĴi takix geścy Ĵuź ni ma*;

– potok; **Jedlicznik** – Posada Jaślińska (ESHPP); potok długości 4,07 km, l.d. Jasiołki; źródło ma na północ od góry Kamień, uchodzi między wsiami Posada Jaślińska i Wola Niżna [ESHPP]; nazwa od lasu *Jedlicznik*;

por. jodła pospolita (*Abies alba*) [AR], por. Ogradi.

Jedlina – las; Moszczaniec (1851 MKG-M, 1851 ZDDM); las jodłowy.

Jedliny, gw. *Ĵedliny* – las; Posada Jaślińska (BT); las jodłowy: 1. *Ĵedliny to byu tu ũt Polan || za to sŭm Ĵedliny | bo tam Ĵoduų rosųy* 2. *Ĵoduą tam lubi rŭść | sama s seńbe || Ĵoduą tam | straśńe tam lubi*.

Kacirowa:

– pola; **Kacirowa** – Jasiel (MWKR); nazwa prawdopodobnie pochodzi od słowackiego rzeczownika *kacir* ‘kacierz’ [SP-S 101], por. pol. *kacierz* ‘heretyk’ oraz nazwiska *Kacyrz*, *Kacysz*, *Kacer* [Rymut I 362];

– góra; **Kacirowa** – Jasiel (MWKR); nazwa od pól *Kacirowa*;

por. pol. *kacierz* ‘bezbożnik, heretyk, innowierca, niedowiarek, odstępca’ [PSDP 146], podobnie SJP Dor.

Kaleno Hlubokeho – zakręt potoku; Jasiel (1869–1877 E); zakale potoku o nazwie *Hluboky* (Głęboki);

por. łem. *hlubokyj* ‘głęboki’ [Rieger 1995: 53], por. łem. *kolino* ‘kolano’ [Rieger 1995: 67]; por. ukr. *kolino* ‘zakręt, kolano rzeki’: ps. **kolěno*; por. pol. dial. *kolanko* // *podkolanie* ‘brzeg na zakręcie rzeki’ [UTH 50–51]; por. ros. *koleno* ‘kolano’ [SR-P 264]; por. *kolano* ‘załom, zakręt’ [ML 14]; por. *kolano* ‘miejsce skrętu ulicy, rzeki itp.; załamanie, wygięcie’ [SJP Dor.]; *kolano* ‘miejsce silnego, kolistego skrętu rzeki, ulicy itp.: załamanie, wygięcie, zakręt’ [SJP Szym. I 952].

Kalwaria, gw. *Kalvařia* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); motywacja niejednoznaczna, nazwa mogła powstać na skutek różnych skojarzeń związanych z Biblią – może upamiętniać zamordowanych przez Niemców w czasie II wojny światowej mieszkańców Królika Polskiego, motywacja semantyczna może wiązać się też ze skojarzeniami z biblijną Kalwarią jako górą: 1. *pońevaš to od vojny zostaŭo | od drygłej vojny švŭiatovej | pońevaš tam mordovałi luži | tam naši pšotkovje postavili kšyš || to nazvali puźnej Kalvařia* 2. *Kalvařia tako gūrka tu jes | jez rŭvńina | potok puŭnye | rŭvńina i zaraz jes ta gūrka | i može za to Kalvařia | žy to tag jez na gūrke i Kalvařia | jaŭ na Kalvařie to še može s tym kojažyć*;

por. Calvaria ‘skaliste wzgórze pod Jerozolimą, wg Ewangelii miejsce ukrzyżowania Chrystusa’, z łac. ‘czaszka’ od *calvus* ‘łysy’, tl. z aram. *gulgoltā* ‘miejsce czaszek’; biblijne miejsce Trupiej Głowy; Łysa Góra; gr. Golgotha, Golgota; sceny, stacje męki Chrystusa, cykl przedstawiających je obrazów albo rzeźb [Kopaliński 1987: 454]; por. *kalwaria* ‘stacje Męki Pańskiej, obchodzone procesjonalnie przez pobożnych, szczególnie ta, na której Chrystus jest wyobrażony na krzyżu’ [SW II 212]; *kalwaria* ‘cykl obrazów lub rzeźb przedstawiających różne sceny męki Chrystusa (stacje); miejsce, zwykle ogród, w którym rozmieszczone są te obrazy lub rzeźby’ [SJP Dor.]; por. *kalwaria* przenośnie ‘męka, cierpienie, okoliczności i miejsca z nim związane / od nazwy wzgórze w pobliżu Jerozolimy’ [SJP Szym. I 861].

Kamarcza, zob. **Kamarka**.

Kamarka: **Kamarka**, gw. *Kamorka* – góra; Jaśliska (BT, SZP J, 1747 LJ, 1776 KMJ, 1631, 1616 AMJ), **Kamorka** (1861–1864 E 1), **Kamarcza** (1839 SM); nazwa Kamarka występuje w różnych dokumentach miejskich już od 1616 r. Pojawiające się kilkakrotnie w zapisach z 1631 r. słowo *komarnik* – *oblata zgody na wysznim komarniku* (1631 AMJ) – pozwala wywodzić nazwę od łem. słowa *komarnyk*, czyli bojk. ‘serownia’, z rum. *komarnic* ‘serownia’ [NGB 107], por. ukr. *komarnyk* ‘szałas pasterski’ (rum. *comarnic*) [NGH 157].

Kamenec, zob. **Kamieniec**.

Kamfina:

– góra; **Kamfina**, gw. *Kamfina* – góra; Posada Jaśliska (BT); góra, na której zboczach występowały wycieki nafty, w gwarze *kamfina*: 1. *gūdali | žy tam žeši f potoku rope znašli čy gas* 2. *može daco tam badali*

o nafće | kamfíne | bo tam takje ruźne růstoča sùm | mućydua ny mućydua
 3. *kamfina to nafta | i teroz jag robiłi výyrcyná dva lata tymu fpošukivańax*
| juź amerykajsko firma pšyśyua | bo pše · tym jag ruskie vjerćili | to niko niź
ny vjeźyũ | tam vuaśne jez nafta | jez ropa || i ktoś kiedyź muśyũ to vjeźec
| žy gũra pošada rope | potfjerzyũy to terũs te badańa;

– las; **Kamfniarka**, gw. *Kamfńarka* – Posada Jaśliśka (BT), **Kamfyniarka** (SENT 11); las na górze o tej samej nazwie;

– potok; **Kamfniarka** – Posada Jaśliśka (IPG); potok długości 2,2 km; strumień, który ma źródło w lesie o nazwie *Kamfniarka*;

por. łem. *kamfina* ‘nafta’ [Rieger 1995: 62], *kamfyna* ‘nafta’ [AM-Cz].

Kamfyniaraka, zob. **Kamfniarka** (las).

Kamiansky, zob. **Kamieński** (I).

Kamiański potok, zob. **Kamieński** (I).

Kamien, zob. **Kamień**.

Kamieniec: **Kamieniec** – pole; Zawadka Rymanowska (MWKD), **Kamenec** (SENT 11); kamieniste pole. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Kamieńce*.

Kamienka: **Kamienka** – potok; Darów (NWDS 71, 1852 ZDDDar), **Kamionka** (HE III 30; 1852 MKG-D); p.d. potoku o nazwie *Wapenna* (HE III 29); obiekt dzisiaj nieistniejący (ESHP); nazwa utworzona od kamienistego koryta potoku;

por. łem. *kamin* ‘kamień’ (Rieger 1995: 62).

Kamienna:

– góra; **Kamienna**, gw. *Kami·no* – Daliowa (BT), **Kaminna Hora** (SENT 12), **Hirka Kaminna** (SENT 11); góra o kamienistych zboczach: 1. *v leśe na zboču P'iotruśa jes Kamie·na || po prostu v leśe vñeśeńe porośńente žzevańi i praktyčne na tym jez mnustfo skaũ mnustfo kamjeńa i xyba o ·tego Kamie·na pofstaũa* 2. *bũ to takje kamińe jag ne výym | jag ukũadane nyukũadane | same rosũy || te kamińe brałi na kośćũũ dũ Lubatovyj | nũ to tam byũy žy možno brać*;

– potok; **Kamienna** – Daliowa (IPG); potok, który ma źródło na zboczcu góry *Kamienna*.

Kamienna Deberka, gw. *Kami·no Deberka* – zbocze góry; Posada Jaśliśka (BT); mała debra o kamienistym podłożu: 1. *za to še kami·no nazyvo | bũ tam jes taki tũuk || kamińe takje sùm jak s kamjnyũũomu kruśyvo | žy možna gũtove na drući sypać | i zato še nazyvo kami·no deberka || same kamińe* 2. *Kamie·na Deberka ja ·ktoś popačšy | to som ruźove | i na śivo*

taki o-ćeń | stalove | coś p̄ykneho || coś p̄ykneho tyn kamiń i ta -go jes | tuućeń taki ĵag navożom na drogi || ĵez i duży | som duže ĵak stouy kamińe ale i som drobne. Zob. Debra.

Kamienna Górka:

– droga; **Kamienna Górka**, gw. *Kami-no Gůrka* – Posada Jaśliska (BT); stroma i kamienista część drogi: 1. *co leći do Kamińa ta drůga | Kami-na Gůrka || Kami-no Gůrka to ĵez drůga s takĳyma kamińami* 2. *tam s tego tyż wykopywali taki kamiń i vysypywali na drůge oo | i za to se nazywaua Kami-no Gůrka;*

– góra; **Kamienna Górka**, gw. *Kami-no Gůrka* – Jaśliska (BT); niewielka góra (także porastający ją las) pokryta kamieniami: 1. *bo byuo dužo kamińi* 2. *Kam ĵe-na Gůrka to ĵez v leše nůrmalńe || to ĵez na śćeŝce do Zyndranovej | kamińe tam takĳe som.*

Kamień: **Kamień**, gw. *Kamiń* – góra; Lipowiec, Posada Jaśliska, Wola Niżna (BT, MWKD, 1889 SM 1, 1869–1877 E, 1839 SM), **Kamin** (SENT 11), **Kamien** (1854 1854 MKG-Cz), **Góra Kamienna** (1752–1753 LKW), **Kamień** (1626 AMJ); góra, na której zboczach do II wojny światowej wydobywano kamień (piaskowiec). Z pozyskiwanego surowca wyrabiano m.in. kamienie do żaren, kamienie młyńskie. Nazwa Kamień pojawia się w dokumentach miejskich Jaślisk już od 1630 r. Inne nazwy tego wzniesienia to Bieszczad, Lipowiecka Góra, Góra Lipowska. Współcześnie na mapach obiekt ten nazywany jest Kamieniem nad Jaśliskami, dla odróżnienia od innych wzgórz o tej samej nazwie. Por. nazwy kamieniołomów *Okrągła Wysypa, Stare Jamy.*

Kamieńce – pole, nieużytki: I. **Kamieńce**, gw. *Kamińce* – Jaśliska (BT); kamieniste pola, nieużytki leżące w pobliżu potoku Bielcza: 1. *Kamińce to takĳe pola | račy ĵnyużytki nad żykom | ĵe dužo kamińi jes* 2. *Kamińce sũm nad żykũm | takĳe ĵnyurozajne kamińiste pola | tu pũ Dolinũm i vyzųy || dovńi to gysĩ tam paŝli | potym i bandurki saųĩli | zbože ŝolĩ | ale ĵe bars se tam rũųiũo | bũ podũo žymĳa byua | bars kamińisto;* II. **Kamieńce**, gw. *Kamińce* – Posada Jaśliska (BT); III. **Kamieńce**, gw. *Kamińce* – Wola Niżna (BT); pola, na których było dużo kamieni: 1. *za Lipofskom Drogom byuy Kamińce | takĳe byuo pole || može kamińe tam voųĩli s Kamińa na ųarna || to Kamińce* 2. *bo byuo vĳyncyĩ kamińi na polu* (Posada Jaśliska); 3. *my mũmy na Kamińcax pole | Kamińce to se nazyvo bũ ĵak se puųe orać tam aų guove rušo takĳe kamińe* 4. *Kamieńce o drogi L'ipofskĳej po takũm drůge na Vole pųyz uońki | co ŝua pryvatna droga | to byuo na Kamieńcax | ŝysko na Kamieńcax se saųiũo | se ŝauo | koŝiũo se | ale tam bars kamińisto žymĳa byua;*

por. *kamieniec* ‘pole kamieniste; brzegi dawniejszych albo dzisiejszych potoków, kamieniami nanie-sionymi zasłane; kamienie na brzegach potoku’ [SGP Karł. II 298]; *kamieniec* ‘miejsce kamieniste’ [SL II 299]; *kamieniec* ‘miejsce kamieniste, pokryte zwalami kamieni i żwiru, zwykle na brzegach potoków i rzek górskich’ [SJP Dor., podobnie SJP Szym. I 864].

Kamieńska Góra – góra; Kamionka (GP, UNM I 65); nazwa utworzona od wsi Kamionka.

Kamieński – potok: I. **Kamieński** – Kamionka, Zawadka Rymanowska (UNM I 71, HE XV 59), **Kamionka** (ESJP, 1882 SG III 793), **Kamian-sky** (1889 SM 1, 1869–1877 E), **Kamiański potok** (1882 SG III 793); od nazwy wsi Kamionka, dzisiaj strumień nazywany jest Białym Potokiem, por. Biały Potok; II. **Kamieński** – Zawadka Rymanowska (1882 HE XV 58); nazwa od Kamieńskiej Góry albo kamienistego koryta strumienia [por. HE XV 58]. Por. Potok Tereściański, Zawadka.

Kamin – Daliowa (ZS II 36); nazwa odnosi się do miejsca, gdzie leżał wielki głaz. Jak pisze Zdzisław Stieber, *n* twarde w nazwie jest skutkiem „łemkowskiej dyspalatalizacji” [ZS II 36].

Kaminna Hora, zob. **Kamienna**.

Kamińczyki, gw. *Kamińczyki* – pola; Posada Jaśliśka (BT); pola, na których było bardzo dużo drobnych kamieni: 1. *bo byyy takje vjyncy pjaskovate* 2. *Kamińczyki bu same kamińe | kamiń na kamińu i Kamińczyki*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kamieńce.

Kamioni – potok; Darów (NWDS); potok o kamienistym dnie, korycie.

Kamionka, zob. **Kamieński** (I), **Kamienka**.

Kamionka Bach – strumień; Daliowa (1861–1864 E 1); potok, który wypływa z gruntów należących do wsi Kamionka; płynący od strony Kamionki. Por. Dalówka (potok), Dolina Bach.

Kamionka Góra – góra; Kamionka (1869–1877 E); góra pokryta kamieniami; góra kamienista.

Kamorka, zob. **Kamarka**.

Kanasiówka – góra; Jasiel, Wisłok Wielki (GP, SMSP, MTP 2, 1889 SM 1); góra przy granicy Polski i Słowacji. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Hanasiówka. Por. Baba, Hanasiówka, Sidlowec.

Kanasiufka, zob. **Kanasówka**.

Kanasiwka, zob. **Kanasówka**.

Kanasówka: **Kanasówka** – góra; Barwinek, Tylawa (MWKD, 1889 SM 1, SMMT), **Kanasiwka** (SENT 12, ZS II 37), **Kanasiufka** (1869–1877 E), **Kanasuvka** (1839 SM); według Zdzisława Stieberta nazwa dzierżawcza, zapewne od przydomka *Kanas*, a ten może z węg. *kanasz* ‘pasterz świń’ [ZS II 37]. Spolszczona nazwa łem. *Kanasiwka* [SENT 12].

Kanasuvka, zob. **Kanasówka**.

Kancylika, łem. *Kancyliuka* – domostwo; Tylawa (BT); miano z motywacją przynależnościową; od nazwy osobowej *Kancyl*, *Kancylarczyk*, por. też *Kancelarczyk* – od *kanclerz* ‘wysoki dostojnik państwowy lub kościelny’, *kancelaria* [Rymut I 373]: *Kancyliuka to tyż jakżeśi takje nazvisko byuo*.

Kanykil Werch, zob. **Kanyków Werch**.

Kanyków Werch: **Kanyków Werch** – góra; Zyndranowa (BT, ORZ, SENT 12); **Kanykil Werch** (SENT 12), wierzchołek góry należący do gospodarza o nazwisku *Kanyk* – od gw. *kanka* ‘rodzaj rośliny’ [Rymut I 374].

Kapliczka na Górcie, gw. *Kaplička na Gúrce* – kaplica; Jaśliska (BT); kapliczka znajdująca się w miejscu nazywanym *Na Górcie*: 1. *bo to kouo Zbyška Murzyka na Gúrce kaplička jes || múvíli | ży tam dovno vyroki śmjerći vykonyvali | ży naved luckje kości tam znašli* 2. *tamto mjějse nazyvajum Na Gúrce i tom kapličke tag nazyvajom | Kaplička na Gúrce | na Ūmańcax tyš kaplička jes*. Zob. *Na Górcie*.

Kapliczka na Łamańcach, gw. *Kaplička na Ūmańcax* – kaplica; Jaśliska (BT); kapliczka znajdująca się na gruntach nazywanych *Łamańce*: 1. *bů jez Na Ūmańcax i tag nazyvajom | Kaplička na Ūamańcax* 2. *ot púl tag nazvali | Ūamańce ũ· dovna ta· múvíli | Ūamańce | ży tam dovno las vyumaou* 3. *jes· tu ješče i i·ne žečy pańjuntkove | ktůre vartaouoby potkrešliž i o nix múvíć | na pšykuat kaplica na tag zvanyx Ūamańcax | že še pokazaou śvjenta Katažyna krůlovi Janovi Kazimježovi || jez ješče druga kaplica opodal cmentaža žydoskjego || f tej kaplicy jez vybudovana pańjuntkova || ktůry pšešed obra· z Vyňgier | obecnej Čexosuovaciji | na Starum Vjež i f tym mjějseu ten obras čšykrotnie spočyvaou || i na tym mjějseu zbudovano takum kaplice na vječnũm pańjuntke | jez ũna dũ žiž dna učšymyvana v najvjkšym pũžũntku*. Zob. *Łamańce*.

Kapliczka na Soltystwie, gw. *Kaplička na Souystfje*; Posada Jaśliska (BT); murowana kaplica w części wsi o nazwie *Soltystwo*.

Kapliczka w Lipowcu, gw. *Kaplička v L'ipofcu* (BT); kapliczka łemkowska znajdująca się w miejscowości Lipowiec: *Varjanka Paveu še písau | on po drugiej strońe mjěškau || tam mjaou xuštak po drugiej strońe napšećifkaplički | on byu v Ameryce | čy to jak | ne vjem || to tak davno stavjali kaplički takie na takom intencje | že jexau z gury vozem | peuno ževa | songi metrowe || ževo vjuz i maxuo tym vozem s tym ževem | tylko ščešće o maou vuos | že on byu ocšuenty na bok | byuo go zabiuo || i on na tom intencje tom kapličke postavju | tom kapličke tag Bogu i lužom | vjycie | na tom intencje | že pšy zdrovju zstaou i pšy žyču*.

Kaput Wald, gw. *Kaput Valt* – las; Daliowa (MWKD, NWK); część lasu, gdzie wypalano węgiel lub część spalonego lasu: 1. *Kaput Val· to byu | ale barži dū Jaślisk || spūlīli | uūžoyli metrūf kupe i zapūlīli i spūliuo še | vyngiel byu i potym vyngiel dū vorūv i lolī vodūm i spšedavali* 2. *na samym ščyće to še pšepoliuo;*

por. niem. *kaput* pot. ‘zniszczony, stracony, zrujnowany’ [SJN I 867], niem. *wald* ‘las’ [SJN II 782].

Karczmiska, gw. *Karčmiska* – las; Jaśliska (BT, UNM II 19); miejsce w lesie, gdzie dawniej stała karczma: 1. *ży tam dovno karčma byua pšyt Pūdviyršpolem zarūs* 2. *Karčmiska za Kamorkūm | tam nazyvali Karčmiska | tam byuy pola ný byuo lasu | fšysko orne | dū samego čupka Kamorki orne pola || Karčmiska bū iag dovno mūi oičez mūvūū | iag byu tršpord | iag żyžžīli | żyžžāli na ūdpūčyneg na noclek | i za to nazyvali Karčmiska | dovno vidočne byua karčma za to tag nazvali;*

por. *karczmisko* ‘brzydka karczma, grunt, na którym stała karczma’ [SJP Linde II 319]; *karczmisko* ‘1. Karczma, 2. Miejsce, na którym była karczma’ [SW II 265].

Kasarnia – pole: I. **Kasarnia**, gw. *Kasarńa* – Barwinek (BT); II. **Kasarnia** – Czeremcha (BT); III. **Kasarnia** – Rudawka Jaśliska (MWKR); pole obok miejsca, w którym dawniej znajdowała się strażnica wojskowa: 1. *Āak Pomirki tu dovno byua Kasarńa vojskovo | a to byua ięšče pšyt pjiyršūm vojnūm ta Kasarńa || tam vojsko mjiyškauo* 2. *Kasarńa to davna nazva placufki vojskovei | kasarńa byua || Kasarńa to vystempuie na Čeremše || kasarńa pšyd vojnūm byua* 3. *Tam pšyd vojnōm placufka byua | granicy pilnovali;*

por. *kasarnia* ‘budynek przeznaczony dla żołnierzy; koszary’ [SJP Dor.].

Kasperkówka, gw. *Kasperkūfka* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); część wsi, gdzie dwaniej mieszkał gospodarz o nazwisku *Kasper*: 1. *to takje ośedle bliży domu ludovego | to tam še nazyvaū taki | nazviškjem byu Kasper | no i potem še ośedliuo pare rožin | i tam nazvali Kasperkufka* 2. *od mješkańca | Kasper.*

Kasprowy Potok: **Kasprowy Potok**, gw. *Kasprovy Potok* – potok; Barwinek (BT), **Kasprów** (MWKD); potok należący do mieszkańca Barwinka o imieniu *Kasper*: 1. *Kasprovy Potok to Kaspra byuo | iakjiegoś tubylca* 2. *potog byu takjiego Kaspra z Barvińka.* Zob. Szeroki Potok.

Kasprów, zob. **Kasprowy Potok**.

Kaszowa Jama – pole; Polany Surowiczne (MWKR); pole znajdujące się w zagłębieniu gruntu należące do gospodarza o nazwisku *Kasza*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Burakowe Jamy.

Kaśka, gw. *Kaśka* – las; Daliowa (BT); odosobnione miejsce w lesie, gdzie mieszkała kobieta o imieniu *Kaśka*: 1. *tam m̄jyskaŋa ta | taka v̄je pan | byŋa xaŋupka tam p̄niŋzyj tyj Kšyvuli i m̄ješkaŋa tam Kurdyuova | no i jag za niym̄jeckix časuf | to taki jedyn byŋ cy z Rymanova cy že | to rabov̄u te ix kantyny i tam se xriŋiŋu || tag ży ĵum vypynžili | ne v̄jym cy społili to Ńymcy* 2. *Kaśka Kurdyŋa | b̄ ūna tam m̄jaŋa taki d̄umečeg malutki p̄ tym | i potym Ńymcy społili i ūni ĵuž ny m̄jeli že m̄jyskać | b̄ p̄v̄ijyželi ży ūna ukryvo kogoś | a ūna n̄ikogo ny ukryvaŋa | b̄ b̄jyčno byŋa.*

Katulaidło, gw. *Katulajidło* – pole; Barwinek (MWKD); pole na stromym zboczcu góry, na którym bawiły się dzieci – fikały koziołki, „katulały się” [por. SENT 12];

por. łem. *katljati* ‘toczyć, katulać duże rolki drewna, słomy itp.’ [JH 103]; ukr. *katulatsja* ‘toczyć się, katulać się’ [SE Sławski II 103]; *katulać* pot. ‘toczyć coś okrągłego; taczać, obracać, turlać’ [SJP Dor.]; *katulać się* ‘przemieszczać się, tocząc się; turlać się’ [SWJP 370]; *katulać* ‘obracać, toczyć coś okrągłego’, *katulać* ‘posuwać, popychać coś obracając, wprawiając w ruch wirowy; toczyć, turlać’ [SJP Szym. I 902]; *katulać, katylać* ‘taczać’, ‘coś okrągłego toczyć, obracać’ [SGP Karl. II 325].

Kauna – pole; Jasiel (1889 SM 1, 1869–1877 E, 1851 PPjas, 1851 MKG-J); pola na podmokłych gruntach;

por. *kalnyj, kalnyj* ‘błotnisty’ [NGB 39]; por. ukr. *kalnyj* ‘mętny, błotnisty’ [NWDS 70]; por. *kał* ‘błoto; szlam, il; brud, kał’. Ogólnostow. (we współczesnym języku polskim znaczenie zawężone): rus., brus. *kał* ‘błoto’, ros. dial. *kalevina* ‘kałuża’, pol. dial. i stpol. *kał, kalisko, kaliszczce* ‘błoto, szlam; bagno; kałuża; miejscowość błotnista i lesista’, *kał, kalec, kaleń* ‘kałuża; błoto’, cz. *kał, kaliště, kalisko, kaloviště*, slc. *kał, kalisko* ‘błoto, błotnista kałuża’, bułg., mac. *kał*, scs. *kałb* ‘błoto, szlam’. Z ps. *kałb* ‘błoto’. Nazwy geograficzne o podstawie *kał-* wyjątkowo częste w całej Słowiańszczyźnie [UTH 152–153].

Keczera, zob. **Kiczera** (II).

Kelin, zob. **Kiel**.

Keselicznik – Tylawa (ZS II 38); według Zdzisława Stiebera, nazwa może odnosić się do czegoś kwaśnego, np. ‘źródła mineralnego’ lub jakiejś ‘rośliny o kwaśnym smaku’, por. *kyszycznik* ‘Berberis vulgaris’ [ZS II 38], czyli berberys zwyczajny – gatunek krzewu należący do rodziny berberysowatych, znany też jako *kwaśnica pospolita, kwaśniec* [AR].

Kiczara, zob. **Kiczera** (III, VII).

Kiczara długa, zob. **Kiczera Długa**.

Kiczera – góra: I. **Kiczera** – gw. *K'ičera* – Barwinek (BT, UNM I 65, 1851 MKG-B, 1889 SM 1, 1851 ZDDB); II. **Kiczera** – Zyndranowa (BT, 1869–1877 E, 1851 MKG-Z, 1839 SM, MTP 1), **Keczera** (1839 SM); III. **Kiczera** – Kamionka (MWKD, 1851 PPK), **Kiczara** (1851 PPK), **Kiczura** (1851 PPK); IV. **Kiczera** – Tylawa (MTP 1, UNM I 69, 1889 SM 1, 1851 MKG-T); V. **Kiczera** – Zawadka Rymanowska (MWKD); VI. **Kiczera**

– Czeremcha (1854 MKG-Cz); VII. **Kiczera** – Moszczaniec (SMMT, 1869–1877 E, 1851 ZDDM, 1851 MKG-M), Kiczara (1861–1864 E 1); VIII. **Kiczura**, gw. *K'ičura* – Wola Niżna (BT), **Kiczury** (SENT 12); góra porośnięta lasem z gołym wierzchołkiem albo góra lesista: 1. *K'ičera | gura tag įom davno nakščil'i | ja ne byu na kščinax | kto įom tam 2. mjenzy Tylavom a Barviņķiem to še K'ičera nazyva | ona byu lasem porošenta cauy čaz įag zapamiņtauem įom | tam z įednej strony na nom ne vyīže | bo tam stroma įez gura | to K'ičera 3. Kinera čēžz Barviņķa a čēšć Tylavy | Kinera še nazyvaūa (Zyndranowa); 4. K'ičura to še nazyvaūo | K'ičura | na K'ičuru idymy || įagym tam vyšed na Volom | tam byu taki zriumb | a mīaūem kolege | co xožiū do škouy || Paveu vyič pīdymy na K'ičuru | takje įaxody sut (Posada Jaśliska).*

Jak pisze Zdzisław Stieber, *Kiczera* to nazwa częsta w całych Karpatach objętych kolonizacją wołoską [ZS II 43–44]. Wojciech Krukar odnotował 120 obiektów o tej nazwie (uwzględniając również różne jej formy) leżących w Beskidach między Grabem a Siankami [Krukar 2003: 103]. Opracowania onomastyczne podają dwa objaśnienia dotyczące ap. *kiczera*, *kyczera*. W gwarach łem. i pol. odnosi się do 'góry porośniętej lasem z gołym wierzchołkiem' [Rieger 1995: 161; NGB 24]; ukr. *kyczera* 'góra pokryta lasem z gołym wierzchołkiem' [NWDS 74]. Zdaniem Stefana Hrabca *kiczera* to 'góra', 'skałisty wierzch góry', *keczery* 'góry o niezależionych grzbietach', z rum. *chiceră* 'wzgórze w kształcie dachu domu, wzgórze' [NGH 39–40]. Odmiennie znaczenie rzeczownika podaje Eugeniusz Pawłowski, według którego *kiczera* z rum. oznacza lesistą górę [Pawłowski 1984: 77]. Jako 'grzbiet lesisty' oraz 'górkę pokrytą lasem' definiuje ją również Jan Janów [Janów 2001: 112]. Według ustaleń Wojciecha Krukara toponimem tym określano: a) przeważnie niewysokie wzniesienia wyrastające u podnóża wyższego grzbietu (67% badanych przez niego obiektów o nazwie Kiczera); b) rzadziej „zakończenia bocznego grzbietu (bardzo często ze spłaszczeniami)” (24%); c) sporadycznie „góry wypowse, które odznaczają się dużym stopniem indywidualizmu, ale występują zawsze w pobliżu wyższych pasm” (4%). Jak wnosi badacz, cechą wyróżniającą obiekty o nazwie Kiczera jest ukształtowanie terenu, a nie jego pokrycie [Krukar 2003: 113].

Kiczera Długa: Kiczera Długa – góra; Surowica, Darów, Moszczaniec, Wisłok Wielki (MTP 1), **Kiczara długa** (1883 SG IV 11); „grzbiet górski, w Karpatach lesistych, w dziale dukielsko-skolskim, odrywający się od grzbietu granicznego w miejscu, gdzie wznosi się szczyt Hanasiówka (823 m. szt. gen.), w kierunku płn., tworząc dział wodny między Wisłokiem od wsch, a potokiem Moszczańcem, dopływem Wisłoku, od zachodu. Grzbiet ten pokrywają przeważnie lasy. Wzdłuż niego ciągnie się granica gminy Wisłoka wielkiego od wsch. z Jasielcem, Rudawką jaśliską i Moszczańcem od zachodu. W półn. jego części wznosi się szczyt Kiczara 641 m. npm. Las pokrywający go w płd. stronie zwie się Beskidem [...]. Z tego grzbietu wypływają potoki Moszczaniec (od zach.), Wisłok (od płd-wsch), Ciłowa (Cylona) i inne pomniejsze strugi górskie. Długość całego grzbietu wynosi 10 kil.” [SG IV 11–12].

Kiczera Gablacka – góra; Zyndranowa (BT, 1851 MKG-Z); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Gablak*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kiczera.

Kiczera Horyszniańska, gw. *K'ičera Xoryšńajška* – góra; Zyndranowa (BT); wzniesienie (kiczera) znajdujące się w górze wsi: 1. *Xoryšńajška može | bo to tam do gury | v guže tag jakby na bžegu | xorišńane | dolňane* 2. *K'ičera Xoryšńajška bo jez v guže vsi*;

por. *horyšni* ‘górnny’, ‘górnny (koniec) wsi’ [Rieger 1995: 146]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kiczera.

Kiczera Jałowa, gw. *K'ičera Jaļova* – góra; Zyndranowa (BT), **Kyciera Jałowa** (BWK), **Jałowa Kiczara** (1839 SM); góra, na której znajdowały się nieurodzajne grunty: 1. *od źemi že jez źemja taka jaļova* 2. *K'ičera Jaļova kojažy še s čymž ňeupravjany*;

por. *jałowa* od XV w. ‘nie mająca potomstwa, bezpłodna (o samicy zwierząt)’, *jałowy* ‘nieurodzajny, dający małe plony lub nie dający ich w ogóle’ (przen. ‘pozbawiony treści, wyrazu, bezwartościowy, bezużyteczny’, stp. ‘niepłodny; nieużyteczny, nie rodzący użytecznych owoców’. Psł. **jalovъ* ‘jałowy, bezpłodny, płonny, marny’ [SE Boryś 203]; *jałowy* ‘nieurodzajny, dający małe plony lub nie dający ich w ogóle’ [SJP Szym. I 821]; podobnie SJP Dor. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kiczera.

Kiczera Madzego – góra; Zyndranowa (JWK); wzniesienie, na którego stokach swoje pola miał prawdopodobnie gospodarz o nazwisku *Madzy*, por. podst. *mad-*, np. *mada* ‘błoto’, *madać* ‘majać, bawić się’ [por. Rymut II 53]. Por. Kiczera Telepkowa.

Kiczera Telepkowa: **Kiczera Telepkowa**, gw. *K'ičera Telepkova* – góra; Zyndranowa (BT, 1851 MKG-Z), **Kyciera Telepkowa** (BWK); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Telep*, por. nazwiska *Telepka*, *Telepko* – od *telepać* ‘trząść; iść powoli, ocieżale’ [Rymut II 601]: *K'ičera Telepkova to od nazwiska Telep*. Por. Kiczera Madzego.

Kiczera Turczakowa: **Kiczera Turczakowa** – góra; Zyndranowa (BT), **Kyciera Turczakowa** (BWK); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Turczak*.

Kiczura zob. **Kiczera** II, VIII.

Kiczurka – góra: I. **Kiczurka** – Lipowiec (MWKR); II. **Kiczurka** – Wola Niżna (MWKR); III. **Kiczurka** – Tylawa (MWKD), **Kyćurka** (ZS II 44), **Kieczorka** (UNM I 69); IV. **Kiczurka** – Zawadka Rymanowska (BT); V. **Kiczurka** – Barwinek (SMMT); zdr. od *kiczura*: *K'ičurka gurka tako ňadno*.

Kiczurka Środkowa – góra; Barwinek (SMMT); zdr. od *kiczura*, niewielkie wzniesienie; nazwa może odnosić się do jego średniej wielkości albo położenia pośrodku innych gór.

Kiczurki, zob. **Kiczurky**.

Kiczurky – góry: I. **Kiczurky** – Zyndranowa (BT), **Kyczurky** (TG 11), **Kiczurki** (JWK); II. **Kiczurki** – Szklary (MWKD); III. **Kieczorki** – Tylawa (UNM I 70); niewielkie wzniesienia, lm. zdr. od *kiczura*: *K'ičurky značy kičera | to jes taka kičera čyli taka gura*.

Kieczorka, zob. **Kiczurka**.

Kieczorki, zob. **Kiczurky** (III).

Kiel: **Kiel** – góra; Czeremcha (MWKR, 1854 MKG-Cz), **Kelin** (1861–1864 E 1), **Kilov** (1819–1869 MA), **Kilin** (1779–1783 MM); nazwa z okresu kolonizacji wołoskiej; miano odnosiło się prawdopodobnie do góry nieporośniętej lasem;

por. rum. *chel* ‘łusy’; przen. munte ‘łysa góra’. Połączenie *ch* (w transkrypcji [k’]), używane tylko przed *e*, *i* wymawia się jak zmiękczone [k]: *chel* [k’el] [WSR-P XXXIV: 143]. Warto dodać, że po stronie słowackiej funkcjonuje nazwa pól *Pod Kylovom* (zob. *staremapy.sk* – mapa z 1964 roku), znajdujących się u podnóża omawianego wzniesienia. Por. Klin, Kiel. Zob. Łysa Góra, Łysy Bereh.

Kielin – pola; Czeremcha (1854 MKG-Cz); pole uprawne na zboczu góry *Kiel*. Zob. Kiel, Kiel.

Kiel – góra; Czeremcha (MT); góra na granicy Polski i Słowacji; nazwa prawdopodobnie pochodzi od kształtu wzniesienia, które przypomina kiel. Może to być również spolszczona forma nazwy Kiel. Por. Kiel, Klin (górze).

Kilin, zob. **Kiel**.

Kilov, zob. **Kiel**.

Kisiolsza, zob. **Kiziolsza**.

Kiszczacka Młaka – Rudawka Jaśliska (MWKR); podmokły grunt należący do gospodarza o nazwisku *Kiszczak*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka.

Kitowiec:

– las; **Kitowiec**, gw. *K'itov'jec* – Zyndranowa (BT, TG 10, HE XV 63, ESHP), **Las Kitowiec** (SMMT), **Kytowec** (TG 10); nazwa prawdopodobnie związana z roślinnością występującą w części lasu, por. ap. *kita*. Według K. Rymuta nazwa pochodzi od nazwiska *Kita*, *Kitowicz* [HE XV 63], por. *kita* ‘ozdobny pęk piór lub włosów; puszysty ogon zwierzęcia’ [Rymut I 403]: 1. *las se nazywa K'itov'jec* 2. „Na południe od Diłu, a na wschód od wioski leży polana «Sitnyky» i las «Kytowec» – własność cerkwi zwana «Popiw-szczyzną» (do 1945 r.)” [TG 10];

– potok; **Kitowiec** – Zyndranowa [ESHP, HE XV 63]; potok długości 2 km, p.d. Panny [ESHP]; nazwa od lasu *Kitowiec*;

por. *kita* ogólnosłow. „o różnych przedmiotach gibkich, chwiejnych”, najpierw chyba ‘gałązka z liśćmi’, prasłow. *kyta* ‘coś sterzącego w górę’ [SE Bańkowski I: 683–684], por. także nazwę rośliny *kitahy* *Amar caudatus* [Makowiecki 1936: 26]; *kita* ‘kwiatostan niektórych roślin tworzący wiechę, kiść’ [SJP Dor.].

Kiwalówka, gw. *K'ivauũfka* – domostwo; Posada Jaśliska (BT); zabudowania należące do gospodarza o przydomku *Kiwała*: 1. *bo tam m̄jyškũu K'ivaua* 2. *K'ivauũfka bo byu K'ivaua | žadeg byu K'ivaua tak̄ie im̄je m̄iau K'ivaua | čy še k̄ivau čy ne k̄ivau i tag zostauo K'ivauũfka | ten p̄šyšũuek cauy*.

Kiziolsza:

– pole; **Kiziolsza** – Królik Polski i Wołoski (MWKD), **Kisiolsza** (1851 MKG-KW, 1851 SZPKW); nazwa prawdopodobnie pochodzi od ap. ukr. *kyseľcja*;

– las; **Kisiolsza** – Królik Polski i Wołoski (1851 MKG-KW, 1851 SZPKW); pochodzenie nazwy jak w przypadku miana *Kiziolsza*;

por. ukr. *kyseľcja* ‘kwaśne źródło’, ‘kwaśna łąka’, pol. *kisielica* ‘woda zawierająca kwas węglowy’, ‘szczawa’, w ukr. ‘rodzaj kisielu’ dial. ‘szlam, muł, grząskie błoto’ [NWDS 75].

Klawiszowskie, gw. *Klavišofsk̄je* – budynki; Moszczaniec (BT); bloki, w których mieszkają dozorczy więzienni, pot. *klawisz*: 1. *bo te bloki od jeden do čtery to byuy klavišosk̄je* 2. *no bo tam saŋi klavīše f tyx blokax m̄ješkali*;

por. *klawisz* ‘strażnik więzienny (jako wyzwicko)’ [SJP Dor.]; *klawisz*, środ. ‘strażnik więzienny’ [WSJP], *klawisz*, pot. ‘strażnik w zakładzie karnym’ [SJP PWN], *klawisz*, środ. pot. ‘pracownik pilnujący więźniów w więzieniu, areszcie, przy pracy; dozorca, strażnik, stróż więzienny, oddziałowy’ [SWJP 380].

Klebański Łaz: **Klebański Łaz** – pole; Daliowa (MWKD), **Klebańskij Łaz** (SENT 12); pole (łaz) należące do plebana (klebana); pole będące własnością parafii.

Klebański Potok, zob. **Plebański Potok**.

Klebańskij Łaz, zob. **Klebański Łaz**.

Klepacz, gw. *Klepač* – część wsi; Jaśliska (BT); nazwa niejasna, część wsi, w której mieszkańcy prawdopodobnie zajmowali się obróbką metalu – nazwa może pochodzić od czynności klepania, odgłosów klepania dobiegających z tej części miejscowości: 1. *može potkuvano koŋe | može klepano kosal* 2. *čoši tam mušeli dovno klepaž i za to nazva*;

por. *klepać* ‘bijąc młotem rozplaszczając (zwykle metal); kuć’ [SWJP 381]; por. *klepać kosę* ‘ostrzyć kosę przez uderzenie młotkiem w jej ostrze’ [SJP PWN]; por. *klepać* ‘uderzać na płask z odgłosem, kuć; ubijać, wyrównywać’ od XV w. [SE Sławski II 206]. Por. *Kleparz*.

Kleparz, gw. *Klepaš* – część wsi; Jaśliska (OSM; Grzesik, Traczyk 1992: 51); *byu tu i Klepaš || na tym Klypažu vyrub̄jali dla vojska ruzmajite žečy*; rzeczownik *kleparz* pochodzi „być może od wyrazu *klepać*, stąd *kle-*

pisko, to samo co boisko, tok, oznaczającego miejsce ubite w gumnach, na którym się zboże wymłaca” [SG IV 134], por. także: Kleparz ‘przedmieście krakowskie, w 17. wieku o targu na bydło i konie’ [SE Brückner 233–234]. Por. Klepacz.

Klepka, zob. **Klepki**.

Klepke, zob. **Klepki**.

Klepki:

– las; **Klepki** – Zyndranowa, Lipowiec (MWKD), **Klepka** (UNM I 72, 1887 BGT, 1851 MKG-Z), **Klepke** (ZS II 38, MTP 1, SMMT, MWKD, 1889 SM 1), **Klopke** (1869–1877 E); nazwa niejasna – może od miejsca, gdzie wyrabiano klepki wykorzystywane np. w bednarstwie (pobliskie Jaśliśka przed II wojną światową były dużym ośrodkiem bednarskim). Według Zdzisława Stiebera nazwa Klepke została przekreślona [ZS II 38];

– góra; **Klepki** – Zyndranowa, Lipowiec (MWKD), **Klepka** (UNM I 72, 1887 BGT, 1851 MKG-Z), **Klepke** (ZS II 38, MTP 1, SMMT, MWKD, 1889 SM 1), **Klopke** (1869–1877 E); nazwa wzniesienia prawdopodobnie pochodzi od nazwy lasu;

por. *klepka* ‘wyrobiona odpowiednio (często wygięta) deszczułka z twardego drewna’ [SJP Dor.]; *klepka* ‘deszczułka używana do wyrobów bednarskich’ od XV (dial. też ‘gont’ i o innych deseczkach, częściach różnych narzędzi’ [SE Sławski II 209]; *klepka* ‘deszczułka’ [SE Brückner 233].

Klin:

– pole; **Klin**, gw. *Klín*; Królik Polski i Wołoski (BT); pole mające kształt trójkąta: 1. *teras to zalešone | ale to byuo pole orne || to jes tag mjędzy dvoma potočkami | podobne do klína* 2. *bo to byuo takje f kštauce klína*;

– góra; **Klin** – Czeremcha (MTP 1, SMMT, SMMT 2, GP, 1882 SG III 869, 1869–1877 E), **Klyn** (SMSW); wzniesienie na granicy Polski i Słowacji (dawniej Węgier) – w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* znajduje się następujące objaśnienie dotyczące wsi Czeremcha: „Cz. leży przy samej granicy Węgier, wchodzi w nie klinem i dlatego góra najwięcej na południe wysunięta, której szczyt jest punktem triangulacyjnym 691 m. n.p.m. wzniesionym, zwie się Klin” [SG I 798];

por. *klin* ‘kawałek gruntu trójkątny’ [SGP Karł. II 368]; *klin* ‘różne przedmioty w kształcie trójkąta (np. kawał pola, materiału)’ [SE Boryś 235]; *klin* ‘kawałek ziemi, materii itp. w kształcie trójkąta’ [SJP Dor.]. Por. Kiel, Kiel.

Klinki – pole; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); obszar, na którym znajdowały się niewielkie pola w kształcie klina, zdr. od klin. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Klin.

Klopke, zob. **Klepki**.

Klyn, zob. **Klin** (góra).

Kmitówka: Kmitówka, gw. *Kmitůfka* – pola; Jaśliśka (BT, UNM II 19), **Na Kmitówce**, gw. *Na Kmitůfce* (BT); pola należące do gospodarza o nazwisku *Kmita*, w dokumentach miejskich z 1638 r. jako właściciel różnych dóbr wymieniany jest Adam *Kmita* (AMJ): 1. *Na Kmitůfce | ży może byuo pole ży bars kmineg lubiũy rusc | może xũžili zbýrac | bu pšudy byuy takie pola co byuy ulubiũne tote ruišliny | jedna tu lubiaua drugo tu* 2. *Kmitůfka to byua tako uũňka mokro niyužtkũvano || tam mĩou vuašne kšũnz Rũmpaua stavy dva;*

por. także ap. *kmieć* ‘historycznie w czasie zaludniania terenów polskich (kolonizacji): chłop mający gospodarstwo i płacący czynsz’ [SWJP 1996: 385]; *kmieć* ‘włościanin, rolnik’ u ludu najczęściej ‘bogaty gospodarz, już w XIV – XV w. ‘wieśniak, poddany, posiadacz gospodarstwa rolnego’ [SE Sławski II 279]; *kmieć* od XIII – w. ‘zamożny gospodarz, chłop, wieśniak’, daw. ‘chłop mający własne gospodarstwo na prawie czynszowym’, stp. też ‘wysoki urzędnik państwowy’ [SE Boryś 239]; *kmieć* ‘chłop, początkowo wolny, potem w okresie pańszczyzny niewolny, przypisany do roli’ [SJP Dor.]; *kmieć* ‘włościanin mający 20 do 40 i więcej morgów gruntu’ [SGP Karł. II 382].

Kociaczyj Zamok, zob. **Koci Zamek**.

Koci Zamek: Koci Zamek, gw. *Koći Zamek* – las; Daliowa (BT), **Koci Zamok**, gw. *Koći Zamok* (BT), **Kociaczyj Zamok** (SENT 12); nazwa prawdopodobnie odnosi się do warownego obozu otoczonego *kotczami* (wozami) – *Kotczego Zamku*. Według informatorów *Koci Zamek* to niedostępne miejsce w lesie, które gęsto porastały kolczaste krzewy – nazwa motywowana skojarzeniami z kocimi pazurami i zamkiem jako miejscem niedostępnym: 1. *Koći Zamek to takie niezaxodne miejsce byuo f kšokax | ny byuo takiego spycialnego lasu | takie iauofce tam byuy i takie kševy;* 2. *tam rosua taka žika ruža s kolcañi | tego tam dužo rosuo | może s tego vžyli toto ży Koći Zamek | bo to takie toto ma takie pazury ja ·kot | a to tam dužo rosuo.*

Nazwy typu *Koci Zamek* spotyka się w różnych regionach południowej Polski, np. w Jaśle nazwa ta odnosi się do warownego dworu. Według ks. Władysława Sarny jest ona zniekształcona i powinna brzmieć „Kotczy Zamek”. Słowo *kotecz* czyli *koteczy* oznaczało dawniej wóz do koczowania, współcześnie toczenia się. „Kotczy Zamek” miał oznaczać więc obóz otoczony *koczami*, tj. wozami wojennymi [Sarna 1908: 264–265]. Inaczej pochodzenie nazwy tłumaczy Piotr Szymd, wiążący określenie miejsca i dworu z pobytom odłamu husytów – taborytów na terenie Jasła, którzy po przegranej bitwie pod Lipanami szukali schronienia również w Polsce (w języku węgierskim *kocsi* (wym. koczi) oznacza wóz; w języku czeskim *koča* to karetka, a *koći* oznacza woźnicę). Ślady pobytu husytów w Polsce południowej widoczne są do dzisiaj w postaci nazewnictwa, oprócz *Kocich Zamków* spotkać można *Kocie Miasta* lub rzadziej *Kocie Góry* [Szymd b.d.]. O nazwie *Koci Zamek* pisał również Franciszek Kotuła w pracy pt. *Po rzeszowskim podgórzu błędząc*. Według etnografa wymieniony mikrotoponim występował m.in. w Brzezowej, Osieku, Woli Cieklińskiej, Łężynach, Brzyskach, Bukowej [Kotuła 1974: 280–288].

Por. także ap. *zamek* ‘rodzaj twierdzy, obronna siedziba feudała, np. księcia lub starosty, wznoszona z kamienia lub cegły w miejscu trudno dostępnym; później rezydencja królewska, książęca lub magnacka w formie zamkniętego zespołu budowli z dziedzińcem w środku’ [SWJP 1322]; *zamek* ‘od

średniowiecza do w. XVII obronna siedziba pana feudalnego, ośrodek władzy; w w. XVII i później królewska, książęca lub magnacka rezydencja miejska lub pozamiejska' [SJP Dor.]; *zamek* 'warowna budowla mieszkalna, przeważnie murowana, stanowiąca zwykle kompleks architektoniczny złożony z budynków mieszkalnych i gospodarczych otoczonych pierścieniem murów z basztami, wieżami, często z barbakanem i zwodzonym mostem nad fosą' [SJP Szym. III 926].

Koci Zamok, zob. **Koci Zamek**.

Koczerha, gw. *Kočerxa*, łem. *Kočerxa* – góra; Daliowa (BT, MWKD); góra przypominająca kształtem koczerhę; *Kočerxa to jez nazva jakież gury | kočerxa to byua jag luže pjekli xlyp pjecax | to vygarńali ogień kočerxom | ale jak to skożazyć terūs | to pevně byla gura ja kočerxa*;

por. łem. *koczerha* 'pociask (łopata) do wygarniania ognia w piecu chlebowym' [Rieger 1995: 66]; *koczerha* 'półokrągła deska na trzonku do wygarniania popiołu'. Jak pisze Zdzisław Stieber, półkolista góra może przypominać taką deskę [ZS II 39].

Kohotilka, gw. *Koxoťiuka* – łąka; Tylawa (BT); łąka należąca do gospodarza o nazwisku albo przezwisku *Kohut*: *mjenzy Čerešňom a D'ijem jes takı kavaueg uoňki | to še nazyva Koxoťiuka*;

por. łem. *kohut* 'kogut' [Rieger 1995: 66], ukr. *kohut* 'kogut' [NWDS 77].

Kokrówka, gw. *Kokruřka* – pola; Jaśliska (BT); grunty, których właścicielem był gospodarz o przezwisku *Kokra*: 1. *bo čšymiu Kokra* 2. *Ne vjym čego go nazyvali Kokra | nu i un tam pole mjuu tyn Kokra || Kokra to byuo pšyzvısko* 3. *Kokruřka tu jag zakũ-nickje pola | Kokry byuo*.

Kolanko – zagłębienie w korycie rzeki; Darów (BT); kąpielisko na rzece Wisłok, zakole rzeki; nazwa nadana przez mieszkańców Moszczańca. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kaleno Hlubokeho.

Kolino – zakole rzeki; Tylawa (ZS II 39); miejsce, gdzie znajdowało się zakole rzeki; zakręt rzeki [por. ZS II 39]. Zob. objaśnienie dotyczące nazwy Kaleno Hlubokeho.

Kolatniska, zob. **Kułatniska**.

Kolo Adama, zob. **Pid Adamom**.

Kolo Gruszki, gw. *Kouo Gruški* – część miejscowości; Moszczaniec (BT); część miejscowości, gdzie rośnie grusza: 1. *Na zakreńće Kouo Gruški | tam vuašne jag zavieje | to Kouo Gruški | jag nepšejezdna droga to Kouo Gruški | gruska rošne* 2. *No to jez od gruszki*.

Kolo Jakubowej Chalupy, gw. *Kouo Jakubovej Chaupy, Kouo Kubovej Chaupy* – las; Daliowa (BT); część lasu, gdzie znajdowała się gajówka, w której mieszkał gajowy Jakub Zima: 1. *F srotku v leše byua gajufka | pierfše tam mješkau Kostyč | tam še rožiuu jęgo žęci | puźnej mješkau Žima | gajovy Jakub Žima | ktury f čaše okupacji pšexovyvau Gomuuke tam || puźnej*

została zbombardowana pše · samyx Sov̄jetuf | né pšez Němcuf | muv̄ili že to Němcy | a to Sov̄jeći bombardovali | bo myśleli | že tam jes caŷa němjecka || ženki temu v Lubatov̄je Gomuška vybudovau droge i škoŷe potstavov̄o | vŷašne Ľakub Žima se o to dopominau 2. Byu gajovy | čuov̄ieg z Lubatovej | i vybudovau sobje tam takom xatke | po prostu žeby né xožíž daleko || ĵag doglondaŷ | to tam mješkaŷ | no to zostaŷo to nazvane || ĵuš tej xatki pravdopodobne né ma | Kouo Kubovej Chaŷupy taka nazva pozostaŷa || to jez na zboču P'jotruša teren || že teraz robiće | ĵak se pytam pracov̄nikuf | co pracuj̄o v leše | a tam nédaleko Kubovej Chaŷupy.

Kolo Jalyczok, gw. *Kouo Ľajyc̄ok* – pola; Daliowa (BT); pola, w pobliżu których rosły jodły: 1. *a potem byu tam take ĵodeŷki rosŷy | daŷi rosnom | to muv̄ili Kouo Ľajyc̄ok 2. b̄u tam ĵodeŷki rosŷy;*

por. łem. *jalycia* ‘jodla’ [Rieger 1995: 60]; ukr. *jalycja* ‘jodla’ [Domaradz 2002: 77].

Kolo Ludwiny, gw. *Kouo Ludviny* – pole; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się w pobliżu domostwa, którego właścicielką była mieszkanka Woli Niżnej o imieniu *Ludwina*: 1. *Bo byuŷy kouo Ludviny | ona tag m̄iaŷa na imje 2. Byu Ludvina i byu Sabina | sostry | u ḡury byu Ludvina i tag muv̄ili na tote pola | Kouo Ludviny.*

Kolo Łaszczaka, gw. *Kouo Ŭaščaka* – pole; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się w pobliżu domostwa należącego do gospodarza o nazwisku *Łaszczak*: 1. *Kouo Ŭaščaka tyž byu ŷydaleko | ĵag Vola se začyno po levyj struŷe 2. Tu takje nazvy s̄um | ĵag mješkaŷa Ludvina nu to Kouo Ludviny | a ĵag Ŭaščak to Kouo Ŭaščaka.*

Kolo Krzyża, gw. *Kouo Kšyža* – pola; Jaśliska (BT); pola, obok których znajdował się krzyż: 1. *Bo tam kšyž byu 2. Tam kouo vyguŷka kšyš stoj̄i | ta i pola nazyvaj̄um Kouo Kšyža.*

Kolo Marchlika, gw. *Kouo Marxlika* – pole; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się w pobliżu domostwa należącego do gospodarza o nazwisku *Marchlik*: 1. *ĵag na Vyšn̄um Vole se ježe | ĵak tyn d̄umeg myšliski | tam Marxliĵ byu p̄u tamtyj struŷe | p̄u levyj || ŷn se ožeŷiu tutaj ·zaxodu pšyĵexau || i tam byu volny dom po Rušinax | i tam ĵag zašedliłi | no i Marxliĵ Marxliĵ i tag zostaŷo 2. Tam Marxliĵ dovno m̄yšk̄iu | a d̄u žiš̄iu nazyvaj̄um Kouo Marxlika.*

Kolo Mlyna, gw. *Kouo Mŷyna* – pola; Jaśliska (BT); pola znajdujące się w pobliżu młyna wodnego – młyn zburzono po II wojnie światowej: 1. *Tu byu taki mŷyn vodny | to muv̄ili Kouo Mŷyna 2. Kamjeŷec | tam byu mŷyn Nižoukuf | V'inentego Nižouka | puźnej Gžegorčyk to m̄iaŷ | to byu mŷyn vodny 3. Ĵedyn mŷyn zač̄iu budovać potym pšerv̄iu | z̄usatŷy mury*

i Kouo Muxyna || puźnij zrobjũũ ten muxyn tam pũd bżęgijm | Ńiżouek še písũũ || puźnij zrobjũũ tam pšy vože | bo mu še tu ny dauo i poše ·tam tyn som vuaściel Ńiżouek || tam xožili | nošili na plecax zbože | i meũ | tylko razũfke | razũfke robjũũ || a potym ĩak tyn Ńincynty umar | to objũũ ĩego syn.

Koło Starej Dorohy, gw. *Kouo Starej Doroxy* – pola; Daliowa (BT); pola znajdujące się obok drogi, którą nazywano *Stara Doroha*. Zob. *Stara Droga*.

Koło Zuzy, gw. *Kouo Zuzy* – pole; Jaśliska (BT); pola obok miejsca, gdzie dawniej znajdowało się gospodarstwo należące do gospodarza o przydomku *Zuza*: 1. *Kouo Zuzy byũo že basyn kũmpjelovy teraz nũ | i tam mjoũ dũm tyn | ũni še písali Bukofčyki | a pšydũmeg mu dałi Zuza | nũ i tam dũm mjoũ na tyx kaĩniĩcax* 2. *Kouo Zuzy | tam Zuza mjoũskũũ | ĩuž ũ ·dovna ni ma tego domu | a staży luže to ĩešče nazyvajom Kouo Zuzy | xoć pusty plac.*

Komórki, gw. *Komurki* – część osiedla; Moszczaniec (BT); część osiedla, gdzie znajdują się komórki: 1. *no to som tam komurki | každy ma swojom* 2. *to takje poĩščeĩa gospodarče | kto xce | to može nawet xodować kury;*

por. *komórka* ‘jakieś pomieszczenie, zwykle niewielkie, w którym przechowuje się różne rzeczy, np. opał, narzędzia, żywność; mały, ciemny pokoiik, klitka, spiżarnia’ [SWJP 398], *komórka* ‘niewielkie, zwykle ciemne pomieszczenie, izdebka służąca jako spiżarnia, skład opału, narzędzi, rupieci itp.; schowanko, składzik; nędzny, mały, ciemny pokoiik; klitka’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 975, WSJP.

Kopa, gw. *Kopa* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); góra mająca kształt kopy: 1. *na Kope | vjelka gura || gura byũa | tylko že lasu ne byũo | bo luže pše ·tem ĩešče dwažeĩa la ·temu pašli | i ne byũo tego lasu* 2. *nũ bo kštaut kopy | byž može s tego pofstaũa nazva* 3. *gura taka ĩa ·kopa;*

por. *kopa* ‘mniej wyniosły szczyt zaokrąglony, mniej lub więcej przypominający kształtem kopę siana’ [SGP Karł. 423]; *kopa* ‘sterta siana, słomy’ (też o przedmiotach podobnych np. ‘zaokrąglony wierzchołek góry’), slc. *kopa* ‘stos, kupa np. kamienia, ziemi, piasku; kopa np. siana’ [SE Sławski II 449], *kopa* 1. ‘złożone w stertę siano, słoma itp. lub pewna liczba snopów zboża ustawionych w określony sposób’, 2. ‘zaokrąglony, kopulasty wierzchołek górski’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. I 1007.

Kopaczi Bereh, lem. *Kopači Berex* – część Góry; Darów (NWK); część stoku góry; nazwa o charakterze dzierżawczym, utworzona od nazwiska *Kopacz*: *tu byũ Bubyn a tam dałi Kopači Berex.*

Kopacziw, zob. **Kopaczów**.

Kopaczów: **Kopaczów** – potok; Wola Wyżna (MWKR), **Kopacziw** (BWK); potok przepływający przez grunty należące do gospodarza o nazwisku (przydomku) *Kopacz*.

Kopcziwky, zob. **Kopczówki**.

Kopcziwnia, zob. **Kopczównia**.

Kopczowa Młaka – teren podmokły; Jaśliśka, Lipowiec (1850 OGJ); podmokły grunt należący do gospodarza o nazwisku *Kopcza*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka.

Kopczowy Brzeżek, gw. *Kopčovy Bžyžek* – pole; Lipowiec (BT); pole na niewielkim, łagodnym brzegu, należące do gospodarza o nazwisku *Kopcza*: 1. *bo še písou Kopča tyn | co tyn bžyžeg mjou* 2. *nydaleko Kopča mjyškū i tyn bžyžek to byu jęgo | tam jak pūt Kamiń še ziyždžo | i tyn bžyžek to nazyvajom Kopčovy || dovno pšys Kopčovy Bžyžek šua grańica mjynzy L'i-pofcym a Jaśliškami*.

Kopczówki: **Kopczówki**, gw. *Kopčufki* – pole; Barwinek (BT), **Kopcziwky** (BWK); pola, na których było dużo krecich kopców: 1. *ot kopcuf krečix* 2. *Krety ryju na tym polu | kopcuv zašše byu tyle i dlatego Kopčufki*; por. ap. *kretowisko* ‘kopczyk ziemi, którą kret ryjąc wyrzucił na powierzchnię’ [SJP Dor., SWJP 428].

Kopczównia: **Kopczównia** – część wsi; **Kopczównia**, gw. *Kopčůvňa*, **Kopczivnia**, łem. *Kopčivňa* – część wsi; Lipowiec (BT); nazwa utworzona od nazwiska *Kopcza*: 1. *Kopčivňa tag davńej nazyvali | bo tam mjęškau Kopča* 2. *Kopčůvňa to jak potok ·za Kamorki puyńe | tam Rušin Kopča mjyškū*

Kopiec – zarośla; Zawadka Rymanowska (UNM I 71); zarośla porastające niewielkie wzniesienie;

por. *kopiec* od XIV w. ‘wzgórek, wzniesienie (najczęściej sztucznie usypane)’ [SE Boryś 249]; *kopiec* ‘usypisko, wzniesienie, wzgórek, stos’ [SJP Dor.]; *kopiec* ‘wzgórek, wzniesienie sztucznie usypane; usypisko; rodzaj pomnika w formie takiego pagórka’ [SJP Szym. I 1009], *kopiec* ‘sztucznie usypane wzniesienie ku czci jakiejś postaci lub dla upamiętnienia ważnego wydarzenia historycznego’ [WSJP].

Kopiec Szwedzki, gw. *Kopjec Šfecki* – kopiec; Jaśliśka (BT); niewielki kopiec – według przekazów ustnych miejsce pochówku rycerzy szwedzkich, którzy zginęli w czasie potopu szwedzkiego w potyczce koło Jaśliśk: 1. *pevńe za to žy tam pūxůvali ryceży | co ze Švedami valčyli* 2. *čy to pravda čy něpravda to ně vjadomo | guŭvni či ryceže i tag dalej | f trakće potopu šfeckjęgo f tyšunc šejset šešžešuntym pūntym | tyx guŭvnyx ryceży | bo jag muvjom f tyn sposup | že vojsko šfeckje znajdovalo še jagby pod lasem | jag nazyvamy tu na Daľiovie | a šystko to vojsko polskje znajdovalo še v Jaśliškax || pšyšua taka mguā | časami tu vıdaž Jaśliśka | a tam zakryte šystko mguom | i vuašne tu tom guŭvnom potyčke tak | že zginyu barzo vjele tyx Šveduf | no i našyx tyž očvísće || guŭvnyx pūxůvali tu na cmentažu v Jaśliškax kouo koščoua | čy eventualně f pūčzymjāx | a vojsko pozostaue zostaue pot ·cmentažem tutaj | i kurxan taki pofstaū | i kšyš taki stoi. Por. Kurhan.*

Koprywiczna, zob. **Koprywiska** (pola); zob. **Koprzywiczna** (góra).

Koprywiska:

– pola; **Koprywiska** – Wola Wyżna (MWKR, SENT 13), **Koprywiczna** (ZS II 40); pola, na których rosło dużo pokrzywy;

– góra; **Koprzywiska** – góra; Wola Niżna (GP); od pól o nazwie Koprywiska;

– las; **Koprywiska** – Rudawka Jaśliska (MTP 2, 1889 SM 1); od pól o nazwie Koprywiska;

por. ap. *kopriwa* ‘pokrzywa’ [ZS 40]; por. *koprywa*, *kopriwa*, *pokrywa* ‘pokrzywa’ [Rieger 1995: 69].

Koprywniczna, zob. **Koprzywiczna** (góra).

Koprziwiczna, zob. **Koprzywiczna** (pole).

Koprzywiczna:

– góra; **Koprzywniczna** – Rudawka Jaśliska (GP); **Koprywniczna** (ZS II 40), **Koprywiczna** (1889 SM 1, 1869–1877 E); nazwa od pól (*Koprziwiczna*) znajdujących się na stoku wzniesienia;

– pole; **Koprziwiczna** – Rudawka Jaśliska (1851 ZDDRJ); pole, na którym rosło dużo pokrzywy.

Kopyto:

– część góry; gw. *Kopyto* – Daliowa (BT); zagłębienie na południowo-wschodnim zboczu góry Ostra, które kształtem przypomina kopyto końskie: 1. *ot fklešněnća ja kopyto kojskije* 2. *Kùpùto to jes pšyd Ostrùm | to tako něcka i tam nazывali to Kopyto*.

– las; gw. *Kopyto* – las; Daliowa (BT); las w zagłębieniu na zboczu góry Ostra o nazwie Kopyto.

Korbil, zob. **Korbowy Potok**.

Korbowyj, zob. **Korbowy Potok**.

Korbowy Potok: **Korbowy Potok** – potok; Daliowa (MWKD), **Korbowyj**, **Korbil** (SENT 13); potok długości 0,5 km; potok, który miał źródło na gruncie należącym do gospodarza o nazwisku *Korba* (albo przepływał obok jego gruntów).

Koreniówka, zob. **Koryniówka**.

Korołyckij Lis, zob. **Królicki Lis**.

Koryniówka: **Koryniówka**, gw. *Koryńufka* – pole; Barwinek (BT), **Koryniwka** (MWKD), **Koreniówka** (SMMT); pole powstałe po wykarczowaniu lasu, na którym pozostało dużo korzeni: 1. *Koryńufka to som takje uońki | pola || tam kłady šfjerki rosuy | takje kožeńe čy coś tam byuo* 2. *Koryńufka to ot kožeńi | dužo kožeńi byuo v źemi*;

por. łem. *koriń* ‘korzeń’ [Rieger 1995: 69], łem. *koren* ‘korzeń’ [JH 112].

Koryniwka, zob. **Koryniówka**.

Korzeniowy – potok; Jaśliska (IPG); potok długości 1,9 km, p.d. Bielczy; strumień, który ma źródło w lesie o nazwie *Korzeń*. Zob. *Korzeń*.

Korzeń: Korzeń, gw. *Kożyń* – las; Jaśliska (BT, MWKD), **Na Korzeniu**, gw. *Na Kůżyńu* (BT); część lasu, którą dawniej obsadzono młodymi świerkami: 1. *Kożyń to byu las śfjerkowy* 2. *to jes taki las || dawnej sprovażili ne ýjym skunt | xyba żeż zagrańicy śvjerka | bo to jag zasazone to na kożyńu | o tego se vzeuo*;

por. na surowym korzeniu, książk. ‘w miejscu lub w sytuacji, kiedy coś trzeba tworzyć całkiem od podstaw, bo nic podobnego do tego wcześniej nie istniało’ [WSJP].

Koszary – pole: I. **Koszary** – Wola Wyżna (MWKR); II. **Koszary** – Czeremcha (AM-Cz 1); miejsce, gdzie dawniej znajdowały się zagrody dla owiec – koszary. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy *Koszaryska*;

por. łem. *koszara* ‘zabudowania pasterskie (koliba) na hali wraz z ogrodzeniem na owce’; *koszarysko* ‘miejsce nagrojone po przeniesieniu koszaru’ [Rieger 1995: 70]; *koszary* ‘miejsce obszerne, ogrodzone; ogrodzenie czworoboczne pod otwartym niebem dla owiec; zagroda z żerdeń, deseczek, gdzie się owce zapędza na nocleg i do dojenia’ [SGP Karł. II 444–5]; *koszara, koszar* ‘pomieszczenie dla pasterzy; domostwa dla żołnierzy osobne’ [SL II 461]; *koszar, koszara* ‘1. ogrodzenie, w którym zamykają owce na lato; miejsce wśród lasu, hurtami obstawione, gdzie na noc zapędzają trzodę chlewną, pasącą się w lesie, 2. domy oddzielne, przeznaczone na mieszkanie dla wojska’ [SW II 494]; *koszar* ‘ogrodzenie lub miejsce ogrodzone, oddzielone na polu lub w lesie, w którym zamyka się na lato owce, krowy itp.; szalas dla owiec, bydła’, *koszara* ‘dawn. koszary’ [SJP Dor.].

Koszaryska – pole: I. **Koszaryska**, gw. *Kořaryska* – Tylawa (BT); II. **Koszaryska**, gw. *Kořaryska* – Barwinek (BT); miejsce, gdzie dawniej znajdowały się zagrody dla owiec – koszary: 1. *Kořaryska jak se jeże do Dukli | Kořaryska || vidočne kořary pastuxy mjeli | baranuv dužo pašli i na noz nagańali tam | to byuo ogrozone | takje kořary nazyvali ta Kořaryska* 2. *Kořaryska to teraz nedavno ja gurale vypasali ofce | no to byuy te Kořaryska* (Tylawa) 3. *na Kořaryskax gurale mjeli zagrody dla oviec* (Barwinek);

por. ukr. *koszaryszcze* ‘miejsce, gdzie były koszary (zagrody na owce)’ [NGH 157]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Koszary*.

Kośkilka, gw. *Kośkiyka* – część wsi; Daliowa (BT); środkowa część wsi, prawdopodobnie utworzona od nazwiska *Koško, Koškiewicz*: 1. *Kośkiyka jes fśrotku | mjenzy Xoryśniukom a Daliukom jes Kośkiyka* 2. *Daliova to byua Xoryśniuka Daliuka i Kośkiyka | tak se Dalova na čsy čęści želiya* 3. *Daliuka byuy my | Kośkiyka to tam byua že Mikouaj se začynaua | a Xoryśniuka tam že cerkijef | tag byuo*.

Kowalówka:

– pole; **Kowalówka**, gw. *Kowalufka* – Barwinek (BT); pole będące własnością kowala: *Zakuřia uojka byua v leše | teraz juž jez las || bo to byua*

Iabuoň | a pužnej byuo Zakuťje | to byua i Kovalufka i to byuy ruźne nazvy | to pańientam | Ćemeryca || byuy nazvy lasu | to to pańientam | bom choźiua na gźyby | a to zaťše tag muvjom na Kovlufke na Ćemeryce do Zakuťia i do Ibuoňi i na Buidnom i do domu | to byuy uoňki v leše;

– las; **Kowalówka**, gw. *Kowalufka* – Barwinek (BT); las, który wyrósł na gruntach o nazwie *Kowalówka*; należących dawniej do kowala.

Kozacki Potok, gw. *Kozacki Potok* – potok; Posada Jaśliska (BT, MWKD); potok płynący przez pola gospodarza o nazwisku *Kozak*; według przekazów ustnych nazwa wiąże się z pobytom oddziałów kozackich w okolicy Posady Jaśliskiej: 1. *ogromnyj potok | Kozacki Potok || mŭj stry · Gabrjel a źadek Ćixuňu · Vavžek | uňi ĭak ŝe zeľli to gŭdali źy strašyuo f tym Kŭzackym Potoku | f straxy vjyźyli f straxy || ĭak sova ale puxač | pu nocax xŭźili s kuňmi paść | to puxač strašne uňi xučeć | tag ĭak ĉuovjeg vjooo vjooo || to moja mama opovjadaua tag źy zamješxli ŝe na polu zy šanym | vjeźli s Kšymincuf | šano | i zamješxli tam | aňi zygara ny mjeli | a z reštum na polu zygar | v dŭmu ny byuo zygara a ny na rynce || i jexali | pevnie juź byuo kouo puunocy | a tam f tym potoku ĭag začyuo xučeć | napšud mama muviua tak puakauo joj joj joj | i źadek tyź jexu i muvi tak | pastušek pogubiũ byduo i puče | nu i tag go ŝauovali | a za xfile la la la la la | mama muvi źy tag ĭy vuoŝy na guoŝje stanyuy bu vjyźyli źy to strax | to byu puxač | puxač tak potrafi 2. pevnie coŝi o Kŭzaka beže choźic | bu tu ĭak pšyĭexu na vyvjat | Marcel mi to opovjaduũ | vojska peuno tu stoũo | a pšyĭexu na kuňu | ci ny vjeźeli co | pačšajum | opcy ŝouneš || zaňim ŝe ustavili | začyli za nym ŝčylać | bu Marcel mi to ŭpŭvjaduũ | pšybĭyrũ ŝe pŭpŭt kuňa tak | ny trafili go | tag ny vjeźeli | zamurovauo ix || co pukozũ | to nigže takix cyrkũ ny vjũũ | co ŭn na tym kuňu vyrobũũ | roz na vjyršu ros pũd bžuxym || ŝčelauo ĉšex za nym | aňi jedyn ny trafũũ i dožũũ ućec | ŭn na vyvjat pšyĭexuũ.*

Kozia Szyja – pole; Darów (JWK); nazwa związana z innymi obiektami znajdującymi się w pobliżu – miejscem *Kozincem*, gdzie wypasano kozy, i *Lasem za Kozincem*;

por. *szyja* ‘wąski korytarz, chodnik, wąskie przejście, wąskie koryto rzeczne’ [SJP Dor.].

Kozinec, zob. **Koziniec**.

Koziniec:

– pole; **Koziniec**, gw. *Kozińec* – Posada Jaśliska (BT), **Kozinec** (SENT 13); nieurodzajne, kamieniste pole (znajdujące się na stromej górze), na

którym wypasano kozy: 1. *kůžože tam pašli | vypasali kozy* 2. *Kozińiec čy za to žy vysoko | bo to gura taka*;

– las; **Koziniec**, gw. *Kozińiec* – Posada Jaśliska (BT); las, który wyrósł na dawnych gruntach rolnych: 1. *Kozińiec to była gura | ny była orno | v nyktůryx mjescax kamińie || žiś to jez las | tak žy tylko koza se tam mogua paść* 2. *za tym lasym jes Kůzińiec | iž na Kůzińiec | tam bežež vížež i pũ·ćeče tam sũm i fšysko tam jes*;

por. *koziniec* ‘lichy grunt, na którym warto tylko paść kozy’ [ZS II 41].

Krakos-les, zob. **Krakosz** (las).

Krakosz:

– las; **Krakosz**, gw. *Krakoš* – Jaśliska (BT), **Krakos-les** (1869–1877 E); nazwa prawdopodobnie od karłowatych i krzywych drzew, por. ap. *krakula, krak, kraka: jez Grũmacki Las | nũ a puźni biskupje dũxoži dũ samego Grũmackiego Lasu | nũ i tyn ũstatni kavauek pola | to juž byu špičasty pšy leše || to napšũ· to šyrokie iže a potym f kl'inek se zvyžo | nũ to tyn kliš· nazyvali Krakoš*;

– potok; **Krakosz**, gw. *Krakoš* – Jaśliska (IPG); potok długości 0,4 km; potok, który ma źródło w lesie o nazwie *Krakosz*;

por. *krakula* ‘kawał krzywego drzewa’ [SGP Karł. II 468]; por. huc. *krak, kraka* ‘karłowate świerki, krzaki’ [NGH 41]; por. *krak* ‘młody i gęsty las, zarośla’, ‘sękaty, nieużyteczny świerk’ [Janów 2001: 106], por. *krakoć* ‘krzywe drzewo’ [Babik 2018: 49]. Warto również wspomnieć o możliwym pochodzeniu nazwy *Krakosz* od apelatywu hydrograficznego *krak* ‘odgałęzienie rzeczne’, zaświadczonego wyłącznie w językach południowosłowiańskich, ale rozniesionego przez osadnictwo wołoskie, por. rumuń. *crac* m.in. ‘odgałęzienie’ (też ‘odnoga ciekłu’) [Babik 2018: 39, 52]. Por. także bukowińsko-pokuckie *krak*, demin. *kraczk* ‘dopływ’. Być może pożyczka z rum. *crac* m.in. ‘dopływ’, a to ze słow., por. bułg. *krak* ‘noga’ [UTH 30].

Krawcówka, gw. *Krafcuřka* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do krawca: 1. *ot krafca | bo mješkau kravjiec || muvjom do Krafca ale to jez rožina Lorenc* 2. *on byu krafcem | davno žatkovje byli krafcañi | no i nazva pšešua Krafcuřka* 3. *Krafcuřka | tam dovno jakis kravjiez byu i šyũ tego i tag juž zũstauo Krafcuřka | Dũ Krafca*. Por. Do Krawca.

Kremenec, zob. **Krymnianiec**.

Kremianka, zob. **Krymnianka**.

Kremieniec, zob. **Krymnianiec**.

Kremnancy, zob. **Krzemieńce**.

Kremńanyća – pole; Wola Niżna (ZS II 42); nazwa może pochodzić od „krzemienego”, tj. kamienistego gruntu [ZS II 42];

por. ukr. *kremenyc* ‘drobne kamienie, żwir’, *kremenyci* ‘krzemionka’ [NGH 41]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Krymnianka.

Kriliw Werch, zob. **Królów Werch**.

Kriwy Horbek, gw. *Krivy Horbek* – góra; Zyndranowa (BT); wzniesienie o nieregularnym kształcie: 1. *to jes jag še na Suovacje ježe | tam Němcy zrobili dylovanjke | jag učekali pšed Ruskimi | bo taki kšyvy 2. kšyvy vješxouek*; por. lem. *krywjy* ‘krzywy’ [Rieger 1995: 72]; *krzywjy* ‘nieprosty; wygięty, powyginany’ [SJP Dor.]; podobnie SJP PWN.

Kriwyj:

– potok; **Kriwyj**, gw. *Krivyj* – Zyndranowa (BT), **Krywyj** (SENT 13); potok zmieniający kierunek: *uonki f šrotku lasu | potok taki kšyvy*;

– pole; **Kriwyj**, gw. *Krivyj* – Zyndranowa (BT), **Krywyj** (SENT 13); nazwa od potoku, nad którym leżą pola;

por. *krywec*, *krzywjy* ‘krzywy, zakręcający, zmieniający kierunek potok’ [NWDS 83]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kriwy Horbek.

Królewska Studzienka, gw. *Krůľefsko Stužynka* – źródło; Jaśliska (BT); źródło, z którego – według przekazów ustnych – czerpał wodę król Jan Kazimierz i jego dwór podczas pobytu w Jaśliskach: 1. *bo tam Krůľefsko Stužynka byuα | ży tam podobno krůľ Kažimješ p̄iũũ vode 2. ży byuα Krůľefsko Stužynka | takje žrůdeuko | do žiśũ ·je || ży tam půdobno krůľ Kažimješ | jak pšyijžžũũ ży tam vode p̄iũũ 3. Iaśliska ležũm na Pšyuyňcy Dukjelskij dũ Čexosuovacji | a v davnyx časax do Vyňgier || pšez Iaśliska pšejěžžali krůľovje polscy do Vyňgier i s povrotym || pšejěžžali ix posuovje ruzmajici | guńcy f celu ruzmajityx zauatvjyn | tam i s půvrotym || i tu jes pamjyntno po nix Studňa Kruleska | že stali ryceže kruleskje | tam užyvali tyj vody | i o· tego času studňa nazyvana je ·Studňũm Krulefskũm.*

Królicki – potok; Daliowa (IPG); potok długości 1,6 km; mający źródło w lesie nazywanym *Królicki Las*.

Królicki Las; **Królicki Las**, gw. *Krůľicki Las* – Królik Polski i Wołoski (BT), **Korołyckyj Lis** (SENT 13); las gromadzki wsi Królik: 1. *to juž jes za Abramovem Krůľicki Las | bo naležau do Krůľika 2. za tyñi vzgužami | ot strony fsxodnež jez Baučanka i Krůľik Polskĩ i Krůľig Vouoskĩ | i pomjenzy tym jez Las Krůľicki | no bo naležy do Krůľika.*

Królów Werch; **Królów Werch** – góra; Moszczaniec (MWKR), **Kriliw Werch** (BWK); wierzch góry, pola na wierzchu góry należące do gospodarza o nazwisku (albo przezwisku) *Król*.

Krótki Poticzok; **Krótki Poticzok**, gw. *Krutki Potičok* – Lipowiec (BT); **Kurty Poticzok**, gw. *Kurty Potičok* (BT); krótki potok: *bo byu taki krutki na ruvniñe*;

por. łem. *potik* ‘potok’, zdr. *poticzok* [Rieger 1995: 105]; podobnie [UTH 26]; ukr. *kurtyj* ‘krótki’ [NGH 135].

Krupejównia, gw. *Krupejůwna* – część wsi; Daliowa (BT); część wsi, gdzie mieszkało kilka rodzin o nazwisku *Krupej*: *Krupejůwna tam że było skupisko Krupejuf | to nazywali Krupejůwna || bo na Dalowie było źevźeńcu | ale każdy znowu miał pšezvisko || iag iez źevźeńć iedňkovyx nazvisek to tylko še mogu posuůgivaź mžynzy sobum pšyzvisekami.*

Krymianka: **Krymianka**, gw. *Krymjańka* – góra; Zydranowa (BT, ZS II 41), **Kremianka** (1851 MKG-Z); góra pokryta kamieniami: 1. *Krymjańka to ot strony tam Iaślisk 2. Krymjańka to tu zaroz iag Zastrany Potok | Krymjańka na puůnoz od Zvezu | no to Krymjańka uońcy še ze Zvezuem || Matysuv Zvezu Krymjańka | Matysuf to na puůnoc | tam naivjencej gźybuvsosuo 3. Krymjańka to gura | bo tag iom nakšćili naśi źadovje praźadovje | to my tego ne vjemy.*

Według Zdzisława Stiebera, polskim odpowiednikiem nazwy *Krymianka* byłaby **Krzemionka* [ZS II 42], *krzemień* ‘minerał, odmiana bezpostaciowa krzemionki o barwie od żółtej do czarnej; występuje warstwowo w innych skałach; stosowany do produkcji materiałów ściernych oraz do urządzeń mielących (używany dawniej do krzesania ognia) [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. I 1067; *krzemień* ‘skała osadowa składająca się głównie z drobnokrystalicznej krzemionki, zbita, bardzo twarda’ [SWJP 436]; ukr. *kremenycia* ‘drobne kamienie, żwir’, *kremenyci* ‘krzemionka’ [NGH 41]; ukr. *kremenystij* ‘krzemienisty, kamienisty’ [NGH 82].

Krymnanec, zob. **Krymnianiec**.

Krymnianiec: **Krymnianiec** – las; Daliowa (MWKD), **Kremenec**, **Kremieniec**, **Krymnanec** (BWK); nazwa może pochodzić od kamienistego podłoża. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Krymianka*.

Krywostaje, gw. *Kryvostaje* – pole; Posada Jaśliśka (BT); pole położone krzywo względem pól sąsiednich: 1. *bů iže pole tag i tak | kryvo staje || fšyskje pola idum prosto | a dva f popšeg na kšyvo | krivo | uemkofskje 2. na Kryvyxstajax my saźili źimňoki;*

por. łem. *kriwyj* ‘krzywy’ [Rieger 1995: 72]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Stajonka*.

Krywyj, zob. **Kriwyj**.

Kryżacka Puć, zob. **Krzyżowa Droga**.

Krzemieniec, zob. **Krzemieńce**.

Krzemieńce: **Krzemieńce**, gw. *Kšymjńce* – pola; Posada Jaśliśka (BT, UNM II 21), **Kremnancy** (SENT 13), **Krzemieńec** (1869–1877 E), **Krzemieniec** (1851 MKG-PJ); pola, na których jest dużo krzemienia: 1. *tam dužo ies takjiego kamińa | kšymjńa || iak tarli | to aź ogńa davouo 2. bů tam było vjyncy takje pole s kšymjńami || čarnym troške kšymjńym bylo pokryte.* Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Krymianka*.

Krzemieńec, zob. **Krzemieńce**.

Krzemieński Potok, gw. *Kšemiński Potok* – potok; Posada Jaśliśka (BT); potok, który ma swoje źródło na gruntach nazywanych Krzemieńce: 1. *byy Kšemińce i Kšemiński Potok 2. no bo Kšemińce i Kšemiński Potok | a ten potok to čungnou še až do Kamfńarkí || on daje žruduo na samym pšože | varce vížež íak s pútžými ta voda | jako šlíkotno voda vypuyvo | napić še | to še čuje smak.*

Krzywa Droga, gw. *Kšyvo Drůga* – droga; Królik Polski i Wołoski (BT); polna droga z licznymi zakrętami; nieprosta: 1. *ale to s tego pofstaŭo | že žečyvíšće tam íes · taka kšyva droga | dojazdu né byŭo | žadnym pravym né možna byŭo dojexac | tylko tům Kšyvům Drůgům 2. Kšyva Droga nazyváli íag na Vulke še íexaŭo | ona byŭa taka krenta troxe 3. bo íes kšyva droga íag íuž ústatně dумы | né? | i tu na fsxúd jez drůga dŭ pola dŭ lasu | ny? | a íes kšyva i tag íuž zостаŭa Kšyva Drůga || ũ · dovna takje byŭo i zŭstaŭa Kšyvo Drůga.*

Krzywe – pole; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); pole położone krzywo względem pól sąsiednich.

Krzywula – droga: I. **Krzywula**, gw. *Kšyvula* – Szklary, Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Krzywula**, gw. *Kšyvula* – Daliowa, Tylawa (BT); odcinek drogi mający dużo zakrętów; serpentyny: 1. *byŭa kšyvula idyntyko íag i f Krŭlíku || nŭ ale byŭ kŭopot | íag byy samŭxody dŭ pšezovu luži | to vje pan | takje zakrynty | ny rŭzegnŭŭ | bjeđi zmińiŭŭ i stale luže vyxŭžili i pxali tyn aŭtobus (Daliowa) 2. byŭa podvuina serpentyna taka 3. to taka krenta droga na Šklarskjej Guže 4. Kšyvula to znovu Serpentyny nazyváli Kšyvula (Królik Polski i Wołoski).*

Krzyżowa Droga: Krzyżowa Droga – droga; Zyndranowa (TG 11), **Krzyżacka Put** (MWKD); prawdopodobnie droga, przy której stał krzyż.

Księża Kamarka, gw. *Kšyžo Kamorka* – las; Jaśliśka (BT); las na górze Kamarka należący do księdza katolickiego: 1. *kšŭnc tam mjojŭ kavŭŭ tyš | to je · z doŭu Kšyžo Kamorka | to jez dali v laz aš še to čungŭo dŭ lasu ruskjejŭo | bŭ tam Rušińi mjełi lasy tyš pŭžylŭne 2. to jez las f Kamorce | to parafialne je i za to Kšyžo Kamorka. Zob. Kamarka.*

Księża Łąka (dwa obiekty o tej samej nazwie), gw. *Kšyžo Ŭŭńka* – łąka; Jaśliśka (BT); łąka należąca do księdza: 1. *Kšyžo Ŭŭńka to byŭo že Šymeg vybudovany || toto caŭe ośedle to fšysko byŭo Kšyžo Ŭŭńka | taka duža byŭa Kšyžo Ŭŭńka || i ía · gudałi | žy ía · Kšyžŭm Ŭŭńke košili | to zafše dyžž lou 2. ío krovny tam pas || to mjełi stažy bezžetni luže i to dali na košciŭŭ i Kšyžo.*

Księża Studnia, gw. *Kšyžo Studńa* – studnia; Jaśliska (BT); studnia, której właścicielem był ksiądz: *Kšyžo Studńa tu zarŭ ·s kraju byŭa | kouo kŭšćoua na kšyžym placu* 2. *Kšyžo Studńa bo ǰes kouo plebańi | na kšyžym*.

Księżę, gw. *Kšęže* – pole; Barwinek (BT); pole należące do księdza: 1. *Kšęže ǰak še do Zyndranovy ǰže | to zafše na Kšięžym muvili* 2. *bo to pole naležauo do popa a pop to kšonc*.

Księżę Bućky, zob. **Księżę Buczki**.

Księżę Buczki: **Księżę Buczki** gw. *Kšyže Bućki* – las; Daliowa, Posada Jaśliska (BT), **Księżę Buczki** (MWKD), **Księżę Bućky** (SENT 14); las bukowy należący do księdza.

Księży Dił – góra; Kamionka (MWKD); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do księdza. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dił.

Księży Las, gw. *Kšyży Las* – las; Królik Polski i Wołoski (BT); las należący do księdza.

Księży Staw, gw. *Kšyży Staf* – staw; Jaśliska (BT, UNM II 19); staw należący do księdza (parafii w Jaśliskach): *Kšyży Staf | ǰag ǰes tota kaplička na Ŭmańcax ooo | co druǰa tam ŭt kaplički ǰže f prostyǰ lini || nŭ tam tako pšyǰyńćina byŭa i tam byŭ kavoue· kšyžego pola | ŭ· dŭmu ǰaž dŭ granicy liposkǰej || nŭ i na tym ǰuž byŭy stavy | taki doueg ooo | pŭdmokŭe byŭo || čšy stavy byŭy zruǰiŭne | ale to fšyskǰe ny || pšyvažne v ǰednym byŭy xŭvane karpǰe | a v druǰym byŭy mǰyšane | žyčne troxe ryby ooo || a čšeći byŭ suxy | bŭ ta voda ny mǰaua dopŭvŭu | može ǰag rŭbili | to tag ny byŭo | a potym sŭapše žrŭdeŭko vysxŭo*.

Ku Baszcie – ulica; Jaśliska (Kuśnierz-Krupa 2013a: 62); ulica prowadząca do Baszty. Por. Basztowa, Do Wieżyska, Psia Ulica. Zob. Baszta (budynek).

Kuchtiw – potok; Kamionka (MWKD); potok płynący przez pola należące do gospodarza o nazwisku *Kuchta*.

Kuczakówia, gw. *Kučkŭvńa* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do gospodarza o przydomku *Kuczka*: 1. *Kučkŭvńa to pod mǰastym | tam Kućki mǰyškałi | a ŭni še písali Nŭvŭtarskǰe* 2. *Kučkŭvńa to ǰe Kućkŭvńa tu Pŭd Mǰastym || VICE ·Kućka tam mǰyškŭu*.

Kułataniska: **Kułataniska**, gw. *Kuŭatańiska* – pole; Tylawa (BT), **Kołatniska**, gw. *Kouatńiska* (BT), **Kułatniska** (ZS II 43, SMMT); nazwa prawdopodobnie pochodzi od kołatania – dźwięków, jakie powstawały, gdy wozy z drewnianymi kołami jeździły po kamienistej drodze: 1. *Kuŭatańiska som v leše tu na tyǰ strŭne nat Čerešńŭm | to z ŭymkoskǰego | ǰo ne vǰym čego tag nazvałi* 2. *tu nazyvałi Kouatńiska tam dałi | bo tutaj na tej guže nat Skaŭom | Skaŭa | tam dryvńanymi vŭzami vŭžili obor-*

ńik | *taka druška byɥa pona ·tə Skaɥe* | *ot kuɥ drevńanyx* | *Kouatńiska* | *može tak*;

por. *kolatać* ‘uderzeniem powodować głuchy odgłos; stukać, pukać, łomotać, klekotać’ [SJP Dor.]; *kolatanie* ‘głuchy odgłos powstały w wyniku uderzenia czymś w coś’ [SJP PWN]; *kolatać* ‘uderzając w coś, powodować głuchy odgłos; stukać, łomotać’ [SJP Szym. 1 963].

Kulatniska, zob. **Kulataniska**.

Kuncakowa Górka, gw. *Kuncakova Gurka* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Kuncak*: 1. *to vɥašćiceł tamtom gurke mńajɥ* | *Kuncak* | *to xyba byɥo rusńje nazvńsko* 2. *to od nazvńska Kuncaka*.

Kuncowa Działka, gw. **Kuncovo Żańka** – pole; Jaśliska (BT); pola, których właścicielem był gospodarz o nazwisku **Kunc**: 1. *bń Kunz mńou tam żańke* 2. *Kunz mńou żańke* | *to byɥo rusńje pole a pńtym Kunca* || *ń byɥ souťysem* | *potym še vystarńu i Kuncova*.

Kupiny, gw. *Kupiny* – pole; Barwinek (BT); miejsce, gdzie było dużo kopców krecich: 1. *Kupiny bo tam strańne krety byɥy* | *i tyx kup* | *i robiɥy takje kupy* | *i to nazvali* || *tam paśfńsko byɥo* | *tam nńz ńe uźyvano* | *bo to taka postna źeńja byɥa* || *z żada praźada Kupiny byɥy tam* 2. *kretuveg byɥo duźo na tyx polax*;

por. ap. *kupinka* ‘kretowisko’ [Rieger 1995: 73]; ukr. *kupina* ‘kupa, nieduży nasyp ziemi’ [NGH 41].

Kurdeliwka, zob. **Kurdylówka**.

Kurdyliłka, zob. **Kurdylówka**.

Kurdylówka – część wsi: I. **Kurdylówka**, gw. *Kurdyńufka* – Posada Jaśliska (BT); II. **Kurdyliłka**, gw. *Kurdylińaka* – Daliowa (BT), **Kurdeliwka** (ZS II 43); część wsi, gdzie mieszkało kilka rodzin o nazwisku *Kurdyła*: 1. *bń Kurdyɥy tam mńyśkałi* 2. *ńag jez B'ńyasńfka ńd B'ńyasa* | *ćy Bajńufka ńd Bajta* | *tyź byɥa Kurdyńufaka* | *Kurdyɥy še pńsalń* (Posada Jaśliska); 3. *Kurdylińka bo tam Kurdyɥy byli* 4. *tam byɥo śedńisko Kurdyńuf* | *ońi še puźńej pśeńeśńi* | *xyba na Posade* (Daliowa).

Kurhan, gw. *Kurxan* – Jaśliska (BT); nazwa od ap. *kurhan*;

por. *kurhan* ‘mogiła, usypane wzgórze’ [MŁ 21]; *kurhan* ‘wysoka mogiła, kopiec’ od XVI w., dial. *kurchan* ‘pagórek sypany, kopiec’, słowac. *kurhan* ‘mogiła’, ukr. *kurhán* ‘kopiec, wysoka mogiła’ [SE Sławski III 402–403]. Por. Kopiec Szwedzki.

Kurty Poticzkok, zob. **Krótki Poticzok**.

Kut:

– moczydło: I. **Kut**, gw. *Kut* – Daliowa (BT); miejsce w kształcie kąta, gdzie dawniej moczone konopie;

– pole: I. **Kut** – Wola Wyżna (MKWR); II. **Kut** – Królik Polski i Wołoski (MWKR); III. **Kut** – Darów (JWK); pola w kształcie kąta: 1. *za Obuazom byu Kut | tam takje močydua byuy | co davno konopje močyli || že tam močyš | a na Kut'i | tam sut take močydua | to tam močymy || na Kut'i | vjyncy by pasovau žy tam kund jakiši tego pola mušau być;*

por. ukr. *kut* ‘kąć’ [NGH 188]; *kut* ‘przestrzeń w kształcie kąta między rzekami, górami’ [NGB 24].

Kut Mały – pole; Darów (JWK); *kut* mniejszy niż inne znajdujące się w pobliżu pola o podobnym kształcie.

Kut Nyżni – pole; Darów (JWK); *kut* leżący poniżej innych znajdujących się w pobliżu pól o podobnym kształcie.

Kut Wielki – pole; Darów (JWK); *kut* większy niż inne znajdujące się w pobliżu pola o podobnym kształcie.

Kut Wyżni – pole; Darów (SENT 14); pole w kształcie kąta leżące wyżej niż inne o tym samym kształcie. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kut.

Kut za Siwinami – pole; Daliowa (SENT 14); pole w kształcie kąta za łąkami o nazwie *Siwiny*. Zob. *Siwiny*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kut.

Kuźnia, gw. *Kuźńa* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); miejsce, gdzie znajdowała się kuźnia i inne budynki należące do kowala: 1. *bo kuźńa byua | koval byu i kuźne mjau* 2. *tam byu Cygon za tamtym dymym drugijm kouo żyki | Cygũn mjoũ kuźne pjyršo klasa.*

Kyciera Jałowa, zob. **Kiczera Jałowa**.

Kyciera Telepkowa, zob. **Kiczera Telepkowa**.

Kyciera Turczakowa, zob. **Kiczera Turczakowa**.

Kyczurky, zob. **Kiczurky**.

Kyćurka, zob. **Kiczurka**.

Kydiwka, zob. **Kydówka**.

Kydówka: **Kydówka** – część wsi; Wola Wyżna (MWKR), **Kydiwka** (BWK); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska **Kyd*.

Kytowec, zob. **Kitowiec**.

Ladiszówki, zob. **Lidyszowa**.

Las Biskupi – las: I. **Las Biskupi**, gw. *Laz B'iskuپی* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Las Biskupi** – Daliowa (MWKD), **Biskupij Lis** (SENT 5); III. **Las Biskupi** – Jasiel (MWKR), **Biskupij Lis** (SENT 5); IV. **Las Biskupi** – Wola Niżna (MWKR), **Biskupij Lis** (SENT 5); las będący własnością biskupa (biskupstwa w Przemyślu).

Las Bohdan – las; Barwinek (MWKD), **Bogdan** (ZS II 12); las, którego właścicielem był człowiek o imieniu *Bohdan*. Zdzisław Stieber odno-

tował w Barwinku nazwę *Bogdan*, z pewnością odnoszącą się do tego samego obiektu co *Bohdan*. Według badacza, głoska *g* w imieniu *Bogdan* jest „pochodzenia nie tyle polskiego, co rumuńskiego, bo imię *Bogdan* było częste właśnie u Rumunów. *Bogdan* w Barwinku można by wyprowadzić z przymiotnika dzierżawczego **Bogdań*, w którym *ń* mogło stwardnieć skutkiem «łemkowskiej dyspalatalizacji»” [ZS II 12].

Las Górski: Las Górski, gw. *Laz Gůrski* – las; Kamionka (BT), **Górski las** (1861–1864 E 1); las porastający wierzchołek góry; rosący w górze: 1. *Laz Gůrski ijes pšet Krulickim | bo Krulicki ijes trošečke dalej || może dlatego że to taka gurka fšrut pul | bo to iez oduončone* 2. *za to že na guže ijes* 3. *Laz Gůrski dũ Gůrskjeggo xe ·tam ũd Lubatovy | ũd lubatoski strůny || bũ dũ gůry dũ Gůrskjeggo || Las Krulicki nũ to iedyn koŕo drugjeggo | bũ ũt Krulika ũt fši Krulik*.

Las Gromadzki – las: I. **Las Gromadzki**, gw. *Laz Grũmacki* – las; Posada Jaśliska (BT); II. **Las Gromadzki** – Zawadka Rymanowska (BT), **Hromadzki Lis** (SENT 10); III. **Las Gromadzki** – Jasiel (MWKR); IV. **Gromadzki Las**, gw. *Grũmacki Las* – Jaśliska (BT); las należący do gromady, całej społeczności jakiejś wsi: 1. *bo byũ gromady || kaŕda mjescowoŕŕ mjãuã grũmackje lasy | Jaśliska | Dalova grũmacki laz mjãuã* (Posada Jaśliska); 2. *na zbočax P'iotruša iez Laz Grũmacki || to iez las vjejski | bo kjeđŕ byũã vŕasnoŕ ũemkuf || laz gromady | bo byũy gromady včešnej | dlatego Laz Gromacki* 3. *to byũ vjejski las* (Zawadka Rymanowska) 3. *Gromacki Las to je za cmyntaŕym pŕyryšy las | bũ to grũmada mjãuã vŕasnoŕ* (Jaśliska);

por. *gromadzki* ‘odnoszący się do gromady wiejskiej, związany z tą gromadą, należący do niej’ [SJP Dor.], por. także ap. *gromada* od XV w. ‘większa liczba jednostek zebranych w jednym miejscu, grupa, zespół’, wieś, osada; mieszkańcy wsi, osady; rada, zebranie mieszkańców wsi, będącej jednostką administracyjną’ [SE Boryś 179]; por. *gromada* ‘jednostka podziału administracyjnego na wsi; wieś, osada; także mieszkańcy wsi, osady’ [SJP Dor.]; *gromada* ‘wielka ilość, tłum’, ‘wieś, jednostka administracyjna’ [SE Sławski I 347]; *gromada* i *grumada* (w 15. i 16. wieku); *grumadki* ‘kupki chróstu, stopy (zapalane w Wielki Czwartek dla ogrzania dusz nieboszczyków)’, z ‘kupy luźnej’ na ‘kupę zorganizowaną’ u nas przeniesione: *gromada*, ‘gmina’, *gromadzki*; *gromadzić*; *gromadnie* [SE Brückner 158].

Las Hrabyna, gw. Jasiel (MWKR); las, w którym w drzewostanie prze-
wazyły graby;

por. ukr. *hrab* ‘grab’ [NGH 85]; *hrabnik* ‘las grabowy’ [ZS 30]; *grabina* ‘grab w lesie, drewno grabowe’ [SS Urb. II 482]; *grabina* ‘lasek lub zarośla grabowe’ [SJP Szym. I 689]; *grabina* ‘grab, drzewo grabowe, gaj grabowy’ [SW I 893], *grabina* ‘las grabowy lub zarośla grabowe, młody las grabowy’ [SJP Dor.].

Laski – las; Jaśliska (UNM II 19); las, w którym rosło dużo leszczyny. W gwarze mieszkańców Jaślisk rzeczownik *laska* gw. *loska* oznacza leszczynę; por. leszczyna pospolita (*Corylus avellana*) [AR]. Zob. Pod Laskami.

Las Kitowiec, zob. **Kitowiec**.

Lasky – potok; Surowica (1851 MKG-S); potok, którego brzegi porastała leszczyna. por. *liska* ‘leszczyna’ [UL 139], gw. *laska* (*loska*); por. leszczyna pospolita (*Corylus avellana* L.)’.

Las Maj – las; Barwinek (MTP 1); motywacja niejasna; może las zasadzony w maju. Zob. Majówka.

Las Ostrzysz, zob. **Ostrzesz** (las).

Las Pański – las: I. **Las Pański** – Kamionka (MWKD); II. **Las Pański** – Czeremcha (MWKR); las należący do pana, właściciela majątku ziemskiego;

por. *pański* ‘odnoszący się do pana – bogacza, arystokraty lub właściciela majątku ziemskiego’; *pańskie* ‘pola uprawne dawniej należące do „panów” (dziedziców, właścicieli wsi lub gruntów)’; *pański* ‘pana = nie służby, dworski’ [SW IV 42]; *pański* ‘przym. od pan’ [SJP Dor.]; *pański* przestarz. ‘odnoszący się do pana, należący do pana, taki jak u pana, bogacza, magnata, arystokraty, właściciela majątku ziemskiego’ [SJP Szym. II 596], por. także ap. *pan* ‘bogacz, dawniej także posiadacz majątku ziemskiego, w Polsce przedzobiorowej: możnowładca, magnat, arystokrata’ [SJP Szym. II 590].

Las Piotruś – las; Daliowa, Tylawa (SMMT); las na górze Piotruś. Zob. Piotruś.

Las Polanka – las; Barwinek (1851 MKG-B, 1851 ZDDB); prawdopodobnie część lasu, gdzie znajdowała się niewielka polana.

Las Popelak, zob. **Popielak**.

Las Popiński, gw. *Las Popiński* – las; Lipowiec (BT); las należący do popa: *bo należaą do popa*.

Las Sadzonki – las; Darów (JWK); nazwa od ap. *sadzonka*; prawdopodobnie miejsce, w którym posadzono młody las albo hodowano sadzonki na potrzeby upraw leśnych;

por. *sadzonka* ‘siewka wyjęta z gleby w szkółce lub z samosiewu i przeznaczona do sadzenia w szkółce (do szkółkowania) lub w uprawie. Sadzonki mogą być jednoroczne lub wieloletnie, szkółkowane lub nieszkółkowane’ [EL].

Las Spółka – las; Zydranowa, Tylawa (SMMT); las należący do jakiejś spółki.

Las za Kozíncem – las; Darów (JWK); las za polem, w którym wypasano kozy. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Koziniec.

Laszczyńy, gw. *Laščyny* – pola, pastwiska, nieużytki; Posada Jałlińska (BT); grunty, na których rosło dużo leszczyny, w gwarze *laszczyńy*: 1. *Laščyny to byu taki teryn pŕrŕšnyntyj laščynami* 2. *tam byu barzo dužo ožexuf | bo my tam krovy pašli | pamjyntum* 3. *Laščyny to byu pole tego Šidora | biskuŕje | bu luže žyržavili te Laščyny | to byu orne i pašfisko i kšaki i laski i čerešne i řysko*.

Las Zwierzyniec, zob. **Zwierzyniec**.

Latowiska, zob. **Litowyska**.

Lazarowka: **Lazarowka** – potok; Lipowiec, Jaśliska (1869–1877 E), **Lazarowska** (1553 SH-G II 120); nazwa niejasna, może pochodzić od ap. *laz* (według map katastralnych Lipowca z 1851 r. obok potoku znajdowały się pola o nazwie Lazowa) albo od gruntów Glazarówki, w tym przypadku byłby to wariant miana potoku Glazarówka z redukcją grupy spółgłoskowej *gl* do *l*. Nazwa pojawiła się już w 1553 r. w dwóch dokumentach, w których a) „Jan Dziaduski, biskup przemyski, nadaje pracowitemu Andrzejowi Kochanowi, poddanemu biskupiemu z wsi Daliowej, 1 1/2 łanu do wykarczowania między granicami wsi Lipowiec i Possada miasta Jaślisk, koło potoku Lazarowska wpadającego do potoku Lipowiec” [SH-G III 60]; b) „Jan Dziaduski, biskup przemyski, wydaje przywilej lokacyjny części wsi Lipowiec nad potokiem Lazarowska, wpadającym do potoku Lipowiec” [SH-G II 120]. Por. Ruski Potok, Łozowa, Glazarówka.

Lazarowska, zob. **Glazarówka**.

Laz Jasiennik, zob. **Jasiennik**.

Lazowa, zob. **Łazowa**.

Lazy, zob. **Łazy** (VIII).

Leculka – potok; Królik Polski i Wołoski (1851 MKG-KW); strumień płynący z obszaru Królika Wołoskiego w kierunku Królika Polskiego – może od słowa *lacki*, *laccy* daw. przym. odpowiadający rzecz. Lach ‘Polak’ (używanemu na Litwie i Rusi) [SJP Dor.];

por. *lacki* 1. ‘polski’, 2. ‘katolicki (u Rusi)’ [PSDP 178]; w analizowanej nazwie od przymiotnika *lecka* zamiast *lacka*, jak w nazwie wsi Wola Lecka [NWDS 87]; por. huc. *lachy* ‘Polacy’, *lackyj* ‘polski’ [Janów 2001: 113]. Zob. Morwawa, Tabor, Morbach.

Ledyszowa, zob. **Lidoszowa** (pole).

Leidyszowa, zob. **Lidoszowa** (potok).

Lejdiszowa, zob. **Lidoszowa** (potok).

Leniska, zob. **Lniska** (polana).

Lepedar, zob. **Lespedar**.

Lespedar: **Lespedar** – potok; Moszczaniec, Wisłok Wielki (NWDS 87, *przez potok Lespedar nazwany* 1786–88 HE III 35, 1447 SH-G II 149), **Lepedar** (1839 SM); l.d. Wisłoka; nazwa pochodzi od rum. rzeczownika *lespede* ‘płyta kamienna’ [NWDS 87]; nazwa strumienia pojawiła się już w dokumencie z 1447 r., w którym krajnik i kniaziowie wsi królewskich Odrzechowa i Szczawne, określając posiadłości królewskie w górach,

wymieniają *Moszczanyecz* z wszystkimi wierzchowinami aż do potoków *Lespedar* i *Werbicza* [SH-G II 149].

Leszczackyj Potik, łem. *Leščackyj Pořik* – potok; Zyndranowa (BT); potok, na którego brzegach rosła leszczyna: 1. *to byuo zřiqzane z leščynom* 2. *laščyn tam dužo i na ožexy my davnej xožiłi*;

por. leszczyna pospolita (*Corylus avellana*) [PR 48].

Leszczyny, gw. *Leščyny* – pola; Królik Polski i Wołoski (BT); pola, na których rosły leszczyny: 1. *pola orne byuy i zakšačone tyñi leščynañi* 2. *Leščyny za cerkviũm ta gũrka | nazyvajũm Leščyny bũ tam laski rosuy | na ožexy se tam xũžiũo | tag zũstaũy Leščyny*.

Lewczykównia: **Lewczykównia**, gw. *Lefčykũvnia* – część wsi; Wola Niżna (BT), **Lewczykównia** (MWKR); nazwa utworzona od nazwiska *Lewczyk*: 1. *Lefčyk tu mješkaũ za Xaũupnikũm f tyx dũmax | tego dũmu juž ni ma i tyx Lyfčykũv ni ma | bũ te dũmy rũzebrałi | bũ byuy starše | juš pobudovałi dũmy nove | Kłimkiewič tam pobudovũũ* 2. *tag do vno mĩvĩli Lefčykũvnia | bũ na tym placu Lefčyki mĩyškałi*.

Lichacz – góra; Kamionka (MWKD); prawdopodobnie od *lecha* ‘klepisko, zagon’ [ZS I 29]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Liszny.

Liciwski Wrch – góra; Polany Surowiczne (1861–1864 E 1); na wierzchu wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku **Łyc*, *Łyciuk*. Por. Hora Łyciwska, także Polańska Góra, Horbki Sabaryniackie, Makowerty.

Lidoszowa:

– pole; **Lidyszowa**, gw. *L'idyšova* – pole; Szklary, Posada Jaśliska (BT, 1869–1877 E), **Lidoszowa** (MWKD), **Ledyszowa** (UNM II 21), **Ladyszówki** (1854 MKG-Sz); nazwa z motywacją przynależnościową – grunty, których właścicielem był gospodarz o nazwisku **Lidysz* albo *Ładysz*;

– potok; **Lidoszowa** – Posada Jaśliska (MWKD), **Lejdiszowa** (HE XV 73), **Leidyszowa** (1869–1877 E); strumień długości 4 km, p.d. Jagusztyny; potok, który przepływa przez grunty o nazwie Lidoszowa, Lidyszowa.

Lidyszowa, zob. **Lidoszowa** (pole).

Lipowczik, *Lipuvčik* – potok; Zyndranowa, Lipowiec (1889 SM 1); potok płynący w kierunku Lipowca.

Lipowica, zob. **Lipowiecki Potok**.

Lipowica Bach, zob. **Lipowiecki Potok**.

Lipowiec, zob. **Lipowiecki Potok**.

Lipowiec Babej: **Lipowiec Babej** – część wsi; Lipowiec (Bata 2014:

183; Grzesik, Traczyk 1992: 77), **Lipowiec Babey** (1747 LL) **Lipowiec Babej** (1527 SH-G II 119); pierwszy człon oikonimu pochodzi od nazwy strumienia, drugi od nazwiska zasadźcy – *Babey*.

Lipowiec Babey, zob. **Lipowiec Babej**.

Lipowiec bach, zob. **Lipowiecki potok**.

Lipowiecka Góra: **Lipowiecka Góra** – góra; Lipowiec, Posada Jaśliska, Wola Niżna (1889 SM 1, 1884 SG V 290, 1869–1877 E); **Góra Lipowska** (1779–1783 MM); od nazwy wsi Lipowiec. Por. Kamień, Bieszczad.

Lipowiecki Potok: **Lipowiecki potok** (1884 SG V 290), **Lipowiec bach** (1861–1864 E 1), **Lipowica Bach** (1851 MKG-L), **Lipowiec** (1640, 1626, 1627 AMJ), **Lipowiec** (1747 LL, 1594 AD, 1535 SH-G II 120); nazwa od lipy (*Tilia platyphyllos* L.) [AR]; „potok górski także Bielczą zwany, wytryska z granicznego grzbietu Karpat, w dziale dukielsko-skolskim na granicy Galicyi i Węgier, z pod Lipowieckiej Góry, czyli Kamienia (863 m. szt. gen.), ze źródeł leśnych na granicy gmin Lipowca i Czeremchy, w powiecie sanockim. Zrazu płynie na zachód granicą tych gmin parowem leśnym, potem łączkami, a przejąwszy z lew. brzegu pot. Beskid, przechodzi w obr. gm. Lipowca; zwraca się na północno-północny wschód, płynie między chatami Lipowca, zasilając się licznymi strugami, tak z prawego jak z lewego, poczem przechodzi w obręb Jaślisk, i tutaj na granicy z Posadą, uchodzi z lewego brzegu do Jasiołki. Nad doliną tego potoku wznoszą się od wsch. Horbki (661 m.), a od zach. lesista Tokarnia (695 m.)” [1884 SG V 290]. Por. Bielcza (strumień), Belcza.

Lipowiec Krupej: **Lipowiec Krupej** – część wsi; Lipowiec (Bata 2014: 183; Grzesik, Traczyk 1992: 77); **Lipowiec Krupey** (1747 LL), **Lipowiec-Krupej** [1535 Bata 2014: 183, SH-G II 119]; nazwa pochodzi od nazwiska zasadźcy – *Chrupej* lub *Krupej*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Lipowiec Babej.

Lipowiec Krupey, zob. **Lipowiec Krupej**.

Lipowiecz, zob. **Lipowiecki Potok**.

Lipowska B – góra; Lipowiec (1779–1783 E 2); góra należąca do wsi Lipowiec. Por. Tokarnia.

Lipowska Droga, gw. *Łipofsko Drûga* – droga; Lipowiec, Wola Niżna (BT); polna droga łącząca Wolę Niżną i Lipowiec: *Łipofska Droga bo można pšejexaż z Łipofca dũ kũścoŭa dũ cerkf'i na Voli 2. L'ipofsko Drûga za to še nazywaŭa L'ipofsko Drûga | bũ z Voli pšyxũżili dũ Lipofca i z Lipofca na Volũm.*

Lipowskie Jamy, gw. *Łipofskie Ĵamy* – kamieniołom; Lipowiec (BT);

kamieniołomy na górze Kamień należące do mieszkańców Lipowca. Zob. Kamień, Stare Jamy, Okrągła Wysypa.

Lipowski Las – Zyndranowa (BT); las będący własnością wsi Lipowiec. Zob. Do Lipowskiego Lasu.

Lis Riczky, zob. **Riczky**.

Liszczyky – pola; Zyndranowa (TG 11); nazwa od zarośli leszczyny; por. łem. *liszczyna* ‘leszczyna’ [Rieger 1995: 76]; ukr. *liszczyna* ‘leszczyna’ [NGH 85, NGB 24].

Liszna – potok; Zawadka Rymanowska (MWKD); potok, który płynie przez grunty o nazwie Liszny.

Liszny – pole; Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa niejasna; może w związku z dawn. *liszna – lecha* ‘zagon’ [NWDS 89];

por. *lychyj* i *lysztyj* ‘pozostałość, nieużytek’ [ZS II 45], *lecha* ‘klepisko, zagon’ [ZS I 29]; *lecha* ‘szeroki zagon, grzęda’ [SJP Dor.]; por. *lecha* ‘zagon, grzęda’ [SGP Karl. III 18–19].

Litowyska: Litowyska, Latowiska, gw. *Latoviska, Litovyska* – las; Daliowa (BT); miejsce wypasu bydła: 1. *na Litovyska zafše še muvijo | Na Litovyska | no i teraz naved muvjom na Latoviska | kto še tam orjentuje troxe* 2. *Litovyska tam luže pašli krovj | tam ne byjo zarošnynte*;

por. *litowyszcze* ‘miejsce przebywania bydła w lesie’. Wyraz *letowisko* w tym znaczeniu znany jest także na Wołoszczyźnie Morawskiej [ZS II 46]. Ukr. *litowyszcze* ‘miejsce w lesie, w którym przebywa bydło’ [NWDS 89]; *litowyszcze* ‘miejsce wypędzania i wypasu bydła w lecie’ [NGB 25, 107].

Lniska:

– pola; **Lniska**, gw. *Lńiska* – Wola Niżna (BT); pola, na których siano len: 1. *my tu juš po sfojemu nazyvałi Lńiska Jedne | Drugje Lńiska || Lńiska byuj tu pšet Šaxtañi po levej stroñe | bo tam len byu šany* 2. *tam davñej len šali i zostauj Lńiska*;

– polana; **Lniska**, gw. *Lńiska* – Lipowiec (BT), **Lynysko** (SENT 14), **Lynyska** (BWK), **Polana Leniska** (1851 OGL), **Leniska** (1851 MKG-L); duża polana na górze Kamień, na której uprawiano len: 1. *Lńiska to sum juž na čeremšańškim | pole | Čarne Muaki i Lńiska | len | len ta· my šali v leše lyn || šali my kouo pñyñž do žešyñž aruv lnu || lyn še šauo | vybjerauo še i rošijo še* 2. *Lńiska tam luže lyn sołi || dužo tu byjo tkočy | na Pusaže dužo kamjynažuv byjo | a tu v Jašliskax byjo dužo tkočy | co drugi to tkač*.

Losowa Bach, zob. **Łozowa** (potok).

Loziny Bach, zob. **Łoziny** (potok).

Lozyny Bach, zob. **Łoziny** (potok).

Luśnia, zob. **Łuśnia**.

Lynyska, zob. **Lniska**.

Lynysko, zob. **Lniska** (polana).

Łabaczka:

– polana, las; **Łabaczka**, gw. *Ůabačka* – Posada Jaśliska (BT); współcześnie las, dawniej polana na stoku góry Kamień, na której zasadzono drzewa, z powodu braku pastwisk wypasano również na niej byki, pilnowano je, aby nie deptały („łabały”) sadzonek: 1. *Ůabačka to jes· tyš polana || na tej polanie pšed vojnóm ješče nŷ byŷo zasažune lasym || byŷy pastfiska | luže xovałi byki i tam byŷy te košary | co pašli pšyz žen a na noz zamykałi | i tak pšes caŷe lata || byŷy sazonki potem juž | no to možna byŷo pažž na tyx ŷiŷkax | ale čšeba byŷo juš te sazonki baržo pilnovaž žeby krovy ne pošŷy || to byŷy p·ograzane tag | žeby nogami ne ŷabać | s takjiego toto vžŷli* 3. *na tyj Ůabačce vypaz bykŷv byŷ | vypasałi luže bydŷo i pŷ lasax || potym byŷy lasy sažune | lasy zamykałi i te lasy do žiš sŷm lasmi | a do vno byŷy pašfiska*;

– potok; **Łabaczka** – Posada Jaśliska (IPG); potok długości 2,1 km; l.d. Jasiołki; nazwa od polany (dzisiaj lasu) *Łabaczka*;

por. gw. *laby* ‘nogi zwierząt’ [Słabczyński 2015: 109], także nogi człowieka; gw. *labać* ‘deptać’; *laba* dial. ‘łapa’ [SE Sławski IV 397].

Łachy – pole; Daliowa (SENT 14); por. ap. *lacha* ‘odnoga rzeki lub dawne jej koryto o płytkiej, zwykle stopniowo wysychającej wodzie, często pokryte zaroślami lub zmieniające się w mokradła’ [SJP Dor.];

por. ukr. *lachta* ‘odnoga rzeki, boczne koryto rzeki, łacha’ [UTH 34].

Łaciwka – część wsi; Kamionka (MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Łaciak*.

Łamance, zob. **Łamańce**.

Łamańce: **Łamańce**, gw. *Ůamańce*, *Ůiamańce* – pole; Jaśliska (BT), **Łamance** (1594 AD); pola orne, które według przekazów ustnych powstały w miejscu zniszczonego, wylamanego przez burzę lasu: 1. *naž dom ješče z Ůamańcuv jes | z žževa z Ůamańcuv jez budovany | to čšysta la ·do tyŷu ličonc | tyšonc sedemset pŷjonty rog no to ile to žževo rosŷo | to znovu moguŷo sto pŷieńžešond lad rosnoć | ješli vŷižimy takje bale žževne | no moguŷo być s tyšonc pŷieńsetnyx lat | spšet pŷieńćiu vŷjekuf po prostu to žževo moguŷoby naved być | i Ůamańce i že ŷakaž vŷjelka buža byŷa | i vyŷamaŷo mnustfo žževa i to Ůamańce po prostu i na Ůamańcax na Ůamańcax* 2. *Ůamańce a to byŷy dlatego Ůamańce | ješče teraz časaŷi ŷa ·guemboko pŷuk pušćić na tyx Ůamańcax | to pšŷježe po tyx zghŷityx kožŷnax || i to byŷy | vŷiatry šŷŷy pouŷdŷniove | i to byŷu las pšes caŷŷy čas || ješče naša stara xaŷŷupa | mŷvŷiŷm*

| *ješče xaupa ta | ta Kûpyrstyńskŏgo | Malaža | to bya ješče vuašne budovana z lasu ktury poxoži z ževa vyčinanego v leše na Uûmañcax || Uamañce dlatego | žy uûmauo | nu uûmauo | Uamañce.*

Łan – pole: I. **Łan**, gw. *Uûn* – Jaśliska (BT); II. **Łan**, gw. *Uûn* – Posada Jaśliska (BT); III. **Łan** – Rudawka Jaśliska, Wola Niżna (MWKR); duży obszar pól uprawnych; nazwa powstała od słowa *lan* – w gwarze mieszkańców Jaślisk i Posady Jaśliskiej *a* wymawiane jest jako *u*: 1. *myśle žy vÿnykšo pûvješxña | Uan Uûn bu zbože to nazyváli uany zboža | a jag ne byuo upravy | nu ta pevnie uûn || tak myśle | bu to cauo iydnakovo vjelko pûvješxña byua | tako v jednym mjescu* 2. *Uûn to ud uanu | pu xuoopsku uûn* 3. *kŷze pole to byu jedyn uan || tam byuy dva uany | ale to byuy biskupje | to fŷysko biskupje pole | no i Uon Uon zostou Uon od uanu || a uan od dvžešća pjeñž do čŷyžešći pjeñc xektaruf* 4. *tag nazyváli Uûn | to jes: tako uûnka pÿnyñc xektaruf* 5. *uany tam byuy | biskup tam mjou | xuoopi tu mjeli bližy || byua rûvnina i uany byuy takje || za Barnofcem byu Uûn | s kraiu Majfuka | daŷi Krakoz | a pužni Pûdvÿšpole. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łan.*

Łan Biskupi – pole: I. **Łan Biskupi**, gw. *Uûn B'iskupi* – Posada Jaśliska (BT, UNM II 21); II. **Łan Biskupi** – Jaśliska (UNM II 19); pole o powierzchni jednego łanu należące do biskupa (biskupstwa w Przemyślu): 1. *na drugij struñe to juž byu nazvanyj na Uûnie || uûn | uany tam byuy | niby biskup tam mjou i xuoopi tu mjeli bližy* 2. *vuaścicelym byu biskup || z jednej strony mjauo ze sto pyñžsund metruf šerokošći | naved vÿncyj | bo to byuo do potoka i pužnej ješče nat potokiem || to značy | muj ojeec košuu šano | to jednom kupke sobje a dvje biskupovi | jag vykašali || ale to vykušali pomjynzy tylko kšoki || byua tako puažinka na čŷyžešći aruf | vykošili to | zaž na dvažešća čŷyžešći aruf || pužnej vžeuo to pajstfo | zalešili.*

Łan Plebański – pole; Jaśliska (1630, 1626 AMJ); pole (łan) należące do plebana (księdza).

Łan Popowski – pole; Lipowiec (1747 LL); pole (łan) należące do popa.

Łany Biskupie, gw. *Uany B'iskupje* – pola; Posada Jaśliska (BT); łany będące własnością biskupa (biskupstwa w Przemyślu): 1. *bo byuy biskupa | tam s tyuu ut Polan* 2. *Uany B'iskupje | bu pole byuo biskupa.*

Łany Cerkiewne – pola; Zawadka Rymanowska (MWKD); pola, łany będące własnością parafii greckokatolickiej, cerkwi;

por. *cerkiewny* ‘związany z cerkwią – świątynią lub Kościołem prawosławnym’ [SWJP 98].

Łanykiwka – część wsi; Kamionka (MWKD); nazwa utworzona od nazwiska *Łanyk* – od *lan* [Rymut II 33].

Łapewnik: **Łapewnik** – potok; Moszczaniec (MKWR), **Łapewnyk** (BWK); motywacja niejednoznaczna; nazwa prawdopodobnie nieco zniekształcona, por. Wapewnyk (Wapielnik) – od wapnistego podłoża (otoczenia) potoku.

Łapewnyk, zob. **Łapewnik**.

Łaszcze – pole; Szklary, Daliowa (MG); por. ap. *laz*, lm. *lazy*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Ławeczki, gw. *Ůavečki* – las; Daliowa (BT); miejsce w lesie (w pobliżu biskupiej willi), gdzie znajdowały się ławeczki, na których podczas spacerów odpoczywał biskup Jan Sebastian Pelczar: 1. *to byyyj iješče tag zvane Ůavečki | to byya nazva od Ůaveček | že biskub otpočyvaŮ | to byyo na Spalonej || ot Spalonej čongyy še te Ůavečki* 2. *tu jak teraz je za Obuazem kušćiuŮek | nu to tym potokiem | tam byya druĝa | tam otpočyvali i Ůavečki nazvali | albo myšlivi še umavjiali na Ůavečkax*.

Łaz – pola: I. **Łaz**, gw. *Ůas*, *Ůos* – Jaśliska (BT, 1626 AMJ) ; II. **Łaz**, gw. *Ůas* – Barwinek (BT); III. **Łaz**, gw. *Ůas* – Tylawa (BT); IV. **Łaz** – Daliowa (MWKD); pola w lesie albo przy lesie (powstałe z wykarczowania zarośli), na których głównie koszone trawę i wypasano bydło, rzadziej siano zboża czy sadzono ziemniaki: 1. *Ůas to jes tam jak PŮt Kamorkom yno f struŮe L'ipofca | vjyncy šano tam mjeli* 2. *Na Ůas še ježe tŮm druĝŮm že Ežo mjyškŮŮ | za Kaplićkom byŮ taki vyĝuŮeg i prosto na Ůas | tam šana mjeli | sažili tyš yno maŮo | bu to blisko lasa sarny i žiki šysko nišcyŮy* (Jaśliska) 3. *Ůas taka Ůonka v leše | ja paŮjentaŮ | bo ja pas tam krovy na tyj Ůonce* 4. *Ůaz davnej to byya Ůonka | tam vidać | zagonki byyyj takje poorane | teraz jez las | strašlivy las || myšmy tam xožili na čerŮice na małiny | krovy še tam pasŮo | na šano tam tato košiu || myšmy tam xožili sušyc | to byyo na Ůaže | Ůas* 5. *Ůaz jag ja zapamjentaŮ | to tag nazывali | a skont to poxoži | to trudno povježeć* (Barwinek) 6. *Ůaz jag droga ot cerkvi v gure | vyjexaŮo še ot košćoŮa z Vołi i vyjexaŮo še tam | nazывali Ůaz i vyjexaŮo še na pŮlane | Macova Polana | Mac takje nazvisko || ta polana mjaŮa ošym xyktarŮf | na MacovŮm PŮlane | on tu na Vołi tyn Maž mjేశkaŮ koŮo sklepu* (Wola Niżna) 7. *Ůa zrubli žy čša lyžž na nego na tŮm gŮre || Ůas | na Ůaz izymy || za Ůazy my fčora byli | tag my muvili | bylimy fčora za Ůazym na gzyby || juš pšyxodzŮm na i-ne nazviska | kto ješče ze staryx paŮjenta | može i nyktužy paŮjyntajŮm | ale to še zapŮmni || to še zapŮmni | bu to nik tego teruž ne Ůzyva || dovno še šŮo na pole s krŮvami | šlŮimy*

na te Puxaľiny | a kroyy pošuy dŭ lasa | šuy aŭ na čyrymšańskŭje Lńiska | to juŭ ŭies pšet kańińuńuńym || tam byu las Čeremxa | pola čeremšańskŭje || tam saľi len i potem ĭak ten len zebraľi | naše kroyy šuy pšes Čarne Mŭaķi | tak še nazywaŭo | i na te Lńiska || neras čša byuo šukać | ale byu taki pšes || Kańiński mŭaŭ psa | co znalaz byduo | co ŭe byuo | kšyknŭy yno | P'ikuŭ idi po xudobu || potym tego psa struľi Ukarŭińcovi Źyŭi | bu ĭym | Źyŭi mŭel'i kŭšarne mŭyso | tyn pšes byu silny | ŭeši to mŭyso višaŭo f šyńi | tam byu ŭydoški dŭmek | ŭe mŭyškaŭ Farbańec P'iotr | ŭn tera-zmar | tam byu Kańiński | i toto kŭšarne ŭeši pšes puńskočŭy | s kouka vŭŭy i obgryz i tego || juš tag Źyŭi kŭmbinŭval'i | ŭy trutke puńdryktŭval'i i še tyn pšes- struŭ (Posada Jaśliska) 8. tam pola byuŭ tam nazyval'i Ŭos | kŭjedŭs tam byuŭ pola orne | bu tam saŭiľi | bo ĭak pańientam | ĭag ĭego mama opoŭĭadaŭa | tam karpŭjele saŭiľi na Ŭaŭe i tam zboŭa | fšyso tam a teruŭ laz ŭy ņy pšeiŭe (Wola Niŭna);

por. *laz* przeważnie w liczbie mn.: *lasy* ‘trzebież w lesie przez wypalenie czy wykopanie’ [SE Brückner 308]; *laz*, *lasy* pastwiska na ‘zrębkach’. *Laz* (u Podhalan) ‘miejsce, wypalone z zarośli na polu’, *łazki* ‘las wypalony pod siew’ [SGP Karł. III 69]; ukr. *laz* oznacza m.in. polanę lub pole w lesie, pod lasem, nazwa częsta na całym Podkarpaciu [NWDS 92]; *laz* ‘sianożęć (polana) w lesie’, potem ‘każda sianożęć’ [NGH 42]; por. łem. *laz* 1. ‘polanka lub pole uprawne w lesie lub pod lasem’, 2. ‘polana leśna’, 3. ‘cząstki pola uprawnego’ [ZS II 44]; *laz* ‘pole zarośnięte krzakami i młodymi drzewami, które trzeba wyciąć i spalić’, ‘pole w lesie’ [Rieger 1995: 77].

Łazce, gw. *Ŭasce* – pola; Daliowa (BT, 1851 MKG-Dal); niewielki łąz; por. *Łasci* – zdr. od *Łazy* [ZS II 44]: 1. *byľi tam Ŭasce | no to pole take | kaŭdy ŭeš kavou pola svoĭom nazve mĭouŭ || no to luŭe še orińtoval'i ŭe to ĭes | povŭieŭaŭ na Ŭasce | to juŭ vŭieŭaŭ | ņe tu ņe tam tylko tam*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Łaz Chorwatowski – pole; Jaśliska (1642 AMJ); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Chorwat* – nazwisko utworzone od rzeczownika *chorwat*, w stp. też *charwat* ‘pachołek straży miejskiej’ lub od nazwy narodowości *Chorwat* [Rymut I 82].

Łazcowa Dalilka, zob. **Daliówka Łazcowa**.

Łaz Duchłowski – pole; Jaśliska (1644 AMJ); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku **Duchla*, por. np. nazwiska *Ducha*, *Duchalik*, *Duchala* – od *duch*, *duchać* ‘dmuchać, dąć’ [Rymut I 155].

Łaz Dudłowski – pole; Jaśliska (1642 AMJ); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Dudla* – od psł. **dudŭla*. **dudŭlo* ‘wypróchniałe drzewo, dziupla’ [Rymut I 156].

Łazek – pole: I. **Łazek**, gw. *Ŭazek* – pole; Tylawa (BT); **Łazok** – (ZS II 45); łem. *lazok* – zdr. od *laz* [Rieger 1995: 77]; II. **Łazek** – Wola Wyżna

(MWKR); zdr. od *łaz*: *Ųazek tam dałj jez | Ųaz | a tu jez Ųazek | jak ten domek | co byu v leše | no to tu Ųazeg nazywałi*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Łazek pod Kamarką – pole; Jaśliska (1640 AMJ); niewielki łaz u podnóża góry Kamarka.

Łazek pod Kamieniem – pole; Jaśliska (1640, 1643 AMJ); pole (nie wielki łaz) leżące u podnóża góry o nazwie Kamień.

Łazki – pole; I. **Łazki** – Rudawka Jaśliska, **Łaziki** (1768 ADB); II. **Łazki** – Wola Wyżna; III. **Łazki** – Wola Niżna (MWKR); IV. **Łazki** – Zyndranowa (1851 MKG-Z); V. **Łazki** – Darów (JWK); zdr. od *łazy*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Łaz Kościelny – pole; Jaśliska (1640 AMJ); pole (łaz) należące do Kościoła, parafii rzymskokatolickiej w Jaśliskach.

Łaz Maciechszkowski – pole; Jaśliska (1594 AD); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku **Maciechszek*.

Łaz Madejowski – pole; Jaśliska (1594 AD); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Madej* – od imienia *Amadeusz*, przejmowanego w języku polskim jako *Amadaj*, *Amadej*, *Hamadej* [Rymut II 53].

Łaz Malarzowski – pole; Jaśliska (1644, 1642 AMJ); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Malarz*.

Łaz Markił, zob. **Markiw Łaz**.

Łaz Marków, zob. **Markiw Łaz**.

Łaz Murzynowski – pole; Jaśliska (1594 AD); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Murzyn*;

por. *murzyński*; *murzyć* ‘czernić’; dorobiona już w cerk. na zwykle *-in* (por. *Rusin* itd.) liczba pojed. do niem. *Mohr* z łac. *maurus*, ‘czarny’, co i Grecy przejęli, np. *Maurowłachia*, ‘Morlacy’, dosłownie: ‘ciemni, czarni Włoszy’ [SE Brückner 348].

Łazok, zob. **Łazek**.

Łazok Pustyj, zob. **Pustyj Łazok**.

Łazowa:

– pola; **Łazowa** – Lipowiec (1851 MKG-L); por. ap. *łaz*.

– polana; **Łazowa** – Lipowiec (1851 MKG-L); por. ap. *łaz*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Łazowa Góra, gw. *Ųazova Gůra* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); góra, na której były *łazy*: 1. *to iuż byyy lasy i pola | to iuś f'kierunku Ųisuočka* 2. *Ųazova Gůra | bũ tam Ųaz byu jakis taki | coś byuo | tako pũlana i Ųazova Gůra še nazywaŲa*.

Łazowy – potok; Daliowa (IPG); potok długości 0,9 km, p.d. strumienia Ostrzesz; por. ap. *łaz*.

Łaz Pawełkowski – pole; Jaśliska (1645 AMJ); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Pawełek*.

Łaz Pawła Piechnika, zob. **Łaz Piechniczowski**.

Łaz Piechniczowski: **Łaz Piechniczowski** – pole; Jaśliska (1626 AMJ); **Łaz Pawła Piechnika** (1594 AD); pole (łaz) należące do *Pawła Piechnika*.

Łaz pod Kamarką – pole; Jaśliska (1626 AMJ); pole (łaz) leżące u podnóża góry o nazwie *Kamarka*.

Łaz pod Kamieniem – pole; Jaśliska (1640, 1626 AMJ); pole (łaz) leżące u podnóża góry o nazwie *Kamień*.

Łaz Radziecki – pole; Jaśliska (1615 AMJ); pole (łaz) należące do rady miejskiej.

Łaz Szachowskiego – pole; Jaśliska (1643 AMJ); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku **Szachowski, Szach*.

Łaz Wanczkowskiego – pole; Jaśliska (1594 AD); pole (łaz) należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Wanczkowski* – prawdopodobnie od imienia *Wan = Iwan* albo od niem. n. os. *Wanaz* [Rymut II 651].

Łazy – pola: I. **Łazy**, gw. *Ūazy* – Posada Jaśliska; II. **Łazy** – Lipowiec (BT); III. **Łazy** – Kamionka (BT); IV. **Łazy** – Czeremcha (MWKR, 1854 MKG-Cz); V. **Łazy** – Zyndranowa (TG 11, 1851 MKG-Z, MTP 1); VI. **Łazy** – Wola Niżna (MWKR, 1768 ADB); VII. **Łazy** – Jaśliska (1777 KMJ, 1594 AD), **Łazy** – (1851 MKG-Jaś); VIII. **Łazy** – Daliowa (1851 MKG-Dal); IX. **Łazy** – Wola Wyżna, Moszczaniec (1850 OGM); X. **Łazy** – Barwinek (SMMT, UNM I 65); pola w lesie albo przy lesie (powstałe z wykarczowania zarośli), na których głównie koszone trawę i wypasano bydło, rzadziej siano zboża czy sadzono ziemniaki: 1. *śáli my na Ūaże lyn za Němcůf | lyn i tatarke* || *Ūazy čysto vystempujō | byyy v Jaśliskax L'ipofcu i na Posaże* 2. *Ūazy byyy | to tyž byyo biskupje | tag nazyvali z dovjyn dovna* 3. *Ūazy to tam dałi jaž v guembí lasu | pod Zydranovom* (Jaśliska) 4. *Ūazy Ūazy žež douem nazyvali | pidymy na Ūazy | jo juž ne vjem | že Ukrajińcy mjeli ūazy lipofskie* (Posada Jaśliska) 5. *Ūazy to juž byyy f Kamjonce | Ūazy i Potoki popa tag nazyvali* (Zawadka Rymanowska). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Łazy Doliszniańskie: **Łazy Doliszniańskie** – pole; Polany Surowiczne (BWK), **Łazy Doliszniańsky** (BWK); *łazy* należące do mieszkańców z dolnej części wsi.

Łazy Doliszniańsky, zob. **Łazy Doliszniańskie**.

Łąka – łąka; Jaśliska (1594 AD), por. ap. *ląka*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Babina Łąka.

Łąka Korwinowska – łąka; Jaśliska (1626 AMJ); łąka, której właścicielem był mieszkaniec Jaślisk o nazwisku *Korwin*: w dokumentach miejskich z 1626 r. opisywane są grunty leżące *podle Łąki Korwinowskiej*.

Łąka Kościelna – pole; Jaśliska (1594 ADB); łąka należąca do Kościoła, parafii rzymskokatolickiej w Jaśliskach.

Łąki Tylawskie, gw. *Уоґкі Тылафскіе* – pole; Tylawa (BT); łąki należące do mieszkańców Tylawy: 1. *Уоґкі Тылафскіе бо налезауы до Тылavy* 2. *Уоґкі Тылафскіе быуы там на доле | недалеко яг Іашоука пұуыне | то быуы pola Тылavy*.

Lewczykównia, zob. **Lewczykównia**.

Łęgi – łąki: I. **Łęgi**, gw. *Ууґгі* – Posada Jaśliska (BT); II. **Ługi** – Zawadka Rymanowska (UNM I 71); podmokłe łąki: 1. *te Ууґгі то som моčарына | іо не віуу | таг іо запаміуынтіу іа ·гудалі Ууґгі || шмат pola Ууґґ уоґкі | same уоґкі там ніз ны ізе пұсазіз і певне ұ ·tego || може з уоґґ Ууґгі се зрубіуы | бұ мокре | напровде жы барзо мокре* 2. *мы мјелі уоґке на Ууґґах і кушіуо се то сано такіе на јесеґ на пұтсцүке | бұ то така сфінска серсц;*

por. *łęg* od XIII w. ‘podmokła łąka, zwykle w dolinie rzeki’, w stp. ‘las, zagajnik, pole, łąka lub pastwisko, najczęściej położone nad rzeką bądź na nizinie, podmokłe lub zalewane wodą’, dial. *łęg / łqg* ‘zalewana nizina nadrzeczna, porośnięta wikliną, zaroślami; łąka pastwisko nadrzeczne, podmokłe zarośla, las na ternie podmokłym; miejsce zalane wodą, bagno; równina, nizina’. Ogsł.: np. cz. *luh* ‘łąka; podmokła łąka, łęg; nadrzeczny las’. Psł. **loggь* ‘wygięcie, krzywizna; obniżenie terenu (zapewne w zakolu rzeki), zalane wodą, podmokłe, bagniste, porośnięte trawą, zaroślami, drzewami’ [SE Boryś 299]; *łęg* ‘podmokła łąka, najczęściej w dolinie rzeki lub strumienia, często porośnięta krzewami lub wikliną’ [SJP Szym. II 73]; *łęg* ‘nizina (nad rzeką) porośnięta trawą’ [NWDS 93]; *łęg, ług* ‘nizina, brzeg rzeki nizinny; może mieć związek z łąką’ [SE Brückner 309]; *łqg* ‘pole równinne; błonia na nizinach, pastwiska i łąki nad rzekami; zarośla na łąkach błotnych’ [SGP Karl. III 71]; *łqg, łęg* ‘lasy lub łąki na błotach, łąki bagniste’ [SL II 581]; *łęg* ‘podmokła łąka, najczęściej w dolinie rzeki, porośnięta czasem krzewami’ [SJP Dor.]; *łęg* (łqg, łęk, łęka, ług, łuh, łuk) ‘podmokłe miejsce w dolinie, przeznaczone najczęściej na łąkę’ [Lesiów 1972: 12]; *łęg* ‘łąka lub pastwisko położone w pobliżu rzeki lub strumienia’ [Tichoniuk 1986: 53].

Łoneczki, gw. *Уінечкі* – łąki; Posada Jaśliska (BT); niewielkie łąki przy lesie: 1. *уд уінек | бұ same уінекі там сұм* 2. *Уінечкі то јуз бедум за жекұм | за поткіем || то бедум коуо Сівін те Уінечкі || same кшакі і сұм такіе мауе закұнткі*.

Łoziny:

– część wsi: I. **Łoziny**, gw. *Уозіны* – Posada Jaśliska; II. **Łoziny**, gw. *Уозіны* – Królik Polski i Wołoski (BT); miejsce, gdzie dawniej rosły łożyny: 1. *tu davno быуы уозіны | јесче яг жадег небошчы ·Kasper budovau starom xauupe | no то яг budovau | то карчовау уозіны | бо фыско быуо уозінамі тымі зароснынте* 2. *Уозіны там же Уозінокі мјышкаіум | там довно уозіны*

same rosły (Posada Jaślińska); 3. *bo tam byu teren močarny i to vjyncy te uožiny rosły | né byuo pola žadnego | tam še budovałi || čšy gospodarstfa tam byuy | ale to tag na tyx uožinax še pobudovałi || pole byuo podmokye || po prostu né mjěli še že budovać to v uožinax || do Uožin (Królik Polski i Wołoski);*

– potok; **Łoziny** Czeremcha (JWK), **Łoziny Bach** (1854 MKG-Cz), **Łozyny Bach** (1854 MKG-Cz); l.d. Bielczy; potok, którego brzegi porastała łożina. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Cygańskie Łozyny.

Łozowa:

– polana; **Łozowa**, gw. *Uozova*; Lipowiec (BT); podmokła polana, na której rosła łoża: 1. *Użovovo to byua tak pjenkna polana | las fkoūo i žrudeūko na tyj pūlañe | jlyñe v žimje vode pūyū || ta Użovovo to byua pjenkna polana | tag jagby žom ktož | né vjym | jakjež inžynerovje sažil te žževa | žyby tag žževa byuy fkoūo | tam same takje žževa mužževje || to byua pūlana ūd urožynā ny zasazona | i tag žževa krajym zarosły | samošeiki a ūna byua fčoš košona | ny zarūstaua | bū luže kūšili | bū to byuy pjenkne šana v leše || dū Glazarūveg vyjexau | se nakūšili šana i to byua ta Uozova | ūna byua davno xūopska | kje dy ūdbjyrałi lasy | grūmackje rūbli lasy || grūmackije | bū te lasy to byuy fšyskje dū granicy naše | a pšyšo potym | tyn prezident Vito spšedaū fšysko | fšyskje pola spšedaū paqstvu || uožiny takje uožiny rosły | tag rosły iak parasol || može o tyx uožin | bo tyx uožin jes tam baržo dužo || tyx uožin ni ma fšyñže | takje uožiny sūm že se ulubjūm mjějse || jedna tako uožina jez na našym polu | nydaleko na tej Šerokje Uūnce | nū to tag zarūšne | jūm xožby vyrūmbūū | vyrūmbūū | čšeba dūpjiyro yyy targać s kūžynāmi | i pilnovaž rok po roku tag iak tarñina || žiž go vyrūmbje | a jutro juž ūt kūžynka rošne fšysko v gūre 2. že ktoš tam ūažiu | coš takjego iak takje koñe mjěli stare albo iakie | to že tam vyprovažili tam že ūvjozali || to tam pšyšy lisy čy vilki i to rošarpałi | vie pan | i to ūažiuo | to tam nazywałi || takjego starego koña | co juž na vykoñčeñu jez | vypracovany vyrobžony | no to tam vyprovažili to | i tam zdexuo juš čy coš | čy ščelałi | coš takjego. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Do Łozin;*

– potok; **Łozowa** – Lipowiec, Jaślińska (1889 SM 1), **Losowa Bach** (1839 SM); motywacja niejednoznaczna – może odnosić się do potoku mającego źródło na polanie o nazwie Łozowa albo potoku, którego brzegi porastała łoża. Zob. Glazarówka, Ruski Potok, Lazarowka.

Łozyk, gw. *Uozyk* – pole; Posada Jaślińska (BT); zdr. od łaz. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Łuczkania – pole, łąka; Barwinek (SMMT, UNM I 70); nazwa prawdopodobnie pochodzi od ap. *luczka*, por. *luka* ‘łąka’ [Rieger 1995: 78].

Łuczyska – pole; Polany Surowiczne (MWKR); por. ap. łem. *luka* ‘łąka’ [Rieger 1995: 78], bojk. *luka* ‘łąka’ [NGB 25], może augmentativum ‘duże łąki’.

Łuczysko – łąka; Darów (AM-SDM 21); podmokła łąka; według przekazów ludowych „na tej łące jest jedno miejsce, na którym nikt nie ma odwagi stanąć, bowiem, kto tam stanie ogarnia go sen; jeżeli się nie oprze usnie i umiera. Jeżeli zostanie przez kogoś zaraz zbudzony, choruje ciężko i w przeciągu tygodnia umiera” [AM-SDM 21].

Ługi, zob. **Łęgi**.

Łuh – pole; Posada Jaśliska (MWKD); łąka na podmokłych gruntach; por. łem. *luh* ‘łęg, mokre nizinne miejsce’ [Rieger 1995: 163]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy **Łęgi**.

Łuhy – pole: I. **Łuhy**, gw. *Ųuxy* – pole; Daliowa (BT); II. **Łuhy** – Wola Nizna (MWKR); łąka na podmokłych gruntach: 1. *Ųuxy to jez vzynte z Ųemkofsčyzny troxe | bo ne som ańi Ųońki ańi Ųeńgi yno Ųuxy || a to Ruśińi mjeńi takje | Ųiy tyn Ųiy Ųuky to Ųuxy nazywańi | no i to tag zostaŲo i tag nazywŲmy Ųuxy to Ųuxy* 2. *Ųuxy teš takje byŲo | na Ųuxax* (Daliowa).

Łupowyska:

– góra; **Łupowyska**, gw. *Ųupovyska* – Zyndranowa (BT); od podłoża zawierającego dużo łupku (kamieni, odłamków skalnych): 1. *Ųupovyska to taka gura se nazywa | a moŲe i Ųeńia Ųupovyska se nazywać | Ųupovyska to moŲe byŲ gura i moŲe byŲ Ųońka | tak se nazywać || moŲe duŲo Ųupku mjaŲa takjeŲo || iak se Ųeraz oŲe | jez Ųupek | moŲe gura teŲ byŲa taka Ųupkovata | to muŲaŲo se nazywaŲ Ųupovyska* 2. *Ųupovyska to ješ fstrone Ųaślisk || Ųe pŲvjem s čego || pamjentań | Ųe iak se jeŲŲiŲo do lasu čy coš | Ųe jeŲjemy | tam po ŲŲevo na Ųupovyska;*

– pole; **Łupowyska**, gw. *Ųupovyska* – Zyndranowa (BT); pola zawierające dużo łupku (kamieni, odłamków skalnych);

– las; **Łupowyska**, gw. *Ųupovyska* – Zyndranowa (BT); od podłoża zawierającego dużo łupku (kamieni, odłamków skalnych).

Łuśnia: Łuśnia – potok; Zawadka Rymanowska, Lipowica (1884 SG V 832), **Łuśnia** (1884 SG V 832); p.d. Jasiołki, „pot. łączny, wytryska na płd. Stoku Cergowej góry (718 m.), na granicy Zawadki Rymanowskiej (w pow. sanockim) i Lipowicy (w pow. krośnieńskim). Płyńie na płd. zachód przez łąki Zawadki Rymanowskiej i naprzeciwko wsi Trzciany wpada do Jasiołki. Długość biegu 2 1/2 kil.” [SG V 832]; nazwa od ap. *luśnia*;

por. ap. *luśnia* ‘wygięty, okuty żelazem drążek, opatrzone u dołu żelaznym pierścieniem, nakładanym na koniec osi koła; wraz z z nalustkiem i kłonicą podtrzymuje drabinę” [SJP Dor.]

Łysa Góra – góra: I. **Łysa Góra**, gw. *Ųyso Gůra* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Łysa Góra**, gw. *Ųyso Gůra* – Posada Jaślicka (BT, UNM II 21); góra skąpo porośnięta roślinnością: 1. *bo tam taki ścyd byu | że po prostu żadnyx lasuv né byu | navet pola upravne tam né byu | tylko takje zakšaćeńe byu || tam specjalńe lasuv né byu | s tego xyba pofstaŲa Ųyso Gura* 2. *pravdopodobńe że fkoŲo byu obrośńente lasem | a ścyd gury byu po prostu pusty | pastfiska byu* (Królik Polski i Wołoski) 3. *tam ny byu kšokův ańi lasa | yno trova rosŲa* 4. *Ųyso Gura ny rosŲo żadne źzevo vidoćńe* (Posada Jaślicka);

por. *łysy* ‘pozbawiony roślinności, огоłocony z roślinności’ [SJP Dor.]; identyczne znaczenie w SJP Szym. II 82.

Łysy Bereh – brzeg; Surowica (MWKR); nieużytki; brzeg rzeki, na którym nie ma roślin;

por. łem. *bereh* ‘brzeg (rzeki, potoka)’ [Rieger 1995: 29]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łysa Góra.

Łyszczykiw Potik, gw. *Ųyščykif Potik* – potok; Zyndranowa (BT); potok płynący przez grunty należące do gospodarza o nazwisku *Łyszczyk*: *Potik od nazviska gospodaža | vŲaścicela*.

Maciwnia, zob. **Macównia**.

Mackowe Pole, gw. *Mackove Pole* – pole; Barwinek (BT); pole należące do gospodarza o nazwisku *Macek*: 1. *Mackove Pole od nazviska Macek | byli tu Macki* 2. *Maceg byu vŲaścicelem to i Mackove Pole | ja ·Kaspruf Potog bo byu Kaspra*.

Macowa Polana, gw. *Macova Půlana* – polana; Wola Niżna (BT); polana, na której były pola orne, należące do gospodarza o nazwisku *Mac*: 1. *vyjexaŲo še ot koścoŲa z Vołi | i vyjexaŲo še na Macovom Polane || Mac takje nazvisko | a polana mġaŲa ośym xektaruf | na Macovom polane || on tu na Vołi tyn Maz mġeškaŲ kouo sklepu* 2. *Macova Půlana tam byu jednego xŲopa jednego Rušina ośem xektaruf polana | ġakje tam zboža še roźiŲy | v lasovyġi źymġi barzo še roźi źyto | tyn Rušin co mġaŲu źyta i pšehicy | mġaŲu pare kůńi | byu ix dvex v dŲumu | mġeli tam bude bydŲo paśli || ośem xektaruf to ġe šmat polany | a terŲs fšysko zarosŲo sŲsnańi* 3. *bŲ na Vołi prośeš pana byu taki gospodaš | Ųń mġoŲu sto xektarġv lasu || Maz Ųń še písŲŲu i byŲa tota Macova Půlana*;

por. *polana* od XV w. ‘miejsce w lesie niezadrzewione, pole, łąka otoczona lasem’, dial. też ‘pastwisko w górach’. Ogsł.: np. cz. dial. *polana* ‘polana, hala’, slc. *polana* ‘łąka góraska; łąka w lesie’. Psł. **polana* ‘miejsce w lesie niezadrzewione, porośnięte trawą, pole, łąka, otoczone lasem’ od psł. **pole* ‘równa, pusta płaszczyzna’ [SE Boryś 459]; *polana* ‘miejsce w lesie nie zadrzewione, porośnięte trawą, łąka

otoczona lasem' [SJP Szym. II 778], podobnie SJP Dor. Nazwisko *Mac* może pochodzić od imienia *Maciej*, także od *macać* 'dotykać' [Rymut II 48].

Macównia: Macównia, gw. *Macůvńa* – część wsi; Lipowiec (BT, MWKD), **Maciwnia**, łem. *Macivńa* (BT, MWKD); nazwa utworzona od nazwiska *Mac*.

Macyk: Macyk, gw. *Macyk* – las; Daliowa (BT), **Na Macyku**, gw. *Na Macyku* (BT); dzisiaj las, przed wojną zabudowania na szczycie góry, których właścicielem był gospodarz o nazwisku *Macyk*: 1. *Macyk tam m̄jyškũu prošeš pana | Macyk | Rušin | v leše | bo to Rušiny še pše-tem budovali tak po polax po lasax || ũn tam m̄jyškũu sũm v leše i paz byduo* 2. *tam byuo dvũx Rušinũv | Macyg i Vuadeg | Vuad pũ rusku || ĩag natšet frũnt | p̄jyrše toto spũlĩli | tote budyňki | ųyby Ńymcy ny m̄jeli ũporu || to ruskije spũlĩli z daleka puũnũncyma kulami | spũlĩli | bũ to byuo pot kičkaami | to še čepiũu ũd razu.*

Magazyn – budynek; Moszczaniec (BT); por. ap. *magazyn* 'budynek lub pomieszczenie, w którym przechowywane są różne przedmioty' (WSJP); 'pomieszczenie do przechowywania towarów, surowców, sprzętu itp.' (SJP PWN).

Magura – góra; Czeremcha (1779–1783 MM); wysoka, odosobniona góra; jak pisze Zdzisław Stieber, nazwa częsta w całych Karpatach objętych kolonizacją wołoską [ZS II 46];

por. bojk. *magura* 'wysoka, odosobniona góra', z rum. *magura* 'góra' [ZS II 46]; huc. *magura* 'wysoka góra', z rum. *măgura* 'odosobniona mała góra'; 'wysoka góra' [NGH 42].

Magurka – góra; Lipowiec (1779–1783 MM); zdr. od *magura* – mała magura. Zob. Horbki, Garbki (I).

Majdoszowa Droga, zob. **Majdoszówka**.

Majdoszowski Wygon, gw. *Majdošoſki Vygon* – droga; Posada Jaślińska (BT); droga polna biegnąca obok gruntów należących do Majdoszów, którą wyganiano bydło na pastwiska: 1. *Majdošoſki Vygon nazyvali | bo še krovy gnauo na Bučniki | uũncy še z Bučnikami.*

Majdoszówka:

– droga; **Majdoszówka**, gw. *Majdošuſka*, **Majdoszowa Droga**, *Majdošoſo Drũga* – Posada Jaślińska (BT); droga polna biegnąca koło gruntów, których właścicielami byli gospodarze o nazwisku *Majdosz* 1. *to čšy-mali luže nazviškẽm Majdoš | nũ i kouo ix pola šũa ta drũga | nũ to juž Majdošuſka* 2. *Majdošuſka nũ bũ tota druga | lycaua kouo Majdošuſveg | a Majdšuſki čšymali Majdoše* 3. *tota drũga polna šũa kouo pola Majdošuſv | nazyvaua še Majdošoſo Drũga | tu tota še nazyvaua Drũga Marčacko;*

– część wsi; **Majdoszówka**, gw. *Majdošůfka* – Posada Jaśliska (BT); część wsi, w której mieszkało kilku gospodarzy o nazwisku *Majdosz*: 1. *tam same Majdoše mješkali* 2. *Majdoše tam mjyškali*.

Majdoszówki, gw. *Majdošůfki* – pola; Posada Jaśliska (BT); grunty należące do gospodarzy o nazwisku *Majdosz*: 1. *Majdošůfka to jes tam út sklepu s Posady | tam Majdošůfki ćungnũm se xed až dũ lasa | to čšy-mali luže nazvískijem Majdoš | nũ i kouo ix pola šya ta drũga | nũ to juž Majdošůfka || každyñ mĩvi ktũryndy na Majdošůfki | albo jak pašli bydũo | že byžymy pašć | a na Majdošůfka | tamći Majdoše kouo sklepu na Pusaže to ta grupa Majdošův byua | i f strũne Kamiña mjeli pola* 2. *tam Majdoše mjeli dužo pola ta i Majdošůfki*.

Majkówka: **Majkówka**, **Niwa Maykówka** – pole; Tylawa (1851 MKG-T); nazwa utworzona od nazwiska mieszkańca Tylawy, prawdopodobnie *Majka* – od *maj* ‘nazwa miesiąca’, *maić*, por. *Majk*, *Majko*, *Majkiewicz* [Rymut II 55].

Majówka, gw. *Majůfka* – las; Jaśliska (BT); nazwa niejasna, być może wiąże się z wiosennym wypasem bydła albo młodym lasem zasadzonym w maju: 1. *tyn lasek tam jes | ale nazyvajũm Majůfka | bũ vycyli | upũviadiũm stare luže | f pĩyršũm voine út Kamarki taki paz lasu | żyby mjeli pšešvid na tamtũm | jag na Šklary | na tamtũm gũre oo | nũ a pužni zasažili novym žzevem | nũ i tag byu mũody i toto Majůfka nazvali | ale pšy samym Krakošu toto jes || može yno luže se tag nazvali | a nazva tako byua las Krakoš || a može tamtyn stary | co vycynty byu to Krakoš || tamtyn stary byu pevne Krakoš | a potym toto juž mũode | co nasažili | to tako Majůfka | ży to v maju abo co | to vyrosuy mũode žefka* 2. *to taki lasek | to tako vysepka lasu to Majůfka še nazyva || to po levyi strũne jak še ieže dũ lasa na Uũn | taki uadny lasek* 3. *Majůfka to jez v leše | tam v jaśliskijm leše Majůfka | na Majůfke zafše gũdali ży idũm || tam byua lũjka | tako vjelko uũjka byua | a terũs to juž je zarošnynte lasym || a pše · tym pu leše pašli bydũo | pašli fšysko | tam ny byu lasu | tam ũrali šoli bydũo še pasuo | tũ nazvali Majůfka || že guũimy | na Majůfke*;

por. także *majówka* ‘wycieczka za miasto wiosną lub latem, zwykle w maju, połączona często z zabawą, tańcami’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. II 91. Por. Las Maj.

Makowerty: **Makowerty** – góra (1869–1887 E), **Makowertyk** (Krukar 2020: 57); nazwa niejasna.

Makowertyk, zob. **Makowerty**.

Malennik, zob. **Malinnik**.

Mali Bystrze, zob. **Mały Bystry**.

Malinnik:

– las; **Malynn timer**, gw. *Mały·nik* Zyndranowa (BT), **Małynn timer** (TG 10); część lasu, gdzie rosły krzewy maliny: *Mały·nik to ma zvjōzeg z małinałmi*;

– potok; **Malinn timer** –Zyndranowa (MWKD), **Malenn timer** (HE XV 81); potok długości 1,5 km, p.d. Panny; strumień płynący przez las o nazwie *Małynn timer*;

por. łem. *małyna* ‘malina’, *małynn timer* ‘pędy malin’, *małyniak* ‘pęd maliny’ [Rieger 1995: 79]; *malin-jak* ‘teren porośnięty malinami, zarośla malinowe’ [JH 121].

Mała Bystra, zob. Mały Bystry.

Mała Podłozowa, gw. *Mało Půdułzowa* – polana; Jaśliska (BT); niewielka polana leżąca poniżej innej polany, którą nazywano *Łozowa*: 1. *jez Vjelko Podułzowa i Mało Podułzowa | to jes tyż v lese | z jedny strůny půtoka Vjelko Poduozowa a z drugij strony Mało Poduozowa* 2. *tam jez Vjelko Půdułzowa i Mało Půdułzowa | to jez jag dũ Kamińa*. Zob. Wielka Podłozowa, Łozowa.

Mały Bystry: **Mały Bystry** – potok; Wola Wyżna (MWKR), **Bystryj Małyj** (SENT 6), **Małyj Bystryj** (HE XV 83), **Mały Bystryj** (ZS II 15), **Mali Bystric** (1851 MKG-WW), **Mała Bystra** (1839 SM); jeden z dwóch płynących obok siebie rwących potoków: mniejszy nazywany jest Mały Bystry, a większy Wielki Bystry.

Mały Bystryj, zob. Mały Bystry.

Mały Głęboki – potok; Wisłoczek, Surowica (1518 AB XIX 686–687 *Parvus Glamboki*); nazwa pojawiła się w 1518 r. w rozgraniczeniu tymczasowym między wsią Wisłoczek Wiktoryna Sienieńskiego a wsią królewską Surowica; dokument wymienia „potoki Parvus Glamboki, Magnus Glamboki i Surowiczny Pothok, zwany też przez ludzi Sienieńskiego innym (alium, alter) Wisłoczkiem” [por. SH-G I 123].

Małyj Bystryj, zob. Mały Bystry.**Małynn timer**, zob. **Malinn timer**.

Mańkilka, gw. *Mańkiyka* – część wsi; Tylawa (BT, MWKD); część wsi, gdzie mieszkała rodzina (albo kilka rodzin) o nazwisku **Mańka*, *Mańko*: *Mańkiyka to beńże tam v guże na końcu Mańkiyka*.

Marczacka Droga, gw. *Marčacko Drůga* – droga; Posada Jaśliska (BT); droga polna, na którą wjeżdżało się koło zabudowań będących własnością gospodarza o nazwisku *Marczak*; droga biegnąca przez pole *Marczaka*: 1. *Marčacko Drůga | bũ kouo nix šua | może za to* 2. *bũ vyxůžiua kouo Marčokůf*. Zob. Marczacki Wygon.

Marczacki Wygon, gw. *Marčacki Vygon* – droga; Posada Jaśliska (BT); droga polna biegnąca przez pole gospodarza o nazwisku *Marczak*: *Marčacki Vygon bu to tyž z Marčackjeho pola | pole | du pola duxužiuo i tyž utcyli | byua na raže šcyška | bu tag vyglunadauy tu druži | a potym kunnmi juž vozym | i to zustaŋo na Marčackim Druže*. Zob. Marczacka Droga.

Marczaczeki – pole; Wola Niżna (1768 ADB); prawdopodobnie nazwa o charakterze przynależnościowym, utworzona od nazwiska Marczak.

Markił Łaz, zob. **Markiw Łaz**.

Markiw Łaz: **Markiw Łaz**, **Markił Łaz**, **Łaz Markił**, **Łaz Marków** – pole; Daliowa (MWKD, SENT 15); łaz, którego właścicielem był gospodarz o imieniu *Marko*, pol. *Marek* [SI 121].

Maroczka – góra; Czeremcha (AM-Cz 1); może od węgierskiego nazwiska *Maroczy*. O osiedleńcach spod Budapesztu w Czeremsze wspomina kierownik szkoły w tej miejscowości Józefa Rogozińska w *Kwestionariuszu w sprawie badań środowiska* z 1936 r. (AM-Cz 8).

Masnykówka – część wsi; Darów (MWKR); część wsi, gdzie mieszkał masarz, rzeźnik;

por. ros. *mjasnik* [SR-P 335].

Maszynisko, gw. *Mašynisko* – pole; Tylawa (BT); miejsce, w którym dawniej znajdowała się maszyna (trak); tartak: 1. *bo tam byu tartak | tartak pobudovali || oicež opovjadaŋ neboščyk | že pobudovali ten tartak tam jag M'ixalag | jak pole namjotove || no i uruxomili ten tartag i že pravdopodobne že jakiz vypadeg byu || pužni tyn tartag zlikvidovali | žy še ny beže vjoduo* 2. *to tam že pole namjotove teras || zafše tam muvili Mašynisko || tam byu pše ·tem skub lnu || tam že jes ten mauy domek | to tam byua vaga | tam važyli te furmanki | ale zafše ta ·muvili Mašynisko* 3. *Mašynisko še nazывaŋo | bo tam byua mašyna taka | tartak* 4. *Mašynisko to ješčče Austryjak pšyd vojnum | spšyt pjyršy vojny šfiatatovyj tam njaŋ | Tunety xyba mjeli | tam byu tartag vjelki | tam vyrabjali naved zapauki*;

por. *maszyna* ‘urządzenie zawierające mechanizm lub zespół mechanizmów służący do przetwarzania energii albo do wykonywania określonej pracy mechanicznej’ [SJP Szym. II 120]; por. także *trak* ‘maszyna służąca do przecierania kłód drzewnych na tarcicę; także maszyna do przepiłowywania bloków kamiennych’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. III 521; por. *maszyna* ‘młockarnia, lokomotywa’ [SGP Karł. III 124].

Matesin, zob. **Matysów** (potok).

Matesiw, zob. **Matysów** (potok).

Matysił, zob. **Matysów** (las, pole).

Matysił Las, zob. **Matysów** (las).

Matysilskij Potik, zob. **Matysów** (potok).

Matysów:

– las; **Matysów**, gw. *Matysuf* – Zyndranowa (BT), **Matysil Las**, gw. *Matysiu Łas* (BT); **Matysil** (1851 MKG-Z); las należący dawniej do gospodarza o nazwisku *Matys*: 1. *Matysiu Łaz do Matysova | Matysuf | częż lasu jęz nazvana* 2. *lasy iąg do Matysova še iżie | las taki Matysuf*.

– pole; **Matysil** (1851 MKG-Z); pole obok lasu o nazwie *Matysów*;

– potok; **Matysów**, gw. *Matysuf* – Zyndranowa (BT, MWKD, SMMT); **Matysilskij Potik**, gw. *Matysiuskyi Pořik* (BT), **Matysil** (SENT 15), **Matesin**, **Matystów** (HE XV 83, 84), **Matesiw** (1869–1877 E); potok o długości ok. 2,5 km, wypływa na pld. od góry Czerwony Horb, uchodzi do strumienia Panna (p.d.) we wsi Zyndranowa (ESHP); od lasu o nazwie *Matysów*: *Matysiuskyi Pořik ten co od Matysova iże*.

Matystów, zob. **Matysów** (potok).

Mazejiw – potok; Czeremcha (MWKD); p.d. Łozin; nazwa od nazwiska *Mazej* – właściciela pól, przez które płynie potok.

Mądry Wirch, zob. **Modry Werch**.

Medziebrody – pole: I. **Medziebrody**, gw. *Meźjebrody* – pole; Daliowa (BT); II. **Medźiborody** – Daliowa (MWKD); pole znajdujące się między brodami: 1. *mişny P'iotrušem a tym Meźjebrody | tutaj mişny dvě gury | Meźjebrody || tam też było pole i orne i laz dookoua || to mişnisce nazyvali Meźjebrody | Meźjebrody to jęz nazva ũemkoska | takie pamięntam* 2. *brody to sř takie močary | coś takiego mokrego*;

por. *meźy*, *meże* ‘między, pomiędzy’ [Rieger 1995: 80]; por. ukr. *meźybrid* ‘miejsce, przestrzeń między dwoma brodami’; *meźy* ‘między’ + *brid* ‘bród’, por. pol. dial. *międzybrodzie*. Por. n.g.: ukr. *Meźybrid*, *Meźybrod*, *Meźybrody*, pol. *Międzybrodzie* [UTH 133]. Jarosław Rudnicki wymienia wieś o nazwie *Meźybrody*, której pochodzenie również tłumaczy od położenia ‘między brodami’ [NGB 116]. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Brody.

Medziriczne, gw. *Meźirične*, *M'izirične* – pole; Tylawa (BT); grunty znajdujące się między dwiema rzekami: 1. *to tu iąg še do Zyndarnovy jęze | iąg te domki s xuty || bo tam z Barviņka voda leči i Zyndarnovy to Meźirične* 2. *M'izirične | za tym M'iziričnem do Zyndarnovy jęz droga | bo mişny žekami jęs || jedna žeka iże z Barviņka taka | i fpada tu do žeki Pa-ny | a druga tu z lasu | i to jęz M'izirične*;

por. łem. *meźy* ‘między, pomiędzy’ [Rieger 1995: 80]; bojk. *rika* ‘rzeka’ [NGB 29]; *meźyricza* ‘przestrzeń między dwoma rzekami’ [NGB 25]; por. ukr. *meźyričcja* ‘przestrzeń między dwiema rzekami, międzyrzeczce’. Ogólnosłow.: ros. *meźdurečje*, pol. *międzrzeczce*, cz. *meziriči*, śl. *meźziriečie*, bułg. *meźdurečie*, scs. *meźdurečbye* ‘międzrzeczce’. Por. ukr. *Meźyričcja*, *Meźyryč*, pol. *Międzrzecz*, *Międzrzeczce*, brus. *Mjažrečča* [UTH 135].

Medżipoticzki – pole; Królik Polski i Wołoski (MWKD); grunty znajdujące się między niewielkimi potokami;

por. bojk. *meżypoticza, meżypotoky* ‘przestrzeń między dwoma potokami’ [NGB 25]; por. bojk. *meżypoticza* ‘przestrzeń między dwoma potokami’ [UTH 134]; por. łem. *potik* ‘potok’, zdr. *poticzok* [Rieger 1995: 105]; podobnie [UTH 26].

Medżipotoki – pole; Moszczaniec (MKWR); pole znajdujące się między potokami. Zob. objaśnienia dotyczące nazw: Medżipoticzki, Medżiriczne.

Mezyraków Łaz – pole; Daliowa (JWK); pole, łaz będący własnością gospodarza o nazwisku **Mezyrak*.

Mętnik, zob. **Mutnik** (strumień).

Miasto, gw. *M'jasto* – część wsi; Jaśliska (BT); nazwa odnosząca się wspólnie do dawnego rynku w Jaśliskach: 1. *žišiuŕ ĵak še iže tam na tyn dozny rynek | ĵak še zapytoš | že ižeš | to nĳkto nŕy povĳe inačŕy yno na M'jasto* 2. *M'jasto to na Jaśliska doвно muvĳli | a žišioŕ ĵa ·ktož iže na rynek to muvĳi žŕy na M'jasto | žež byŕu | na M'ješće*.

Michalikówka, gw. *M'ixalĳkufka* – część wsi; Wola Niżna (BT); miejsce, w którym mieszkało kilka rodzin o nazwisku *Michalik*: 1. *pšet Šaxtamĳ drŕga skryncaŕa na Ĵašel | tam ĵuž M'ixalĳkufka || M'ixalĳki tam byĳli | čterex bračĳ byŕo na ĵednym mĳejscu pobudovane | každyŕn mĳĵau svoĳom žauke | ale byĳli xonorovĳ Rušĳni || ũni byĳli v Amaryce | pobudovali še | dva domŕy ĵešće stoŕŕm | a ĵedyn rozebraŕo voĳsko* 2. *bo pšŕy vože mĳješkaĳli M'ixalĳki*.

Michalkównia, gw. *M'ixaukŕvna* – pola; Jaśliska (BT); pola należące do gospodarza o imieniu *Michał*: 1. *tam byŕo pole | ũni tam pašĳli krovy || ũni tam mĳjeĳli fspulĳe | M'ixauk to byŕu tego Pavŕa Nižoŕka brat* 2. *M'ixaukŕvna zarŕu ·za mostym pŕ levyj strŕuĳe | bu ũni tam pole mĳjeĳli | vidočĳne tam ĵakĳž domeg byŕu i byŕu kamiĳec || nu to M'ixauk ũn še nazŕyvŕu | Nižoŕek tak še pĳisŕu || M'ixau Nižoŕek*.

Midzi Debrami, zob. **Między Debrami**.

Midziternie, zob. **Międzyzternie**.

Miedza Plebańska – miedza; Jaśliska (1594 AD); miedza należąca do plebanii, parafii rzymskokatolickiej w Jaśliskach.

Między Debrami: Między Debrami, gw. *M'ĵenzy Debraĳni* – pole; Tylawa (BT); **Midzi Debrami**, gw. *M'ĳi Debrĳami* (BT); pola znajdujące się między dwiema debrami: 1. *M'ĳi Debrĳami Vapno i teras tam Smerečĳne byŕo | vĳešx | to nazŕyvalĳi te gurki M'ĵenzy Debrĳami* 2. *to ĵes fĳkĳerŕnku Smerečĳnego | to som pola ĵagby mĳjenzy gŕami*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Debra.

Międzyłas, zob. **Między Lasami**.

Między Lasami:

– przysiółek; **Między Lasami**, gw. *M'jynzy Lasami* – Daliowa (BT), **Międzyłas** (UNM II 17, MTP 1, ZS II 48); przysiółek leżący między dwoma kompleksami leśnymi;

– droga; **Między Lasami**, gw. *M'jynzy Lasami* – Daliowa (BT); część drogi między Daliową a Tylawą biegnąca przez las: 1. *M'jynzy Lasami | bŭ iże pšyz las 2. jag na Dukle druğa leći | to jez la ·z jednyj strŭny druği i z druği | nŭ to druğa poŭjynzy*.

Między Potokami: **Między Potokami**, gw. *M'jynzy Pŭtŭkami* – pola; Posada Jaśliśka (BT); **Międzyopotoki**, gw. *M'jynzypŭtoki* (BT); pola znajdujące się między potokami: 1. *bŭ jez dužo pŭtŭčkŭf 2. bo jez mjynzy potokami 3. potoki byuŭ i to pole mjynzy nyma to M'jynzypotoki 4. M'jynzypŭtoki | bo to jez tag | iże jedyn potok tak | potym druği pšyćina z Bućnika | puźnij na dole zaž iże potok tu juž jag Baŭtŭfka | pole | zaž iże potog | i še puźnij sxozom do jednego potoku | i idŭm jaž do žeki do Jaguštyny | i za to M'jynzy Pŭtŭkami*.

Międzyopotoki, zob. **Między Potokami**.

Międzyternie: **Międzyternie**, gw. *M'jenzyterne* – pole; Tylawa (BT); **Midziternie**, gw. *M'iziterne* (BT); pola znajdujące się między zaroślami tarniny: 1. *no to jez mjenzy tarnami | bo tern po ŭemkofsku tarŭ 2. bo tam tarniny byuŭ | a to po rusku | a pše ·tem tu fšysko pravje tu po rusku muvŭo 3. Dovno tyž muvŭli M'iziterne 4. M'iziterne to jak še na Drymag iże M'iziterne oni nazyvajom | vidočne tam dužo tarŭ rosŭo | tarki*; por. śliwa tarnina, tarnina, tarka (*Prunus spinosa* L.). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Medzirczne.

Mikołajwka, zob. **Mikołajówki**.

Mikołajowa Zagroda, gw. *M'ikouajova Zagroda* – pola; Posada Jaśliśka (BT); ogrodzone pole, którego właścicielem był gospodarz o imieniu *Mikołaj*: 1. *M'ikouajova Zagroda byuŭ na Bućnikax | tam byuŭ ŭgrużone drŭngami || to juž byuŭ tag ogrozone ży ... | pastuxa ny byuŭ elektryčnego || kouo M'ikouajovej Zagrody | to juš každy vježuŭ že to jes || to byu dosyć spory kavauk pola ogrozony 2. bŭ tam M'ikouaj čšymŭ i tam mjou zagrode | tyn co kouo salŭ mjyško Majdoš || M'ikouajova Zagroda to jez na Bućnikax | ježe še na L'ipovjez ze Šivin i tam M'ikouajova Zagroda jes pŭd Grŭmackŭjm Lasym*;

por. *zagroda* ‘dom wiejski z podwórzem i zabudowaniami gospodarskimi’, przest. ‘to, co zagradza, przegradza, płot, ogrodzenie’, stp. od XIII w. ‘gospodarstwo użytkowane przez bezrolnego

chłopa, składające się z domu i niewielkiej działki’, ‘obora, miejsce ogrodzone, przeznaczone dla bydła i koni’, ‘ogród’. Por. cz. *zahrada* ‘ogród’, ukr. *záhoróda* ‘ogrodzenie; przegroda’ [SE Boryś 726]; *zagroda* ‘miejsce zagrodzone, oddzielone od czego ogrodzeniem’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. III 907.

Mikołajówka, zob. **Mikołajówki**.

Mikołajówki:

– pole; **Mikołajówki**, gw. *M'ikouajũfki* (BT); **Mikołajówka** (1869–1877 E, 1851 MKG-WN); pole należące do gospodarza o imieniu (albo przezwisku) *Mikołaj*: 1. *M'ikũuajũfki dũ M'ikũuajũve ·gũdali | tam kroy my pašli* 2. *M'ikouajũfki jakież luże čšymali | co mjeli naźvisko M'ikouaję*;

– potok; **Mikołajówka**, gw. *M'ikouajũfka* – potok; Wola Niżna (BT); **Mikołajówka** (MWKD): odcinek potoku *Jagusztyna* w obrębie pól nazywanych *Mikołajówki*: 1. *potog za gurom M'ikouajũfka nazyvali | no tak nazyvali z dovna* 2. *bũ ũn tam pũynũ pšyz M'ikouajũfki*.

Mińków Łaz – pole; Daliowa (JWK); pole, łaz będący własnością gospodarza o nazwisku *Mińko*.

Mirianci: **Mirianci** – Tylawa (ZS II 48), **Mirjancze** (ZS II 48); według Zdzisława Stieberta nazwa przekreślona, na mapie wykorzystywanej przez niego znajdowała się nazwa *Mirjancze*. Według badacza może ona odnosić się do nazwiska rodziny albo może znaczyć to samo, co *Mirky* ‘pole odmierzone’, spolszczona nazwa *Miarki* [ZS II 48].

Mirjancze, zob. **Mirianci**.

Mirianci, zob. **Mirianci**.

Misiówka, gw. *Miśũfka* – pola; Posada Jaślińska (BT); pole, którego właścicielem był gospodarz o nazwisku *Miśko* albo *Misiak*: 1. *to byũo biskuþje | a puźni taki Miśko pšyexũ z Amaryki i ũn sobje kupiũ tyn kavou pola | i za to še nazyvaũ Miśũfka* 2. *pšed vojnom to M'isaka byũo*.

Miska, zob. **Mistki I**.

Misko, zob. **Mistki (I)**, **Miśko**.

Mistki – las: I. **Mistki**, gw. *M'istki* – Zyndranowa (BT, MWKD); **Misko** (1889 SM 1, 1869–1877 E); **Miska** (SMMT) – według Wojciecha Krukara nazwa przeniesiona na potok i przekreślona (podobnie jak *Misko* czy *Nisko*), właściwa to *Mistki* [SENT 16]; II. **Mistky** – Wola Niżna (ZS II 48); miejsce, gdzie znajdowały się nieduże mosty; mostki: *M'istki to sq takje mostki | mostečki*;

por. łem. *mist* ‘most’ [Rieger 1995: 82]; por. ukr. *misce* ‘miejsce’ [NGH 153].

Mistky, zob. **Mistki**.

Miśko: **Miśko** – potok; Zyndranowa (ESHP, HE XV 99), **Misko** (UNM I 72, HE XV 99), **Nisko** (HE XV 99); według przytoczonych źródeł *Miśko* to nazwa potoku Panna (dawniej Sołotwina) w górnym biegu; miano prawdopodobnie pochodzi od nazwiska albo przezwiska gospodarza (*Miśko*), przez którego grunty potok przepływa. Wojciech Krukar uważa, że forma *Misko* (więc także *Miśko*) to przekreślona nazwa lasu *Mistky* (od łem. *mist* ‘most’), która została przeniesiona na potok, stąd na mapach błędne *Misko*, *Nisko* [SENT 16]. Por. Panna, Sołotwina, Zyndranowski Bach.

Mitryszynki:

– las; **Mitryszynki** – Wola Niżna, Moszczaniec (SENT 16); nazwa o charakterze dzierżawczym utworzona od nazwiska *Mitryk* albo od zdr. imienia *Dymitr* – *Mitryk* [por. SENT 16].

– góra; **Mitryszynki** – Wola Niżna, Moszczaniec (SENT 16); na stoku wzniesienia znajdował się las należący do *Mitryka*.

Młaki, zob. **Młaki** (strumień).

Młaczki – mokradła: I. **Młaczki**, gw. *Młacčki* – Tylawa (BT); II. **Młaczki** – Darów (JWK) podmokły, bagnisty teren, zdr. od *młaki*: 1. *Młacčki to po prostu młaki || to jęz bagno | taki bagnisty teren || tam v leše takje kaŋuże sę | że to jęz Młacčki nazwane* 2. *bo to tam takje mokre pole i nazvali Młacčki* 3. *Młacčki to znowu na dole Młacčki som | nazwa taka jęz Młacčki | bo tam vyčeka voda | takje mokre mjęjsce dlatego Młacčki*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka.

Młacznik:

– mokradła: I. **Młacznik**, gw. *Młacčnik* – Królik Polski i Wołoski (BT); podmokły, bagnisty teren: 1. *to mušauy takje mokradu tam być | tam byu teren podmokuy* 2. *tam byuy młaki | mokradu takje | Młacčnik | tam młaki sũm takje | ny? | Młacčnig nazvali*; II. **Młacznyk**, gw. *Młacčnyk* – Daliowa (BT); podmokły, bagnisty teren: 1. *bo takie tam mokre byuo* 2. *Młacčnyk to podmokuy teren nazyvali*;

– podmokła łąka: III. **Młacznik** – Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); podmokła łąka. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka.

Młacznyk, zob. **Młacznik**.

Młaka – mokradło; Zawadka Rymanowska (MWKD); bagnisty, podmokły teren. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka.

Młaki:

– mokradła; **Młaki**, gw. *Młaki* – Barwinek (BT); podmokły, bagnisty teren: 1. mnoga utworzona od rzeczownika *młaka*: 1. *Młaki to som jak cepeen na pravo | tylko że to już młak | tej uonki ne ma | to zarosuo lasem*

| *podmokła uoňka byua taka 2. Młaki to byua taka mokra uoňka* | *močary*.
Zob objaśnienia dotyczące nazwy Czarna Młaka;

– strumień; **Młaky** – Czeremcha (1839 SM); strumień płynący przez młaki (podmokły i bagnisty teren).

Młynówka – potok; Darów (MWKR); potok, na którym pracował młyn [SENT 15];

por. *młynówka* ‘specjalnie przekopana odnoga rzeki, strumienia, stawu itp. doprowadzająca wodę na koła młyńskie’ [SJP. Dor.]; zach. ukr. *młyniwka* ‘kanał, odnoga rzeki kierująca wodę do młyna wodnego, młynówka’ (także ‘rzeka’). Forma *młynuwka* (z *u* < pol. *ó*) pożyczka z pol. *młynówka* [UTH 173], por. *młyniwka, młynuwka* zach. ukr. ‘młynówka, rzeka (w ogóle). Przeniesienie znaczenia ‘kanał młyński’ > ‘rzeka w ogóle’ w wielu gwarach zach.ukr. i pol. [UTH 25].

Mochna – polana; Jasiel (1889 SM 1, 1869–1877 E); polana, na której rośło dużo mchu;

por. bojk. *mochnatyj* ‘pokryty mchem’ [NGB 44]; por. huc. *moch* ‘mch’ [Janów 2001: 128]; por. także ps. wyraz *мѣчь* – pol. *mech*, ros. *moch*; jer twardy wymieniał się w języku słowiańskim na *e – o – a*. Nazwy miejscowe, a zwłaszcza nazwy rzeczne *Moszna*, nie mają nic wspólnego z wyrazem *moszna* ‘worek, sakiwka’, lecz są odpowiednikiem nazw topograficznych *Meszna, Meszno* [Rospond 1984: 234]. Por. także ukr. *mochowyšče* ‘moczar porośnięty mchem’, ‘miejsce, gdzie rośnie dużo mchu’; *moch* ‘bagno zarosłe trawą i lasem’, ‘mch’ [UTH 154].

Modry Werch: Modry Werch – góra (1887 BGT), **Mądry Wirch** (1851 MKG-Z); nazwa Mądry Wirch została przekreślona, a właściwa to Modry Werch – prawdopodobnie od koloru roślin, np. kwitnącego lnu;

por. *modry* ‘niebieski o dużej intensywności; ciemnoniebieski, ciemnoniebieski’ [SJP. Dor.], podobnie SJP Szym. II 201.

Modrzej, zob. **Modrzyny**.

Modrzyny, zob. **Modrzyna**.

Modrzyna – las; Barwinek (GP), **Modrzyny** (1887 BGT), **Modrzej** (1851 MKG-B, 1851 ZDDDB); las modrzewiowy. 25 sierpnia 1953 r. Zarządzeniem Ministra Leśnictwa na wymienionej części lasu został utworzony florystyczny Rezerwat przyrody „Modrzyna”, celem zachowania naturalnego stanowiska modrzewia polskiego (*Larix polonica*), występującego tu w drzewostanach mieszanych z jodłą³²;

por. modrzew polski (*Larix polonica*); ukr. *modrina* ‘modrzew’ [Rieger 2017: 45]; *modryna* ‘modrzew’ [NGB 45].

Mońkiwka – część wsi; Tylawa (MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Mońko, Mończak, Mończuk*.

³² Zob. informacje dotyczące Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie [online]: <http://www.parkikrosno.pl/475-parki/12515-jasliski-park-krajobrazowy/12573-rezerwat-przyrody-modrzyna.html> [dostęp 22.11.2019].

Morawa, zob. **Morwawa**.

Morbach – potok; Królik Polski i Wołoski (1376 in fluviis dictis **Morbach** et Redisschow, 1388 **Morbach** ESHP); nazwa pojawiała się w dokumentach z końca XIV w., wywodzi się z języka niemieckiego i oznacza ‘Błotny Potok’ (okolice Rymanowa w tym okresie zdominowane były przez osadnictwo niemieckie) [Babik 2001: 462]. Por. Morwawa, Tabor, Leculka.

Mormawa, zob. **Morwawa**.

Morozow Potok – potok; Moszczaniec (1549 SH-G II 148); nazwa utworzona od nazwiska *Moroz* – właściciela gruntów, przez które płynie potok. W 1549 r. Piotr ze Zborowa starosta sanocki wydał przywilej lokacyjny wsi Surowica, której granice miały prowadzić m.in. nad rz. Wisłok aż do potoku zw. *Moszczaniec*, od tego aż do potoku zw. *Morozow Potok* [1549 SH-G II 148].

Morskie Oko, gw. *Morskĳe Oko* – jezioro; Zawadka Rymanowska (BT); dawniej niewielki, bardzo głęboki naturalny zbiornik wodny (dzisiaj bagno) na zboczu góry Cergowa: 1. *v leše jez źrudŷo Morskĳe Oko | tam mŷvĳlĳ | žy Rušinoŷi byĳi učekŷy | bŷŷĳki gryzŷy ĳag orŷŷ tam | i še utopiŷŷy tam fšysĳĳe || mŷvĳiŷm žy takĳe dŷuĳĳe pavŷzy | takĳe dŷuĳĳe drŷŷĳi pxali tam i ŷi ma dna | to značy dno | jez ale ĳuž zalazŷo to fšysko || Morskĳe Oko to nazŷyvalĳi* 2. *na zboču Cergoŷĳĳeĳ pamĳentam | ale ĳuš xyba to zašŷo | no f pouŷŷe zboča byŷo takĳe jezŷorko i to nazŷyvalĳi Morskĳe Oko || faktyčne to byŷo takĳe okronĳe ĳag lučĳĳe oko | i ponož ono byŷo baržo ĳuembokĳe || co čekave | na zboču gury takĳe vypŷaščeŷe i to byŷo baržo ĳuembokĳe | kĳedyž byŷo ŷeporošŷente || s ŷištoŷii ŷemkoŷĳĳeĳ | že ĳakĳemuš tam ĳospodažŷŷi | ĳžež byĳami coš tam robĳiŷ | bo byŷy normalne ŷonĳi kouŷo tego | i te byĳi te voŷy mu fpadŷy po prostu do tego | i tam žeš prubovalĳi vŷoŷŷonoŷć | ale že ŷe byŷo šas | že takĳe ĳuembokĳe to byŷo;*

por. *oko* ‘bezdenna głębia w (wodzie)’. Przeniesione ze znaczenia ‘oko, Auge’, ogólnosłow. ze znaczeniem ‘otwór (w ziemi), głębia, źródło, (głębokie) jezior(k)o’, por. pol. dial. *oko* ‘źródło’, sch. *oko* ‘głębokie miejsce w wodzie ze źródłem; źródło’, slc. *morské oko*, cz. *mořské oko* ‘górskie jezioro’ oraz ros. dial. *glazina, plazowina, glaznik* ‘okno w bagnie’ (od *glaz* ‘oko’) [UTH 97–98]. Określenie „morskie oka” pierwotnie dotyczyło stawów (także źródeł) w różnych pasmach Karpat (m.in. Beskidach, Tatrach), jak też w Alpach i innych, nie tylko górskich, okolicach Europy. Jeszcze w XIX w. był to dość szeroko rozpowszechniony zbiorczy termin topograficzny, który dopiero wtórnie przeistaczał się w nazwy własne poszczególnych jezior, niekiedy noszących również inne, indywidualne miana. Nazwa „Morskie Oko” wiąże się z przekonaniem o podziemnej styczności jezior i źródeł z morzem, które jest śladem rozpowszechnionego wśród wielu ludów archaicznego wyobrażenia, że ziemia unosiła się na praoceanie. Według różnych teorii nazwa ta została przyniesiona w Karpaty Zachodnie przez Wołochów w XIV–XV w. z Bałkanów. „Morskie oka” odnaleziono bowiem w leksykografii serbsko-chorwackiej i w słoweńskich Alpach Julijskich [Borucki 2018: 410–417]. Nazwa stawu „Morskie Oko” na terenie Zawadki Rymanowskiej została prawdopodobnie utworzona w XIX–XX w. na wzór identycznych nazw (np. w Tatrach). Nie była bowiem wymieniana w dokumentach archiwalnych, pojawia się natomiast na mapach współczesnych.

Morwana, zob. **Morwawa**.

Morwawa: **Morwawa** – potok; Królik Polski i Wołoski (1966, 1980 **Morwawa**; 1885 **Morawa al. Murawa**; 1787 **Morwowa**; 1786–88 przeszedłszy Rzekę Morwawe ... ku Rzyce **Morwawa**; 1786–88 **Rivulo Morvava**; 1565 **Morwana**; 1518 prope ripam fluvii **Mormava** ... ex alia parte **Mormawa**; 1389 fluvii **Murmawa** (ESH, HE III 46–47); Janusz Rieger nazwę *Morwawa* opisuje jako wariant nazwy *Morawa*. Według badacza miano Morwawa, a także inne nazwy wariantywne, jak np. *Murmawa*, *Morwowa*, *Murawa* są dosyć częste w dorzeczu Sanu [NWDS 106]. Warto zaznaczyć, że nazwa Morwawa występuje także na mapach katastralnych z 1851 r. wsi Klimkówka [1851 MKG-K], miejscowości znajdującej się niedaleko badanego obszaru, oraz na mapach katastralnych Iskrzyni również z 1851 r. [1851 MKG-I] (rzeka w Iskrzyni to dolny odcinek strumienia płynącego przez Królik Polski i Królik Wołoski). Jak pisze Jan Rozwadowski, *Morawa*, *Morawica* to „nazwa pospolita, jeszcze częstsza jako nazwa miejscowości nizinnych, mokrawych, łąk i łągów. Szczególnie u Słowian zach. i p.d.” [Rozwadowski 1948: 298]. Zbigniew Babik uważa, że nazwa *Morwawa* jest transpozycją niem. *Moorbach* ‘Błotny Potok’, dokonaną już w XIV w. [Babik 2001: 462]. Por. *Morbach*, Tabor, Leculka.

Moszczanyecz, zob. **Moszczaniec**.

Mosczanica, zob. **Moszczaniec**.

Moszczenyecz, zob. **Moszczaniec**.

Moskolczyn Las, gw. *Můskolčyn Las* – las; Wola Niżna (BT); las należący do gospodyni o przezwisku *Moskolka*: 1. *Moskolčyn Laz* | *bo to byuo Moskola* | *ale to ny nazvńsko yno pšezvńsko* 2. *byu Můskolki* | *Anžej čy ĵaki to* | *co ůn ĵe stůlažym* | *to ĵego matka*.

Mostki – potok; Moszczaniec (HE III 47); l.d. rzeki Wisłok, płynął koło góry Kiczera; por. ap. mostek; 1786–88 *przy Potoku któren nazywaję Mostki* [HE III 47].

Moszczaniec – potok; **Moszczaniec** – Moszczaniec, Surowica, Darów (MWKR, NWDS 107, ZDDM, 1885 SG VI 727, 1851 MKG-S, 1851 MKG-M, 1549 SH-G II 149); **Moszczańczyk** (AM-SDM 7); **Mosczanica** (1852 SZPDar), *wyesh... przy potoku Moszcziniczki lieżęca* (1565 ESH), 1526 **Moszczaniec**, 1472 **Moszczenyecz**, 1447 **Moszczanyecz** (SH-G II 149, HE III 47–48); potok o długości 9,57 km; l.d. Wisłoka, do którego uchodzi we wsi Surowica [ESH], „wypływa z Pańskiego lasu na obszarze gm. Jasiela, w pow. sanockim; podąża na pń., zrasza obszar Moszczańca, płynąc po zach. stronie” [1885 SG VI 727]; miano prawdopodobnie pochodzi od *mostu*

lub *moszczenia* albo od drogi wymoszczonej kłodami drzewnymi [NWDS 107]. Nazwa strumienia pojawiła się już w dokumencie z 1447 r., w którym krajnik i kniaziowie wsi królewskich Odrzechowej i Szczawnego, określając granice posiadłości królewskich w górach, wskazali m.in. potok Moszczanycz. Hydronim ten wystąpił jeszcze w innym dokumencie wydanym przez króla Kazimierza w 1472 r. w związku ze sporem o granice między dobrami królewskimi starostwa sanockiego a rymanowskimi dobrami rycerskimi, należącymi do Andrzeja z Sienna. W akcie zatwierdzającym granice wymieniony został m.in. potok Moszczaniec, który „wypływa z gór Besczadi, rozdzielających królestwa Polski i Węgier, a dokładniej z góry i lasu zw. Jaworniki, i płynąc przez Surowicę wpada do rz. Wisłok” [SH-G II 149]. Por. Surowica. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Kiczera Długa.

Moszczanski Mętnik, zob. **Moszczański Mętnik**.

Moszczańczyk, zob. **Moszczaniec**.

Moszczański Mętnik: **Moszczanski Mętnik** – strumień; Moszczaniec (1839 SM); strumień o nazwie *Mętnik* płynący przez grunty należące do wsi Moszczaniec.

Motyczków Obszar – las; Barwinek (SMMT); las należący do gospodarza o nazwisku *Motyczka*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Obszar.

Mrokiwci: **Mrokiwci** – Tylawa (ZS II 50); według Zdzisława Stiebera, nazwa typu patronimicznego: potomkowie *Mroka*. Przydomek *Mrok* ma polską postać fonetyczną [ZS II 50].

Mszana, zob. **Mszanka**.

Mszanka: **Mszanka** – potok; Tylawa (BT, HE XV 89, MWKD, SMMT, 1851 MKG-T), **Mszański** (1851 MKG-T); **Mszannka B.** (1855 ESHP), **Mszana al. Mszanka** (1885 SG VI 781), *Circa fluuium dictum Mssana* (1369 ESJP); potok o długości 9,04 km; l.d. Panny, wypływa na płn.-zach. od wsi Mszana, uchodzi w Tylawie (ESHP); nazwa utworzona od wsi Mszana, przez którą płynie strumień. Zob. Mszanki.

Mszanki: **Mszanki**, gw. *Mšanjki* – pole; Tylawa (BT, MWKD), *Niwa położenie Mszanka* (1851 MKG-T); pole leżące przy granicy z miejscowością Mszana, znajdujące się w pobliżu potoku o nazwie *Mszanka*: *Mšanjki to je ·za X'irkami tyñi | byž može od mjescovości Mšany 2. Mšanjki to som pola juš pravje za Tylavom f kjerunju Mšany*.

Mszański zob. **Mszanka**.

Murawa, zob. **Morwawa**.

Murmawa, zob. **Morwawa**.

Murowana Studzienka:

– źródło; **Murowana Studzienka**, gw. *Murovano Stużiyŋka* – Daliowa (BT); źródło z obmurowanymi brzegami: 1. *Murovana Stużiyŋka to zostaua uwożona pšes xarceży fšešžešontym čvartym roku 2. kamiňami obmurowaľi bžeǵi i za to tag nazvaľi*;

– strumień; **Murowana Studzienka** – Daliowa (IPG); potok długości 0,8 km; miano od źródła (Murowana Studzienka), z którego strumień bierze początek.

Muthny, zob. **Mutnik** (strumień).

Mutnik:

– strumień; **Mutnik**, **Mutnyk** – Wola Niżna, Surowica (BT, IPG, MWKR, NWDS 108, 1885 SG VI 820), **Mętnik** (1839 SM), **Muthny** (1526 SH-G II 150); potok, w którym płynie mętna woda;

– las; **Mutnik**, gw. *Mutnik* – Wola Niżna, Surowica (BT), **Mutniki**, łem. *Mutnyky* (MWKR, SENT16); las rosnący w pobliżu strumienia o nazwie *Mutnik*: *tam byu las | Grumacki Laz na Moščańcu | Mutnik to i teruz nazyvajum | jo jezdzũ du lasa du Mutnika*;

por. łem. *mutnyk* ‘mętny potok’ [NWDS 108]; por. łem. *mutnyk* ‘strumyk, potok o mętnej wodzie’, ‘mała rzeczka płynąca po kamieniach’, ‘mały mętny potok’. Z zestawienia *mutnyj potik* ‘mętny potok’ od *mut* ‘szlam, il; męty’ [UTH 25]; por. łem. *mutnik* ‘mała rzeczka, która ledwie się wije między kamieniami’ [JH 129], por. ros. *mut* ‘szlam, mul’, *mut* ‘wir’, pol. *męt*, *męty* ‘mętny osad lub zawiesina w wodzie’, slc. *mút*, *mút* ‘gliniasty osad’, *mútnava* ‘mętna, błotnista woda’ z ps. **мѣтъ*. N.w. na całej Słowiańszczyźnie, np. ukr. *Mutnyk*, *Muteć*, slc. *Mútnik*, łuz. *Mutnica*, sch. *Mutnik* [UTH 166].

Mutniki:

– pole; **Mutniki** – Surowica, Moszczaniec (MWKR, SENT16), **Mutnyky** (SENT 16); pole nad strumieniem o nazwie *Mutnik*;

– góra; **Mutniki** – Surowica, Moszczaniec (GP); miano od nazwy lasu, który porasta wzniesienie. Zob. *Mutnik*.

Mutnyk, zob. **Mutnik** (strumień).

Mytryszynki, gw. *Mytryšyŋki* – pole; Moszczaniec (BT); nazwa współcześnie uproszczona, utworzona od nazwiska *Dmytryszyn*. Por. *Dmytryszynki*.

Na Brzegi, zob. **Brzegi** (I).

Na Brzegu:

– domostwo; **Na Brzegu**, gw. *Na Bžegu* – Królik Polski i Wołoski (BT); domostwo znajdujące się na skraju wysokiego brzegu: 1. *ten dom stoi tag vysoko | na bžegu || Na Bžegu Vouošanovič tam mjěškau | Rušin | Ŭemko || nazyvajom Bžeg | bo byu bžek | na samym gurnym końcu | nat cerkviom byu ten dom 2. bo jag nie mjěli že budovać | to naved na takix vysokix bžegax stavjali domy*;

– pola; **Na Brzegu**, gw. *Na Bżegu* – Jaśliska (BT); pola znajdujące się na skraju wysokiego brzegu: 1. *bo nad bżęgiem som te pola, ogrody* 2. *tu jag Zagumińki nazyvajom Na Bżegu | bo jes taki wysoki bżyg nad żykom.*

Na Cyganie, gw. *Na Cygańe* – las; Posada Jaśliska (BT, MWKD); nazwa prawdopodobnie wiąże się z tragicznym zdarzeniem, o którym pisze Wojciech Krukar: „podobno niegdyś do niejakiego Kapelucha, mieszkającego w ostatnim domu Posady Jaśliskiej, przyszedł po nocy żebrak-Cygan. Gospodarz nie przyjął go na nocleg; wskazując na las powiedział, że tam jest jeszcze jeden dom. Żebrak udał się we wskazanym kierunku i nie znajdując schronienia zmarł z wyczerpania”. Według badacza, na przedwojennych mapach zaznaczono w tym miejscu krzyż, być może stojący na grobie Cygana [SENT 6].

Na Czub, gw. *Na Čub* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się na szczycie Łysej Góry 1. *Na Čub to tu jag na Vjyršxúvinax | Na Čubje | xed na gúže | najvy-šo gúra | Na Čubje* 2. *Na Čup | no ta gadamy Na Čup || Na Ču bo jez gúra tako | to značy s tyj strony jak še iže o doyu | tu od Nižnego Kuńca jak še iže | to tu jez uagodne || a jak še puže tu s tyj striny | to jes strumo || jag my krovny gnali | jag my xupački byli | jak še xožiuo paść krovny | krovny narobiuy takix stopajek | takix sxotkuř narobiuy | i tag muvili | čyško na tyn Čub vyjšć* 3. *Čup to jez vješxoueg Uysej Gury | to jez na čubje | kto povje Na Čubje | to juž vjy o co xoži | že jez juž na samym vjyšxouku gury;* por. *czub* ‘najwyżej wysunięta, wystająca część czego’, ‘wierzchołek, szczyt, wierzch’ [SJP Dor.]; *czub* ‘szczyt góry’ [SGP Karl. I 288]. Zob. Łysa Góra.

Nad Bachtarikiem, gw. *Nad Baxtaříkjem* – las; Posada Jaśliska (BT); las znajdujący się nad miejscem, na którym znajdowały się zabudowania gospodarza o nazwisku (albo przezwisku) *Bachtarik*: 1. *tam sežyū Baxtařík | Rušin* 2. *Nad Baxtaříkjem to nat Polanami | pūt Skaržunkami mjějse | nū a mįyškū Baxtařík | Ukrajińec | jašony tam rosuy.*

Nad Brzeżkami, gw. *Nad Bżyškańi* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola leżące nad niewielkimi brzegami: 1. *bo byuo vyžej bżyškuf i Nad Bżyškańi* 2. *jak sūm bżyški | to tote pola sūm vyży | to Nad Bżyškańi.*

Nad Budyskiem – pole; Darów (JWK); pole znajdujące się powyżej innego pola o nazwie *Budysko*. Zob. Nad Budyskiem.

Nad Bystrym – las; Wola Wyżna (MWKR); grunty leżące nad potokiem o nazwie *Bystry*.

Nad Cerkwią, gw. *Nat Cerkviūm* – las; Lipowiec (BT); las znajdujący się nad miejscem, gdzie dawniej była cerkiew: 1. *bū dovni tam byua cerkjev i nat cerkfjūm* 2. *bū tam Rušini cerkjev mjěli;*

por. *cerkwia* ‘kościół katolicki albo protestancki’ [SGP Karl. I 167]; *cerkiew* ‘1. świątynia wschodnich obrządków chrześcijańskich (prawosławna lub grekokatolicka), 2. kościół (zapewne protestancki), 3. nabożeństwo’ [SGP III 399]; *cerkiew* ‘świątynia chrześcijańska obrządku prawosławnego lub Kościołów wschodnich’ [SJP PWN], *cerkiew* ‘kościół wschodniego obrządku’ [SW I 265]; ukr. *cerkwa* ‘cerkiew’ [NWDS 33].

Na Debri, zob. **Debra** (VIII).

Nade Wsią, gw. *Nade Fśũm* – pola; Jaśliska (BT); pola znajdujące się na niewielkim wzniesieniu górującym nad wsią: 1. *no bo nade fśũm sũm pola* 2. *tam ot Posady to nad ýjeź nazyváli*.

Nad Grabami, gw. *Nad Grabami* – pole; Posada Jaśliska (BT); pole znajdujące się powyżej grabów: 1. *bo rosųy graby* 2. *bũ rosųy graby i pola vyży nazváli Nad Grabami*.

Nad Hranycą: **Nad Hranycą** – pole; Królik Polski i Wołoski (SENT 10), **Nad Hranyciom** (BWK); pole przy granicy wsi;

por. łem. *hranycia* ‘granica (wsi, państwa)’ [Rieger 1995: 56]; *granica (hranycia)* ‘miejsce styku pól należących do dwu różnych wsi lub miedza między polami dwóch gospodarzy’ [ML 14].

Nad Hranyciom, zob. **Nad Hranycą**.

Nad Kutem – pole; Daliowa (JWK); pole leżące na zboczu góry powyżej obiektu o nazwie *Kut*. Zob. *Kut*.

Nad Laskami, gw. *Nad Loskami* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się nad brzegiem porośniętym przez leszczynę, w gwarze *loski*: 1. *byų bżyk || na tym bżegu rosųy loski | a nad lůskami byųo pole* 2. *rosųy loski a nad ýnima byųo pole | to nazváli se Nad Loskami*.

Nad Obiczą – pole; Darów (JWK); pole leżące na wzniesieniu powyżej obiektu o nazwie *Obicz*. Zob. *Obicz*.

Na Dolinie, gw. *Na Důlińe* – pola; Jaśliska (BT); pola znajdujące się w niewielkim obniżeniu terenu: 1. *tam ýes taka dołina malutka | tam ýes trošečku v důų* 2. *bũ tam ýez nyýielkĳe obńiżeńe* 3. *ýag na Dołińe | ýak to ýez na gurce | Dołina to pówi-no być tu na dole || naved na te pola muvĳũm Na Dołińe | ýivńe nazváli | bo to na guże*;

por. *dolina* ‘podłużne wgłębienie na powierzchni ziemi powstałe wskutek erozji wody płynącej; potocznie także: obniżenie terenu, nizina, kotlina’ [SJP Szym. I 420]; podobnie SJP Dor. Zob. *Dolina II*.

Na Dół Miastem, gw. *Na Důų Mĳastym* – droga; Jaśliska (BT); odcinek drogi wychodzącej z dawnego rynku i biegnącej w dół wzniesienia, na którym położone są Jaśliska, czyli „na dół miastem”: 1. *Na Důų Mĳastym | tota drůga co leći na důų | tam ýag ũd Maćty aš Půd Mĳasto | dovńi Na Důų Mĳastym to ýeći še na sanĳax vůziųy | ýak sũdaųy tu koųo kaštana | to potym ta ·gnaųo | ýy na zakryńće ny mogųy vyrobić* 2. *Na Důų Mĳastym to tako drůga co leći ũt F’ılıksũv na důų | I aśliska dovno to byųo mĳasto i Na Důų Mĳastym | dů terũ ·s Půsady muvĳũm ide dů Mĳasta*.

Na Dół Wąwozami, gw. *Na Důų Vŷvůzami* – droga; Jaśliska (BT); część drogi (znajdującej się na dnie niewielkiego wąwozu) biegnącej w dół wzniesienia, na którym znajdują się Jaśliska: 1. *paŷmyntům pšyd vojŷnům | tako drůga vŷejisko byŷa f tym vŷvože* 2. *Na Důų Vŷvůzami | bů to byŷa drůga tako zaŷydbano vŷvože*;

por. ap. *wąwóz* od XV w. (dial. też *węwóz*) ‘wąska, głęboka dolina, jar, parów’, dial. także ‘ciasna, głęboka droga’. Ogsł. np. cz. *úvoz* ‘odcinek drogi wrzynający się głęboko w okoliczny teren’, ukr. dial. *úviz*, *úvozu* ‘droga w parowie, wąwozie’. Psł. **ovožь* ‘to, do czego się wjeżdża’ > ‘wąwóz, parów’: ‘droga w parowie, droga wrzynająca się w teren’ [SE Boryś 683]; *wąwóz* ‘głęboka, sucha dolina o wąskim dnie i stromych, urwistych zboczach, powstała w wyniku erozyjnego działania wód okresowych; jar’ [SJP Szym. III 666]; *wąwóz* ‘wąska, głęboka dolina, o stromych zboczach, powstała wskutek erozyjnego działania wód; jar, parów’ [SJP Dor.].

Nad Riczką: Nad Riczką – las, Jasiel (MWKR), **Nad Riczkom** (BWK); grunty nad rzeką;

por. łem. *rika* ‘rzeka’, ‘potok’. Zdr. *riczka* – pol. ‘rzeczka’ [Rieger 1995: 162].

Nad Riczkom, zob. **Nad Riczką**.

Na Drimaku, zob. **Drymak**.

Nad Sinyem Wyrem:

– kamieniołom; **Nad Sinyem Wyrem**, gw. *Nat Śinyem Vŷyrem* – Lipowiec (BT); nieczynny kamieniołom znajdujący się nad niewielkim jeziorem o nazwie *Siny Wŷyr*;

– las; **Nad Sinyem Wyrem**, gw. *Nat Śinyem Vŷyrem* – Lipowiec (BT); las obok jeziora o nazwie *Siny Wŷyr*. Zob. *Siny Wyr*.

Nad Skalką, gw. *Nat Skaŷkům* – pola; Jaśliska (BT); pola znajdujące się nad wysokim i skalistym brzegiem: 1. *tam jez bŷyg i vŷyčšeje tako skaŷka* 2. *bo skaŷa tam byŷa | bů tam bŷyk taki | ni ma juš trovy yno sama skaŷa || bo juž barzo pŷionovy spaŷisty || juš tam trova ny rošne yno sama skaŷa | to Nat Skaŷkům nazvali*.

Nad Tarniami, gw. *Na Tůrŷami* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się powyżej miejsca, które porastała tarnina (o nazwie *Tarnie*) 1. *dužo torŷi rosŷo v jednym mŷescu | taki gošć || nad hŷy ma byŷy pola i ŷyby moŷna byŷo ŷatfo trafŷiž nů to Na Tůrŷami* 2. *bů niŷyŷ rosŷy torŷe*.

Nad Żlobem – pole; Darów (JWK); pole znajdujące się na zboczu góry powyżej niewielkiego zagłębienia, *żlobu*;

por. *żłób* ‘podłużne wyżłobienie w ziemi, skale, dolina, jar; pionowa rozpadlina w stoku góry, żleb’ [SJP Dor.]. Zob. *Pod Żlobem*.

Nagorze Steckowa, zob. **Na Górze Steckowa**.

Na Górach – pole; Królik Polski i Wołoski (UNM II 82); pola uprawne na wierzchołkach gór.

Na Górcie – domostwo: I. **Na Górcie**, gw. *Na Gúrce* – Jaśliska (BT); II. **Na Górcie**, gw. *Na Gúrce* – Posada Jaśliska (BT); zabudowania znajdujące się na niewysokiej górcie: 1. *bũ tako gúrka jest 2. nũ bũ z jedyńj strůny jest taki nýyjelki wqvũz i z drugij strůny tyš | a na srotku tako maũo gúrka | i za to Na Gúrce || nũ miwli Zbyšeg z Gúrki | ale ũn juž umar* (Jaśliska).

Na Górcie i między Potokami – pola; Polany Surowiczne (1851 MKG-PS *Na Górcie i między potokami*); pola znajdujące się na niewysokiej górcze, między potokami.

Na Górkę, gw. *Na Gúrke* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); dom mieszkalny i budynki gospodarcze znajdujące się na niewielkim wzniesieniu: 1. *davno tutaj luže ne mjeli se tag že budovać | to každy šukaũ mjějca | żyby se žež vybudovać | to na tyj gúrce vybudovaũ vũašćicel | tam ješče mjějka do žišejšego dña 2. bo tam žečyvišće jez na gurce ten dom | Stašeg z Gurki*.

Na Górze Steckowa: Na Górze Steckowa – pola; Darów (1852 MKG-D, 1785–1788 MJ), **Nagorze Steckowa** (ZDDDar); pola znajdujące się na górcze należącej do mieszkańca Darowa prawdopodobnie o nazwisku *Stecko*, to z kolei pochodzi od im. *Stefan* [Rymut II 480].

Na Granicy:

– pole; **Na Granicy**, gw. *Na Grańicy* – pole; Posada Jaśliska, Polany Surowiczne (BT); grunty położone na granicy Posady Jaśliskiej i Polan Surowicznych: 1. *tam na grańicy myšmy pše tym krovy pašli | bo takje uońki byũy | takje pastfiska byũy || teros to juž jes fšysko las | bo rozgraičauo mũody laz od grubego lasu stary las || grańicyũo s polańi uemkofsćimi 2. bo to byũo na grańicy mjynzy polańi posackimi a polańi polańskimi | za to na grańicy nazywa 3. bo to byũo mjynzy Ŭymkami a Pũsadũm | bũ grańicyliũy caũy čas || byũo tak | zafše žadeg ũpũviadũũ || jedyũ Ŭymek pošũũ dũ spũvięzi a pokrũd nũm tam pore snopkũv zboža | a jednag jakož vjara byũa ży pšyšet | i f xustce co dũ nosa zavjõzane mjõu na gus pare piõškũf | i rozvjõzũũ i kcoũ zapũaciž bũ pop kazaũ vernũti | škode pokryć || žadeg ne vziũũ | bo to ny byũa vielko škoda | pũčšebovũũ na pošyce daxu | a zafše sažili na dax żyby dobže byũo ukryńćić tyn snopek | nũ to kička nazyvali | to saali žeš v leše | žeby dookõu cẽn byũ | ftedy zbože ny byũo grube dũrodne tylko takje žikje možna povjõžeć | ũno se daũo dobže urobić | byũo cõyńkie;*

– las; **Na Granicy**, gw. *Na Grańicy* – las; Posada Jaśliska, Polany Surowiczne (BT); las na dawnych gruntach użytkowych znajdujących się na granicy wsi Posada Jaśliska i Polany Surowiczne.

Na Haimku, gw. *Na Xajimku* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT).
Por. Haimkowa Góra.

Na Herszkowym, gw. *Na Xerškovym* – domostwo; Barwinek (BT); nieistniejące domostwo będące własnością mieszkańca Barwinka o nazwisku *Herszko*: 1. *Xerško to byu Žyt | Xerško to byu tu vyžej škouy || teras tam stoi stodoŭa | a to bližej drogi | co byu taki budynek | to byu Xerškove | on karčme mjaŭ* 2. *bo na tym mjescu davnej Xerško mješkaŭ | to byu caŭa jęgo žauka*.

Na Horu, zob. **Hora** (I).

Na Hydroforni, gw. *Na Xydroforni* – część osiedla; Moszczaniec (BT); część osiedla, gdzie znajduje się hydrofornia: 1. *bo tam jes xydroforňa | jak še povje Na Xydroforni | to každy vje v jakim kjeruŭku* 2. *jest xydroforňa to nazyvaŭ Na Xydroforni*.

Na Jabcankowym, gw. *Na Ĭapčankovym* – pole; Barwinek (BT); pole, którego właścicielem był gospodarz o nazwisku *Jabczanka*: 1. *Ĭapčanka byu | to byu nazwisko* 2. *Ĭapčanki pole byu i tag nazvali | Na Ĭapčankovym*.

Na Jablinci, gw. *Na Ĭablińci* – pola; Daliowa (BT); pola, na których rosły jabłonie 1. *bŭ tam byuŭ dvje čy čšy Ĭabuŭŭki | rosuŭ pšy tym polu* 2. *Ĭabuŭŭne tam rosuŭ | zašše muvili Na Ĭablińci Na Ĭablińci*.

Na Jamie:

– domostwo; **Na Jamie**, gw. *Na Ĭamje* – Posada Jaśliska (BT); domostwo, które powstało w miejscu, gdzie dawniej znajdowała się jama: 1. *tam byu Ĭakaŭ Ĭama || tom Ĭame zavjezli i tom Ĭame vzeli na pamjenč | pofstaŭ tam dom || no to s tego pevne Ĭamy som* 2. *bŭ tam Ĭama dovno byu | tam mŭjškŭ Vuju z Ĭamy || ta go nazyvali*;

– pola; **Na Jamie**, gw. *Na Ĭamje* – Posada Jaśliska (BT); grunty, na których znajdowały się nieduże zagłębienia, jamy: 1. *Ĭama jes kouo potocŭka | taka dolinŭka || na ty Ĭam je tu my lyn šali | jes kavaŭek pola | rešte gurka | te Ĭamy na našym polu | ižymy Na Ĭamy* 2. *neruvny teren tam byu | douy takje i nazvali Na Ĭamje*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Burakowe Jamy.

Na Jana, gw. *Na Ĭana* – ścieżka; Posada Jaśliska (BT); ścieżka prowadząca na pola o nazwie *Na Janie*: 1. *ponoŭ luže xožili tu tendy jak tota dryvutňa jest | i pužnij tam kouo Dylonga | i tak šcyška byu tam du ĝury Na Ĭana | na tom Starom Droge | co byu staro droga davno || to muvili žy Na Ĭana || kaplička tota byu Na Ĭana* 2. *bŭ ta šcyška iže Na Ĭana | tam že kaplička jes*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy U Jana.

Na Janie, gw. *Na Ĭaŭe* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się na szczycie góry obok kapliczki nazywanej *U Jana*: 1. *bŭ tam kaplica byu ŭ dovna | u gory | šfjyntęgo Ĭana* 2. *bo Ĭana kaplička stoi*.

Na Kamarce, gw. *Na Kamorce* – pola; Jaśliśka (BT, 1644 AMJ), **Kamarka** (1851 SZPJ); pola znajdujące się na wierzchołku góry o nazwie *Kamarka*: 1. *nũ bũ na Kamorce || na Kamorce to byyy pola orne | to nie byyo ży tam jakęś kroyy czy kozy pašli | yno ũrałi tam* 2. *Na Kamorce | bo byyy na Kamorce || tam byyy pola | ny byyo lasu | fšysko orne | dũ samego ćupka Kamorki orne pola* 3. *Na Kamorce każdy gospodarz m̃jou tam pole | po zogũne po dva.*

Na Kącie: I. **Na Kącie**, gw. *Na Kũńce* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Na Kuti**, gw. *Na Kuti* – Daliowa (BT); pole mające kształt trójkąta: 1. *s tego povodu tam Na Końce | bo byyy dokoua takje lasy i pola | a to byyo takje do špica to fšysko | i to nazyvali Na Kũńce* 2. *to byyo f takim końce pšy leše;*

por. *ką* 1. 'miejsce między dwiema stykającymi się powierzchniami, np. ścianami; róg' [SWJP 372]; *ką* (*kut*) 'kawał ziemi położony najczęściej w kącie między rzekami' [MŁ 14]; *ką* 'miejsce, zakątek, zakamarek, ustronie: miejscowość rzadko odwiedzana, dziura' [SJP Dor.].

Na Klinie – pole: I. **Na Klinie**, gw. *Na Kłińe* – Jaśliśka (BT – dwa obiekty); II. **Na Klinie**, gw. *Na Kłińe* – Posada Jaśliśka (BT); pole mające kształt klina: 1. *šyo do klina to pole | i Na Kłińe my nazyvali || Na Kłińe bũ tag iez dũ špica | bũ pole iže dũ klina* 2. *tak pevne šyo do klina to pole i Na Kłińe || tam moja sōsatka mo pole i zafše godo | iyyymy tam Na Kłin* 3. *to taki kłin byu | kłinũv byyo vjyncyi | bũ tu iag bžyg iest | iag Buaštyna | to gũdałi Na Kłińe | i pũ Posaže* 4. *Na Kłińe to tam je za zakũ nicaĩ | bũ še ũt klina začyno toto pole i potym juž rũvmo še ćungñe* 5. *Na Kłińie to juž rũ stajñe druđi | iag iez druđa dũ Zadñij Iaguštyny i druđa na Ksýmiñce | to Na Kłińe | žauka ktura tam leży ni mo kfadratu ani romba yno klina.* Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Klin.

Na Kmitówce, zob. **Kmitówka**.

Na Kopalni, gw. *Kopalni* – pola; Jaśliśka (BT); grunty, na których przez kilka lat znajdowała się kopalnia gazu ziemnego – miejsce, gdzie wykonywano głębokie wiercenia w poszukiwaniu złóż gazu ziemnego: 1. *v latax šysžysũntyx šydmžysũntyx byyy guymbokje vjyrçyna;* 2. *Koplaña to teraz juž ostatno | v latax šydymžysũntyx ošymžysũntyx na Źelnicy iag ũdvierty co pũribũli fpošukivañax geofizyčnyx || to čšy kũpalñe pũftauy | na Pašece v Jaśliśkax tutaj na Źelnicy i čšeća na Voli | Šaxty.*

Na Korzeniu, zob. **Korzeń**.

Na Kuczackiem, gw. *Na Kučkackijm* – pole; Jaśliśka (BT); pola, których właścicielem był gospodarz o przewisku *Kuczka*: 1. *bũ tyn co m̃jou toto pole | to go pšyzyvali Kučka* 2. *to byyo iydneho | Kučki | yno potym*

půželůu || *Kučka to bylo pšezvísko* 3. *Na Kučkackým tu zarůz ěag Ogrůtki i taki potog | i zaros taki pas | takě stajane* || *Kučkackě | Kučki tam mjěli*.

Na Kuti, zob. **Na Kacie**, zob. **Kut**.

Na Łazi:

– źródło; **Na Łazi**, gw. *Na Łazi* – Lipowiec (BT); źródło znajdujące się na polach, które nazywano *Łaz*: *to nazva stużenĳki | bo ěešěe taka pĳosenĳka | dobra ta stużenĳka ale tylko Na Łazi | dobra koxaneĳka ale tylko na raži* || *na raže dobra ěes koxanĳka | a potym ĵuž ěe ěes · taka*;

– pole; **Na Łazie** – Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); pole powstałe z wykarczowania zarośli. Zob. *Łaz*.

Na Łozyk, gw. *Na Łozyk* – pole; Posada Jaśliska (BT); mały łaz – zdr. od *łaz*: 1. *Na Łozyg ěa · Kńażyĳski | ěag do Kaměiena še ěže | tyš tam nazyvajom Na Łozyk || to ěe · z boku Ĭedličńnika tam fĳkěerunĳku VoĻi | ale to do Posady ěešěe Łozyg należy | tam ěedaleko lasu* 2. *tam xed aš pod las še na tyn Łozyk šĵo | a s ěego to vzyĻi | to ěe vĵym*. Zob. objaśnienia dotyczące nazw *Łaz*.

Na Macyku, zob. **Macyk**.

Na Mudrznach – pole; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); grunty, na których rosły modrzewie.

Na Oczyszczalni, gw. *Na Oĳyšěalni* – część osiedla; Moszczaniec (BT); część osiedla, gdzie znajduje się oczyszczalnia ścieków: 1. *ěez oĳyšěalna i tak soběe nazvali* 2. *tam že ěes xydroforńa to muvĵiom Na Xydroforńi a ěag zrobili oĳyšěalne to nazyvajom Na Oĳyšěalni*.

Na Patykach – las; Jaśliska (UNM II 19); nazwa może odnosić się do lasu, w którym zbierano patyki, albo do młodego lasu, miejsca, gdzie rosły drzewa jak patyki, por. ap. *patyk*.

Na Pegerze: **Na Pegerze**, *Na Pegeže* – część osiedla; Moszczaniec (BT), **Pegeer**, gw. *Peger* (BT); część osiedla, gdzie znajdują się budynki gospodarcze dawnego PGR-u: 1. *to ěez gže obory byy | ruźne budyĳki gospodarěe moźna povĵežě* 2. *muvĵiom Na Pegeže | bo stajne tam som | teras pegeeru ěe ma | ĵuš ktoź i ny uźytkuje*.

Na Petryku, zob. **Petryk**.

Na Płacie, gw. *Na Płacie* – pole; Barwinek (BT); duże i równe (płaskie) pole zbliżone kształtem do kwadratu: *Na Płacie to taki ruvny kavauěg | i nazyvajom Na Płacie* 2. *Na Płacie bo to ěes takěe duźe i ruvne pole*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Płaty*.

Na Przedszkolu: **Na Przedszkolu**, gw. *Na Pšěěškolu* – część osiedla; Moszczaniec (BT), **Przedszkole** (BT); część osiedla, gdzie znajdowało się

przedszkole: *Na Pšečkolu muvíli | to i teraz Na Pšečkole muvíjom | xoć tam še pšečkole spaliyo || tam byyo pšečkole 2. tam pšečkole byyo | a dalej nazývajom Na Pšečškolu.*

Na Rozputen, zob. **Rozputie**.

Na Rozputin, zob. **Rozputie**.

Na Ruztičky, zob. **Ruztička**.

Na Szczobi, zob. **Szczob**.

Na Tamie, zob. **Tama**.

Na Wopie, gw. *Na Vopje* – część wsi; Jaśliska (BT); część wsi, gdzie znajdowały się budynki Wojsk Ochrony Pogranicza (WOP)³³: 1. *bů tam byya straźnica VOP 2. bů nydovno tam placfũka vũjskovo byya VOP.*

Na Wyrchu, zob. **Wierzch** (XI).

Na Zakład, gw. *Na Zakuat* – część osiedla; Moszczaniec (BT), **Zakład**, **Na Zakładzie** (BT); część osiedla, gdzie znajduje się Zakład Karny Łupków – Oddział Zewnętrzny Moszczaniec: 1. *Na Zakuat bo zakuat karny | no to Na Zakuat 2. bo tam je zakuat karny i sō skazañi.*

Na Zakładzie, zob. **Na Zakład**.

Na Zastawkach – pole; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); pastwisko obok lasu o nazwie *Zastawki*. Zob. *Zastawki*.

Necowa Kapliczka, gw. *Necova Kaplička* – kapliczka; Królik Polski i Wołoski (BT); niewielka kaplica wybudowana przez gospodarza o nazwisku *Nec*: 1. *od nazvíska Nec | on vidočne to budovau 2. to ješče tu kaplička stoi | fstrone Jaślizg iak še ježe po levej strone | bo to pod nazvískjem Nec | vvašćitel byu Nec 3. Necova Kaplička | bů Rušin pũjexũũ dũ Amaryki i vracũũ s povrotym | i strašna buža byya i prošũũ Boga | žyby ščyšlívje vrũũũ | žy iag vrũũ | to postavĩ kapličke | Nec.*

Niemiecka Droga, gw. *Ñemjecka Droga* – droga; Królik Polski i Wołoski (BT, AM-KPiKW 4); droga, którą prawdopodobnie zbudowali Niemcy; według informatorów droga została zbudowana przez Niemców w czasie II wojny światowej, lecz nazwa ta pojawiła się już w dokumentach z 1936 r. [AM-KPiKW 4]: 1. *dlatego še Ñemjecka Droga nazyvo | bo tamtyndy mñełi dojazd Ñymcy || ot počontku Krułika xed aš tam ponad Osićnik na te lasy | i aš xet na Drožyska fstrone Jaślisk || to byya Ñemjecka Droga 2. fčteržestym čvartym roku iak pšexožũũ front | Rosjañe zgotovałi im tam*

³³ Formacja wojskowa utworzona 13 września 1945 r., której zadaniem była ochrona granic Polski na południu i na zachodzie. Wojska Ochrony Pogranicza rozformowano w 1990 r., a w ich miejsce powołano Straż Graniczną [Prochowicz 2016: 215; EPWN].

takę zasacke mjenzy Lubatovę a Kruličkem | tam zǵineuo dož dužo Nemcuř 3. bo tam Nemcy mjeli trąsport svuj | iuž luže tag nazvali.

Niwa Bosielko i Młynisko – pole; Tylawa (1851 MKG-T *Niwa bosielko i młynisko*); trzeci człon nazwy (młynisko) odnosi się do pola w sąsiedztwie młyna. Niejasna jest motywacja drugiego elementu, który prawdopodobnie odnosił się do miejsca, gdzie wyrabiano worki (być może na potrzeby stojącego w pobliżu młyna);

por. *bosahy, besahy* ‘rodzaj worków transportowych’, ‘ludzie noszący (wyrabiający) bosahy’ [NGB 143]; por. *niwa* ‘pole uprawne, niekiedy zapewne określonej wielkości, też pole po wykarczowaniu, nowina’ [SS Urb.V 274]; podobnie SL III 347; *niwa* ‘1. pole, rola, gleba, łąn, grunt, 2. pole po wykarczowaniu lasu; 3. pole wśród lasu, 4. żniwo’ [SW III 395]; *niwa* ‘przestarz.: ziemia uprawna, pole, rola, łąn’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. II 383; *niwa, niwka* ‘pole; długi pas pola należący do jednego właściciela w przeciwieństwie do krótkiego, zwanego stajanko’ [Pawłowski 1965: 175].

Niwa Łazy – pole; Czeremcha (1854 MKG-Cz); zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Niwa Maykówka, zob. **Majkówka**.

Niwa na Dziale: Niwa na dziale – pole; Tylawa (1851 MKG-T); pola znajdujące się na górze o nazwie *Dział*. Zob. *Dział* (I).

Niwa na Ostrej: Niwa na Ostrzey – pole; Tylawa (1851 MKG-T); pole na zboczu góry *Ostra*.

Niwa na Ostrzey, zob. **Niwa na Ostrej**.

Niwa Niżna: Niwa niznia – pole; Czeremcha (1854 MKG-Cz); grunty leżące w dolnej (położonej niżej) części wsi. Zob. *Niwa Średnia*, *Niwa Wyżna*.

Niwa pod Błudnym, zob. **Podbłudna**.

Niwa pod Wapnem, zob. **Pod Wapnem, Wapno**.

Niwa Sołtycka: Niwa Sołtycka – pole; Czeremcha (1854 MKG-Cz); grunty należące do sołtysa.

Niwa Średnia: Niwa srednia – pole; Czeremcha (1854 MKG-Cz); grunty leżące w środkowej części wsi. Zob. *Niwa Niżna*, *Niwa Wyżna*.

Niwa Wyżna: Niwa wyzna – pole; Czeremcha (1854 MKG-Cz); grunty leżące w położonej wyżej części wsi. Zob. *Niwa Niżna*, *Niwa Średnia*.

Niwa za Działem: Niwa za działem – pole; Tylawa (1851 MKG-T); grunty znajdujące się za działem. Zob. *Dział* (I). Nazwa dzisiaj już nie występuje.

Niżna Kacaniwka – potok; Jasiel (1889 SM 1, 1869–1877 E nż. *Kacaniwka*); prawdopodobnie nazwa utworzona od nazwiska **Kacan, Kocan* – właściciela gruntów, przez które płynął potok. Na mapie zaznaczono dwa zbiegające się potoki – płynący w górze nazwano *vž. Kacaniwka*, a płynący niżej *nž. Kacaniwka*.

Niżne Łąki: **Niżnie Łąki** – pole; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); łąki w niższych partiach gór. Zob. Wyżnie Łąki.

Niżni Konec, zob. **Niżni Koniec**.

Niżni Koniec – część wsi: I. **Niżni Koniec**, gw. *Nižni Kūńiec* – Posada Jaśliska (BT); II. **Niżni Konec**, gw. *Nižni Konec* – Tylawa (BT); część wsi położona niżej niż Wyżni Koniec: 1. *bo pońiżej žeki som | Nižni Kūńec tam ja · K'ivaŭŭfka | a tu na pućuntku že škoŭa | to byu Nižni Kūńec* 2. *K'ivaŭŭfka ŭd Lėvickiĝego to se nazywaŭ Nižni Kūńec | Vyžnyĝ Kūńec čšymaŭ z Dalovŭm a Nižnyĝ Kūńec čšymaŭ z lužni z Voly | ĝak ći šli na vesele tu | to ći šli tu | a ĝak ći šli i ći | to ĝak se zyšli | to byuŭ bitki* (Posada Jaśliska).

Nowaków Dół – góra; Zyndranowa (JWK); na stokach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Nowak*. Por. Czerwenoj Horbok.

Nozgryca:

– las: I. **Nozgryca** – Darów (JWK); II. **Nozhryci** – Zyndranowa (TG 11); las w miejscu, gdzie schodzą się dwa potoki;

– pole; **Nozgrycia**, gw. *Nozgryća* – Daliowa (BT, MWKD, ZS II 51); grunty leżące w miejscu, gdzie schodzą się dwa potoki: *Nozgryća to byuŭ nazva | teš pole koŭo lasu coš takĝego | do Nozgryći coš takĝego sŭŭšaŭam*;

por. łem. *nozgrī* ‘zejście się dwóch potoków’ [Rieger 1995: 88], *nozgrycia* ‘połączenie, zbieg jarów, potoków’ [SENT 17]. Jak pisze Wojciech Krukar, nazwy *Nozdrzyca*, *Nozgrycia* charakterystyczne są dla Łemkowszczyzny środkowej i zachodniej, nie występują na wschód od doliny Wisłoka [SENT 17].

Nozgryce – las; Darów (JWK); nazwa od ap. *nozgrī*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Nozgryca.

Nozgrycia, zob. **Nozgryca**.

Nozhryci, zob. **Nozgryca**.

Obicz – zbocze góry: I. **Obicz** – Zyndranowa (TG); II. **Obicz** – Polany Surowiczne (MWKR); III. **Obicz** – Darów (MWKR); por. ap. *obicz* ‘pochyłość, zbocze góry’ [NGH 43]. Zob. Ubocz.

Oblinka – las; Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa niejasna;

por. książk. *obly* ‘mający kształt podługowaty i zaokrąglony, walcowaty, jajowaty; łagodnie wypukły, lekko wypukły’ [SJP Dor.].

Oblaz:

– góra: I. **Oblaz**, gw. *Obŭas* – Daliowa (BT); II. **Oblaź**, gw. *Obŭas* – Barwinek, Tylawa (BT), **Oblaz** (MWKR), **Oblaża** (ZS II 51); nazwa od ap. *oblaz*;

– pole; **Oblaz**, gw. *Obŭas* – Daliowa (BT); pole na zboczach góry o nazwie *Oblaz*: 1. *bo davnej tu že Obŭaz že sosny | to byuŭ grunty porolne*

| *luże śali pševažne žyto len* || *fšysko byuо upravjane* | *fšysko byuо skrupulatne zagospodarovane* | *f tej xřili to vıdać* || *gdyby ći staży luže se obužili* | *zobaćyli co se tu žeje* | *s povrotem f pjax* | *neużytki* | *neupravjane pola* || *jag droge robili* | *to zostaуo obniżone o ževjenž metruf* | *ten parkinjk stfożony* || *tam gura byuа doć* (Daliowa);

por. *oblaz* 1. ‘stroma skalna ściana’, 2. ‘uciążliwa droga po zboczcu góry’ [ZS II 51]; *oblaz* 1. ‘stroma skalna ściana’, 2. ‘uciążliwa droga po zboczcu góry’ [NGB 26]; *oblaz* 1. ‘droga po występującym w dolinie rzeki (potoku) zboczcu góry’, 2. ‘występ góry na drodze’, ‘droga pod skałą między dwoma wsiami’, ‘wąska drożyna pod skałą’ [NGH 43]; por. *oblazy* ‘droga górską w skale, wymijająca zleby; ścieżki po urwiskach rzeki; ubocza prawie prostopadle’ [SGP Karl. III 361].

Oblaż, zob. **Oblaz**.

Oblaża, zob. **Oblaz**.

Oboci – zboczce góry; Zawadka Rymanowska (MWKD); zob. objaśnienia dotyczące nazw Obicz i Ubocz.

Obszana woda, zob. **Obszar**.

Obszar:

– pole; I. **Obszar**, gw. *Opšar* – Barwinek (BT); pole należące do dworu: 1. *tam uoňka byuа* | *tam taka ogromna uoňka byuа* | *no to byu Opšar* | *ale ten Opšar to nie byu tag jagby vjejski* | *tylko taki xrabia mjou dvur* | *to jego byuо* | *tam suuzy byli* 2. *Obšar to byuо dvorskje* | *tam byuо dužo dvorskjegо v guže* | *ja ješće pamjentam mury* | *takje pozostaуości po tym dwože*; II. **Obszar** – Wola Wyżna (1851 MKG-WW); pola obok lasu o nazwie *Obszar*;

– las; **Obszar** – Wola Niżna (1869–1877 E, 1851 MKG-WW); motywacja niejednoznaczna; nazwa może odnosić się do lasu należącego do dworu albo lasu porastającego dużą powierzchnię gruntów;

por. *obszar* ‘szeroki plac, rozłóg, przestrzeń, przestwór’ [SL III 421]; *obszar* ‘ograniczona część przestrzeni, zwykle dużych rozmiarów, określona powierzchnia czegoś, miejsce występowania, zasięgu czegoś, rozległy teren’ [SJP Dor.]; *obszar (obszor)* ‘rozległy teren’ [MŁ 14]; *obszar* ‘obszar, pole dworskie’ [NGB 27]; *obszar* 1. ‘duży obszar pól’ 2. ‘pola dworskie’ [Lubaś 1964: 128]; *obszary* pierwotnie ‘pola dworskie’ [NWDS 113].

Obszarek – pole; Wola Niżna (1768 ADB); łąz, który prawdopodobnie powstał po wykarczowaniu części lasu o nazwie *Obszar*; nazwa może odnosić się do pól należących do dworu albo do pól niezbyt rozległych, zdr. od *obszar*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Obszar*.

Obszar: **Obszar**, gw. *Opšarna* – strumień; Barwinek (BT), **Obszar** **Woda**, gw. *Opšarna Voda* (BT, 1889 SM 1); **Obszar** **Woda** (UNM I 65, SMMT, 1880 SG I 113); potok mający źródło na terenach, które nazywano *Obszar*: 1. *bo ona tu z Opšara vxoži* 2. *to tam v guže do*

Opšara | *to tam nazywali* | *že tu žeka z Opšara vypuyva to Opšarna* || *žeka Opšarna* | *bo z Opšra vypuyvo*.

Rzeczownik *woda* w gwarach często oznacza rzekę, potok. Por. Barwinek, Ostresz. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Obszar.

Obszarna Woda, zob. **Obszarna**.

Obszary, gw. *Opšary* – część wsi; Posada Jaślińska (BT); grunty, na których dawniej nie było domów: 1. *niž ny byuo yno pola* | *opšar pola* || *pužnij še dūpiyro pūbudovałi* 2. *Opšary bo davnej ne byuo tu domuf* | *niž ne byuo* 3. *Opšary to juš tero zabudovane* | *ale ja pamjental* | *ne byuo yno jeden dom a rešta volne* || *i tam zašše* | *ješče jag my do škouy xožili* | *jak pšyšua zavieja* | *to xcauo porvaž i ta gūdałi* | *ny xo-će do škouy* | *bo na Opšarax vū zavieje*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Obszar.

Obycz, zob. **Ubocz**.

Ochronka – budynek; Jaślińska (BT, UNM II 18); dom zakonny należący do Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego, gdzie dawniej znajdowała się ochronka;

por. *ochronka* ‘zakład dla biednych albo osieroconych dzieci, dawniej przeważnie utrzymywany przez zakony albo instytucje dobroczynne; później: rodzaj przedszkola’ [SJP Dor.], podobnie SJP Dor. II 437.

Od Danka, gw. *O-Danĳka* – potok; Lipowiec (BT), **Oddanka** (IPG); potok długości 0,9 km, l.d. Bielczy; strumień, który płynął obok gruntów gospodarza o imieniu *Danko* – potok płynący od strony pól *Danka*: *byua O-Danĳka* | *Danĳko Mac še nazyvūu* | *Danĳko pevne imie mĳou* | *a Mac še pišau*.

Oddanka, zob. **Od Danka**.

od obszary Wody, zob. **Od Obszarnej Wody** (las).

Od Obszarnej Wody:

– las; **od obszary Wody** – Barwinek; (1869–1877 E), **Od Obszarny Wody** (1851 MKG-B); las nad strumieniem o nazwie *Obszarna Woda*. Por. *Obszarna Woda*.

– pole; **Od Obszarnej Wody** – Barwinek (1851 ZDDDB, 1851 MKG-B); pole nad strumieniem o nazwie *Obszarna Woda*. Por. *Obszarna Woda*.

Od Obszarnej Wody, zob. **Od Obszarnej Wody** (pole).

Od Obszarny Wody, zob. **Od Obszarnej Wody** (pole).

Ogradi – strumień; Posada Jaślińska (HE XV 94, 1869–1877 E); l.d. Jasiołki; strumień, który przepływa przez grunty o nazwie *Ogrody*; obiekt o takiej nazwie znajduje się na mapie katastralnej z 1851 r. (1851 MKG-PJ). Por. Jedlicznik (potok).

Ogrodek Radziecki – pola; Jaślińska (1625 AMJ); niewielki ogród należący do rady miejskiej.

Ogrody – pola, ogrody: I. **Ogrody** – Barwinek (MWKD); II. **Ogrody** – Darów (1785–1788 MJ), **Ogrody** (riede) – Darów (1852 ZDDDar); III. **Ogrody**, gw. *Ogrody* – Jaśliska (BT), **Ogrody** (1851 MKG-Jaś), **Ogrody** (1643,1626 AMJ); IV. **Ogrody** – Posada Jaśliska (1851 MKG-PJ); pola znajdujące się blisko wsi, na których sadzono głównie warzywa: 1. *ży to byuo blisko dūmūf* | *ży to byuy ũgrody* | *żyby każdy mjoū blisko* || *ważyva kapuste takje sażili* 2. *ży to byuy ogrody* | *to vjynycy tak to żyłili* | *tymu zogūn* | *tymu zogūn* | *żyby każdy mjoū blisko na ważyva* | *na kapuste na coś takje*; por. *ogród* od XIII w. ‘teren zajęty pod uprawę warzyw, kwiatów, drzew i krzewów owocowych, zwykle ogrodzony’, stp. ‘ogrodzony kawał ziemi, leżący w pobliżu zabudowań gospodarskich, na którym siano zboże, sadzono jarzyny, zioła i drzewa owocowe, też gospodarstwo zagrodnika’, dial. także ‘podwórze’ [SE Boryś 385]; por. *ogród* 1. ‘miejsce ogrodzone’, 2. ‘sady’, 3. ‘ogrody warzywne’ [Lubaś 1964: 141].

Ogrody Zagumienkowe Miejskie: Ogrody Zagumienkowe Miejskie – Jaśliska (1594 AD); ogrody należące do rady miejskiej znajdujące się w obrębie gruntów o nazwie *Zagumienki*.

Okopowisko:

– cmentarz; **Okopowisko**, gw. *Okopovisko*; Jaśliska (BT); miejsce, w którym Żydzi mieszkający w Jaśliskach chowali zmarłych; cmentarz żydowski zniszczony podczas II wojny światowej: 1. *Okopoviskiem nazyvano ten klin* | *na kturym cmenta żydofski* | *na Okopovisku byu* 2. *Okopovisko to jez žydofski cmentaš* || *Okopovisko to jez nyvuašćivo nazva cmentaža žyduškigo* | *koūo Eža* | *tam nad bžeğim* | *ży zakopać čuoŕjeka oo* || *ūkopaž i juš* | *ale stavjali pomniki takje murovane ooo* | *takje kamjehe* || *Žyži iak xovali to kumpali i v bjaue pšešceradu ovijali* | *na syžūncu xūvali v grobie* || *pužni iak šli na cementaž v jednūm strūne* | *a v drugom strūne po kamiñcax šli dū dūmu* | *żyby še smjerž zgubiya* | *żyby ny vjyžaūa že pšyjšć*;

– cmentarz dla zwierząt; **Okopowisko**, gw. *Okopovisko*; Jaśliska (BT); miejsce, w którym dawniej zakopywano padłe zwierzęta: 1. *zdexue kuñe tam xūvali* | *byuo pokopane i Okopovisko* || *to nazyvali taki cmyntož dla zvježūnt* | *iak paduy krovy* | *ży tam xūvali na okopovisku* || *i Okopovisko tyž nazyvali iag byu žydofski cmyntoš* 2. *Okopovisko tu zakopyvali iešće pšyd vojnim* || *pužni byu bakuřil i totūm padline brałi* | *ta i ny byuo s tym kuopotu že zakopaž* | *bo ne řša byuo zakopyvać* 3. *nū tam zvjyžynta iag zdexuo* | *to zakopyvali* | *a Cygany* | *bo Cyganūv byuo dužo v L'ipofcu* | *iak še dovjježeli* | *to v nocy vykūpali i zyčarłi i ny potrułi še* || *terūs še trujūm čym būñć*;

por. *okopisko* ‘cmentarz żydowski’ [SGP Karł. III 430]; *okopisko* ‘miejsce okopane; szczególnie cmentarz żydowski’ [SL III 536]; *okopisko* ‘daw.: miejsce ograniczone, wyznaczone na chowanie zmarłych (szczególnie o cmentarzu żydowskim)’ [SJP Dor.].

Okraġla Wysypa, gw. *Ūkrūnguo Vysypa* – kamieniołom; Posada Jaślińska (BT); część kamieniołomu znajdującego się na górze Kamień, miejsce, gdzie wysypywano nienadające się do obróbki kamienie; wysypisko kamieni mające kształt kopca: 1. *tam nave· dvje Okronġue Vysypy so || ies pjeńc kamjeńiouomuf | Stare Jamy | najvjeńkšy najbaržej rozleguy i najstaršy | Nat Šinym Vyrem | bližej tego ujeńca žrudlanego | tšeći kamjeńiouom Okronġua Vysypa | so vyrobiska | domyšlam še že tačkami vyvožoŋo urobek || iakiš kamjeń | ktury še nadavau do žaren čy do mynyńkjeġo iakjeġoš krōžka tego kamje-nego obrabjano | a zostavauo mnustfo urobku i to domyšlam še že vyvyvožoŋo na tačkax i vysypyvano | i jez Okronġua Vysypa | že iak stanemy | vyražne vıdać tšy čfarte krenġu | te kamjeńe vıdaž ležo dalej || Okronġua Vysypa | bo vysypyvano te kamjeńe* 2. *ia ·kamińe ūdbijali juž i na okruńk | to takje ūskakivauy te | to vyvožili jag na dole f ty· iamje | že suupy byuy || i tam ies ta Vysypa || kouo druġi ny žucali | yno uożyli taki šo· ruzmaiče | a dūpjiyro dū tego ūporu zablūkivali || iak to pjiyjkne vyglūndauo | ne vjym iak terūs | zarosuo ūstryžynūm || na Vysype na Vysype to juž vyvožimy || to byuo v leše zarū· za tūm kūpalnūm | las | druġa tam na tyn cmyntaž i to še s tego za to nazvyo || na Vysype || teraz jag my tam pšyjechal'i | jedyn dū druġjeġo miv'i | vež vyvješ to na Vysype | no to juž jedna Vysypa || potym šli čterex | uożyli šcane šyrokūm | žyby ny ro·suvaua še | ale terūz jagym byu s pjiyntnašce lat | to juž byuo zarošnynte ūstryžynūm | bučki kšaki rosuy || to kuadli | byu taki vūzeg žylazny | tam tyn za košcouem ma totyn vūzek | Vrūński | ale može juš terū· spšydal'i na zuūm || nū to tyx ūskvariv nažucali | žucali | žyby mjeli čysto pūd nūgami | kuńe zavažili čy iydneho čy dva i tūm kūleike | tyn vūze ·kuń vycūngnūu | tag jagby čūngnūu spūd mjašta pūvyžy kaplički | taki byu vyjast s tyi dolnyj iamy | co vykūpali | co mušeli mjěz na dole rūvno | žyby še dostaž do tyx suupūv bytonovyx i pūtkuvaž i vyvozić | nū to te okraiki vyvūžili | tam ies ta Ūkrūnguo Vysypa;*

por. *wysypać* daw. 'sypiąc nagromadzić w stos; usypać' [SJP Dor.].

Olszyny:

– pole; **Olszyny**, gw. *Olšyny*; Posada Jaślińska (BT); grunty, na których rosło dużo olchy: 1. *s Cygana možeš pūjśc f kjiyruńku tutaj vjōski | to na Šiviny vyjžež a ze Šivin vyjžeš tu na Pašeke || pšyjžež i Olšyny | dū Olšyn tam kouo žyki || yno sama olxa tarńina i takje tam* 2. *najvjiyncyj olxūf tam byuo | nū to i Olšyny;*

– potok; **Olszyny** (HE XV 97); p.d. Jasiołki; potok, którego brzegi porastała olszyna;

por. olsza szara (*Alnus incana*) [AR]; *olszyna* ‘olchowy gaj’ [SL III 548]; *olszyna* ‘las lub zarośla olszowe; rzadziej: drzewo olszowe, olsza’ [SJP Dor.]; *olszyna* ‘las olchowy, zarośla olchowe’ [SJP PWN].

Organistówka – pole: I. **Organistówka**, gw. *Orgańistůfka* – Jaśliska (BT, UNM II 18, 1851 SZPJ); II. **Organistówka**, gw. *Orgańistůfka* – Królik Polski i Wołoski (BT); pola należące do gminy (w Jaśliskach), parafii (w Króliku Polskim), które mógł uprawiać tylko organista; forma deputatu, dodatkowego wynagrodzenia dla organisty: 1. *Orgańistůfka a to byuō gmi·ne | ale ůrgańistovi dali za to žy f kůšćele grou | to dali įymu | žyby se užytkovu i juž ůrgańistůfka* 2. *Orgańistůfka to byuō kouo kaplicy vjelkjej | tam dali | kavuueceg dali | tam byuō ne vjym | coš kouo dvu ·xektaruf || to mjaū orgańista | to byu deputat | rola dla nego* (Jaśliska) 3. *naležauo do parafji a užytkovau orgańista* 4. *to įes ·tu kouo košćoua | to įest plac i orgańista tam mješkaū | tu kouo starego košćoua*;

por. *organistówka* ‘dom, w którym mieszka organista’ [SJP Dor.].

Organy, gw. *Organy* – droga; Królik Polski i Wołoski (BT); część drogi, stromy podjazd na pola kształtem przypominający kościelne organy: 1. *nazyvali to Organy | bo z žyki įez došć taka ostra stroma gura | žyby vyjexaž na pole | i to nazyvali Organy || to stare luže įešće tag nazyvali Organy | tam bžyg okropny įes | tam bžyg įes strašny* 2. *bo to vygoauo įag organy | takje rovy byu i tam nazyvali Organy* 3. *byu šcy ·takij gury | to po prostu nazva byu Organy | bo trudno byu dojexać || ta droga byu do pola | ale pšes te Organy įežžili*.

Orlińskiego Jama, gw. *Orlijskijego Ĺama* – kamieniołom; Czeremcha (BT); kamieniołom, wyrobisko (jama) na górze Kamień należące do *Orlińskiego*: 1. *tam Orlijski mjaū įame i my mjeli įame oo | i tam my vyrubjali tote kamjeńe* 2. *nū ůn pįyršy | a pužnij mjoū Marčak Paveū | ale pįyrše še nazyvaua Orlijskijego Ĺama*.

Osicznik, zob. **Osiecznik**.

Osiecznik: **Osiecznik**, gw. *Ošečnik* – Królik Polski i Wołoski (BT, MWKD, 1851 MKG-KP, 1851 ZDDK, 1869–1877 E), **Osicznik**, gw. *Ošičnik* (BT); las, w którym rosło dużo osiki: 1. *to od ošiki pevne | od lasu | pońevaš tam rosuy ošiki i ošikovy las tam byu | to įez ot strony Lubatovej* 2. *to įes ·taka duža polana lasu | tam čyšćovo mjeli luže | a rešta probostfo učšymyvaūo | ponat čšyžešći xektaruv lasu | probostfo žymskokatolicķie || tam takje ružne ošiki | dymbuř tam vjele ny byuō | takje mješane žževa*;

por. topola osika, osika, topola drżąca (*Populus tremula* L.) – gatunek drzewa należący do rodziny wierzbowatych (Salicaceae). Najpospolitszy gatunek topoli w Polsce [AR].

Osliska: **Osliska** – pole; Darów (MJ), **Osliska Zwana** (1852 MKG-D, 1852 ZDDDar), **Ośliska** (1785–1788 MJ); nazwa prawdopodobnie pochodzi od położenia gruntu na stromym zboczu góry i kamienistej ziemi, co potwierdza zapis w Metryce Józefińskiej: *Położenie Gruntu w tej niwie jest przykro gorzyste składa się z glinki zoltey, y Kamienia drobnego* (MJ); por. ukr. *osla* ‘kamień’ [NWDS 116], por. bojk. *osoluńa* ‘obsuwisko skalne’, ‘południowa, słoneczna część góry’ [NGB 27].

Ostra: **Ostra** – góra; Daliowa, Tylawa, Zyndranowa (MWKD, 1889 SM 1, 1869–1877 E, 1851 MKG-Z, 1839 SM), **Ostra góra** (1882 SG III 480); góra w kształcie stożka, o stromych, spadzistych zboczach – jak pisze Zdzisław Stieber, „ostra góra” [ZS II 53].

Ostra góra, zob. **Ostra**.

Ostrak: **Ostrak** – potok; Lipowiec (1851 MKG-L), **Ostrzeschik** (1553 SH-G II 119); potok o ostrym, bystrym nurcie. Por. Za Kamarką.

Ostra Wald – las; Daliowa, Tylawa, Zyndranowa (1861–1864 E 1); las na zboczu góry *Ostra*.

Ostresz – potok: I. **Ostresz** – Barwinek, Tylawa (MWKD, 1889 SM 1, 1869–1877 E), **Ostręż** (2006 ESHP), **Ostrysz** (UNM I 65), **Ostrysz** – zwany też *Barwinek*, w górnym biegu nosi nazwę *Obszana Woda* (1983 ESHP, HE XV 98), **Ostryż** (1891 ESHP], **Ostrosz** (1880 ESHP]; potok długości 8,51 km, l.d. Panny; wypływa we wsi Barwinek, uchodzi w Tylawie [ESHP]; por. Barwinek (potok), Obszana; II. **Ostresz** – Daliowa (MWKD), **Ostrzesz** (MPT 1, IPG); potok długości 4,21 km, l.d. Jasiołki [ESHP]; nazwa obu strumieni prawdopodobnie pochodzi od ostrego spadku koryta, szybkiego nurtu wody; por. *ostry* ‘odznaczający się dużą intensywnością, nasileniem, mocą pod jakimś względem’ [SJP Dor.]; *ostry* ‘opadający pod znacznym kątem; stromy’ [SWJP 699]; *ostro* ‘z dużą energią, siłą; szybko, energicznie, silnie, mocno, nagle’ [SJP Dor.]; *ostro* ‘stromo’ [SWJP 699].

Ostreszyk:

– potok; **Ostreszyk** – Daliowa (MWKD), **Ostrzeszyk** (IPG); potok długości 1,2 km, l.d. Jasiołki; miano prawdopodobnie pochodzi od lasu o nazwie *Ostreszyk*, z którego obszaru strumień wypływa, zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Ostresz (potok);

– las: I. **Ostreszyk**, gw. *Ostrešyk* – Lipowiec (BT); II. **Ostreszyk** – Daliowa (MWKD); las na stromym, ostrym zboczu góry: 1. *Ostrešyg že jes ·taka gurka ostrá || ĵag ĵexaľi | dva koua na ostro mušieli xamovaž za spryxy uañcuxem | žeby kouo ňe obracaŷo še tylko ryuo v žeŷje || to s tovar-em čšeba xamovaž z gury na ostro | muviŷu tato Ostrešyk* 2. *laz v lešie še nazyvaŷu bo ostrá gura byŷa* (Lipowiec).

Ostręż, zob. **Ostresz (I)**

Ostrogóri i Dział:

– góra; **Ostrogóri i Dział** – Polany Surowiczne (1851 MKG-PS); nazwa odnosi się do góry o stromych spadzistych zboczach oraz do wzniesienia oddzielającego grunty należące do dwóch wsi;

– pola; **Ostrogóri i Dział** – Polany Surowiczne (1851 MKG-PS); pola na wzniesieniu o nazwie *Ostrogóri i Dział*. Zob. objaśnienia dotyczące nazw Ostra, Dział.

Ostrosz, zob. **Ostresz (I)**.

Ostryż, zob. **Ostresz (I)**.

Ostrzeschik, zob. **Ostrak**.

Ostrzesz:

– las: I. **Ostrzesz** – Jaśliska, Daliowa (BT), **Las Ostresz** (MWKR), **Las Ostrzysz** (SMSW), **Ostryż – laz** (1889 SM 1), **Ostszesz** – les (1869–1877 E); II. **Ostrzesz** – Daliowa (1851 MKG-Dal); III. **Ostrzesz** (2 obiekty) – Lipowiec (1851 MKG-L); prawdopodobnie las na stromym (ostrym) zboczu góry;

– pole: I. **Ostrzesz** – Daliowa (1851 MKG-Dal); II. **Ostrzesz** – Lipowiec (1851 MKG-L); pola znajdujące się przy lesie o nazwie *Ostrzesz*.

Ostrzeszyk, zob. **Ostreszyk** (potok).

Ostszesz – les, zob. **Ostresz** (las).

Ośliska, zob. **Osliska**.

Oziminów Wygon, gw. *Ożiminů· Vygůn* – droga; Królik Polski i Wołoski (BT); droga polna biegnąca przez grunty należące do gospodarza o nazwisku *Ozimina*: *Ożiminů· Vygůn tyż byu taki | Ożimina še nazyvůu | jego pole byu.*

Paleniska – las; Tylawa (ZS II 54); miejsce, gdzie spłonął las [ZS II 54].

Pałyczne – las; Kamionka (MWKD); prawdopodobnie miejsce, gdzie spłonął las.

Pankowka, zob. **Pańkówka**.

Pankówka, zob. **Pańkówka**.

Panna – potok; Zyndranowa, Tylawa (BT, MWKD, ZS II 54, MTP 1, SMMT, 1890 SG XI 65, 1889 SM 1, 1869–1877 E); potok długości 14,25 km, wypływa w płd. rejonie wsi Zyndranowa, uchodzi na płd.-zach. od Zawadki Rymanowskiej do rzeki Jasiołka [ESHPI]. Według map (E) ten sam strumień w dolnym biegu (na obszarze Tylawy) nazywał się Panna, a w górnym (na obszarze Zyndranowej) Sołotwina. Jak pisze Teodor Gocz, nazwa Panna wywodzi się z języka polskiego, ponieważ Łemkowie w znaczeniu słowa *panna* używali wyrazu *diwka*. Nowa nazwa przyjęła się, gdyż

„rzeka bardzo często zmienia koryto i jest trudna do ujarznienia, słowem ma coś z panny” [TG 12]. Por. Sołotwina, Miśko, Zydranowski Bach.

Pańkówka:

– pola; **Pańkówka**: **Pankówka** (1851 SZPJ), **Pankowka** (1779, 1766 KMJ); nazwa dzierżawcza utworzona od nazwiska *Pańko*;

– część wsi; **Pańkówka**, gw. *Pańkúfka* – Jaśliska (BT); według dawnych map i dokumentów miejskich Jaślisk z XVIII w. pola, obecnie część wsi; nazwa przeniesiona z dawnych gruntów ornych: 1. *bo tam Pańko dovno m̄jou | tam že na Dalove drůga ies || jakis Pańko tam dovno m̄jyškũu cy coš || po k̄jym to m̄jou | to io ne v̄jym cy kup̄jũu || o Pańkum ny s̄yšũu žyby v Jaśliskax urozony byu | bo s tyx staryx rožin to m̄nyj v̄jyncyj f̄šystkix znouym*; 2. część wsi, w której mieszkała osoba nieznana, niepochoząca z Jaślisk: *jakis pan tam m̄jyškũu | bũ pañ kũfka*; część wsi, gdzie znajdowała się droga, którą jeździli panowie: *bũ tam byu p̄ševũs | p̄ševũ z Vyğier || panovie v̄ino f̄šysko p̄šyvũžili i pajsko drůga | i za to Pańkũfka || bo drůga ftedy inži byuã jak terũs | tylko drůga byuã jag v̄yvũz | tam strašne zav̄jevaõu i zrubili vyžy*.

Pańska Góra:

– pola; **Pańska Góra**, gw. *Pajsko Gůra* – pola; Posada Jaśliska (BT); na zboczach góry znajdowały się pola dzierżawione przez pana (zarządcę dworu w Posadzie Jaśliskiej): 1. *f̄šysko byuõ po biskup̄je | a pužnij biskupa ũcsunyli ũd roli i nazyvaõu še ostatno Pajška Gůra | i byu požaõu tyj Pajskij Gůry dla ludnošci || Sidor yno byu žeržafcom | v̄uasnož n̄iby byuã biskupa 2. caũm tũm gũre žyržav̄jũu Sidor od biskupa*.

– część góry; **Pańska Góra**, gw. *Pajsko Gůra* – Posada Jaśliska (BT); część góry, na której znajdowały się pola należące do pana. Zob. Sidorowa Góra.

Pańska Hora – góra; Moszczaniec (MKWR); na zboczach góry znajdowały się pola należące do pana, dziedzica. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Barnowa Hora, Las Pański.

Pańska Ławeczka, gw. *Pajsko Ŭavečka* – kładka; Posada Jaśliska (BT); kładka nad rzeką w pobliżu dworu, z której często korzystał pan (zarządca dworu): 1. *bo jag dovno dvũr byu | to p̄šez žyke byu taki mostek | ũava tako | bũ tamtyndy pan xožũu | to byuõ pajsk̄je*;

por. *ława, ławka, ławeczka* ‘kładka przez wodę’ [SGP Karł III 68–69]; podobnie SL II 603; *ława* ‘kładka, mostek’ [SW II 801]; *ława* ‘kładka, prowizoryczny mostek; belki, kłody lub deski ułożone na podmokłym gruncie dla umocnienia drogi’ [SJP Dor.]

Pański – potok; Moszczaniec (MKWR); p.d. Moszczańca; potok płynący przez grunty prawdopodobnie należące do pana, właściciela majątku ziemskiego.

Pańskie – pole: I. **Pańskie**, gw. *Pańskie* – pola; Jaśliska (BT); pola dzierżawione od biskupa przez pana, dzierżawcę majątku ziemskiego: 1. *co Sidor byu | to on xaryndovou toto pole || Pańskie byu daleko | jak se začynaou kouo Stajunek | to až do Sobolca se gnaou* 2. *to byu biskupie | potym žyli to | my pola ny mjeli to pšyželałi || každý kto kciou nů to dawałi* 3. *Pańskie pola to šuy | mjeli f samym cyntrum | a xuoři to mjeli same pūtoki || taki biskub nů to pūželuu yno sostrum ksynzum || uři byli panami | a tota xouota | co mjaua kupa žeci | to bjdūvaua jag ne vjym | takie yno pšydetec̄ki mjeli || taki kšūnc̄ takie šiostry to une mjauy najlepše pola || i spravjydlivož byua? | ny byua* 4. *bo to byu fšystko | bisupie yno Sidor žyržavjuu*; II. **Pańskie** – Moszczaniec (MKWR); III. **Pańskie** – Surowica (MWKR); pole należące do pana, właściciela majątku ziemskiego.

Pańskie Łuki – łąki; Darów (JWK); łąki należące do pana (pańskie). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Las Pański.

Pańskie Wierzchy – góra; Wola Wyżna (1839 SM); na wierzchu wzniesienia znajdowały się pola należące do pana, dziedzica.

Pański Las – las: I. **Pański Las** – Jasiel (1885 SG VI 727, 1851 PPJas), **Pański Les** (1869–1877 E, 1851 MKG-J); II. **Pański Las** – Darów (SENT 17); III. **Pański Las, Pański Lis** – Czeremcha (SENT 17); las należący do pana, dziedzica;

por. ros. *les* ‘las; bór’ [SR-P 297]; łem. *lis* ‘las’ [Rieger 1995: 76].

Pański Les, zob. **Pański Las** (I).

Pański Lis, zob. **Pański Las** (III).

Pański Łan – pole; Jaśliska (1641 AMJ); pole (łan) należące do pana (będące własnością dworu). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Biskupi Łan.

Paportyne, gw. *Paportyne* – las; Daliowa (BT); miejsce w lesie, gdzie rosło dużo paproci: 1. *tam dužo paproci byu čy co | na Paportynax my muvili | f tamtom strone tote Paportyne* 2. *Paportyne to byuy jak terūs Spalona nazvyajom | tam v guže dužo paproci byu;*

por. łem. *paporot* ‘paproć’ [ZS II 54; Janów 2001: 156]; łem. *paportyna, paportina* ‘paproć’ [Rieger 1995: 95].

Paradiwka – domostwo; Daliowa (ZS II 54); nazwa dzierżawcza od nazwiska gazdów, prawdopodobnie *Parada* [ZS II 54].

Parkan – mur obronny; Jaśliska (1626, 1627 AMJ); mur obronny z wybudowanym nad nim zadaszaniem. Ferdynad Bostel w pracy dotyczącej historii Jaślisk przytacza fr. rejestru: „budowania parkanów nad murami, naznaczonego przez pany rajce i wszystkiego pospółstwa na pany

mieszczany, którzy ich nie mieli, drudzy też, ale przykrywali, die 28 Juli Anno 1636” [Bostel 1890: 801–829];

por. *parkan* ‘ogrodzenie, zwykle z dylów lub desek; płot’ [SJP Dor.]; *parkan* ‘płot sztachetowy’, tak samo u Czechów; pożyczka z węg. *párkány* z czes. *prkno* ‘tarcica’ [SE Brückner 396]; *parkan* ‘ogrodzenie drewniane (zwykle z dylów lub desek), murowane lub inne; płot’ [SJP Szym. II 605].

Parkany:

– las; **Parkany**, gw. *Parkany*; Daliowa (BT, UNM II 18); prawdopodobnie część lasu, która dawniej była ogrodzona parkanem; miano może również odnosić się do posadzonych gęsto i równo drzew, które przypominały parkan: 1. *Parkany | Parkany od grozenia pšed zýježyno | bo to davnej Uemkovje še grožili* 2. *to my bez Parkany xožili do Iašlisk | vjelo razy jo xožuu po te Parkany || Parkany nazывali | bu tam same šfjyrki byyy | jodeu tam ny byyo yno šfjyrki || jag nybuščyki Žyži pukupivali te švjyrki suxe | i byu tartog na Drymaku | a Žyži xandlivali i vžili kuñmi na Drymog | i deski byyy i fšysko tam byyo || tam byyo jedno žževo | šfjyrki | nazывali Parkany* 3. *fšysko byyo orne | na Parkanax juž byu gruby laz joduovy | ale tam my mjeli dva xektary pola ornego | i tam my šali || žikuv ne byyo | bo byyo dužo luži | žičyžna učekaža | to byyo caukjym inačy* 4. *Parkany jak škuuki byyy | to tam tag byyo sazone že jak parkan vyglondažo | tag elegantko rüvnutko to žževo byyo posazone | pšed vojnom || Parkany nazывali to | a to juš tego ni ma | povycinali | vjetry povyvalay;*

– potok; **Parkany** – Daliowa (IPG); potok długości 1,2 km; potok mający źródło w lesie o nazwie *Parkany*.

Pasieka:

– pasieka; I. **Pasieka**, gw. *Pašeka* – Posada Jaśliska (2 obiekty); II. **Pasieka**, gw. *Pašeka* – Zawadka Rymanowska (BT); miejsce w pobliżu lasu, na którym znajdowały się ule z pszczołami: 1. *a Pašeka prošš pana to byya | tam byyo ponad dvješe pni uli || ta pašeka po moix pra pra pra pražatkax | moji pražatkovje totum pašeke učšymyvali | tu nad L'iposkum Drugum | za to še nazывo Pašeka || tu mjeli dužo pščuu;* 2. *tam ktoš pščouy čšymuu;* (Posada Jaśliska) 3. *Pašeka bo tam pašeki čšymano || tam dvje čy čšy pašeki som i nazывajom Pašeka* (Zawadka Rymanowska); III. **Pasieka**, gw. *Pašeka* – Jaśliska (BT); nazwa ma cztery różne motywacje nazewnicze: a) miejsce, gdzie dawniej znajdowały się ule z pszczołami: *tam čšymali Pšeksty i Berdele | bu tam pščouy čšymali | pščouy;* b) miejsce potyczki, w którym – według przekazów – pokonano, wysieczono Tatarów: *že tam vyšečono po prostu očžauy tatarskie | ktore mineuy Iašliska i tam jakaž vjelka bitva mjaža še točyc;* por. *usiec* ‘zabić lub zranić kogo bronią sieczną’ [SJP Dor.]; c) miejsce

nad rzeczką, gdzie gospodarz wycinał zarośla i wzmacniał nimi brzeg strumienia, aby woda nie zabierała mu pola: *tam m̄joū jedyŋ gość pole p̄sy žeče | no i tam niž ny robiũũ | tylko byyy olxy i to ścinũũ i takje robiũũ p̄sygatki | žyby voda mu ny zabiyyaũa || vidočne ũ ·tego p̄fstaũo; d) miejsce, gdzie rzeka wyrządzała wiele szkód, gw. *robiła pasiekę: jag byũa dužo voda to povyvalaũa konary pašeki narobiũo || bũ voda nerũ ·zrobi takũm takũm paške | povyryvo s kožyňaĩmi i s tego toto mušaũo pofstać || ale pašeki narubiũo ale pašeki narubiũo | tag zafše muvili | jak tako vjelko škoda f čymkolvjek;**

– wykarczowany las; I. **Pasika** – Kamionka (MWKD); II. **Pasika** – Wola Wyżna (MWKR); pola po wykarczowaniu lasu;

por. *pasieka* ‘miejsce, gdzie las posieczono’ [SE Brückner 398]; *pasieka* ‘kawał pola zarosłego niskimi drzewami lub krzakami, zwykle na górze lub też na pochyłości góry; pastwisko’ [SGP Karł. IV 46]; *pasieka* ‘miejsce, na którym las wyrąbano, trzebież, nowina, karczowisko; kawał pola zarosłego niskimi drzewami, krzakami; pole orne wśród lasu, zamiast płota, drzewem leżącym otoczone’ [SW IV 74]; *pasieka* ‘trzebież, nowina, karczowisko’; ‘pole orne wśród lasu’ [NWDS 126]; *pasieka* ‘wyrąb’ [Pawłowski 1965: 178]; *pasieka* ‘wyrąb w lesie dla pszczół’ [SE Brückner 488]; *pasieka* ‘zespół uli z pszczołami wraz z pasieczyskiem i znajdującymi się na nim urządzeniami’ [SJP Szym. II 613]; *pasieka* ‘wyrąb lasu dla pszczół lub pod uprawę roli’ [Lubaś 1964: 141]; por. łem. *pasika* ‘zrąb, miejsce, gdzie wyrąbano las pod uprawę’ [Rieger 1995: 163]; bojk. *pasika* ‘miejsce, na którym wyrąbano las pod uprawę roli’ [NGB 27], ukr. *pasika* ‘pasieka’ [NWDS 39].

Pasieki – pola w lesie: I. **Pasieki**, gw. *Pašeki* – Daliowa (BT); II. **Pasieki** – Rudawka Jaśliska (MWKR); III. **Pasiki** – gw. *Pašiki* – Daliowa (BT); IV. **Pasiki** – Czeremcha (MWKR); V. **Pasiky**, gw. *Pašiky* – Daliowa (BT); VI. **Pasiky**, gw. *Pašiky* – Lipowiec (BT); VII. **Pasiki** – Darów (JWK); pola na gruntach, na których wyrąbano las: 1. *Pašeki paĩnyntũm že | bũ my tam žimnoki sažili || paĩnyntũm jak samũloty jexaũy | a moja ćotka z moĩũm mamũm kũpaũy žimnoki a zapũliũy mje ogiĩ | i jo nakũũd jedlĩny | bũm še ćešũũ | žy dym šed | a ũne z motykaĩmi p̄šylečaũy i tyn ogiĩ rũzgarnyũy | bũ samolod jag v̄ižũũ že še coš tego v leše | to zarũs tam atakovũũ (Daliowa); 2. tyž byyy pola co nazyvali Pašiki (Daliowa); 3. Pašiky na Pašikax my sažili bandurky | terũs śladu žadnego ni ma | tam laz juš ścinajom | co po vyšedleũu posažili (Daliowa) 4. Pašiky to taki las xũopski | a za tym xũopskĩm byũ pajstvovy las | no to tam ješče taka paška do xũopuv naležaũa | tag nazyvali (Lipowiec). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Pasieka.*

Pasika, zob. **Pasieka** (pola, nieużytki II, III).

Pasiki, zob. **Pasieki** (III, IV).

Pasiki Mytryczkowe – Daliowa (JWK); pole należące do *Mytryka*, por. im. Dymitr.

Pasiki Poncakowe – pole; Daliowa (JWK); pole będące własnością gospodarza o nazwisku *Poncak*.

Pasiky, zob. **Pasieki** (V, VI).

Pasternik, zob. **Pasterniki**.

Pasterniki – pola: I. **Pasterniki**, gw. *Pastyrniki* – Jaśliska (BT, 1851 SZP J), **Pasternik** (1851 MKG-Jaś); II. **Pastivnyk**, gw. *Pastivnyk* – Zydranowa (BT); pola, na których dawniej przeważnie wypasano bydło, a także koszone trawę: 1. *Pastyrniki to już były na kůncu | to te kamjeńe takje były | tam se ne nadavaŭo do orańa juš tak | nu to byduo tam xoźili paść | zet od Ruskiŭ ŭońk tam 2. bo tam xůźili pevńe paź byduo* (Jaśliska); 3. *uõńka | tam se koši tam se paše | v leće se koši a jağ jez otava | to se kroy pasom | to se Pastivnyg nazyva* 4. *Pastivnyg no to jes pastevnik | takje mjẽjsce že se pasuõ byduo* (Zydranowa);

por. *pasternik* ‘pastwisko, pastewnik; mały kawałek pastwiska przy wsi; ugór, miejsce paszy; pastwisko dla gęsi podle dworu; miejsce przy wodzie, wysokimi drzewami szpilkowemi zarosłe’ [SGP Karł. IV 50]; *pasternik* ‘pastewnik, pastwisko’ [PSDP 315]; tak samo SW IV 79; *pasternik* ‘podwórze gospodarskie razem z kawałkiem łąki koło domu’ [Gołębiowska 1964: 14]; por. *pastownik* ‘pastwisko, zwłaszcza ogrodzone’ [ML 22]; por. *pastewnik* ‘pastwisko, szczególnie ogrodzone’ [SW IV 79].

Pastivnyk, zob. **Pasterniki**.

Pastwisko:

– las; Pastwisko – Jaśliska (UNM II 19); las, w którym wypasano bydło;
– łąka; **Pastwisko**, gw. *Paśfisko* – Jaśliska (BT); łąka przy lesie, na której wypasano bydło: 1. *dovni tam kroy pašli* 2. *pšyd vojnum tam byduo vypasali ta i paśfisko* 3. *Paśfiska niży byu laz vyży byu laz i z boku | a toto takje byuõ ješče paśfisko | i za to tyn kavuõ pola nazyvali || nu i tam mjẽli Bũgače sfoje pole tyš | nazyvali na Pũdvyršpolu | Pũdvyršpole | a Pũdvyršpole se uõńcyõ s tym Paśfiskim | Pũdvyršpole byuõ pryvatne a Paśfiska już byuõ grũmackje* 4. *Pastfisko tu jağ želez a potym Pastfisko jes | to se cũngne aź do Ruskiõ Gũry || a pšyvzańe to f tyx Pastfiskax to pašli kroy | kũne kroy kto co mjõu | to uõ tego pofstaõ;*

por. ap. *pastwisko* ‘teren porośnięty roślinnością, głównie trawami, na którym pasą się zwierzęta domowe’ [SJP Dor.]; *pastwisko* od XV w. ‘miejsce wypasu bydła’, daw. i dial. też *pastwisko* / *paświsko*. Od *pastwa* ‘pasienie, wypas’ z przyr. **-isko* / **-išče*, pierwotne znaczenie ‘miejsce pasienia, wypasu’ [SE Boryś 416–417]; *pastwisko* ‘teren porośnięty zwartą okrywą roślinną, głównie trawą, na którym pasą się zwierzęta gospodarskie’ [SJP Szym. II 617].

Patryja – szczyt góry: I. **Patryja**, gw. *Patryja* – Lipowiec (BT); II. **Patryja** – Barwinek (BT); III. **Patryja** – Jasiel (MWKR), IV. **Patryja** – Czeremcha (JWK); szczyt wzniesienia, miejsce na wierzchołku góry, gdzie dawniej znajdowała się wieża obserwacyjna wykorzystywana przez wojsko (wymienione obiekty leżały w strefie nadgranicznej, szczególnie strzeżonej po II wojnie światowej) albo przez leśników: 1. *Patryja byua*

na Tokarńi tako vysoko | nŭ bŭ za to žy tam vyxožyli i pačšyli ta Patryja || toto byuo po fruńce | jo ne vŭym jako įstytucja | ale zydnali vŭzakŭv | bŭ to takje duużie kloce čša byuo na toto povycŭgać | jag budovali tŭm patryje || speciališci byli do tyx patryjŭf | a furmańi mušeli toto žževo na čubek tyj gŭry pŭvycŭgać 2. na Tokarńi byua patryja | jo sama vŭzaua tŭm patryje | ale na co tam byua to ne vŭym | to nazyvali Patryja || takje vježe to nazyvali patryja || na P'iotrušu byua na Kamińu na Fe ne byua | xŭžili i spravzali čy še ny poli || ne vŭym na co to byuo 3. Patryja byua na Tŭkarńi | tam mjeli struža | nadlešnictfo || pilnovaŭ čy še lasy ne palŭm || i s tego pŭfstaua Patryja 4. Patryja bŭ byua vježa ŭpsyrvacyjna | za komuny ješče pofstavauy takje dryvňane | vysokje pŭ dvažešća metrŭf || patryja tam byua ja · Kušneš | jak Marcova xaŭupa | tu žeš takŭj na pŭčŭntku || tam byu šlaban || jedyn vŭpista byu na tyj patryji | a drugi že šlaban byu že šlaban ŭpsuđivŭŭ (Jašliska) 5. Patryja to tam vježa byua i toto Patryja nazyvali | to tako opservacyjna tako v leše | to ja ne vjem | čy to byua vojskova čy jaka | ale byua | ješčejom pamjentam 6. tam v guže staua drevňana vježa opservacyjna | ne vjem | co še z nom pužnej stauo (Barwinek);

por. także ap. *patryja* ‘zerdki wbijane na szczytach gór w celach mierniczych; znak triangulacyjny; wieża triangulacyjna’ [SGP Karł. IV 58]; *patrija, patryja* ‘wieża triangulacyjna lub widokowa’ [ZS II 55].

Pecyska, gw. *Pecyska* – łąka; Barwinek (BT); łąka, na której wypalano cegłę: *tam kouo drogi taka uonka byua nazyvaua še Pecyska | bo tam ceguy palili | pjece tam stouy i nazyvali to Pecyska | to po ŭemkosku;*

por. łem. *pec* ‘piec’ [Rieger 1995: 97]; ukr. *pec* ‘piec’ [NGH 157].

Pegeer, zob. **Na Pegerze**.

Pegerowskie, gw. *Pegerofskje* – budynek; Moszczaniec (BT); bloki, w których mieszkają pracownicy PGR-u (dawnego Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Moszczańcu): 1. *to som te bloki pegerofskje | mjješkajom ci | co robili davnej f peg-eže* 2. *no bo som bloki pegerofskje i klavišoskje | fpegerofskix mjješkali pegerofcy a fklavišoskix klaviše | tak tu ot počontku nazyvali.*

Pelne Studnie – źródła; Zyndranowa (ORZ); nazwa najprawdopodobniej odnosi się do źródeł, które nigdy nie wysychały, zawsze była w nich woda. Jak zauważa Wojciech Krukar, słowo *studnia* na badanym obszarze często odnosi się właśnie do źródła [SENT 18].

Pepeliwka – część wsi; Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa prawdopodobnie utworzona od nazwiska *Pepel* – od *peplac, peplac* ‘pluskać; paplać’ [Rymut II 223].

Perdola – pole; Daliowa (MWKD); motywacja niejasna, możliwe, że pochodzi od ap. *peredolyna* ‘dolina bez wody między dwoma górami’ [NGB 27], *peredolyna* ‘wąwóz’ [ZS II 55]. Zdzisław Stieber wymienia także inne podobne nazwy: *Peredoli*, *Peredil*, *Peredol*, *Peredoły*, *Peredolyna* [ZS II 55].

Perełohy – pole; Kamionka (MWKD); pola od dłuższego czasu nieuprawiane;

por. łem. *perelih* ‘ugór’ [Rieger 1995: 98]; łem. *pereloh* ‘w lesie, nigdy (?) nie orane’ [Rieger 1995: 98]; *perelih* ‘odłóg’ [UL 146]; *perelich* ‘ugór’ [ZS II 55]; bojk. *perelih* ‘pole orne, stojące odłogiem, nieuprawiane’ [NGB 27].

Perykip, gw. *Perykip* – strumień; Lipowiec (BT); nieduży potok, który powstał z wykopanego rowu: *potog byu taki i tag muvili Perykip | pšekopany tak potok | že to jes ·taki taki pšekop | že juž voda šya i tag dalej || kŕjatkı rosuy i olxa i vježba i rozmajite | no to tag nazывalı to;*

por. łem. *perekip* ‘przekop’ [ZS II 55]; por. ukr. *perekip* ‘przekop, rów, kanał (łączący dwa jeziora lub rzeki)’. Ogólnosłow. ros. *perekop* ‘rów’, pol. *przekop*, *przekopa* ‘rów, kanał’, cz. *příkop*, slc. *priekopa*, bułg. *prekop* ‘rów, kanał’ [UTH 174].

Petłówka, zob. **Pytlówka**.

Petrus, zob. **Piotruś**.

Petryk: **Petryk**, gw. *Petryk*, **Na Petryku**, gw. *Na Petryku* – domostwo; Daliowa (BT); dawniej domostwo (dzisiaj las), którego właścicielem był gospodarz o nazwisku *Petryk* – od im. *Petro* ‘Piotr’ [Rieger 1995: 238].

Petryska: **Petryska** – las; Kamionka, Daliowa, Trzciana, Zawadka Rymanowska (MWKD), **Pietrus** (UNM I 66), **Pietrus Wald** (1861–1864 E 1); las na górze *Petrus*. Zob. **Piotruś**.

Pid Adamem, zob. **Pid Adamom**.

Pid Adamom: **Pid Adamom**, gw. *P'id Adamom* – las; Daliowa (BT), **Pid Adamem**, gw. *P'id Adamem* (BT); las znajdujący się niżej miejsca, gdzie dawniej mieszkał leśniczy o imieniu *Adam*: 1. *tam mješkau lešničy | tam byya lešničufka | pevne pivnica do žiz jes || tam byya lešničufka | tam mjškuu Adam ale un potym vyjexu du Prađi i tag nazvali 2. bo tam pevne jakiši Adam mješkau || P'id Adamom abo Puzyny tag mi to f pamjenči zstaou.*

Pid Bahnystym, zob. **Pod Bagnistem**.

Pid Bubnom, łem. *P'id Bubnom* – pole; Darów (NWK); pole u podnóża góry *Bubyn*; *yučka tako | pole byuo | sal'i tam ovjes.*

Pid Bukom, zob. **Pod Bukiem**.

Pid Czaszczom, zob. **Pod Czaszczą**.

Pidczerkiże – las; Jasiel (AM-J); las leżący w pobliżu gruntów o nazwie *Czerkiż*.

Piddebra, gw. *P'i·debra* – pole; Zyndranowa (BT); pole leżące u podnóża stromego zbocza góry – debry: *P'i·debra to pole po ·debrom*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Debra.

Pid Jablinką, gw. *P'id Jablīŋkom* – pola; Daliowa (BT); pola znajdujące się poniżej miejsca o nazwie *Jablinka*: 1. *tam tyn Stašeg Mađjeroski mĵau tam pole P'id Jablīŋkom | bo tam jabyoň byua i muvĵli P'id Jablīŋkom | na Jablīŋku | nŭ tam kavŭu pola mĵeli*.

Pidkamarka, zob. **Pod Kamarką**.

Pid Kamioniom, zob. **Pod Kamieniem** (pole).

Pidklin, zob. **Podklin**.

Pid Lisom, zob. **Pod Lasem** (przysiółek).

Pid Oblazom, gw. *P'id Obuazom* – pola; Daliowa (BT); pola znajdujące się u podnóża góry nazywanej *Oblaz*.

Pid Putiom, zob. **Pod Putią**.

Pid Sabarynačky, zob. **Pod Sabaryniackie**.

Pid Sosny – pola; Wola Niżna (ZS II 69); pola leżące w pobliżu lasu sosnowego.

Pid Szachtami, zob. **Pod Szachtami**.

Pid Szachty – pola; Wola Niżna (ZS II 72); grunty znajdujące się w pobliżu lasu o nazwie *Szachty*.

Pid Ubičom, gw. *P'id Ubičom* – pola; Daliowa (BT); pola znajdujące się poniżej gruntów nazywanych *Ubič*. Zob. *Ubič*.

Pid Uhlyska, gw. *P'id Uhlyska* – las; Tylawa (BT, MWKD); las znajdujący się poniżej miejsca, gdzie dawniej prawdopodobnie wypalano węgiel drzewny [por. ZS II 94]: *P'id Uxlyska | tu byu koval taki | P'ĵela še nazyvau | to on žeš tam v leše || mĵau kužne tu f Tylavĵe i ješčē ten dom stoĵi | i xožiu tam sobĵe | nĵby veŋĵiel odnalaz i do kužni nošiu po vorku || nĵg o tym ne vĵežau i on mĵau ten do dmuxaňa f kužni | i on to robiu ružne žečy | i P'id Uxlyska to beŋže tutaj za tom gurom Čerešňa;*

por. łem. *uhel* ‘węgiel’ [Rieger 1995: 136]; *węgiel* ‘uhol’ [ML 24].

Pid Werch, zob. **Pod Werch**.

Pieliwka – część wsi; Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa utworzona od nazwiska *Piela*, od podstawy *piel-*, por. stp. *pielać* ‘spieszyć’, gw. *pielić*, *pleść* [Rymut II 232].

Pieprzowa Górka: **Pieprzowa Górka**, gw. *P'ĵypšovo Ğırka* – góra; Daliowa (BT, UNM II 18), **Pieprzowa Hirka**, gw. *P'ĵypšovo X'irka* (BT); oficjalnie wzniesienie ma nazwę *Hirka*, a określenie *Pieprzowa* funkcjo-

nuje wśród starszych mieszkańców Daliowej. Etymologia ludowa nazwę Pieprzowa Górka wiąże z handlową przeszłością pobliskich Jaślik, kiedy kupcy na zboczach Hirki ukrywali pieprz, aby uniknąć opłat celnych: *P'ĩpšovo Gůrka | bo ĵag byũ xandel | bo tu byũ strašny xandel z Vyngrami | tu Źeš xovałĩ pĩepž i za to nazyvamy P'ĩepšovo Gurka*. Jest jeszcze inne uzasadnienie tej nazwy odnoszące się do obietnic, jakie przed ślubem składał swej wybrance zakochany mieszkaniec Daliowej: „pod Hirką mieszkał niejaki Rusin, na którego mówiono «Do Polaka». Spędził on wiele czasu w Ameryce. Gdy powrócił zza oceanu zakochał się w najpiękniejszej dziewczynie w okolicy. Prosząc ją o rękę zapewniał, że posiada tartak, młyn, że na wschodnim zboczu Hirki uprawia pieprz. Dziewczyna po ślubie przekonała się, że mąż zamiast tartaku ma zwykłą piłę do drzewa, zamiast młyna kamienne żarna, zaś zamiast owoców pieprzu, owoce jałowca” [SENT 18]. Zob. również objaśnienia dotyczące nazwy Hirka.

Pieprzowa Hirka, zob. **Pieprzowa Górka**.

Pierwsza Łuka – łąka; Darów (SENT 15); łąka znajdująca się na początku, przed innymi łąkami.

Pierwsza Rzeka – strumień; Moszczaniec (BT); odcinek rzeki; pierwszy od osady przejazd przez rzekę. Zob. Druga Rzeka.

Pierwszy Potok – potok; Moszczaniec (BT); pierwszy w kolejności potok od osady. Zob. Drugi Potok.

Pietros, zob. **Piotruś**.

Pietrosa, zob. **Piotruś**.

Pietrus, zob. **Petryska**.

Pietrus Wald, zob. **Petryska**.

Pillanok, gw. *P'i·uanok* – łąka; Zyndranowa (BT); pole o powierzchni pół łąnu: 1. *P'i·uanok to byũa taka polana | to se nazyvaua P'i·uanok || uan to ĵez obšar | pu ·uanu byũo* 2. *no to byũ cauy uan i byũo pu ·uanu | no to ĵes pu ·uanu i Pi·uanok*;

por. pol. *półłanek* ‘pole o powierzchni pół łąnu’ [SS Urb. VII 13]; *półłanek* ‘rola chłopska: „nasze kawałki ziemi to się nazywają półłanki”’ [SGP Karł. IV 328]; *półłanek*, *półłanek* ‘połowa łąnu, mały łąnek’ [SW IV 948]; *półłanek* ‘mały łąn, zagonik; hist.: obszar gruntu wynoszący 15 morgów; pół łąnu’ [SJP Dor.]; por. bojk. *lanok* – zdr. *lan* [NGB 25].

Pinkasowy Potok, gw. *P'ĩkasoovy Potok* – potok; Królik Polski i Wołoski (BT); potok płynący przez grunty gospodarza o nazwisku *Pinkas*; według informatorów z Królika Polskiego i Posady Jaślickiej w pobliżu potoku w specjalnym schronie podczas II wojny światowej ukrywali się Żydzi: *P'ĩkasoovy Potok to Rušĩn tam mĩoũ tyn potok | tam Źyži se ukryvałĩ*

| *potym jo ne vjym | že ůni se pŕželi | čy ix zabrali čy co | f každym raže tam jym luže jež dŕnušili i tam byli | buŕkier taki i tam se xŕvali.*

Piotruś: **Piotruś** – góra; Daliowa, Zawadka Rymanowska, Trzciana (BT, MWKR, 1882 SG III 869), **Pietrosa** (BT, 1779–1783 MM), **Pitrosa** (MWKR), **Petrus** (SENT 18), **Pietros** (1861–1864 E 1), **Pitrus** (1851 MKG-Dal); zapewne z rum. *pietros* ‘skalisty’ (ZS II 56) – na szczycie wzniesienia są liczne głazowiska oraz ostra grzęda skalna [SENT 18].

Pisarówka, gw. *P'isarufka* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola należące do gminy, które mógł uprawiać tylko pisarz gminny; forma deputatu, dodatkowego wynagrodzenia dla pisarza gminnego: 1. *byu P'isarufka Organištufka i Zygarufka i Školne || to byu tag zvane jag by obecne nazvaž deputaty | deputaty || P'isarufka to byu na Posaže | tam byu coš pŕynč | čy ileš xektaruf tam byu | teros | P'isarufka | to zostaŕo pšyčynte pšez guuvnom tom drŕge || žišož juš to zŕstaŕo spšedane jedno i drugie 2. pisaž gmi·ny mŕaŕ vŕašne P'isarufke.*

Pit Polanu – las; Wola Niżna (ZS II 58); pola leżące poniżej polany;

por. *polana* ‘miejsce w lesie niezadrzewione, porośnięte trawą; pole, łąka, otoczone lasem’ [SJP Dor.]; *polana* ‘miejsce w obrębie lasu nieporośnięte drzewami’ [SWJP 792].

Pitrosa, zob. **Piotruś**.

Pitrus, zob. **Piotruś**.

Pitrusówka, gw. *P'itrusufka* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); część wsi, gdzie mieszkało kilka rodzin o nazwisku *Pitrus*: 1. *čšy rŕžiny P'itrusŕv mŕyškaŕy navet čtery 2. P'itrusy tam mŕyškaŕy.*

Plac Cygański – część wsi: I. **Plac Cygański**, gw. *Pla·Cygaŕski* – Posada Jaśliska (BT); miejsce, gdzie dawniej mieszkali Cyganie: 1. *jag pŕt P'isarufke za vode tam mŕyškali Cygaŕe | ale ůni potym žeši vyjexali | jag Rušinu·vyšedlali || Cygaŕe pravje fšyskŕje byli kuvalami 2. jag druga je·za vode to tu byli Cygany || byu dvje rŕžiny Cyganuf | za to se nazyvo Pla·Cygaŕski; II. **Plac Cygański**, gw. *Pla·Cygaŕski* – Lipowiec (BT): 1. *tam Cygaŕe byli || a dlatego byu Pla·Cygaŕski | žy šatrofskŕje Cygany jŕžŕŕy takjma vŕzami krytymi s caŕŕm rožinŕm | ile se tam zmješičuŕo | i mŕjeli pravo tylko dvažešča čtery gožiny byž na tym placu || jak tyle vyšeželi dvažešča čtery gožiny ani minuty | to mušeli ŕd razu vyjexaž | bo ježeliby ny to | to juž by zostali na staŕe | i zrŕbili taki Pla·Cygaŕski 2. tam Cygaŕi mŕyškali | tam za kapličkom kavoueg daŕi 3. nŕ bŕ Cyganŕv | byu dva gatufki | dva rŕzaje Cyganuf || jednyx nazyvali | jag ŕpŕviadaŕi**

Cygañe šatroskje || *žy šatroskje bū takje ĵak šatra namjoty mjeli pšudy* | *pšudy nazivali šatra ny namjot* | *i uñi ny mogli na jednym mjescu dugo być* | *bū ix tota vjara* | *zafše mušeli na i-ne mjejsce vyndrovać* (Jaśliśka);

por. *plac* ‘płaski, dość duży niezabudowany obszar w mieście, zwykle u zbiegu ulic, przed lub między budynkami, spełniający jakieś funkcje, np. podjazdu, parkingu, targowiska, miejsca zgromadzeń publicznych’, 2. ‘teren wydzielony pod zabudowę, także już zabudowany lub zabudowywany; działka budowlana’ [SWJP 753].

Plebańska Hora – góra; Wola Niżna (MWKR); na zboczach góry znajdowały się pola należące do plebana (popa);

por. *pleban* przestarz. ‘ksiądz zarządzający parafią katolicką; proboszcz’ [SJP Dor.]; *plebańskie* ‘pola należące dawniej do parafii (do księży – plebanów)’; *plebański* ‘od plebanii’ [SL IV 149]; *plebański* ‘plebanowy’ [SW VI 227]; *plebański* ‘przym. od pleban albo plebania’ [SJP Dor.].

Plebańskie, zob. **Plebańskie Pola** (III).

Plebańskie Pola – pole: I. **Plebańskie Pola**, gw. *Plebańskje Pola* – Zawadka Rymanowska (BT); II. **Plebańskie Pole**, gw. *Plebańskje Pole* – Daliowa (BT); III. **Plebańskie** – pole; Jaśliśka (1594 AD); pola należące do plebana: 1. *Plebańskje Pola ĵak tutaj byu pop čyli pleban* | *pravdopodobne to byua jego vuasnoć* | *čyli plebańskje* 2. *bo byuy pola popa* | *kjedyś popa to byuy pola i dlatego nazivali Plebańskje* (Zawadka Rymanowska); 3. *tu ĵak plebaña nazivali Plebańskje Pole* (Daliowa).

Plebańskie Pole, zob. **Plebańskie Pola** (II).

Plebański Łaz, gw. *Plebański Ūas* – pola; Daliowa (BT); pole (łaz) będące własnością plebana: 1. *plebaña* | *plebański* || *pop toto kupiu no to Plebański Ūas*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Łaz*.

Plebański Potok: **Plebański Potok**, gw. *Plebański Potok* – potok; Barwinek (BT), **Klebański Potok**, gw. *Klebański Potok* (BT); potok płynący przez pola należące do plebana: 1. *no to byuo kšęže* | *plebana* 2. *to byuo fšysko kšenza* | *no to tag nazvali*.

Płaska Góra, gw. *Puasko Gūra* – góra; Czeremcha (BT); niewysokie wzniesienie z płaskim wierzchołkiem: 1. *nū bo jes tako puasko* 2. *tam byua tako gūra na pravo* | *co košili šano* || *Puasko Gūra* | *tako nyvysoko i puasko* 3. *Puaska Góra za to žy plaz byu taki puaski* | *růvny ĵak tyn stūu* | *tam ĵak cerkjev byua*.

Płatki: **Płatki**, gw. *Puatki* (BT, MWKD) – pola; Daliowa (BT), **Płatky** (SENT 18); zdr. od *plat*: *Puatki to byuy mnejše kavauki pola*. Zob. *Płaty*.

Płatky, zob. **Płatki**.

Płaty – pola: I. **Płaty**, gw. *Puaty* – Daliowa (BT); II. **Płaty** – Wola Niżna (BT); III. **Płaty** – Darów (JWK); wielkie, szerokie pole: 1. *nū bū*

puaty takĳe vĳelkĳe | vĳynkše pola i Puaty nazvali 2. *Puaty na Puatax | to duže pole take puaty | to byuo na Puatax | Puaty (Posada Jaśliska)* 3. *Puaty to byuy duže kavauy pola | Puaty tam | Puaty byuy fĳierunĳu Vysńij Voľe | bŭ takĳe vĳelkĳe šerše pola byuy | takĳe uany byuy vĳelkĳe* 4. *to som takĳe šyroĳie i vĳelkĳe pola ĳak puaty;*

por. *plat* ‘kawał, część jakiegoś obszaru (ziemi, gruntu); szmat’ [SJP Dor.]; *plát* od XV w. ‘kawalek materiału, zwłaszcza płótna; płaski kawałek, cienka warstwa czegoś’. Ogsł.: np. cz. *plát* ‘płyta; płat, poleć’, scs. *platy* ‘tkanina, płótno; knot’ [SE Boryś 443].

Plazyny, gw. *Puazyny* – część góry; Daliowa, Zawadka Rymanowska, Trzciana (BT, MWKD); wypłaszczenie na szczycie góry *Piotruś*: 1. *Puazyny tam že ten dom | že leśničufka byua | to nazyvali Puazyny | Puażina na P’iotruśu | ftej x’f’ili tam jest skua· taki | u gury zostaua nova droga zrobĳiona | a byua dawńej Puażina || to byuo na śrotku P’iotruśa;*

por. *plaziny* ‘płaszczyzny’ [ZS II 57].

Pod Bagnistem: Pod Bagnistem, gw. *Pod Bagnistem* – las; Wola Wyżna (BT), **Pid Bahnystym** (ZS II 7); las znajdujący się poniżej obszaru nazywanego *Bagnisty*: *Pod Bagnistem to juź my tam na žževo ieźžíli | bŭ žžeua byuo | a tag oščenzali || grubšum gauoż ny daľi za komuny | i ny volno byuo piuy du lasa vĳyś | ryncnŭm | bŭ o motorovyĳ se ny muvi || ile šyĳyrum urŭmbŭu | ne vĳym du ośmĳu cyntymetrŭv možno se byuo gauoż vžośc || tak se ĳyźžíuo na gauyže | kogo tam byuo staź na metry. Zob. Bagniste.*

Pod Bieszczadem – pole; Posada Jaśliska (MG, 1851 MKG-PJ); pola znajdujące się u podnóża góry, którą dawniej nazywano *Bieszczad* (obecnie góra o nazwie Kamień). Zob. Kamień, Bieszczad.

Podbludna: Podbludna – pole; Tylawa (SMMT), **Niwa pod Bludnym** (1851 MKG-T *Niwa pod bludnym*) pole znajdujące się u podnóża góry o nazwie *Bludna*. Zob. *Bludna*.

Podbucznik, gw. *Pŭdbučnik* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się poniżej gruntu (pól, lasu), który nazywano *Bucznik*: 1. *Pŭdbučnig ĳes pońiży lasu | pod Bučnikĳym my krovy pašli | budy tam mĳeli* 2. *pole byuo niżej Bučnika i Podbučnig nazvali | každy juź vĳeźŭu že.*

Pod Bukami: Pod Bukami, gw. *Pŭd Bukami* – las; Zawadka Rymanowska (BT), **Podbuki** (UNM I 71); młody las rosnący obok lasu bukowego: *Voŭova | ĳiedyś se tam byduo pasuo | byuo gouo | vypašune byuo | terŭ ·zaruśnynte || krovy se ny pasum | barany pašli | terŭs Pŭd Bukami muvĳum || ide Pŭd Buki | nu bŭ pĳyrše čyste pole | možno pŭvĳežeź a potym buki vyrosŭy || že ižeš | Pŭd Buki.*

Podbuki, zob. **Pod Bukami**.

Pod Bukiem:

– las; **Pod Bukiem**, gw. *Pod Bukĭem* – Daliowa (BT); część lasu, gdzie rósł duży buk: 1. *uročysko byuo na P'iotruśu po · takim vĭelĭkim bukĭem | Pod Bukĭem na tyx Ūavečkax | tam byua leśničufka* 2. *Pod Bukĭem tam mĭeškaŭ leśničy tam byua leśničufka | pevne pĭvniča do žiž jes | tam byua leśničufka i tam mĭjškŭŭ Adam | ale ũn potym vyjexŭŭ dŭ Praĭi i tag nazvali*;

– potok; **Pod Bukiem** – Darów (JWK); **Pid Bukom** (SENT 18); p.d. Młynówki; może potok, który wypływał spod buka.

Pod Czaszczą: **Pod Czaszczą**, gw. *Pot Čaščom* – pole; Daliowa (BT), **Pid Czaszczom**, łem. *P'it Čaščom* (BT, BWK); grunty znajdujące się obok miejsca nazywanego *Czaszcz*: 1. *to ĩe tu ĩag D'iu | nŭ to tam niży dŭ druĭgi | to Pot Čaščom byuo i nazyvali Pot Čaščom* 2. *no to ĩag byua Čaš · čyli ta gurka | a pot Častym byuo P'it Čaščom*. Zob. *Czaszcz*.

Podczęść – pole, łąki; Tylawa (UNM I 70); nazwa od wyrażenia *pod częścią*.

Pod Dąbkami, gw. *Pod Dompkaŭni* – pole; Barwinek (BT); pole znajdujące się poniżej miejsca, gdzie rosły młode dęby: 1. *demby tam rośli i za to nazyvali Po · Dompkaŭni | demby tam rosŭy* 2. *bo byuo niżej dompkuf*.

Pod Dąbkim, gw. *Pŭ · Dŭmpkĭym* – pola; Jaśliska (BT); pola leżące poniżej niewielkiego dębu: 1. *čy tam dŭmbeg rŭs čy ĩak* 2. *na kŭżyym taki jedyn dŭmbeg rŭs | i dlatego nazyvano to Pŭ · Dŭmpkĭym*.

Pod Doliną, gw. *Pŭ · Doľinom* – pola; Jaśliska (BT); pola leżące poniżej poziomu pól o nazwie *Dolina*: 1. *bo ĩez Doľina na gŭże na bżegu | i ĩes Po · Doľinom || Po · Doľinom niżej | pŭy voże te kŭŭki i kaŭniŭce tag nazyvajom* 2. *bo ĩez niżej niź Doľina | bo ĩag ĩez Doľina | to pola co som niży pŭy życe nazyvajom Pod Doľinom | bo som niżej*. Zob. *Dolina*.

Poddoliny, gw. *Po · doľiny* – pole; Posada Jaśliska (BT); grunty leżące poniżej gruntów, na których znajdowały się nieduże wgłębienia terenu: *tu nazyvajom Po · doľiny | te ŭoŭki | davno to byuy ŭżywane te Po · doľiny | Po · doľiny nazyvali || tu ĩes taki lekki bżyżeg a potym duŭ taki do żeki | tam ĩešče sŭm pola orne*.

Pod Dudaniem, gw. *Pŭd Dudaŭnym* – las; Królik Polski i Wołoski (BT); las znajdujący się poniżej starych, próchniejących drzew, które mogły się kojarzyć z dudami: *Pŭ · Dudaŭnym | nŭ to mŭvĭli Pŭ · Dudaŭnym | tam za Gŭymbokĭym | nŭ bŭ žżeva zgnĭyy davno | coŭ tam čy űy vyčyli čy co | i takĭe rosŭy gŭniyy i to dudy pŭnazyvali | to mŭvĭli Pŭ · Dudaŭnym*;

por. *duda* ‘piszczalka w niektórych instrumentach, np. w organach; także samodzielny instrument muzyczny’ [SWJP 206], *por. duda* ‘piszczalka jako samodzielny instrument muzyczny, częściej jako jeden z głosów w instrumentach opartych na systemie piszczałek’ [SJP Dor.].

Pod Dzielcem, gw. *Pūd Żylcym* – las; Jaśliśka (BT); las poniżej wierzchu wzniesienia nazywanego *Dzielec*: 1. *Żelec to izec las | nū i za to že to od lasu pole sxoži se na dūū | nū to Pod Żylcym* 2. *tam iag Żelec to my na gżyby xožili | zafše se tak mūvūo | a to co byūo po tym lasym pod gūrūm | zafše nazyvali Pūd Żylcym | bū byūo niży*.

Podgórk, gw. *Pūd gūrki* – pola; Posada Jaśliśka (BT, MWKR, UNM II 21); pola leżące u podnóża niewysokich wzniesień: 1. *bū pole byūo pūd gūrkami i tag nazvali || tag doвно nazyvali Pod Lasym Pod Vygonom | a tu pole byūo niży gūrki i Pūd gūrki* 2. *Pod gūrki bo pole byūo pod gūrūm | ny v gūrce iag nērūz gūda iūm | yno niży*.

Pod Grabkami, gw. *Pod Grapkami* – pole; Barwinek (BT); pole znajdujące się poniżej miejsca, gdzie rosły młode graby.

Podgrab, gw. *Pūd graby* – pola; Posada Jaśliśka (BT); pola znajdujące się poniżej brzegu, na którym rosły graby 1. *Pod graby | bo rosūy v bżegu graby | no i nazve xycili po tyx grabax* 2. *Pod graby bo žževo grab rūz i nazvli Pūd graby*.

Pod Hubinem – pole; Królik Polski i Wołoski (UNM II 82); pola u podnóża góry *Hubin*.

Pod Huszczawy – las; Wola Wyżna (MWKR); część lasu obok gęstwiny leśnej, por. huc. *huszczak* ‘gęsty las młody’, *hucz, huszcz* ‘gęstwa leśna’ [Janów 2001: 77], *huszcza* ‘miejsce gęsto zarosłe drzewami albo krzewami’ [NGB 20].

Podibocz, gw. *Pūd iboč* – pole; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się niżej gruntów nazywanych *Ibocz*: 1. *bo byūo pod Ibočom* 2. *pola co byūy niży Ibočy | to nazyvali Pūd iboč*.

Pod Jablinką, zob. **Pod Jabłonką**.

Pod Jabłonką – pola: I. **Pod Jabłonką**, gw. *Pūd Iabuūŋkūm* – Jaśliśka (BT); II. **Pod Jablinką**, gw. *Pūd Iabliŋkom* – Daliowa (BT); pola znajdujące się obok rosnącej w polu jabłoni; w Daliowej nazwa ponowiona od miana *Jablinka*: 1. *bū i abuūŋka tam f polu rosūa* 2. *i abuōn tam rosūa | žeby byūo uatf iei traf ić to Pod Iabuūŋkom | bo i-nyx i abuōni f pobližu ŋe byūo*.

Pod Jałyciami: **Pod Jałyciami**, gw. *Pūd Iauycami* – pola; Daliowa (BT), **Podjałyczki**, gw. *Pūd Iauyciki*; pole znajdujące się w pobliżu lasu jodłowego;

por. łem. *jałycia* ‘jodła’ [Rieger 1995: 60].

Podjałyczki, zob. **Pod Jałyciami**.

Pod Janem: **Pod Janem**, gw. *Půd Janem* – pola; Posada Jaśliska (BT), **Pod Świętym Janem**, gw. *Půt Śfjyntym Janem* (BT); pola leżące poniżej miejsca, w którym znajdowała się kapliczka nazywana *U Jana*: 1. *pola co sům nižyji tyj kaplički | co můvjuum U Jana | nu to nazyvajom Půd Janym abo Půt Śfjyntym Janem | jedni můvjom tag a i-ni tak 2. to jez nižej kaplički sfjientego Jana | to Pod Janem tak f skruće*.

Podkamarka – potok; Jaśliska (IPG); potok długości 0,6 km; miano od wzniesienia o nazwie *Kamarka*, obok którego płynie strumień. Zob. Pod Kamarką.

Pod Kamarką: I. **Pod Kamarką**, gw. *Půt Kamorkum* – pola; Jaśliska (BT), **Pod Kamarka** (1851 SZPJ), **pod kamarką** (1616 AMJ); II. **Pidkamarka** – Lipowiec (JWK); pola u podnóża góry *Kamarka*: 1. *to vjadomo Kamarka | i Půt Kamorkum 2. tote pola nižy basynuf | co voda iže du Jaślisk | to nazyvjuum Půt Kamorkum | une sům zaruz nižy Kamorki (Jaśliska)*. Zob. *Kamarka*.

Pod Kamenem, zob. **Pod Kamieniem**.

Pod Kamieniem:

– las: I. **Pod Kamieniem**, gw. *Půt Kamińem* – las; Jaśliska (BT); las znajdujący się u podnóża góry *Kamień*: 1. *to tu nazyvajom jag Ruskje Uońki ten las | bo je zaraz obo Kamińeńa | tej gury 2. pot Kamiń to na gżyby xozom | tam jes taki uadny laz joduovy || jes Půt Kamińem tag nazyvajom | jak Pot Kamorkom*; zob. *Kamień*;

– pole: II. **Pod Kamieniem** – Rudawka Jaśliska (MWKR), **Pid Kamioniom** (BWK), **Pod Kamenem** (1889 SM 1, 1869–1877 E); pola znajdujące się u podnóża kamienistego wzniesienia.

Pod Kamienka:

– pole; **Pod Kamienka** – Darów (1852 MKG-D); na mapie pole obok potoku *Kamienka*. Zob. *Kamienka*;

– domostwo; **Pod Kamienka** (1852 ZDDDar); w *Zbiorze dokumentów dworskich* znajduje się określenie *Einzelne Gebaude* [SJN I 503]; *Gebaude* ‘budynek’ [SJN I 646] (por. *einzeln* ‘pojedynczy, osobny’); nazwa odnosi się więc do domostwa na terenie wsi Darów.

Pod Kiczera – pole: I. **Pod Kiczera**, gw. *Pot K'ic'erom* – pole; Barwinek (BT); II. **Pod Kiczera** – Zyndranowa (SENT 12); pole leżące u podnóża góry o nazwie *Kiczera*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Kiczera*.

Podklin: **Podklin**, gw. *Potkĭn* – pole; Posada Jaślińska (BT), **Pidklin** (por. SENT 19); grunty znajdujące się poniżej pól mających kształt klina, które nazywano *Na Klinie*: 1. *pole byuo ja ·kĭn | a to co byuo niżej tego kĭna to Potkĭn* 2. *bũ tag dovhni nazyvaĭi | ja ·ktoš mĭoju pole pũd lasym | to nazyvaĭi Podlas | a jag byuo niżyj kĭna | nũ to Potkĭn*.

Pod Korzeniem, gw. *Pũt Kũžyńym* – las; Jaślińska (BT); nazwa ma dwie motywacje: a) miejsce w lesie, gdzie wystawały z ziemi duże korzenie: 1. *nazyvaĭi Pũt Kũžyńym | to jakiś byu pevne pšypadek | ży byu duugi kožyń abo daco | abo daco še zrobiuo ũt kũžyńa o | abo co tam i nazvaĭi Po ·tym Kũžyńym* 2. *taĭi zjazd byu taĭi nevygodny | bo tam kožeńe byuy;* b) las znajdujący się poniżej miejsca, które od posadzonych młodych świerków nazywano *Korzeń* (Na Korzeniu): 1. *to jes ·taĭi las || davńej sprovažĭli ne vĭjym skũnt | xyba žiez ·zagrańicy sfĭerka | bo to jag zasazone to na kožyńu | o ·tego še vžeuo*.

Podlas, zob. **Pod Lasem**.

Pod Lasem:

– pola: I. **Pod Lasem**, gw. *Pũd Lasym* – Posada Jaślińska (BT); II. **Podlas**, gw. *Podlas* (BT); pola znajdujące się blisko lasu: 1. *bũ vyżej byu laz a niżej pole to Pod Lasem* 2. *nũ bũ byuy Pũd Lasem*;

– przysiółek: **Pod Lasem** – Daliowa (BT, UNM II 17, MWKD), **Pid Lisom** (SENT 14); część wsi leżąca blisko lasu;

por. *podlesie* ‘miejsce, okolica pod lasem’ [SW IV 369]; podobnie, ale z kwalifikatorem ‘przestarzałe’ [SJP Dor.]; *podlasie, polesie* ‘kraj bliski lasów’ [SL IV 222].

Pod Laskami: **Pod Laskami**, gw. *Pũd Loskańi* – pole; Jaślińska (BT), **Podlaski** (UNM II 20); pola leżące pod lasem o nazwie *Laski*: 1. *ũd laščyn beže | leščyny rosuy | a pũd leščynańi tote pola o | ta pũd loskańi Pũd Loskańi || ta tag mušaũo być* 2. *tam loski rosuy czy co | ũžexy byuy*.

Podlaski, zob. **Pod Laskami**.

Pod Lipowską Droga, gw. *Pũd Ĺipofskũm Drũgũm* – pola; Posada Jaślińska (BT); pola znajdujące się poniżej polnej drogi, którą nazywano *Lipowska Droga*: 1. *bũ ĭak šua Ĺiposko Drũga | to pola pońiżyj nazyvaĭi Pũd Ĺipofskũm Drũgũm* 2. *bũ sũm niżyj Ĺipofskĭj Drũgi*. Zob. *Lipowska Droga*.

Podloszczyńka, gw. *Podloščyńka* – pole; Daliowa (BT); pole znajdujące się poniżej miejsca, gdzie rosły leszczyńki: 1. *vidońnie žeš tam loski rosuy pona ·to pole || pod loščyńkom | to Podloščyńka* 2. *ponat pole rosuy leščyńy i za to tag nazvaĭi*.

Pod Łazem – pole: I. **Pod Łazem**, gw. *Pũd Łazym* – Posada Jaślińska (BT); II. **Pod Łazem**, gw. *Pũd Łazym* – Wola Niżna (BT); pole znajdujące

się poniżej pól nazywanych *Łazy*: 1. *Ūas to byu niedaleko lasu | i fšyskŕie pola | co byuy nižej tego Ūazu | tu bližej fši | to nazyvali Pūd Ūazym* 2. *bū byuy Pūd Ūazym*.

Pod Łazkami – pole; Rudawka Jaśliska (MWKR); pole leżące poniżej gruntów o nazwie *Łazki*.

Podłozowa:

– polana; **Podłozowa**, gw. *Pūdūūzova*, las; Jaśliska (BT); nazwa polany u podnóża góry Kamień. Dawniej na tym obszarze były dwie polany Podłozowa Wielka i Podłozowa Mała; ponieważ polana Podłozowa Mała już prawie zarosła lasem, nazwa Podłozowa używana obecnie odnosi się do dawnej Podłozowej Wielkiej: 1. *Pūdūūzova to tako ūoŋka byua tam ŕak se šuo z Ruskŕix Ūoŋg dū lasa | i za potokŕym tako dužo ūoŋka i Podūozova nazva | bū tam vyžyŕi dovni byua polana | co nazyvali Ūozova* 2. *Ūozova to ŕes terūs taki las kouo tyj polany za Ruskŕyma Ūūŋkami | ŕođua tam rošne | troxe bučkŕf;*

– las; **Podłozowa**, gw. *Pūdūūzova* – Jaśliska (BT); las poniżej polany o nazwie *Łozowa*. Zob. *Łozowa*.

Pod Łysą Górą, gw. *Pūd Ūysom Gūrŕm* – pola; Królik Polski i Wołoski (BT); pola leżące u podnóża wzniesienia nazywanego *Łysa Góra*: 1. *podnuže Ūysej Gury | ot strony puŕnocnej to byuy pola orne* 2. *bū byuy nižej Ūysej Gury*.

Pod Macykiem, gw. *Pūd Macykŕem* – pole; Daliowa (BT); dawniej pola orne, łąki (dzisiaj las) znajdujące się poniżej domostwa należącego do gospodarza o nazwisku *Macyk*: 1. *to byuo pole | puu gury to byuo ŕego | dū pouudna | no i tam orou sou | tam byuo kavuu pola | stund aŕ pū granice zyndranoskŕm || tam drŕga iže pŕtokŕym | toto pole tam byuo caukŕym zaminŕvane | tam ŕy byuo nic | kupe času xŕžili rŕzminŕvyvač | tam byuo strašne zaminŕvane fšysko | kable rŕšcŕŕŕghynte po žymŕi | tam byu ŕaŕgoršy opŕr* 2. *bo tam žeši Macyg mŕyškŕu | to ŕo toto pole zaorŕu Pūd Macykŕym po vyzvŕlynu || Macyg naležŕu dŕ Zyndranovy | ščyd byu ale taki ŕagodny || ŕni mŕeli tam dosyž dužo pola na tym ščyče i pŕstavili se dva domy | jedyn gospodaž i druži || ŕe vŕym čy oba se pŕsali Macyk | čy tylko jedyn pŕsŕu se Macyk || nŕ a pužni spoŕiuy se tote dŕmy || laz byu Pod Macykŕym* 3. *Pūd Macykŕem pola tam my mŕeli | Pūd Macykŕem pole i las*. Zob. *Macyk*.

Pod Młyniska – dolina; Kamionka (GP, MWKD); dolina obok gruntów, na których znajdował się młyn.

Pod Niemiecką Droga, gw. *Pod ŕemŕeckom Drogom* – pola; Królik Polski i Wołoski (BT); pola leżące poniżej polnej drogi o nazwie *Niemiecka Droga*. Zob. *Niemiecka Droga*.

Pod Nozgrycami – las; Darów (JWK); las na wzniesieniu znajdujący się poniżej obiektu o nazwie *Nozgryce*. Zob. *Nozgryce*.

Pod Obiczą – pole; Darów (MWKR); pole znajdujące się poniżej miejsca o nazwie *Obicz*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Ubocz*.

Podolak:

– pola; **Podolak** – Jasiel (MWKR, 1889 SM 1, 1851 MKG-J, 1851 PPJas); prawdopodobnie nazwa o charakterze dzierżawczym, utworzona od nazwiska *Podolak* albo *Podolski*;

– góra; **Podolak** – (GP, 1869–1877 E, 1861–1864 E 1); nazwa od pól znajdujących się na stokach wzniesienia, których właścicielem był gospodarz o nazwisku *Podolak* albo *Podolski*.

Pod Osłyka – las; Moszczaniec (MKWR); las poniżej gruntów o nazwie *Osliska* (Ośliska). Zob. *Osliska*.

Pod Pańskimi Łukami – pole; Darów (JWK); pole leżące poniżej *Pańskich Łuk*. Zob. *Pańskie Łuki*.

Pod Pasternikami, gw. *Půt Pasterńikami* – pola; Jaśliska (BT); grunty znajdujące się poniżej pól nazywanych *Pasterniki*: 1. *tam ĵak ŝe iŝe na Pasterńiki to napŝůt Půt Pasterńikami | niŝy Pastreńikůf* 2. *bo Pasterńiki byyy vyŝej a tote pola byyy niŝej i Pot Pasterńikami*. Zob. *Pasterniki*.

Pod Petrykiem, gw. *Půt Petrykem* – pola; Daliowa (BT); dzisiaj las, a dawniej prawdopodobnie pola orne; grunty znajdujące się poniżej domostwa, które dawniej nazywano *Petryk*, *Na Petryku*. Zob. *Petryk*.

Podpietrus, zob. **Pod Pietrusem**.

Pod Pietrusem: I. **Pod Pietrusem** – pole; Kamionka (UNM I 65); II. **Podpietrus** – pole; Zawadka Rymanowska (UNM I 71); grunty znajdujące się u podnóża góry *Pietrosa*, *Pietros*. Zob. *Piotruś*.

Pod Putią: **Pod Putią** – pole; Darów (MWKR), **Pid Putiom** (SENT 19); pole leżące poniżej polnej drogi, por. łem. *put* ‘droga’ [JH 186].

Podrównie, gw. *Podrůvne* – pole; Barwinek (BT); pole leżące poniżej miejsca nazywanego *Równie*. Zob. *Równie*.

Podwierzchpole, gw. *Půdvjyrŝxpole* – pola; Jaśliska (BT); pola znajdujące się poniżej wierzchu, szczytu góry: 1. *na Oŝŝeŝu Půdvjyrŝxpole byyyo | a potům byyyo Pŝedne Paŝfisko a za ĝurům | za ŝcytem | byyyo Zadne Paŝfisko* 2. *Půdvjyrŝxpole to byyyo v leŝe | bo byyyo na dole pole a vyŝy byyy vjyrŝx | tyn kavouek pola to ĵez v leŝe* 3. *Podvjyrŝxpole davnej ŝe paŝyo v leŝe ĝromackům | i Podvjyrŝxpole | teraz ĵuŝ to zarosyyo | to byyyo nůrmalne pole | nůrmalne pole | tam ŝaŝili ŝali i tag daŝi | ŝyŝyŝo | na Oŝŝeŝu | Podvjyrŝxpole byyyo Pŝedne Paŝfisko Zadne Paŝfisko*. Zob. *Wierzchpole*.

Pod Sabaryniackie: Pod Sabaryniackie – łąka (Krukar 2020: 54), **Pid Sabarynačky** (Krukar 2020: 54); łąki poniżej szczytu góry o nazwie *Horbki Sabaryniackie* (por. Krukar 2020: 54). Zob. *Horbki Sabaryniackie*.

Pod Skalą, gw. *Půt Skaŕum* – pole; Posada Jaślińska (BT); pole znajdujące się pod skalistym brzegiem: 1. *bo je ·skaŕa | to Půt Skaŕom || jěšče takjě povjěm | že šfaǵjer tyx zako ·niček | Edek | juž ně žyje || jak šet s kavalerki | gadali že na tej skale strašy | a on dož dočeklivy | brata mjaŕ teš takjěgo | co zǵinou pod Monte Kasino | a on šed i pačšy | ktoš tam še ruša | a on dož dočeklivy | a ja tam tež ras tam myslaŕem že še šfjěci || šedŕem ras | pačše kurda šfjěci še | dux || a ten vyšed na skaŕe | pačšo | vžjŕ kavjŕ drŕnǵa i čego mŕvi | a to Cygaŕka | bo mjěškali tam Cygaŕe | pošŕa na žemŕaki | ugžebać | paŕe ně bij | ja pšyšŕa sobjě žemŕakuv ugžebać | i straxy byŕy.*

Pod Smerekami – pola; Surowica (MWKR); pola znajdujące się poniżej obszaru porośniętego przez świerki (smereki);

por. *smerek* ‘świerk’, *smereczyna* ‘las świerkowy’, *smerekowyj* ‘świerkowy’ [Rieger 1995: 119]; por. *smrek* ‘świerk’ [SJP Dor.].

Pod Studnią, gw. *Půt Studŕum* – pola; Jaślińska (BT, UNM II 19); pola znajdujące się poniżej źródła nazywanego *Królewska Studzienka*: 1. *bo tam Krŕlefsko Stužynka byŕa | žy tam podobno krŕl Kažimjěš pŕjŕu vode* 2. *žy byŕa Krŕlefsko Stužynka | takjě žrŕdeŕko | do žišŕ ·je || žy tam pŕdobno krŕl Kažimjěž jak pšyžžŕjŕu žy tam vode pŕjŕu.* Zob. *Królewska Studzienka*.

Pod Szachtami: Pod Szachtami – pola; Wola Niżna (MWKR), **Pid Szachtami** (SENT 22); grunty znajdujące się obok lasu o nazwie *Szachty*. Zob. *Szachty*.

Pod Szeroki Kamień, gw. *Půt Šyroki Kamiŕ* – polana, las; Posada Jaślińska (BT); polana, część lasu na górze Kamień, gdzie znajdował się duży głaz, który nazywano *Szeroki Kamień*: 1. *vyjěchaŕo še na tŕm polane i na tyj pŕlaŕe byŕ taki kamiŕ | vjělkošci | nŕ vjělki kamiŕeŕ ze čšy metry šeroŕi | gŕymboki ũn ně byŕ | yno on byŕ juš pšes kogoš žes davno opkopany || na tym kamiŕu byŕa pŕtkova vykuta špicem | taka pŕtkova i nožyce | tyn kamiŕeŕ niŕt ně rušaŕ || nŕ a tyn jědyn Marčak | ũn juž ŕy žyje | mu še tyn kamiŕ spodobau i poćjŕ tyn kamiŕ na čtery | nŕ to zrobyŕjŕu čvoro žaren | a to taka pamjontka || potem jěgo tam kantoval'i psoćil'i || tŕm pamjontke ja vížauem na sfoje oćy | može byli tacy co víželi | ale juž ŕy žyŕum | starši || nŕ to ŕig ně vížau na co ta potkova | na jakŕm pamjontke čy na znak || bŕ mŕ · ktoš | jakíž ŕymjěc | bŕ tynďy pšyxožjŕ caŕy frŕnt pšys Kamiŕ | to vykŕć | i može być což zakopane || lićyli žy to | ale žymja ŕy byŕa ŕic pŕt*

spodem | niż ny t'jyržiuo o žadnym zakopańu || nů i tyn kańjeń rozbiũu | psocili go | po coš ty to robĩũu | ale to iuš še ny navrućiuo ani ny navrući
2. *bo tam byũy takje šyrokie kańjeńe | takje ogromne.*

Pod Świątym Janem, zob. **Pod Janem**.

Pod Tarniami, gw. *Půd Tůrniami* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się poniżej zarośli tarniny (o nazwie *Tarnie*): 1. *rosy torńe i tote pola vyży nazywali Na ·Torniami a tote puńiży Po ·Torniami* 2. *bũ tam jag nazywali Torńe | nů to to jes po tyma ·tůrniami.*

Pod Wapnem, gw. *Pod Vapnem* – pole; Tylawa (BT, SMMT); pola u podnóża góry *Wapno*. Na mapach katastralnych z 1851 r. jest nazwa: *Niwa pod wapnem* (1851 MKG-T).

Pod Werch: Pod Werch, Pid Werch – pole; Zyndranowa (SENT 19, ORZ); pola znajdujące się poniżej wierzchołka góry;
por. łem. *werch* ‘wierzchołek, szczyt góry’ [Rieger 1995: 162, NGB 32].

Pod Werszki – pole; Jasiel (MWKR); pola znajdujące u podnóża wzniesienia o nazwie *Werszki*.

Pod Wierzchowiną, gw. *Půd Vjyršxůvinũm* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się poniżej wierzchu góry: 1. *jag byũa Vjyršxůvina | to zarůz niży byũo Půd Vjyršxůvinũm* 2. *Pod V jyršxovnom | bo byũ pońiży Vjyršxůviny.* Zob. *Wierzch*.

Pod Wygonem, gw. *Půd Vygonem* – pola; Posada Jaśliska (BT); grunty znajdujące się poniżej wygonu; drogi polnej o nazwie *Wygon*: 1. *bũ na pšyka ·tu tyn vygũn ·Vyšnym Kuńcu | jez vygũn | a pũd vygũnyn šet potog | ale troxe dali | a tu šyũy tote orne pola | orne pola i to še nazyvaũo Půd Vygũnem* 2. *bũ jag byũ vygũn | co byduo vygańali | nů to pole co byũo niżej vygũna | to nazywali Pod Vygonem.* Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Bobracki Wygon*.

Pod Wysoką, gw. *Půd Vysokũm* – las; Posada Jaśliska (BT); las u podnóża góry o nazwie *Wysoka*: 1. *jak še du lasa ježe | nazywali Jydličnik | potym Půd Vysokũm nazywali | a potym Vysoko | a za Vysokũm byũa potym Ŭabačka || Vysoko bo byũa gũra vysoko || byũa Vysoko a pũd nazywali Půd Vysokũm* 2. *Pod Vysokom to byũy pola niży Vysokiĩ | tam byũo došć tak strũmo.*

Pod Wysokim Brzegiem, gw. *Půd Vysokijym Bžeģijym* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola leżące poniżej wysokiego i stromego brzegu 1. *jes ·strũmy bžyk | je ·taki strũmy bžyg a skaũa jez uũożona tak | že še nie opsuva || ny opsuvo še | xož je ·s puũnocy na pouudńe pšyxyliũo || tag vıdaž*

i možno vížež varstvy uwožonyx kańnihi || každy varstva inačyž vyglúndo || i tam nazyvajom Púd Vysokim Bžeğim || takje urvísko | jes čyń || suŭńko maŭo kjeđy tam došfjyco || z rana jag vyjže | a potym pšys čaue pouudne | bo to jez do puŭnocy obrucone || Pod Vysokim Bžeğim to každy juž vjy že to jes 2. tu na Nižnym Końcu i tam še nazyvo Pod Vysokim Bžeğim | bŭ jez vysoki i strŭmy bžyk || a Pod Vysokim Bžeğim tyž luže ũrali i šali.

Pod Żłobem – pole; Darów (JWK); pole znajdujące się na zboczu góry poniżej niewielkiego zagłębienia, *żłobu*. Zob. Nad Żłobem.

Polainska Hora, zob. **Polańska Góra**.

Polana – polana: I. **Polana** – Kamionka (1851 PPK); II. **Polana** – Królik Polski i Wołoski (UNM II 82); III. **Polana** (JWK); por. ap. *polana* ‘miejsce w lesie nie zadrzewione, porośnięte trawą; pole łąka otoczone lasem’ [SJP Dor.].

Polana Jama – polana; Rudawka Jaślińska (1850 OGRJ); polana, na której znajduje się wgłębienie gruntu (jama).

Polana Leniska, zob. **Lniska** (polana).

Polana Niżna, gw. *Polana Nyžńa* – polana; Daliowa (BT); polana na zboczu góry znajdująca się poniżej innej polany na tym samym stoku (Polany Wyżnej): *polana orna tota co byŭa na dole to muvili Polana Nyžna | byŭa tyž vyžy drugo polana i nazyvali Vyžńa*. Zob. Polana Wyżna.

Polana Popowa – polana; Kamionka (MWKD); polana należąca do popa.

Polana Strypciakowa: **Polana Strypciakowa** – polana; Jasiel (JWK), **Strypczawka** (1851 MKG-J); nazwa od nazwiska właściciela polany, por. **Strypciak*, *Strypczak*.

Polana Swinne, zob. **Świnne**.

Polana Wyżna, gw. *Polana Vyžńa* – polana; Daliowa (BT); polana na zboczu góry znajdująca się powyżej innej polany na tym samym stoku (Polany Niżnej): polana na zboczu góry: *dovno šoli i po lasax | tam že byŭa lepšo žymja | to vycinali ževa i ũrali || tu že bližy fši | nižy | to byŭa Polana Nižno | a tamta co byŭa vyžy | to muvili Pŭlana Vyžno*. Zob. Polana Niżna.

Polanka – polana; Jasiel (MWKR); niewielka polana, zdr. od *polana*.

Polanki – polany; Tylawa (SMMT); niewielkie polany w lesie.

Polańska Góra: **Polańska Góra**, gw. *Pŭlajsko Gŭra* – góra; Polany Surowiczne (BT), **Polainska Hora** (1779–1783 MM); góra leżąca na obszarze dawnej wsi łemkowskiej Polany Surowiczne; góra należąca do mieszkańców wymienionej wsi: 1. *naležaua do Polan* 2. *Pŭlajsko bŭ byŭa juš po strŭne Polan | nalyžaua dŭ Polan* (Posada Jaślińska).

Polańska Woda: Polańska Woda – potok; Polany Surowiczne (MG, NWDS 127, 1869–1877 E, 1887 SG VIII 572), **Woda Polańska** (1851 MKG-S); in *Shurovyczny Pothok* (1551 ESHP), *a rivulo dicto Surowiczny Potok* [...] *a Rivulo vulgariter dicto Potok Surowiczny* (1549–1550 ESHP), **Surowiczny Potok** (BT, GP, 1518 AB XIX 686–687); potok długości 6,96 km, l.d. Wiśłoka [ESHP]; miano pochodzi od nazwy wsi Polany (Polany Surowiczne), przez którą płynie potok. Por. informacje zawarte w *Słowniku historyczno-geograficznym ziemi sanockiej w średniowieczu*: „1551 rozgraniczenie między wsią król. Surowicą, należącą do stwa san., a wsią Surowiczni Potok Zbigniewa Sienieńskiego wymienia wieś Surowicę i wieś Polanę, lokowaną nad Surowicznym Potokiem; 1552 król Zygmunt August zawiadamia Piotra Zborowskiego, star. san., że nadał Zbigniewowi Sienieńskiemu, kaszt. san., pewną część roli koło potoku zw. Surowiczni Potok” [SH-G III 162].

Polański, zob. **Polański Potok**.

Polańskie Jamy, gw. *Polajśkie Ĵamy* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola z zagłębieniami w ziemi należące do gromady wsi Polany Surowiczne: 1. *bo sũm ĵamy | to sũm Polajśkie | i nazywaĴi Polajśkie Ĵamy* 2. *Ruśińi s Polan użytkowaĴi | to należauo do fśi Polany*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Burakowe Jamy.

Polański Las – las; Polany Surowiczne (1869–1877 E, 1861–1864 E 1, 1851 MKG-PS); las należący do wsi Polany Surowiczne.

Polański Lesik, gw. *Polajśki Leśik* – las; Posada Jaśliska (BT); niewielki obszar lasu należący do mieszkańców dawnej wsi łemkowskiej Polany Surowiczne: 1. *Polajśki Leśig dũ Polan należau a dũkoua sũm uońki || to ĵez maųy zagajnik taki || Pũlajśki Leśik | to kaźdy vĵy | ĵe ũn leży* 2. *bũ należũu dũ Ruśińuf s Polan* (Posada Jaśliska);

por. *lesik* zdr. od łem. *lis* ‘las’ [Rieger 1995: 76]. Zob. **Polański Las**.

Polański Potok: Polański Potok – potok; Polany Surowiczne, Zawoje (GP, HE III 57), **Polański** (1980, 1934–37 HE III 57–58); nazwa od wsi Polany Surowiczne. Por. Czarny Potok (II).

Pole Gałajdowe, gw. *Pole Gaųajidove* – pole; Barwinek (BT); pole należące do gospodarza o nazwisku *Gaųajda*: 1. *Pole Gaųajidove to od nazvĩska Gaųajida* 2. *Gaųajida mĵeškaų v Barvĩńku | mĵau tu teś pole | no i Gaųajidove*.

Pole Haimkowe, zob. **Haimkowa Góra**.

Poloni – las; Królik Polski i Wołoski (1389 SH-G III 44); nazwa prawdopodobnie od łac. formy *Polonia*; las na południe od wsi Deszno; nazwa

pojawiła się w wydany przez Zyndrama z Maszkowic w 1389 r. dokumencie lokacyjnym wsi Królik Polski (Iohanne) w lesie Poloni między miastem Jaśliska a wsią Deszno nad rzeką Murmawą (SH-G III 44).

Polonki, gw. *Půlůnki* – las; Królik Polski i Wołoski (BT); nazwa niejasna; może las, w którym znajdowały się polanki należące do różnych gospodarzy: 1. *Půlůnki nıby to byyy lasy | ale tak to byyo pũżylone na takje ćfiartki | ũ tego pofstaay Půlanıki || bo každy | ći rolńicy indyviduualni | ktũzy mjełi troxe tyx lasůf | to mjełi takje o żelne sfoje polanıki | s tego to pofstaao* 2. *laz mĩynzy Krulĩkym a Lubatovom | želĩ tereny Krulĩka i Lubatovy*.

Połowanki – pole; Polany Surowiczne (MWKR); nazwa niejasna, może odnosić się do nieurodzajnego pola;

por. *plony* ‘mało żyzny, dający mało plonów; nieplodny, nieurodzajny, jałowy’ [SJP Dor.]. Por. także wymieniane przez Janusza Riegera nazwy strumieni płynących przez płone grunty: *Plonka, Plonik* [por. NWDS 123, 127].

Polożenie Dworskie – pole; **Poloszenie Dworskie, Położenie Dworskie** (1851 MKG-B); **Poloszenie Dworskie** (Riede) (ZDDB); grunty znajdujące się w otoczeniu dworu.

Pomiarki, zob. **Pomirki** (pole).

Pomirki:

– pole: I. **Pomirki**, gw. *Pomĩrki* – Zyndranowa (BT); **Pomirky**, gw. *Pomĩrky* (BT), **Pomiarki** (1851 MKG-B, 1851 ZDDB), II. **Pomirok** – Darów (SENT 19); pole pomierzone; grunty domierzone do arealu należącego do wsi: 1. *no Pomĩrki kojażq še z umjerańem || to byyo na końcu mjejscovostĩ || moguo być coź domjẽzane | dokũadane | dobudovyvane | ačkoljiek kojaży še ze smjercq | z umjerańem* 2. *Pomĩrki | a to jẽz mjenzy Tylavom a Zyndranovom jag most | ta stroma gura f strone Daljovej*;

– las; **Pomirki**, gw. *Pũmĩrki* – Wola Wyżna, Rudawka Jaśliska (BT), **Pomirky** (SENT 19); las, w którym (według przekazów ustnych) pozostawiano starszych, niedołężnych ludzi, aby umarli – do takich sytuacji miało dochodzić głównie na przednówku, kiedy brakowało jedzenia: 1. *Pũmĩrki že dovno tam takix staryx luži tam vysyuałi | na Pũmĩrki | ale czy tag byyo | to ny viadomo || tam staryx luži vyvožĩli | żyby juš tam pomar | tam go zostavjali | vjẽželĩ že juž ny nadaje še do ničego | tam go zavožĩli | mĩynzy Jašelem a Volom || faktyčne tag byyo | bo tako bĩyda byya i ny byyo co jẽšć | to tam staryx luži vyvožĩli | żyby juš kĩpnũx* 2. *jẽs pšeuẽnž z Jašlĩzg | jẽšće na tag zvany Kalĩnũf || tam prũvaži drũga barzo podua zvana Pũmĩrki || nazva ta pũxoži s tego vzglyndu | že v davnyx*

časax | kǐedy vǐjelka xolera panǔvaŭa v okoľicy Iašlisk | to tam tyx umarǔy ·xǔvaľi | a že tu mǐeškaŭo dužo narodovości ruskiǐ | to nazyvaľi umarǔego pomyrľ pomyrľi.

Według Zdzisława Stieberta nazwy *Pomiarki*, *Pomirky* oznaczają to samo, co *Miarki*, czyli ‘pole odmierzone’ [ZS II 59]; por. *miarki* ‘pole odmierzone’ [NGB 111]; por. *pomiarki* ‘pole odmierzone’ [NWDS 128]; por. *przymiarki* ‘grunt dodatkowo należący do jakiejś własności ziemskiej’ [NWDS 132]; por. także *wymierzać* 1. ‘mierząc, wymierzać wielkość czegoś’: Wymierzyć długość, szerokość, wysokość. 2. ‘wyznaczać, przydzielać coś komuś w określonej wielkości, zwłaszcza wyznaczać jakieś powinności’ [SWJP 1275], por. *odmierzać* ‘mierząc coś, wydzielając to z całości’ [SWJP 658].

Pomirky, zob. **Pomirki** (pole).

Pomirok, zob. **Pomirki** (pole).

Ponad Potokiem – pole; Kamionka (MWKD); pola leżące nad potokiem.

Ponad Wieś, gw. *Ponad Vǐeś* – ścieżka; Jaśliska (BT); dawniej często używana polna ścieżka łącząca Jaśliska i Posadę Jaśliską – ścieżka biegła przez nieduże wzniesienie górujące nad Posadą Jaśliską: 1. *drǔga co iže kouo Ščemeckix | tam že zakǔ ·ńickǐje pola i iže xe ·tam ponad vǐeś* 2. *bǔo ponad vǐeś čy s tyǐ strony čy s tyǐ | to byŭa vǐeś tu i tu* 3. *tag muvǐľi tam Ponad Vǐeś pužymy | tam ńydaleko byŭa Vǔlańsko Drǔga a tam Ponad Vǐeś | tyndy še chožǐŭo na Pǔsade.*

Popadin, zob. **Popadyna**.

Popadina, zob. **Popadyna**.

Popadyna: **Popadyna**, gw. *Popadyna* – pole, pastwisko; Czeremcha (BT, MWKD, MTP 1, ZS II 59, AM-Cz 1), **Popadina** (ZS II 59), **Popadin** (1779–1783 MM), **Na Popadyni**, gw. *Na Popadyńi* (BT); pole będące własnością żony popa: *Popadyna to pole | ta moja matka druga tag nazyvaŭa | že tag ix še pole nazyvaŭo Na Popadyńi*;

por. łem. *popadia* ‘zona księdza’ [Rieger 1995: 59]; por. huc. *popadia* ‘zona księdza greckokatolickiego lub prawosławnego’ [Janów 2001: 176]; *popadina* ‘własność popadii (żony popa)’ [ZS II 59].

Popelak, zob. **Popielak**.

Popereczyna – pole; Kamionka (JWK); pole leżące w poprzek względem innych pól. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Poprzeczyny.

Popielak:

– las; **Popielak** – Moszczaniec (MWKR, 1869–1877 E, 1851 MKG-M, 1851 ZDDM, 1839 SM), **Popelak** (1889 SM 1), **Las Popelak** (1850 OGM); może od popielatego koloru roślinności, gleby;

– góra; **Popielak** – Moszczaniec (GP); nazwa od lasu *Popielak*.

Popił Lis, gw. *Popiŷ Lis* – las; Zydranowa (BT); las należący do popa (parafii greckokatolickiej w Zydranowej): *Popiŷ Laz no to kśęży*; por. łem. *lis* ‘las’ [Rieger 1995: 76].

Popilska Dołyna, zob. **Popowa Dołyna**.

Popiłow Dział, zob. **Popiłów Dział**.

Popiłów Dział: Popiłow Dział – góra; Polany Surowiczne (1549 SG-H II 28); góra na granicy wsi Polany Surowiczne; nazwa od pól znajdujących się na tym wzniesieniu, których właścicielem był *Popiół*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Dił*.

Popiwska Hora – góra; Polany Surowiczne (MWKR); na zboczach góry znajdowały się pola należące do popa. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Barnowa Hora.

Popiwskie – pole; Moszczaniec (MKWR); pole należące do popa.

Popiwski Potok, gw. *Popiŷski Potok* – potok; Lipowiec (BT); potok płynący przez grunty należące do popa.

Popiwszczyzna – pole; Zydranowa (TG 10); pole należące do popa; por. łem. *popiwszczyzna* ‘księżę pole’ [Rieger 1995: 104].

Popostwo – pole; Darów (1785–1788 MJ); grunty należące do popa.

Popowa Dołyna: Popowa Dołyna, gw. *Popova Douyna* – pole; Zydranowa (BT), **Dołyna Popilska** (SENT 8), **Popilska Dołyna** (SENT 19); grunty w obniżeniu terenu należące do popa (parafii greckokatolickiej w Zydranowej): *to ȷes tam ȷak cmentaš stary | to ȷes ta Popova Douyna || to byu košćelne | košćelne | tam byu davno cerkĳef | ȷuž ȷom ņe ma | pšed voĳnom byu cerkĳev i tam byu taka ŷučka | to byu Popova Dolina*.

Popowa Hora – góra; Czeremcha (1839 SM); na zboczach wzniesienia znajdowały się pola należące do popa.

Popowe Czolo, gw. *Popove Čouo* – góra; Wola Niżna (BT); góra, na której znajdował się las należący do popa: 1. *v leše še popovi koŋčyuo i ȷuž byu Laz Gromacki | no to zrobili s tego Popove Čouo || ot plebaŋi z Voli i ot košćoua z Voli | v gŷre do granicy | to ȷuž byu popofski las || ȷez rŷvno ot cerkfi | rŷvno | a potym ŷd razu tak pĳonovo || tam v leče vyĳexaž vozym ȷednym koŋym to trudno | a v žimje z gŷry nadiu ȷexać | to čša byu xamovaž | dŷje saŋki na okouo | žyby z gŷry zĳexać || rŷvnutko rŷvniutko i tu od razu taka gŷrka*;

por. *czolo* ‘wyniesienie, wzniesienie’ [Mrózek 1998: 236], prasłowo; *czelo* u wszystkich Słowian, ȷuž. *czolo* i *colo*. Nazywane od wyniesienia, lit. *kel-ti* ‘podnosić’, *kalnas* ‘pagórek’; łac. *cello* (*excello*, stąd *excelencja*), ‘wystaje’, *celsus* ‘wysoki’, *celsus* ‘wysoki’, *collis* ‘pagórek’ [SE Brückner 80].

Popowe Perełohy – pole; Kamionka (MWKR); pola od dłuższego czasu nieuprawiane należące do popa. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Perełohy.

Popowy Łazek: Popowy Łazek, gw. *Popovy Łazek* – pola; Posada Jaślińska (BT), **Popów Łozek**, gw. *Popův Łozek* – Posada Jaślińska (BT); zdr. od łaz – łazek należący do popa: 1. *popa byuo | ruskije 2. tu jěz ja ·Kšymínce | no to tam davno Nižni Kůńec pas krovy | Lyvíckje Baićiki || pševažne oñi tam užyváli Popovy Łazek | bo to byuo popa s Polan || to tam byuo žesýnć xektarůf || to byua barzo pýjnykna uůńka || ny byuo to orane | yno cauy čas košili | krovy pašli || my tam s Posady tyš podgañali | Nižni Kůńec Šredni Kůńec 3. Popovy Łazeg do Šklar naležau | do popa Popuv Łozek | to byu včasnošćom popa ze Šklar. Por. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.*

Popówka, gw. *Popůfka* – budynek; Daliowa (BT); budynek (będący dawniej własnością parafii greckokatolickiej) w pobliżu cerkwi, w którym dawniej mieszkał pop: 1. *budyneq nadlešńictva starego | to tam popy mješkałi | byua cerkjev i popy | no to jes Popůfka 2. pop tam mjoų takum jagby plybañe i to nazyváli Popůfka.*

Popów Łozek, zob. **Popowy Łazek**.

Poprzeczyny – pola: I. **Poprzeczyny**, gw. *Půpšyčyny* – Jaślińska (BT); II. **Poprzeczyny**, gw. *Půpšyčyny* – Posada Jaślińska (BT); pole leżące w poprzek względem innych pól: 1. *Pastyrñiki idum tag a Půpšyčyny byuy tak || to byuy Půpšyčyny | na popšek 2. tu sum zagũny fte strune | a potym byuy tak | čyli jagby fpopšek tyx zagũnůf 3. byuo pole tag i fpopšeg i tag nazvli Popšyčyny (Jaślińska); 4. Popšyčyny to šuy tak pola na popšek | i u ·tego pole zостаю | Popšyčyny 5. Popšyčyny to se nazyvauy prošeš pana jag mjoų rolnik pole | bu to takje | prynt to je vsko | puutora prynta to juž jes troške šyrše | puůćfjerteg ješče je šyršy a ćfierć to pole to juž je šyrokie | a pužni jag juš se tote stajũnka końcyuy | ftedy byuy popšečyny | fpolu za to nazyvajum Půpšyčyny | bu na popšek | to juš se ũrauo i tag dałi;*

por. *poprzeczniak* ‘zagon poprzeczny na końcu staja’; ‘zagon łączący wszystkie inne zowią poprzeczniakiem’ [SGP Karł. IV 264]; *poprzeczniak* ‘zagon poprzeczny, łączący wszystkie inne zagony’ [SW IV 673]; *poprzeczniak* ‘pas pola, na którym zawraca się kofimi przy orce w zagony, zaorywany później dodatkowo; uwrocie’ [SJP Dor.]; *poprzeczka* (popereczka) ‘pola idące w poprzek’ [ML 15]; por. także *poprzeczny* ‘idący w poprzek, krzyżujący się z podłużnym, prostopadły do danego kierunku’ [SJP Szym. II 816]; por. *poprzeczny* ‘idący w poprzek, krzyżujący się z podłużnym, prostopadły do danego kierunku’ [SJP Dor.].

Porgajcziwka – część wsi; Czeremcha (MWKR); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska **Porgaj*, *Porgowski*.

Posada – strumień; Polany Surowiczne, Posada Jaślińska (1882 SG III 480, 1851 MKG-PS, 1851 MKG-PJ), **Posada Bach** (1861–64 ESHP); strumień płynący w kierunku Posady Jaślińskiej; nazwa od wsi Posada Jaślińska;

por. gw. *posada* ‘przedmieście względnie wieś podmiejska’ [HE XV 52], *posada* ‘osada, wieś, miasteczko; przedmieście warowni, domy pod grodem’ [SW IV 731]. Por. Jagusztyna.

Posadzka Droga, gw. *Pūsacko Drūga* – droga; Posada Jaśliska, Jaśliska (BT); polna droga prowadząca z Posady Jaśliskiej do lasu nazywanego Buczniki; biegnąca przez grunty należące do mieszkańców Posady Jaśliskiej i najczęściej przez nich wykorzystywana: 1. *bū Pūsazańe majom tam ot fši na Bučńiki dū Sūbolca | tam jez drūga | Pūsacko Drūga | nazywałi Pūsackum Drūgum* 2. *Pūsacko Drūga | bo yno pūsazany nom jezżiłi*.

Posadzki Las, gw. *Pūsacki Las* – las; Posada Jaśliska (BT); las należący do wsi Posada Jaśliska: 1. *laz byu posazanuf | za to tag nazwałi* 2. *bo to do fši należauo | dū Pūsady*.

Posadzkie, gw. *Pūsackje* – pola; Jaśliska (BT); pola przy granicy Jaślisk i Posady Jaśliskiej, ale należące do mieszkańców Posady Jaśliskiej: 1. *żag Ruski Potok tylko tam fstrone Posady | tam beże Soboleż i Pūsackje | za to ży začyno se Posada* 2. *bū tote pola należauy już dū Posady | to jaślišćane tag muvili Pūsackje*.

Potasznia – las; Zydranowa (MWKD); część lasu, gdzie najprawdopodobniej wytwarzano potasz;

por. *potasznia* ‘miejsce, na którym niegdyś potaż wyrabiano’ [SGP Karł. IV 297]; por. łem. *potaż* ‘nawóz z popiołu’ [JH 174], por. pol. *potasz, potaż* ‘popiół do nawożenia, palony z drzewa’ [Lubaś 1964: 142]; *potaż* ‘węgiel potasowy otrzymywany z wypalenia węgla’ [MŁ 22].

Poticzok, gw. *Potičok* – potok; Daliowa (BT); niewielki potok: 1. *Potičog muvili to Potičok | ta ja vjym* 2. *byu maųy potog i Rušini muvili potičok potičog i Potičog już zostuu*;

por. łem. *poticzok* ‘potoczek’ [Rieger 1995: 105].

Potik Wilchowy, zob. **Potok Olchowy**.

Potoczki – pole, nieużytki: I. **Potoczki**, gw. *Pūtũcki* – Jaśliska (BT); II. **Potoczki** – Jaśliska (UNM II 20, 1626 AMJ); grunty, przez które płynęło kilka niewielkich potoków: 1. *jes tam pūtũceg jedyn może dva* 2. *pūtũcki tyż areauy tyż vyżerzavjali || te pūtũcki byuy takje vjyncy ży można byuo puorać pośać | jaųofce byuy | krovy my tam pašli || to se conguo i se uinčyuo na Bučńiki || Bučńiki Glazarufki to xuopskie byuy* 3. *Pūtũcki byuy jak se kończyuo Sūbũlcovo Drūga | byuo potym paiskje pole i Pūtũcki || tam takje byuy pūtũcki i kšoki*.

Potok Abramowski, zob. **Abramowski**.

Potok Banny, zob. **Banne**.

Potok Chomy – potok; Surowica (1851 MKG-S); i.d. Wisłoka; potok płynący przez grunty należące do gospodarza o imieniu *Choma*. Por. *Choma* ‘Tomasz’ [Rieger 1995: 229].

Potok Głęboki, zob. **Głęboki Potok (IV)**.

Potoki – pola: I. **Potoki**, gw. *Půtoki* – Zawadka Rymanowska (BT); II. **Potoki** – Tylawa (UNM I 70); grunty, przez które płynęło kilka potoków; *tam byyŭ potoki | to nazywali Potoki*.

Potoki Popa – potoki; Zawadka Rymanowska (MWKD); potoki, grunty leżące przy potokach, których właścicielem był pop.

Potok Koło Dudzinka – potok; Zydranowa (SMMT, HE XV 66); strumień długości 2 km, p.d. Panny; potok płynący koło gruntów należących do gospodarza o nazwisku *Dudzinek, Dudzin* [HE XV 66].

Potok Olchowy – potok: **Potok Olchowy**, gw. *Potog Olxovy* – Daliowa (BT); **Potik Wilchowy**, gw. *Pořig Vılxovy* (BT), **Potok Olchowyj**, gw. *Potog Olxovyj* (BT); potok, którego brzegi porastała olcha: 1. *Olxovyj Potok to je p̄jyršy potog za Daljovum | jak se ježe dū Šklar | p̄šyvažne olxa rosŭa | čyrymxa jašun že negže* 2. *najv̄jyncy olxy byyŭ f tym potoku*.

Potok Olchowyj, zob. **Potok Olchowy**.

Potok Polański, zob. **Polański Potok**.

Potok Przedni, gw. *Potok Pšedni* – potok; Posada Jaśliska (BT); p.d. Jagusztyny; potok znajdujący się najbliżej wsi, poprzedzający inne potoki: 1. *to p̄jyršy | drugi to Šredni i Zadna Jaguštyna to čšeći* 2. *Pšedni Potog | bo tu jež nedaleko | zarŭz na pŭčŭntku*;

por. *przedni* ‘znajdujący się na przodzie, z przodu’ [SJP Dor.].

Potok Surowiczny, zob. **Polańska Woda**.

Potok Średni, zob. **Średni Potok (II)**.

Potok Świnny, zob. **Świnny**.

Potok Tereściański: **Potok Tereściański**, gw. *Potok Terešćański* – potok; Zawadka Rymanowska (BT), **Tereścianka** (ZS II 75), **Tereściański** (MTP 3, 1869–1877 E), **Terescjansky** (1869–1877 E), **Trzcianka** (1487 Prochaska 1889: 660–662); potok płynący koło przysiółka nazywanego Tereścianki, nazwa strumienia od ap. *trzcina*: *Terešćaŋki byy taki p̄šyšŭuŋek tam na koŋcu v̄joski | i može o tego pofstaŭa nazva || na ten p̄šyšŭuŋeg muvili teš Terešćaŋki*. Por. Zawadka, Kamieński (II).

Potok Zadni, gw. *Potok Zadni* – potok; Posada Jaśliska (BT); p.d. Jagusztyny; potok znajdujący się w tylnej części gruntów należących do wsi; potok znajdujący się za innymi potokami: 1. *tam byy juž na kuŋcu i za to Zadni* 2. *Zadni | bŭ byy xet s tyŭu*;

por. *zadni* przestarz. ‘tylny (najczęściej o nogach zwierząt)’ [SJP Dor.].

Poza Wodę, gw. *Poza Vode* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); część wsi znajdująca się za rzeką: *Poza Vode | caŭe te domy nazyvajom Poza Vode*

| *že za žekom* | *Poza Vode* | *Šredni Końec Poza Vode 2. bo tamte xaupy fšyskie byuy za žykum.*

Półwiertek – pole; Jaśliśka (1702 KMJ); pole, które powstało z podziału większego, tzw. ćwierci;

por. *półwierć* ‘połowa czwartej części, ósma część’ [SJP Dor.]; por. *półwiartek pola* ‘pasy ziemi długie a wązkie; pas taki zowie się półwiartek a. pućwiartek’ [SGP Karł. IV 329].

Półwierćki, gw. *Puućfiertki* – pola; Jaśliśka (BT); pola, które powstały z podziału większych pól tzw. ćwierci; obszar, gdzie znajdowały się takie pola: 1. *puu ćfiartka* | *nũ ta puu ćfiartka xyba* | *bũ tak napšũ ·dałi caue a potym žecũm želili ješče ćfiartke* | *a potym puželili ješče na puu tũm ćfiartke* | *ta i puućfiartka na to tak samo se želiuo* || *napšũd byuo rozyňstfo* | *dajmy na to čvoro* | *nũ ta toto co mjeli o* | *rũžice na čtyry čyści pužylili* | *a potym toci zaž mjeli žeci* | *co juž byua ćfiartka* | *to ješče na vinyncy mušeli želici* | *na každego o* | *bũ i tak se ruzdrũbnauo* 2. *dovno može puu ćfiertci dou synovi čy curce na spadek* | *i pevne Puućfiertki za to* 3. *vežmy puućfiartki* | *čyli byu ũan* | *tak?* || *z ũanu dałi pouove ũanu* | *z pouovy ũanu zrobili ćfiartki* | *a s ćfiarteg zrũbili puućfiartki i zostaũ zogũn* | *a s puućfiartki zrũbili ješče prynt* || *no i f tyn sposu ·puućfiartki i prynt* | *a prynty to juž byuy zogũny na kilka metruf šyrokie* | *i čũnguy se to*. Por. *Ćwierci* (III).

Prełuka – pole; Rudawka Jaśliśka (1768 ADB); łaz, pole w lesie powstałe po wykarczowaniu drzew;

por. *prełuka* ‘łaka, polanka wśród lasów’ [NGH 45]; *prełuka* ‘sianożęć, łaka’, ‘polanka pośród lasów’. Z rum. *prelucă* ‘polana, łaka w lesie’ [NGH 45]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Prełuki – łaki; Jasiel (1839 SM); łaki, polany w lesie, lm. rzeczownika *prełuka*.

Probostwo, gw. *Probstvo* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT); pola należące do proboszcza: 1. *pola kšęży to Probstvo* | *co i-ne tam ne byuo takje* || *do žišejšego dña muvijom Probstvo* 2. *bo byuo probošča*;

por. *probostwo* ‘posiadłość księdza proboszcza’ [MŁ 23].

Prockównia, gw. *Prũckũvna* – domostwo; Daliowa (BT); zabudowania należące dawniej do gospodarza o przezwisku *Procko*: 1. *no to tam Šauaje pole majũm* | *tam byu dũm* | *byua Prũckũvna* | *to každy vježau že Prũckũvna* | *oni se Parady nazvyvali* | *Šauaje majũm Prũckũvne* 2. *Prũckũvna* | *ale tam sũm Procko mjiškũu* | *Procko to pšydũmek*.

Prołuka Mała – łaka; Rudawka Jaśliśka (MWKR); mała łaka w lesie. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Prełuki.

Prołuka Wielka – łaka; Rudawka Jaśliśka (MWKR); wielka łaka w lesie. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Prełuki.

Pruty – pole; Wola Niżna (MWKR); pola, na których znajdowały się wąskie kawałki pól, pręty;

por. łem. *prut* ‘wąskie (na 5 metrów) pole’ [Rieger 1995: 108], por. *prut* ‘pręt’ [JH 103].

Przedgóra: Przedgóra, gw. *Pšydgůra* – pola; Posada Jaślińska (BT); **Przed Górą**, gw. *Pšyd Gůrům* – Posada Jaślińska (BT); pola znajdujące się przed górą: 1. *nů bů pola byyų pšyd gůrům* | *Pšydgůra* 2. *pola u pũdnůža gůry to Pšydůra* | *bo puźni ȷez gůra*.

Przed Górą, zob. **Przedgóra**.

Przed Hanzelówką, gw. *Pšet Xanzelufkom* – pola; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się przed potokiem nazywanym *Hanzelówka*.

Przed Karolikiem, gw. *Pšet Karolíkȷem* – pola; Wola Niżna (BT); pola leżące przed domostwem, którego właścicielem był gospodarz o przezwisku *Karolik*: 1. *Karolík to pšezvísco* | *to co byųo za nym* | *to Za Karolíkȷem* | *a co pšet* | *to nazvali Pšet Karolíkȷem* 2. *Karolig na Půsaže na Gůrce mȷyškůų* | *tote pola na Vole koųo cerkf'i to ũn čšymůų* || *Karolíkove* | *syn Karola byų tego źatka*.

Przednia Jagusztyna:

– pola; **Przednia Jagusztyna**, gw. *Pšedńio Jaguštyna* – Posada Jaślińska (BT); pola znajdujące się na początku gruntów o nazwie *Jagusztyna*; nazwa od potoku *Jagusztyna*: 1. *bo tu ȷe· s pšodu* 2. *bo ȷez ȷaguštyna Pšedńio i ȷaguštyna Zadńio* || *tota tu s pũčũntku to ȷes pšedńio* | *a tam xet s tyų to zadńio*;

– część wsi; **Przednia Jagusztyna**, gw. *Pšedńio Jaguštyna* – Posada Jaślińska (BT); część wsi znajdujące się z przodu gruntów o nazwie *Jagusztyna*; nazwa od potoku *Jagusztyna*. Zob. *Jagusztyna*.

Przednie Pastwisko, gw. *Pšedńe Pašfisko* – polana; Jaślińska (BT); polana na skraju lasu, na której wypasano bydło; pastwisko znajdujące się przed *Zadnim Pastwiskiem*: 1. *Zadńie Pašfisko Pšedńie Pašfisko toto byųo tam za Podȷyjršpolem* | *bů to takȷe byųo ȷag ũńnečka pašfisko v leše* | *půaźina nůrmaľno* || *a potym dali laseg* | *i zaź drugo byųa vyży půaźina* || *nů to byųy Pšedńe Pašfiska* | *zaś tamte vyży Zadńe Pašfiska* 2. *bo byųy dwa takȷe pašfiska* | *Zadńe Pašfisko to byųo xet s tyų na kũncu* | *a Pšedńe byųo tu zarůz na pũčũntku*.

Przegrody, gw. *Pšegrody* – pola; Posada Jaślińska (BT); pola, na których dawniej budowano przegrody dla bydła: 1. *tam grůźili* || *oȷcėz můvȷůų* | *tam byųo vypasali to grůźili* 2. *Pšygrody bo dovnno dovnno dovnno* | *ȷag ȷešcė luźe ny mȷieli pȷuga dũbrego* | *ńičego* | *yno fšysko tag motykańi robili* | *uopatańi*

|| *jak pšegrody stavjali* | *budy* | *i byduo nocovauo bez noc i pasuo še* | *a iag juž byuo peuno tam gnoju* | *to te pšygrody posuvali dalej* | *a tu rosua trava* | *i za to še nazyvauy Pšegrody* || *nikto tam še sou ani ny sažou* | *yno byduo pašli*;

por. *przegroda* ‘miejsce odgrodzone, oddzielone; przedział, kojec, zagroda, komora’ [SJP Dor.]; *przegroda* ‘miejsce odgrodzone, oddzielone; przedział, kojec, komora, zagroda’ [SJP Szym. II 973].

Prześniczka – pola; Królik Polski i Wołoski (MWKD); nazwa prawdopodobnie zniekształcona, por. *przeczniczka* – miejsce, gdzie następuje zmiana układu pól [SENT 20].

Przydatki – pola: I. **Przydatki**, gw. *Pšydatki* – Jaśliska (BT); II. **Przydatki** – Polany Surowiczne (MG, 1851 MKG-PS); niewielkie, kilkuarowe pola dodane do gruntów niektórych gospodarzy: 1. *najpivrv žylnice ruzdavaali a potym Pšydatki* | *každymu ješče dali dūdateg do tyj žylnicy* | *to každý mjou ješče pšydatek* | *taki dodatek* 2. *bū iag ruzdali žylnice* | *to potym každymu pšyželili ješče po takym zūgūnku maum* (Jaśliska);

por. *przydatek* 1. ‘dodatek, dokładka, uzupełnienie’, 2. ‘dodanie, dołożenie czego, przybytek’ [SJP Dor.], por. też *przysać* ‘przyczynić, przysporzyć czegoś’ [SJP Szym. II 1035].

Przygnoje:

– pole; **Przygnoje**, gw. *Pšygnoje* – Posada Jaśliska (BT, SENT 20); najprawdopodobniej pole znajdujące się obok miejsca, gdzie wywożono gnój: 1. *žeš tam luže vyvūžili ūbūrník čy coš to na kupe* | *i tam takje Pšygnoje* | *takje nazvy* 2. *tam pevne gnūj dovno vyvožili* | *i tote pola* | *co byuy pšy tyx kupax gnoju* | *to nazvali Pšygnoje*;

– las; **Przygnoje**, gw. *Pšygnoje* – Posada Jaśliska (BT, GP); las, który wyrósł na dawnych polach ornych.

Przykopa, gw. *Pšykopa* – rów; Jaśliska (BT); wykopany w czasie II wojny światowej na polecenie Niemców głęboki i szeroki rów: 1. *to pšekob mjynzy Iašliskami a Lipofcem* || *io tam robiua za nemieckix časuf* || *zrobili niby na čougi* | *žy iag bedūm jexac* | *a potym muvili* | *žy iag Žyduv zniščyli* | *dū doūu* | *tag i nūz i my do doūu pužymy* || *ny paššali* | *my kupaali* | *a tu mine poduožyli* | *puk* | *o* | *zasypauo nos* | *tak žyby lepi tūm žymje brač* || *tam byu ogromny pšekop* || *a tako versja byua* | *žy iag Ruskje bedūm jexac* | *to pšyškoži im to*;

por. *przykop*, *przykopa* ‘rów krótki; sztuczne koryto, którym wodę z potoka skierowują do młyna albo tartaku; wawóz; wał ziemny na lądzie, kierujący wodę; ziemia wybrana nad rowem, szkarpa nad rowem’ [SGP Karł. IV 419]; *przykop*, *przykopa* ‘rów przy jakiej dłużyźnie wybrany’ [SL IV 647]; *przykop*, *przykopa* ‘rów biegnący wzdłuż czego, wykop; wał ziemny’ [SJP Dor.].

Przy Murku, gw. *Pšy Murku* – pola; Jaśliska (BT); pole znajdujące się obok murka, pozostałości po jakichś zabudowaniach: 1. *tam iakiž mureg mušou byč* 2. *ješče do žišūj jez murek* 2. *Pšy Murku bū tam iakiž mury byuy*.

Psia Góra, gw. *Pśo Gůra* – cmentarz; Posada Jaśliska (BT). Por. Psi Cmentarz.

Psia Ulica, gw. *Pśo Ulica* – ulica; Jaśliska (BT); uliczka, przy której mieszkańcy mieli dużo psów: 1. *tam muśauy być psy* 2. *ūt psův muśaua pofstać* | *tam byuα xaupuα kouo xaupy ścana pśy ścańe* | *tote daxy byuy jak pũ-ćyńe*. Por. Basztowa, Do Wieżyska, Ku Baszcie.

Psi Cmentarz, gw. *Pśi Cmyntoś* – cmentarz; Posada Jaśliska (BT); miejsce na wierzchołku góry, gdzie zakopywano padłe psy i inne zwierzęta: 1. *tam psy xůvali na tyj gůze tu źe kaplička* 2. *byuy okopy xyba s p̄yrfśyji vojny i luźe se užonźili cmentaźysko dla paduycx zvjěžunt* | *a potym jak povstaū užon- to zabronili* || *a s počontku po vojńe tag byuo*. Por. Psia Góra.

Pstczyńska, zob. **Pstrzyńska**.

Pstrzyńska – góra; Czeremcha (ZS II 62, MTP 1, SMMT), **Pstczyńska** (SMSW); góra na granicy Polski i Słowacji. Według Zdzisława Stiebera nazwa pochodzi od niedalekiej wsi *Pstrina* leżącej już po stronie słowackiej. Według badacza obszar ten należał do gromady *Pstrina* lub *gazdów* z tej wsi [ZS II 62]. Na mapach współczesnych obiekt oznaczony jako *Jaworyna* [MWKR]. Por. *Jaworyna*.

Puchalinka, zob. **Puchaliński**.

Puchaliny, gw. *Puxaliny* – pola; Posada Jaśliska (BT); grunty należące do kilku gospodarzy o nazwisku Puchalik: 1. *areaū m̄ug być Puxalíkũf* 2. *Puxaliny moźe od luźi* | *moźe tam įaki Puxalik pole m̄jou* | *bo tutaj duźo Puxalikuv byuo* | *m̄jełi tam pola pevńe i nazvali Puxaliny* 3. *Puxaliny* | *tam duźo Puxalíkũf čšymauo pole* || *na Puxalınax na Puxalınax* 4. *my na Puxalınax mamy pole* | *puū xale* | *tam byu laz* | *a byuα taka polana* | *co na tyj pũlańe ma pole moźe z źešeńćix nas* || *to pole byuo* | *ńy byuo lasu* || *tyndy p̄sexoźiū front* | *te grupśe źźeva duźo frond zniśćiū* | *to byuy tylko polany i to byuo puū xale* | *įak xala* | *yno ńy byuo caue* | *bo byuo otočone lasem gromackiym*.

Puchaliński: **Puchaliński** – potok; Posada Jaśliska (IPG), **Puchalinka** (1839 SM); potok długości 0,7 km; potok, który płynie przez grunty o nazwie *Puchaliny*.

Puchalow – potok; Lipowiec (1747 LL); prawdopodobnie nazwa utworzona od nazwiska *Puchalik*; potok płynący przez grunty należące do *Puchalika*.

Pustyj Łazok, zob. **Pusty Łazok**.

Pustyj Łazok: **Pusty Łazok** – pole; Daliowa (MWKD), **Pustyj Łazok** (SENT 20), **Łazok Pustyj** (SENT 15); łaz, którego nie uprawiano. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Puth – droga; Polany Surowiczne (1549 SG-H II 28); droga polna; w 1549 r. Piotr ze Zborowa starosta sanocki wydał przywilej lokacyjny wsi Potok Surowiczny (dziś Polany Surowiczne), której granice prowadzą m.in. „potokiem Jagustyn, od niego do starej drogi zw. Puth i na górę alias na Popiolow Dzieł” [SG-H II 28].

Putiska, zob. **Putyska**.

Putyska:

– droga: I. **Putyska**, gw. *Putyska* – Daliowa (BT); II. **Putyska** – Wola Wyżna (MWKR); III. **Putiska** – Wola Niżna (MWKR); droga polna złej jakości. Zob. Drożyska.

– las; **Putiska** – Posada Jaślińska (SENT 20); nazwa prawdopodobnie od biegnącej w pobliżu drogi;

– pole: I. **Putiska** – Darów (SENT 20); II. **Putyska** – Daliowa (BT, SENT 20); nazwa prawdopodobnie od biegnącej w pobliżu drogi: *byyy pola a puźniej dałi muvíli Putyska | to byyo kouo Starej Droxi* (Daliowa).

Pylista Put – droga; Królik Polski i Wołoski (MWKD); prawdopodobnie pylista droga polna;

por. ros. *pyl* ‘pył’, *pylnyj* ‘zapyłony, zakurzony’ [SR-P 596]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Jaślińska Put.

Pytlówka: **Pytlówka**, gw. *Pytlufka* – droga; Królik Polski i Wołoski (BT), **Petlówka**, gw. *Petlufka* (BT); droga prowadząca do miejsca, gdzie mieszkał gospodarz o nazwisku *Pytel*: 1. *mješkau podobno Rušin Pytel čy Petel* 2. *Pytlufka | bŭ tam Pytel mješkau | taki Rušin i zŭstaŭo Pytlŭfla | a tam niży mjiyškŭ tyž Rušin Žuŭa | nŭ i toći luže puumjyrali juž nŭ to Dŭ Žuŭy* 3. *Petlŭfka iag dom ludovy i ona čungŭe až dŭ Pŭlŭnek ta droga | drŭga Petlŭfka* 4. *bŭ tam byyo dužo luži mješnyx | ludności || jedna čyšč byŭa Pŭlakuv | a čšy čyšći byŭ Rušinŭf | takje mješaŭi byli i ŭni nazyvali svojom drŭge Pytlŭfka*.

Radil, zob. **Radów**.

Radiów: **Radiów**, gw. *Rad’iuf* – przysiółek; Daliowa (BT, UNM II 17), **Radów**, **Radil** (SENT 21); według informatorów, nazwa pochodzi od pierwszego we wsi radia: 1. *piejŕŕe rad’io tam byyo | bo tam mješkau bisku ·Pelčar* 2. *Rad’iuf tu že Spalona teras | tu byyo piejŕŕe rad’io* 3. *Rad’iuv do Rad’iova | na Spalonom yno tam dałi v guomb lasu | bo tam iakješa xatka tež byŭa dalofska | iak ten most || tam byŭ taki budyneček | tam Kaška mješkaŭa | tam byŭ domeg i do Rd’ioŭa*. Jest to jednak mało prawdopodobne, ponieważ już w 1869 r. na mapie zaznaczono potok o nazwie Radiów, płynący

przez ten właśnie przysiółek. Możliwe, że miano zostało utworzone od ukr. imienia *Rad*, *Radij* [por. Węgrzyn 2006: 119]. Por. Spalona, Rady.

Radiów-Stasianie – osiedle; Daliowa, Tylawa (ZS II 62, MTP 1); osiedle na granicy miejscowości Daliowa i Tylawa. Według Zdzisława Stiebera (ZS II 62) pierwszy człon nazwy wiąże się z radiem, ale jest to mało prawdopodobne. Drugi natomiast pochodzi od imienia *Staszek*. Por. Stasiania, Rady. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Radiów.

Radiw – gajówka; Daliowa (MWKD); nazwa prawdopodobnie pochodzi od pól o nazwie *Rady*. Zob. Rady.

Radkówka, gw. *Ratkůfka* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); nazwa z motywacją przynależnościową – część wsi, w której grunty należały do rodziny *Radków* albo kobiety nazywanej *Radkanią*: 1. *Ratkůfka tu nazywali że sala || dugo nazywali na Ratkůfce || gyši my tu pašli jak sałi ny byuo || byuo Ratkańa | žiś ta nazva pšestaua isthěž | bo sala stoi f tym mjescu a fčešnej tu gyši pašli | fkażdym domu byuy gyši | i na Ratkůfke* 2. *Ratkůfka že je ·sala | to byuo jakjegož Rušina | a naved he vjym čy z Voli čy skuint || on žeś to kupjou tyn Rušin | nu i potym jag juž Rušinů ·vygańali | to zostauo | vzeua gmina | nu i jez juž grumackje kũuko | dũm ludovy i sala stražacka || bu ci luže še Ratki nazyvali | vjync s tyx luži ta Ratkůfka.*

Radów: **Radów**, **Radil** – strumień; Daliowa (SENT 21), **Radiw** (MWKD), **Radziów** (IPG), **Radiów** (1869–1877 E); potok długości 2,6 km, p.d. Jasiołki; nazwa od przysiółka, przez który płynie potok. Zob. Radiów.

Rady (2 obiekty) – pola; Daliowa (1851 MKG-Dal); prawdopodobnie nazwa o charakterze dzierzawczym utworzona od ukr. imienia *Rad*, *Radij* [por. Węgrzyn 2006: 119]. Por. Radiów, Spalona.

Radziecki, zob. **Radzieckie**.

Radzieckie: **Radzieckie** – pola; Jaśliska (MG, 1851 MKG-Jaś), **Radziecki** (1851 MKG-Jaś), **Rudziwiersky** (1839 SM); prawdopodobnie pola należące kiedyś do rady miejskiej;

por. *radziecki* ‘tyczący się radców, rady albo radzenia’ [SW V 465]; *radziecki* ‘złożony z radnych, należący do rady, wchodzący w skład rady; dawniej: dotyczący rady miejskiej, rajców, złożony z rajców’ [SJP Dor.]; por. *radziecki* ‘magistracki, dotyczący rady miejskiej, rajcowski’ [PSDP 408].

Radziów, zob. **Radów**.

Rakiwskie: **Rakiwskie**, **Rakowiska** – Tylawa (ZS II 62); prawdopodobnie domostwo, pole, jak pisze Zdzisław Stieber, „ponieważ w pobliżu nie ma wsi o nazwie *Raków*, *Rakowiec* lub podobnej, trzeba nazwę *Rakiwskie* wyprowadzić wprost od przydomka osobowego *Rak*” (ZS II 62).

Rakowiska, zob. **Rakiwskie**.

Ratusz – budynek; Jaśliska (BT, 1747 LJ); budynek, w którym dawniej swoją siedzibę miały władze miasteczka oraz sąd: *Ratuš ta: gūdałi | taki budyneḡ jak po miastax fšyńže | v Dukli byu ratuš | i v Rymanovje || pšyd vojnuḡ v Ratušu byu pjekarňa | byu vjyžyne || vjyžyne potym zrubili juš pšy kuńcu vūlności || skle· byu ty· žylazny|| ješče po fruńče Spouym | tako tablica byu vjelko | šylt Spouym | i sala byu dož vjelko | tam ū· tamtyj strūny že ūt kina*. Zob. także opis budynku zawarty w *Lustracji Jaślisk*: „Na rynku stał ratusz skarbowy z izbą sądową dla spraw i sądów miejskich, gdzie przysięgano na «Saxon», mającą okazały piec z bandurem węgierskim i kilka innych ubikacji jak alkierzów, izdebek, szynkowni, kramnicy, przy której stała kłoda do mierzenia zboża podczas targów. Przy ratuszu była studnia ocembrowana drzewem, spodem wybrukowana, do której szła woda rurami z pod góry Kamarki, a więc przez 18 stajañ między łanami miejskimi a plebańskimi, dalej browar po lewej ręce od studni, a niedaleko tego na samym rynku domeczek i kuźnia” (LJ 1);

por. *ratusz* ‘budynek będący dawniej siedzibą miejskich władz administracyjnych, także sądu miejskiego, zwykle wyróżniający się pewną okazałością i położony w centrum miasta; dawniej także: areszt w tym budynku’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. III 22.

Repejdzianka, gw. *Repejżan̄ka* – domostwo; Jaśliska (BT); zabudowania należące do gospodarza o przydomku *Repejda*: 1. *bū tam m̄jyškali Bukofčyki | a muvili na nix Repejdy* 2. *bū to jes pšezv̄isko | tam m̄jyškali Bukofčyki*.

Riczki – las: I. **Riczki** – Zyndranowa (MWKD), **Lis Riczky** (SENT 14); II. **Riczki** – Moszczaniec (SMMT); część lasu, gdzie płynęło kilka strumieni, rzeczek. Por. łem. *rika* ‘rzeka’ [JH 189]; *rika* ‘rzeka’, ‘potok’. Zdr. – pol. *rzeczka* [Rieger 1995: 162].

Rokitowiec:

– góra; **Rokitowiec** – Wola Niżna (1839 SM); nazwa od strumienia płynącego obok wzniesienia. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Rokity;

– potok: I. **Rokitowiec** – Wola Wyżna (1839 SM); potok, którego brzegi porastała rokita; II. **Rokitowiec** – Moszczaniec (MKWR, ORZ), potok, którego brzegi porastała rokita.

Rokity:

– las: I. **Rokity**, gw. *Rokity* – Barwinek (BT); II. **Rokity** – Zyndranowa (SENT 21), **Rokity** (SENT 21); las, zarośla, w których w drzewostanie przeważała rokita – w Barwinku grunty, na których rosło dużo rokity – wierzby 1. *rokity to nazywali vježby | na vježby muvili rokity || tam že vježby rosuy | to tam Rokity || tu najvjyncy rosuy za žekom | jag rezervad v duu*

| *i tam dużo wjeźby i tam nazywajom v Rokitax 2. tam same rokity rosuy i o ·tego nazwa;*

– pole; **Rokity, Rokyty** – Zyndranowa (SENT 21); pola obok zarośli o nazwie *Rokity*;

por. łem. *rokyta* ‘gatunek wierzby’ [Rieger 1995: 112]; ukr. *rokyta*, pol. *rokita* ‘gatunek wierzby’ [NGH 146]; *rokita* ‘rodzaj wierzby’ [SE Brückner 461].

Rokyta – las; Wola Wyżna (MWKR); las, w którym w drzewostanie przeważała rokita. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Rokity.

Rokyty, zob. **Rokity** (las I).

Rokyty Krywe, łem. *Rokyty Kryve* – las; Zyndranowa (BT); część lasu, gdzie rosły pokrzywione, powyginane rokity: *to som takje kśaki*. Zob. objaśnienie dotyczące nazwy Rokity.

Rola Aleksiewiczówka: Rola Alexiewiczówka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Aleksiewicz* – od im. *Aleksy* [Rymut I 3];

por. *rola* ‘nadział kmiecy, niwa kmieca; dzielą się na czwarcizny, ośmizny i półośmizny; 2. dawna miara gruntu; 3. gospodarstwo obejmujące około 50 morgów pola’ [SGP Karl V 33]; *rola* ‘pole zasiewne’ [SL V 63]; *rola* ‘pole orne, grunt uprawny, ziemia pod zasiew’ [SW V 558]; podobnie SJP Dor.

Rola Czupalowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Czupala/Czupala* – od stp. *czupieć* ‘siedzieć w kucki’ [Rymut I 118].

Rola Karbowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Karbowiak* (albo *Karbowicz*) – od *karbowy* ‘nadzorca robót polowych, ekonom’ [Rymut I 377]

Rola Kotowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Kot*.

Rola Markowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o imieniu (albo nazwisku) *Marko* – pol. Marek [por. Słabczyński 2020].

Rola Rabiejówka: Rola Rabeyowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Rabiej* – od podstawy *rab-* por. dawne *rab* ‘niewolnik’, ‘poddany’, niem. *Rabe* ‘kruk’, gw. *raby* ‘ospowaty’ [Rymut II 328].

Rola Romanikowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Romanik* – od im. *Roman* [Rymut II 358].

Rola Ruszczakowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Ruszczak* – od *ruszt, rust* ‘część paleniska; powała; krzywica’ [Rymut II 372].

Rola Śalamakowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku **Śalamak*, por. *Salamak* – od im. *Salomon* [Rymut II 393].

Rola Taraszowka – pola; Kamionka (1851 PPK); pola należące do gospodarza o nazwisku *Taras/Tarasz* – od im. *Taras* [Rymut II 596].

Romanykiw Horbok, łem. *Romanykif Xorbok* – góra; Daliowa (BT, MWKD); na zboczach wzniesienia znajdowały się pola należące do gospodarza o nazwisku *Romanyk*: 1. *Romanykif Xorbok tu f strone na Uuxax Romanykif Xorbok | on še písau Romanyk | nazvisko byuo i po nim to*.

Rosolak:

– źródło; **Rosolak** – Surowica (AM-SDM 31); nazwa odnosi się do słonego smaku wody. W *Kwestionariuszu z badania środowiska: Surowica, Darów, Moszczaniec* z 1936 r. znajdują się następujące informacje: „Nazwa Surowicy pochodzi od bardzo słonego źródła, powszechnie zwanego «rosolakiem», którego wodę nazywają «surową», oraz od kamieni odwalanych przy szukaniu pokładów soli t. zw. «surówek». W czasie wojny ludność miejscowa czerpała wodę z tego źródła i używała do solenia potraw. Niektórzy jeszcze dziś to praktykują” [AM-SDM 7]. W innym kwestionariuszu z 1939 r. czytamy: „Do bogactw naturalnych Surowicy można zaliczyć źródło ze słoną wodą. Woda ta sącząca się z brzegu w picciu ma smak słony, gładki, miękki jakby z wapnem. Woda ta posłana do analizy do Warszawy miała być prawdopodobnie uznana za wodę, jaką posiada w swych źródłach Rymanów Zdrój” [AM-SDM 31];

– potok; **Rosolak** – Surowica (MWKR, 1851 MKG-S); p.d. Wody Polańskiej; potok, który wypływał ze źródła o nazwie *Rosolak*.

Rowynie – pole; Darów (JWK); nazwa od równego terenu; równina; por. łem. *rowyna, riwynyna* ‘równina’ [Rieger 1995: 112].

Rozputie: Rozputie – las; Zawadka Rymanowska (SMSW), **Na Rozputen** (1889 SM 1), **Na Rozputin** (1869–1877 E); las, w którym droga rozchodzi się na dwie; rozdroże;

por. ukr. *rosputtja* ‘rozdroże’ [NWDS 139], identycznie w ZS II 64; por. ros. *raspute* ‘rozdroże, rozstaj, drogi rozstajne’ [SR-P 619].

Rozticzky, zob. **Roztoczki** (potok I).

Roztoczka – potok; Darów, Bukowsko (NWDS 139–140); potok na granicy wsi Darów i Bukowsko. Zdr. od ap. *roztoka*, określenia dla potoku rozdzielającego się na dwa ramiona (powstającego z połączenia dwóch strug). Termin może oznaczać także dolinę potoku, miejsce, w którym potok się rozwidla [por. NWDS 139–140];

por. *roztoka* ‘dolina górską wyżłobiona przez potok; potok górski’, stp. XV w. *roztoka / roztok* ‘potok wraz z doliną, miejsce rozdzielenia się potoków’, dial. podh. ‘miejsce w górach, gdzie się wody schodzą; mały strumyk górski o brzegach porośniętych lasem’. Ogsł. np. cz. *roztoka* (dial. też *roztoka / roztoka*) ‘zweżająca się dolina górską, którą spływa woda’, ‘miejsce, gdzie się rozdziela tok wody’, ukr. *roztoka* ‘miejsce, gdzie się rozdziela rzeka; rozwidlenie dróg’. Psł. **roztoka orztoķ* ‘rozplynięcie się, rozdzielenie się płynącej wody; miejsce, gdzie płynące wody (rzeka, strumień) rozdzielają się w różne strony’ [SE Boryś 523]; *roztoka* ‘dolina górską wyżłobiona przez potok’ [SJP Szym. III 123]; podobnie SJP Dor; *roztok* ‘miejsce rozdzielenia się rzeki na dwie odnogi’ [ML 13]; łem. *roztoka* ‘dwa schodzące się potoki’, zdr. *rozticzka* [Rieger 1995: 113], bojk. *roztoka* ‘ramię rzeki lub potoku’ [NGB 30]; *roztoka* ‘rozwidlenie, ramię rzeki lub potoku’ [NGH 47]; łem. *rozticzka* ‘rozplynięcie się rzeczki, potoku na dwa osobne strumyki. Odpowiednik rozstaji w przypadku drogi’ [JH 198]; *roztok, roztoka* ‘jeden z dwóch schodzących się potoków’, ‘ramię potoku’, ‘rozwidlenie potoków’, często używane tylko w liczbie mnogiej [Rieger 1995: 162].

Roztoczki:

– potok: I. **Roztoczki** – Jasiel (MWKR), **Roztaczki** (SENT 21); II. **Roztoczki** – Surowica (MWKR); III. **Roztoczki** – Wola Wyżna (MWKR), **Roztoczki** (BWK); IV. **Roztoczki** – Darów (1638 *do Potoka Rosztoczki* [...] *który to Potok Rostoczka* [...] *o sam Potok Roztoczki* [...] *do Potoka Rosztoczki* HE III 66), p.d. Wisłoka; zdr. od roztoki; miejsce, gdzie dwa potoki łączą się w jeden; zob. objaśnienia dotyczące nazwy Roztoczka;

– las: I. **Roztoczki** – Jasiel (SENT 21); II. **Roztoczki** – Posada Jaślińska (SENT 21); I. las obok potoku o nazwie **Roztoczki**; II. Nazwa od zdr. *roztoki*;

– pole; **Roztoczki** – Jasiel (SENT 21); pole obok potoku o nazwie *Roztoczki*.

Roztoczki, zob. **Roztoczki** (potok III).

Roztoka – potok: I. **Roztoka** – Darów (MWKR); II. **Roztoka** – Tylawa (ZS II 64); III. **Roztoka** – Darów (JWK); miejsce, gdzie dwa potoki łączą się w jeden. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Roztoczka.

Roztoki – potok: I. **Roztoki**, gw. *Rostoki* – Posada Jaślińska (BT); II. **Roztoki** – Wola Niżna (MWKR); III. **Roztoki** – Darów (JWK); lm. od ap. *roztoka*: 1. *Rostoki za to ży może dużo pūtūčkūv įes co želūm i spad majūm dū įydnego potoka* 2. *tam še ūnčyuo zy sobūm dva čy vjyncy pūtokuř | taki byu teren įagby pūciynty pšes te potoki*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Roztoczka.

Równia, gw. *Rūvnia* – Jaślińska (BT); równe i płaskie pole; równina: 1. *bū to rūvne takje byuo | rūvne | caue to takje rūvnia*, 2. *za to ży tam rūvnia jest | Rūvnia nazyvali pšy kšyžu tylko troxe dalej | ży ruvny teren || rūvne pole*.

Nazwy *Równia*, *Równie* odnoszą się do pól równych, płaskich, co w Beskidzie Niskim nie jest częste: por. ap. *równia* ‘równa płaszczyna; równina’ [SGP Karl. V 64]; *równia* ‘równinne miejsce, równina; równość’ [SL V 71]; *równia* ‘płaski teren, równina, płaszczyna’ [SJP Dor].

Równie – pola: I. **Równie**, gw. *Ruvnie* – Barwinek (BT); II. **Równie** – Tylawa (BT); III. **Równie**, gw. *Růvnie* – Posada Jaśliska (BT); IV. **Równie** – Rudawka Jaśliska (MWKR); V. **Równie** – Wola Wyżna (MWKR); VI. **Równie** – Wola Niżna (MWKR); VII. **Równie**, gw. *Růvnie* – Królik Polski i Wołoski (BT, AM-KPiKW 4); VIII. **Równie** – Zawadka Rymanowska (UNM I 71); równe i płaskie pole; równina: 1. *ćotka zafše mi muṽiua | že na Ruvñax tam v guže | oñi tam idom na Ruvnie na gžyby | ruvne pole tam byuo* 2. *Na Ruvñax bo ṽseñže tu som gurki | a tam jes teren taki ruvni-ny* (Barwinek) 3. *Ruvnie to jak še na Mšane ježe | to po levej stroñe Ruvnie nazvane | bo tam ruvniñka taka jes* 4. *tam jak še do Mšany ježe po levej stroñe uoñki byli takje | uoñki ṽjelkje to Ruvnie nazvali | bo tam růvno byuo* (Tylawa); 5. *bo růvno | byuo růvno i tam juž Růvna nazyvali* 6. *bo došć tam teren růvnyj takij tego* (Posada Jaśliska);

Rudawa – potok; Królik Polski i Wołoski (HE III 66, NWDS 141, MTP 3, ZS II 64, UNM II 82, 1869–1877 E, 1851 MKG-KP, 1851 ZDDK, 1849–1854 HE III 66); potok długości 3,94 km, p.d. rzeki Tabor, uchodzi we wsi Królik Polski [ESHP]; nazwa może pochodzić od koloru wody;

por. *ruda* ‘rdzawe bagno, trzęsawisko, moczar, błoto zawierające rudę żelaza’ [UTH 159]; por. *ruda* ‘torf, bagnisko, łąka mokra’ [SE Brückner 467]; por. *ruda* ‘łąka mokra, torf miałki, przesiąknięty wodą, błoto nie wysychające, bagnisko, rdza’ [SW V 763]; *ruda* ‘czerwona, metaliczna ziemia’ [SL V 159]; *ruda* ‘kopaliny mineralne; daw.: podmokła łąka, bagnisko, błoto’ [SJP Dor.].

Rudawka Bach – strumień; Rudawka Jaśliska (1851 ZDDRJ); nazwa może pochodzić od miejscowości, przez którą potok przepływa, albo od koloru wody, podłoża. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Rudawa.

Rudawski Lis, gw. *Rudafski Łis*, *Rudafski Las* – las; Daliowa (BT, MWKD); las gromadzki wsi Rudawka Jaśliska: 1. *Rudafski Łis bo to do Rudafki naležauo* 2. *Rudafka byua ja koñez Vysñij Voli | i tam pužni Rudafka byua mjynzy Iaselym a mjynzy Volum Vyžnum | a una mjaua tu las || pu levyj struñe jag Rušineg byu vybuduvany | to tam čša byuo is pevñe z dobry kilometer v guumb lasu | i tam pu levyj struñe byu tyn Rudafski Las | Rudafka tu mjaua svuj las grumacki;*

por. łem. *lis* ‘las’ [Rieger 1995: 76].

Rudziwersky, zob. **Radzieckie**.

Ruska Dolina, gw. *Rusko Dułina* – pole; Wola Niżna (BT); pola w obniżeniu terenu należące do Łemków: 1. *Rusko Dułina za t̃um Vysokum | to juž jez Rusko Dułina | to juž naležy du Voli | Rusko Dułina to juš kavũu pola byuo ũrnego | vypaz bydũa || taki byu vypaz bydũa na tyj Ruskĩj Dułiñe | byuo takje žruduo ogrozone i voda | še pasuy krovy | košary byuy cauy žyñ* 2. *b̃u to tam Rušini z Voli mjeli pola | byduo pšyvažne tam pašli.*

Ruska Góra – góra; I. **Ruska Góra**, gw. *Rusko Gûra* – Lipowiec (BT); II. **Ruska Góra**, gw. *Rusko Gûra* – Posada Jaśliska (BT); na zboczach wzniesienia znajdowały się pola należące do Rusinów (Łemków): 1. *Ruska Gûra ·je za tyna Ruskijyma Uûnkañi || tam byu potog i tam na tom gure to Rusko Gura || pše·tym tam pola byuy upravne | potym zasażili lasy || pamjyntom ješče žyndy | jag Rušinu ·vysiedlali | to luže ješče ñe wykopali zemñaki* (Jaśliska); 2. *Rusko Gûra za M'isûfkom grañičy juž z Volom || Rusko Gûra naležaça do Uemkuv | a po vojñe tam vypaz byduã byu || çayo Pûsada Gûrno tam pasuã krovy || tam fspulny vypaz mjeli na Ruski Gûže* 3. *Rušini tam mjeli sfoje pola* (Posada Jaśliska).

Ruska Kamarka, gw. *Rusko Kamorka* – las; Lipowiec (BT); las na górze Kamarka należący do Rusinów – Łemków z Lipowca: 1. *Ruska Kamarka bu to naša jes Kamarka* 2. *jag iže druãa | grañičy | tu nazyvali v Kamarce | a tamta poñižy druãa byuã rusko | druãa grañičy*.

Ruska Kiczura – góra; Wola Niżna (BT); góra należąca do Rusinów (Łemków).

Ruskie – pola; Wola Wyżna (MWKR); pola należące do Rusinów.

Ruskie Łąki, gw. *Ruskje Uûnki* – łąki; Lipowiec, Jaśliska (BT); łąki, które dawniej były własnością Rusinów (Łemków): 1. *jag juž Uemku ·vygnali | nu to tote lûnki | no te po Rušinax | to Ruskje Uûnki nazywajom* 2. *do Ruskich Uûnkuv byuy Jaśliska | i one grañičyuy Jaśliska z Lipocem | tag jak totyn bžyžeg o | Kûpčovy || nu to na tym bžyžku grañica i f tûm strune i f tûm*.

Ruskie Smreki – las; Zawadka Rymanowska (UNM I 71); las świerkowy należący do Rusinów (Łemków).

Ruski Potok, gw. *Ruski Potok* – potok; Lipowiec, Jaśliska, (BT); potok należący do Rusinów, Łemków z Lipowca (nazwa używana przez mieszkańców Jaślisk): 1. *bu tyx Uymkuv nazyvali Rušini | uñi tam mjeli pola* 2. *bu naležu do Uemkuv z L'ipofca | to byuã ix*. Por. Glazarówka, Łazarówka, Łozowa.

Ruztička: **Ruztička**, gw. *Rustička* – pole; Daliowa (BT, MWKD), **Na Ruztičky**, gw. *Na Rustičky* (BT); roztoka, pole leżące między dwoma schodzącymi się potokami: 1. *z jedgej strony potog i z drugiej | a mjenzy tymi potokami toto pole byuã | i tam nazyvali Na Rustičky*.

Rydarskie, gw. *Rydarskje* – pola; Jaśliska (BT, 1851 SZPJ); pola należące do gospodarza o nazwisku *Rydarek* – w dokumentach z 1852 r. figurują *Rydarek Kajetan* i *Rydarek Paweł*³⁴. Obecnie w Jaśliskach nie ma osób noszących

³⁴ Alphabetisches Verzeichniss der Gemeinde Jaśliska Stadt (Alfabetyczny spis posiadaczy gruntu wraz z wykazem parcel gminy Jaśliska), rok sporządzenia 1852, zespół: 56/126/0/473/5, Archiwum Państwowe w Przemyślu.

to nazwisko, do niedawna funkcjonowało przezwisko Rydarek: 1. *Rydarskĕje z Rydarkami kojaže* || *sōšatka Rydarčyxa zmarŭa v vĕjeku sto čšex lat xyba*
2. *Rydarskĕje z Rydarkŭf* | *s pšyzŭiska pevnie tego* | *Rydarki Rydarki i Rydarskĕje* ||
ŭni še P'isali Bukofčyk | *a pšezvali ix Rydarki* | *ne vĕym* | *čy oni mjeli tam pole.*

Rynek, gw. *Rynek* – część wsi; Jaśliska (BT, 1640 AMJ); część wsi, gdzie dawniej znajdował się rynek: *Rynek taki byu* | *Ryneg byu vybrukovany kamiŭnami* | *na Ryŭku zaŭše pšyježdžaŭo kupe fur* | *a pšyvažne ĭak še vĕjosna mĭaŭa robiž a ješče śnyg byu* | *to kŭvale juž ryktovali puuĭi brŭny* | *co tam čša byu ooo* || *nŭ a kuŭŭm davalĭ jež ooo* | *bŭ stoŭy i pužni tego gnoju byu aŭ grubo ooo* || *kuŭne paskužŭy i šano zŭstavauo nŭ i potym Mačta ĭag juš śnyg stajŭu* | *zgarnovali na kupečki* | *zgarnŭvali na kupečki i potym na vŭz i na pole.* Zob. także opis zawarty w *Lustracji Jaślisk*: „Rynek miał w pierzei na północ 6 domów zajezdnych, dwa place i jeden dom bez podniesienia; w pierzei na zachód kamienicę rozwaloną, plac pusty i 7 domów, z których 5 było zajezdnych. Południowa pierzeja miała 4 domy zajezdne; wschodnia zaś jedną kamienicę, 5 domów zajezdnych, jeden plac pusty i 5 domków. Niejednemu z właścicieli tych budynków miejskich zalecili lustratorowie gruntowną reparacyę” [LJ];

por. *rynek* ‘od średniowiecza centralny plac miejski, zwykle w formie prostokąta zamkniętego kamienicami najbogatszych mieszczan, często z ratuszem po środku, stanowiący główny ośrodek życia społecznego, gospodarczego’ [SWJP 988].

Rystwo – pola; Czeremcha (MWKR); nazwa pochodzi prawdopodobnie od łem. *Roždestwo*, *Riztwo* ‘Boże Narodzenie’ (Rieger 1995: 113) – może miejsce, gdzie odprawiano jakieś obrzędy związane ze świętem.

Rywka – część wsi; Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Rywka*.

Sabaryniwka, zob. **Sabarynówka**.

Sabarynówka: **Sabarynówka** – część wsi; Polany Surowiczne (JWK), **Sabaryniwka** (Krukar 2020: 54); nazwa utworzona od nazwiska *Sabaryn*.

Sad, gw. *Sat* – część osady; Moszczaniec (BT); część osady, gdzie dawniej znajdował się sad.

Sakiwŭskij, zob. **Sakowski**.

Sakowski: **Sakowski** – potok; Wola Wyżna (MWKR), **Sakiwŭskij** (BWK); p.d. Jasiołki; potok płynący przez grunty gospodarza o nazwisku *Sak*, *Sakowski* – od *sak* ‘sieć na ryby; wór; sidła na ptaki’ od im. *Isak* lub od niem. n.os. *Schak* [Rymut II 390].

Salaszyska – pola; Rudawka Jaśliska (1850 OGRJ); miejsce, gdzie znajdowały się szalasy;

por. *szalas* 1. ‘tymczasowe schronienie różnego kształtu, uplecione z gałęzi, chrustu, liści’; 2. ‘domek jak najprościej zbudowany, zwykle z drzewa (desek), bali lub z kamienia, bez komina i okien, przeznaczony na okresowe mieszkanie (np. pasterzy w górach, myśliwych w nie zamieszkanym terenie) lub dla przechowywania sprzętu (pasterskiego, myśliwskiego itp.), dawniej też dla żołnierzy w obozie, dla straży’; 3. ‘ogrodzenie na polanie dla zwierząt pasących się z dala od domu’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. III 392; por. *szalas* ‘domek pasterski i w ogóle wszelki budynek mieszkalny w górach’, por. *salas* ‘ogrodzenie na polanie dla owiec’ [SGP Karł. V 282].

Sasównia, gw. *Sasůvńa* – domostwo; Daliowa (BT); zabudowania należące do gospodarza o przezwisku *Sas*: 1. *za krůla Sasa ěc pĳi i popuščaj pasa | bu ůn byu najbogačŷy i čŷymaŷ sŷužoncyx i sŷuge dŷ stajni* 2. *Sasuńna | Sas každy vĳežŷu | no oři byli bogaći*.

Sawczakównia: **Sawczakównia** – część wsi; Wola Wyżna (MWKR); **Sawczatiwka** (ZS II 66); nazwa utworzona od nazwiska *Sawczak*; według Zdzisława Stiebera nazwa dzierzawcza: **Sawczata* to musieli być potomkowie jakiegoś Sawki” [ZS II 66].

Sawczatiwka, zob. **Sawczakównia**.

Schachty B, zob. **Szachty** (góra).

Schachty Bach, zob. **Szachty** (potok).

Schachty Wald, zob. **Szachty** (las).

Semenikowe Pasiki: **Semenikowe Pasiki**, gw. *Semenĳkove Pasĳki* – pole; Daliowa (BT), **Semenikowe Pasiky** (SENT 18); pola (*pasiki*) należące do gospodarza o imieniu *Semen*.

Semenikowe Pasiky, zob. **Semenikowe Pasiki**.

Serednia Debr – pole (BT, MWKD); nazwa prawdopodobnie odnosi się do obiektu o średniej wielkości: *Seredńa Debr to ĵes takĳe ĳiby űi ma lasu yno depr | a depr to pole | poščinane takĳe | űy vyčŷŷĳne ĳeščĳe | űy pŷŷrane* Por. boj. *serednyj* ‘średni’ [NGB 42]. Zob. objaśnienia nazwy Debra.

Seredniański Wierch: **Seredniański Wierch** – góra; Wola Wyżna (MWKR), **Werch Serednianŷkyj** (BWK); na mapie obok siebie znajdują się dwa obiekty: *Seredyna* (odnosząca się do środkowej części wsi) i *Seredniański Wierch*, który może oznaczać górę znajdującą się w środku wsi. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Seredni Werch.

Serednia Roztoka – potok; Darów (JWK); nazwa może odnosić się do potoku (roztoki) średniego pod względem wielkości w porównaniu do innych tego rodzaju strumieni znajdujących się w pobliżu; może również oznaczać *roztokę* leżącą pośrodku między innymi podobnymi obiektami. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Roztoczka.

Seredni Werch, zob. **Średni Wierch** (II).

Seredni Wirch, zob. **Średni Wierch** (III).

Seredyna – część wsi; Wola Wyżna (MWKR, ZS II 66); nazwa może odnosić się do środkowej części wsi; por. łem., ukr. *seredyna* ‘środek’ [ZS II 66, Rieger 1995: 116], por. łem. *serednij* ‘środkowy’ [Rieger 1995: 116], bojk. *serednyj* ‘średni’ [NGB 117], ukr. *seredyna* ‘środek’ [NGH 155].

Serpentyńy, zob. **Krzywula (I)**.

Shurowczyńy Pothok, zob. **Polański Potok**.

Sicziwka – Tylawa (ZS II 66); prawdopodobnie nazwa domostwa utworzona od nazwiska *Siczek*, *Siczak* – od podstawy *Sicz-* ta od *sik-* albo od ukr. *Sicz* (= *Zaporoże*), niem. n.os. *Sitz* [Rymut II 415].

Sidlowec:

– góra; **Sidlowec** – Jasiel (1779–1783 MM); motywacja niejednoznaczna, może pochodzić od ap. łem. *sidło* ‘siodło’ [Rieger 1995: 116], por. też *śidyj* ‘szary’ [NGB 63]; por. Hanasiówka, Baba, Kanasiówka;

– las; **Sidlowec Wald** – Jasiel (1779–1783 MM); nazwa od góry *Sidlowec*. Por. Beskid.

Sidorowa Góra:

– pola; **Sidorowa Góra**, gw. *Sidorova Gůra* – Posada Jaśliska (BT); na zboczach wzniesienia znajdowały się pola dzierżawione przez *Sidora*: 1. *bo Sidor źyrżawjōu od biskupa* 2. *bo Sidor čšymū | ũn źyrżawjūu ũd biskupa*;

– część góry; **Sidorowa Góra**, gw. *Sidorova Gůra* – Posada Jaśliska (BT); na części góry znajdowały się pola dzierżawione przez *Sidora*. Por. Pańska Góra.

Sidorówka, gw. *Sidorůfka*, *Śidorůfka* – dwór; Posada Jaśliska (BT); dwór, w którym mieszkał dzierżawca dóbr biskupich o nazwisku *Sidor*: 1. *Nū bū toto byuō Śidorove | xoź yno ũn źyrżawjūu ũd biskupa | xe ·tu po samom żyke | aš tu že Zil byu* 2. *Sidorůfka to nazywałi tu cauy tyn opšar | co Sidor źyrżawjūu | ũd żyki dū żyki*.

Sihła, zob. **Syhły**.

Sikora, zob. **Sikorówka**.

Sikorówka, gw. *Śikorufka* – budynek; Moszczaniec (BT), **Sikora** (BT); leśniczówka, w której mieszkał leśniczy o nazwisku *Sikora*: 1. *Śikorufka zостауа po Śikorax | bo tu Śikora dūugo byu i zостауа leśničufka Śikorufka || tam nie ma | że tam Paveu Gružiński mješka | tylko jag iuš to na Śikorufce* 2. *tam leśničy mješkau Śikora | fšyscy vjezom že še iže | ale on iuž nie żyje | ale jag idom tu f tūm strone | to mŭvūm ży dū Śikory*.

Sinij Bereh, zob. **Siny Brzeg** (część góry).

Siny Brzeg:

– część góry: I. **Siny Brzeg**, gw. *Śiny Bžyk* – Daliowa (BT); **Sinij Bereh**, łem. *Sinij Berex* (BT); **Syny Bereh**, gw. *Syny Berex* (BT); **Bereh Synij**

(SENT 5), **Synij Bereh** (SENT 23); II. **Syni Bereh** – Polany Surowiczne (MWKR); wysoki i skalisty brzeg góry; urwisko o sinym (niebieskofioletowym) kolorze skał: 1. *уupeг яг ка́че мы́до | i sine byyo i može za to tag nazyvałi* 2. *Śiny Bžyk to jez od uupka | uupek śiny | vjadomo | to še opsypuje* 3. *mij brat pracovau v leše nat Śinym Bžegiem v Daljovje | bo to še nazyva Śiny Bžek || bo to jez okrutny bžeg i skaŭy okrutne | okrutna skaŭa | taka pšepaść;*

– las; **Siny Brzeg**, gw. *Śiny Bžyk* – Daliowa (BT, GP); las rosnący obok urwiska o nazwie *Siny Brzeg*;

por. łem. *bereh* ‘brzeg (rzeki, potoka)’ [Rieger 1995: 29]; *siny* ‘dawniej *sini*, cerk. *siń*, rus. *sinyj*; ta nazwa koloru, zarówno jak *si-wy*, *sia-ry* (szary) [...], od pnia *si-* obficie u innych Słowian zastąpionego, u nas wygasłego (por. kaszubskie *sejac*, o ‘ogniu’), cerk. *si-nati* i *si-jati*, ‘błyszczący’, z wokalizacją *o*: *pri-soje*, ‘miejsce słoneczne’ i *o-soje* (*ot-soje*), ‘cieniste (precz od blasku słońca)’ [SE Brückner 491].

Siny Wyr:

– jezioro; **Siny Wyr**, gw. *Śiny Vyr* – Lipowiec (BT); niewielkie jezioro na górze Kamień, w którym woda od podłoża i odbijających się w niej drzew ma siny odcień: 1. *vyrem nazyvano jakjeż zaguembjeie vodne | to byyo jezorko okresove | nektuży tvjerzō stumetrove | ja juš še ograničam do osemžešeńcu | tylko šacuŭkovo pačšymy || i proše sobje vyobraziž | že f tym vjelkim ježože odbijajo še jody | i kolor jest siny || Śiny Vyr | z odbića še tego koloru jodeu | tfoży takō pošfiate čemnogradatovō fioletovō | tag bym to określiu* 2. *Śiny Vyr to jes takje jezorko na Kamiņu | voda ot skaŭ mo taki siny o-čeń; 3. tam jez jezorko duugości beŭže mjiec | dvjeśce ny | jo vezne sto metrŭf | a šerokości | šerokje | ale to juž je: za Aŭstrii i pšed Aŭstriūm to jezorko || ŭt pučntku sfjata | ŭt puťopu || ani du nego voda ne doxoži | ani ny ŭtoži | siņa || jak še žuci kamjeń | tam kamjeńi setki kubikŭv nažucane | i či co rŭbl'i kamiņe | tam stalali | tagže ani guębokości jego niko ne vje;*

– zagłębienie w korycie rzeki; **Siny Wyr**, gw. *Śiny Vyr*; Daliowa (BT); głębokie miejsce w rzece u podnóża Sinego Brzegu – nazwa pochodzi od sinego koloru skał: 1. *byu mjynzy lasami || byu Śiny Bžyg i Śiny Vyr | tam na dole byu tako voda vjelko || tam še xŭžili kŭmpac | tam barz ryby byu || Žyži skupovali* 2. *pot Śinym Bžegiem tam vyr byu sedem metru ·voda | Šauaj Stašek to on byu xudy i vysoki | jak stanoŭ na dole | maxau reŭkō | to po prostu vidaž byu | že maxau reŭkō | ale jego ne || tam byu guemboko | tam tylko xuopy še šuy kŭmpac | kobiety šuy na pŭyčše. Zob. objaśnienia dotyczące nazw Siny Brzeg, Babski Wyr.*

Siódemka, gw. *Śudymka* – las; Wola Nizna (BT); wydzielenie leśne o numerze 7; nazwa lasu pochodząca od numeru wydzielonego lasu:

1. *Śudymka* | *las teros Śiūdemka nazyvajom* | *dovno se nazyvaŭa Ŭabačka*
 2. *Śudymka tyn las to nazvali lasofcy* | *uńi znajum tote požaŭy* | *Śudymka na*
Voľi a v Dalovje jez Jedenastka | *každy kto troxe v leše robjuu* | *vyj že to jes.*

Siroky, zob. **Szeroki Potok**.

Sitnyky – polana; Zyndranowa (TG 10); prawdopodobnie miejsce, gdzie rosło sitowie;

por. ukr. *sitnyk* ‘sitowie’ [NGH 86]; *sitnik* ‘sitowie pospolite’, por. *sitowie* ‘sitnik wodny’, por. *sitowina* ‘sitowie pospolite’ [SGP Karl. V 134]; *sitnyky* ‘miejsce podmokłe, na którym rośnie sitowie, por. *sitnik* ‘sitowie pospolite’ [SGP Karl. V 134]; *sitowisko* ‘miejsce zarosłe sitowiem’ [SJP Dor.]; *sitowie* ‘Scripus, roślina z rodziny turzycowatych, o łodydze ulistnionej, liściach płaskich i szorstkich, kwiatach zebranych w małe kłosy; rośnie na brzegach wód, na mokrych łąkach, w rowach, tworząc gęste zarośla’ [SJP Szym. III 221]; *sit*, *sitowie*, *sicina* ‘splaw, rośnie na miejscach wodnistych’ [SL V 272].

Siwa Łąka – łąka; Posada Jaśliska (MWKD); nazwa od koloru trawy;

por. *siwy* od XIV w. ‘białoszary, srebrzystobiały (o włosach), jasnopopielaty; mający siwe włosy, siwą sierść, siwe upierzenie’, stp. ‘białoszary (o maści koni i bydła)’, ‘niebieskofioletowy, może też ciemnoniebieski’, dial. także ‘niebieski, jasnoniebieski, ciemnoniebieski’ [SE Boryś 549]; ukr. *sywyj* ‘siwy’ [NGH 68].

Siwego Potok, gw. *Śivego Potok* – potok; Królik Polski i Wołoski (BT); potok przepływający przez pola należące do gospodarza o przezwisku *Siwy*:

1. *Śivego Potog nazyvali f tũm strũne* | *mjynzy Ŭysũm Gũrũm a tu* | *Śivego Potok*
 2. *Śivy to taki pšydomek* | *ũn mjoũ tam pole kouo tego potoka i tag*
nazvali Śivego || *dužo pũtokũv byũ tag ponazyvanyx* | *Urbanikuf* | *Voronovy.*

Siwice – pole; Kamionka (MWKD); nazwa pochodzić może od koloru trawy albo podłoża. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Siwiny*.

Siwina: **Siwina** – pole; Polany Surowiczne (MWKR), **Sywyna** (SENT 21); nazwa pochodzić może od koloru trawy albo podłoża.

Siwiny:

– łąka; **Siwiny**, gw. *Śiviny* – Posada Jaśliska (BT); łąka, na której rosła siwica (trawa koloru siwego): 1. *a za gũrũm na rũvniũne* | *to tak f kũerũnku Šklar* | *tyš tam jes- takje mjẽjsce Śiviny* | *Śiviny* || *na Śiviny se gnaũo* | *bo tam šivica vjynycy byũa ta trava* | *taka šivica* | *co kosa ne xcaũa braž i nazvali Śiviny*
 2. *šive pevne z uoŋki* | *šivica taka rošne* | *trava šivica* | *to može s tego vželi Śiviny* | *na ty uoŋkax s tej travy*
 3. *Śiviny to byũa taka šiva trava* | *šivica se nzyvaũa* | *juũ aũi krovy ne jezũm aũi kũne* | *to na pustyx ugorax rošne;*

– polana; **Siwiny**, gw. *Śiviny* – Jaśliska (BT); podmokła polana, na której wybijała woda koloru siwego: 1. *Śiviny tu jak se fxoži do gury* | *na žylec* | *pšes Śiviny* | *tako maũa puażiŋka* | *pũlaŋka* | *ot šivyj vody* | *to značy* | *to značy šivo voda* | *čož v rozaju joj* | *jağ vapnem malũvali šcany* | *to ne byũo vapna* || *vapno vjym žy braľi s* | *kouo Dukľi byũo* | *v Ľipovicy byũy*

tam takje vapje-ne te | i stamtund brałi vapno || a tak to s Šivín brałi tyn i malúvali xaupki 2. bú tam takje mučary sùm i tam takje vyxoži | tako voda sutofina || ne dai krovje še tyj súuútfiny napizć | bú po tym beže jùm čyšćić | tako paskudno voda vyxožiya | šivínisko || dovno tako uadno uňjka byya | a teriž že tam | kšočyska takje | zarišnynte caue.

Skaliwka, zob. **Skalówka**.

Skala – zbocze góry: II. **Skala** – Tylawa (BT); III. **Skala** – Posada Jaśli-ska (BT); IV. **Skala** – Wola Niżna (MWKR, ZS II 66); skaliste i strome zbocze góry; urwisko; skalisty brzeg: 1. *gura tam jez urvano i je ·skaŷa | ni ma žžev yno skaŷa | žeći tam xozùm robiž zdjynća 2. tam skaŷa jez na vježxu (Moszczaniec) 3. no to jez normalne laz i skaŷa | no bo jak še teraz muvíyo | že ižež na gžyby | na Skaŷe (Tylawa); 4. bo tam je ·skaŷa || teriž tam juž zarosyo | tam Cygany kozy pašli | Skaŷa || tako skaŷa f tym mjějscu byya 5. dož vjelko skaŷa byya i nazvali Skaŷa || Skaŷa jak Šyršynůf sypa-nec i po nižy Iašek Patlevič pŷ pravyi | i toto Skaŷa pŷpŷt Skaŷe na Skale | Skaŷa žyby umjajya godać | to by co būńć pŷvŷyžajya (Posada Jaśli-ska);*

por. *skala* od XIV w. ‘wysoka góra kamienna o stromych zboczach, wielki głaz, wielka bryła kamienna’, dial. ‘szczelina, szpara, rozpadlina, pęknięcie’ [SE Boryś 551]; *skala* ‘skała, urwisko, przepaść’ [NGH 49]; *skala* ‘stromy, urwisty brzeg’ [UTH 111].

Skalka:

– góra; **Skalka**, gw. *Skaŷka* – Czeremcha (BT); skaliste zbocze góry: 1. *Skaŷka | bú tam skaŷa jez na vjyšxu | kamińe drobne i Skaŷka | ale žyby tam dojš | to čša mjěc troxe kŷndycje | bú to dož vysoko jes 2. Skaŷka jez na Čeremše na takij gŷrze | xed vysoko sùm juš takje stare pŷvŷginane buki | a tota gŷra z jednyj strŷny jes tako strŷmo | potok taki gŷymboki | maŷo tam žev | yno jes tako drobno skaŷa | taki ŷupek | i s tego nazva || ni ma dužo tak tyj skaŷy | yno na tyj strŷmižne || jŷyšynŷm jag tam z bukŷv lišće spadnŷm | i jag tam čŷovjěk fpadne | to ańi go ny vídac || roz jagym tam byu na gžyby i jagym xcoŷ pšejš tam na drugŷm strŷne | i jagym fpot tam dŷ pŷtoka | to ledvom vylŷ;*

– zagłębienie w korycie rzeki; **Skalka**, gw. *Skaŷka* – Darów (BT); kąpielisko na rzece Wisłok, nazwa nadana przez mieszkańców Moszczańca, por. objaśnienia dotyczące nazwy Skala.

Skalówka: **Skalówka** – część wsi; Wola Niżna (MWKR); **Skaliwka** (MWKD); nazwa utworzona od nazwiska *Skala*.

Skarżinky, zob. **Skarżonki**.

Skarżonki: **Skarżonki**, gw. *Skaržŷnki* – pole; Posada Jaśli-ska (BT), **Skarżinky** (SENT 22); pole, o które spierali się gospodarze, występowali

w tej sprawie ze skargami do sądu: 1. *no bo dužo se skaržyli* 2. *Skaržunĵki | bo se skaržyli na polu o mjeze*.

Skierczacki Potok, gw. *Skierčacki Potok* – potok; Posada Jaśliska (BT); potok wypływający z gruntów należących do *Skierczaka* albo przepływający przez jego pola: 1. *Skierčak to byu Rušin | Skierčak se písüu* 2. *Skierčak to byu Ukraiñec | Uemek || byu f policiji f čaše vojny i sũužoü || tu dužo Ukraiñcuw ne vjym z jakiego povodu Nymcom sũužoüo | strašnie se go tu boľi luže || jagby tag dakto šfiñe zabjũu | to juž jez Ošfijñcim || jag mi tu muvjuũ taki Majdo Šcepek | tu z Vuadkijm Kurduom | žy s Krulika xce kupić šfiñe | ale čseba mu dostarčyc || f čaše vojny čseba byuo pare grošy mječ | bo sklepy žauauy || no to viežli pšez Javoržnik pšez las || v žyñ jez nymožlive pševješć | a ũni se puđjyli šfiñe vjyžž i ryzykovaľi | bo jagby šfiña zakfičaua a Skierčak se duvježũu | Ošfijñcim*.

Skierczakównia, gw. *Skierčakũvña* – domostwo; Posada Jaśliska (BT); zabudowania, których właścicielem był gospodarz o nazwisku *Skierczak*: 1. *bũ to byuo Skierčaka* 2. *bo to mjaũ Skierčak | ũn byu ze Šklar*.

Skircykówka – część wsi; Darów (JWK); nazwa utworzona od nazwiska **Skircyk*, por. *Skirka*, *Skircza*, *Skirczak* – prawdopodobnie od *skirka* ‘skórka’, ‘pianka na mleku’ [Rieger 1995: 239].

Sklarskyj Diw, zob. **Szklarski Dił**.

Sklepiska, gw. *Sklepiska* (BT) pola, na których dawniej znajdowały się sklepy (piwnice, ziemianki): 1. *byuy Sklepiska | žeši koüo Rydarskjego || tota nazva tyž mi utrvaliua se | ale ne vjym že to jes || Sklepiska nazyvali | tam na Sklepiska* 2. *tam sũm Sklepiska jag Rydarskje | pouñižy | zarũ · za tũm puľanĵũm stražackũm za žyĵũm | i tam takje sũm sklepiska || tam jakješ sklepy byuy | pivnice | bũ do vno pivnice nazyvali sklep | že ižeš | du sklepü || ny muvili du pivnicy yno du sklepu* 3. *Sklepiska tu byuy Za Vodom | coš tam mjeľi budovane jakješ takje pivnice | coš takjego*;

por. *sklep* daw. ‘pomieszczenie ze sklepieniem, znajdujące się zwykle w części podziemnej budowli; loch, krypta, piwnica’ [SJP Dor.]; *sklep* ‘sklepienie, komora, piwnica’ [SE Brückner 493]; *sklep* daw. od XV w. ‘sklepienie’, ‘kazamata, loch, piwnica’, dial. ‘piwnica murowana (poza domem, pod podłogą izby)’. Psł. **sklepъ* ‘sklepienie’ > ‘pomieszczenie ze sklepieniem, piwnica’ [SE Boryś 551].

Skomialowa Działka, gw. *Skomjauovo Žauka* – pola; Jaśliska (BT); pola należące do mieszkańca Jaślisk o nazwisku *Skomial*: 1. *Skomjauovo Žauka tota nazva juš po vyzvũlyñu vešua | jak popšyželaľi pole tote pouymkoskje | Skũmjau vžũu jag druğa je · za Kamorke || nazva i Kuncova Žauka i Skũmjauova Žauka | bũ to na jedno vxožiuo | bũ Kunž byu žũny ojcyw a žũny myža byu tešcyw | a žyñc Kunca se písüu Skũmjau || čy tag muvjuũ*

čy tak | to to samo mjějsce 2. nižej Pšykopy byu Skomjauova Žauka | Skomjau byu vuašćicelem.

Skorodny Potok – potok; Moszczaniec (1786–88 do samego potoka, któren nazywają Skorodny Potok HE III 72); nazwa prawdopodobnie pochodzi od rośliny skoroda ‘Allium angulosum’, skorada, skorodnyk ‘Carex digitata’, por. nazwę Skorodnyj Potik (Komańcza) [ZS II 68].

Skosiki, gw. *Skošiki* – pole; Królik Polski i Wołoski (BT); pola leżące skośnie względem drogi: 1. *bo tam naprovde byu skoški | pšet komasacijom to byu takje po zügünovi | a žy gury tu süm | to te skoški moguy tu być* 2. *Skošikiiki | bü druga iže tu | a tu tak skosym | takje skošne kavauki som.*

Skworcowa Studzienka, gw. *Skfürcovo Stužynka* – źródło; Jaśliśka (BT); źródło znajdujące się na polu, którego właścicielem był gospodarz o przezwiśku *Skworc*: 1. *Skfürcovo Stužynka čy leje čy ny leje to jez įydnakovo voda | čyśćutka || a to jez na polu Mezglefskjęgo | Skforca po pšyžvısku;*

por. pol. gwar. studzionka ‘źródło’, por. lem. studnyk ‘źródło’ (na wsch. Łemkowszczyźnie i na pograniczu łemkowsko-bojkowskim) [Rieger 1995: 162]. Zob. Tylichowa Studzienka.

Slotwice, zob. **Slotwina** (II).

Slotwina:

– teren podmokły: I. **Slotwina**, gw. *Suotfina* – Posada Jaśliśka (BT); II. **Slotwina** – Zawadka Rymanowska (MWKD), **Slotwice** (UNM I 71); grunty podmokłe, na których rosły różne krzewy; miejsce wypasu bydła:

1. *Suotfina tu v dvorskx polax | Suotfina se nazyvaua || tu zaruz įag jez M'isufka za M'isufkum se nazyvo || toto kjedyz byu biskupje | pužni Šyroko Uuńka | pužni Cygajskje Bžeği | pužni Laščyny || Suotfina to jes taki kavuu takjego zakšćuńna || toto vypasali byduo | takje vycinali laski na opaı 2. myšmy tam krovy pašli f tyx Suotfinax | nürmalne takje kšaki | uońki i takje xabaže | takje pola du pašyńa kruf | ny byu tam nic* (Posada Jaśliśka); III. **Solotwina**, gw. *Souotvina* – Barwinek (BT); grunty, mokradła, na których wypływała woda nazywana przez mieszkańców *solotwina*: 1. *Souotfina to takje močadua nazyvali | co tam vypuyva taka voda įagby tuusta įagby coš | to Souotfina byu || ješče įa ·krovy pasuam | to zašše kšyčeli | uvažaj žeby krovy se ne napili tego | bo pužni ix baržo čyśćiuo || įa ·krove čyśćiuo | to oxo įuš se souotfiny napiua 2. tam įak Souotfina nazyvali | to byu taki podmokuy teren | voda tam taka živna potxožiu;*

– potok: **Solotwina**, gw. *Souotfina* – Zyndranowa (BT, SMSW, 1889 SM 1, 1869–1877 E), **Solotwina** (TG 10); potok o słonej (kwaśnej) wodzie: *to byu davna nazva potoku | žečki | ktura puyńe pše ·Zyndranove || teraz jez nazvana Pa-na | ale davnej luže muvili na nõ Souotfina;*

por. *slotwina* (ukr. *solotwyna*) ‘źródło słone lub kwaśne’, ‘słone bagno’, ‘potok o słonej (kwaśnej) wodzie’ [NWDS 151]; *slotwina* ‘bagno’ w gwarze okolic Jasła [Rieger 1995: 162], bojk. *solotwyna* ‘źródło słonej wody, slotwina’ [NGB 30]; *slotwiny* ‘źródła mineralne kwaśne’ [Pawłowski 1984: 186]; *solotwyna* ‘bagnisko’ [NGH 48]; zach. ukr. *solotwyna* ‘słone bagno, błoto; słony grunt, ziemia’, bojk. ‘źródło słone, slotwina’. Por. *solotwa* zach. ukr. ‘słone bagno, błoto’; ‘słona woda mineralna’. Od *sol-* ‘sól’. Pierwotnie ogólnosłow.: ros. *solotina* dial. *slotina* ‘topielisko, bagno, moczar’, stpol. *slotwina*, pol. dial. *slotwina* (z ukr.) ‘bagno, zarośla leśne’, *slotwinka* ‘woda lecznicza jednego ze źródeł w Krynicy’, cz., slc. *slatina* ‘bagno, moczar; słone kąpielisko’, bułg. *slatina* ‘słone źródło (z wolno płynącą wodą)’, scs. *slatina* ‘słona woda; morze; słone błoto’ [UTH 160–161]. Por. Miśko, Panna, Zydranowski Bach.

Smereczanka: Smereczanka – potok; Tylawa (SMMT), **Smereczanski** (1861–1864 E 1, 1851 MKG-T); potok długości około 5 km, l.d. Wadernika [ESHP]; nazwa utworzona od wsi *Smereczne*, przez którą płynie rzeczek.

Smereczanski, zob. **Smereczanka**.

Smereczni, zob. **Smereczny**.

Smereczny: Smereczny – potok; Darów, Surowica (MWKR, NWDS 152, 1786–88 *ponad Potok ktoren nazywają Smereczny* HE III 73), **Smereczni** (1851 MKG-S); p.d. Wisłoka; potok, którego brzegi porastały *smereki*; por. *smrek* reg. ‘świerk’ [SJP Dor.], ukr. *smericzok* ‘świerczek, mały świerk’ [NGH 154]; por. *smerek* ‘świerk’, *smereczyna* ‘las świerkowy’, *smerekowyj* ‘świerkowy’ [Rieger 1995: 119].

Smereki – las: I. **Smereki**, gw. *Smereki* – Posada Jaślicka (BT); II. **Smerekow** (1839 SM); las świerkowy: 1. *tam Orlijski mjau jame i my mjeli jame oo | i tam my vyrubjali tote kamjēne || to še šuo tag na Puxaliny | s Puxalin še šuo do Smerekuf || bo tam rosuy smereki | byua druga a zy Smerekuf še šuo na Čorne Jamy | a z Jamuf Čornyx še šuo na Lniska | i tam pūt suivackum grańice juž blisko | i tam tote byuy jamy noo || i tam my vyrubjali || to takje byuy kamjēne* 2. *Smereki to taki kavauek | pšes te Smereki byua droga dali du Kamjēna | tam že kamiņaže rubili kamiņe*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Smereczny.

Smerekow, zob. **Smereki**.

Smoleniówka, gw. *Smolenufka* – domostwo; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Smoleń*: *Smole-nufka | Smolyn mjyškuu | teru sum i-ne nazviska*.

Sobolcowy Wygon, gw. *Sobolcovy Vygon* – droga polna; Jaślicka (BT); droga polna, wygon prowadzący z Jaślick do pól nazywanych *Sobolec*: 1. *Sobolcovy Vygon | ten vygon čonhne še pšes caue Puučfjertki až do Sobolca || i to je Sobolcovy Vygon* 2. *to tyn co iže na Puučfjertki to tyn Sobolcovy Vygon | kouo Loži xet xet až du Sūbolca | to byua druga až do samego Sobolca | s krovami še tamtendy xožiuo na pole | na Puučfjertki gnaum | nu to po luckijm ny pužeš*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Bobracki Wygon.

Sobolec, gw. *Sobolec* – pola, nieużytki; Jaśliska (BT); miejsce, gdzie dawniej żyły sobole: 1. *Sobolez že davněj davněj davněj tam sobole žyuy | tam še ny kůšiuo | takje něužytki | tam tyš krovny pašli | kto kcou | to tam pas* 2. *byuy stajūnka tyž i pola || potym iak še žučiuu juž žiki | to juž vtedy pšy-stali | strašne žiki byuy | niščyuy fšysko || ale pašli krovny | nyktūžy mjeli do tego taki laseg ješče | tam podobno dovni žyuy sūbole*; według przekazów ustnych miejsce, w którym król podczas polowania zgubił sobolowe futro: 3. *legenda gwoši | že krul byu na polovaņu i sobolove futro tam žež zostaviu | no i vjadomo | pšepaduo bez vjeści | a mjajsce to nazvano Sobolec || ně vjem čy xoži o krula Jana Kažimježa | ktury ně vjem čy v ogule tutaj byu | čy o i-nego krula || f každy m raže s takim vjelmožem to še kojažy | toš kto f sobolovym fušše muk xožić? | tylko krulovje.*

Sokorilki, zob. **Sokorówki**.

Sokorówki: **Sokorówki** – pole; Jasiel (MWKR), **Sokorilki** (SENT 22); prawdopodobnie nazwa o charakterze przynależnościowym – utworzona od nazwiska *Sokora* [por. Rymut II 460];

por. także *sokora* ‘Populus nigra, topola czarna, drzewo z rodziny wierzbowatych (Salicaceae), o wysokości dochodzącej do 30 m, korze ciemnoszarej, liściach romboidalnych; rośnie nad brzegami rzek, pochodzi z Ameryki Płn.’ [SJP Dor.]; *sokora (sochora)* ‘topola czarna; Populus nigra’ [ML 17].

Soltystwo, zob. **Soltystwo**.

Solotwina, zob. **Słotwina** (potok).

Solotwyna, zob. **Słotwina** (potok).

Soltyskie – pole; Królik Polski i Wołoski (MWKD); grunty użytkowane przez soltysa.

Soltyski Werch – góra; Wola Wyżna (MKWR); na szczycie wzniesienia znajdowały się pola należące do soltysa. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Wierch.

Soltystwo:

– pole: I. **Soltystwo** – Polany Surowiczne (MWKR); II. **Soltystwo** – Wola Wyżna (1851 MKG-WW), **Soltystwo** (1869–1877 E); III. **Soltystwo** – Kamionka (1851 PPK, MWKD); IV. **Soltystwo**, gw. *Soutystfo* – Lipowiec (BT), **Szoltystwo** (1869–1877 E); grunty należące do soltysa: 1. *Soutystfo l'ipovjeckie to tam na Gurnym L'ipofcu | tam že byua placufka vojskova | po levej strońe klebaņa popa | dom | a po pravej byua pravosuavna cerkijef | a tam vyžej kouo potočka byua uńicka | uńiacka po našemu cerkijef || a za mostem po levej tež byua uńicka cerkijef | bo čeremšaņe do pravosuavņa ně naleželi | bo kćieli luže budovć cerkijef i prošili ževa | a ten biskub ně dau žževa i oni še spšecivili | za to že ně dau ževa || oni še spšecivili i pššli s tej vjary na pravosuavņe*; V. **Soltystwo** – Czeremcha (AM-Cz 1); por. Za Skybą;

– część wsi; **Sołtystwo**, gw. *Soutystvo* Posada Jaśliska (BT); część wsi, z której najczęściej wybierano sołtysów: 1. *Soutystfo* | *bo jędyn souřyz byu cauyř vřek* | *řag vybrali řednego* | *to řuř i-nego řy mořna vybrac* 2. *Soutystfo* *bř tu souřysi byli najřvřyncyř střnt* | *vřoska vybřerařa souřysa* | *no i Soutystfo* | *a byřo stond najřvřyncy vybranyř* | *no i zostařo Soutystfo*;

por. *sołtystwo* 1. ‘urząd, stanowisko sołtysa’, 2. ‘grunt, ziemia, do których był przywiązany urząd sołtysa’ [SJP Dor.]; por. także ap. *sołtys* ‘osoba kierująca pracą wiejskich władz samorządowych najniższego szczebla’, daw. od XIV w. *sołtys / sołtys / sołtys / sołtys(z)* ‘pierwotnie dziedziczny właściciel majątku otrzymywanego od pana feudalnego w zamian za lokację wsi na prawie niemieckim, przewodniczący wiejskiej ławy sądowej i zarządzający wsią z ramienia pana’, później po XVI w. ‘czasowy zwierzchnik administracji wiejskiej, mianowany przez pana wsi’. Zapożyczenie ze słrwniem. *schultheiř* ‘ten, kto nakazywał, wyznaczał powinności lub řwiadczenia, sołtys. Do polskiego wyraz dotarł wraz z kolonizacją niemiecką [SE Boryř 567].

Sołysko – las; Kamionka (MWKD); prawdopodobnie miejsce, gdzie znajdowało się ųródło ze słoną wodą;

por. *sołisko* ‘ųródło słone’ lub ‘miejsce, gdzie sypie się sól dla owiec na hali’ [ZS 69].

Somiaczy: Somiaczy – potok; Polany Surowiczne (MWKR), **Somiaczyj Potik** (SENT 22); nazwa prawdopodobnie pochodzi od nazwiska *Somiak* – właściciela pól, przez które płynie potok.

Somiaczyj Potik, zob. **Somiaczy**.

Sosny – las: I. **Sosny** – Darów (MWKR); II. **Sosny** – Królik Polski i Wołoski (MWKD); III. **Sosny** – Darów (JWK); las sosnowy.

Sosny Motyczkowe:

– las; **Sosny Motyczkowe**, gw. *Sosny Motyřkove* – Barwinek (BT); las sosnowy naleřący do gospodarza o nazwisku *Motyczka*: 1. *Sosny Motyřkove to uořka byřa* | *ale Sosny Motyřkove tag nazyvalř* 2. *to Motyřka řřy-sko řřymař* | *tam davnno sosny rosuy*.

– łąka; **Sosny Motyczkowe**, gw. *Sosny Motyřkove* – Barwinek (BT); łąka, która powstała po wykarczowaniu lasu o nazwie *Sosny Motyczkowe*.

Spaleniska: Spaleniska – las; Rudawka Jaśliska (MWKR), **Spalenyska** (BWK); część lasu, gdzie był pořar; pogorzelsko;

por. pol. *spalenisko* ‘miejsce, w którym coř spłonęło wskutek pořaru; pozostałości po pořarze; pogorzelsko, zgliszczce’ [SJP Dor.].

Spalenyska, zob. **Spaleniska**.

Spalona, gw. *Spalona* – przysiółek; Daliowa (BT); nazwa od spalonej leřniczówki: 1. *Spalona řak ře-vořne spoliřo* | *ten dom řak ře-vořne spaliř* | *to řtedy nazvalř Spalona tam* 2. *bř tam byřa lyřniřřřka* | *potym ře spřliřa i zřstařa Spalona*. Por. Rady, Radiów.

Spalony Las, gw. *Spұлұnyĭ Las* – las; Posada Jaśliśka (BT); część lasu, która się kiedyś spaliła: 1. *vyňĭjel pұлılı dū kuźne i še xycūu laz i še spұлiyo puźuntkijym | i za to še nazyvo Spұлұnyĭ Las* 2. *tam še las spalūu i na Spalūnūm izmy | pu Spalonym Leše žuciuy še ĭagody | takĭe ĭagody byuy | ĭak še pošuo na te ĭagody | ĭak še vyšuo s koścoūa | to byuo po čšy litry ĭagūt | ĭaš še čyrvinūu las || to byu Laz Grūmacki | to še zapұлiyo samo | samo še zagašiuo | bū daĭi juź ny mĭaūo še čym polić.*

Spalenysko, gw. *Spaūenysko* – las; Zyndranowa (BT); miejsce, gdzie dawniej był pożar, pogorzelisko: *Spaūenysko to gźeź | že byu požar | pogo-želisko.*

Według Janusza Riegera słowo *spalenysko* oznacza to samo co *watrysko* ‘miejsce po ognisku (w polu)’, ‘spalenisko’ [Rieger 1995: 120, 138]; por. ukr. *spalyńek* ‘miejsce powstałe po wypaleniu lasu’ [NGH 48]; por. huc. *paleniak* ‘miejsce po spalonym lesie’, *palenyszcz*e ‘miejsce po wypalonym lesie’ [Janów 2001: 155]; por. ukr. *palenyca* ‘wypalone miejsce’ [NGH 157].

Spawianczyn – potok; Moszczaniec (MKWR); l.d. Moszczańca; nazwa prawdopodobnie pochodzi od nazwiska albo przydomka **Spawian*; potok płynący przez pola należące do gospodarza o nazwisku *Spawian* albo wypływający z jego gruntów.

Spod Budy – potok; Daliowa (IPG); potok długości 1,3 km; potok mający źródło na obszarze lasu, gdzie znajdowała się jakaś buda;

por. *buda* ‘chata, szałas, domek; budka targowa, kram’ [SS Urb. I 174]; *buda* ‘chałupa, przez niektórych chyzem, częściej strzechą lub budą mianowana’ [SGP Karł. I 133]; *buda* ‘1. niewielkie pomieszczenie sklecone niestarannie z lichych materiałów, najczęściej z desek, gałęzi lub słomy, 2. specjalny kopiec z drewnianym dachem i oddzielnym wejściem, 3. suszarnia lnu zrobiona w wykopnym dole’ [SGP III 45–48]; *buda* ‘jakakolwiek klecianka z desek, słomy, gliny itp. na schronienie’ [SW I 226].

Spod Grobli, gw. *Spod Grobli* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); część wsi znajdująca się obok grobli: 1. *tutaj drogi ne byuo takĭej ĭag ona ĭes f tej xfiĭi | yno byuo tak | troxe gurki byuy i takĭe vyspy byuy | tako byua ĭa grobla | i o tej grobli nazyvaūo še Spod Grobli* 2. *bo tam podobno byua zapora na žece | tam mĭaū byź mĭyn;*

por. *grobla* ‘nasyp wzdłuż lub w poprzek rzeki, stawu, wał, tama, jaz’ [SS Urb. II 489–490]; *grobla* ‘rów, w którym woda płynie tylko podczas ulewnego deszczu’ [SGP Karł. II 125]; *grobla* ‘nasyp, wał z ziemi i innego materiału dla zatrzymania wody lub umożliwienia przejścia przez błota, bagna’ [SE Sławski I 345–6]; *grobla* ‘nasyp, wał ziemny lub z faszyny, zbudowany w celu spiętrzenia wody dla uzyskania siły wodnej, utrzymania poziomu wody w stawach, zabezpieczenia od zalewów itp., także jako przejścia po bagnach’ [SJP Dor.].

Spod Wysokiej, gw. *Spod Wysokij* – źródło; Posada Jaśliśka (BT); źródło u podnóża góry o nazwie *Wysoka*: 1. *barz dobro voda byua s tego źrūdua*

| *co tam pod Vysokũm vybĭaĭo 2. Spũd Vysokij vybĭaĭo to Spũd Vysokij* |
to ĩes tako gũra.

Spod Zrębu – potok; Jaśliśka (IPG); potok dŁugości 1,0 km, l.d. strumienia o nazwie *Korzeniowy*; struga, która ma Źródło w lesie, gdzie dokonano wyrębu drzew;

por. *zraqb* ‘obszar w lesie, z którego wyrąbano drzewa, poręba; obszar zalesiony przeznaczony do wyrębu’ [SJP Dor.]; *zraqb* ‘obszar lasu, na którym odbywa się wyrąbywanie drzew, obszar pozostały po wyrębie drzewostanu; także wyrąbywanie drzew, korowanie ich, obcinanie gałęzi itp.’ [SJP Szym. III 1056].

Srebinki – pole; Moszczaniec, Surowica (UNM II 36, ZS II 70); nazwa moŹe pochodzić od koloru roślinności, por. *srebrny* ‘mający kolor srebra, srebrzysty; taki jak srebro’ [SJP Dor.]; ukr. *sribnyj* ‘srebrny’ [NGH 68]. Zob. StrybiŹka.

Srednie, zob. **Średni Potok** (II).

Sridnie, zob. **Średni Potok** (II).

Srokocz, gw. *Srokoč* – pola; Posada Jaśliśka (BT); motywacja niejasna: 1. *Srokoč to ĩes tyš takĭe | ũt pola takĭe Źrudũo ĩakĭeš | co iŹe voda i rozleva še na uoŃki* 2. *Srokoč to ĩes takĭ vyvoŹig oo | aŃi Ńy graŃičy z Źadnym lasym | z davĭyn dovna nazyvĭjum tak* 3. *SrokoŹ ĩag ĩes tota L'iposko Drũga i tam zarũz vyŹy Srokoč | i za Srũkočym Pũdgũrki še nazyvaũa | puŹŃi BŹyški | ĩe SrokoŹ a ĩo vĭym čego nazyvaĭi Srokoč? || tam takĭ byũ potog | i kto mĭoũ kouo tego Srũkoča kavoũek pola | to tam košũũ tyn potog albo krovy pašli.*

Srybny Dział – góra; Moszczaniec, Surowica (1851 MKG-S); wzniesienie na granicy Moszczańca i Surowicy; nazwa moŹe pochodzić od koloru roślinności porastającej górę. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Srebinki;

por. *srokacinka* ‘plamka (pstra)’ [PSDP 466], por. *srokacz* ‘koń (rzadziej wół) srokaty, pstry’ [SJP Dor.], por. *srokaty* ‘pstry, łaciaty, cętkowany (zwykle o zwierzętach)’, przen. ‘o ziemi, roli: pokryty gdzieśgdzie śniegiem’ [SJP Dor.], podobnie SJP Szym. III 312.

Stachiwnia – część wsi; Lipowiec (MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Stach* – od imienia na *Sta-*, typu *Stanisław*; moŹe teŹ od *Eustachy* [Rymut II 472].

Stadniczy – potok; Moszczaniec (1786–88 *w rogu Potoka, któren nazywajũ stadniczy* HE III 74); według J. Riegera nazwa pochodzi od ukr. *stadnycja* ‘Pferde(Stall)’ [HE III 74], czyli stajnia *Pferdestall* ‘stajnia’ [SNP 500].

Staiska – pole; Polany Surowiczne (MWKR); nazwa niejednoznaczna, moŹe pochodzić od ap. *staje*, *stajnie*, ukr., bojk., huc. *stajanie*;

por. *staje* gw. *staje* 1. ‘miara dŁugości gruntu, także miara odlegŁości, rÓzna w rÓznych okolicach Polski’, 2. ‘kawalek pola (miara wielkości pola) rÓzna w rÓznych okolicach’ [SJP Dor.], *stajnie* ‘miara odlegŁości lub powierzchni’ [Lubaś 1964: 128], ukr. *staja* ‘chata pasterska na poŁoninie, obszar poŁoniny zajęty przez zagrody i pastwiska’ [NGH 48], bojk. *staja* ‘miejsce postojũ owiec w poŁoninach’, bojk. 1. *stajka*

‘rola’, 2. ‘rząd kop zboża, rodzaj sałasu’ [NGB 31]; *staja* ‘większa koliba, szałas pasterski na połoninie, w którym wyrabia się ser i bryndzę’ [Janów 2001: 217]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Stajonka.

Staje – pole; Darów (JWK); nazwa od ap. *staje*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Staiska.

Stajonka, gw. *Stajūnka* – pola; Jaśliska (BT); niewielkie pola, które powstały z podziału większych (stajani): 1. *moja bapća oni mieli dużo żeći | no i potym toto pużyli | a tam byuo stajanie vjelkie || bapća pużeliua na sostry 2. tam stajana byuy i to pevne żyli na stajūnka 3. oni želili stajanie na stajūnka*;

por. *stajanko* ‘małe staje, zagonik’ [SJP Dor.]; *staje* ‘dawna miara długości, różna w różnych okresach i okolicach, np. w XIX w. równa 1067 m; także dawna miara powierzchni, najczęściej równa 1,2 – 1,3 ha’ [SJP Szym. III 315]; *staje* ‘miara wielkości gruntu różna w różnych okolicach Polski’ [ML 26]; por. *stajanie* ‘przestrzeń pola długa na 120 kroków, po której zaoraniu oracz nawraca, by zaorać nieco dalszą takąż przestrzeń, czyli następne stajanie. Nawrót wołami między jednym stajaniem a drugim zowie się nawrotem „na stajczysku”; ‘kawałek pola uprawnego’; ‘kawał pola na 60 kroków’; ‘kawał gruntu’; *stajenko* ‘mniejszy kawałek gruntu’ [SGP Karl. V 220].

Stara Doroha, zob. Stara Droga.

Stara Droga – droga; I. **Stara Droga**, gw. *Staro Drūga* – Posada Jaśliska (BT); dawniej główna droga biegnąca przez wieś, obecnie (po wybudowaniu nowej drogi) boczna uliczka wiodąca do kilkunastu domostw; droga, która powstała bardzo dawno: 1. *bū dovno drūga byua že inži | tam že terūz iže | to iūm dūpīyro po vojnie zrobili || tam že byua dovno | to muvūm Staro Drūga 2. Staro Drūga | bū tam dovno šua drūga | skryncaua v levo | iak še P'isariufka začyno | potym mīynzy dūmami nad žykūm i tu ja ·Khażyński | tag dovno šua drūga guvno || novo | co iūm zrūbili po vojnie | iže tu prosto pšys P'isariufke*; II. **Stara Droga**, gw. *Staro Drūga* – Daliowa (BT); **Stara Doroha**, gw. *Stara Doroxa* (BT); droga mająca kilkaset lat, część dawnego Traktu Węgierskiego: 1. *tamtyndy dovno byua drūga dū Rymanova | vūzami iżyžili na tark || tamtyndy šou tyn Trag Vynģierski || tyz muvili Kouo Starej Doroxy Za Starom Doroxom 2. Stara Droga z Iaślizg do Krulika do Rymanova | to tamtendy byua Stara Droga | tamtendy šua | bo potem zrobili tu asfalt | no | to vjadomo | že každy šed na aūtokar a tam iūš pozarastaūo*;

por. łem. *doroha* ‘droga’ [Rieger 1995: 45, UL 122]; por. *stary* 1. ‘taki, który został dawno wykonany, istnieje, trwa od dawna; dawny, wiekowy’, 2. ‘podniszczony, zniszczony’ [SWJP 1058]; podobnie WSJP, SJP PWN; *stary* ‘pochodzący z dawnych czasów, od dawna istniejący, dawno wykonany; nie-nowy, podniszczony’ [SJP Szym. III 324].

Stara Poczta, gw. *Staro Počta* – budynek; Jaśliska (BT); budynek, w którym przed II wojną światową mieściła się poczta, dzisiaj w tym miejscu znajduje się tylko pusty plac: 1. *bo tam dovno počta byua || pužnij počte*

pšehešli do Vítvíckix | bů oni ěakož rožina te Xaznery 2. bů tam doвно počta byya | puňižy Mačtůvego ũgrodu.

Stara Szkoła, gw. *Staro Škoŭa* – budynek; Posada Jaśliska (BT); budynek, w którym dawniej mieściła się szkoła: 1. *to posazany postaviłi* 2. *bů tam napšůd byya škoŭa | ěešče Stůňčkůvny tam učyuy.*

Stare Jamy, *Stare Ľamy* – kamieniołom; Posada Jaśliska (BT); głębokie doły, które pozostały po wydobyciu kamienia w najstarszym kamieniołomie na górze Kamień; wyrobisko: 1. *Stare Ľamy to byyo ěešče pšy ·tymi kamiňazaami | co robili pšyt frůntem | ěešče napšůd byyy te juš pruby | co mieli luže juš f tym Ľyžnym Kůncu | obrabiac kamiňe na žarna | nů to Ľamy zostaay | bo odkryli na čupku Kamiňa las | co takje sũupy staay ěak tamta šafa | sũup kouo sũupa || to byyo čšy metry žymi i žževa | to zrobili odkryfke | ěakje piěkne sũupy staay bjelutkie | co čša byyo z vyzxu šcinke robiž i s tyx kamiňi | co šyy az dũ Angli | mytrove 2. ěag vyběerali kamiňe | to zостаavaay takje vyrobiska Ľamy | tam gže nazywaom Stare Ľamy | to byy najstaršy kamiňoŭom | tam najprenzej začeli vydobyvac 3. i tam tote byyy Ľamy noo | i tam my vyrůběali || to takje byyy kamiňe tam | žy ěagž žučũu tam kamyček | bů byyy takje ũtxuaňe ũgrũmne | to čša byyo dũugo sũuxaž uxym | žyby tyn kamyček dũlečũu dũ spodu | takje byyy || a na vjyršxu rosyy buki i to ny volno byyo tak | yno čšeba byyo prošeš pana ěexaž do biskupa i ũd biskupa vynaiũnć sobě kavouek tyž žymi oo | i čšeba byyo tag zebraž ěak s tego daxy | na dũu tego popynkanego gruzu | žymi | a dũpěyro ftedy se dũstaŭo kamiň taki zdroyi | prošeš pana; 4. takje byyy bryyy tyx kamiňi ěak ten stuu | nů to čša byyo špic || špic to ěes to samo co pšeběiac | byy taki sũup | tu byya juž gũra | tu čšeba byyo zrobć fty m sũupěe takje pũtkolki | takje vbiće špicem | žeby potem vlas kl'in | bů dũ žževa kl'in vleže | ěak se tylko pšystavi | a tu mušau być taki ěagby žũubek | ěedno takje drugje i čšeće | i tag naokouo sũupa | tu dva kl'iny tu dva kl'iny i tu dva kl'iny pudběali | te želazne kl'iny byyy na čekany | žeby ěe cofaŭo | i tyle ũ ·čyli na růvnũtko | ile byyo ũkl'iniũvane || nastympnũm varstve | ěakũm ěym čša byyo | juž měyžyli | ěag juž byyo čša | co do šfiatu šyy kamiňe || bo ěa ěe věežauem | že do Angli šyy kamiňe | tylko sũyšaŭem od našego nauučycěla Bogdaňského || nů to se nazywaŭa pũtkolka | potkułi ta: gũymboko | co dva palce by vlazy || to tyn špic tyle vlas | a dalej juš čša byyo muotkiem go | žeby te kanty ěe pušciyy s povrotem || i takũm pũtkolke zrůbili | tak se nazywaŭo potkuće | žvigo tũm | a to byya taka pũyta | byya nů ěak tote dvje šafki || nů i to potym na kũlejke | kũňe vycũnguy i to juš taki kvadrat pševožili | v dũmax rešte obrabiłi || brałi cyrkiel | no i ma cyrkiel v rync*

i obija | obija te kanty v okružk || jag juž obije muotkijm | nu to ftedy juž iže špic | šekač | taki špiž jag muod na obje strany | zakončony jag duuto | nu i juš tym šekačym fkouo || jag juž okružg zrobiu tym špicym fkouo | tym šykačym | juž ūbydvje struny mušom byč pšyvracane || kašiň | jak spu· tag gura | muši byž o· tyi gury lyžũncego pjonovo | tag juž muši byč pjonovo | žyby pužni jag juž iže du muna | to jez obite blaxum | žyby ta blaxa ny raibovaua | jyno žyby juš sobje kašiň xožiu || nu a žure | tyn otvur | co leči zbože | to tyš takijm špicym || špice šli pučuŋgaž du kužni | to še zmnyšyuy | tak še zmnejšyuy | žy potym taki špiž mjuu s pjiynašće cyntrymetrif || nu i nastypne špice mušauy byč špice zy stalovego drutu i stalovo xartovane | tag jak še xartuje || nu juš toto kuvale umjel'i xartovač || f tyn sposup te kašiňe vyxožiu du munnv i du žaryn || f každym duumu byuy žarna | u nas takix žaryn byuy dvoje | nu to ojec sam sobje rubli || na takje žarna čša byuo dopasovač kašiň | s tyx kašiňi | bu mjau kašiň grube juňdro || i kašiň mušau mjec takje juňdro jag mak | drubnutkje | cauy kašiň | čy by go na puove ružrumbuu čy by go na puu tak | to še nazyvauo | jag ūni te juňdra nazyvali? | jakjež mjeli takje nazviska | nu mauo tego šinego juňdra je | nu to mušauo byž juňdro drobne na spūt kašiňa | a na gure kašiňa mušauo byž juňdro grube || jak takje juňdro zy suupa puřumbali | jag byuo | to juž juňdro grube | to juž dupasivali drugi tyn suup | juž na ūsobno juž na ūsobno || na čynkje juňdro mušauo byž grupše | ftedy žarna me·uy || mjeli my takje žarna zrubjuine | ale na takje juňdro neraz jednum ścane zrubbali | ny daua | čša byuo šukaž drugum | našli drugum || nu to juš tom ścane každyn sobje | puželili še | žyby zrobič čvoro čy pjiñćoro žaryn | takje žyby tag me·uy jag byuy žarna u na· zrbjuine dvoje || nu i za Nymcuv byuy žarna | luže pšyxužili || v rozkaže pšyšo du šuutysa | fšyskje kamjenje znešć | zvjěz na Šoutystvo | tam byu taki Ukrajiňski soutys M'ixalik | ūn byu dobryi čuovjek | baržo | syna mjau sukisyna [...] || i te kašiňe fšyskje my tam zvjězli | a u naz byuy dvoje žaryn || byuy žaryn dvoje | ale nixto ny vježau žy dvoje | jedne obydvka kašiňe grube | šrud gruby | na grubo šfiňi my [...] nu te | te co šfiňum to my ū·dali | a te my mjeli f stajni sxuvane || nu i my meuli | luže pšyxužili mleč | čša byuo || jedyn mušuu pilnovač čy ny idum Nymcy | nu i pšyxužili luže | meuli || zabrali každymu | pu jednym mjeli | žy my mjeli dvje | nu to byuy jedne f tajemnicy | o dvux u naz ny vježu ūni anii soutyz anii Nymcy ny vjyželi || ale pužni zuapali jednego | ūn z Dalovy puxožu | Kurdyu še pisuu | a tam u Madeja u Uožiňoka jag muvimy | tam mjeli sxuvane žarna | i nig ne pilnovau i Nymcy zasuyšeli | bu iže taka ūt kašiňa iže taka žarnufka | a ūna f ścaňe je· zabita | žyby

tym kamińnym | tam se obraca i tu se obraca | żyby umlyć tyj mąki | i tag go zbil'i | co juš potem ne oczyskaŭ zdrovja | zmar mŭody xuop | a kamiń rŭzbili tam na tym podvurku | poprošlil'i šykjyre čy čego | kamiń rŭzbili a jęgo zbil'i || tag žy ny dŭ ŭpŭvŭyžyňa | co takje kamińe davaŭy lužom žyča.

Stary Wygon:

– droga; **Stary Wygon**, gw. *Stary Vygŭn* – Posada Jaśliska (BT); droga polna (służąca do wyganiania bydła na pastwiska), która powstała bardzo dawno, a współcześnie już się jej nie używa: 1. *do tyj Mišŭfki do tyx Šuotffin čšeba byŭo vyjšć Starym Vygonom | ktŭryndy byžymy gnaž bydŭo | Starym Vygonom || Starym Vygŭnem gožyž byŭo jęxaž | bŭ voda vymyvaŭa | do žiŭaj ten Stary Vygŭn jęs | tylko jęden pšęjexaŭ | druži čšeci zrŭbili || Stary Vygŭn zостаvili | a z nŭvego pola zrŭbili | jęg zrŭbili družje to juš pšępadaŭo || Stary Vygŭn jęz bŭ jęs | rosnuŭ po nym olxy 2. tyn Stary Vygŭn to juš kšoki zarosŭy | a novy zrŭbili že inži | ŭn juž byŭ ŭ ·dovna | voda tam povymyvaŭa i pevne za to zrŭbili novŭm drŭge;*

– pole; **Stary Wygon** – Jaśliska (1626 AMJ); miejsce wspólnego wypasu bydła. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Bobracki Wygon.

Stary Zrub – las; Wola Wyżna (MWKR); stary zrąb w lesie;

por. łem. *zrub*. ‘wyrąb, zrąb (w lesie)’ [Rieger 1995: 153]; *zrub* ‘miejsce, gdzie zrąbano las’ [NGB 34].

Staschania, zob. **Stasiania**.

Stasiania: **Stasiania**, gw. *Stašaňa* – osiedle; Daliowa, Tylawa (BT), **Stasianie** (GP, MTP 1, SMSP, SMSW, 1869–1877 E), **Staschania** (1887 BGT); nazwa powstała najprawdopodobniej od imienia leśniczego, który przez pewien czas mieszkał w tym przysiółku: *bŭ tam byŭ lešničy Stašęg | i stŭn· to nazvisko | tag mi tato opovjadaŭ*. Por. Radiów-Stasianie, Rady.

Stasianie, zob. **Stasiania**.

Stasikowa Łąka, gw. *Stašikovo Uŭňka* – łąka; Czeremcha (BT); łąka koszona przez *Stasika*: *teroz nadałi dopjyro tom nazve po vyzvoleńu tyj ŭŭnce || byŭ pjękaš taki Stašik | on tam toto košiuŭ tote ŭoňki | ale jęšče reŭčnie || gurali jędnŭŭ i košili toto | i ftedy furmaŭki jędnŭŭ i byŭ skupšana na Dalovje | do cerkvyfi tam jęšče domy jęk puste byŭy | no i toto tam spšydavŭŭ šano i jękoši na tym vyšouŭ || fšysko ŭpuacuŭo i mušouŭ mjęć coš | bo jęg ny | to by se doŭ pŭyršęgo roku spokŭj | by vjyncyŭ toto ny robjioŭ 2. tŭm lŭňke Staši ·košiuŭ | ale to ne byŭo jęgo pole | yno co zŭstaŭo po Uymkax | ŭn yno košiuŭ i spšydavŭŭ šano.*

Staw – łąka, pastwisko; Darów (AM-SDM 21); łąka, która powstała w miejscu, gdzie dawniej znajdował się staw, zob. fr. *Kwestionariusza*

z badania środowiska wsi: Surowica, Darów, Moszczaniec z 1939 r.: „Niedaleko dworu był wielki staw, który po śmierci pana został spuszczonej. Porosłe trawą jego dno jest dzisiaj pastwiskiem i nosi nazwę «Staw»” [AM-SDM 21].

Stawiska – pole; Polany Surowiczne (MWKR); miejsce, gdzie dawniej był *staw*;

por. łem. *stawyska* [SENT 22], por. bojk. *stawyszcze* ‘miejsce, na którym był ongiś staw’ [NGB 31]; *stawisko* ‘miejsce, gdzie był staw’, ukr. *stawyszcze* [NGH 90]; ukr. *stawnyj* ‘stawowy’ [NGH 159]; *stawisko* ‘miejsce, gdzie poprzednio był staw; przeorany rowek pługiem dla ścieku wody; koniec staja od którego nowe się zaczyna’ [SGP Karł V 230]; podobnie SW VI 410; *stawisko* ‘lichy, paskudny staw; miejsce, gdzie staw, dół stawowy’ [SL V 449]; *stawisko* ‘zgr. od staw; miejsce, gdzie był staw’ [SJP Dor.].

Stawlinec, zob. **Stawliniec** (potok).

Stawliniec:

– las; **Stawliniec** (SENT 22); jak pisze Zdzisław Stieber, Stawlinec znaczeniowo łączy się ze *stawianiem* ‘budowaniem’. Badacz zaznacza, że na Podhalu występuje słowo *stawianiec* ‘budowla’, a *stawlinec* to ‘budynek’ albo ‘miejsce po budynku’ [ZS II 93]. Językoznawca podkreśla, że wymieniona nazwa jest dość częsta w tej części Słowacji, w której pod względem etnicznym przeważają Łemkowie. Po stronie polskiej zasięg *Stawieńca* obejmuje obszar od Leska po Gorce i Tatry [por. Stieber 1934: 252]. Wojciech Krukar łączy *Stawliniec* z lasem, z którego drewno nadawało się do celów budowlanych, do stawiania domów [por. SENT 23]. Eugeniusz Pawłowski natomiast nazwę tę wywodzi od rzeczownika *staw* [Pawłowski 1984: 192];

– pole; **Stawliniec**, gw. *Stavlińec* – Królik Polski i Wołoski (BT, MWKD); pole obok lasu albo na gruntach, gdzie dawniej rósł las o nazwie *Stawliniec*: 1. *zarosuo | xočaž Rušiŋi po tym Stavlińcu šali | a teruž nysety fšyso zarosuo* 2. *po prostu to jez gura | pola orne davnyx Uemkuf* 3. *Stavlińec to znovu la ·Stavlińce | jak cerkŋev i tam za žykum xet xe ·do tyuu || ūn iže aš po Kaŋi·num Ğure | bu to Stavlińce nazyvali || Stavlińec*;

– potok: I. **Stawlinec** – Królik Polski i Wołoski (1851 MKG-KW); II. **Stawliniec** – Zydranowa (SMMT, ESHP, HE XV 139); potok o długości ok. 1 km, l.d. Panny [HE XV 139]. Miano potoku w Króliku pochodzi od gruntów (Stawliniec), z których strumień wypływa. Trudno natomiast wyjaśnić pochodzenie nazwy strumienia w Zydranowej, prawdopodobnie jest ona związana z działalnością człowieka (w źródłach nie pojawiło się inne miano Stawliniec, od którego mógłby powstać hydronim). Kazimierz Rymut wywodzi jego nazwę od ap. *staw* [HE XV 139].

Stecówka, gw. *Stecufka* – domostwo; Zawadka Rymanowska (BT); zabudowania należące do gospodarza o nazwisku *Stec*: *od Steca | najpravdopodobnej to byu jedyiny Polak co mjěškau mjěnzny nimi*.

Stefuruwnie, zob. **Sztyfuriwnia**.

Sthrynnny, zob. **Strinny**.

Strinny: **Strinny** – potok; Moszczaniec (1526 SH-G III 155), **Sthrynnny** (1526 SH-G III 155); motywacja niejasna; nazwa notowana w dokumentach z 1526 r., kiedy Mikołaj z Woli (Wolski), starosta sanocki, wydał przywilej lokacyjny wsi Moszczaniec, której granice prowadzić miały m.in. z wierzchowiny potoku Darów do potoku zw. Strinny (Sthrynnny) i na wierzchowinę Mutnego [SH-G III 155]. Por. Strumy.

Strumy – potok; Moszczaniec (1548–49 *ad Torrentem dicto Strumy* HE III 77); por. ap. *strumień*.

Strybiska, zob. **Strybiżka**.

Strybiszka, zob. **Strybiżka**.

Strybiżka: **Strybiżka** – góra; Moszczaniec, Surowica (MWKR), **Strybiska** (ZS II 70), **Strybiszka** (AM-SDM 7, 1861–1864 E 1), **Strzebuska** (1839 SM); prawdopodobnie od ap. bojk. *strip, strop* ‘wysunięta na przód część góry między potokami’ [NGB 31]. Na taką motywację wskazuje położenie wzniesienia między potokiem Moszczaniec a rzeką Wisłok. Według źródeł, z których korzystał Zdzisław Stieber, Strybiska to obiekt leżący „nat Surowicow”, na mapie oznaczono go również jako Srebinki (koło Moszczańca i Surowicy) [ZS II 70]. Na podstawie analizy map można przypuszczać, że miana Strybiska, Strybiżka, Strzebuska, a także Srebinki i Srybny Dział odnoszą się do obiektów leżących blisko siebie, motywowanych nazewniczo podobnymi cechami. Zob. Srebinki.

Strypczawka, zob. **Polana Strypciakowa**.

Strzebuska, zob. **Strybiżka**.

Studeni, zob. **Studeny Werch**.

Studeny, zob. **Studeny Werch**.

Studeny Werch: **Studeny Werch**, gw. *Studeny Verx* – góra; Barwinek (BT, 1851 MKG-B, 1851 ZDDB), **Zimny Wierch**, gw. *Žimny Vjšx* (BT), **Studeny Wierch** (SMSP), **Studeny Wirch** (ZS II 70), **Zimny Wierch** (SMMT), **Studeni** (1869–1877 E), **Studeny Wrch** (1861–1864 E 1), **Studeny** (1839 SM); góra, na której jest zawsze zimno: 1. *Studeny Verx bo tam muvjom | že že je ·zafše žimno | i tam pužje pan latem | to upau | a tam beņže xuočno || tam jes xuočno | Studeny Verx bo jěz žimno* 2. *Žimny Vjšx | Studeny Verx po ũemkoušku | bo tam juž vyžy | tu na dole byuo vıdaž laz*

| *a tam taki ozelez na Żimnym Vížxu* | *to juž vídać byuo* | *žy tam jez v guže žimno* | *bo joduý taki tyn šrũn byu* | *Žimny Víšx*;

por. łem. *studeno* ‘zimno, chłodno’ [Rieger 1995: 124]; łem. *werch* ‘góra, szczyt góry’ [Rieger 1995: 139]; ukr. *studenyj* ‘zimny, chłodny’ [NGH 79, Janów 2001: 220]; *studenyj* ‘zimny’ [NGB 117], łem. *studene* ‘zimne’ [JH 218].

Studeny Wierch, zob. **Studeny Werch**.

Studeny Wirch, zob. **Studeny Werch**.

Studeny Wrch, zob. **Studeny Werch**.

Studnia u Dobrej, gw. *Studña u Dobrej* – studnia; Jaśliska (BT); studnia będąca własnością mieszkanki Jaślisk o przydomku *Dobra*: 1. *ta Studña U Dobrej byua sũy-na* | *tam caue Iaśliska xożyuy po vode* | *nańvỹkšo studña v Iaśliskax* | *potym drugo pod vzglyndem vjelkości byua Kšyžo Studña* 2. *Studña u Dobrej tam jez na dole* | *jak še na Klepaž iže po levyi strũne* | *tam xũžiuo kupa luži* | *bũ ñe byuo tag vody v Iaśliskax*.

Studnik – potok; Zyndranowa (SMMT, 1963 ESHP, 1965 HE XV 140); potok długości około 1,5 km; p.d. Panny [ESHP]; prawdopodobnie strumień, w którym płynęła bardzo zimna woda. Podobnie pochodzenie nazwy tłumaczy K. Rymut, wywodzi ją od pol. *studzić* ‘chłodzić, ochładzać’, co w przypadku tego obiektu może oznaczać ‘zimny, chłodny potok’ [HE XV 140]; por. zach.ukr. *studnia*, *studnyk* ‘studnia’ (a także ‘źródło’), od *stud-* ‘zimny’ [UTH 177], łem. *studenka*, *studnyk* ‘zagłębienie, z którego bije źródło’, ‘woda wypływająca ze źródła’ [Rieger 1995: 124]. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Studeny Werch.

Sucha Rika – rzeczka; Jasiel (MWKR); rzeczka, która często wysycha; por. łem. *rika* ‘rzeka’, ‘potok’; *rika* ‘rzeka’ [NGB 29], podobnie UTH 26; por. n.w. Suchy Potok – ‘potok okresowo wysychający’ [NWDS 161]. Jak pisze Stefan Hrabec, „pozorna sprzeczność w nazwaniu przmiotnikiem «sucha» da się wyjaśnić tym, że na pewien okres czasu woda w danym potoku wysycha, lub też jest mniejsza od innego, tak samo nazwanego potoka [...], albo wreszcie może być w ten sposób nazwane stare koryto potoku, napelniające się od czasu do czasu wodą” [NGH 80].

Suchawski – potok; Kamionka (MWKD); l.d. Białego Potoku; potok płynący przez grunty gospodarza o nazwisku np. *Such*, *Suchacz* – od *suchy* [Rymut II 504].

Suchy Dół – potok; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); potok, który okresowo wysychał, por. rzeczownik *dół* ‘otwór, jama wykopana, wyrwana, zakłęśła w ziemi, w nawierzchni, w skale’ [SJP Dor.].

Suchy Wirch – góra; Barwinek (1851–1852 OGB); nazwa prawdopodobnie wiąże się z właściwościami podłoża, por. *suchy* ‘pozbawiony wilgoci, wody’, ‘odznaczający się niewielką ilością lub brakiem opadów’ [SJP PWN].

Surowica – potok; Moszczaniec, Surowica (ESH, GP); potok o długości 9,57 km, l.d. Wisłoka; wypływa na południe od osady Moszczaniec, uchodzi we wsi Surowica; potok w górnym biegu nazywany jest Moszczaniec (ESH, GP); miano pochodzi od nazwy wsi Surowica. Por. Moszczaniec (potok).

Surowicka Droga – droga: I. **Surowicka Droga**, gw. *Surovícko Drůga* – Posada Jaśliska (BT); polna droga wiodąca z Posady Jaśliskiej do Polan Surowicznych: 1. *žy ůna průvaži ĵaš půt Surovice*; II. **Surowicka Droga**, gw. *Surovícko Drůga* – Wola Niżna (BT); droga polna łącząca Wolę Niżną i Surowicę oraz Polany Surowiczne: 1. *Surovícko Drůga | bo xozĵili na Surovice* 2. *bo to byĵa droga do Polan Surovičnyx*.

Surowiczny Las – las; Surowica (1752–1753 LKW); las należący do miejscowości Surowica.

Surowiczny Potok, zob. **Polańska Woda**.

Swadłówka, zob. **Zawdływka** (potok).

Swinnij, zob. **Świnne**.

Swójkowa – góra; Czeremcha (AM-Cz 1); na górze znajdowały się grunty o nazwie *Swójków*. Zob. *Swójków*.

Swójków – pastwisko; Czeremcha (AM-Cz 1); nazwa o charakterze dzierżawczym, utworzona od nazwiska/przezviska *Swojak*, *Swojek*, *Swój*.

Syhły – las; I. **Syhły** – Daliowa (MWKD); II. **Syhły** – Darów (MWKR); III. **Syhły** – Surowica (MWKR); IV. **Sihła** – Tylawa (ZS II 66); nazwa prawdopodobnie odnosiła się do gęstego lasu iglastego, mogła również oznaczać teren podmokły.

Według Zdzisława Stiebera, nazwa *Sihla* jest częsta w całych Karpatach objętych kolonizacją wołoską [ZS II 66–67]; por. bojk. *syhla* ‘las jodłowy gęsty’, z rum. *sihla* ‘gęsty wysoki las’ [NGB 31], ukr. *syhla* ‘gęsty las iglasty’ (w nazwach w całych Karpatach) [NWDS 162]; por. huc. *syhla* 1. ‘gęsty, dorodny, wysokopienny las’, 2. ‘młody a wysoki las’, 3. ‘młody las’, 4. ‘świerk taki, co ma gałęzie tylko na wierzchołku’ (?); *syhly* 5. ‘gęste halne lasy’, 6. ‘bagno’ [NGH 49]. Należy jednak zaznaczyć, że rzeczownik ten oprócz młodego gęstego lasu szpilkowego oznaczał także ‘bagno’ [NGH 49], ‘bagno, podmokłą łąkę’ [Rieger 1995: 162], por. *sigla* ‘moczary na górze lesistej lub las na górze’ [MŁ 13], por. lem. *syhla* ‘bagno, podmokła łąka’ [Rieger 1995: 162]; por. *sihla* ‘moczar na górze lesistej’, sihłowata (rola) ‘iłowata, mokra’ [SGP Karł. V 134]. Według Mariana Jurkowskiego, *syhla* to pierwotnie ‘las, las górski, las jodłowy itp.’ (tak we wszystkich dialektach karpaccich), por. pol. dial. (Karpaty) *sihla* ‘bagno na lesistym wzgórzu; wilgotna łąka’, slc. *sihel* ‘młode drzewo szpilkowe’, *sihlina* ‘młody las szpilkowy; wilgotna łąka’. Przejście znaczenia ‘las’ > ‘bagno’ bardzo stare: „Między pojęciami ‘las’ i ‘błoto’ istnieje ścisły związek oparty, jak się zdaje, na tym, że grunt leśny, jako zatrzymujący dłużej wilgoć, jest najczęściej błotnisty” [UTH 161–162].

Syndziania, gw. *Synżańa* – pole; Barwinek (BT); motywacja niejednoznaczna, może od nazwiska **Syndziak* – właściciela gruntu: 1. *tato zaſſe muvĵiu na Synżańi na Synżańi | čego to ſe nazyva tak to ſe vĵem*. Nazwa

może być nieco zniekształcona i prawdopodobnie właściwą formą (choć nie potwierdzają tego żadne źródła) jest **Szyndzialnia*, *Szyndziania*, od *szyndel*, *szyndziol* ‘gont’ albo od niem. n.os. *Schindel*, ta od śrwniem. *schindel* ‘gont’ [Rymut II 570] – w okolicy Barwinka i Tylawy przed II wojną światową wyrabiano gonty.

Syni Bereh, zob. **Siny Brzeg** (część góry).

Synij Bereh, zob. **Siny Brzeg** (część góry).

Syny Bereh, zob. **Siny Brzeg** (część góry).

Syrniakiwka – łąka; Darów (AM-SDM 21); nazwa utworzona od nazwiska *Syrniak*, zob. fr. *Kwestionariusza z badania środowiska wsi: Surowica, Darów, Moszczaniec* z 1939 r.: „W Darowie krąży podanie, że kilkaset lat temu mieszkał tu bogaty pan Syrniak. Razu pewnego we dworze zapadły się piwnice, pełne beczek wina. Do dnia dzisiejszego piwnice mają się znajdować pod łąką, która od tego otrzymała nazwę «Syrniakiwka»” [AM-SDM 21].

Sywyna, zob. **Siwina**.

Szachtī las, zob. **Szachty** (las).

Szachty:

– las; **Szachty**, gw. *Šaxty* – las, pola; Wola Niżna, Polany, Polany Surowiczne (BT, 1869–1877 E), **Szachty las** (1861–1864 E 1), **Szachtī las** (1851 MKG-PS), **Schachty Wald** (1839 SM); nazwa *Szachty* dawniej odnosiła się (jak wynika z analizy różnych map) do lasu, pół do niego przylegających w Surowicy, strumienia i góry, dzisiaj używana jest już tylko w odniesieniu do lasu; miano może odnosić się do dołów, jam albo jakichś szybów, por. ap. *szachty*: 1. *Šaxty to byyy pola | zarosyy po frońcie | za Austryi to byyy goue pola | mŭvīli žy ňydovno byyo pole | a teraz juš takje įodyy | lasy* 2. *jak tyn tartag juž zrobiŭŭ sfoje | na Muščańec | mŭj ojčez i tu šešć par kŭni čŭnguo tyn pjez do Muščańca || ňy mogli čŭngniŭć pšys Šaxty | bŭ Šaxtami byyy ŭŭŭki | v leče pšyexŭŭ vozym dŭ Muščańca a v žimje sańami | ale jak polauo | tam ňy byyo prava ańi vozym įexać | tag luže obježžali po tyx ŭŭŭkax do Muščańca*;

– pola: **Szachty**, gw. *Šaxty* – Polany, Polany Surowiczne (BT, 1869–1877 E, 1851 MKG-S); pola przy lesie o nazwie *Szachty*;

– potok; **Szachty Bach**: **Schachty Bach** – Wola Niżna (1839 SM); potok płynący przez las o nazwie *Szachty*;

– góra; **Szachty B**: **Schachty B** (Berg) (1839 SM); prawdopodobnie od nazwy lasu *Szachty*;

por. *doly*, *szachty* (niem.) – szyby kopalniane o przekroju okrągłym (średnica do 3 i pół stopy) bądź czworograniaste (2 i pół stopy na 5 st.), głębokość 50–150 stóp [Smogorzewski 1972: 541], por. *szacht* przestarz. ‘szyb’, daw. ‘cięcie szabłą; raz’ [SJP Dor.]; por. *szacht (a)* ‘szyb, studnia’, z niem. *Schacht* (od czego i *szachulec*, ‘budowanie w słupy’, z *Schachtholz*); zamiast *szachty* psalterza florjańskiego ma puławski: «jama», a krakowski: «dób»; w akcie z r. 1278 *ssachta*, więc dawniej zawsze rodzaju żeńskiego, jak niem. [SE Brückner 538].

Szalena – pola; Czeremcha (BT, MWKD); prawdopodobnie miejsce, gdzie rosła roślina o nazwie *szalenyna* (szalenina) – ‘wowcza jahoda’ [Rieger 1995: 143];

por. także *szalena* ‘głupkowata’ [Rieger 1995: 127].

Szańcy: – pole: I. **Szańcy** – Zydranowa (TG 11); pola, na których w czasie wojny znajdowały się okopy: „Od strony Barwinka leżą pola «Liszczyky» i «Szańcy» zryte okopami w czasie koszućkiej wojny” [TG 11]; por. *szaniec* ‘rów z wałem usypanym z wykopanej ziemi dla celów obronnych; wał, nasyp obronny, okop, reduta’ [SJP Dor.]; *szaniec* ‘ziemne umocnienie polowe, składające się z wału i rowu, stosowane od XVII w. do XIX w. głównie w celu osłony stanowisk ogniowych artylerii’ [SJP Szym. III 393]; II. **Szańcy**, gw. *Šańcy* – Barwinek (BT); nazwa gruntów, na których konfederaci barscy założyli obóz warowny: 1. *Šańcy to juš kopy samej granicy to byuo | to tyš takje pole || cepeen tam postawjony jez na tym polu* 2. *tam konfederaci barscy mjeli svuj obus | tam dawnej byuo vıdaž | jag jakjež vauy | po konfederatax barskix to zostaou.*

Reduta w Barwinku powstała wiosną 1769 r. 9 kwietnia regimentarz raportował ks. Lubomirskiemu, że zastał pod Barwinkiem lud przychylny i miejsce zdadne na obóz werbunkowy: „chłopstwa wiele gwałtem się ciśnie do wojska i deklarują przyjeżdżać do obozu. Nadzieja w Bogu, że wszystko dobrze będzie. W Barwinku 7 kwietnia ogłoszono uniwersał ks. Marcina Lubomirskiego wzywający ludność do walki, zawierający również żądanie 10% intraty od ziemian, „za co Bóg i ojczyzna będą wdzięczni” [Konopczyński 1931: 78–79].

Szarbice – pole; Barwinek (1851–1852 OGB); nazwa niejasna.

Szczerbowy Potok, zob. **Szczerbowy Potok**.

Szczerbowy Potok: **Szczerbowy Potok**, gw. *Ščyrbovy Potok* – potok; Wola Niżna (BT); **Szczerbowy Potok**, gw. *Ščyrbovyj Potok* (BT); **Szczerbów Potok**, gw. *Ščyrbůf Potok* (BT); **Szczyrbów** (IPG); potok długości 2,5 km, l.d. Jasiołki; płynął przez grunty należące do gospodarza o nazwisku *Szczerba*: *bo Ščyrba M’iyskou | nazvsko Uemeg m’iou Ščyrba | i každyñ v’iy | du lasu ježe kopy Ščyrbůvego Půtoka* 2. *pšy potoku Ščyraba tam m’iyskou.*

Szczerbów Potok, zob. **Szczerbowy Potok**.

Szczob – góra: I. **Szczob**, gw. *Ščop* – Lipowiec (BT, MWKD, 1869–1877 E, 1747 LL), **Na Szczobi**, gw. *Na Ščobi* (BT, MWKD); II. **Szczob**

– Zyndranowa (1869–1877 E); III. **Szczob** – Zawadka Rymanowska (MWKD); IV. **Szczomb** – Polany Surowiczne (SENT 23); V. **Szczobek** – Wola Niżna (MWKR); szczyt góry: *to teš taki las | coš ta ·gušty | vješx gury*;

por. łem. *szczob* ‘wierzchołek góry’ [ZS II 73]; *szczolb* ‘szczyt góry’, *szczowb* ‘stromy szczyt góry, skała’ [NGH 49]; *szczolb* ‘urwisko, kręty szczyt góry’ [ML 13]; *szczolb* ‘wierzchołek góry’ [NGB 32]; por. *szczobek* zdr. od ap. *szczob*.

Szczobek, zob. **Szczob**.

Szczobny Poticzok, gw. *Ščobny Potičok* – potok; Lipowiec (BT); potok mający źródło na wzniesieniu o nazwie *Szczob*: *ze Ščoba | Ščobny Potičok šet | ze Ščoba*.

Szczomb, zob. **Szczob** (IV).

Szeprut:

– potok; **Szeprut** – Barwinek (MWKD); motywacja niejednoznaczna, por. *szypoty* ‘kamienie w rzece’ (ZS II 73);

– las; **Szeprut** – Barwinek (MWKD); miano prawdopodobnie pochodzi od nazwy strumienia, który płynie przez ten las;

por. łuc. *szypit* ‘rwący, szumiący potok’ – od licznych szumiących wodospadów (szypotów) [UTH 29]; ukr. *szypit*, *szypota* ‘rwący szumiący potok’; *szypit* ‘kamienie, progi w rzece’; *szypot* ‘wodospad mniejszy’ [NGH 50].

Szeroka Łąka – **ląka**: I. **Szeroka Łąka**, gw. *Šeroka Uŕňka*, *Šyroko Uŕňka* – Jaśliska; II. **Szeroka Łąka**, gw. *Šeroka Uŕňka*, *Šyroko Uŕňka* – Tylawa; **Szeroka Łąka**, gw. *Šyroko Uŕka* – (BT); **Szyroka Wuka** (ZS II 74); III. **Szeroka Łąka**, gw. *Šeroka Uŕňka*, *Šyroko Uŕňka* – Posada Jaśliska; IV. **Szeroka Łąka**, gw. *Šeroka Uŕňka*, *Šyroko Uŕňka* – Daliowa (BT), **Szeroka Łąka**, gw. *Šyroko Uŕka* (BT); szeroka łąka; łąka, która była szersza w porównaniu z innymi: 1. *to xyba mjou kšunž na Šyrokij Uŕnce || na kšyžym byu Šeroka Uŕňka* 2. *uŕna byu šyršo tota uŕňka ŕž i ne | to byu kavou uŕňki* (Jaśliska); 3. *Šeroka Uŕňka Suotviny Jedliny Laščyny oo | takje toto byu | ale to byu bškupje fšysko | a ruŕňiki sobje toto uđ bškupŕv žyržavili || Šeroka Uŕňka byu kouo Polan || to byu f takix kšakax | i tam jo vjym jakoši toto ŕy zaruštaju čy co | to pužni tag nazvali Šyroko Uŕňka | i tam toto ruŕňicy tyž žyržavili uđ bškupŕv i kušili šano* 4. *tam byu jak Polany | uŕna faktyčne byu tako šyroko || byu Šeroka Uŕňka a f kouo kšaki | pužnej tam pšeoralu te kšaki | šali my tam co ŕeco* (Posada Jaśliska); 5. *to je tako Šyroko Uŕňka | ŕe barz dugo yno šyršo tako || na tyj Šyrokij Uŕnce to je škũka | ale čy je du tego času | to ŕe vjym* (Daliowa), 6. *Šyroka Uŕka jes tu za žekom ŕižej Čerešni | za to xyba bo taka duža ta*

uonka i za to muvíli šeroka | i žečyvíšće ona šeroka jes 7. Šyroka Uuka čyli šeroka uonka (Tylawa).

Szeroka Łuka, zob. **Szeroka Łąka**.

Szeroki, zob. **Szeroki Potok**.

Szerokie Łąki – pole; Jaśliska (1779, 1777 KMJ); grunty, na których znajdowały się szerokie łąki.

Szeroki Jasiennik – las; Wola Wyżna (MWKR); szeroki pas lasu, w którym w drzewostanie przeważały jesiony.

Szeroki Kamień, gw. *Šyroki Kamiń* – głaz; Posada Jaśliska (OSM); duży głaz na górze Kamień, na którym wryta była podkowa i nożyce; według przekazów ludowych miejsce, gdzie zbójcy ukryli zrabowany skarb: *jes tu gůra Kamiń zarušnúno lasym joduovym a na ščyće bukovym || na tyj gůže jes tag zvany Kamiń Šyroki || po ·tym kamińym legenda opovjada | ży tam sům zakryte skarby || v davnyx časax | kjedy zbuicy grasovali v okolicy Iaślisk | to tam mjeli sxrún i tam sfoje skarby ukryvali || legenda muvi | ale jedyn z Iaślis ·ktury byu f škouax ve Vrúčuavju | to tam profesor guuvny opovježau | že sům f Polsce dva skarby ukryte | zaklynte || púpaťšuu dũ kšpški i povježau | jeden tam a tam | a drugi v Iaśliskax*.

Szeroki Potok; **Szeroki Potok** – potok; Barwinek (MWKD), **Szeroki** (SMMT, UNM I 70, 1889 SM 1), **Siroky** (1869–1877 E) **Szyroki** (1889 SM 1, 1851 ZDDB); por. *szeroki* ‘mający określony wymiar poprzeczny’, 2. ‘rozciągający się daleko we wszystkie strony’ [SJP Dor.]; ukr. *šyrokyj* ‘szeroki’ [NGH 71].

Sześciorak, gw. *Šešćorak* – budynek; Moszczaniec (BT); budynek, w którym mieszka sześć rodzin: *Šešćorag no tu juž osobno | tam mjěškauo šež rožin | to tamten budyneg nazyvaų še Šešćorak 2. bo tam mjěškauo šež rožin*.

Szkalarskyj Dił, zob. **Szklarski Dił**.

Sz Kentowy Las, gw. *Škentovy Las* – las; Lipowiec (BT); prawdopodobnie nazwa pochodzi od przezwiska właściciela lasu – **Sz Kent*, *Sz Kent*: *Škentovy Las tam do Zyndranovy | juž blisko Zyndranovy || no ja vjem čego to pańe tag nazyvali tak*.

Szklarska Góra, gw. *Šklarsko Gůra* – góra; Szklary (BT, UNM I 65); góra, u której podnóża leżała miejscowość Szklary; nazwa utworzona od wsi Szklary: 1. *ona še čonǵne až do Šklar xet || to jes ta vysoka gura co na nej Šklary sų tam niżej*.

Szklarski Dił, łem. *Šklarskyj D'iu* – góra; Szklary (MWKD), **Szkalarskyj Dił** (SENT 23), **Sklarskyj Diw** (ZS II 68); góra leżąca na granicy

gruntów należących do wsi Szklary i Daliowa. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dział.

Szklarskie Potoki, gw. *Šklarskie Potoki* – potoki; Szklary (BT); potoki wypływające z gruntów należących do miejscowości Szklary: 1. *to tam ot Kamjonki | to dawnej do Šklar naležaŭo* 2. *tam s tyju mŭvili Šklarskie Potoki | to na terehe Šklar byuo*.

Szklarski Potok: **Szklarski Potok**, gw. *Šklarski Potok* – potok; Daliowa, Posada Jaśliśka (BT), **Szklary Bach** (1851 MKG-Dal); potok długości 1,6 km; potok, który miał źródło na gruntach należących do wsi Szklary: 1. *ot Šklar | bo stamtond vypuyvou 2. ŭn puyniu tam ŭt Šklar*. Por. Chyżny.

Szklary Bach, zob. **Szklarski Potok**.

Szkolne, gw. *Školne* – pole; Jaśliśka (BT); niewielkie działki należące do gminy, z których mogli korzystać nauczyciele miejscowej szkoły; forma deputatu, dodatkowego wynagrodzenia dla nauczycieli: 1. *Školne to mjeli naučycele | kierovník škouy i tag dalej | to byuy deputaty | jag by to obecne nazvac 2. na Školnym naučycele mjeli sfoje žauki | sažili tam ružne važyva*.

Szkółki, gw. *Škŭki* – uprawy leśne; Królik Polski i Wołoski (BT); ogrodzone miejsce w lesie, gdzie znajdowały się uprawy leśne; szkółki: 1. *tam byuy škŭki na ščyće | na samy gŭže 2. na gŭže tam nadlešnictfo ogrožiuo kavu lasu i zaŭžyuo škŭki*;

por. *szkółka* ‘teren, na którym hoduje się sadzonki drzew i krzewów w celu późniejszego przesadzenia ich na miejsce właściwej plantacji’ [SJP Dor.], por. *szkółka* ‘wydzielony teren, na którym hodowane są z siewek i sadzonek młode drzewka i krzewy, stanowiące m.in. materiał do zalesienia’ [SWJP 1093].

Szoltistwo, zob. **Soltystwo**.

Sztyfuriwnia: **Sztyfuriwnia**, gw. *Štyfuřivnia* – część wsi; Lipowiec (BT), **Sztyfurównia** (MWKR), **Stefuruwnie** (1747 LL); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Stefura*: 1. *nazyvaŭ še Štyfura | xeĭ | tam na gurnym | na šrotku L'ipofca*.

Sztyfurównia, zob. **Sztyfuriwnia**.

Szubiakównia – część wsi; Wola Niżna (JWK); nazwa utworzona od nazwiska *Szubiak* – od *szuba* ‘wierzchnie okrycie podbite futrem’ [Rymut II 557].

Szymkiw Łazok, zob. **Szymków Łaz**.

Szymków Łaz: **Szymków Łaz**, gw. *Šymkŭv Ŭaz* – pole; Daliowa (BT), **Szymkiw Łazok**, łem. *Šymkiv Ŭazok* (BT), **Łaz Szymkił** (SENT 15); pole (niewielki łaz) należące do gospodarza o imieniu *Szymon*: 1. *Šymkŭv Ŭaz bŭ ŭn tam mjoŭ pole na tym Ŭaže i to byuo čyškje | otkunt pušažiu | to čša byuo nŭcovaž na polu tam f tym leše | i pilnovaž | i tag heruž*

ny upilnovu; 2. byu Šymkiv Ūazok | Šymka Šymka spod lasu | to značy ten ūazog byu tu zaraz jag Oštšeš | zara za Oštšešem. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Szymylak – pole; Darów (JWK); nazwa prawdopodobnie utworzona od nazwiska Szmyla.

Szypacka Studzienka, gw. Šypacka Stužyjnka – źródło; Posada Jaślińska (BT); źródło znajdujące się na polu, którego właścicielem był Szypak: 1. bo byu na polu Šypaka | Šypak to byu kravjez v Jašliskax | on byu ze Šklar || to byu jego tam pole | Šypag vyjxeu du Ameryki 2. no bo žrudo byu na Šypakovym 2. Šypak to byu v Jašliskax mišž nad mišče | co šyu | ale alkoxol go niščy || jaki to byu kravjec.

Szypacki Łozyk, gw. Šypacki Ūozyk – pola; Posada Jaślińska (BT); niewielki łaz należący do Szypaka: 1. Šypacki Ūozyk tu jez v Javorniku | to ot krafca Šypaka z Jašlisk | Šypacki Ūozyk | tam studňa Šypacka jez vyryxtuvano du žišu || cudovno voda tam je 2. bo to Šypaka byu tego krafca z Jašlisk. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Szyroka Wuka, zob. Szeroka Łąka.

Szyroki, zob. Szeroki Potok.

Ścieżka przez Tarnie, gw. Ścyška pšys Torńe – ścieżka; Królik Polski i Wołoski (BT); ścieżka prowadząca przez zarośla tarniny: 1. Pšes Torńe śčeška byu s Krułika do Lubatovy tutaj pšes torńe | nazyvali Pšes Torńe | na vysokości domu ludovego obecneho 2. šya pšes torńe tam v ğire | teruš Pytlůfka nazyvajum;

por. ścieżka ‘wąski pas ziemi wydeptany lub specjalnie wytyczony i ubity dla pieszych (np. w ogrodach, parkach); wąska droga, dróżka’ [SJP Dor.]; ścieżka ‘wąski pas ziemi wydeptany przez ludzi lub zwierzęta albo specjalnie wytyczony i ubity dla pieszych (np. w parkach); wąska droga, dróżka’ [SJP Szym. III 441].

Śliwiacki Wygon, gw. Ślívjacki Vyĝun – droga; Królik Polski i Wołoski (BT); droga polna biegnąca koło gruntów należących do gospodarza o nazwisku Śliwa: Ślívjacki Vyĝun se nazyvu | bu tam miyškuu Śliva i miayu sfoje pole | i kouo jego pola šya druga f pole i nazyvali Ślívjacki Vyĝun.

Śmietanilka, zob. Śmietanówka (pole).

Śmietanówka:

– domostwo; **Śmietanówka**, gw. Śmijtanůfka – Wola Niżna (BT); domostwo należące do gospodarza o nazwisku Śmietana: 1. tu jak Pozorski miyško | Śmijtanůfka || Śmijtana byu z Zyndranovy | Śmijtana se nazyvau 3. Śmijtanůfka že sum ješče te čšy domy co byli te M'ixaliki i tam byli te Śmijtany.

– pole; **Śmietanówka, Śmietanilka**, łem. *Śmjetaniŭka* – Wola Niżna (BT); pole należące do gospodarza o nazwisku *Śmietana*: *Śmjetaniŭka to my nazywali pole | bŭ takje pole mjaŭ Śmjetana nazviskjem || na Śmjetaniŭku pidymy | tag mi muvili xŭpocy | paść kroyy*.

Średni, zob. **Średni Potok (II)**.

Średnia Góra: Średnia Góra, gw. *Średña Gŭra* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); **Średnie** (ZS II 66, MWKR); góra średnia pod względem wielkości: 1. *no bo tak Średni Potog i Średña Gura | i ta Średña Gura sxożi puźnej do Zadnego Potoka || tu ode fši jez maŭo | puźni jez vjynkša to Średña | a tamta nastympno to jez duża | ny? 2. za Ba-nem byŭa Średña Gura | to byŭa mjenzy guraŭi 3. byŭy dvje Średnie Gŭry | bo Średña Gura byŭa tu v gurnym końcu i tam na dole || ży mjynzy guraŭi średnia byŭa*;

por. *średni* ‘znajdujący się pośrodku między małym i dużym; pośredni pod względem miary, objętości, ilości, siły, wielkości itp.’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. III 454.

Średnia Łąka, gw. *Średña Ŭŭnka* – łąka; Królik Polski i Wołoski (BT); łąka średnia pod względem wielkości: *Średña Ŭŭnka to byŭa mnejša i za to nazywa Średña Ŭŭnka || na tyx ŭŭnkax to niz ne upravjali jeno vykašali || to byŭo tak | Średña Ŭŭnka i Vjelka Ŭŭnka*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Średnia Góra.

Średnie, zob. **Średni Potok (II), Średnia Góra**.

Średnie Pola – pola; Królik Polski i Wołoski (UNM II 82); por. *średni* ‘znajdujący się pośrodku między małym i dużym; pośredni pod względem miary, objętości, ilości, siły, wielkości itp.’ [SJP Dor.]; podobnie SJP Szym. III 454.

Średni Koniec – część wsi: I. **Średni Koniec**, gw. *Średni Kŭnec* – Posada Jaśliśka (BT); II. **Średni Koniec**, gw. *Średni Kŭnec* – Królik Polski i Wołoski (BT): środkowa część wsi: 1. *Średni Kŭnec tu jez jag Maĭdoš || Średni Końiec bo fšrotku vjŭoski | to Średni Końiec 2. to byŭ tu na šrotkovej čyści* (Posada Jaśliśka). Zob. Dolny Koniec, Niżni Koniec, Wyżni Koniec.

Średni Potok – potok: I. **Średni Potok**, gw. *Średni Potok* – Posada Jaśliśka (BT); p.d. Jagusztyny; potok średni pod względem wielkości; potok leżący pośrodku innych potoków: 1. *som čšy potoki | Średni Poto ·Gŭemboki i Zadña Jaguštyna | to jez barzej zakšačone || Średni Potok tyn to jes taki zvykuy puťuček | co ta voda śceka || tyn to juž jez gŭymbšy | to juž voda dobže s pul śceka do nego 2. bŭ jes Potok Pšedni a potym dałi jes Potok Średni a puźni tam dałi juš puť pułańskŭm grańicŭm potog ŭstatni || juš še kŭńčŭm potoki*; II. **Średni Potok**, gw. *Średni Potok* – Królik Polski i Wołoski

(BT), **Średni** (AM-KPiKW 4), **Średnie** (1851 MKG-KP), **Sridnie** (1849–54 HE III 74), **Srednie** (1851 ZDDK), **Potok Średni** (1752–1753 LKW), l.d. Rudawy; potok płynący obok wzniesienia o nazwie *Średnia Góra*; nazwa może odnosić się również do strumienia średniego pod względem wielkości: 1. *to jes tutaj bliży | p̄jyršy jes średni | taki sam jag i tamten zadni | tyš tak čuŕnie || a za Średnim je ·Zadni Potok | ja bym pov̄ježũ žy jes troxe delikatnejšy | bo tamtyn jez guympšy i v ogule* 2. *to ze strony fsxodnej || za to byu Średni Potog | bo to byu p̄jyršy potok | p̄jyršy potog ot pola | co luže po prostu te pola m̄jełi || to byu Średni Potok.*

Średni Werch, zob. **Średni Wierch**.

Średni Wierch – góra: I. **Średni Wierch** – góra; Lipowiec, Zyndranowa (UNMI 73, MTP 1, SMMT), **Średni Werch** (SMSW), II. **Seredni Werch** – Tylawa (ZS II 77); III. **Seredni Werch** – Barwinek, **Seredni Wirch** (ZS II 77); nazwa może odnosić się do góry średniej pod względem wielkości w porównaniu do wzniesień znajdujących się w sąsiedztwie; może również oznaczać wierzch leżący pośrodku innych gór;

por. łem. *serednij* ‘średkowy’ [Rieger 1995: 116], bojk. *serednyj* ‘średni’ [NGB 117], bojk. *serednyj* ‘średkowy’ [NGB 123]; *środkowy* ‘znajdujący się pośrodku między małym i dużym; pośredni pod względem miary, objętości, ilości, siły, wielkości itp.’ [SJP Dor.], łem. *werch* ‘góra, szczyt góry’ [Rieger 1995: 139]; ukr. *serednyj* ‘średni, środkowy’ [NGB 123, NGH 155].

Środek, gw. *Środek* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); środkowa część wsi.

Śródpoła – pole; Posada Jaślińska (MWKD); pola leżące pośrodku innych pól.

Świata Studnia, zob. **Świeta Studzienka**.

Świeta Studzienka: **Świeta Studzienka**, gw. *Šf̄iynto Stuz̄yňka* – źródło; Daliowa (BT); **Świata Studnia** (SENT 24); ten sam obiekt, co **Świeta Woda**: *Šf̄iynto Stuz̄yňka že byuy tam zav̄iešone vota | to značy ružańce nie ružańce takje čoš || śladu po tym nie ma.* Por. **Świeta Woda**.

Świeta Woda:

– źródło; **Świeta Woda**, gw. *Šf̄iynto Voda* – Daliowa (BT); źródło na górze Piotruś, znajdujące się w miejscu, gdzie – według przekazów ustnych – przez pewien czas przebywał święty Jan z Dukli: 1. *Šf̄ienta Voda jes· tež na P'iotrušu | že tam šf̄ienty Jan pšebyvau | no tam f tej xf̄ili kaplička jes || tam že Šf̄ienta Voda byuy boruvniki | borufka rosua | pšy šf̄ierku borufka mogua rosnoć || puźnej jak še bug žučiu | iva | v̄jadowo te p̄jońerskie bzoza iva buk | borufka vyġineua* 2. *Šf̄iynto Voda tam že tyn Jan byu | to byua stuz̄yňka tako | žy dovniġ cymbry to byuy*

dryvňiane | vygnŕiŕo ťrodek | ťkopyvalŕi || i tam byŕy ruŕańce | vŕŕaŕy || luŕe ģak tam pŕyxoŕiŕi | to z ŕeva kore vykravaŕi | kŕyŕe | ruŕańce vŕŕaŕy po tyx ťynģax;

– strumień; **Święta Woda** – Daliowa (IPG); potok długości 1,1 km; miano od źródła (Święta Woda), z którego strumień bierze początek.

Świnne: **Świnne**, gw. *Ŧfi-ne* – polana; Tylawa (BT), **Swicznyj** (ZS II 71), **Polana Swinne** (SMMT); nazwa prawdopodobnie pochodzi od ukr. *swydneyj* ‘świeży, surowy’, może odnosić się do ‘łanu świeżo wziętego pod uprawę roli’ [por. ZS II 71]. Miano może być też motywowane nazwą rośliny, por. ukr. *swyd* ‘świdwa, dereń’ (*Cornus sanguinea*) [ZS II 71, NGB 44], por. także *Ŧwida* ‘wilgoć’ [NGB 44]: *Ŧfi-ne a s ģego to Ŧfi-ne pŕfŕaŕo to ŕy pańiŕntŕm | tam byŕa ŕŕŕka i tam kŕŕiŕi | na tym Ŧfi-nym my Ŧano kŕŕiŕi ŕarŕs pŕ fruńce | to takŕym ŕyŕŕynģŕym byŕam.*

Świczny – potok; **Świczny** – Tylawa (IPG, HE XV 146), **Potok Świczny** (SMMT, ESHP); potok długości 1,2 km, l.d. Jasiołki [ESHP]; nazwa pochodzi od pól o nazwie *Świnne*, przez które struga przepływa. Zob. Świnne.

Taba, zob. **Tabor**.

Tabor: **Tabor**, gw. *Tabor* – rzeka; Królik Polski i Wołoski (BT, MWKR, ESHP), **Taba** (ZS 74), 1892 **Taba al. Tabor**, **Morawa i Murawa**; 1849–54 **Tabur**; 1786–88 circa fluvium **Taba** (ESHP); niewielka rzeka o długości 29,93 km płynąca przez Królik Polski, Deszno, Rymanów, wpada do Wisłoka na wysokości wsi Iskrzynia. W górnym biegu rzeka nazywana jest Tabor, a w dolnym Morwawa. Według Eugeniusza Kucharskiego miano Tabor pochodzi od alańskiego rzeczownika *taba* ‘jasło, panew’ [Kucharski 1938: 8], ale jest to mało prawdopodobne, ponieważ nazwa ta pojawiła się w dokumentach pochodzących z końca XVIII w. Adam Fastnacht z kolei wiąże etymologię tej rzeki z powstaniem w II połowie XIX w. obok Rymanowa drogi krzyżowej na wzgórzu Kalwaria [Fastnacht 2007: 129; Krukar 2014: 211]. Według informatorów nazwa Tabor prawdopodobnie pochodzi od wozów, które dawniej jeździły korytem rzeki: *bŕ dovno drŕga Ŧaŕa inaģy | ŕe Ŧa ģŕŕm ģak tarŕz iŕe | tylko Ŧŕysko ģyxaŕo ŕyģŕm | douem || Ŧŕysģie vozy tabory ģyxaŕy v ģŕe ŕyģi i pevńe za to nazvalŕi ģŕm Tabor;*

por. *tabor* 1. ‘zespół środków transportowych wiozących za wojskiem zaopatrzenie: żywność, furaz, amunicję itp.’ 2. ‘liczna grupa ludzi wędrujących wspólnie lub zgromadzonych na jakimś postoju; obóz, obozowisko’ [SJP Dor.]; podobnie SE Boryś 624. Por. Leculka, Morbach, Morwawa.

Tabur, zob. **Tabor**.

Tachliwka, zob. **Tiahlówka**.

Tama: **Tama**, gw. *Tama* – niewielka zaporą na rzece; Moszczaniec (BT), **Na Tamie**, gw. *Na Tamje* (BT); por. ap. *tama* ‘zapora wodna wznoszona przy regulacji rzeki’ (SJP PWN); wał przegradzający dolinę rzeki, zbudowany z piasku, kamieni lub betonu, służący spiętrzeniu wody (WSJP).

Targowica, gw. *Targůvica* – część wsi; Jaślika (BT); miejsce, gdzie dawniej znajdował się plac targowy: 1. *Targůvica to takje targůvisko dovnó byuo | Půd Mjastym | fsyskym xandlůvali* 2. *tam dovnó xandlovali | vjyncy Žyži | a po vojne pamjyntom i dũžynki tam robiłi* 3. *Targůvica byuo půd mjastym | že mlyčarňa tu Targůvica || tam se ny odbyvauly targi yno nazva byuo tako | volny taki opšar byu | to tam po vyzvoleńu festyny robli ooo | bũ mjeli takje vjyncy mjejsca || Targůvica byuo ů· drůgi dũ žyki na pravo | tam dũ zakũ·nic || nũ a pužni ješče pu levyi strůne | toto nazvajuũ Kamińce | tyš takje grũmackje i tyž byuo na festyny || i tu zajmůvali i tu;*

por. *targowica* ‘miejsce, plac, gdzie odbywają się targi, zwłaszcza targi bydła; targowisko’ [SJP Dor.]; identycznie SJP Szym. III 481.

Tarnie:

– zarośla; **Tarnie**, gw. *Tornje* – Posada Jaślika (BT); grunty, na których znajdowały się zarośla tarniny: 1. *nũ bũ tornje roszy || ta do torni my krovy gnałi* 2. *nat pašekũm tornje | tornje sũm | tornje | taki pas torni jaž dũ lasu || ja· kto vyžje na šcyty | na tũm gũre | i dũ lasu jaš xet to same tornje;*

– pole: **Tornie** – Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); pola, na których rosła tarnina;

por. *tarnina* ‘Prunus spinosa, drzewo z rodziny różowatych (Rosaceae), mające wysokość od 1 do 3 m, cierniste, o białych kwiatach rozwijających się przed liśćmi; znane w Europie, Płn. Afryce i Azji, rośnie dziko przy drogach, na brzegach lasów itp.; także zarośla tych krzewów; cierń, tarnka cieniowa, tarka, tarń’ [SJP Dor.].

Tarnie Pańskie – zarośla; Posada Jaślika (UNM II 21); grunty należące do pana (dworu), na których rosła tarnina.

Terescjansky, zob. **Potok Tereściański**.

Tereścianka, zob. **Potok Tereściański**.

Tereścianki, gw. *Terešćanĵki* – przysiółek; Zawadka Rymanowska (BT); nazwa od strumienia o nazwie *Tereściański*, *Tereścianka*: *Terešćanĵki byu taki pšyšũuek tam na końcu vjóski | i može o ·tego pofstaũa nazva || na ten pšyšũueg muvili teš Terešćanĵki*. Zob. **Potok Tereściański**.

Tereściański, zob. **Potok Tereściański**.

Ternianki – pole; Zydranowa (1747 LL); prawdopodobnie pole, na którym rosła tarnina;

por. śliwa tarnina, tarnina, tarka (*Prunus spinosa* L.).

Tiahłówka: Tiahłówka – część wsi; Wola Wyzna (MWKR), **Tachliwka** (ZS II 74); nazwa prawdopodobnie utworzona od nazwiska **Tiahl*, *Tach* – od imienia na *Ta-*, typu *Tadeusz*, *Tatumir*: Tachaczyk, Tachuk, Tacholak [Rymut II 592].

Tokarnia, gw. *Tũkarńa* – góra; Lipowiec (BT, 1884 SG V 290, *Tokarnię czyli Horbki* 1882 SG III 869, 1869–1877 E); nazwa prawdopodobnie pochodzi od ap. *tokowisko* 1. ‘miejsce, gdzie odbywają się toki cietrzewi, głuszców’; 2. reg. ‘klepisko; ubita, udeptana ziemia’ [SJP Dor.]. Od *tokowiska* wywodził ją również Zdzisław Stieber [por. ZS I 52];

por. także bojk. *tik*, *toku* ‘klepisko, tok’ [NGB 64], *tok* daw. ‘cieczenie, płynięcie; ruch’, ‘klepisko (w stodołę)’, stp. od XIV w. ‘naczynie na płyny, beczka’, dial. także ‘koryto, żłób’, ‘kłoda z wydrążeniem na sypkie rzeczy’. Ogólnosłow.: cz. *tok* ‘płynięcie; tok, przebieg, bieg, strumień’, scs. *tokъ* ‘gumno’. Ps. **tokъ* ‘cieczenie, płynięcie; bieg czegoś, przebieg’, ‘to, co umożliwia cieczenie (np. koryto) [SE Boryś 637]. Por. Lipowska B.

Trakt Węgierski – droga; Czeremcha, Lipowiec, Jaśliska (BT, 1752–1753 LKW); dawny trakt handlowy wiodący z północy Polski m.in. przez Jaśliska, Lipowiec, Czeremchę, doliną potoku Laborec, przez Humenne, Koszyce, Miskolc na Węgry. Duże znaczenie miał w XVI w. dla handlarzy winem, przez co przyczynił się do rozwoju Jaślisk, które były pierwszym miastem leżącym na trasie po stronie polskiej [Bata 2014: 169–170]: *drůga | tyn trak· to byųo čšex družńikůf || jedyń z Ľašl'izg mjouů dũ grańicy jedyń z Ľašl'izg mjouů dũ Tylavy | a jedyń s Krůľ'ika tu | ale s Krůľ'ika juž byų ůd Rymanova | tamtyn mjouů ůtćinek tu dũ Dalovy | a tu z Ľašl'isk to byųo Tylavy i tu || nũ i tu napsũd byų stary družńig | a pužńi objũũ jęgo syn | Puxal'iki še nazyval'i | a pšyđumek | nazyval'i Gouki ix || družńig mjouů čapke čekan | xer· byų ůipata i pevńe kilov i ůžeųek | i mjouů nažyńža tački kilov ůopate | i tako tyn | Ľak še nazyvaųo | kũų žylazny | Ľag ůńi nazyval'i | i mjouů kouęg želazny i na nym ůkrũųgųo tabl'ička || Ľak šet dũ pracy | to tam že robĩũũ | rĩv broų čy co | mogųo być tag | že žež za svojũm pučšebũm mušũũ puĩšć | a kontrola pšyđexaųa | ůi ma go f pracy | a Ľak toto stoųo | tu pracuje | yno f tyĩ xfi'li go ůi ma || nũ i prũvažũũ kšqške pracy || bũ byųy kilũmetry i paxouki co sto metrũv ooo | nũ i dũkũadńe písũũ na tym o·ćĩņku takĩe i takĩe prace | brańe rovu čy zasypyvane žur čy co | co kavaųeg Ľag jęz drůga | takĩ šerokości to mjaųo do pola takĩ zaskok | i tod byų skũad na kamĩeńe | žyby drůga byųa prosto || a rĩf to juž byų do pola vysuńynty i tam skũat s kamĩañami || i ůń že Ľako žura vypadųa juž mjouů kamĩeńe na mĩejscu || Ľag byųa juš tako Ľak čũpečka | a jęšće na čym pũlygaųo napravĩañe žur | terũž ůerũs tyš sũm žury | ta o smũũũfkũm | do tego pĩosečku i zaleje || nũ*

a družník tag robjũu | ĩag mjou žurke | to ũn mušũu tũm šcane vyrobĩc | tag ĩag rũndel | ũt kraju | žyby ũy sxožíu puytko | yno guymbokož od razu še robiũo ĩednakovũm i dũ spodu | i nakũũt kamjẽni i ftedy troxe gliny | ubjũu | bũ ĩak takjẽ byũo puytko | to še vysuvaũo toto o || ĩag mjou tag ĩag rũndel i toto ubjũu | to byũo šcišnynte | s tũm pũvješxnũm razem ũnčyũo še | ale ũy vysuvaũo || tag ĩag byũo napravjũne | to ĩuš čšymaũo zafše | i druža na Lipofcu byũa | co ĩag mũvũm | ĩajo mũk tulaž ooo || i na Čyrymše | ĩag ješče luže kũsilĩ šano | ĩag ĩuš še nazyvaua Čeremxa | to tag ĩak podũoga tako rũvnuško druža byũa | tako oxoxo | nũ || pũžũndeg byũ na druže ũy tag ĩag žĩs | xož ũy byũo spšyntu mexaĩičnego || naved mandad zapuacũu | ĩag jexũu xũop | ĩag jes xag v uaiũcuxu | ĩag mu še vlũg za vozym | xag mũ· kamyg vydžež i družnig mjou pravo manda· dač | taki byũ pũžũndek.

Trubeliwka – część wsi; Tylawa (ZS II 75); nazwa utworzona od nazwiska/przezwiśka *Trubiej, Trubala, Trubil, Trubiło*, to z kolei od *trąba, trąbić* [Rymut II 616].

Trytia Łuka – łąka; Darów (SENT 15); łąka trzecia. Zob. Pierwsza Łuka, Druha Łuka.

Trzcianka, zob. **Potok Tereściański**.

Trześniów Potok, gw. *Čšešũf Potok* – potok; Posada Jaśliska (BT); potok, którego brzegi porastały czereśnie dzikie, w gwarze mieszkańców Jaślisk i Posady Jaśliskiej *trześnie*: 1. *f tym Čšešũvym potoku jẽz urozajĩ na čerešne | same še sazũm same še rozũm* 2. *čerešne tam byũy*;

por. gw. *trześnia* – czereśnia dzika (*Cerasus avium*); por. *czereśnia* ‘trześnia’ [NGB 43], por. gw. *trześnia* ‘czereśnia dzika (*Cerasus avium*)’ [EPWN].

Trzy Purolki, gw. *Čšy Purolki* – pola; Zawadka Rymanowska (BT); grunty, na których znajdowały się trzy pola o podobnej powierzchni – półrolki (nazwa powstała na skutek uproszczenia wymowy): 1. *Čšy Purolki to byũy čšy pasy pola | jeden druĩi čšeĩi | terũz ĩuž zarũšnynte | za ũemkuv byũo ũżyvane || pravdopodobne dobre byũo to pole | Čšy Purolki nazyvali* 2. *bũ byũy ũadne kavouki pũl | čšy | i za to Čšy Purolki nazvali | Purolka to kavaũek pola || ĩo mũm purolek | ty moš purolek | i nastympny tyž mo purolek || to byũy takjẽ pũ xektaže pola*;

por. *półrolka* ‘miara gruntu’ [MŁ 25], por. nazwę *Rolo* ‘określony obszar ziemi o umownej wielkości w różnych terenach’ [Lubaś 1964: 128].

Tureczkowa Kamarka, gw. *Turečkovo Kamorka* – pole; Jaśliska (BT); pola leżące na górze *Kamarka*, których właścicielem był gospodarz o przyzwisku *Tureczek*: 1. *Turečkova Kamorka to Turka tego Gžegorčyka* 2. *ũn*

še písũu Gžegorčyg | ale mŭvíli na négo Tureček | i pole na Kamorce to tag nazyváli | Turečkova Kamorka.

Tylawski Dział: **Tylawski Dział**, **Tylawskij Dił**, gw. *Tylafski Żaŭ*, łem. *Tylavskij D'iu* – góra; Zyndranowa, Tylawa (BT), **Tyliński Dił** (SENT 7); góra dzieląca Zyndranową i Tylawę: *Tylafskij D'iu no to tu ot strony Tylavy | Tylafski Żaŭ || coś co grańičy dvě mjiejscowości*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dił.

Tylawskij Dił, zob. **Tylawski Dział**.

Tylichowa Studzienka, gw. *Tylíxova Stužyňka* – źródło; Daliowa (BT); źródło znajdujące się na polu gospodarza o nazwisku *Tylich*: 1. *od vŭaścícěla Tylíx* 2. *tam za Obŭazem mŭiaŭ Tylíx pole to mŭvíli Tylíxova Stužyňka*.

Tyliński Dił, zob. **Tylawski Dział**.

Ubicz, zob. **Ubocz**.

Ubocz – zboczne góry: I. **Ubocz**, gw. *Uboč* – Królik Polski i Wołoski (BT), **Ubocze** (MWKD); II. **Ubocz**, gw. *Uboč* – Zawadka Rymanowska (BT); III. **Ubocz** – Wola Niżna (BT, MWKR, 1839 SM); IV. **Ubocz** – Daliowa (BT); V. **Ibocz**, gw. *Iboč* – Wola Niżna (BT); VI. **Ubicz**, gw. *Ubič* – Daliowa (BT); VII. **Obycz** – Daliowa (1851 MKG-Dal); zboczne góry: 1. *bo įes tyn bžek taki | Uboč | no tag zostaŭ | no to od žecka tyš paŭjentom įa ·krovy žyšmy tyš tam pašli | na Ubož mŭvíli* 2. *to įez įedna strona góry | Ubocz* (Królik Polski i Wołoski); 3. *Ubož dlatego že takje skošne | taki bžyg byŭ i Ubož nazyváli* (Daliowa); 4. *Iboč tota gŭra | Iboč po rusku to taki bžy ·gŭry* 2. *Iboč to įes tam v gŭže | taki dość strŭmy bo ·gŭry* (Wola Niżna);

por. łem. *ubocz* ‘pochyłość, zboczne góry’, *ubocz* ‘1. ‘ustronie’, 2. stok, pochyłość’ [NGH 43], por. łem. *ybicz* ‘zboczne, stromizna’ [JH 231]; por. *ubicz* ‘bok góry’, ‘zboczne’ [ZS II 76]; *ubocz* (łem. i bojk. *ubicz*) ‘zboczne, stok góry’ [NWDS 172]; *ubocz* ‘zboczne, pochyłość’ [MŁ 15]; *ubicz* ‘stok góry’ [Rieger 1995: 136].

Ubocze, zob. **Ubocz**.

U Dobrej, gw. *U Dobrej* – domostwo; Jaśliśka (BT); zabudowania należące do mieszkanki Jaśliśk o przezwisku Dobra: 1. *U Dobrej tu že tyn dŭm | to byŭa Dobra | įešče įe ·studńa || U Dobrej nayváli* 2. *Žyduńka byŭa Dobro | to byŭo pšezvisko* 3. *Žyduńka tako Dobro byŭa | tam studńa byŭa i buźnica ix* 4. *Dobro sklepig mŭiaŭa | to byŭ taki sklepik fšyisko tam byŭo*.

Uhlarka – las; Barwinek (SMMT *Uchlarka*); prawdopodobnie miejsce, gdzie wypalano węgiel drzewny;

por. łem. *uhel* ‘węgiel’ [Rieger 1995: 136]; *węgiel* ‘uhol’ [MŁ 24], ukr. *wuhljarka* ‘miejsce, gdzie się wypala węgiel’ [NGH 160].

U Jana, gw. *U Ĺana* – kapliczka; Daliowa (BT); miejsce na szczycie góry, gdzie znajduje się kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena: 1. *tam ĩes kaplička ŃfĹyntego Ĺana* 2. *Bũ tam ĩak Ńe ĩže tũm Starũm Drũgũm | tu ĩag Bukofčyg ĩjyŃsko | to na gũže ĩe kaplička ŃfĹyntego Ĺana || dovnno ĩak provaŃil'i byduo na targ do Rymanova | to mĩvil'i | Ńy ĩag ũprovaŃũũ krove čy kũna fkoũo kaplički | to potym vjyncyjĩ piĩnynzy vžũũ | Ńy byduo byuo pĩyrŃo klasa.*

ulica Dalejowska, zob. **Dalowska Ulica**.

ulica Daliowska, zob. **Dalowska Ulica**.

ulica Krakowska – ulica; JaŃliska (1643 AMJ); ulica biegnąca od dawnego rynku w kierunku *Krakowa*. Zob. **Dalowska Ulica**.

ulica Lwowska – ulica; JaŃliska (1747 LJ); ulica biegnąca od dawnego rynku w kierunku *Lwowa*. Zob. **ulica Wolańska**.

ulica Rozpatrz – ulica; JaŃliska (Grzesik, Traczyk 1992: 51); motywacja niejasna.

ulica Węgierska – ulica; JaŃliska (1747 LJ); ulica biegnąca od dawnego rynku w kierunku *Węgier*. Zob. opis ulicy zawarty w *Lustracji JaŃlisk*: „Z rynku prowadziła ulica Węgierska koło plebanii dwojąca się z obu stron kościoła i okrąŃająca cmentarz; domków na tej ulicy było wszystkiego dziesięć prócz plebanii, która zarówno jak i gumna i obora z drzewa była wybudowaną” (1747 LJ).

ulica Wolańska – ulica; JaŃliska (1747 LJ); ulica biegnąca od dawnego rynku w kierunku *Woli*. Zob. opis ulicy zawarty w *Lustracji JaŃlisk*: „Przy ulicy Wolańskiej stało szeŃć domków, a za nią bywała z dawnych czasów brama nazywająca się Wolańska, której dzisiaj Ńadnych Ńladów nie masz” (1747 LJ).

Urbaników Potok, gw. *Urbaĩnikũf Potok* – potok; Królik Polski i Wołoski (BT); potok leŃący poŃrodku gruntów naleŃących do gospodarza o nazwisku *Urbanik*: 1. *Urbaĩnikũf Potok tu nazywaĩ | Urbaĩniki ĩjeli s tyĩ strũny pole i s tyĩ | i dlatego Ńe nazywaũo Urbaĩnikũf Potok* 2. *Urbaĩnig ĩjũũ polakou potoka i tag nazwaĩ Urbaĩnikũf Potok.*

Vapienny, zob. **Wapenna**.

Vapienny potok, zob. **Wapielnik**.

Vapienny Visloczek, zob. **Wapielnik**.

Visloczek wapienny, zob. **Wapielnik**.

Wadernik: **Wadernik**, gw. *Vadernik* – potok; Tylawa (BT, MWKD, MTP 1, HE XV 150, 1889 SM 1, 1869–1877 E), **Wydrnik** (1895 SG XIV 78), **Wydernik**, **Widernik** (1885 SG VI 781); potok, w którym Ńyły wydry:

Vaderńik tam nazywałi v Gurnym Końcu | taki potčeg iže i tam nazywałi Vaderńik.

Według Zdzisława Stiebera zmiana grupy wy na wa zdarza się czasem w gwarach Lemków [ZS II 76].

Wadiacki Czopok: Wadiacki Czopok – góra; Szklary (MWKR), **Ciopok Wadiackij** (SENT 7); góra w kształcie stożka; nazwa od pól, których właścicielem był gospodarz o nazwisku *Wadiak*. Zob. Wadiacki Werszok.

Wadiacki Werszok: Wadiacki Werszok – góra; Szklary (MWKR), **Wadiackij Wyrzok** (SENT 24), **Wadiackij Wyrzok** (ZS II 76); szczyt góry, pola na wierzchołku góry należące do gospodarza o nazwisku *Wadiak*.

Wadiackij Wyrzok, zob. **Wadiacki Werszok**.

Wajtostwo, zob. **Wójtostwo**.

Walowa Górka, gw. *Valova Gúrka* – góra; Jaślika (BT); niewielkie wzniesienie, obok którego mieszkał mężczyzna o imieniu *Walenty*, zdr. *Walo*, *Walek*: 1. *tam iakiši taki xub mješkaŭ pod gurkom | samotny | vidočne taki iak stary kawaler | coš takjego | Valo || to on vjem | že Valko čy iag na imje mjaŭ* 2. *Valova Gurka | mŭvili | žy pšudy tam byŭ dŭm | žy iakiši guuxy mŭjškŭ | bŭ oičez ŭpŭviadiŭ | jo tego ny pamŭyntŭm | aňi tam śladu ņiakiego ņi ma || bŭ tam mŭg Valeg mŭjškać | a pŭd gŭrkŭm totŭm byŭ nŭ i s tego.*

Wanderiak, zob. **Wandyriak** (góra).

Wandyriak:

– pola; **Wandyriak** – Darów, Surowica (MWKR, SENT 24); miejsce, w którym przebiega granica Darowa i Surowicy [Krukar 2012: 281]; prawdopodobnie nazwa o charakterze dzierżawczym, być może utworzona od nazwiska **Wandyriak* albo imienia **Vandrus* (por. nazwiska, np. *Moriak*, *Krajniak*, *Kopylczak*, *Hryceniak*; por. nazwę części osiedla *Vandrus*’i *uka*, wymienianą przez Jarosława Rudnickiego) [NGB 138], por. także nazwisko *Wander* od ap. *wander* ‘łazęga’, też niem. n.os. *Wander*: *Wanderka*, *Wanderowicz*, *Wanderski*, *Wandery* [Rymut II 652];

– droga; **Wandyriak** – Darów, Surowica (MWKR, SENT 24); miano od pól biegnących przez pola o nazwie Wandyriak;

– góra; **Wanderiak** – Darów, Surowica (AM-SDM 7); nazwa od pól znajdujących się na zboczu góry, których właścicielem był Wandyriak;

– las; **Wanderiak** – Darów, Surowica (AM-SDM 7); nazwa od pól znajdujących się na zboczu góry, których właścicielem był Wandyriak.

Wapelnik, zob. **Wapielnik**.

Wapena, zob. **Wapenna**.

Wapenna: **Wapenna** – potok; Darów (NWDS 174, 1869–1877 E, 1852 ZDDDar), **Wapena** (NWDS 174), **Wapenna Bach** (1852 MKG-D); nazwa pochodzi od wapienistego podłoża (otoczenia) potoku [NWDS 174].

Wapenna Bach, zob. **Wapenna**.

Wapielnik: **Wapielnik** – potok; Polany Surowiczne (MWKR), **Wapielnik** (SENT 24), **Wapienny Potok** – *ab torrente Wapienny potok* (1518 AB XIX 685), **Wapienny potok**, **Wisłoczek Wapienny**, **Wapienny Wisłoczek** (1518 SH-G III 216); nazwa pochodzi od wapienistego podłoża (otoczenia) potoku. Por. informację zawartą w *Słowniku historyczno-geograficznym ziemi sanockiej w średniowieczu*: „rozgraniczenie między wsiami król. Besko i Odrzechowa a dobrami Wiktoryna Sienieńskiego Rymanów, Sieniawa, Głębokie, Wisłoczek i in., prowadzone m.in. rzeką Wisłok do ujścia potoku, który ludzie Sienieńskiego nazywają Wapieni potok, a ludzie król. Wisłoczek wapienny, odróżniając go od potoku Wisłoczek, nad którym położona jest wieś Wisłoczek” [SH-G III 216].

Wapiennik – pola; Polany Surowiczne (MG, 1851 MKG-PS); prawdopodobnie nazwa pochodzi od wapienia znajdującego się na użytkowanych gruntach;

por. ap. *wapień* ‘skała osadowa pochodzenia organicznego chemicznego [...] używana jako materiał budowlany, jako surowiec do wyrobu wapna’ [SJP Szym. III 656], *wapień* ‘skała osadowa, najczęściej pochodzenia organicznego, składająca się głównie z węglanu wapnia z nieznacznymi domieszkami krzemionki, glinki; mająca zastosowanie w budownictwie, przemyśle wapiennym, cementowym, chemicznym’ [SJP Dor.].

Wapienny Potok, zob. **Wapielnik**.

Wapnisko – las; Zawadka Rymanowska (MWKD); prawdopodobnie nazwa odnosi się do miejsca, gdzie wydobywano wapień.

Wapno:

– góra; **Wapno**, gw. *Vapno* – Tylawa (BT); nazwa pochodząca od wapienia znajdującego się na zboczach góry: 1. *może vapno znaleźli abo coś takje* 2. *Vapno jes prosto tu ta gura | bo tam jes taki kamień wapie ny;*

– las; **Wapno**, gw. *Vapno* – Tylawa (UNM I 70); nazwa pochodzi od nazwy góry, którą porasta las.

Warchoł Łaz – pole; (MWKR); pole (łaz) należące do gospodarza o nazwisku *Warchoł*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Wariankiwnia, zob. **Wariankównia**.

Wariankównia: **Wariankównia**, gw. *Varjankůvňa* – część wsi; Lipowiec (BT); **Wariankiwnia** (MWKD); nazwa utworzona od nazwiska *Warianka* – od łem. *warianka* ‘zupa na zakwasie z kapusty (warze)’ [Rieger 1995: 242]: 1. *Varjanki še písali*.

Wasilówki:

– pole; **Wasilówki** – Wola Niżna (UNM II 25), **Wasyliwky** (BWK); pola należące do gospodarza o imieniu *Wasył*;

– potok; **Wasilówki** – Wola Niżna (MWKR), **Wasyłówka** (1851 MKG-WN); l.d. Jasiołki; nazwa od imienia *Wasył*, por. *Wasyli*, *Wasilios* – wschodniosłowiańskie formy imienia *Basilius* (pol. Bazyli) [Bubak 1993: 53; Fros, Sowa 1982: 127].

Wasyłówka, zob. **Wasilówki**.

Watuliwka – część wsi; Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa utworzona prawdopodobnie od nazwiska *Watulak*.

Waytostwo, zob. **Wójtostwo**.

Wątrobowy Potok, gw. *Vuntrûbovy Potok* – potok; Posada Jaślińska (BT); potok płynący przez grunty gospodarza o nazwisku *Wątroba*.

Welykyj Bystryj, zob. **Wielki Bystry**.

Wengliska Pass, zob. **Węgliska**.

Werbicz: **Werbicz** – potok; Moszczaniec, Wisłok Wielki (GP, 1526 SH-G III 221), **Werbycz Wielgi** (HE III 83), **Wielki Werbycz** (UNM II 36), **Wielgi Werbycz** (SH-G III 221), **Werbicza** (1447 SH-G III 221); potok, którego brzegi porastała wierzba. Nazwa strumienia pojawiła się już w dokumencie z 1447 r., kiedy krajnik i kniaziowie wsi królewskich Odrzechowa i Szczawne, określając posiadłości królewskie w górach, wymieniają Moszczanyecz z wszystkimi wierzchowinami aż do potoków Lespedar i Werbicza. Nazwa ta wystąpiła jeszcze w tekście z 1526 r. w przywileju lokacyjnym wsi Moszczaniec, „położonej nad potokiem Moszczaniec idąc do Bieszczadu, i na wierzchowinie potoku Werbicz”, wydanym przez Mikołaja z Woli (Wolskiego), starostę sanockiego [SH-G III 221];

por. *werba* ‘wierzba’; *werbyna*, *werbina* ‘zagajnik wierzbowy’ [Rieger 1995: 138].

Werbicza, zob. **Werbicz**.

Werbki – potok; Surowica (MWKR); potok, nad którym rosły młode wierzby;

por. *werba* ‘wierzba’; *werbyna*, *werbina* ‘zagajnik wierzbowy’ [Rieger 1995: 138]; *werbena*, *wierzbina* ‘zarośla wierzbowe’ [Tichoniuk 1986: 62].

Werbycz Wielgi, zob. **Werbicz**.

Werch, zob. **Wierzch**.

Werch Beskida – góra; Czeremcha (1869–1877 E, 1839 SM); wierzch góry o nazwie *Beskid*.

Werch Buczki – góra; Zyndranowa (GP, SMMT); wierzch góry porośnięty młodymi bukami.

Werchlazy, gw. *Verxūazy* – pola; Daliowa (BT); prawdopodobnie pola (łazy) znajdujące się na wierzchu góry, *werch + lazy*: 1. *Verxūazy še tu nazyvaay | tu o · domu od Gružińskėj tam do Spalonej | co te domy som | to Verxūazy še to pole nazyvauo | uońčhe s tom gurom stykajoncom do Parkanuf* 2. *Verxūazy tam zнову jak Spalona | pše · tom Spūlūnūm to pole nazyvali Verexūazy | ale tam šali | žemniaki sažiłi | košiłi || fšysko tam nazyvali Verexūazy* 3. *Verxūazy to jez jag Obūaz | i to jes pu levyi strūne || terūz je · zalyšūne | a kjeđys to byuo fšysko ūbrūbīane | ūpsyvane || to je · z ūymkoskīego vjyšx ūazūf;*

por. łem. *werch* ‘góra (czegoś)’, ‘szczyt góry’ [Rieger 1995: 139]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Łaz.

Werchowa Put – droga; Zyndranowa (MWKD); nieutwardzona droga biegnąca wierzchem gór;

por. łem. *werch* ‘góra (czegoś)’, ‘szczyt góry’ [Rieger 1995: 139], łem. *put* ‘licha droga’ [ZS II 62]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Jaśliska Droga.

Werchowina, zob. **Wierzchowina**.

Werchowyna, zob. **Wierzchowina**.

Werch Serednianśkyj, zob. **Seredniański Wierch**.

Werchy: I. **Werchy** – Surowica (AM-SDM 7); II. **Wyrchy** – wierzchy gór; Wola Niżna (ZS II 77). Zob. **Wierzch**.

Weretiszów, zob. **Weretyszów**.

Weretysov, zob. **Weretyszów**.

Weretyzil, zob. **Weretyszów** (pole).

Weretyszów:

– góra: **Weretyszów** – Jasiel (MTP 2, SMMT 2, SMMT, 1882 SG III 869), **Weretysov** (SMSP); **Weretiszów** (1889 SM 1, 1869–1877 E, 1851 MKG-J); góra na granicy Polski i Słowacji, na zboczu góry prawdopodobnie znajdowały się grunty należące do gospodarza o nazwisku *Weretko* albo *Weretiuk*;

– pole; **Weretyszów**: I. **Weretyszów** – Jasiel (SENT 25), **Weretyzil**, **Wertyszil** (SENT 25), **Weretiszów** (1851 MKG-J); nazwa prawdopodobnie została utworzona od nazwiska właściciela gruntów **Weretyisz*, por. *Wereta*, *Weretko*, *Weretiuk*.

Werjch, zob. **Wierzch**.

Werszek – góra; Czeremcha (MWKR); zdr. od ap. *werch*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy **Wierzch**.

Werszgóra, zob. **Wierzchgóra**.

Werszki – wzgórze: I. **Werszki** – Wola Wyżna (MWKR); II. **Werszki** – Wola Niżna (MWKR); III. **Werszki** – Surowica (MWKR); łm. zdr. ap. *werch* – *werszki*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy **Wierzch**.

Wertysik – pole; Jasiel (MWKR, AM-J); dzisiaj las, dawniej prawdopodobnie pole, zdr. od *Weretyszów*, mniejszy obszar pól na wzniesieniu o nazwie *Weretyszów*.

Wertyszil, zob. **Weretyszów** (pole).

Wesołe Miasteczko, gw. *Vesouë M'istečko* – część wsi; Jaśliska (BT); część wsi, w której znajdują się budynki socjalne, a ich lokatorzy – zdaniem mieszkańców Jaślisk – prowadzą beztrudne i wesołe życie: 1. *terũz dũpĩyroy mũvĩũm | zafše co ·še tam žejje || popĩajũm i zafše vesouo* 2. *to tu na Vopje še šmjeum s tego | bũ same takje ancymony | posprovažali i vesouo ta ·majũm || budyňki im vyremontovali | tam pijaňstfa xulaňki | polĩcija non stop ies | takje rozryfkove || niž ne robĩom | a fšysko majom | i za to Vesouë M'iaštečko || na počontku iag ix sprovažili | to cyrg byu | ne byuo dĩa | žyby polĩcija ny pšyixaua.*

Węgierka – potok; Wola Wyżna (UNM II 21, IPG, ESHP, 1851 MKG-WN, 1839 SM, 1537 SH-G III 222); potok długości 3,41 km, l.d. Jasiołki, uchodzi we wsi Wola Wyżna; w 1537 r. Piotr Gamrat, biskup przemyski, wydał przywilej lokacyjny wsi Węgierka (dziś Wola Wyżna) w lasach nad potokiem Węgierka, począwszy od brodu na rz. Jasiołce aż do ujścia potoku Węgierka (1537 SH-G III 222); jak pisze Zdzisław Stieber, „potok płynący od granicy, niegdyś węgierskiej” [ZS II 79].

Węgierski Wierzch – droga; Lipowiec, Zydranowa (1747 LL); droga biegnąca wierzchem wzniesienia w kierunku Węgier.

Węgliska: **Węgliska** – przełęcz; Czeremcha (1882 SG III 869); **Wengli-ska Pass** (1889 SM I, 1869–1877 E); obniżenie terenu biegnące w kierunku granicy ze Słowacją, por. niem. *Passes* ‘przełęcz, przesmyk’ [SJM II 214]; nazwa prawdopodobnie pochodzi od miejsca, gdzie wypalano węgiel. W objaśnieniach dotyczących hasła *Karpaty* w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego...* znajdują się następujące informacje: „szczyt Kamień na południe od Jaślisk 863 m.; Klin 691 m.; między tymi dwoma szczytami przełęcz Węgliska 575 m., wiodąca z doliny Jasiołki zapomocą potoku Bielczy przez wieś Czeremchy do doliny Laborca” [1882 SG III 869].

W Górcie, gw. *V Gũrce* – pola; Jaśliska (BT); pola znajdujące się na zboczu niewielkiego wzniesienia: 1. *bũ tako byuõ gũrka* 2. *bũ to byuõ tag mñej vjencej f pouovje gũrki | ny na vjyřxu yno niży.*

Wiata – budynek; Moszczaniec (BT); por. ap. *wiata* ‘lekka budowla w postaci dachu wspartego na słupach, wzniesiona np. nad przystankiem lub parkingiem’ (SJP PWN).

Wielga Łąka, zob. **Wielka Łąka**.

Wielgi Werbycz, zob. **Werbicz**.

Wielka Bystra, zob. **Wielki Bystry**.

Wielka Łąka – łąka: I. **Wielka Łąka**, gw. *Vjelko Uonka* – Królik Polski i Wołoski (BT); II. **Wielga Łąka**, gw. *Vjelgo Uonka* – Daliowa (BT); łąka znacznych rozmiarów, większa niż inne znajdujące się obok: 1. *to jez na tereńe probostfa | tam juž bližy lasu Vjelko Uonka | to jes taka vjelka* 2. *Vjelka Uonka jag Uyso Gura | tam byua Vjelko Uonka | teruž juž zarušnynte i juš po Vjelkiej Uonce || luže se pukuńčyli | Uña vešua | i kunež juš pu polax* (Królik Polski i Wołoski) 3. *Vjelga Uonka byua dosyž duža i podmokua | bo to pužnej zostaŭo odvodnone | o živo čarnq olxq pocsazone | to jez najlepšy gatuneg na takje tereny* 4. *Vjelga Uonka ješče jes ta uonka | ale zasažili | ješče uojećec sažũu tam te sažũjki | bu my tam neruž byli na tyj uince | a teruž -zarušnynte fsysko | pušazũne i zarosuo* 5. *tam xožũua Lubatova | byu taki šlak | iak to še nazyvaŭo | Vjelga Uonka || od Vjelgjej Uonki | od Vjelgjej Uonki to šli na borufki | a to jez ot strony Zavatki Vjelga Uonka | tam byuy uonki* (Daliowa).

Wielka Podłozowa, gw. *Vjelko Pudužova* – polana; Jaśliska (BT); wielka polana leżąca poniżej innej polany, którą nazywano *Łozowa*: 1. *Pudužova to juš caukjem du Glazaruvek | Pudužova to jez niżej pod Uozovom | bu te uonki jag bedum nazyvać* 2. *jez Vjelko Poduozova i Maŭo Poduozova | to jes tyž v leše | z jednyj struny pũtoka Vjelko Poduozova | a z drugij strony Maŭo Poduozova* 3. *tam jez Vjelko Pudužova i Maŭo Pudužova | to jez jag du Kamiña*. Zob. *Mała Podłozowa*, *Łozowa*.

Wielka Świetlica – budynek; Jaśliska (1641, 1640 AMJ); prawdopodobnie dom, w którym mieściła się wielka świetlica, czyli duża i jasna izba. W dokumentach z XVII w. są następujące zapisy: *Zagumienkiem Wielkiej Swietlice*, *Węgiel Wielkiej Swietlice*.

por. *świetlica* przestarz. ‘izba, komnata we dworze; gościnny, paradny pokój wiejski’ [SJP Dor.]; *świetlica* ‘główna izba w domu’ [SGP Karł. V 367]; *świetlica* ‘izba główna w domu, nazwana tak od tego, że bywała najwidniejsza’ [Gloger 1978 t. IV s. 347].

Wielki Bystry: **Wielki Bystry** – potok; Wola Wyżna (MWKR), **Bystryj Welykyj** (SENT 6), **Welykyj Bystryj** (ZS II 15, HE XV 152), **Wielkie Bystri** (1851 MKG-WW), **Wielka Bystra** (1839 SM). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Mały Bystry*, por. *welykŭj* ‘wielki, duży’ [Rieger 1995: 139].

Wielkie Bystri, zob. **Bystry Wielki**.

Wielkie Zahorody – pole; Rudawka Jaśliska (MWKR); pola, na których znajdowały się wielkie zagrody. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Zahorody*.

Wielki Potok – potok; Królik Polski i Wołoski (MWKR); potok większy niż inne w sąsiedztwie.

Wielki Werbycz, zob. **Werbicz**.

Wierch, zob. **Wierzch**.

Wierzch:

– góra: I. **Wierzch**, gw. *V'jyršx*, *V'jyšx* – Posada Jaślińska (BT); II. **Wierch**, gw. *Źierx* – Barwinek (BT); III. **Werch**, gw. *Verx* – Zyndranowa, Barwinek (BT, ORZ, TG 10), **Werjch** (ZS II 77); IV. **Werch** – Czeremcha (MWKR); V. **Werch** – Wola Niżna (MWKR), **Wyrjch** (ZS II 77); VI. **Werch** – Kamionka (MWKD); VII. **Werch** – Szklary (ZS II 77); VIII. **Wyrch** – Wola Wyżna (MWKR); IX. **Wierch** – Tylawa (UNM I 70); X. **Wierch** – Darów (JWK); wierzchołek góry: 1. *Źierx muvíli na Źierx | bo to ta gura no to na Źierx* (Barwinek); 2. *Verx no to Verx | to jes po umentkosku gura | vješxouek tag zvany* (Zydranowa);

– pole; **Na Wyrchu**, gw. *Na Vyrxu* – pole; Lipowiec (BT); pole na wierzchu góry: *Na Vyrxu tag nazyvali vyrx | pole na guże || u vaz nazyvajom vjyšx a u naz Na Vyrxu*;

por. *wierzch* ‘szczyt górski, wierch’ [SJP Dor.]; *wierzch* ‘górna lub zewnętrzna część, warstwa, powierzchnia czegoś, górny brzeg czegoś (w przeciwieństwie do dolnej lub wewnętrznej części, warstwy, powierzchni, dolnego brzegu)’ [SJP Szym. III 711]; reg. *wierch* ‘wierzchołek, szczyt górski’ [SJP Dor.]; *wierch* identycznie SJP Szym. III 709; por. ukr. *werch* ‘wierzch, szczyt’ [NGH 127]; *werch* łem. ‘wierzchołek, szczyt góry’ [Rieger 1995: 162, NGB 32]; por. łem. *werh* ‘szczyt góry’ [Rieger 1995: 139], por. *wyrchy* łm. *werch*.

Wierzchgóra:

– wierzchołek góry; I. **Wierzchgóra**, gw. *V'jyršxgúra* – Posada Jaślińska (BT); II. **Werszgóra** – Daliowa (JWK); szczyt góry: 1. *bů jez na vjyršxu góry*;

– pole; **Wierzchgóra**, gw. *V'jyršxgúra* – Posada Jaślińska (BT); pola na szczycie góry – *Wierzchgórze*.

Wierzchole Wald, zob. **Wierzchpole**.

Wierzchowina:

– wierzch góry: I. **Wierzchowina**, gw. *V'jyršxúvina*, *V'jyšxúvina* – Posada Jaślińska (BT); II. **Werchowyna** – Czeremcha (MWKR), **Werchowina** (1854 MKG-Cz); III. **Werchowyna** – góra; Wola Wyżna (MWKR); spłaszczony, równy wierzch góry: 1. *ĵag jez gúra | ĵag na gúre še vyježža to sum rívne vjyršxy* 2. *bů jez na samym vjyršxu || to je: s umentkofskiego verxovyna*;

– pole: I. **Wierzchowina**, gw. *V'jyršxúvina*, *V'jyšxúvina* – pole; Posada Jaślińska (BT); II. **Werchowyna** – Czeremcha (MWKR), **Werchowina** (1854 MKG-Cz); III. **Werchowyna** – Wola Wyżna (MWKR); pole na spłasz-

czonym, równym wierzchu góry (o nazwie *Wierzchowina*, *Werchowyna*):
1. *ĵag ĵez gůra | ĵag na gůre še vyježža | to sũm růvne vĵyršxy* 2. *bũ ĵez na samym vĵyršxu || to ĵe· s ũemkofsķięgo verxovyna*;

por. *wierzchowina* ‘powierzchnia, górna część, wierzch’ [PSDP 554]; *wierzchowina* ‘najwyższa, nieco spłaszczona część góry lub wyżyny’ [SJP Dor.]; *wierzchowina* ‘wierszyna; wierzchołek drzewa’ [SGP Karł. VI 116]; *wierzchowina* ‘płaszczyzna wierzchnia’ [SL VI 309]; *wierzchowina* ‘powierzchnia, źródło’ [SE Brückner 618].

Wierzchpole:

– pole; **Wierzchpole** – Daliowa, Jaśliska, Lipowiec (1851 MKG-Dal), **Wierzch pole** (1851 OGL); pole znajdujące się na wierzchu góry;
– las; **Wierzchpole Wald** – Daliowa, Jaśliska, Lipowiec (1861–1864 E 1); las obok pól o nazwie *Wierzchpole*;

por. *pole* 1. ‘obszar ziemi przeznaczonej pod uprawę, nadającej się do uprawy; ziemia uprawna’. 2. ‘obszar, teren, plac pokryty czym, przeznaczony na co; miejsce czego’ [SJP Dor.], niem. *wald* ‘las’ [SJM II 782]. Zob. Podwierzchpole.

Wierzchpole Wald, zob. Wierzchpole (las).

Wieżysko – budynek; Jaśliska (1747 LJ); popadająca w ruinę wieża obserwacyjno-obronna, część dawnych umocnień obronnych Jaślisk: „Przy ulicy, zwanej «do Wieżyska» były trzy place i jeden półplac puste i sześć domków. Naprzeciwko tej ulicy w murze wokół miasta idącym, była baszta, czyli Wieżysko, murowana, wysoka, ale zrujnowana i miejscami znacznie rozwalona” [1747 LJ]. Por. Baszta. Zob. Do Wieżyska.

Wikarówka, gw. *Ŵikarůfka* – pole; Jaśliska (BT); grunt należący do parafii, z którego mógł korzystać wikary: 1. *ta Ŵikarůfka byu tu že še souťysovo curka vybudovaua || tam že organista tyž byu Ŵikarůfka | i za to dali tũm Ŵikarůfke Varxũũfksķięmu | bo byu organistom | to byu kośćelne | tag nazyvali* 2. *bũ to vĵikary mĵoũ a kšũnc spšedou*.

Wilchowa – las; Polany Surowiczne (MWKR); las olchowy;

por. łem. *wilcha* ‘olcha’ [JH 33], ukr. *wilcha* ‘olcha’ [Rieger 1995: 140]; por. olsza szara (*Alnus incana* (L.) Moench) [AR].

Wilchy – potok; Daliowa (ZS II 79); potok, którego brzegi porastała *wilcha* ‘olcha’ [Rieger 1995: 140];

Wilcza Jama, gw. *Ŵilčo Ĵama* – las; Posada Jaśliska (BT); część lasu – miejsce, w którym wilki miały wykopaną w ziemi kryjówkę, jamę: 1. *Ŵilčo Ĵama tam byu | kšaki davno | luži ny byu | luže tu pšyšli skũntsi | vykarčovali to | žeš f tej ĵamie vĵilg byu | čy može gňazdo mĵaua vĵilčyca* 2. *tam vĵilki mušauy byž dovnno f tyĵ ĵamie*;

por. *wilczy* ‘od wilka, do wilka należący’ [SL VI 323]; *wilczy* ‘przym. od wilka’ [SW VII 607, SJP Dor.].

Wilsznia – las; Barwinek (1851–1852 OGB); grunty, na których rosło dużo olchy. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Wilchowa.

Wilszyny:

– zarośla: I. **Wilszyny** – Darów (MWKR); II. **Wilszyny** – Jasiel (MWKR); zarośla, w których przeważała olcha;

– pola: I. **Wilszyny** – Darów (MWKR); II. **Wilszyny** – Jasiel (MWKR); pola obok zarośli o nazwie Wilszyny. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Wilchowa.

Wisłoczek – potok; Polany Surowiczne (1518 SH-G III 162); zdr. od *Wisłok*. Nazwa pojawia się w dokumencie z 1518 r. dotyczącym rozgraniczenia między dobrami królewskimi a dobrami rymanowskimi Wiktoryna Sienieńskiego – oprócz potoku Wisłoczek, nad którym położona jest wieś Wisłoczek, wymieniony został też drugi Wisłoczek w pobliżu, zwany też *Surowiczni Potok* [SH-G III 162]. Zob. Surowiczny Potok. Zob. także objaśnienia dotyczące nazwy Wisłok.

Wisłok – rzeka; Darów, Surowica, Polany Surowiczne; Wyszłok (1341); in fluvii dictis Babicza et **Wisłoka** [...] utraque fluvii **Wisłoka** et Babicza (1373), in fluvio San ac **Wisłoka** [...] in **Wisłoka** (1397), **Wisłok** (1416) in fluvio Vyschlok [...] circa **Wyszłok** (1428), in fluvio **Vyszłok** (1444) **Wisłoka** (1572), na rzece **Wisłoku** (1661–65), Rzka **Wisłok** [...] do **Wisłoka** (1786–88), **Wisłok**, **Wyszłok** (1849–54), **Wisłok** (1962) (ESH); rzeka dług. 219,65 km, wypływa na płd.-zach. od wsi Wisłok Wielki, uchodzi do Sanu we wsi Dębno. W górnym biegu płynie przez Wisłok Wielki, Surowicę, granicę Polan Surowicznych i Darowa, później m.in. przez Besko, Krosno, Strzyżów, Rzeszów. Nazwa została utworzona od nazwy Wisła. Według Zbigniewa Babika, pierwotna nazwa rzeki to Wisłoka, ale bardzo wcześnie pojawiła się konkurencyjna postać Wisłok, która zwyciężyła z biegiem czasu. Zmiana formy nastąpiła drogą reinterpretacji loc. (nom. *Wisłoka* > loc. *Wisłoce* < nom. *Wisłok*). Innowacyjna forma męska została zaakceptowana, ponieważ umożliwiała rozróżnianie rzek *Wisłoka* i *Wisłok* [Babik 2001: 316]. Forma Wisłoka (Wisłok) wywodzi się od nazwy rzeki Wisła, której pochodzenie jest przez językoznawców różnie objaśniane. Niektórzy rozważają jej pochodzenie od form słowiańskich, inni od germańskich, celtyckich czy indoeuropejskich. A. Brückner wywodzi od słowa *swisła* z pominięciem nagłosowego s- (a to od pnia **swīt-* ‘jasny, biały’ z przyr. *-sło* lub *-tło*) lub od rdzenia *weis, wis-* ‘cieczenie’ [SE Brückner 624], M. Rudnicki od **(s)weyd-* ‘wilgoć’, ‘wić się’ [Rudnicki 1959]. Według T. Lehra-

-Spławieńskiego Wisła pochodzi od prasłowiańskiego członu **vistl-* (*Vistla*, *vistlo*), który zawiera przyrostek *-tla*, *-tlo* oraz rdzeń w pierwotnej postaci słow. **vid-* || **veid-* ze zmianą *-d-* na *-s-* w położeniu przed następującym *-t-* w przyrostku. Trudno jednoznacznie rozstrzygnąć, czy rdzeń ten odnosi się ostatecznie do **vei-d-* ‘wyginać, wić, pleść’ czy do **(s)veid-* ‘wilgoć, ciecz, pot’ [Lehr-Splawieński 1946: 78]. K. Rymut nazwę *Wisła* wywodzi od indoeuropejskiego rdzenia **ueis-*, **uis-* ‘płynąć, ciec’, jednocześnie podkreśla, że indoeuropejskim sufiksem nazwotwórczym było *-l-* [Rymut 1998: 271]. Z. Babik uważa, że z „uwagi na brak nawiązań w toponimii i brak morfemu **W̄istl-* w historycznych językach, a także nieznaną znaczenia etymologicznego nazwy wszelkie rozważania etymologiczne skazane są na niepowodzenie. [...] Powtarzane uparcie do niedawna twierdzenia o słowiańskiej genezie [...] opierały się głównie na niewystępowaniu odpowiedników na zachodzie Europy, ale w słowiańskim brak tak samego apelatywu, jak i formantu **tla*, oraz niezwiązanej postaci rdzenia **wīs-*, **wīd-*, **wīt-*. Nazwa jest całkowicie bez znaczenia dla kwestii siedzib słowiańskich w starożytności. Wiek nazwy nie jest znany. Z uwagi na rozmiary obiektu może iść w tysiąclecia. Niewykluczone, że początkowo brzmiała zupełnie inaczej. Możliwe jest tylko uporządkowanie wiadomości o jej dziejach i ewolucji w epoce historycznej” [Babik 2001: 315].

W Łozinach, zob. **Łoziny** (I, II).

Woda Polańska, zob. **Polańska Woda**.

Wojskowa Ścieżka, gw. *Vũjskovo Šćyška* – ścieżka; Posada Jaśliska (BT); ścieżka, którą chodziło wojsko: 1. *Vũjskovo Šćyška z L'ipofca ponat xuoŕskje pšybŕygaŕa* | *Vũjskovo Šćyška* | *vojsko xũžiuo pšũdy* || *tam bun kry byŕy v leše i tag nazyvali fšyskje* 2. *Vũjskovo* | *bũ yno vojsko nũm xũžiuo* | *z L'ipofca tu šli f kŕerunku Voli*.

Wojtasówka, gw. *Vojtasůfka* – domostwo; Posada Jaśliska (BT); domostwo należące do gospodarza o nazwisku *Wojtas*.

Wolańska Droga, gw. *Vůlaŕsko Drůga* – droga; Wola Niżna (BT); polna droga łącząca Wolę Niżną, Jaśliska i Lipowiec: 1. *bũ z Voli ne šli dũ Iašlitzg dũ ũkoua* | *yno zarũs tu pšys pola* 2. *Vůlaŕsko Drůga juž godom* | *tu ĵak Xaŕupnig i dũ gũry podejžž i ĵez Vůlaŕsko Drůga* | *i na popšeg aŕ dojžež na stadiũn pũd mĵasto* || *nũ i Vůlaŕsko Drůga nazyvo še* | *bũ dovniĵ xũžili luže z mĵasta čy z Vyšniĵ Vole na skrũty dũ mĵasta* | *i še nazyvaŕa Vůlaŕsko Drůga* 3. *Vola mĵaŕa dužo roŕiny v L'ipofcu* | *to iž na pĵexote dũ Iašlisk to puŕ drůgi mĵeli* | *to skryncaŕi s tego mostu na pola i pũlamĩ pũlamĩ pũlamĩ*

| *i pūd Glazarůfki* | *na Glazarůfkax* | *i juž byli v L'ipofcu* || *Vůlajsko dũ jednego mjějsca* | *a z jednego mjějsca juš se nazywa L'ipofska* | *bũ s tego mjějsca že se Vůlajška Drůga nazywa do L'ipofca* | *to byya drůga dũ lasu* 4. *bo šya až na Vole* || *z Voľi luže šli tu Pšes Puučfjertki do Iašlisk*.

Wolańska Ścieżka, gw. *Vůlajsko Śćyška* – ścieżka; Lipowiec (BT); ścieżka łącząca Lipowiec i Wolę Niżną – ścieżka prowadziła z Lipowca do cerkwi w Woli Niżnej: 1. *z L'ipofca na Vole pšes pola popod las* | *tu o pšes te Ruskie Ůonki* | *jak to nazywaćie* | *i tam popod Iauny* | *Iauny to jes taki laz laskovyj* | *leščynovy no byu* || *nazyvali na skruty* | *na Vole čy do cerkf'i* | *vje pan* | *bo pšez Iašliska* | *to vjyće jakje kouo* | *ne?* || *a tak sprostovali i bližy byu* || *povyzuvali se* | *buty do rynyki i boso aš kouo cerkf'i se obuvauo* | *bo vjy pan* | *davno čęško i o buty i fšysko byu*. Zob. Lipowska Droga.

Wolcze Jamy, gw. *Vouče Iamy* – las; Zyndranowa (BT); część lasu, gdzie znajdowały się wilcze nory: *Vouče Iamy to byyy takje pola* | *moguo tag byž* | *že tam vilki grasovauy* | *nazyvali* || *pužeš tam do Voučix Iam* | *bo tam vilki xožiu* 2. *Vouče Iamy* | *no to vilče jamy* | *tam pravdopodobně vilki byyy*; por. *wolk* 'wilk' [JH 41].

Wołowa, gw. *Vouova* – łąka; Zawadka Rymanowska (BT), **Wołowiec** (SMSW), **Wołowec** (1869–1877 E); duża łąka, na której wypasano woły: 1. *može se tam byduo pasuo* | *vouy može se pasuy* | *Vouova čongne se od B'iauego Potoka* | *ščytem iže* | *końcy se na Drymaku* || *to byyy grunty porolne* 2. *Rušini byli* | *mjeli byduo tyž i pašli i šekli* || *Vouova* | *kdjedy se tam byduo pasuo* | *byuo gouo* | *vypašune byuo* | *teru* | *zarušnynte* || *krovy se ny pasum* | *barany pašli* | *teruš Pūd Bukami mivjium* || *ide Pūd Buki nũ bũ pjyrše čyste pole možno puvježec* | *a potym buki vyrosuy* || *že ižeš* | *Pūd Buki*.

Wołowec, zob. **Wołowa**.

Wołowiec, zob. **Wołowa**.

Woronowy Potok, gw. *Voronovy Potok* – potok; Królik Polski i Wołoski (BT); potok, obok którego swoje grunty miał *Worona*: *to powyžej kaplički tam* | *no bo Vorona mjěskau* | *Voronovy Potok* | *tam Vorona mjau knaipe* | *tam žeš tym potoku na počontku* || *s tego co vjym* | *co starši xuopy muvili* | *to jašliščany šklarčany i či z Dalovy jag vracali* | *a fšysko ježžiuo do Rymanova na tark* | *to potem jag vracali* | *to tam fstemovali* || *do drugiego dna pili u tego Vorony* || *bo tam kdjedy zajexou kto* | *to zašfe byuo čy ne*.

Worotca, gw. *Vorotca*, *Vorotca* – pole; Tylawa (BT, ZS II 80); motywacja niejasna, może odnosić się do jakichś urządzeń pasterskich [ZS II 80]: 1. *Vorotca io ne vjym z čego uñi vzyli nazve Vorotca* | *na Vorotca* || *tam po*

·tom gurom | tam jes te Vorotca | cacy ten pas 2. Vorotca to zнову tu dali na pravo za Kouatńiskami | Vorotca;

por. łem. *worotcia*, *woritcia* ‘małe wrota’ [ZS II 80]; ukr. *worota* ‘wrota’ [Rieger 2017: 66, NGH 216].

Wójtostwo:

– pole; **Wójtostwo** – Darów (1785–1788 MJ), **Wajtostwo** (1869–1877 E), **Waytostwo** (1852 MKG-D); pola nadane wójtowi;

– las; **Wójtostwo** – Darów (1785–1788 MJ), **Wajtostwo** (1869–1877 E), **Waytostwo** (1852 MKG-D, 1852 ZDDDar); las nadany wójtowi;

por. *wójtostwo* ‘urząd godność wójta; także: posiadłość nadawana wójtowi’ [SJP Dor.]; *wójtostwo* ‘urząd, godność wójta; dawniej także: posiadłość nadana wójtowi’ [SJP Szym. III 752], por. *wójt* ‘od XVI w.: zwierzchnik wiejskiej władzy gromadzkiej, w Polsce międzywojennej i do 1959 r. stał na czele gminy wiejskiej jako wykonawca władz rządowych oraz jako przewodniczący samorządu gminnego’ [SJP Dor.]; *wójt* ‘przewodniczący samorządu wiejskiego w gminie, zwierzchnik gminy wiejskiej (w Królestwie Polskim po r. 1864 i w Polsce od r. 1918–1939 oraz 1944–1950)’ [SJP Szym. III 752].

W Potoku, gw. *F Potoku* – pole; Jaśliśka (BT); pola znajdujące się w pobliżu potoku: 1. *tote pola pšet Pasterńikami kouo pũtoka to my nazywałi F Potoku* || *do pũtoka iżymy coś tam robić* 2. *bũ f potoku byuo toto pole*.

Wydernik, zob. **Wadernik**.

Wydrnik, zob. **Wadernik**.

Wygon – droga: I. **Wygon**, gw. *Vygũn* – Posada Jaśliśka (BT); II. **Wyhyn** – Wola Wyżna (ZS II 80); polna droga, którą wyganiano bydło na pastwiska: 1. *tyx vygũnũv byuo dužo do vygańańa bydũa | takje byuy jak sxotki zrobione* 2. *vygũnym pynżili bydũo na pola | ny jyzżili tamtyndy vũzami | bũ kroyv | jag byuo mokro | to narũbiuy takix sxotkũf* (Posada Jaśliśka);

por. *wyhin* ‘droga, po której można jechać wozem’ [Rieger 1995: 145]. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Bobracki Wygon.

Wygon Kościelny – pole (1643 AMJ); pastwisko należące do Kościoła, parafii w Jaśliśkach. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Bobracki Wygon.

Wyhyn, zob. **Wygon**.

Wyrch, zob. **Wierzch** (IX).

Wyrchy, zob. **Werchy**.

Wyrjch, zob. **Wierzch**.

Wysoka, gw. *Vysoko* – góra; Posada Jaśliśka (BT); stroma i – w porównaniu z innymi wzniesieniami – wysoka góra: 1. *jak še dũ lasa ježe | nazywałi Jydlicńnik | potym Pũd Vysokũm nazywałi | a potym Vysoko | a za Vysokũm byua potym Ūabačka* || *Vysoko bo byua gũra vysoko* || *byua Vysoko | a pũd nazywałi Pũd Vysokũm* 2. *ta Vysoka jez | a ũ ·tyj Vysokij dũ Grũmackiego Lasu taki skos | co nave ·trudno zyjšć s tyj Vysokij*.

Wysoka Kiczura – góra; Moszczaniec (MKWR); wysoka – w porównaniu z innymi wzniesieniami – góra, *kiczera*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Kiczera.

Wysoki Dił, zob. **Wysokij Dił**.

Wysokij Dił: **Wysokij Dił** – góra; Zyndranowa (MWKD, SENT 7), **Wysoki Dił** (1851 MKG-Z); wysoka góra. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dił.

Wyśnia Droga, gw. *Vyšńo Drůga* – droga; Posada Jaśliska (BT); droga znajdująca się w górnej części Posady Jaśliskiej: 1. *a tam vyžy | co to jez drůga | co iže z Vyšńego Kůńca do L'ipofca | to še nazyvo Vyšńo Drůga | Drůga Vyšńa | Xoryšńańsko || Drůga Marčacko iže z boku na pšekažńik | terůz iže | terůz yno tam voda iže*;

por. ukr. *wysznyj, wysznyj, wyžnyj* ‘wysoki, górny’ [NGH 155].

Wyśni Koniec – część wsi: I. **Wyśni Koniec**, gw. *Vyšńij Kůńjec* – Posada Jaśliska (BT); **Wyžnyj Koniec**, gw. *Vyžnyj Kůńec* (BT); II. **Wyžni Konec**, gw. *Vyžni Konec* – Tylawa (BT); górna część wsi: 1. *tu ja · Kńažyński to byu Vyšńij Kůńjec | a tu na pučůntku | že skoua | to byu Ńižńi Kůńjec | a ješče tam Šredńi | jak sklep na Půsažie | to byu Šredńi Kůńec || tam v gůze to vyšńi | a tu v dole to nižńi || bů jakby vytumačyli tu na vjosce na Půsaže | ale f tym kůńcu albo f tym kůńcu mýjško 2. Vyšńi Kůńec to tam byuy zabavy | bitka zaře byua | jak sklep | co Iašo teros kupiu tyn sklep | ja · kuuko rolńiče byuo 3. Vyžnyj Kůńec še začynaŭ ũ · tyj druški | co leci na uŭńki i na Starũm Drůge | o · tyx domuf še nazyva Vyžnyj Kůńec.*

Wyśni Koniec przy Starej Drodze, gw. *Vyšńij Kůńjec pšy Staryj Drůze* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); górna część wsi leżąca przy *Starej Drodze*: 1. *no a teras pofstaŭy dŭje drogi z Vyšńjego Końca | bo byua Stara Droga | Vyšńi Końec pšy Staryj Droze | a tu jag droga teraz nova pofstaŭa | co kouo skaŭy iže | to Vyšńi Końec | tu gadajom Vyšńi Kůńec pšy Staryj Drůze 2. Pšy Staryj Drůze to tam že drůga ješče pšyd vojńũm byua | co iže bližy žyki*. Zob. Stara Droga.

Wyźna Kacaniwka – potok; Jasiel (1889 SM 1, 1869–1877 E vž. *Kacaniwka*). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Nizna Kacaniwka.

Wyźnia Łuka, łem. *Vyšńa Uuka* – łąka; Darów (SENT 15); łąka znajdująca się wyżej niż inne pola, łąki.

Wyźnie Łąki – pole; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); łąki w wyższych partiach gór. Zob. Niznie Łąki.

Wyžni Konec, zob. **Wyśni Koniec** (II).

Wyżnyj Koniec, zob. **Wyśni Koniec**.

Za Bereh – pole; Jasiel (MWKR); pole znajdujące się nad (za) brzegiem. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Bereh.

Za Bystrym:

– las; **Za Bystrym** – Wola Wyżna (MWKR); las znajdujący się za potokiem o nazwie *Mały Bystry*;

– pole; **Za Bystrym** – Wola Wyżna (MWKR); pole znajdujące się za potokiem o nazwie *Mały Bystry*.

Za Cerkwią, gw. *Za Cerkfiũm* – pola; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się za cerkwią: *Za Cerkfiom tote pola byyũ za cerkfiom | ta i dałi za cerkfiom 2. bo sũ za kościouym a dovni to byyũ cerkfiẽf.*

Zachaciwka – pole; Jasiel (AM-J 6); prawdopodobnie pola znajdujące się tuż za chatami.

Zachyżne – pole; Daliowa (SENT 6); pole za potokiem o nazwie *Chyżny*.

Za Dalnym Potikom, gw. *Za Dalnym Potikom* – pole; Lipowiec (BT); grunty leżące za potokiem, który nazywano *Dalnyj Potik*.

Zademczykowa – góra; Posada Jaśliska, Królik Polski i Wołoski (1824 ML); góra znajdująca się za domostwem gospodarza o nazwisku *Demczuk* [Krukar 2020: 52–53]. Por. Jawornik, Zadowczykowa.

Za Dilec – las; Daliowa (MWKD); las znajdujący się za górą o nazwie *Dilec*.

Zadni, zob. **Zadni Potok**.

Zadnia Góra, gw. *Zadńo Gũra* – góra; Królik Polski i Wołoski (MWKD); góra znajdująca się z tyłu, na obrzeżach gruntów należących do wsi; daleko od wsi.

Zadnia Jagusztyna:

– pole; **Zadnia Jagusztyna**, gw. *Zadńa Ĵaguštyna* – Posada Jaśliska (BT); część gruntów nazywanych *Jagusztyna*, które leżą z tyłu tego obszaru: 1. *Zadńa Ĵaguštyna jẽs xet dałi 2. bo byyũ tam s tyyũ;*

– las; **Zadnia Jagusztyna**, gw. *Zadńa Ĵaguštyna* – Posada Jaśliska (BT); las znajdujący się w tylnej (zadniej) części gruntów nazywanych *Jagusztyna*. Zob. *Jagusztyna*, *Przednia Jagusztyna*.

Zadnia Łuka, gw. *Zadńo Ŭuka* – łąka; Lipowiec (BT); łąka leżąca na końcu pól uprawnych należących do wsi: *Zadńa Ŭuka że to tag na ostatku | značy še juš tak še nazyva | Zadńa Ŭonka;*

por. łem. *luka* ‘łąka’ [Rieger 1995: 78]; *luka* ‘łąka’ [NGB 25]; łem. *zadnij* ‘tylny’ [Rieger 1995: 147]; por. ukr. *zadnyj* ‘tylny’ [NGH 155].

Zadnie Łazce – pole; Daliowa (MWKD); *łazy* znajdujące się dalej od wsi, za gruntami o nazwie *Łazce*.

Zadnie Pastwisko, gw. *Zadńie Paśfisko* – polana; Jaśliśka (BT): polana w głębi lasu, na której wypasano bydło; pastwisko znajdujące się za *Przednim Pastwiskiem*: 1. *Zadńie Paśfisko Pšedńie Paśfisko toto byuo tam za Podvŷyršpolem | bŷ to takŷe byuo ŷag uŷnečka paśfisko v leše | puażina nŷrmaľno || a potym daľi laseg i zaś drugo byua vyży | puażina || nŷ to byuy Pšedńie Paśfiska | zaś tamte vyży Zadńie Paśfiska* 2. *bo byuy dva takŷe paśfiska | Zadńie Paśfisko to byuo xet s tyuu na kŷncu | a Pšedńie byuo tu zarŷz na pučŷntku*.

Zadni Potok, gw. *Zadńi Potok* – potok; Królik Polski i Wołoski (BT), **Zadni** (AM-KPiKW 4); potok znajdujący się z tyłu, na obrzeżach gruntów należących do wsi; daleko od wsi: 1. *ŷak še kruľickŷe pole koŷczy a ľubatofskŷie še začyna to Zadńi Potok | i ŷn ŷd Baŷcaŷŷki čŷngńe pu Pŷľňňki vŷaśńe tak prosto | Potog Zadńi | Kruľi ·graničy vŷaśńe po tyn potok | bŷ ot potoka Ľubatova ŷu ·šŷa* 2. *Zadńi Potok dlatego ży s tyuu | pŷyrše Średńi Potok || iže še v gŷre i na dŷu i to ŷes Średńi Potog i ŷes Średńo Gŷra || Średńi Potok za to ży pšy Średńij Gŷže*;

por. *zadni* przestarz. ‘tylny (najczęściej o nogach zwierząt)’ [SJP Dor.]; ukr. *zadnyj* ‘tylny’ [NGH 155]; por. też. *zad* ‘tył’ [ME 15]; *zad* ‘tył’ [SGP Karł VI 270]; *zad* ‘tył, tylna część czegoś’ [SL VI 733]; podobnie SW VIII 59; *zad* ‘daw.:

Zadowczykowa – góra; Posada Jaśliśka, Królik Polski i Wołoski (1869–1887 E, 1861–1864 E 1); nazwa prawdopodobnie przekreślona, właściwa to Zademczykowa [Krukar 2020: 52–53]. Por. Zademczykowa, Jawornik.

Za Drogą Surowicką, gw. *Za Drŷgŷm Surovickŷm* – pola; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się za polną drogą, którą nazywano *Surowicka Droga*: 1. *Za Drŷgŷm Surovickŷm bo byuo za drŷgŷm co šŷa dŷ Surovicy*.

Zady, gw. *Zady* – las; Wola Wyżna (BT); las znajdujący się z tyłu gruntów należących do gromady wsi Wola Wyżna: *Zady | tam nazywaľi Ľaše ·ńig a tu s pšodu nazywaľi Zady | ale terŷz ŷuś tag ŷy nazywaľum navet || Rušini to nazywaľi Zady | bo ŷeśče terŷs paŷŷynce | z oŷcym ŷag my byľi na žževo to my byľi na Zadax | no ale be ·Zady to še šŷo na Ľaše ·ńik*.

Za Głębokim Potokiem, gw. *Za Gŷymbokŷijym Potokŷijym* – pola; Jaśliśka (BT); pola leżące za potokiem o nazwie *Głęboki Potok*. Zob. Głęboki Potok.

Zagóra: **Zagóra**, gw. *Zagŷra* – pole; Posada Jaśliśka (BT), **Za Górą**, gw. *Za Gŷrŷm* (BT); grunty znajdujące się za górą: 1. *Zagŷra | bo byuo za gŷrŷm* 2. *pšyd gŷrŷm pole ŷag byuo | to byua Pšydgŷra | a ŷag za gŷrŷm to Zagŷra*.

Za Górą, zob. **Zagóra**.

Za Górką, gw. *Za Gŭrkŭm* – pole; Jaśliśka (BT); pola leżące za niewielkim wzniesieniem: 1. *že trŭšečke byuo tag rŭvno | a tu gŭrka | i tam dałi Za Gŭrkŭm* 2. *Za Gŭrkŭm | bŭ za gŭrkŭm byuo*.

Zagumienek, por. **Zaguminki**.

Zagumienki, zob. **Zaguminki**.

Zaguminki: **Zaguminki**, gw. *Zaguŭniŭki* – pola; Jaśliśka (BT), **Zagumienki** (MG, 1851 MKG-Jaś, 1772 KMJ, 1623, 1617 AMJ), **Zagumienek** (1594 AD); pole znajdujące się blisko wsi, za gumnami;

por. *zagumnie* ‘pole za gumnami’ [SGP Karł. VI 281]; tak samo w SW VIII 99; *zagumnie* ‘pole, droga za gumnami’ [SJP Dor.]; *gumnisko* ‘1. plac przy gumnie, zwykle otoczony budowlami gospodarskimi, podwórze przed stodołą, 2. obszar ziemi pod zabudowaniami gospodarskimi albo gdzie one były’ [SW I 941]; podobnie w [SL II 151]; *gumnisko* ‘plac między gumnem i innymi zabudowaniami gospodarskimi’ [SJP Dor.]; por. *gumno* ‘podwórze gospodarskie, szczególnie część przeznaczona do przechowywania zboża w snopach, ze stodołą czy stogiem, także miejsce przeznaczone do młócenia’ [SS Urb. II 521]; *gumno* ‘stodoła na zboże; w okol. Krakowa: plac przy i w stodołach; stodoła i podwórze gospodarze; miejsce przed stodołą; przestrzeń pomiędzy dwoma sąsiedkami’ [SGP Karł. II 147–147]; por. *zahumienki* – okolice za stodołami, po zewnętrznej stronie wsi [ZS II 82].

Za Hanzelówką, gw. *Za Xanzelufkom* – pola; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się za potokiem nazywanym *Hanzelówka*.

Za Hirką, gw. *Za X'irkom* – pole; Daliowa (BT); pole znajdujące się za niewielkim wzniesieniem, które nazywano *Hirka*.

Za Hlubokie – pole: I. **Za Hlubokie** – Jasiel (MWKR) – pole znajdujące się za gruntami o nazwie Hlubokie; II. **Za Hlubokie** – Polany Surowiczne (MWKR); pole znajdujące się za dużym, „głębokim” obniżeniem terenu.

Za Horbem – pole; Daliowa (JWK); pole znajdujące się za *Horbem*.

Zahoroda, zob. **Zahorody**.

Zahorody – pole I. **Zahorody** – Rudawka Jaśliśka (MWKR – na mapie znajdują się dwa obiekty o tej nazwie); II. **Zahorody** – Czeremcha (MWKR); III. **Zahoroda** – Darów (MWKR); pola, na których znajdowały się zagrody, miejsca ogrodzone;

por. łem. *zahoroda* ‘zagrodzenie’ [Rieger 1995: 147], *zahoroda* ‘zagroda’ [NGB 113].

Za Horow – pola: I **Za Horow** – Wola Niżna (MWKR); II. **Za Horow** – Polany Surowiczne (SENT 10); pola znajdujące się za górą;

por. łem. *hora* ‘góra’ [Rieger 1995: 55], bojk. *hora* ‘góra, wzgórze w przeciwieństwie do doliny’ [NGB 21].

Za Jałyczkami, gw. *Za Jaŭyčkamy* – pole; Daliowa (BT); grunty znajdujące się za zagajnikiem jodłowym: 1. *a potem byuo tam take jodeuŭki rosuy | dałi rosnom | to muvili Koŭo Jaŭyćok | dałi kawaŭeg muvili Za Jaŭyćkaŭni*;

por. łem. *jałycia* ‘jodła’ [Rieger 1995: 60]; ukr. *jałycja* ‘jodła’ [Domaradz 2002: 77].

Za Jarki – pole; Polany Surowiczne (MWKR); pole znajdujące się za innymi polami o nazwie *Jarki*;

por. lem. *jarok* ‘potoczek’, ‘wąwóz z potokiem’ [Rieger 1995: 60].

Za Jazem – pole; Tylawa (GP); grunty znajdujące się za *Jazem*. Zob. *Jaz*.

Za Kalwarią, gw. *Za Kalvařiom* – pola; Królik Polski i Wołoski (BT); pola znajdujące się za górą o nazwie *Kalwaria*.

Za Kamarką – potok; Jaśliska (IPG, JWK); potok długości 1,7 km, l.d. Bielczy; nazwa od wzniesienia o nazwie *Kamarka*, za którym znajduje się strumień. Por. *Ostrak*. Zob. *Kamarka*.

Zakamieniec – pole; Zawadka Rymanowska (MWKD); pole znajdujące się za gruntami o nazwie *Kamieniec*.

Za Kaminczarem, gw. *Za KaŃiŃčarym* – pola; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się za domostwem, którego właścicielem był gospodarz o nazwisku *Kaminczar*: 1. *bo tam KaŃiŃčar taki byu i go vyseǰlili || a po tym juź go ny byu to i Za KaŃiŃčarym nazvałi* 2. *Za KaŃiŃčarem | bo pisaŃ se gospodaš KaŃiŃčar | vyvjeźli ix | bo to byli Rušini | že bežeš sažić? | tam Za KaŃiŃčarem | jag vyseǰlali Ťemkuř to řšyskix vyseǰlili s caŃom rožinom*.

Za Karczmę, gw. *Za Karčme* – droga; Królik Polski i Wołoski (BT); droga wiodąca za karczmę – karczma spłonęła w czasie II wojny światowej, ale mieszkańcy nadal posługują się tą nazwą: 1. *jag dom ludovy to tam byu karčma | i teras to dalej zostaŃo Za Karčme || karčmy ne ma kupe lad a dałi to zostaŃo* 2. *bo tu kjeǰyž byu karčma no i za to jez druǰa Za Karčme*.

Za Karolikiem, gw. *Za Karolikiem* – pola; Wola Niżna (BT); pola znajdujące się za budynkami będącymi własnością gospodarza o przezwisku *Karolik*: 1. *Karolík to pšezvisko | to co byu za nym | to Za Karolikiem a co pšet | to nazvałi Pšet Karolikiem* 2. *bŃ ja ·Karolig mjoŃ sfoje | nŃ to pola co byu dałi | to Za Karolikiem*.

Zakęcie – pole; Jaśliska, Posada Jaśliska (MWKD); pola z trzech stron otoczone lasem. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy *Zakutia*.

Zakład, zob. **Na Zakład**.

Zakonnicki Potok, gw. *ZakŃnŃicki Potok* – potok; Jaśliska (BT); p.d. Bielczy; potok płynący w pobliżu pól należących do zakonnic (Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego): 1. *bo pŃynŃu koŃo pola zakŃ·nic* 2. *bŃ Ńn žeši vypŃyvŃu jag zakŃ·nice mjaŃy pola*.

Zakonnickie, gw. *ZakŃnŃickje* – pola; Jaśliska (BT); pola należące do zakonnic (Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego):

1. *nũ bũ zakũnnice tamto pole čšymaũy* 2. *bo byũo zakũ·nic* 3. *zakũnnice tam mĩaũy | to byũo biskupie fčešni.*

Zakończyna – pole; Daliowa (ORZ); pole znajdujące się na końcu gruntów należących do wsi Daliowa.

Za Kościołem, gw. *Za Košćouem* – część wsi; Jaśliska (BT); zabudowania znajdujące się za kościołem – na południe od kościoła: 1. *Za Košćouem to ĵak se do L'ipofca ĵeže | to te domy co sũ zara -za košćouem po pravej strońe* 2. *domy co som zarũz za murem košćelnym i tam troxe daľi to nazyvaũom Za Košćouem.*

Za Kurtym Poticzkom, gw. *Za Kurtym Poťičkom* – pole; Lipowiec (BT); pola znajdujące się za potokiem o nazwie *Kurty Poticzok*: *to ten takĩ pšekob na polu na Tokarñi se tag nazyvaũ.*

Za Kutem – pole; Darów (JWK); pole leżące za obiektem o nazwie *Kut*. Zob. *Kut*.

Zakutia – pole: I. **Zakutia**, gw. *Zakuťia* – pole; Barwinek (BT); II. **Zakutia** – Daliowa (MWKD); pola, łąki z trzech stron otoczone lasem; zakątki: *Zakuťia to tu žeši za Bũudnom | tam to Zakuťia || to takĩ vøškĩe byũo | i z ĵednej strony laz i takĩ kavaũek pola byũo* 2. *Zakuťia | uoňka byũa v leše teraz ĵuž ĵez las || bo to byũa ĵabuoň | a puźnej byũo Zakuťie | to byũa i Kovaluška | i to byũy ruźne nazvy | to pañientam | Čemeryca || byũy nazvy lasu | to to pañientam | bom xoźiũa na gzyby | a to zašfe tag muvũiom | na Kovluške na Čemeryce do Zakuťia i do Ĵbuoňi i na Bũudnom i do domu | to byũy uoňki v leše.*

Według Zdzisława Stiebera polski odpowiednik fonetyczny nazwy *Zakutia* brzmiałby *Zakęcie* [por. ZS II 82]. Jego współczesnym odpowiednikiem jest słowo *zakątek*, czyli ‘miejsce położone w oddaleniu od miejsc uznawanych za centralne dla danego obszaru i dzięki temu ciche i spokojne’ [WSJP]; *zakątek* ‘ustronie, miejsce położone na uboczu; małe pomieszczenie, zakamarek’ [SJP Dor.].

Zakutyna Hryškowa, gw. *Zakutyna Xryškova* – pole; Daliowa (BT); pole wcinające się w las, z trzech stron otoczone drzewami; zakątek; *zakutyna*, której właścicielem był *Hryško*: 1. *no to tyn Xryško byũ tu že my || zakutyna to byũo žeš koũo lasu pole | to Zakutyna nazvaľi || to tam oraľi | bo ĵiki ñe xoźiũy aňi ñic || zakutyna se se nazyvaũo | bo laz byũ z ĵednyj strony i druģiũ || zakutyna to ĵez nazva ũt tego | žy ĵes tako ũxruñũno pšestšyň lasym | to može byž do špica ta zakutyna | yno dũ kogo naležaũy | po nazvĩsku nazyvaľi* 2. *tyš takĩ ĵag uoňka duže | to take take zakuća | coš take zakonťki žeš koũo kšokũv ĵagby byũo || kavaũ pola taka zakutyna | tam čixo takĩ zacišyňe.*

Zalidyszowa, gw. *Zalidšova* – pola; Posada Jaślińska (BT); pola znajdujące się za innymi polami, które nazywano *Lidyszowa*: 1. *tag nazывali Zalidyšova | ižymy dŭ šana Zalidyšove* 2. *to sŭm pola za L'idyšovŭm* 3. *jez L'idyšova a potym co je :za to mŭvŭm Zalidyšova*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Lidyszowa.

Za Lipowską Droga, gw. *Za L'pofskŭm Drŭgŭm* – pola; Posada Jaślińska (BT); pola leżące za polną drogą, którą nazywa się *Lipowska Droga*. Zob. Lipowska Droga.

Zaliszczany – pole; Jasiel (MWKR); pole za zaroślami leszczyny; por. łem. *liszczyna* ‘leszczyna’ [Rieger 1995: 76].

Za Łanem – pole; Rudawka Jaślińska (MWKR); pole znajdujące się za gruntami o nazwie *Łan*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Biskupi Łan.

Za Łazową Górą, gw. *Za Łazovŭm Gŭrŭm* – las; Królik Polski i Wołoski (BT); las, grunty znajdujące się za wzniesieniem o nazwie *Łazowa Góra*.

Za Łozinami, gw. *Za Ŭożinaŭmi* – pole; Tylawa (BT); pola znajdujące się za zaroślami łożyny: 1. *to tam ŭożiny byŭy || no i pola za ŭożinaŭmi to Za Ŭożinaŭmi* 2. *byŭy ŭożiny i to pole co byŭo za ŭożinaŭmi | to nazvali Za Ŭożinaŭmi*.

Zamłyn – pole; Jasiel (MWKR); pole leżące za młynem.

Za Mostem – pole; Darów (JWK); pole za mostem.

Za Murami: Za Murami, gw. *Za Muraŭmi* – pola; Jaślińska (BT, UNM II 18), **Za Murem** (1767 KMJ); pola znajdujące się za dawnymi murami obronnymi: 1. *šet Za Mury | za to ży za mury | Za Muraŭmi tak še nazывaŭo* 2. *nŭrmałne za muraŭmi | ta drŭga | co bĳegŭe | to byŭa fosa gŭŭvna | fosa a davŭnej byŭy mury čterometrove | metr šerokĳe || ale ĳaka to byŭa fosa | fšystkĳe ņečystości kanaŭy i tag dalej byŭy do tyĳ fosy podŭŭnčŭne | fšystkĳe ņečystości byŭy | byŭo bagno ĳednym sŭovem*.

Za Murem, zob. **Za Murami**.

Za Oblazem: Za Oblazem, gw. *Za Obŭazem* – pola; Daliowa (BT); **Za Oblazom**, gw. *Za Obŭazom* (BT); pola znajdujące się za gruntami, górą, która nazywa się *Oblaz*: 1. *tam že žiśaj jez očyščalna śćekuf*.

Za Oblazom, zob. **Za Oblazem**.

Zapadliśka – staw; Zawadka Rymanowska (UNM I 71); staw, który powstał w miejscu, gdzie zapadł się grunt.

Zapadni – potok; Królik Polski i Wołoski (AM-KPiKW 4); potok znajdujący się na zachód od wsi;

por. daw. rzad. *zapadni* ‘zachodni’ [SJP Dor.].

Zapasieka, zob. **Za Pasięką**.

Za Pasięką, gw. *Za Pašekũm* – pole; Posada Jaśliska (BT); pola leżące za gruntami, które nazywano *Pasieka*: 1. *pše·tem pšćelaže mjéli Pašeki | bũ tako kũtłina jes 2. to jez ostatni dũm tutaj jag jez jak se iže | tu po levej strone jes ta gũra | ščyd i tu je ·Za Pašekũm i tam mũm pole | i to fšysko Bajtove pole šuo poza Pašeke tyndy || pole upravne | i žemňaki my sažili | šano i fšysko | i byduo še pasuo || teraz jeden gožž ma pare štug bydua | cauom Pašeke paše*. Zob. *Pasieka*.

Zapotik, gw. *Zapotiik* – pola; Zyndranowa (BT); pola znajdujące się za potokiem: *Zapotiig no to jag za potok | čyli jes potog i coš je ·za potokiẽm*; por. łem. *potik* ‘potok’ [Rieger 1995: 105].

Za Potokiem – pole: I. **Za Potokiem**, gw. *Za Potokĩjym* – Posada Jaśliska (BT); II. **Za Potokiem** – Polany Surowiczne (MWKR), **Za Potokom** (SENT 20); grunty leżące za potokiem: Posada Jaśliska 1. *bo tam potog byu 2. no bo pole byuo za potokiẽm*.

Za Potokom, zob. **Za Potokiem** (II).

Za Potokym Wilhowym, gw. *Za Potokym Vĩlxovym* – pole; Daliowa (BT); pola znajdujące się za potokiem, który nazywano *Potok Wilchowy*. Zob. *Potok Wilchowy* (*Potok Olchowy*).

Za Przykopą, gw. *Za Pšykopom* – pole; Jaśliska (BT); grunty leżące za miejscem o nazwie *Przykopa*: 1. *tam že taki gũymboki ruf | co go vybrali | żyby čougi ny pšejexauy | bũ Nymcy brałi luži | jes Pšykopa i Za Pšykopom 2. Za Pšykopom to fķierunu Lipofca | tam za Nymcof taki ruf vybrali | pšekop | i Za Pšykopom*. Zob. *Przykopa*.

Za Ruskim – pola; Wola Wyżna (MWKR); pola leżące za gruntami o nazwie *Ruskie*.

Zaryska – las; Królik Polski i Wołoski (MWKD); nazwa niejasna, może miejsce w lesie po pożarze;

por. *zharyj* ‘miejsce po spalonym lesie’ (ZS II 83); ukr. *zhar* ‘suchy zrąb dla paszy, spalenisko’ [NGH 52].

Za Skybą – pole; Czeremcha (AM-Cz 1); grunty należące do sołtysa, zob. objaśnienia dotyczące tej nazwy znajdujące się w *Kwestionariuszu z badania środowiska* wsi Czeremcha z 1936 r.: „Sołtystwo lub za skybą nazwa pochodzi stąd, że przedstawiciel danego środowiska pełnił funkcję sołtysa, a za pracę swą został obdarowany ziemią, a jako granicę jego posiadłości oborano pługiem czyli za skybą – przez kogo nadana została ziemia nie wiadomo” [AM-Cz 1]. Por. *Sołtystwo* (V).

Zasrany Potok, gw. *Zasrany Potok* – strumień; Zyndranowa (BT); p.d. Panny; potok, nad którym – według informatora – Cyganie zbierali

drewno na opał i załatwiali swoje potrzeby fizjologiczne: 1. *né v̇jem čy tam xožíli srać | ale suyšauem | tam ydty do Zasranexo Potoka* 2. *to byua tamtendy šćeška pšes cauom v̇ješ | Cygany xožíli | račyĭ na L'ipov̇jiec čy na Iašliska | a Cyganuv byuo dužo || xožíli tu zḃjerać xruzd v leše | či co šćyškami pšexožíli | či Cygany | to tam še zauatḟjali | tag mi opov̇jadali starši luže;*

por. *srać* wulg. 'wypróżniać się, załatwiać się' [SJP Dor.].

Za Starą Droga, gw. *Za Starum Drügum*, łem. *Za Starou Doroxou* – pola; Daliowa (BT); pola znajdujące się za drogą, którą nazywano *Stara Droga*, *Stara Doroha*: 1. *muvíli Za Starou Doroxou | pole tam byuo na duuj juž do Šklar*. Zob. Stara Droga.

Za Stawem, gw. *Za Stavem* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania znajdujące się za stawem: 1. *f tej xfiłi né ma | ale k̇jedyž byu | nazva zostaŭa | tak še pšyĭeŭo i tag ĭest | né muv̇iŭo po nazv̇isku tylko Za Stavem* 2. *no to tam byuo ṗječń stavuf | ale to byuy leje po bombax | byž može že o tego pofstaŭo || teruž juž né ma tego v ogule || ĭa ĭako žecko to paṁjentam | že gadałi | žeby tam né fpaść | bo tam staŭa voda | žyby še né utopić* 3. *tam k̇jedyž byu staf* 4. *Za Stavem | ḃũ ũn ṁjyškũũ za stavem | to muvíli Za Stavem a pišũm še Smũlyńe*.

Zastawki:

– las; **Zastawki** gw. *Zastafki* – Królik Polski i Wołoski (BT); część lasu, gdzie znajdowały się ogrodzone uprawy leśne, które zastawiały przejście: 1. *to na końcu Krulika | Krulig Vouoski || ĭag zapaṁjentaŭem od žecka | to do žiś te Zastafki* 2. *tam byuy k̇jedyš k̇jedyš škuŭki leśne | byuo ogrozone takimi šlabanami || ta ·my xožíli na borufki || zastav̇jone zastafki i tag zostaŭo* 3. *Zastafki to ĭez laz ĭa ·Kšyva Droga i tam Zastafki nazyvali | ṗũ fšysk̇ijym ṗũ voj̇ne to byua škuŭka | to byuo ogromne;*

– pole; **Zastawki** gw. *Zastafki* – Królik Polski i Wołoski (BT); pole obok lasu o nazwie *Zastawki*. Zob. Na Zastawkach;

por. *zastawiać* 'stawiając coś przesłaniać, barykadować coś, np. jakiś otwór, przejście' [SWJP 1337], por. *zastawiać* 'zamykać, tarasować dostęp do czego, wylot czego; zatykać coś' [SJP Dor.].

Za Ścieżką, gw. *Za Šćeškom* – część wsi; Królik Polski i Wołoski (BT); zabudowania znajdujące się za ścieżką: 1. *bo oni nigdy né pšexožíli tom drogom publićnom do domu | tylko kouo moĭego domu | kouo starego domu byua taka šćeška i to še nazyvaŭo Za Šćeškom | s tego vzlendu* 2. *bo tom groblom šua šćeška i tam žes pšexožíli* 3. *ḃũ davno byu stav | né? | i voda byua | i zrubiłi šćyške | i muvíli zavdy ĭak šli Za Šćyške || tu byu staf | tu byua šćyška tako ḋũ ḋũmu i muvíli za Šćyške*.

Za Tarniami, gw. *Za Tŕrńami* – pole; Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się za zaroślami tarniny: 1. *bo som torńe | taki pas torńi aż do lasu* 2. *bŭ iag byyy torńe | to tote pola co byyy za tŕrńami | to nazváli Za Tŕrńami*.

Za Ubiczom, gw. *Za Ubičom* – pole; Daliowa (BT); pola znajdujące się za gruntami, które nazywano *Ubicz*.

Zawadernik, gw. *Zavaderńik* – pole; Tylawa (BT); pole znajdujące się za potokiem nazywanym *Wadernik*.

Zawadka – potok; Zawadka Rymanowska (HE XV 59, 1882 SG III 480); nazwa od wsi Zawadka Rymanowska. Por. Potok Tereściański, Kamiński (II).

Za Werch – pole: I. **Za Werch** – Zyndranowa (BT, ORZ); II. **Za Werch** – Czeremcha (MWKR); III. **Za Werjch** – Wola Niżna (ZS II 77); IV. **Za Wyrjch** – Wola Wyżna (ZS II 77); pole znajdujące się za wierzchem (*Werchem*, *Wyrchem*) wzniesienia.

Za Werchem – pole; Surowica (MWKR); pole znajdujące się za wierzchem (*Werchem*) wzniesienia.

Za Werjch, zob. **Za Werch** (III).

Za Werszkiem – las; Czeremcha (MWKR) – las znajdujący się za wierzchem góry – za miejscem o nazwie *Werszek*.

Zawerszki – pole; Jasiel (MWKR); pola leżące za wierzchami wzniesień.

Za Woda – pole: I. **Za Woda**, gw. *Za Vodom* – Tylawa (BT); II. **Za Woda**, gw. *Za Vodŭm* – Jaśliska (BT); III. **Za Woda**, gw. *Za Vodom* – Wola Niżna (BT); IV. **Za Woda**, gw. *Za Vodom* – Królik Polski i Wołoski (BT); V. **Za Woda** (dwa obiekty), gw. *Za Vodŭm* – Posada Jaśliska (BT); pola znajdujące się za wodą, rzeką; Tylawa: 1. *no to jest po prostu za vodo | jez žeka po prostu i Za Vodŭ* 2. *tam jes f strone M'jasta | iag jez žeka i so te ũonki | zařše tam še muv'yo že Za Vode || s krovańi čy do šana to še Za Vode řyo* (Jaśliska) 3. *bŭ to byyo za vodŭm | tu bl'isko oo* 4. *bŭ tam iže voda | ũčželo Jaśliska ũt pola* (Wola Niżna) 5. *Za Vodom | bo byyo za žykom*; (Posada Jaśliska) 6. *bo my jesteřmy tu | a kto za vodom řnyřsko i tag dałi | to še nazyvo Za Vodom* 7. *bo byyy za řykŭm | nŭ to Za Vodŭm*.

Zawoje – pole: I. **Zawoje**, gw. *Zavoje* – Barwinek (BT); II. **Zawoje** – Lipowiec (MWKR); III. **Zawoje** – Polany Surowiczne (MWKR); pola leżące w zakolach strumienia: 1. *iag vořsko byyo | zaro :za vopym | tu byyy Zavoje a za potokŭym byy tyn řv'yrńik | co řv'yržyna tam byya || před řv'yrńikŭym byyy Zavoje | a tam taaki zavuj | takje řyduže orne byyo || v Barv'inku nařleřša řemĭa tam byya* (Barwinek);

por. ukr. *zawij* ‘zakręt, zakole rzeki, potoku, kręta rzeka’ [ZS I 59], bojk. *zawij* ‘zakręt’ [NGB 41], bojk. *zawij* ‘półokrągła część brzegu, zakręt’, por. bułg., mac. *zawoj* ‘zakręt (rzeki, drogi)’, por. n.w. (i n.g.) zach. ukr. *Zawoji, Zawij*, pol. *Zawój, Zawoje, Zawoja* [UTH 53]. Por. także pol. *zakole* ‘łuk, półkolisty zakręt czego, zwykle rzeki, drogi; meander’ [SJP Dor.], *zakole* ‘półkolisty zakręt drogi lub koryta rzecznej’ [SJP PWN].

Za Wyrch Kamienia – pola; Rudawka Jaśliska (MWKR); prawdopodobnie pola znajdujące się za wierzchem góry o nawie *Kamień* (choć na mapach nie ma takiej nazwy, to jej występowanie sugeruje nazwa Pod Kamieniem (II). Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Wierzch.

Za Wyrjch, zob. **Za Werch** (IV).

Za Zagon – pole; Rudawka Jaśliska (MWKR); pole znajdujące się za zagonem. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Dołhe Zahony.

Za Zastawy – odcinek rzeki; Trzciana, Zawadka Rymanowska (HE XV 162); odcinek Jasiołki na granicy wsi Trzciana i Zawadka Rymanowska. K. Rymut nie podaje jednak konkretnej lokalizacji obiektu, według badacza nazwa pochodzi od wyrażenia *za zastawą* [HE XV 162]. Prawdopodobnie miano ma związek z obiektem *Jaz* na granicy Tylawy i Trzciany;

por. *zastawa* daw. ‘tama, zaporą, bariera’ [SJP Dor.]. Zob. *Jaz*.

Zdziar, zob. **Zdziary**.

Zdziary – pole; I. **Zdziary**, gw. *Żżary* – pole; Tylawa (BT, MWKD), **Żdzary** (ZS II 84); II. **Zdziar** – Zawadka Rymanowska (MWKD); nazwa mogła powstać od obszaru spalonego: *z-żar* [ZS II 84] albo od sposobu hamowania, zwożenia siana na gałęziach, które powodowało zdzieranie podłoża – pola w Tylawie położone były na stromej górze, co wymagało odpowiedniej techniki zjeżdżania: 1. *mama muvíya že tam pše ·tem sažíli i žemnáki i fšysko | ale davno davno || a někture koňjety to na plecax gnuj tam nošíuy | žemnáki tam upravjáli || taka níska bapka Kukulaska to muvíya vuasne | že na plecax nošíya tam gnuj* 2. *Žžary byli tam ĵak še na Mšane ĵeže || Žžary byli orne | orne byli caue || nú tam ojcovje mjeli pole || tam še rožíyo | zbože tak sypaŷo | tag byŷo | žy tam ĵag vyŷiž gnoju abo navozu še pŷdsypaŷo | takje malutkje še urožíyo zbože na suome | a sypaŷo ĵag grox || a tu na dŷlíne vyrošne vjelkje a žarna ni ma || tam ĵak čša byŷo zježžac na bacufke | nú to te dryvňane vozy byli | to okryncau ŷańcux na dva tylne koua i ryŷo takom fose | bú inačeĵ ny zjexŷu | kŷne ny učšymali ĵak pŷužoŷu tam zbože čy žemnáki || Žžary to tam dali za Kouatńskami | Žžary sŷm zarŷs || tam ŷrali | to fšysko byŷo zagospodarovane | Žžary Kouatńska teruž zarosŷo lasami | pšŷdy fšysko byŷo zuŷytkovane | žimnáky navet sažíli | zbože | pševažne na takix gŷrax*

to ovjes šali | naved i žimnaki sažili | xūžili vartovać | budy pūrūbīli | bū zvižyžyna 3. ja ·ktoš zježžaju tutaj na duu | to gauęzi tag vyčeli | jag mīau šano | košiu | koňa do tyx gauęzi zapšongli | nakuadli na gauęze | bo to gura strašna | ale byuo fšyso zaužytkovane 4. byu taki kož albo fpuaxtax nošili obornig na te Žžary || byli bjedne luže | ne každy mīau koňa | ne každygo byuo stać || nektuży mīeli pare koňi | ale to byuo mauo | ale byli bjedni luže | f tyx puaxtax nošili obornik | taka Kukulačka Kukulak še nazyvaua | to fpuaxće nošiuu gnuj.

Zdzisław Stieber notuje jeszcze nazwy *Ždžar, Ždžary, Zdžar, Zdžar*, które występują bardzo często w zachodniej części polskiego etnicznie Beskidu. Nie odnotował ich natomiast w części wschodniej ani Jarosław Rudnicki, ani Stefan Hrabec [ZS II 85]. Por. także *zdzierać* ‘ciągnąć, szarpiąc, odrywając zdejmować zewnętrzną warstwę, usuwać osłonę czego; zwlekać co z czego’ [SJP Dor.], podobnie SWJP 1353.

Zegarówka, gw. *Zygarufka* – pola; Jaśliska (BT); grunty należące do gminy, z których mogła korzystać osoba nakręcająca zegar na wieży kościelnej: 1. *zygarufka to byuo dla tego | ktury nakrencau zegar na vjeży | bū zegar to ne jes kuščelny | to jez žeč gmi·na || i to byuo fšyso ješče za mojiž časů ·v latax šešžyšuntyx sedymžyšuntyx || to ješče v ramax bužetu grumackjiego upuacauo še | dūstavau zygarufke | i upuacauo še za nakryncañe zygara | jakaž ūsoba | raz na dobe mušou vyjšć | i tag dalej | nakrencać 2. *Zygarufka byua | tam žeši zagoneg byu jag na Ūamañcax kaplička | to mi Dañel yno upvjiadiu || za to Zygarufka | bū žyby bez rog nakrynciu zygara 3. *Zygarufka to kavouek pola | to byuo gromackje | a dałi tymu toto pole | žyby zajmovu še zygarym na vjeży | i za to Zygarufka.***

Zhari – pole; Wola Niżna (ZS II 83); nazwa niejasna;

por. *zharyj* ‘miejsce po spalonym lesie’ (ZS II 83); ukr. *zhar* ‘suchy żrąb dla paszy, spalenisko’ [NGH 52].

Zielona Góra, gw. *Žyluno Ğura* – góra; Królik Polski i Wołoski (BT); wzniesienie porośnięte lasem z polaną pośrodku: *Žyluno Ğura nazyvałi tyš | byua Ūazovo Ğura i Žyluno Ğura | tu byu dūkoua laz | a na šrotku byua pūlana | tam nazyvałi na Žylunim Ğure.*

Zil, gw. *Zil* – część wsi; Posada Jaśliska (BT); część wsi, gdzie znajdowały się budynki należące do Zakładu Inwestycji Leśnych, w skrócie ZIL: 1. *tam byu Zakład Inwestycji Leśnyx | oni budovali fšyškje lešničufki na tym tereñe 2. mūvili zašše Zil do Zilu | to byuy takje murovane baraki nad žykūm a pote ·magazyny | ale čego tag nazvałi | to ne vjym.*

Zimna Studzienka, gw. *Žimno Stužynka* – źródło; Jaśliska (BT); źródło, z którego wypływa bardzo zimna woda: 1. *tam tako zašše voda žimno*

byua | na samym vjyšxu na Pasterńikax || tam dali takje kamjeńiska || suxo | a tam takje močary som i stale voda jes 2. tam jes tako stužyha | žy jez žimno voda | tak pryntko ny napju še tyj vody tako žimno.

Zimna Woda – potok; Tylawa (ESH, HE XV 165); potok długości 1 km, p.d. Mszanki; nazwa od zimnej wody w strumieniu.

Zimny Potoczek, gw. *Zimny Půtůček* – potok; Posada Jaśliska (BT); potok, w którym nawet w upalne dni płynęła bardzo zimna woda: 1. *Žimny Půtůček | Kivaua tam zaxoroviu | bo še vody napjuu || voda tako žimno byua ia gůrůnco byuo | ta luže tam xožili pić | jak še narobili || jak še napjuu tyj vody | to zapůlyhe dostou || bu žimno voda jes | naved latym jag jez Gorůnco 2. Žimny Potoček | potok taki byu | že bes pšery byua žimna voda | žy še muk pšyžymbić | tako voda byua žimno bes pšery | čy gůrůnco čy ny gůrůnco.*

Zimny Potok, gw. *Žimnyj Potok* – potok; Wola Niżna (BT); potok, w którym płynie zimna woda: 1. *Žimny Potok tu na Šaxtax jez | Žimnyj Potog nazvanyj | f srotku Šaxed jez Žimny Potok || on tu zaroz vypuyvo nydaleko || jez žimno voda i Žimny Potok 2. voda v nim je žimna | pevne za to že pšes srodeg lasu puyhe.*

Zimny Wierch, zob. **Studený Werch**.

Zimny Wierzch, zob. **Studený Werch**.

Złota Bania, gw. *Zuota Baňa* – pola; Zawadka Rymanowska (BT); najbardziej urodzajne pola w całej wsi znajdujące się na górze, która kształtem przypomina banię – grunty te przyczyniły się do zamożności ich właścicieli; góra przynosząca bogactwo, o czym świadczą może przymiotnik *złota* w nazwie: 1. *to tutaj byua čež najlepšyx zem | i ne vjem | čy ne byli najbogači mjěškańcy | tak pańjentam rožice muvilli || tutaj byuy najlepše grunty | lepša urozajność po prostu byua 2. tam też na dole byua Zuota Baňa | druga byua Zuota Baňa | vijyncy tam od Novej Vsi | že še dobže rožiuo i xfalili | ale tu macie dobre pola na tej Zuotej Bańi || najpravdopodobnej najlepša zemja tam byua 3. Zuota Baňa bo tu byuo pole luksus | yno teruś takje o | jag my tu pšyšli | jag my kupli | to to byuo zbože | tu pušune my zbiryali | žyto tam takje byuo | taki kuoz byu | cudovne || a žis co tam pañe | jo na to ny pšystaje | žy tag zrubiłi s tym fšyskiym | pole byuo luksus | tam xet pšyńica byua tako jak | a žimnioki cudovne byuy.*

Warto wspomnieć, że M. Kornaszewski podaje przykład nazwy *Złota Góra* odnoszącej się do pola i łąki o bardzo urodzajnej glebie [Kornaszewski 1986: 7].

Zoldnirska, zob. **Żołnierska Polana**.

Zrąb – las: I. **Zrąb** – Tylawa (UNM I 71); II. **Zrub** – Czeremcha (MWKR); por. pol. *zrąb* ‘obszar w lesie, z którego wyrąbano drzewa, poręba; obszar zalesiony przeznaczony do wyrębu’ [SJP Dor.], *zrąb* ‘obszar lasu, na którym odbywa się wyrąbywanie drzew, obszar pozostały po wyrębie drzewostanu; także: wyrąbywanie drzew, korowanie ich, obcinanie gałęzi itp.’ [SJP Szym. III 1056]; por. łem. *zrub* ‘wyrąb, zrąb (w lesie)’ [Rieger 1995: 153], łem. *zrub* ‘zrąb w lesie’ [JH 97];

Zrub, zob. **Zrąb**.

Zrubanki – pole; Darów (JWK); pole, gdzie wyrąbano las; nazwa od łem. *zrub*. Zob. objaśnienia dotyczące nazwy Stary Zrub.

Zwadływka:

– pole: **Zwadływka**, Tylawa (MWKD); pochodzenie nazwy niejasne, może pole będące przyczyną zwad; pole sporne;

– potok: **Zwadływka** – Tylawa (SMMT), **Swadłówka** (SMSW, 1882 SG III 480), **Swadłufka** (1869–1877 E, 1839 SM); potok płynący przez grunty o nazwie *Zwadływka/Swadłówka*;

por. łem. *wadyty sia* ‘sprzeczać się, kłócić się’ [Rieger 1995: 137]; *wadzić się* ‘prowadzić kłótnie; sprzeczać się’ [SWJP 1203]; *zwada* ‘kłótnia, spór, sprzeczką, zatarg’ [SJP Dor.], *zwadzić* ‘poróżnić, skłócić’ [SSt.], por. *swar* ‘kłótnia, zatarg, spór’ [SJP Dor.].

Zwaliska, gw. *Zwałiska* – część góry; Królik Polski i Wołoski (BT); stok góry, który się osunął; osuwisko: 1. *tutaj ja kšęže pole | i taka duža skarpa f k̄jerunku žeki | i to nazywali Zwałiska || tam usypywaua še žem̄ia s tej gury | takje urv̄isko byuō || do tej pory zostauo to urv̄isko | juš takje zuagozone | zarosuo kševani 2. byu potog i tam duży šmad žem̄i še osunou | to byuy takje zwałiska || ũ ·tego nazva byu Zwałiska.*

Zwezło, gw. *Zvezuo* – część góry; Zyndranowa (BT); stok góry, który się osunął: *bo jes potog i sakrucko strūmy jakby zjexauo coś | tako skarpa strūmo žy ne iže po tym iśc 2. bo še gura osuaua;*

por. *zwezło* ‘stok góry, który się obsunął („zwiózł”) na dół’ [ZS II 84].

Zwierzyniec: Zwierzyniec, gw. *Žv̄jernik, Žv̄ježynec* – las; Barwinek (BT), **Žwiernik** (BT, MWKD, SMMT), **Las Zwierzyniec** (SMMT); grunt, na którym właściciel dworu miał zwierzyniec – ogrodzony teren, gdzie przetrzymywał zwierzęta do celów łowieckich: 1. *Žv̄jernik to tam zvj̄ežyna byuā | takje ogrožyne byuō || to to ogrožeñe ješče troxe m̄je še šni | to ješče pañientam || jeleñe tam byuy | sarny žiki 2. bo tam byu dvur i ta pañi z dvoru žekomo | že tam m̄jau ogrozone | i že tam byuy ružne zvj̄eženta | tam m̄jaua takje lešne | no to Zvj̄ežynec;*

por. *zwierzyniec* daw. 'ogrodzony teren, zwykle w lesie, gdzie przetrzymywało się zwierzynę dla celów łowieckich' [SJP Dor.]; *zwierzyniec* 'ogrodzony teren przy rezydencjach magnatów i panujących, gdzie trzymano zwierzynę' [SJP PWN].

Zwieźliska, gw. *Zv̄jyźliska* – część góry; Posada Jaśliska (BT); miejsce, w którym osunął się, zwiózł grunt: 1. *Zv̄jyźliska bũ tam moŹe zv̄jyzo daco | y co | io ne v̄ym | ne sũm Zv̄jyźliska i Țoz || iag io se dũv̄jyżũ | dũpytũ | to mũv̄li Țy se coŹi zv̄jyzo* 2. *Zv̄jyźliska mũv̄li | Țy se tu sunyuo Țym̄i | tak caũkovie na drũge*.

Zwirce – dolina; Kamionka (MWKD); prawdopodobnie od ap. *zwir*;

por. łem. *zwir*, *dzwir* 'dolina między górami', 'potok' (na pograniczu lemkowski-bojkowskim i na Bojkowszczyźnie). Z rum. (*i*)*zwor*, a to z południowosłowiańskiego, gdzie przedrostek *iz-* odpowiada polskiemu *wy-* (więc *izworowi* odpowiada polskie *wywierzysko*) [Rieger 1995: 162], por. boj. *zwir* 1. 'dolina między górami ciasno zwartymi', 2. 'potok' [NGB 34]; por. *zwir* 'dolina potoku lub rzeki w górach'; *zwir* = *jeruha* 'parów'; *zwór* 'sucha dolinka, łącząca się z dolina rzeczna' *izwor* 'źródło' [NGH 53]; ukr. dial. *zwir*, *zwor* 'potok', a to z rum. *izwor* 'źródło' [NWDS 64,192]; *zwor*, *zwur* 'nazwa doliny (potoku) między górami ciasno zwartymi' [Pawłowski 1984: 235]; łem. *izwor* 'źródło' [Pawłowski 1984: 64]; huc. (*j*)*izwyr* 'potok górski; wąwóz' [UTH 24]; por. *wywierzysko* „geol. geogr. 'obfite źródło krasowe; otwór w skale, skąd to źródło wypływa': Niektóre potoki mają swój początek w wywierzyskach; tu woda w wielkiej ilości wypływa wprost ze skały [...] lub też spośród zwału głazów” [SJP Dor.].

Zwyzli – część góry; Kamionka (MWKD); stok góry, który się osunął.

Zyndranowska Ścieżka – ścieżka: I. **Zyndranowska Ścieżka**, gw. *Zyndranofsko Ścyška* – Jaśliska (BT); ścieżka wiodąca przez las, która łączyła Jaśliska i Zyndranową: 1. *bo Źya do Zyndranovy* 2. *luŹe do Zyndranovy nũm xũŹili | a  Zyndranovy do ȚaŹlisk*; II. **Zyndranowska Ścieżka**, gw. *Zyndranofsko Ścyška* – Lipowiec (BT); ścieżka łącząca Lipowiec i Zyndranową.

Zyndranowa Bach, zob. **Zyndranowski Bach**.

Zyndranowska Droga, gw. *Zyndranofsko Drũga* – droga; Daliowa (BT); droga prowadząca przez las z Daliowej do Zyndranowej: 1. *tam byũa Źyrocko drũga | pŹyz laz dũ Zyndranovy vũzami iȚŹili*.

Zyndranowski Bach: **Zyndranowski Bach** – strumień; Zyndranowa, Tylawa (1851 MKG-T); **Zyndranowa Bach** (1851 MKG-Z); strumień płynący przez Zyndranową i Tylawę; nazwa od wsi Zyndranowa. Por. Miško, Panna, Sołotwina.

Źdzary, zob. **Zdziary**.

Źwiernik, zob. **Zwierzyniec**.

Źabski Wyr, gw. *Źapski Vyr* – zagłębienie w korycie rzeki; Jaśliska (BT); niewielkie zagłębienie w rzece, w którym kąpały się dzieci (nazwa utworzona na wzór nazw innych kąpielisk: *Chłopski Wyr*, *Babski Wyr*): 1. *byũu tu niȚy Țmostu | tam byũ zafŹe taki vyrek | Țyiska se tam kũmpaũy |*

na *ńjosne* żap tam byuo dužo 2. tam puytko byuo | takĳe troxe mułiste dno | *żeći yno še tam xlapauy.*

Żbyrki, zob. **Żbyry**.

Żbyry:

– zboczne góry; **Żbyry**, gw. *Żbyry* – Wola Wyżna (BT); **Żbyrki** (BT); kamieniste zboczne góry;

– pole; **Żbyry**, gw. *Żbyry* – Wola Wyżna (BT); kamieniste pole na zboczu góry (o nazwie *Żbyry*), które nie nadawało się pod uprawę, wykorzystywano je tylko do wypasu bydła: 1. *na cauyĳ Vyšńĳ Voli še tote Żbyry ćungnĳm | to ńes takĳe pole | ktũre ńez ańi ńy do orańa ańi ńy do paśyńa | tak ńe odervane od lasa | to ńes pole takĳe ńi do ćego | taki żbyrek | taki pśy-ćepek pola* 2. *Rusińi nazywałi Żbyrki | to gũra | ńy ũrałi | tam paśli krovy | ale ńy ũrałi | bũ gũra byuo;*

por. łem. *żbyr* ‘kamienista ziemia, której nie można głęboko zaorać’ [Rieger 1995: 154], ‘porosły skalisty pagórek między dolinami’ [ZS II 25]; *żbyr* ‘pagórek między dolinami’ [NGB 156]; *żbyr* ‘trudno dostępne miejsce’, ‘skała, góra, wzniesienie’, ‘jałowe pastwisko’ [NGH 53]; *żbyrek*, zdr. od *żbyr*.

Żebraczyna:

– pole; **Żebraczyna** – Barwinek (MWKD); nazwa niejasna, być może z motywacją przynależnościową albo sytuacyjno-okolicznościową, por. łem. *żebraczyna* 1. ‘człowiek, który żebrze po domach’ [Rieger 1995: 48]; *żebraczyna*, zdr. od *żebrak* [SJP Dor.]. Zob. **Żebrak**;

– strumień; **Żebraczyna**, gw. *Żebraćyna* – Tylawa, Barwinek (BT); od nazwy pól, przez które płynie: *Żebraćyna to f Tylańje taki putućeg iże do tyĳ żeki | co v Barvĳńku iże v guże || to Żebraćyna nazywałi | potoćek taki potok.* Por. Ostresz (I).

Żebrak – pole; Barwinek (MWKD); nazwa niejasna, być może z motywacją przynależnościową (pola należące do gospodarza o przezwisku **Żebrak**) albo sytuacyjno-okolicznościową;

por. *żebrak* ‘człowiek żebrzący, utrzymujący się z jałmużny; nędzarnik, ubogi’ [SJP Dor.], *żebrak* ‘człowiek, który żyje z żebrania, z prośzenia o jałmużnę’ [SWJP 1387].

Żelazna Woda, gw. *Żylazno Voda* – źródło; Daliowa (BT); źródło, w którym woda ma rudawy kolor (podobny do zardzewiałego żelaza): 1. *to ńez źrudeyko | tu zarũz na drũze | voda mo taki kolor ńag zarzewiaũe żylazo.*

Żołnierska Polana: **Żołnierska Polana** – polana (dzisiaj porasta ją las); Jasiel (BT, UNM II 21, AM-J, ZS II 58, MTP 2, 1839 SM, E), **Zoldnirska** (1851 MKG-J); nazwa o charakterze pamiątkowym, związana z pobytym jakichś wojsk, prawdopodobnie konfederatów barskich.

Żółta, zob. **Żółty** (II).

Żółty: I. **Żółty** – potok; Daliowa (IPG), II. **Żółta** – Kamionka (MWKD); potok, którego dno albo brzegi miały żółty kolor.

Żółty Bereh:

– brzeg; **Żółty Bereh**, gw. *Žuŭty Berex* – Daliowa (BT, MWKD), **Bereh Żółtyj** (SENT 5); brzeg rzeki – nazwa od koloru podłoża: *Žuŭty Berex no byŭ bžek | žuŭty mŭg być pjasek f tym bžegu z jedny struny i iuž byŭ žuŭty | i ju Žuŭty Berex nazyvali || douem šŭa voda | a tam pjaseg byŭ žuŭty*;

– las; **Żółty Bereh** – Daliowa (MWKD), **Bereh Żółtyj** (SENT 5); nazwa od koloru podłoża;

por. łem. *bereh* ‘brzeg rzeki (potoka)’ [Rieger 1995: 29].

Żydil Kut:

– część wsi; **Żydil Kut**, gw. *Žyd’iŭ Kut* – Zyndranowa (BT); część wsi, gdzie przed II wojną światową mieszkali Żydzi: 1. *Žyži mjel’i pole | to še tag nazyvaŭo | ku to jes taki ruk | kont 2. žydofski zakontek | čtery rožiny žydofskie mjěškaŭy v Zyndranovej*. Por. objaśnienia dotyczące nazwy Na Kuti;

– pole; **Żydil Kut**, gw. *Žyd’iŭ Kut*; Zyndranowa (BT, MWKD); pole należące do Żydów mieszkających w Zyndranowej.

II. Klasyfikacja semantyczno-motywacyjna zgromadzonego materiału

Klasyfikacja mikrotoponimów w niniejszej pracy opiera się głównie na koncepcji R. Mrózka [1990], w niektórych szczegółowych kwestiach także na założeniach E. Rzetelskiej-Feleszko [1982, 1993], M. Kornaszewskiego [1986], H. Borka [1988], A. Myszki [2006]. Dla zgromadzonych mikrotoponimów wyróżniono następujące grupy:

1. Nazwy topograficzne – obejmujące onimy, które uwzględniają różnorodne właściwości topograficzne obiektów oraz ich położenie; wyróżnia się wśród nich:
 - 1.1. Nazwy charakteryzujące – motywowane semantycznie konfiguracją i właściwościami geomorfologicznymi terenu, eksponujące jego naturalne cechy, np. ukształtowanie, właściwości podłoża, wielkość i kształt obiektów, barwę, związek z fauną i florą. Do nazw charakteryzujących zaliczono również miana od wrażeń słuchowych oraz od wrażeń termocceptywnych;
 - 1.2. Nazwy lokalizujące – wskazujące położenie miejsca względem innego obiektu albo jakiegoś punktu orientacyjnego. Identyfikacja nazywanego miejsca polega na odniesieniu go do innego miejsca przez jego nazwę, np. *Pod Lasem, Pod Smerekami*. Dla nazw lokalizujących charakterystyczne są konstrukcje onimiczne z różnymi przyimkami: *na, pod, za, między, koło, przy*, rzadziej przymiotnikami, np. *zadni, przedni, wyżni, dolny*. Obiekty mogą być lokalizowane względem różnych obiektów topograficznych i kulturowych: *Koło Gruszki, Na Brzegu, Na Górcie, Na Hydroforni, Na Oczyszczalni, Na Pegerze, Na Przedszkolu, Na Wopie, Spod Grobli, Za Kościołem, Za Stawem, Za Ścieżką*;
 - 1.2.1. Nazwy dotyczące ruchu przestrzennego:
 - a) wskazujące na cel, np. *Do Abrama, Do Bary, Do Bendyka, Do Białego Icka*,
 - b) wskazujące kierunek, np. *Na Czub, Na Górkę, Na Łozyk, Na Zakład, Pid Werch, Pod Werszki, Za Wyrch Kamienia* [por. Rzetelska-Feleszko 2006: 140].
 - 1.2.2. Nazwy relacyjne i nazwy ponowione – zalicza się do nich miana powstałe na podstawie już istniejących onimów. Nazwy

te były przedmiotem analiz wielu polskich językoznawców, np. J. Bubaka [1965, 1966], J. Tredera [1979], H. Górnowicza [1976]. Pewien etap dociekań dotyczących funkcjonowania nazw relacyjnych zamknęła praca H. Borka [1988] *Nazwy relacyjne w toponimii*, w której uczony przedstawił klasyfikację wymienionych onimów składającą się z pięciu grup: 1. Nazwy o funkcji metonimicznej (nazwy ponowione), 2. Nazwy o funkcji lokalizującej, 3. Nazwy o funkcji dyferencyjnej, 4. Nazwy o funkcji metaforycznej (przeniesione), 5. Nazwy o funkcji pamiętkowej. W kontekście niniejszej pracy ważne jest ustalenie funkcji dwóch pierwszych grup. Termin *nazwy ponowione* odnosi się do nazw niederywowanych przetransponowanych z obiektów sąsiadujących na zasadzie metonimii (X_2 jest położone obok X_1 , np. pola *Szachty* leżą obok lasu o nazwie *Szachty*, pola *Jagusztyna* leżą obok strumienia o nazwie *Jagusztyna*). Nazwy ponowione nie wykazują semantycznego związku z nazywanym obiektem, a jedynie wskazują jego położenie – styczność z innym obiektem [por. Myszka 2006: 75]. Onimy o funkcji lokalizującej (derywowane, konstrukcje z przyimkami) służą określaniu położenia nowo nazwanego obiektu względem innego obiektu już nazwanego, np. *Pod Kamarką* – pola u podnóża góry o nazwie *Kamarka*, *Zawadernik* – pola znajdujące się z perspektywy nazywającego obiekt za strumieniem o nazwie *Wadernik*, *Za Głębokim Potokiem* – pola znajdujące się z perspektywy nazywającego obiekt za strumieniem o nazwie *Głęboki Potok*. Struktury tego typu nie różnią się semantycznie od podobnych struktur odapelatywnych, np. *Pod Skalą* – pod skalą, *Pod Wysokim Brzegiem* – pod wysokim brzegiem [por. Borek 1998: 49].

2. Nazwy kulturowe – związane z aktywnością cywilizacyjno-gospodarczą człowieka oraz sferą życia społecznego i duchowego. Wśród nich wyróżniono:

- a) nazwy z motywacją materialną – odnoszące się do różnych obiektów będących dziełem ludzkich rąk; związane są z pozyskiwaniem ziemi do celów rolniczych, uprawami roślin, hodowlą zwierząt, pszczelarstwem, gospodarką leśną, działalnością rzemieślniczą. Zalicza się również do tej grupy onimy związane z urządzeniami terenowymi, obronnymi, komunikacyjnymi, a także budownictwem sakralnym i świeckim;

- b) nazwy z motywacją niematerialną – odzwierciedlające stosunki prawno-własnościowe, związane z podziałem własności, uwzględniają także „dawność” różnych obiektów.
- 3. Nazwy przynależnościowe – eksponujące stosunek posesywności, przynależności jakiegoś obiektu, np. pola, lasu do konkretnej osoby, instytucji, urzędu. Nazwy dzierżawcze odnoszą się do nazw właściciela albo użytkownika (dawnego albo obecnego) domostwa, pola czy lasu. Tworzone są najczęściej od imienia, nazwiska, przezwiska, a także apelatywnych określeń ludzi.
- 4. Nazwy metaforyczne – oparte na skojarzeniu, jakie następuje między obiektem a przedmiotem określanym przez appellativum, które staje się podstawą nazwy. Skojarzenia te najczęściej dotyczą części ciała, kształtu narzędzi wykorzystywanych w pracach na gospodarstwie, instrumentów muzycznych, ludzkich postaci [Rzetelska-Feleszko 1982: 85].
- 5. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe – związane z jakimiś wydarzeniami z przeszłości, szczególnymi okolicznościami, które wpłynęły na powstanie nazwy.
- 6. Nazwy niejednoznaczne – kiedy nazwa ma kilka motywacji, trudno jednak rozstrzygnąć, która jest właściwa.
- 7. Nazwy niejasne – gdy nie można określić motywacji.

Klasyfikację zgromadzonego materiału przeprowadzono w siedmiu grupach rzeczowych zawierających nazwy określonej klasy desygnatów. Osobno omawiane są ojkonimy oraz anojkonimy – nazwy pól, terenów leśnych, oronimy, hydronimy, hodonimy, nazwy obiektów kultury. Nazwy wieloskładnikowe sklasyfikowano na podstawie członu wyróżniającego. Miana o niejednoznacznej motywacji zostały przyporządkowane zgodnie z tą motywacją, która jest najbardziej prawdopodobna. Podział uwzględnia dublety, czyli nazwy paralelne, nie ujęto w nim natomiast nazw wariantywnych; wszystkie zostały przedstawione w słowniku. Ze względu na podział rzeczowy, który w znacznej części uwzględnia również człon utożsamiający onimu, zrezygnowano z wyodrębniania tzw. nazw mieszanych. Przyjęty sposób klasyfikacji pozwala określić najczęstsze motywy nadawania nazw oraz ustalić bazy semantyczne charakterystyczne dla badanej części Beskidu Niskiego. Taką klasyfikację uzasadnia także dosyć częste równoczesne funkcjonowanie w danej społeczności form komponowanych i struktur uniwerbizowanych. Odstępstwem od przedstawionych zasad kategoryzacyjnych jest podział hydronimów,

które przyporządkowano do określonych grup według baz semantycznych [por. Wolnicz-Pawłowska 2013], oraz hodonimów według propozycji E. Rzetelskiej-Feleszko [1984: 134–139].

1. Mikroojkonimy

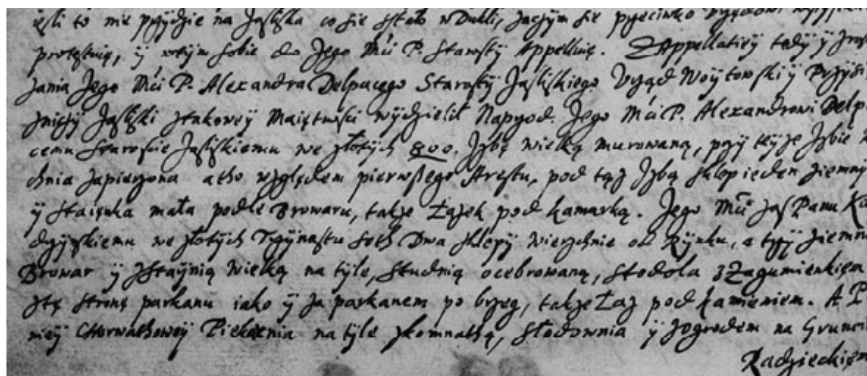
Ojkonim to nazwa miejsca/terytorium zamieszkanego [EWoJP 209], z grec. *oikos* ‘siedziba, dom’ [Rymut 1983: 112]. W polskiej onomastyce dla ojkonimii i ojkonimów przyjęto również termin nazwy miejscowe (lub nazwy miejscowości), w którego zakresie znaczeniowym znajdują się także nazwy innych osad niebędących wsiami, tj. przysiółków i części wsi, a także wybudowań [Rzetelska-Feleszko 2003: 2, 1998: 191–192; Pawłowski 1965: 208]. Termin ten bywa używany również w węższym zakresie znaczeniowym i odnosi się wówczas do nazw „obiektów zamieszkaných, stanowiących samodzielne jednostki osadnicze” – nazw miast i wsi [NMP I: V]. Prace naukowe poświęcone nazwom miejscowym są bardzo liczne, mają m.in. charakter teoretycznych rozważań dotyczących ich klasyfikacji (np. Taszycki 1946; Rospond 1957; Borek 1988; Bąk 1994), budowy i sposobów ich tworzenia (np. Borek 1984; Taszycki 1963; Cieślíkowa 1994; Biolik 1998). Wiele opracowań poświęcono nazwom miejscowym konkretnych regionów Polski (np. Kamińska 1964–1965; Lubaś 1968; Czopek-Kopciuch 1988; Pawłowski 1971; Kosyl 1978; Rymut 1975; Kopertowska 1984; Rzetelska-Feleszko, Duma 1991; Bijak 2001]. Charakterystykę badań nad nazwami miejscowymi w Polsce oraz ich klasyfikację, opis mechanizmów słowotwórczych zawiera rozdział autorstwa Ewy Rzetelskiej-Feleszko zatytułowany *Nazwy miejscowe*, znajdujący się w pracy *Polskie nazwy własne. Encyklopedia* [Rzetelska-Feleszko 1998].

1.1. Rozwój nazewnictwa

Najstarsze mikroojkonimy pojawiły się już na początku XVI w. w dokumentach pozwalających na lokację dwóch części wsi Lipowiec. W 1527 r. biskup przemyski Andrzej Krzycki zezwolił niejakiemu Babejowi na założenie na prawie wołoskim górnej części Lipowca, zwanej *Lipowiec Babej*. Natomiast przywilej na lokację (również na prawie wołoskim) dolnej części wydał w 1535 r. biskup przemyski Jan Chojeński Wołochowi Chrupejowi (Krupejowi), nazywanej od jego nazwiska *Lipowiec Chrupej* lub *Lipowiec*

Krupej [SH-G II 119]. Mimo że od roku 1645 była to już jedna wieś – Lipowiec, ale zwyczajowo mieszkańcy rozróżniali dwie części [Grzesik, Traczyk 1992: 77]. Podział na *Lipowiec Krupej* i *Lipowiec Babej* utrzymywał się jeszcze w połowie wieku XVIII, o czym może świadczyć dokument z 1747 r. zatytułowany *Lustracja Wsi Lipowca Babeja*. W XX w. częściej już używano nazw *Dolny Lipowiec (Lipowiec Krupej)* i *Górny Lipowiec (Lipowiec Babej)*.

Kolejne mikroojkonimy pojawiły się dopiero w XVII, XVIII i XIX w. Jedna z najstarszych nazw została utrwalona w księgach miejskich Jaślik. Wpis z 1640 r. zawiera ciekawe informacje dotyczące zabudowy Jaślik oraz nazwę *Rynek*, a także miana pól i części wykarczowanego obszaru leśnego: *Grunt Radziecki, Łazek pod Kamarką, Zgumienek*, zob. fr. księgi:

Por. także transkrypcję tekstu:

Jego Mći P. Aleksandra Delpaczego Starosty Jasliskiego Urząd Wojtowski y Przysięniczny Jasliski ztakowej Maiętnosci wydzielił Nap(rz)y(ch)od Jego Mći P. Panu Aleksandrowi Delpaczemu Staroscie Jasliskiemu we złotych 800. Zjbę Wielką Murowaną, przy tyyże izbie kuchnia zapiezona albo względem pierwszego Aresztu, pod tąż Zjbą sklep ieden ziemny y staienka mała podle Browaru, także Łazek pod kamarką. Jego Mći Jas Panu [...] we złotych Trzynaštu [...] Dwa sklepę wierzchnie od Rynku, trzy ziemne, Browar y zStaynią Wielką na tyłe, studnią ocembrowaną, Stodola z Zagumienkiem ztę stronę parkanu iako y za parkanem po brzeg, także Łaz pod kamieniem. A P. wioj Chorwackowej Piekarnia na tyłe zkomnatka, Stodownia y zogrudem na Gruncie Radzieckiem [AMJ].

Ojkonim *Rynek* odnosi się obecnie do centralnej część wsi i funkcjonuje jako nazwa pamiątkowa, zob. fot. 11.

Fot. 11. Jaśliska – Rynek

W XVIII w. odnotowano tylko nazwę *Baszta* (1747), a w XIX nazwy dwóch przysiółków *Abrahamów* (1861) – *Abramowa* (1880), *Stasiana* (1869), oraz domostwa *Pod Kamienka* (1852). Większość ojkonimów pochodzi jednak z XX w. Można wśród nich wydzielić warstwę najmłodszą, powstałą po zakończeniu II wojny światowej, i warstwę starszą, którą tworzą funkcjonujące jeszcze w języku mieszkańców badanej części Beskidu Niskiego zarówno nazwy pojedynczych domostw, części wsi i przysiółków, jak i miana nieistniejących obiektów znajdujących się w granicach wysiedlonych wsi łemkowskich. Nazwy te, oprócz przydrożnych krzyży, cerkwisk i cmentarzy, są jedynymi śladami życia Łemków, np. *Burdaszównia*, *Chomiszacki Dwór*, *Masnykówka*, *Sokorówki*, *Trubieliwka*, zob. nieistniejący już budynek gospodarczy w części wsi *Burdaszównia* w Lipowcu (fot. 12).

Spośród ponad stu ojkonimów powstałych w I połowie XX w. warto wyróżnić nazwy trzech domostw: *Do Gomułki*, *Do Pesaryka*, *Haznerówka*. Pierwsza ma charakter pamiątkowy i wiąże się z pobytem w Zawadce Rymanowskiej Władysława Gomułki. Według informatorów, w jednym z gospodarstw w czasie wojny ukrywał się pochodzący z Krosna na Podkarpaciu znany polityk komunistyczny. Domostwo do tej pory przez mieszkańców wsi nazywane jest właśnie *Do Gomułki*, zob. fot. 13.

Fot. 12. Lipowiec – budynek gospodarczy w części wsi o nazwie *Burdaszównia* (lata osiemdziesiąte XX w.)

Fot. 13. Zawadka Rymanowska – domostwo o nazwie *Do Gomulki*

Inne gospodarstwo, które zachowało się do czasów współczesnych, znajduje się w Zyndranowej. Dawniej należało do pisarza wiejskiego, stąd

Fot. 14. Zyndranowa – domostwo o nazwie *Do Pesaryka*, obecnie Muzeum Kultury Łemkowskiej

Fot. 15. Jaśliska – domostwo o nazwie *Haznerówka* (lata trzydzieste XX w.)

Źródło: *Narodowe Archiwum Cyfrowe*: <https://www.nac.gov.pl/> [dostęp: 3.06.2021].

nazywa *Do Pesaryka*. Obecnie w zagrodzie znajduje się Muzeum Kultury Łemkowskiej, zob. fot. 14.

Do dnia dzisiejszego nie zachował się natomiast budynek *Haznerówki* (zob. fot. 15), domu rodzinnego pochodzącego z Jaślik Stanisława Hausnera (1900–1935) – pierwotne nazwisko Hazner rodzina zmieniła około 1930 r. po emigracji do Stanów Zjednoczonych. S. Hausner pracował jako

pilot-mechanik w wytwórni filmowej Warner Bros. Był pierwszym Polakiem, który kilkakrotnie próbował przelecieć nad północnym Atlantykiem z Ameryki do Europy. Zginął w katastrofie lotniczej w Detroit 18 maja 1935 r. [Kędzierski 1960–1961: 317].

Do najmłodszej warstwy nazewnictwa należą miana obiektów znajdujących się na obszarze osady Moszczaniec, byłego Państwowego Gospodarstwa Rolnego, które powstało w miejscu dawnej wsi łemkowskiej. Po wysiedleniu rdzennej ludności wybudowano w latach pięćdziesiątych obiekty gospodarcze i bloki mieszkalne wraz z niezbędną infrastrukturą. Po pewnym czasie pojawiły się też nazwy wybranych obiektów i części nowej osady, które nadal funkcjonują w języku mieszkańców; są to głównie nazwy lokalizujące (*Koło Gruszki, Na Hydroforni, Na Oczyszczalni, Na Pegerze, Na Przedszkolu*), dzierżawcze (*Klawiszowskie, Peggerowskie, Sikorówki*), a także z motywacją kulturową (*Sześciorak, Komórki*). Warto zaznaczyć, że tylko nazwy *Cmentarz* i *Sad* nawiązują do dawnej wsi łemkowskiej. Najmłodszym ojkonimem w badanym materiale jest *Wesołe Miasteczko* w Jaśliskach. Nazwa powstała już po roku 2000, odnosi się do części wsi, gdzie znajdują się budynki socjalne, które ze względu na tryb życia nowych lokatorów mieszkańcy zaczęli nazywać w ten sposób.

1.2. Klasyfikacja

Osadnictwo górskie miało specyficzny charakter. Jego cechą było lokowanie pojedynczych zagród, a następnie całych osad wzdłuż potoków. Wynikało to ze względów praktycznych, bowiem koryta cieków wodnych stanowiły jednocześnie ciągi komunikacyjne, zaś woda była niezbędna do funkcjonowania sadyb (ten sposób osadnictwa znalazł odbicie również w sferze organizacyjnej, potok stał się jednostką administracyjną, zwykle dla kilku miejscowości) [Bata 2014: 169–170]. Na badanym obszarze większość wsi miała więc zabudowę rozproszoną. Nazwy odnosiły się do pojedynczych gospodarstw albo skupień kilku domów, jak i dużych części wsi i przysiółków (por. *przysiółek* ‘odrębne skupienie domów, położonych poza właściwą wsią, ale należące do niej administracyjnie’ [SJP Dor.]). Miana te stanowią grupę nazw pośrednich między nazwami wsi i nazwami terenowymi [Rzetelska-Feleszko 1998: 192], dlatego w niniejszej pracy zostały sklasyfikowane według identycznych kryteriów jak nazwy innych obiektów. W trakcie badań zgromadzono 206 mikroojkonimów (nazw części wsi, przysiółków, domostw), które ujęto w następujących grupach:

1.2.1. Nazwy topograficzne.

1.2.1.1. Nazwy charakteryzujące: *Łoziny* (x 2), *Obszary*.

1.2.1.2. Nazwy lokalizujące:

a) n. dotyczące położenia trzech głównych części wsi: *Dolny Koniec* (x 4), *Dolny Lipowiec*, *Dół* (x 2), *Góra* (x 2), *Górny Koniec* (x 3), *Górny Lipowiec*, *Horyśniłka*, *Niżni Konec*, *Niżni Koniec*, *Seredyna*, *Średni Koniec* (x 2), *Środek*, *Wyśni Koniec*, *Wyśni Koniec przy Starej Drodze*, *Wyżni Konec*;

b) n. określające położenie względem różnych obiektów topograficznych i kulturowych: *Koło Gruszki*, *Między Lasami*, *Na Brzegu*, *Na Górcie*, *Na Hydroforni*, *Na Jamie*, *Na Oczyszczalni*, *Na Pegerze*, *Na Przedszkolu*, *Na Wopie*, *Pod Lasem*, *Poza Wodę*, *Spod Grobli*, *U Dobrej*, *Za Kościołem*, *Za Stawem*, *Za Ścieżką*;

c) n. dotyczące ruchu przestrzennego:

– wskazujące na cel: *Do Abrama*, *Do Bary*, *Do Bendyka*, *Do Białego Icka*, *Do Bogacza*, *Do Całyka*, *Do Capka*, *Do Celaka*, *Do Dawida*, *Do Diaczka*, *Do Dżuły*, *Do Gomułki*, *Do Kawoćki*, *Do Kiceja*, *Do Kołodzieja*, *Do Komaneckiego*, *Do Krawca*, *Do Króla*, *Do Kulaka*, *Do Lewona*, *Do Lipilczaka*, *Do Łuzera*, *Do Mitra*, *Do Niemczyka*, *Do Olinga*, *Do Pakosza*, *Do Petynka*, *Do Siekierki*, *Do Szworca*, *Do Tartaku*, *Do Tkacza*, *Do Wołka*;

– wskazujące kierunek: *Na Górkę*, *Na Zakład*;

d) n. ponowione: *Dar*, *Jagusztyna*, *Jaselko*, *Pańkówka*, *Radiw*;

e) n. relacyjne: *Pod Kamienka*, *Przednia Jagusztyna*.

1.2.2. Nazwy kulturowe.

1.2.2.1. Nazwy z motywacją materialną: *Baranówka*, *Baszta*, *Blych*, *Cmentarz*, *Drocieżówka*, *Dworskie*, *Dwór*, *Klepacz*, *Komórki*, *Kuźnia*, *Miasto*, *Ochronka*, *Pegerowskie*, *Rynek*, *Sad*, *Sześciorak*, *Targowica*, *Zil*;

1.2.2.2. Nazwy z motywacją niematerialną: *Soltystwo*.

1.2.3. Nazwy dzierżawcze:

– n. od imienia, nazwiska albo przezwiska: *Abramowa*, *Bajtówka*, *Barbównia*, *Barniwna*, *Bilasówka*, *Bradowiec*, *Bradów*, *Burdaszównia*, *Busównia*, *Chomiszacki Dwór*, *Czabalówka*, *Dalówka* (*Daliłka*), *Dawidówka*, *Dąbrówka*, *Drymak*, *Dymoniwnia*, *Ficulówka*, *Frycziwka*, *Fucialiwna*, *Galówka* (x 2 – *Galilka*), *Gaładówka*, *Gamratówka* (*Gamratilka*), *Gindówka*, *Gonosówka* (*Do Gonosa*, *Gonisiwna*), *Grencerówka* (*Grencerilka*), *Gubiłka*, *Hackównia* (*Hackilnia*), *Hawraniwna*, *Haznerówka*, *Hrybówka*, *Hrycówka*, *Hydziówka*, *Jasinówka*, *Jawilakówka*, *Kancyliłka*, *Kasperkówka*, *Kiwałówka*, *Kopczównia* (*Kopcziwnia*), *Kośkiłka*, *Krawcówka*, *Krupejównia*, *Kuczkównia*, *Kurdylilka*, *Kurdylówka*, *Kydówka*, *Lewczykównia*, *Łaciwna*,

Lipowiec Babej, Lipowiec Krupej (w obu ostatnich nazwach pierwszy człon jest ponowiony), *Łanykiwka, Macównia (Maciwnia), Macyk, Majdoszówka, Masnykówka, Michalikówka, Mońkiwka, Na Herszkowym, Pepeliwka, Petryk (Na Petryku), Pieliwka, Pitrusówka, Porgajczówka, Prockównia, Radiów-Stasianie* (człon *Stasianie* odróżnia obiekt od innego – leżącego w odległości kilku kilometrów – o nazwie *Radiów*), *Radkówka, Radiów, Rakiwskie, Repejdzianka, Rywka, Sabarynówka, Sasównia, Sawczakówka, Sicziwka, Sidorówka, Sikarówka, Skaliwka, Skierczakówka, Skircykówka, Smoleńcówka, Sokarówka, Stachiwka, Stasiania, Stecówka, Szyfuriwnia (Szyfuriwnia), Szubiakówka, Śmietanówka (Śmietanilka), Tiahlówka, Trubeliwka, Wariakówka (Wariakówka), Watuliwka, Wojtasówka;*

– n. od apelatywnych określeń osób: *Gajówka, Klawiszowskie, Popówka;*

– n. od etnonimów: *Plac Cygański (x 2), Żydl Kut.*

1.2.4. Nazwy metaforyczne: *Wesołe Miasteczko.*

1.2.5. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe: *Sołtystwo, Spalona.*

1.3. Wnioski

Mikroojkonimy należą do najmłodszej warstwy nazewniczej – około 97% onimów powstało w XX, a tylko 3% pochodzi z okresu od XVI do XIX w. Jedna nazwa (*Wesołe Miasteczko*) pojawiła się w XXI w. 57% stanowią onimy odantroponimiczne występujące w różnych grupach semantycznych, najliczniej w nazwach dzierżawczych i lokalizujących. 43% ojkonimów stanowią miana utworzone od apelatywów, utrwalające najbardziej wyraziste cechy przestrzeni. Są to nazwy lokalizujące, które informują o położeniu niewielkiej części wsi względem obiektów naturalnych i stworzonych przez człowieka (np. *Na Brzegu, Na Górcie, Na Hydroforni, Za Kościołem*).

Największą grupę wśród ojkonimów stanowią nazwy dzierżawcze (48%) utworzone głównie od antroponimów, odnoszące się do pojedynczych gospodarstw (np. *Gindówka, Wojtasówka*) albo części wsi, gdzie mieszkało kilka rodzin o tym samym nazwisku (np. *Bilasówka, Jasinówka*). Rzadko występowały miana utworzone od apelatywnych nazwań ludzi (np. *Gajówka, Klawiszowskie, Popówka*).

Niewiele niższą frekwencję mają nazwy lokalizujące (39,8%), ale są one o wiele bardziej zróżnicowane. Ciekawą grupę wśród nich tworzą miana wskazujące na cel ruchu (40%), np. *Do Capka* (właściciel domostwa zajmował się ubojem zwierząt, głównie młodych capów, zdr. *capek*), *Do Diaczka, Do Kołodzieja, Do Krawca, Do Pesaryka, Do Siekierki* (wła-

ściel zajmował się ciesielstwem), *Do Tkacza*, które odpowiadając na pytania „dokąd?” i „do kogo?”, odzwierciedlają potrzebę komunikacyjną wspólnoty wiejskiej polegającą na informowaniu (członków rodziny, sąsiadów) o położeniu miejsca, w którym podejmuje się określone prace [por. Rzetelska-Feleszko 2006: 140]. Jednak większość ojkonimów nie zawiera takich informacji albo nie wyraża ich wprost, w nazwach występują tylko nazwiska albo imiona mieszkańców danej wsi. Trudno współcześnie określić, jakie były motywy nadawania takich nazw kierunkowych. Prawdopodobnie decydowały o tym: a) położenie obiektu w miejscu, gdzie nie było innych charakterystycznych cech, a jedyne, co pozwalało na lokalizację, to nazwisko, imię, przewisko właściciela gospodarstwa; b) zajęcia, jakimi trudnili się właściciele domostw – nie znajdowały one odzwierciedlenia w przewisku, ale były znane danej społeczności, np. *Do Białego Icka* (przywódca społeczności żydowskiej w Jaśliskach), *Do Abrama* (handel baranami), *Do Dawida* (właściciel małej piekarni), *Do Łuzera* (handel), *Do Olinga* (handel końmi); c) różne cechy wyróżniające, np. *Do Bogacza*, *Do Lipilczaka* (matka właściciela domostwa pochodziła z Lipowca). Rzadziej motywami nazewniczymi były obiekty topograficzne (np. *Na Górcze*, *Na Jamie*) oraz budynki i urządzenia o różnym przeznaczeniu (np. *Na Oczyszczalni*, *Na Przedszkolu*). Nieliczne w tej klasie semantycznej są również miana ponowione, utworzone od nazw dawnych pól, o których informują jeszcze mapy z XIX w., np. *Dar*, *Pańkówka*. W pięciu spośród dwudziestu badanych miejscowości występowały miana określające części wsi: a) leżące niżej (*Dolny*, *Niżni Koniec / Konec*); b) leżące wyżej (*Wyśni / Wyżni Koniec / Konec*); c) znajdujące się pośrodku (*Średni Koniec*, *Seredyna*). W jednej miejscowości – w Posadzie Jaśliskiej – funkcjonowała nazwa doprecyzowująca lokalizację – *Wyśni Koniec przy Starej Drodze*.

Tylko 9,2% stanowią nazwy kulturowe, głównie z motywacją materialną, np. *Baranówka*, *Blych*, *Kuźnia*, *Ochronka*, i rzadko z motywacją niematerialną, utworzone od nazwiska pierwszego zasadzcy miana *Abramowa*, *Lipowiec Babej*, *Lipowiec Krupej*. W sumie dwa ojkonimy reprezentują nazwy sytuacyjno-okolicznościowe (*Soltystwo*, *Spalona*) i metaforyczne (*Wesołe Miasteczko*).

Mikroojkonimy, odnosząc się do najbardziej charakterystycznych obiektów na obszarze wsi, nie tylko porządkowały przestrzeń, ale ułatwiały komunikację w obrębie danej miejscowości, wskazywały gospodarstwa, części wsi, gdzie wykonywano określone prace bądź gdzie mieszkały osoby z jakichś powodów ważne dla danej społeczności. Miana te można podzielić ze względu

na ich zasięg przestrzenny na trzy grupy: a) nazwy o najszerszym zakresie – odnoszące się do trzech głównych części wsi, np. *Dolny Koniec*, *Średni Koniec*, *Wyśni Koniec*; b) nazwy odnoszące się do skupień kilku domów, np. skupień rodowych, gdzie mieszkało kilka rodzin o tym samym nazwisku, np. *Bilasówka*, *Jasinówka*, *Kurdyliłka*, *Kurdylówka*; c) ojkonimy dotyczące pojedynczych domostw, np. *Kopczywnia* (por. też nazwy *Kopczowa Młaka*, *Kopczowy Brzeżek*), *Do Abrama*, *Do Gonosa*, *Do Kiceja*, *Maciwnia*. Poza główną częścią wsi znajdowały się przysiółki, np. *Dar*, *Spalona*, i osiedla, np. *Stasiana*. Dawne ojkonimy – po zestawieniu z nazwami współczesnymi – mogą stanowić specyficzny rejestr zmian zachodzących w poszczególnych wsiach, zarówno w przestrzeni fizycznej (por. *Blych*, *Dwór*, *Miasto*, *Rynek*, *Targowica*, *Wop*, *Zil*), jak i społecznej czy etnicznej (*Busównia*, *Dworskie*, *Soltystwo*, *Plac Cygański*, *Wariankównia*, *Żydił Kut*).

2. Mikroanojkonimy

2.1. Hydronimy

Do hydronimów zalicza się nazwy różnych obiektów wodnych niezależnie od ich wielkości. Należą do nich nazwy mórz, dużych rzek i małych potoków, dużych jezior i małych stawów, źródeł, także zatok, zakoli rzecznych, rzek podziemnych, głębin, wodospadów, wirów, toni rybackich. Obejmują też nazwy bagien i mokradeł, jeśli mają one charakter zbiorników wodnych [Rymut 2003: 228]. Ważnym problemem w kontekście nazw wodnych jest rozróżnienie pomiędzy hydronimem a terminem hydronimicznym typu *potok*, *rzeka*, *jezioro*. Termin hydronimiczny jest wyrazem używanym w języku lub dialekcie jakiegoś regionu do określenia wody w jej zróżnicowanych formach i może odnosić się do wielu obiektów wodnych o określonej postaci [Rymut 1998: 269]. Do terminów hydronimicznych zalicza się np. wyrazy *rzeka*, *struga*, *bagno*, *źródło*, *studnia*. Jak podkreśla Kazimierz Rymut, „wyrazy te charakteryzują obiekt wodny, ale go nie określają w sposób jednostkowy, klasyfikują, ale nie identyfikują. Termin hydronimiczny może stać się nazwą własną, jeśli jego leksykalne znaczenie w danym języku lub dialekcie ulegnie zatarciu lub zaniknie oraz gdy w określonym środowisku geograficznym lub wspólnocie komunikatywnej odniesiony zostanie do jednego, konkretnego obiektu wodnego. Nazwy własne bowiem w sposób jednostkowy wyróżniają obiekt geograficzny, identyfikują go” [Rymut 1998: 269–270].

Jak pisze M. Biolik, „rzeki i jeziora zawsze pełniły ważną rolę w życiu człowieka, przyczyniały się do rozwoju stosunków osadniczych, społeczno-gospodarczych, komunikacyjnych i obronnych. Nad ich brzegami budowano osady i zakładano miasta. Od nazw wodnych tworzone nazwy miejscowości i nazwy terenowe. To sprawiało, że hydronimami interesowali się badacze z różnych dyscyplin naukowych. Wielokrotnie zwracano także uwagę na ich przydatność w badaniach związanych z osadnictwem i etnogenezą Słowian” [Biolik 2018: 25]. Badania nazw wodnych w Polsce mają ponad stuletnią tradycję. Pierwsze prace powstawały już pod koniec XIX i na początku XX w., koncentrowały się głównie na objaśnieniach dotyczących etymologii hydronimów, ich budowy, odniesieniach do innych języków [Babik 2001: 22–34; Wolnicz-Pawłowska 2013: 47–50]. Publikowane prace miały pomóc w ustaleniu lokalizacji pierwotnych siedzib Prasłowian [Lehr-Spławiński 1946: 53]. Autorami pierwszych analiz wpisujących się w tak nakreślony cel byli J. Rozwadowski [np. 1900, 1948], M. Rudnicki [1929, 1948]. W późniejszym okresie tę problematykę podejmowali także inni językoznawcy, np. J. Nalepa (1968), L. Bednarczuk (1973, 1994), Z. Gołąb (2004). W II połowie XX w. zaczęły powstawać prace gromadzące hydronimy w układzie hydrograficznym. Jako przykład takich publikacji podaje się najczęściej zestawienie nazw dwóch największych rzek w Polsce – Wisły i Odry: *Hydronimia Wisły. Wykaz nazw w układzie hydrograficznym* pod red. P. Zwolińskiego [1965] oraz *Hydronimia Odry. Wykaz nazw w układzie hydrograficznym* pod red. H. Borka [1983]. Publikowano również historyczno-etymologiczne opracowania nazw wodnych z obszaru mniejszych dorzeczy, np. *Nazwy wodne dorzecza Sanu* J. Riegera [NWDS], *Nazwy rzeczne dorzecza Warty* J. Riegera i E. Wolnicz-Pawłowskiej (1975), *Nazwy rzeczne Pomorza między dolną Wisłą a dolną Odrą* E. Rzetelskiej-Feleszko i J. Dumy [1977], *Hydronimia dorzecza Pregoly z terenu Polski* M. Biolik [1987], *Hydronimia powiatu świeckiego* E. Jakus-Borkowej [1989], *Nazwy bagien, brodów i mokradel w dorzeczu dopływów Zalewu Wiślanego* M. Biolik [1989], *Nazwy wodne z dorzecza Wisłoka* W. Daszykowskiej-Ruszel [1995], *Nazwy rzek lewobrzeżnego Mazowsza* J. Dumy [1999], *Nazwy wodne Ślądeccyzny* E. Pawłowskiego [1996]. Monografie mniejszych zlewni zawarte są również w serii *Hydronimia Europaea* (HE)³⁵, która liczy 20 tomów wydanych

³⁵ Dzieło to jest wzorowane na niemieckiej serii *Hydronymia Germaniae*. Powstało we współpracy między Akademią Nauki i Literatury w Moguncji (jej sekcją Językoznawstwa

w latach 1995–2005. Dzieło obejmuje zarówno nazwy wód stojących, jak i płynących w dorzeczu m.in. dolnej Wisły (HE, t. I, oprac. H. Górniewicz), Wieprza (HE, t. VI, oprac. H. Mól), Bugu (HE, t. X, oprac. E. Bilut), Soły i Przemszy (HE, t. IX, oprac. K. Rymut), Sanu (HE, t. XVII, XVIII, oprac. J. Rieger), a także bardzo ważne dla badanego obszaru dorzecza Wisłoka (HE, t. III, oprac. J. Rieger), prawobrzeżnych dopływów Wisły między Dunajcem a Wisłokiem (HE, t. XV, oprac. K. Rymut). Zainteresowanie hydronimami ciągle jest duże. Powstają monografie naukowe, np. *Nazwy wodne dorzecza Warty od źródeł do ujścia Prosnny* Ewy Wolnicz-Pawłowskiej [2006]; *Nazwy wodne w dorzeczu Warty od Prosnny po ujście do Odry (z wyłączeniem dorzecza Noteci)* Jerzego Dumy [2010], *Nazwy wodne dorzecza Wisły. Potamonimy odapelatywne* Urszuli Bijak [2013]. Poświęca się im również artykuły w czasopismach oraz całe rozdziały w różnych opracowaniach onomastycznych [por. Stachowski 2019; Biolik 2018; Duma 2000, 2003, 2006; Myszka 2006, 2016]. Dużym osiągnięciem jest *Elektroniczny słownik hydronimów Polski*, który powstał w Pracowni Onomastyki Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Słownik gromadzi nazwy wodne z obszaru Polski w jej dzisiejszych granicach; nazwy własne naturalnych i sztucznych obiektów wodnych, cieków (rzek, strug, strumieni, potoków, kanałów, rowów, wodospadów, źródeł), wód stojących (jezior, zalewów wodnych, stawów naturalnych i sztucznych, rybnych i przydomowych) oraz bagien, błot, trzęsawisk. Hydronomastykon stworzono na bazie różnych słowników nazw mniejszych dorzeczy, ale jego autorzy podczas opracowywania poszczególnych haseł uwzględnili dodatkowe materiały źródłowe, przeprowadzili weryfikację wielu zapisów, dokonali identyfikacji i lokalizacji wielu obiektów [ESHP].

2.1.1. Rozwój nazewnictwa

Hydronimy należą do najstarszej warstwy nazewnictwa badanego terenu. Najdawniejsze pochodzą z XIV w., są to nazwy dwóch największych rzek płynących w tej części Beskidu Niskiego: *Wisłok* (lewy dopływ Sanu) i *Jasiołka* (prawy dopływ Wisłoki). Nazwa *Wisłok* pojawiła się w 1341 r. w formie *Wyszlok* [ESHP], a w przywileju lokacyjnym wsi Iskrzynia wyda-

Ogólnego i Indouropejskiego) a Instytutem Języka Polskiego PAN w Krakowie. *Hydronymia Europaea* została wydana w Stuttgarcie po niemiecku, jednolicie opracowana przez polskich językoznawców [Bijak 2013: 13].

nym w 1352 r. przez króla Kazimierza zapisano już nazwę *Wisłok* [SH-G III 228]. Tylko o jedenaście lat młodsza jest nazwa *Jasiołka* (pierwotnie *Jessel*), odnotowana już w 1352 r. Do najdawniejszych hydronimów należy również *Morbach* (1376) (dzisiaj *Morwawa* w dolnym biegu, a *Tabor* w górnym), nazwa wymieniona w przywileju króla Władysława dla sołtysa wsi Haczów, na podstawie którego otrzymał on m.in. prawo rybołówstwa w rzekach *Morbach* i *Radzis* [SH-G I 140]. W 1389 r. pojawiła się inna nazwa tej rzeki – *Morwawa*, według Zbigniewa Babika utworzona na bazie niemieckiego hydronimu [Babik 2001: 462]. Z II połowy XIV w. pochodzi nazwa potoku *Mszanka*, notowana najpierw jako *Mssana: fluuium dictum Mssana* (1369 ESJP).

W dokumentach z XV i XVI w. zachowały się (z XV w. pochodzą cztery miana, a z wieku XVI osiemnaście) kolejne nazwy strumieni, które wymieniano często jako linie graniczne między różnymi miejscowościami. Kilkakrotnie w różnych aktach notowane są miana *Lespedar*, *Moszczaniec*, *Werbicz*, np. w akcie z 1447 r. znajdują się informacje: „krajnik, kniaź z Odrzechowej oraz Maxim kniaź i Iwan ze Szczawnego określają granice dóbr król., mianowicie, że Bieszczady (przygraniczne pasmo górskie) powyżej i poniżej do Jaślik (dóbr jaślickich bpa przem.) i od Jaślik do Połonin są królewskie. Począwszy od miejsca poniżej wsi Wisłok (Wissłoczek) wierzchowiny uiszczają daninę król., (potok) Moszczaniec z wierzchowinami aż do potoku *Lespedar* i do potoku *Werbicza*, co jest powyżej wsi (Wisłok)” [SH-G III 163]³⁶. Z 1487 r. pochodzi miano jeszcze jednego obiektu granicznego, w aktach lokacyjnych wsi Trzianka wymieniono potok o tej samej nazwie, dzisiaj jest to *Potok Tereściański*. Akta z 1518 r. zawierające m.in. opisy granic między dobrami królewskimi a dobrami rymanowskimi Wiktoryna Sienieńskiego przynoszą notacje nazw: *Vapienny* (dzisiaj *Wapielnik*), *Parvus Glamboki* (*Mały Głęboki*), *Magnus Glamboki* (*Wielki Głęboki*), *Suroviczny Potok*, por.: „Omnia loca torrentes et valles atque colles incipiendo ab ostiis vallis dicti Vapienny, [...] Sienyński et eius subditis utifruendum pacifice, sed colles et valles atque torrentes Parvus Glamboki et Magnus Glamboki et Suroviczny Potok, quem testes dmni”

³⁶ Przytaczane za *Słownikiem historyczno-geograficznym ziemi sanockiej w średniowieczu* fragmenty tekstu są streszczeniami informacji źródłowych. Jego autorzy starali się możliwie wiernie i możliwie krótko oddawać treść przekazów źródłowych, a także ich specyficzny język. Informacje dodane, nie pochodzące wprost z przekazu źródłowego, wyróżniane są ujęciem w nawiasy [<http://www.sloownik.ihpan.edu.pl/intro.php#p3>].

[AB XIX 686]. Kolejne hydronimy z XVI w. również pochodzą z dokumentów lokacyjnych wsi oraz opisów granic: *Wisłoczek* (1518), *Darowski Potok* (1526, Darów), *Mutnik Muthny* (1526), *Strinny* (1526), *Chyżny* (1527, *Hyżni*), *Lipowiec* (1535), *Węgierka* (1537), *Strumy* (1548), *Jagusztyna* (1549), *Hlienny Pothok* (1549), *Morozow Potok* (1549), *Borsuczny* (1551), *Glazarówka* (1553 – *Lazarowska*), *Ostrak* (1553).

Tylko dziewięć nowych nazw wyekscerpowano ze źródeł osiemnastowiecznych. Nazwy strumieni pochodzą głównie z dokumentów lustracyjnych wsi Królik Wołoski (z lat 1752–1753) i Lipowiec Babej (1747), są to m.in.: *Banny*, *Bielcza*, *Dolny*, *Puchalow*, *Średni Potok*. Lustratorzy, kiedy przybywali do wsi, dokładnie opisywali swoją podróż, wymieniali nazwy pól, strumieni, gruntów, przez które przejeżdżali, por. fr. dokumentu sporządzonego dla wsi Królik Wołoski:

Przeiachawszy wierzchem Las Jawornik nazwany, postępowaliśmy na Doł Granicą między Krolikiem Wołoskim po Lewey Ręce, a po prawey Ręce Wsi Wisłoczka ażeśmy Doiachali ściany Krolika Nizniego vel Polskiego Naroznika, do którego obrociwszy się ku Pułnocy, iachaliśmy do Potoka nazwanego Głęboki Granicą między Krolikiem Wołoskim y Krolikiem Polskim będącą, przejechawszy pomieniony Potok postępowaliśmy daley do Potoka nazwanego Sredny, który także przeiachawszy, postępowaliśmy do Potoka Banny y ten także Potok przeiachawszy, iachaliśmy na Doł Ku Wsi samą Granicą y przeiachawszy przez Wieś postępowaliśmy w Gorę ku [...]. Do Potoka nazwanego Dolny, który przeiachawszy postępowaliśmy Daley w Gorę samą Granicą aż do Potoczkw nazwanych [...] do których obrociwszy się na Zachod Słońca [LKW], por. także kopię tekstu oryginalnego – zał. 7.

Jedna nazwa – *Bolczastrec* (*Bołczaniec*) – została utrwalona na tzw. mapie Miega (1779–1783 MM). W 1786 r. pojawiły się trzy nazwy: *Mostki*, *Stadniczy* oraz używane do obecnych czasów miano *Tabora* (Taba). Mapy katastralne poszczególnych wsi oraz mapy Galicji sporządzone w XIX w. przez kartografów austriackich przynoszą aż 72 nowe nazwy. Spośród nich najwyższą frekwencję mają relacyjne (50,7%) – utworzone od nazw różnych obiektów topograficznych (28,1%) oraz od miejscowości i przysiółków (22,5%), osobowe (12,6%), mniej liczne są hydronimy o charakterze topograficznym (32,3%). Największą grupę stanowią nazwy, które pojawiły się w XX w. (169 mian), utrwalone na mapach oraz zarejestrowane podczas badań terenowych. Większość analizowanych hydronimów stanowią nazwy topograficzne (54,3%), mniej odnotowano nazw odosobowych (30%), najmniej relacyjnych (14,4%), w tym utworzonych od lasów, pól, gór 12,3% i tylko 2,1% odnoszących się do wsi i przysiółków.

2.1.2. Klasyfikacja

Zgromadzony materiał liczy 277 hydronimów, w tym 247 nazw wód płynących (rzek, strumieni, głębi, źródeł) i 30 nazw wód stojących (studni, mokradeł, stawów). Klasyfikacja została sporządzona na podstawie baz semantycznych w taki sposób, który najlepiej odzwierciedla różnorodność materiału nazewniczego:

2.1.2.1. Motywacja topograficzna.

2.1.2.1.1. Właściwości obiektu:

a) dotyczące wody:

– kolor, przejrzystość wody: *Mutnik, Rudawa, Żelazna Woda*;

– nurt strumienia: *Bystra* (x 2), *Bystry Potok, Bystry Strumyk, Bystry, Ostrak, Ostresz* (x 2);

– smak wody: *Rosolak* (źródło), *Sołotwina*;

– temperatura wody: *Studnik, Zimna Studzienka, Zimny Potoczek, Zimna Woda, Zimny Potok*;

b) dotyczące koryta i podłoża:

– kolor: *Biały Potok, Czarna Młaka* (x 3), *Czarne Młaki* (x 3), *Czarny Potok, Czerny Potok, Siny Wyr* (x 2), *Żółta, Żółty*;

– właściwości podłoża: *Bołczaniec, Hlienny Pothok, Hliniany, Kamienka, Kamienna, Kamioni, Lespedar, Łapewnik, Morbach, Morwawa, Wapenna, Wapielnik* (Wapielny Wisłoczek);

– właściwości otoczenia: *Skalka, Czarne Młaki* (x 4);

– terminy hydrograficzne: *Dolina Bach, Jarek, Jarki, Młaky, Młaczki* (x 2), *Młacznik* (x 2), *Młacznyk, Młaka, Młaki, Poticzok, Potoki* (x 2), *Strumy, Zapadliska*;

– wielkość obiektu: *Średni Potok, Wielki Potok*;

– kształt obiektu: *Banny, Banni, Kriwyj, Luśnia, Roztoczka, Roztoczki* (x 4), *Roztoka* (x 3), *Roztoki* (x 3), *Kolanko, Kolino, Kaleno Hlubokeho, Jasełko*;

– długość obiektu: *Krótki Poticzok*;

– szerokość obiektu: *Szeroki Potok*;

– głębokość obiektu: *Berezednia, Brody, Głęboki Potok* (x 3);

– okresowość obiektu: *Pełne Studnie, Sucha Rika, Suchy Dół*;

c) łączące różne właściwości:

– wielkość obiektu i nurtu: *Mały Bystry, Wielki Bystry*;

– czystość wody i odgłosów: *Belcza*;

– głębokość i wielkość: *Mały Głęboki, Daliówka Mała*;

d) dotyczące roślinności: *Czachorki, Jasionowy Potok, Lasky, Leszczackij Potik, Lipowiec, Łoziny, Olszyny, Potok Olchowy, Rokitowiec (x 2), Smereczny, Trześniów Potok, Werbicz, Werbki, Wilchy*;

e) dotyczące zwierząt: *Astrjabec, Borsuczny, Wadernik, Żabski Wyr.*

2.1.2.1.2. Lokalizacja obiektu: *Dalni Potok, Dalny, Dalnyj Potik, Drugi Potok, Druga Rzeka, Pierwszy Potok, Pierwsza Rzeka, Pod Bukiem (Pod Bukom), Potok Przedni, Potok Zadni, Zadni Potok, Zapadni.*

2.1.2.2. Działalność kulturowa.

2.1.2.2.1. Nazwy związane z kulturą materialną: *Jaz, Młynówka, Mostki, Murowana Studzienka, Perykip, Stadniczy, Stawliniec, Tama, Spod Budy, Spod Zrębu, Za Zastawy.*

2.1.2.2.2. Nazwy związane z kulturą duchową: *Święta Studzienka (Święta Woda).*

2.1.2.3. Nazwy.

2.1.2.3.1. Nazwa osobowa (n. własna lub apelatywne określenie osoby):

a) nazwy dzierżawcze:

– n. od antropimów: *Bułów Potok, Dralów Potok, Dynowiec, Dyryków, Gmetryszyński, Goczowa, Hanzelówka, Hawryłówka, Hryśkowy Potok, Iwaniszyn, Kasprów Potok, Kiszczacka Młaka, Kopaczów, Kopczoza Młaka, Korbowy Potok, Kozacki Potok, Kuchtiw, Łyszczykiw Potik, Mazejiw, Miśko, Morozow Potok, Pinkasowy Potok, Potok Chomy, Puchalow, Sakowski, Siwego Potok, Skierczacki Potok, Skworcowa Studzienka, Somiaczy, Spawianczyn, Suchawski, Szczerbony Potok, Szypacka Studzienka, Tylichowa Studzienka, Urbaników Potok, Wątrobowy Potok, Woronowy Potok;*

– n. od apelatywnych określeń ludzi: *Daliówka Popowa, Księża Studnia, Księży Staw, Plebański Potok, Popiowski Potok, Potoki Popa;*

– n. od etnonimów: *Ruski Potok;*

b) nazwy lokalizujące: *Leculka, Od Danki, Potok koło Dudzinka, Studnia u Dobrej, Węgierka.*

2.1.2.3.2. Mikrotoponim:

a) nazwy obiektów zamieszkanych (np. pól, lasów, gór): *Bagnisty, Barnowiec, Beleccki, Beskid, Bielcza, Błudna, Daliówka Łazcowa, Chyżny, Czabranka, Czaszcz, Czaszcz Bach, Danów Bach, Deszczanka, Glazarówka, Jagusztyna (x 2), Jawornik, Jasiennik, Kamfniarka, Korzeniowy, Krakosz, Krzemieński Potok, Lidoszowa, Liszna, Łabaczka, Łazowy, Łozowa, Malinnik, Mikołajówka, Matysów, Morskie Oko, Murowana Studzienka, Na Łazi, Niżna Kacaniwka, Obszarna, Ogradi, Ostreszyk, Pań-*

ski, Parkany, Puchaliński, Rosolak, Spod Wysokiej, Stawliniec, Szachty Bach, Szczobny Poticzok, Średni Potok, Święta Woda, Świnny, Wasilówki, Wyżna Kacaniwka, Za Kamarką, Zakonnicki Potok, Zwadływka, Żebraczyna;

b) nazwy obiektów zamieszkałych (wsi, przysiółków, pojedynczych domów): *Abramowski (Potok Abramowski, Abrahamów, Abramowy Potok), Bałucianka, Barwinek, Cerkowny, Dalówka, Darowski Potok, Jasełko, Jasielska Woda, Kamionka, Kamionka Bach, Kamiński, Królicki, Lipowczik, Moszczaniec, Moszczansky Mętnik, Mszanka, Podkamarka, Polańska Woda, Polański, Posada, Potok Terściański, Radów, Rudawka Bach, Smereczanka, Surowica, Polański Potok, Surowiczny Potok, Szklarski Potok, Szklarskie Potoki, Wisłoczek, Za Kamarką, Zawadka, Zyndranowski Bach.*

2.1.2.4. Nazwy metaforyczne: *Panna.*

2.1.2.5. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe: *Królewska Studzienka, Zastrany Potok, Babski Wyr, Chłopski Wyr.*

2.1.2.6. Nazwy niejednoznaczne: *Tabor, Szepurut.*

2.1.2.7. Nazwy niejasne: *Bolonski, Strinny.*

2.1.2.8. Nazwy wodne: *Jasiołka, Wisłok.*

2.1.3. Wnioski

Największą grupę wśród badanych hydronimów tworzą nazwy powstałe na bazie różnych cech topograficznych (41,5%), które odnoszą się głównie do właściwości naturalnych obiektów. Nazwy charakteryzujące określają specyficzne cechy danego cieku wodnego, to, czym dany potok odróżnia się od innych płynących na obszarze wsi. Ujmowanie w nazwie cech dystynktywnych było ważne z tego względu, że tereny górskie pokrywa gęsta sieć potoków, które są do siebie podobne. W związku z tym każda specyficzna cecha jakiegoś cieku wodnego była utrwalana w nazwie. W sumie zebrane hydronimy odnoszą się do czternastu różnych przymiotów obiektów, przeważnie o charakterze statycznym (jak np. kształt, kolor – zob. fot. 16), bardzo rzadko dynamicznym (nurt wody). Cechy wody (kolor, smak, nurt, temperatura, przejrzystość) były bazą dla 5,9% nazw, natomiast cechy koryta i jego otoczenia (kolor, właściwości brzegów i podłoża, wielkość, kształt, długość, szerokość, głębokość, okresowość, roślinność, zwierzęta) stanowiły motywację dla 33,3% hydronimów.

Fot. 16. *Siny Wyr*

Fot. 17. *Berezednia*

Ciekawą i dosyć tajemniczą nazwą jest *Berezednia* (zob. fot. 17), bagno na zboczach góry Kamień. O głębokości bagna krąży wśród mieszkańców

Jaślisk i sąsiednich miejscowości wiele opowieści, m.in. o spłoszonych koniach, które w ciągu kilku chwil z całym wozem zatonięły w bezdennym mokradle. W języku funkcjonuje nawet powiedzenie nawiązujące do tego zdarzenia. Do podkreślenia czegoś, co jest niemożliwego do wykonania, mieszkańcy Jaślisk używają frazy: „to się stanie, jak Gabrowe konie z Berezedni wrócą”.

Znacznie niższą frekwencję mają nazwy lokalizujące (35,3%), z czego miana relacyjne i ponowione stanowią 86,7% – obejmują one hydronimy utworzone od różnych nazw terenowych, np. lasów (*Bagnisty, Krakosz*), pól (*Barnowiec, Mikołajówka*), gór (*Błudna, Szczobny Poticzok*) – 64,7%, a także od nazw wsi (np. *Barwinek, Darowski Potok, Kamionka*) i ich części (*Abramowski, Dalówka, Potok Tereściański, Radziów*) – 35,3%.

Mniej liczne są nazwy dzierżawcze (15,8%). Warto zaznaczyć, że właściwe hydronimy posesywne, których relacja pomiędzy człowiekiem a obiektem fizjograficznym opiera się na stosunku przynależności, są nieliczne. Taki charakter ma tylko 7 nazw (15,9% tej grupy) odnoszących się głównie do źródeł, studni, stawów znajdujących się na gruntach będących własnością danej osoby, np. *Księża Studnia, Księży Staw, Skworcowa Studzienka*. O wiele większą grupę (84% nazw dzierżawczych) stanowią miana utworzone od właścicieli gruntów, obok których płynie strumień. Najczęściej tego rodzaju nazwy powstawały na bazie nazwiska, przezwiska, rzadziej imienia (np. *Bulów Potok, Kasprów Potok, Pinkasowy Potok, Wątrobowy Potok*). Nieliczne są nazwy etniczne (*Leculka, Ruski Potok, Węgierka*) oraz odnoszące się do osób reprezentujących różne instytucje: *Popiwski, Potoki Popa*. Trudno zakładać, że cały strumień liczący kilka kilometrów jest własnością jednego gospodarza. Wymienione nazwy są więc tylko z pozoru dzierżawcze, a ich właściwą funkcją jest lokalizacja danego obiektu. Kwestią drugorzędną jest to, dlaczego spośród kilku czy kilkunastu właścicieli gruntów znajdujących się przy potoku nazwa powstawała na bazie tylko jednego nazwiska. Prawdopodobnie o nominacji decydowały następujące czynniki: położenie źródła, zamożność gospodarza, wielkość pól, lokalizacja domostwa nad potokiem. Bardzo rzadko występowały nazwy pamiątkowe (*Królewska Studzienka, Święta Studzienka*), związane z działalnością gospodarczą człowieka (*Młynówka, Perykip*) czy odzwierciedlające rekreacyjną funkcję rzeki – należą do nich określenia głębi na Jasiołce, wykorzystywanych dawniej jako kąpieliska dla mężczyzn (*Chłopski Wyr*) i kobiet (*Babski Wyr*).

2.2. Oronimy

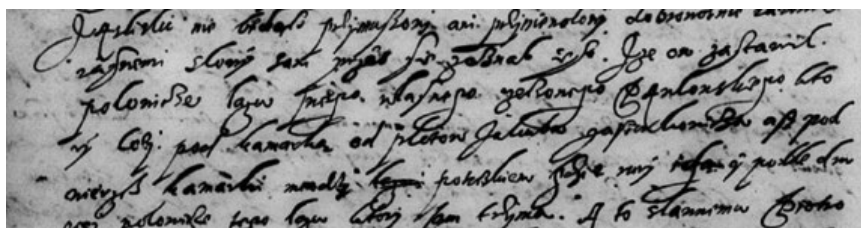
Oronimy, czyli nazwy górskie, mogą być, w zależności od celów badań i przyjętej metodologii, definiowane w węższym albo szerszym kontekście toponimicznym. W szerszym ujęciu nazwa góraska to: 1. nazwa góry, gór (pojedynczej góry, masywu, grupy górskiej); 2. nazwa naturalnego elementu górskiego (szczytu, zbocza, grzbietu itp.); 3. nazwa obiektu położonego w obrębie góry od jej podnóża do szczytu (obszaru leśnego, łąki, polany, pastwiska, pola, drogi, strumienia itp.); 4. nazwa każdego obiektu mieszczącego się w dowolnie pojmowanej przestrzeni górskiej (osad, przysiółków, zabudowań, parków, tras turystycznych itp.). Znaczenie węższe zawiera się w punkcie 3. i obejmuje różne nazwy terenowe, które tworzą zbiór mikrotoponimów [Mrózek 1998: 251–261, 2001: 231–236]. W niniejszej pracy pojęcie *nazwa góraska* odnosi się do pojedynczej góry, grupy górskiej, a także do obiektów będących naturalnymi elementami góry, np. szczytu, grzbietu, siodła, przełęczy, doliny między górami itp. [por. Mrózek 2003b: 198].

Pierwsze opracowania nazw górskich ukazały się w Polsce na początku XX w. W 1914 r. Jan Rozwadowski opublikował trzy prace poświęcone nazwom *Tatry*, *Karpaty*, *Besкиды*, a jeszcze inne (*Giewont*, *Regle*, *Turnie*) omówił w rozprawce zatytułowanej *O nazwach geograficznych Podhala*. Zwrócił w niej również uwagę na osadnictwo wołoskie w Karpatach i jego wpływ na nazewnictwo. Jako przykłady tego wpływu wymienił oronimy *Kiczera*, *Grunie*, *Sihła* [Rozwadowski 1914, 1914b]. Nazwy górskie interesowały również Kazimierza Nitscha, który w „*Języku Polskim*” opublikował dwa krótkie szkice: *Spisz i Magura*, *Kościelisko = Polany* [Nitsch 1920: 117–118; 1933: 137–143]. Objasnienia oronimów zawierają również obszerniejsze opracowania toponimów, np. Z. Stiebera *Nazwy miejscowe pasma Gorców w Beskidzie Zachodnim*, *Toponomastyka Łemkowszczyzny*, cz. 2: *Nazwy terenowe* [Stieber 1934, ZS II], J. Rudnickiego *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny* [NGB], S. Hrabca *Nazwy geograficzne Huculszczyzny* [NGH]. Współcześnie nazwy górskie również budzą zainteresowanie naukowców. Wymienić można opracowania, np. M. Biolik *Współczesne konotacje semantyczne oronimów motywowanych nazwami zwierząt na Warmii i Mazurach* [Biolik 2001], D. Kopertowskiej *Oronimia w toponimii a językowy konkret* [2001], W. Krukara *Wołoskie nazwy topograficzne w Bieszczadach Zachodnich i w Beskidzie* [2003], A. Wielochy *Tajemnicza nazwa „Beskid” – jej desygnaty, konteksty i znaczenia* [2010], T. Węgrzyn *Nazwy górskie polskiej części Bieszczadów* [2006], A. Jurczyńskiej-Kłó-

sok *Językowy obraz Karpat Polskich zawarty w mikrotoponimii Gorców* [2010] oraz *Nazewnictwo Tatr Wysokich. Konceptualizacja przestrzeni górskiej* [2020].

2.2.1. Rozwój nazewnictwa

Najstarsze nazwy gór pochodzą z połowy XVI w. i początku wieku XVII. Zostały wymienione, podobnie jak hydronimy, w aktach opisujących granice poszczególnych wsi. W 1549 r. w przywileju lokacyjnym wsi Potok Surowiczny (dzisiaj Polany Surowiczne) wydanym przez Piotra ze Zborowa pojawił się oronim *Popiolow Dziel* [SG-H II 28]. Inny dokument z 1617 r., w którym opisano przebieg granic między Lipowcem i Daliową a Zyn-dranową, zawiera wzmiankę o górze rozdzielającej wieś o nazwie *Bieszczad: ten wierzch góry [...] prawie od samej granicy węgierskiej rzeczonyj Bieszczad graniczy* [Dobrowolski 1938: 229]. Trzecia najstarsza nazwa – *Kamarka* – wiąże się zapewne z działalnością pasterską Łemków, por. ukr. *komarnyk* ‘szałas pasterski’ [NGH 157], rum. *komarnic* ‘serownia’ [NGB 107]³⁷. Oronim notowany jest już w aktach miejskich Jaślik z 1616 r. – w zapisie dotyczącym lokalizacji jakichś obiektów zapisano formy *pod kamarką* i *wierzch kamarki*, zob. fr. rękopisu:

Nazwa ta często występuje w również w dokumentach z XVII i XVIII w. oraz na mapach z XIX w. w postaci *Kamarcza* (1839), *Kamorka* (1861–1864). Z I połowy XVII w. pochodzi nazwa góry *Kamień* (1626), na której zboczach jeszcze przed II wojną światową funkcjonowały niewielkie kamieniołomy. Zob. fot. 18.

³⁷ Warto zaznaczyć, że w odległości kilku kilometrów od Kamarki po stronie słowackiej znajdują się dwie miejscowości Niżny Komarnik i Wyżny Komarnik, a tuż przy samej granicy część lasu nosi nazwę *Komarnická jedlina*. Rok powstania wsi Wyżny Komarnik (1573–1600) jest zbliżony z notacją nazwy góry w księgach Jaślik, por. Wyżny Komarnik – Historia: <https://www.e-obce.sk/obec/vysnykomarnik/2-historia.html>

Fot. 18. Urodek skalny w jednym z kamieniołomów, przygotowany do wywiezienia prawdopodobnie jeszcze w latach czterdziestych XX w.

W XVIII w. pojawiło się 15 nowych nazw górskich, używanych głównie przez Łemków, np. *Horbki* (1747), *Szczob* (1747), *Magura* (1779), *Magurka* (1779), *Pietrosa* (1779). Warto podkreślić, że ostatnia wymieniona nazwa używana jest jeszcze przez niektórych mieszkańców Tylawy, ale w innych miejscowościach została wyparta przez paralelną formę *Piotruś*, którą odnotowano już w 1882 r. w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* [SG III 869]. Z XVIII w. pochodzą także oronimy o charakterze dzierżawczym *Lipowiecka Góra* (1779), *Lipowska B* (1779–1783), *Polańska Góra* (1779), oraz z motywacją kulturową *Dili* (1779), *Dił* (1779), *Dział* (1747).

Aż 56 nienotowanych wcześniej oronimów przynosi wiek XIX; podobnie jak w wieku XVIII są to nazwy pochodzenia ruskiego i rumuńskiego, głównie charakteryzujące, lokalizujące i dzierżawcze, np. *Kiczera* (1839), *Kiczera Jałowa* (1839 *Jałowa Kiczara*), *Popowa Hora* (1839), *Strybiżka* (1839), *Czerwenoj Horbok* (1851), *Dybria* (1851), *Hirka* (1851), *Kiczera Gablacka* (1851), *Kiczera Telepkowa* (1851), *Obycz* (1851), *Werchowyna* (1851), *Liciwski Wrch* (1861), *Szczob* (1869). Najwięcej jednak (193) nierejestrowanych wcześniej nazw dostarczył wiek XX, spośród których 64,2% stanowią onimy o charakterze topograficznym, uwzględniające m.in. kolor, strukturę geologiczną, wielkość obiektów, np. *Kamienna Deberka*, *Kopyto*,

Skala, Zielona Góra. Znacznie rzadziej eksponowano posesywność (18,6%), np. *Wadiacki Czopok, Walowa Górka, Wanderiak* i położenie obiektu (6,7%), np. *Dołyna w Bahnystym*, motywy kulturowe (5,6%), np. *Dzielec, Łazowa Góra, Patryja*. Warto zaznaczyć, że do XIX w. w badanym materiale przeważają nazwy większych obiektów, w wieku XX pojawiło się dużo nazw odnoszących się do mniejszych wzniesień, a także części gór, np. *Soltyski Werch, Syni Bereh, Popowe Czoło*.

2.2.2. Klasyfikacja

W trakcie badań zgromadzono 293 oronimy (nazwy wzgórz i ich części, nazwy dolin), które ujęto w następujących grupach semantyczno-motywacyjnych:

2.2.2.1. Nawy topograficzne.

2.2.2.1.1. Nazwy charakteryzujące:

– n. od terminów topograficznych: *Berdo* (x 2), *Bereh* (x 3), *Beskid* (x 3), *Beskyd, Běskit, Bieszczad* (x 2), *Debry* (x 4), *Debrie, Debra* (x 5), *Deb, Dybria* (x 2), *Debria, Górka, Ibocz, Kiczurki, Kiczurky, Kieczorki, Garb, Hirka* (x 3), *Hirki* (x 2), *Hora* (x 3), *Horb* (x 4), *Horbek* (x 4), *Horbok, Horbki* (x 7), *Hruń* (x 4), *Kiczera* (x 7), *Kiczura, Kiczurka* (x 5), *Magura, Magurka, Obłaz, Obłaż, Obicz* (x 3), *Obycz, Płazyny, Szczob* (x 3), *Szczobek, Szczomb, Ubicz, Ubocz* (x 4), *Werch* (x 5), *Werch Beskida, Werszgóra, Werchowyna* (x 2), *Werchy, Werszek, Werszki, Wierch* (x 3), *Wierzch, Wierzchgóra, Wierzch, Wierzchowina, Wyrch, Wyrchy, Zwaliska, Zwezło, Zwieźliska, Zwirce*;

– n. od cech podłoża: *Dybria Kremnanyca, Dźbyr, Góra Kamienna, Kamfiniarka, Kamienna, Kamienna Deberka, Kamienna Górka, Kamień, Kamionka Góra, Kiczera Jałowa, Kiel, Krymianka, Łupowyska, Łysa Góra* (x 2), *Piotruś (Pietrosa, Pitrosa, Petrus, Pietros, Pitrus), Skala* (x 3), *Suchy Wirch, Wapno, Żbyry*;

– n. od kształtu obiektu: *Kiczera Długa, Kiel, Klin, Kopa, Kriwy Horbek, Ostra, Płaska Góra, Sidlowec*;

– n. od koloru: *Biły Horbek, Czarne Jamy, Czerwej Horbok, Czerwona Górka, Modry Werch, Siny Brzeg, Srybny Dział, Syni Bereh, Zielona Góra, Żółty Bereh*;

– n. od wysokości: *Średnia Góra, Wysoka Kiczura, Wysoka, Wysokij Dił*;

– n. od roślin: *Borówkowa Góra, Buki, Bukowa Dołyna, Czeremszana Dolina, Deb Wilchowa, Iryska Thal, Werch Buczki*;

– n. od zwierząt: *Astrjabec, Tokarnia*;

- n. od wrażeń słuchowych: *Bubyn*;
- n. od wrażeń termocepetywnych: *Studeny Werch*;
- n. topograficzna i kulturowa: *Ostrogóry i Dział*.

2.2.2.1.2. Nazwy lokalizujące:

– n. lokalizujące względem różnych obiektów fizjograficznych i kulturowych: *Dołyna w Bahnystym, Drugi Wierch, Góry od Zyndranoskie Granicy, Kiczera Horyszniańska, Kiczurka Środkowa, Pod Młyniska, Seredniański Wierch, Seredni Werch (x 2), Seredni Wirch, Średni Wierch, Strybiżka, Zademczykowa, Zadnia Góra*;

– n. ponowione: *Dziurdź, Błudna, Iryska, Jawornik, Kacirowa, Koprzywiska, Koprzywniczna, Koziniec, Mitryszynki, Mutniki, Podolak, Popielak, Pstrzyńska, Rokitowiec, Szachty B, Swojkowa, Wanderiak*;

– n. kierunkowe: *Dolina Dalowska*.

2.2.2.2. Nazwy kulturowe.

2.2.2.2.1. Nazwy z motywacją materialną: *Kamarka, Klepki, Lichacz, Łazowa Góra, Patryja (x 5), Węgliska*;

2.2.2.2.2. Nazwy z motywacją niematerialną – odnoszące się do stosunków prawnowłasnościowych: *Dili, Dił (x 4), Dilec, Diłyk, Dział (x 5), Dzielec, Giłyki*.

2.2.2.3. Nazwy dzierżawcze:

– n. od antropimów: *Barnowa Hora, Haimkowa Góra, Hanasiówka, Hawrański Werch, Hnatkowski Werch, Homowe Czolo, Hora Łyciwska, Horbki Sabaryniackie, Kanasówka, Kanyków Werch, Kiczera Gablacka, Kiczera Madzego, Kiczera Telepkowa, Kiczera Turczakowa, Kopaczi Bereh, Kuncakowa Górka, Liciwski Wrch, Maroczka, Nowaków Dił, Pańska Góra, Popiołów Dział (Popiolow Dziel), Romanykiw Horbok, Sidorowa Góra, Wadiacki Czopok, Wadiacki Werszok, Walowa Górka, Weretyśzów*;

– n. od apelatywnych określeń ludzi: *Księży Dił, Plebańska Hora, Popiwska Hora, Popowa Dołyna, Popowa Hora, Popowe Czolo, Pańska Góra, Pańska Hora, Pańskie Wierchy, Sołtycki Werch*;

– n. od etnonimów: *Ruska Góra (x 2), Ruska Kiczura*;

– n. od nazw miejscowych: *Bania Szklarska, Barwiński Wierch, Dział Kamiński, Haburne, Szklarska Góra, Szklarski Dił, Kamińska Góra, Lipowiecka Góra, Lipowska B, Polańska Góra, Tylawskij Dił*;

2.2.2.4. Nazwy metaforyczne: *Baba, Bania, Koczerha, Kopyto*.

2.2.2.5. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe: *Pieprzowa Górka, Psia Góra*.

2.2.2.6. Nazwy z motywacją niejednoznaczną: *Kalwaria*.

2.2.2.7. Nazwy niejasne: *Bredonne, Makowerty*.

2.2.3. Wnioski

Ponad połowę (60%) oronimów stanowią nazwy charakteryzujące. Znaczna ich część (69,6%) została utworzona na bazie łemkowskich, ukraińskich, polskich i rumuńskich terminów geograficznych odnoszących się do góry i jej części. Nazwy te charakteryzują obiekty w sposób pośredni, wskazując na cechy utrwalone w apelatywach, od których pochodzą, np. *magura* > *Magura* to ‘wysoka odosobniona góra’, *werch* > *Werch* – ‘wierzchołek, szczyt góry’, *żbyr* > *Żbyr* – ‘skała, góra, wzniesienie’; ‘porosły, skalisty pagórek’, ‘wzniesienie na zboczu góry’, wzniesienie między potokami’, ‘górką’ [Rieger 1995: 161–162]. Tylko 30,4% nazw tej grupy charakteryzuje obiekty bezpośrednio, wskazując najczęściej na cechy podłoża (np. *Kamień*, *Wapno*), kształt obiektu (np. *Kieł*, *Koczerha*, *Kopa*), kolor (*Biły Horbek*, *Czerwonej Horbok*, *Modry Werch*). Nieliczne są nazwy uwzględniające wysokość góry, porastającą ją roślinność i siedliska zwierząt (np. *Astrjabec*, *Borówkowa Góra*, *Wysoka*). Znacznie rzadziej niż nazwy charakteryzujące w badanych oronimach występowały miana dzierżawcze (17,1%) utworzone na bazie imienia, nazwiska albo apelatywnego określenia właściciela gruntu znajdującego się na stoku danego wzniesienia (np. *Barnowa Hora*, *Haimkowa Góra*, *Liciwski Wrch*, *Popowe Czoło*). Nieliczne wśród oronimów są nazwy zawierające etnonim albo nazwę miejscową (np. *Bania Szklarska*, *Polańska Góra*, *Ruska Kiczera*), które wskazują obiekty leżące przy granicy miejscowości. Nazwy te „informowały” o przynależności góry (znajdujących się na jej stokach pól, lasów, pastwisk) do mieszkańców danej wsi. Niespełna jedenastoprocentową grupę tworzą nazwy lokalizujące, spośród których wyodrębnić można miana wskazujące na położenie góry między innymi wzniesieniami (np. *Kiczurka Środkowa*, *Seredni Werch*) albo w relacji do danej miejscowości (np. *Kiczera Horyszniańska*, *Zadnia Góra*), a także miana ponowione, utworzone od lasów i pól (np. *Błudna*, *Popielak*). Niewiele mniejszy zbiór stanowią nazwy kulturowe (8%), przeważnie z motywacją niematerialną, odnoszącą się do stosunków prawnowłasnościowych (np. *Dili*, *Dilec*, *Dzielec*). Nazywane w ten sposób obiekty oddzielają grunty należące do dwóch wsi. Tylko kilka nazw górskich miało motywację związaną z różnymi formami działalności człowieka (np. *Kamarka*, *Lazowa Góra*). Nieliczne nazwy łączą różne motywacje, np. topograficzne i kulturowe (*Ostrogóry i Dział*), kulturowe i przynależnościowe (*Popiołów Dział*). Również nieliczne są przykłady mian metaforycznych i sytuacyjno-okolicznościowych

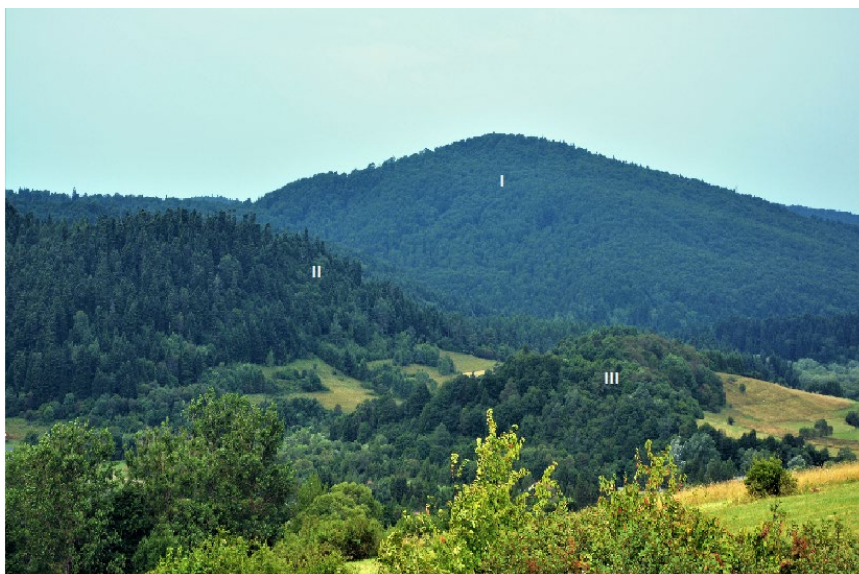
(*Baba, Pieprzowa Górką*). Ostatnia wymieniona nazwa ma dwie ciekawe etymologie ludowe. Według pierwszej nazwa pochodzi z okresu, kiedy Jaśliska miały status miasta, a w miejscowości rozkwitał handel i znajdowała się komora celna. Przejeżdżający przez Jaśliska kupcy z Węgier na zboczach *Hirki* ukrywali pieprz, aby uniknąć opłat celnych. Po pewnym czasie *Hirka* została przemianowana na *Pieprzową Hirkę*. Inna motywacja wiąże się z historią miłosną Rusina, który mieszkał u podnóża *Hirki*. Po powrocie z Ameryki mężczyzna zakochał się w najpiękniejszej dziewczynie w całej okolicy. Kiedy prosił ją o rękę, zapewniał, że jest bogatym człowiekiem, posiada tartak, młyn, a na zboczu *Hirki* uprawia pieprz. Dopiero po ślubie dziewczyna zorientowała się, że została oszukana przez wybranka, bo mąż zamiast tartaku ma zwykłą piłę do drzewa, zamiast młyna – kamienne żarna, zaś zamiast owoców pieprzu – owoce jałowca [SENT 18]. Zob. fot. 19.

Fot. 19. Daliowa – zachodni stok *Pieprzowej Górką* / *Pieprzowej Hirki*

Zasób oronimii Beskidu Niskiego jest efektem nakładania się warstw nazewniczych z różnych okresów historii regionu. Warstwy te wzajemnie się przenikają, tworząc bardzo ciekawy i różnorodny krajobraz nazewniczy, w którym obok siebie występują nazwy pochodzenia łemkowskiego, ukraińskiego, polskiego, rumuńskiego i germańskiego (*Beskid, Horbek, Kamień, Kiczera, Magura, Piotruś, Popowe Czolo*). Różnorodność ta wiąże

się z kolejnymi falami osadnictwa w Beskidzie Niskim i okresami stopniowego zagospodarowywania śródgórskiej przestrzeni, dolin i stoków [por. Mrózek 1998a: 264]. Cechą charakterystyczną badanych oronimów jest duża liczba (69,9%) nazw jednoczłonowych, utworzonych głównie od wcześniej wymienionych terminów geograficznych. Tylko 30% to zestawienia, w których w funkcji członów odróżniających występują przymiotniki wskazujące na kolor, kształt, roślinność (*Biły Horbek*, *Borówkowa Góra*, *Kriwy Horbek*), lokalizację (*Seredni Wirch*, *Zadnia Góra*), a także poświadczające przynależność (*Lipowiecka Góra*, *Szklarska Góra*). Nazwy górskie Beskidu Niskiego eksponują przede wszystkim cechy, które łatwo zauważyć, jak kształt góry, wielkość, położenie ułatwiające identyfikację obiektu oraz poruszanie się po zróżnicowanej pod względem topograficznym przestrzeni górskiej. Przykładami takiego praktycznego, dosłownego ujmowania rzeczywistości są nazwy *Ostra* (kształt), *Hirka* (wielkość), *Ubocz* (zbocze góry, część góry), por. fot. 20.

Fot. 20. I. *Ostra*, II. *Ubocz*, III. *Hirka*

2.3. Nazwy pól

Grunty rolne w Beskidzie Niskim nie należą do urodzajnych, największą powierzchnię zajmują gleby V i VI klasy bonitacyjnej [Puchyr, Ćwik 2019: 22]. Trudniono się więc głównie hodowlą bydła, uprawą roślin, które

nie wymagały żyznej gleby, np. owsa, ziemniaków, lnu, kapusty. Warto w tym miejscu podkreślić, że udział użytków rolnych w Beskidzie Niskim na przestrzeni kilkudziesięciu lat zmniejszył się niemal dwukrotnie, z 67,1% w 1931 r. do około 37% w 1988 r. [Soja 2001: 687]. W gminie Jaśliska w 2019 r. wynosił on około 30%³⁸. Przedstawione w pracy nazewnictwo odzwierciedla głównie stan od początku XX w. do lat dziewięćdziesiątych, wiele dawnych pól uprawnych porasta dzisiaj las. Przyczyniły się do tego wysiedlenia w latach czterdziestych wsi zamieszkałych przez Łemków, a w czasach współczesnych gospodarka wolnorynkowa oraz wejście Polski do Unii Europejskiej, które spowodowały rezygnację wielu rolników z uprawy ziemi ze względu na nieopłacalność gospodarowania na kilku hektarach [por. Ożóg 2004: 217–219].

2.3.1. Rozwój nazewnictwa

Nazwy pól w badanym materiale pojawiły się już pod koniec XVI w. w akcie darowizny gruntu na *Łamańcach* z 1594 r. na rzecz *Bractwa św. Anny*. W szczegółowym opisie położenia gruntu i jego granic wymieniono nazwy pól *Łamańce* (1594), *Łąka* (1594), *Łąka Kościelna* (1594), *Miedza Plebańska* (1594), *Ogrody Zagumienkowe Mieyskie* (1594), *Plebańskie* (1594), *Zaguminki* (1594 *Zagumienek*). W niezmienionej formie do czasów współczesnych przetrwało miano *Łamańce* (według informatorów w miejscu dzisiejszych gruntów rolnych rósł las, który wyłamała gwałtowna burza, stąd nazwa pól *Łamańce*). Trudno jednak określić, czy druga wymieniona nazwa odnosi się do tego samego obiektu, co obecnie. Zob. transkrypcję wymienionego tekstu:

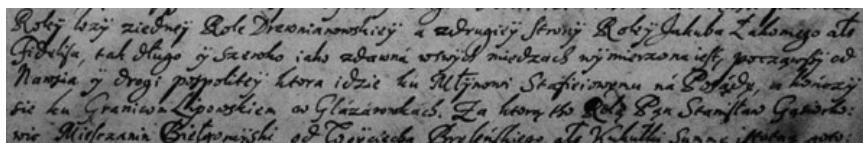
My Burmistrz Jasliski Janusz Dalmata³⁹ Andrzej Drozd Franik Sabestyan Kos Woyciech Frydrych [...] Raycy Jan Piechnic Woyt Jasliski. Stanisław Slosarz Marcin Gosiorek Mikołay Dziadbcb Hanusz Kowal Jan Łonski Jan Łoyssczyk Stanisław Kortyna Przysiężnicy Pospolity człowiek ile ich iest na ten czas w mieście mięszkaiących – Z dobrą poradą nie przymuszeni ani przyniewoleni ale z chęcią iako ludzie Chrzescianscy tak domowi Bozemu jednomyslenemi głosy ten nasz

³⁸ Materiały Urzędu Statystycznego w Rzeszowie: https://rzeszow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podkarpackie/portrety_gmin/krosnienski/jasliska.pdf

³⁹ Janusz Dalmata (ok. 1560–1620) – burmistrz Jaślisk pod koniec XVI w., w 1595 r. poseł z ramienia króla Polski do sułtana Muhammeda III z listem zawierającym propozycję unormowania stosunków polsko-tureckich. Rada Jaślisk wyłożyła na tę daleką wyprawę aż 64 złotych polskich. W odpowiedzi w 1596 r. sułtan przesłał do króla oświadczenie o chęci zawarcia wiecznego pokoju [Bata 2014: 232; Ossendowski 2007: 102].

zapis pod pieczęcią naszą radziecką daiemy na wieczne czasy na Bractwo S Anny Łamance nasze mieyskie do Kosciola naszego Jasliskiego Założenia Katarzyny S. ktore Łamance za Kosciolem leżą, ktorych granica poczyna się od między Plebański idzie granicą podle Łazu Pawła Piechnicha na graby przez Łąkę do goscinka ktory na Łazy idzie na dol goscincem poczyna sie zas od Łazu Wanczkowskiego idzie miedzą na Łaz Madejowski przez Łąkę na graby wyznie – stała granica po Łaz Murzynowski Maciechszkowski idzie na mimo orne Maczkowskie az po wykopcenie Janusza Dalmaty, ktore idzie nad rzeką Lipowcem az po ogrody Zagumienkowe Mieyskie. Na ktorych Łamncach iest ten ogrodek ieden ktorysmy dali Woyciechowi Pudelskiemu i domowi iego na wieczne czasy do uzywania bez zadnego czynszu względem tego zapuścił na Zaguminku ogrod swoy na gosciniec. Ktore Łamance daiemy i daruiemy na wieczne czasy ktore wolno będzie dac [AD], por. także kopie tekstu oryginalnego – zał. 4.

Siedemnaście nowych nazw przyniósł wiek XVII. Pochodzą one z dokumentów miejskich Jaślik, mają w większości charakter dzierżawczy: *Łaz Radziecki* (1615), *Grunt Plebański* (1623), *Ogrodek Radziecki* (1625), *Łan Plebański* (1626), *Łąka Korwinowska* (1626), *Grunt Goldowskiego* (1627), *Grunt Radziecki* (1627), *Pański Łan* (1641), *Glazarówki* (1643), *Wygon Kościelny* (1643). Pozostałe to miana lokalizujące, topograficzne i kulturowe, np. *Stary Wygon* (1626), *Na Dolinie* (1637), *Ćwierci* (1641), *Ogrody* (1643), oraz ponowione i relacyjne, np. *Pod Kamarką* (1616), *Jagusztyna* (1641), *Na Kamarce* (1644). Warto zaznaczyć, że spośród wymienionych dwa onimy używane są również współcześnie, *Na Dolinie* i *Glazarówki*. *Glazarówki* wymienione zostały w akcie sprzedaży pola, które *tak długo y szeroko iako zdawná wswých miedzach wymierzone iest, poczqwszy od [...] y drogi popospolitey ktora idzie ku Młynowi [...] na Posádze, a konczy się ku Granicom Lipowskiem w Glázarówkách* [AMJ], zob. fr. księgi:

Nowe nazwy (17) pojawiły się również w wieku XVIII. Są to głównie miana dzierżawcze, np. *Łan Popowski* (1747), *Pańkówka* (1766), *Marzczacki* (1768), *Popadyna* (1779), *Popostwo* (1785), *Gromadzka Łąka* (1785), oraz topograficzne: *Ternianki* (1747), *Szerokie Łąki* (1777), *Długie Łąki* (1779), *Osliska* (1785), kulturowe: *Półdzielce* (1702), *Baszta* (1747), *Boży Dar* (1759), *Ogrody* (1785), lokalizujące: *Za Murami* (1767),

Na Górze Steckowa (1785), w tym n. ponowiona *Buczniki* (1782). Ciekawą etymologię w tym zestawieniu ma nazwa *Boży Dar*, współcześnie *Dar*. Według przekazów ludowych miano pochodzi z okresu VI wojny polsko-szwedzkiej, kiedy wojska polskie pod wodzą króla Jana Kazimierza stoczyły zwycięską potyczkę z przeważającymi liczebnie wojskami szwedzkimi⁴⁰. Dysproporcja między walczącymi stronami miała być tak duża, że wygraną przypisano pomocy Boga i określono ją jako Boży dar. Według przekazów pola, na których odbyła się bitwa, noszą miano *Boży Dar*. Nazwa ta w badanym materiale została wymieniona w dokumencie zatytułowanym *Umowa zawarta pomiędzy gromadą wsi Dalejowa a Antonim Filipeckim podczaszym bydgoskim komisarzem generalnym dóbr biskupa przemyskiego Wacława Hieronima Sierakowskiego w sprawie użytkowania gruntów położonych za rzeką Jasiołką* (17 sierpnia 1759 r.) [ADB]:

My gromada ze wsi Dalejowy do klucza Jaśliskiego należącej Nizey na podpisach wyrazani daiemy do rąk W Jmci Pana Antoniego Filipeckiego Podczaszego Bydgoskiego Kommissarza Generalnego Dobr wszystkich [...] Wacława Hieronima [...] Sierakowskiego Biskupa Przemyskiego Pana y Dobrodzieja naszego tę na Siebie asekuracją. Jz poniewasz w Roku przeszłym sprawiedliwie od nas Dalejowianow przet Dekret od JW. Pana Ferowany Gronta po Drugiey stronie Rzeki Jaseł w Wojewudztwie Krakowskim lezące, ktore my nie słusznie y nie sprawiedliwie, nie mający do wspomnianych Grontow zadnego prawa trzymali y posiadali są odebrane; Gdy w Roku teraznieyszym u namienionego Jm P. Kommissarza tychze Grontow do zazycia na Rok tylko teraznieyszy y obsianie uprosilismy sobie y laskawie otrzymalismy za czynsz Złtę 150 poczet Łazow z ktorych osobliwey taxy placic obligujemy się ze wspomnianych Łazow ani Grontu Boży dar nazwanego na Rok przyszły, naszym zadnym pretextem dopraszać się y domagać nie będziemy, iako do nas y Cwierci sprawiedliwie nie należących.

Aż 59 nazw pojawiło się w XIX w., z czego najliczniej występują nazwy posesyjne (43%), np. *Barnulisz* (1851), *Mikołajówki* (1851), *Lidyszowa* (1851), *Rydaraskie* (1851), *Grenzerówka* (1869). Mniejsze grupy tworzą miana topograficzne (18,3%), np. *Bystra* (1851), *Doliny* (1851), *Kauna* (1851); o charakterze kulturowym (10%), np. *Salaszyska* (1850), *Ogrody* (1851), *Pasterniki* (1851). Pozostałe to nazwy lokalizujące, np. *Niwa na Dziale* (1851), *Pod Bieszczadem* (1851), *Pod Wapnem*

⁴⁰ Przepuszczalnie chodziło o oblężenie miasteczka w 1657 r. przez wojska Jerzego Rakoczego [Prochaska 1889: 63], który w wojnie polsko-szwedzkiej w latach 1655–1660 stanął po stronie Szwecji. Dla upamiętnienia zwycięstwa w 1659 r. postawiono na tak zwanym *Kopcu Szwedzkim* kamienną figurę [Grzesik, Traczyk 1992: 56].

(1851). Najwięcej nazw (503) pochodzi z XX w., są to miana używane współcześnie przez mieszkańców badanych miejscowości oraz miana, które funkcjonowały jeszcze do czasu wysiedleń w latach czterdziestych w miejscowościach łemkowskich, np. *Beskid, Fyjowa, Jaworyna, Popadyna, Swójków*. Warto zaznaczyć, że spośród 100 onimów historycznych (powstałych od XVI do XIX w.) w czasach współczesnych używanych jest jeszcze około 20 (20%), np. *Buczники, Chyżne, Lidyszowa, Mikołajówki, Pasterniki, Za Murami*. Do obecnych czasów przetrwała również jedna z najstarszych nazw pól – *Jagusztyna*, która w dokumentach miejskich Jaślisk pojawiła się już w 1641 r. w formie *Jałgusztyny*, zob. fot. 21.

Fot. 21. Posada Jaśliska – pola o nazwie *Jagusztyna*

Ciekawą dawną nazwą są *Szańcy*. Etymologia mikrotoponimu wiąże się z pobytami w Barwinku konfederatów barskich, którzy w kwietniu 1769 r. założyli w pobliżu granicy polsko-węgierskiej obóz warowny. Prawdopodobnie pola zaczęto nazywać *Szańcami* tuż po wyjeździe konfederatów, ale miano nie znalazło się w badanych dokumentach i mapach historycznych. Jest natomiast powszechnie używane przez mieszkańców Barwinka.

2.3.2. Klasyfikacja

Nazwy pól stanowią najbardziej liczną grupę wśród badanych mikrotoponimów, zebrano ich 604, co stanowi 32,7%. Tak duża liczba wynika z rozdrobnienia dawnych gospodarstw, np. w Jaśliskach grunty należące do jednego gospodarza składały się nieraz z 30 większych lub mniejszych poletek rozrzuconych wokół wsi. Zgromadzone nazwy (gruntów rolnych, łąk, pastwisk i nieużytków) umieszczono w następujących grupach:

2.3.2.1. Nazwy topograficzne.

2.3.2.1.1. Nazwy charakteryzujące:

– n. od różnych cech topografii terenu: *Antaryja, Brzegi* (x 2), *Brzeżki, Bystra, Dolina* (x 4), *Dolinki, Doliny, Doliny* (x 2), *Dołyny, Dołyna, Głębokie (Hłubokie), Jama, Jamy* (x 3), *Jarki, Jaruhy, Jasłyki, Łachy, Łysy Bereh, Nozgrycia, Ostrzesz* (x 2), *Perdola, Potoczki* (x 2), *Potoki* (x 2), *Rowynie, Roztoki, Równia, Równie* (8), *Ruztička (Na Ruztičky), Zakęcie, Zakutia* (x 2), *Zawoje* (x 3);

– n. od właściwości podłoża: *Kamieniec, Kamieńce* (x 3), *Kamińczyki, Kauna, Kiziolsza (Kisiolsza), Kopczówki (Kopcziwky), Koryniówka (Koryniwka), Krzemieńce (Krzemieniec), Kremńanyća, Kupiny, Łęgi, Ługi, Łuh, Łuhy* (x 2), *Łupowyska, Osliska, Słotwina* (x 2, *Słotwice*), *Sołotwina, Wapiennik*;

– n. od koloru: *Biała Hlyna, Czarne Łuhy, Czerwienica* (x 2), *Siwa Łąka, Siwice, Siwina, Siwiny, Srebinki*;

– n. od kształtu i wielkości obiektu: *Długie Łąki, Dolhe Zahony, Dowhe Pole, Klin, Klinki, Kopiec, Krywostaje, Krzywe, Kut* (x 4), *Kut Mały, Płatki, Płaty* (x 3), *Serednia Debr, Serednia Roztoka, Szeroka Łąka* (x 4 – *Szeroka Łuka, Szyroka Wuka*), *Szerokie Łąki, Średnia Łąka, Wielkie Zahorody*;

– n. od świata roślin: *Barwinki, Czaszcz, Czereśnia, Jabłonka, Jabłoń, Jadłowce, Koprywiska, Koprziwiczna, Laszczyny, Leszczyny, Liszczyky, Olszyny, Szalena, Tarnie, Ternianki, Tornie*;

– n. od świata zwierząt: *Kozia Szyja, Sobolec*.

2.3.2.1.2. Nazwy lokalizujące:

– n. lokalizujące względem różnych obiektów topograficznych i kulturowych: *Druha Łuka, Fująw Pierwszy, Fująw Drugi, Fująw Trzeci, Horyszniańskie Pole, Koło Jałyczok, Koło Krzyża, Koło Ludwiny, Koło Łaszczaka, Koło Marchlika, Koło Młyna, Koło Zuzy, Kut Nyżni, Kut Wyżni, Kut za Siwinami, Medziebrody, Medziriczne, Medżiborody, Medżipoticzki, Medżipotoki, Między Debrami, Między Potokami, Międzyternie*

(Midziternie), Na Brzegu, Nad Brzeżkami, Nade Wsią, Nad Grabami, Nad Hranycą, Nad Laskami, Na Dolinie, Nad Skalką, Na Górach, Na Górze i między Potokami, Na Górze Steckowa, Na Granicy, Na Haimku, Na Jablinci, Na Jamie, Na Kącie, Na Klinie (x 2), Na Kopalni, Na Kutu, Na Mudrznach, Na Placie, Na Wyrchu, Niwa Niżnia, Niwa Wyżna, Niżnie Łąki, Piddebra, Pid Sosny, Pierwsza Łuka, Podczęść, Pod Dąbkami, Pod Dąbkiem, Poddoliny, Podgórkami, Pod Grabkami, Podgraby, Pod Jałyciami, Podlas, Pod Lasem, Podloszczyńka, Pod Putią, Pod Skalką, Pod Smerekami, Pod Werch, Pod Werszki, Pod Wysokim Brzegiem, Położenie Dworskie, Ponad Potokiem, Poperczyna, Poprzeczyny (x 2), Przed Karolikiem, Przedgórze, Przednia Jagusztyna, Prześniczka, Przy Murku, Przygnoje, Skosiki, Średnia, Średnie Pola, Śródpola, Trytia Łuka, Werchlązy, W Górze, W Potoku, Wyżnia Łuka, Wyżnie Łąki, Za Bereh, Za Cerkwią, Zachaciwka, Zadnia Jagusztyna, Zadnia Łuka, Zagóra, Za Górą, Za Górką, Zaguminki, Za Hirką, Za Hłubokie, Za Horow (x 2), Za Jałyczkami, Za Kaminczarem, Za Karolikiem, Zakończyna, Zaliszczany, Za Łozinami, Zamłyn, Za Mostem, Za Murami, Zapotik, Za Potokiem (x 2), Za Skybą, Za Starą Drogą, Za Tarniami, Za Werch (x 4 – Za Werjch, Za Wyrjch), Zawerszki, Za Wodą (x 5), Za Zagon;

– n. ponowione: *Artymilki, Banne (Bannyj), Beskid, Buckilczyk, Buczniki, Dolina Dalowska, Drymak, Jagusztyna, Jaworyna, Kielin, Kriwyj, Mszanki, Mutniki, Oblaz, Obszar, Ostrogóri i Dział, Rokity, Roztoczki, Sosny Motyczkowe, Stawliniec, Szachty, Werchowyna (x 2), Wertysik, Wierzchgórze, Wierzchowina, Wierzchpole, Wilszyny (x 2), Zastawki, Żbyry;*

– n. relacyjne: *Ćwierci pod Darem, Dołyna nad Roweniami, Do Wolańskiej Drogi, Jama pod Roweniami, Nad Budyskiem, Nad Kutem, Nad Obiczą, Nad Żlobem, Koło Starej Dorohy, Na Janie, Na Kamarce, Na Ostrzey, Na Zastawkach, Nad Tarniami, Niwa na Dziale, Niwa na Ostrej, Niwa za Działem, Od Obszarnej Wody, Pid Bubnom, Pid Jablinką, Pidkamarka, Pid Oblazom, Pid Ubiczom, Pod Bieszczadem, Pod Czaszczom, Pod Doliną, Pod Hubinem, Pod Janem (Pod Świętym Janem), Pod Kamarką, Pod Kamieniem (Pod Kamenem), Pod Kamienka, Pod Kiczera (x 2), Pod Laskami (Podlaski), Pod Lipowską Drogą, Pod Łazem (x 2), Pod Łazkami, Pod Łysą Górą, Pod Macykiem, Pod Niemiecką Drogą, Pod Obiczą, Pod Pańskimi Łukami, Pod Pasternikami, Pod Petrykiem, Pod Pietruszem, Podpietrus, Pod Studnią, Pod Szachtami (Pid Szachty), Pod Tarniami, Pod Wapnem, Pod Wierzchowiną, Pod Wygonem, Pod-*

bludna, Podbucznik, Podibocz, Podklin, Podrównie, Podwierzchpole, Pod Żłobem, Przed Hanzelówką, Za Oblazem (Za Oblazom), Za Bystrym, Za Dalnym Potikom, Za Droga Surowicką, Za Głębokim Potokiem, Za Hanzelówką, Za Hlubokie, Za Horbem, Za Jarki, Za Jazem, Za Kalwarią, Za Kurtym Poticzkom, Za Kutem, Za Lipowską Droga, Za Łanem, Za Pasieką (Zapasieka), Za Potokym Wilhowym, Za Przykopą, Za Ruskim, Za Ubizom, Za Werchem, Zachyżne, Zakamieniec, Zalidyszowa, Zawadernik, Za Wyrch Kamienia;

– n. kierunkowe: *Na Czub.*

2.3.2.2. Nazwy kulturowe.

2.3.2.2.1. Nazwy z motywacją materialną:

– n. od różnych obiektów związanych z rolnictwem i hodowlą: *Barnowiec, Hriadki (x 2), Hriady (x 5), Husakówka, Koszary (x 2), Koszaryska (x 2), Koziniec (Kozinec), Liszny, Lniska, Łąka, Łoneczki, Łuczkania, Łuczyska, Łuczysko, Ogrody (x 4), Pasternik, Pasterniki, Pastiwnyk, Pastwisko, Perelohy, Połowanki, Przegrody, Salaszyska, Sklepiska, Staw, Stawiska, Worotca, Zahoroda, Zahorody (x 3), Zdziary, Zdziar, Zhari;*

– n. od budynków wojskowych i urządzeń obronnych: *Kasarnia (3), Szańcy (2);*

– n. od innych obiektów: *Budysko, Chyżne (Hyżna), Cyrpiak, Maszynisko, Niwa Bosielko i Młynisko, Pecyska, Putiska, Putyska, Stawliniec.*

2.3.2.2.2. Nazwy z motywacją niematerialną:

– n. odnoszące się do miar pól i podziału gruntów: *Ćwiartki, Ćwierci (x 4), Działki (2), Dzielnice, Gony, Łan, Łon (x 2), Piłlanok, Pomirki, Pomirok, Półcwiertki, Półcwiertek, Pruty, Przydatki (x 2), Staje, Stajonka, Trzy Purolki;*

– n. odnoszące się do stosunków prawnowłasnościowych: *Hranycza;*

– n. odnoszące się do dawności obiektu: *Stary Wygon.*

2.3.2.3. Nazwy posesyjne:

– n. utworzone od nazwiska, przezwiska, imienia właściciela obiektu: *Artymiłki, Babina Łąka, Barnowiczowe Łąki (Barnawiczowe Łuki), Barnulisz, Berdelowa Kamarka, Biłasackie Pole, Chłodówka, Cybrianki, Dmytryszynki (Mytryszynki), Drałów Bereh, Ferkowa Działka, Fyjowa, Galówki (Galiłki), Glazarówki, Grencerówka (Grenceriwki, Grencówka), Grunt Goldowskiego, Hackównia, Halackie Łuhy, Jagustyn (Jagutin), Jana, Jandowa Łąka, Jaroszkowa Kamarka, Kaszowa Jama, Kmitówka, Kohotiłka, Kokrówka, Kopczowy Brzeżek, Kuncowa Działka, Lidyszowa (Ledyszowa, Ladyszówki), Łąka Korwinowska, Mackowe Pole, Marczaczki,*

Matysil, Michalkównia, Mikołajowa Zagroda, Mikołajówki (Mikołajówka), Mirianci, Misiówka, Na Jabczankowym, Na Kuczkakiem, Pańkówka, Niwa Maykówka, Podolak, Pole Galajdowe, Puchliny, Rola Aleksiewiczówka, Rola Czapalówka, Rola Karbowka, Rola Kotówka, Rola Markówka, Rola Rabiejówka, Rola Romanikowka, Rola Ruszczakowka, Rola Śalamakowka, Rola Taraszowka, Rydarskie, Sidorowa Góra, Skomialowa Działka, Sokorówki, Swójków, Syrniakiwka, Szymylak, Śmietanówka, Tureczkowa Kamarka, Wandyriak, Wasilówki, Weretyszów (Weretiszów), Zakutyna Hryśkowa;

– n. utworzone od apelatywnych określeń osób: *Biskupi Łan, Biskupie Łąki, Grunt Plebański, Kacirowa, Kowalówka, Księża Kamarka, Księża Łąka, Księża, Łan Biskupi (x 2), Łan Plebański, Łan Popowski, Łany Biskupie, Łon Biskupi, Miedza Plebańska, Niwa Sołtyska, Ogrodek, Organistówka (x 2), Pańska Góra, Pański Łan, Pańskie (x 3), Pańskie Łuki, Pisarówka, Plebańskie, Plebańskie Pola, Plebańskie Pole, Popadyna (Popadina, Popadin, Na Popadyni), Popiwskie, Popiwszczyzna, Popostwo, Popowa Dołyna, Popowe Perelohy, Probostwo, Radziecki, Sołtyskie, Sołtystwo, Sołtystwo (x 2), Sołtystwo (x 2), Tarnie Pańskie, Wikarówka, Wójtostwo, Zakonnickie, Żebraczyna, Żebrak;*

– n. utworzone od instytucji, nazw miejscowych, tzw. deputatów: *Cerkiewne, Gromadzka Łąka, Grunt Radziecki, Łany Cerkiewne, Łąka Kościelna, Łąki Tylawskie, Obszar, Ogrody Zagumienkowe Miejskie, Polańskie Jamy, Posadzkie, Radzieckie, Szkolne, Wygon Kościelny, Zegarówka;*

– n. utworzone od etnonimów: *Amerykańskie, Ruska Dolina, Ruskie, Ruskie Łąki, Żydil Kut.*

2.3.2.4. Nazwy metaforyczne: *Złota Bania.*

2.3.2.5. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe: *Bobrowe Łaski, Boży Dar, Fenna, Katulaidło, Łamańce, Rystwo, Skarżonki (Skarżinky), Stasikowa Łąka, Zwadływka, Żebraczyna, Żebrak.*

2.3.2.6. Nazwy niejednoznaczne: *Srokocz, Staiska, Syndziania.*

2.3.2.7. Nazwy niejasne: *Honobliska, Szarbice.*

2.3.3. Wnioski

Największą grupę wśród nazw pól tworzą nazwy lokalizujące (38,8%), z których po połowie stanowią miana powstałe na bazie apelatywów oraz na bazie propriów. W jednym i w drugim zbiorze przeważają nazwy w formie

wyrażeń przyimkowych⁴¹. Najczęściej określano położenie pól za pomocą przyimków *na*, *pod*, *za*, rzadziej form *nad*, *koło*, *między*.

Drugą grupę pod względem frekwencji stanowią nazwy posesywne (24,5%) derywowane od antroponomów i apelatywnych określeń osób oraz formy komponowane, w których człon utożsamiający odnosił się do jakiegoś obiektu topograficznego albo kulturowego, natomiast człon odróżniający zawsze wskazywał właściciela obiektu.

Niewiele rzadziej występują miana charakteryzujące (20,9%). Ich kreatorzy eksponowali specyficzne cechy pól, najczęściej była to rzeźba terenu (*Brzegi*, *Dolina*, *Potoki*, *Jamy*). Spośród licznych apelatywów najbardziej produktywny był rzeczownik *równia*, odnoszący się do płaskiego terenu, który ze względu na górzysty charakter badanego obszaru stanowił cechę wyróżniającą. Ciekawą nazwą w tej grupie jest *Antaryja*, pochodząca prawdopodobnie od „wrytego” przez strumień głębokiego dołu. Ponadto onimy nawiązywały jeszcze do koloru podłoża, pojedynczych drzew albo stanowisk roślin dziko żyjących, kształtu i wielkości obiektu. Tylko jedna nazwa odnosiła się do świata zwierząt.

Mniej ważne z punktu widzenia kreatorów nazw, zapewne ze względu na ich nietrwały charakter, były miana o charakterze kulturowym (12,7%). Przeważają w nich mikrotoponimy związane z hodowlą i wypasem bydła, pochodzące od nazw urządzeń terenowych wykorzystywanych podczas wypasu (*Koszary*, *Koszaryska*, *Przegrody*, *Salaszyska*, *Zahorody*). Miana te pochodzą z okresu, kiedy jednym ze sposobów pasterstwa było budowanie zagród, do których naganiano zwierzęta. Zagrody te stawiano na wyżej położonych polach uprawnych, pozostawianych co pewien czas na ugór. Stałe przesuwanie ogrodzenia było sposobem na nawożenie gruntów [Reinfuss 1998: 49]. Pozostałe miana z motywacją kulturową materialną nawiązywały do różnych obiektów wojskowych (*Kasarnia*, *Szańcy*) oraz urządzeń wykorzystywanych przez gospodarzy, np. *Maszynisko*, *Pecyska*. Niewielką grupę tworzą nazwy kulturowe z motywacją niematerialną, związane z podziałem pól i ich miarą (*Działki*, *Dzielnice*, *Gony*). Warto w tym miejscu odnieść się do nazw z apelatywum *niwa*, np. *Niwa Bosiełoko* i *Młyniska*, *Niwa na Dziale*, *Niwa na Ostrej*, *Niwa Niżnia*, *Niwa Średnia*, *Niwa Wyzna*. Nazwy te pojawiły się na mapach katastralnych Tylawy

⁴¹ O funkcjonowaniu nazw przyimkowych (ich powstawaniu, ewolucji, semantyce) pisali m.in. M. Karaś [1955], K. Dejna [1956], W. Lubaś [1963], T. Gołębiowska [1964], A. Myszka [2005].

i Czeremchy. Prawdopodobnie twórcy tych planów nawiązali do dawnego układu rolnego, kiedy przy rozmiarowaniu gruntów pod nowe osiedla posługiwano się układem niwowym regularnym. Polegał on na tym, że ziemię pod uprawy dzielono na kilka większych połaci, tzw. niw, stanowiących wyodrębniające się w terenie całości fizjograficzne, z których każdą dzielono na tyle podłużnych działek, ile było osadników we wsi w momencie jej zakładania [Reinfuss 1998: 47]. Nazwy niw zapewne były starsze, nawiązywały do form używanych w połowie XIX w. Niektóre z nich występują również współcześnie, np. *Mszanki, Pod Wapnem*.

Nieliczne są miana okolicznościowe (2,3%), związane z pożarami, tragicznymi zdarzeniami, np. *Fenna* (nazwa od imienia kobiety, której dziecko spłonęło przy ognisku). Warto jeszcze zaznaczyć, że niektóre nazwy niosą ze sobą negatywne konotacje, które wiążą się z gruntami o niewielkiej przydatności do celów rolniczych. Są to miana odnoszące się do mało urodzajnych, kamienistych pól, np. *Kamieniec, Kamieńce, Kamińczyki, Łupowyska, Osliska*, a także terenów podmokłych, np. *Ługi, Luh, Luhy*. Z drugiej strony tylko nazwa *Złota Bania* wartościuje pozytywnie grunty rolne. Według informatorów miano odnosi się do najbardziej żyznych ziem w Zawadce Rymanowskiej. Inne walory użytkowe sygnalizują tylko nieliczne nazwy, np. *Szeroka Łuka, Szerokie Łąki*.

2.4. Nazwy terenów leśnych

Nazwy lasów nie były zbyt częstym przedmiotem badań onomastycznych. Do nielicznych opracowań należy artykuł pt. *Nazwy własne kompleksów leśnych w Polsce* M. Malec [2001], w którym autorka omówiła strukturę i semantykę wielkich obszarów leśnych. Mikrotoponimy i toponimy leśne były z kolei przedmiotem analiz Agnieszki Myszkii. Językoznawczynie w dwóch artykułach i rozdziale w monografii omówiła strukturę, semantykę i językowy obraz nazw leśnych na obszarze powiatu strzyżowskiego [por. Myszka 2002, 2004, 2006]. Nazwy leśne były również przedmiotem zainteresowań R. Zaręby – badacz, nie będąc językoznawcą, skoncentrował się na gromadzeniu onimów i omówieniu okoliczności ich powstania [por. Zaręba 1972, 1979, 1981]. Mieszkańcy Beskidu Niskiego od zawsze mieli z lasu dużo pożytku. Pozyskiwano z niego materiał do wyrobu różnych narzędzi i budowy domu. W lesie zbierano zioła lecznicze, grzyby, jagody i orzechy laskowe, a także liście i igliwie służące jako ściółka dla zwierząt. Na górskich polanach latem

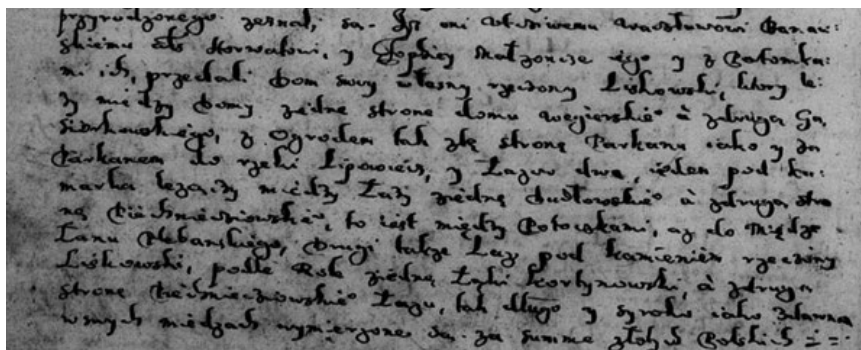
wypasano bydło, a w lasach bukowych, kiedy obrodziła bukiew, także trzodę chlewną. Jeszcze w latach międzywojennych prowadzono tu gospodarkę żarowo-odłogową. Łemkowie dzierżawili świeże zręby, na których spalali gałęzie i krzewy wraz z poszyciem i na tych *pasikach* siali ziarno w ziemię zmieszaną z popiołem. Na wyrębach uprawiano przede wszystkim krzycę, czyli dwuletnie żyto, nazywane na Łemkowszczyźnie *szycza*, *gipskie żyto* albo *świętojańskie żyto*. Wraz z krzycą wysiewano również nasiona drzew (np. świerka, jodły), co było dobrym sposobem na odnawianie lasu. Żyto ścinano na odpowiedniej wysokości tak, aby nie uszkodzić młodych drzew. Podobnie zagospodarowywano również polany leśne, na których siano orkisz i owies aż do wyjąłowania gleby, po czym porzucono uprawę na kilkanaście lat, by zacząć znowu od wypalenia młodego lasu [Marszałek 2007: 25–26]. Mimo wielu korzyści, jakie dawał las, do końca XIX w. trwał w Beskidzie Niskim proces wylesiania, zahamowany dopiero w latach trzydziestych XX w. Lesistość wzrosła bowiem w 1931 r. do 30,1%, wobec 27,1% w 1869 r. i 26,6% w 1900 r. Utrzymująca się do II wojny światowej proporcja udziału powierzchni zalesionych i użytkowanych rolniczo (jak 1 : 3) była przede wszystkim funkcją presji demograficznej i rolniczej na środowisko naturalne. Trwająca przez dziesięciolecia tendencja zaczęła ulegać zmianie w latach czterdziestych XX w. po wysiedleniu ludności łemkowskiej. Na opuszczonych przez Łemków terenach powstały znaczne obszary „pustki demograficznej”. We wsiach całkowicie lub nawet tylko częściowo wyludnionych, na terenach porolnych rozpoczął się proces naturalnej sukcesji roślinnej. Niewykorzystywane już rolniczo tereny zajmował stopniowo las, którego dolna granica przesunęła się z 700–750 m n.p.m. do 400–450 m n.p.m. Pod koniec XX w. struktura użytkowania ziemi była już odwrotnością tej z początku XX w., udział powierzchni zalesionych i użytkowanych rolniczo miał proporcję 3 : 1, co wyróżniało Beskid Niski na tle Polski, a nawet Karpat [Soja 2001: 689–691].

2.4.1. Rozwój nazewnictwa

Najstarsza nazwa leśna pochodzi z końca XIV w. Jest to forma *Poloni* (1389) odnotowana już w przywileju lokacyjnym wsi Iohanne (dzisiaj Królik Polski) wydanym przez Zyndrama z Maszkowic (SH-G III 44). Prawdopodobnie ma ona charakter etniczny, związany z podkreśleniem polskości kolonizowanych terenów. Inne najstarsze nazwy pojawiły się pod koniec

XVI w. w akcie darowizny gruntu na Łamańcach, w którym wymieniono dwie nazwy odnoszące się do lasów *Graby* (1594), *Graby Wyżnie* (1594) oraz sześć związanych z karczowaniem lasów i pozyskiwaniem gruntów rolnych, np. *Łazy* (1594), *Łaz Madejowski* (1594), *Łaz Maciechszkowski* (1594), *Łaz Murzynowski* (1594), *Łaz Pawła Piechnika* (1594), *Łaz Wanczkowskiego* (1594).

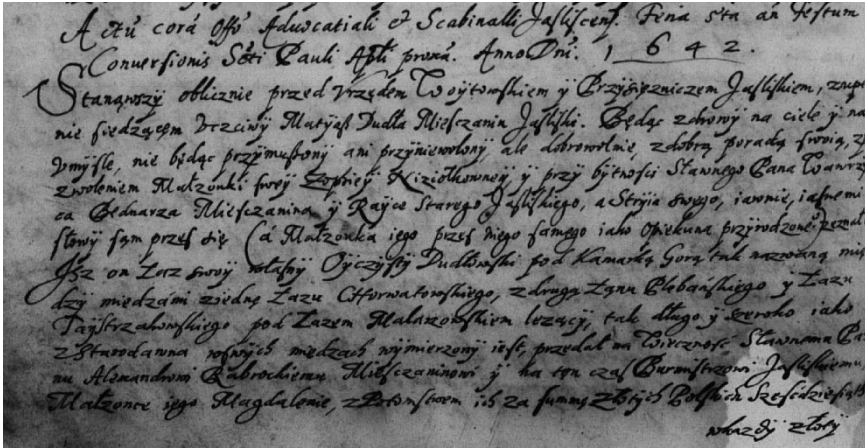
Wiele najstarszych nazw zostało wymienionych w dokumentach miejskich Jaślik z XVII w. W opisach zawierających informacje o położeniu sprzedawanych (albo darowanych gruntów) można odnaleźć również nazwy odnoszące się do terenów leśnych. W 1616 r. w wymienionych aktach pojawiła się nazwa dużego obszaru leśnego *Jawornik*, która funkcjonuje do czasów współczesnych. W innych dokumentach odnotowano 13 nazw gruntów pozyskanych poprzez wykarczowanie lasu, np. w akcie z 1626 r. pojawiły się nazwy *Łaz pod Kamieniem*, *Łaz Piechniczowski*, *Łaz Dudłowski*, zob. fr. rękopisu z 1626 r.:

Por. także transkrypcję fragmentu:

[...] y z potomkami ich, przedali dom swoy własny rzeczony Liskowski, który tedy ziedne strone domu wegierskiego a z drugiego Gąsiorowskiego, z Ogrodem tak z tę stronę Parkanu iako y za Parkanem do rzeki Lipowiecz, y Łazu dwa, ieden pod kamarka leżący między Łazy z iedne Dudłowskiego a z drugą stroną Piechniczowskiego to iest między Potoczkami, aż do między Łanu Plebańskiego, drugi także Łaz pod kamieniem rzeczony Liskowski, podle [...] ziedną Łąki Kortynowski, a zdrugu strone Piechniczowskiego Łazu, tak długo y szeroko iako zdawna w swych miedzach wymierzone [AMJ].

Jeszcze inne nazwy – *Łaz Chorwatowski*, *Łaz Malarzowski* – pojawiają się w akcie sprzedaży gruntów z 1642 r. przez mieszczanina jaślickiego Matysza Dudłę Aleksandrowi Babrockiemu, zob. fr. rękopisu:

Por. także transkrypcję tekstu:

Stanąwszy oblicznie przed Urzędem Wojtowskim i Przysiężniczem Jasliskiem, zupełnie siedzącym uczciwiy Matyasz Dudla Mieszczanin Jasliski. Będąc zdrowiy na ciele y na umyśle, nie będąc przymuszony ani przyniewoloniy, ale dobrowolnie z dobrą poradą swoią, zpozwoleniem Malzonki swej Zofiey Niziołkoweje y przy bytnosci Sławnego Pana Wawrzyńca Bednarza Mieszczanina y Rajcyce Starego Jasliskiego, a Strzyia swego, iawnie, iasnymi słowiy sam przez się (a Malzonka jego przez niego samego iako opiekuna przyrodzonego) zeznał jęz on Łaz swój własny Oyczysty Dudłowski pod Kamarką Gorą tak nazwaną między miedzami ziednę Łazu Chorwatowskiego, z drugą Łanu Plebańskiego y Łazu [...] pod Łazem Malarzowskiem leżący, tak długo y szeroko iako zstarodawna równych miedzach wymierzony jest, przedał na Wieczność Sławnemu Panu Aleksandrowi Babrockiemu Mieszczaninowi y na ten czas Burmistrzowi Jasliskiemu, Malżonce jego Magdalenie, zPotomstwem ich za sumę Złotych Polskich Sześćdziesiąt [AMJ].

Występujące w siedemnastowiecznych aktach nazwy dzierżawcze nie przetrwały do czasów współczesnych. Kolejne nazwy obszarów leśnych utrwalono na mapach i w dokumentach pochodzących z II połowy XVIII w., są to wymienione w *Taksie łązów wsi Rudawka i Wola Niżna z 1768 r.* onimy: *Wójtostwo* oraz *Prełuka*, *Łaziki*, *Czernina*, *Łazy*, *Obszarek*, *Marzczaczki*, zob. transkrypcję dokumentu (por. kopię oryginału – zał. 6):

Zrozkazu Wielmożnych Ich Mosciow: X: Kanonikow: Panow. Panow y Dobrodzieiow Naszych. Wysłani byli Wierni Zmiasta Jaslisk Dowski nazwana Rudawka aby Łazy obaczyli y potaxowali.

1. Wyszedszymy nalez nazwany Prełuka od granicy Habsburskiey Taxuiemy Złotych 6.

2. Stamtont my Wysli na Łaki ktore nazywaią sie Łaziki ktore odebrane od Woli Wysniey tote taxujemy zlotych XX.

Z Rudawki poszlismy Do Wole Niżniey, ktore Łazy obymy obaczyli y potaxowali

1. *Poszliśmŷ nalaz nazwanŷ Czernina te swinie dzikie poryły ŷ zabieszczadni Wŷpasli bo iest przy granicy Czertŷskij te sie taxuie groszŷ 20.*
2. *Stamtŷnt Zŷslismŷ na Łazŷ dowski ktore sŷ oderzniente od Rol nazwanŷ Marczaczki taxuie sie zlotŷch 5 i groszŷ 5.*
3. *Stamtŷnt wŷszedszŷmŷ nalaz nazwanŷ obszarek ktory odebranŷ od Szoltŷstwa ten taksujemy zlotŷch 1.*
4. *Stamtŷnt wyslismŷ nalaz ktory iest odebranŷ odduchownego tensie taxuie Zlotŷch 6.*
5. *Potŷm zwaszŷyszŷmy Łazy ktore sŷ zdawna naszwane te kawalki Wiec ich taxuiemŷ Zlotŷch 32 Wedlug tego ze iedŷn rok pozŷtek bierŷ a Drugi Rok tŷlko pastwisko. Nateŷ Taxie bŷł z miasta Szŷmon Zielonka pszysiezny taksuiŷcy Paweł Bukowczŷk. Iako tŷż Komanieczki Iwan przy tŷm bŷndonczŷ taktŷż Pietro Gamrat przysiezny Zvoli niznieŷ Iwan Chawraniak przysiezny z Woli Wŷsneŷ [ADB].*

W XIX w. pojawiło się 56 nowych nazw, spośród których najliczniej reprezentowane są nazwy charakteryzujące, utworzone głównie od nazw roślin i różnych cech topograficznych, np. *Bagniste* (1839), *Czeriŷne* (1850), *Iryska* (1850), *Modrzyna* (1851), *Wilsznia* (1851), *Krakosz* (1869), *Mochana* (1869), *Ostrzesz* (1869), *Koprywiska* (1889). O wiele mniejszą grupę stanowią miana lokalizujące, np. *Od Obszarny Wody* (1851), *Las Górski* (1861), *Ostra Wald* (1861), *Petryska* (1861), *Wierzchpole Wald* (1861); kulturowe, np. *Szachty* (1839), *Lniska* (1851), *Czerzeŷ* (1869) oraz posesyjne, np. *Jagustyn* (1851), *Matysów* (1851), *Pański Las* (1851), *Polański Las* (1851). Warto podkreślić, że z XIX w. pochodzi najstarsza nazwa polany *Źołnierska Polana* (1839), związana prawdopodobnie z pobycem konfederatów barskich. Przygraniczne tereny Beskidu Niskiego były obszarem działań tego zbrojnego zwiŷzku od 1769 do 1770 r. *Źołnierska Polana* znajdowała się mniej więcej w połowie drogi między konfederackimi redutami w Łupkowie a w Czeremsze, mogli więc na niej przebywać Źołnierze z oddziałów dowodzonych przez Kazimierza Pułaskiego [por. Śliwa 2019: 37]⁴².

⁴² Oddziały konfederatów barskich w Beskidzie Niskim pojawiły się juŷ w kwietniu 1769 r., kiedy Kazimierz Pułaski po nieudanej obronie Okopów Świętej Trójcy na wezwanie Lubomirskiego przybŷł do ustalonego miejsca przy granicy węgierskiej. 3 kwietnia dotarł do Radoszyc i po dwóch dniach odpoczynku ruszył w drogę do Barwinka. Konfederaci na przygranicznych terenach załŷżyli obozy warowne, m.in. w Łupkowie, Czeremsze (w tej miejscowości miało dojść do połączenia konfederatów z oddziałami sformowanymi przez ks. Lubomirskiego w Kurimie na Węgrzech) i Barwinku, które stanowiły bazę dla dalekich wypadów w głąb Polski oraz miejsce szkolenia i odpoczynku. Konfederaci zakończyli swojŷ działalność w Beskidzie Niskim w sierpniu 1770 r., kiedy rosyjskie wojska gen. Drewicza zdobyły obóz w Izbach [Śliwa 2019: 36–39; Grzesik, Traczyk 238–239]. W czasie pobytu konfederatów w tej części Beskidu Niskiego dochodziło do potyczek. Jedna z nich miała miejsce 5 kwietnia 1769 r.

Najwięcej (242) nowych nazw pojawiło się w XX w., są to w znacznej części miana charakteryzujące (23,9%), np. *Jasienik, Jedlicznik, Skalka*. Mniej liczne są onimy lokalizujące (22,1%), np. *Koło Jakubowej Chalupy, Pod Dzielcem, Pod Wysoką*; kulturowe (21,4%), np. *Jedenastka, Łabaczka, Parkany*; posesyjne (15,2%), np. *Barnów Las, Drzyszków Lasek, Księży Las*; sytuacyjno-okolicznościowe (5,3%), np. *Hubin, Las Maj*.

2.4.2. Klasyfikacja

Zgromadzony w niniejszym rozdziale materiał nazewniczy odnosi się głównie do niewielkich obiektów, rzadko do większych kompleksów leśnych ciągnących się na obszarze kilku miejscowości. Umieszczono tutaj także nazwy znajdujących się w granicach lasów polan, gruntów pozyskiwanych dawniej pod uprawę roli. Zebrane onimy (345 nazw) można ująć w następujących grupach motywacyjno-semantycznych:

2.4.2.1. Nazwy topograficzne.

2.4.2.1.1. Nazwy charakteryzujące obiekt:

– od różnych cech topograficznych: a) podłoża – *Bagniste (Bahnyste, Bahnysty, Bachniska), Krymnianiec, Łupowyska, Skalka*; b) koloru – *Popielak*; c) wielkości – *Bahnisty Mały, Bahnisty Wielki, Mała Podłozowa Obszar, Wielka Podłozowa*; d) innych – *Jama, Kisiolsza, Las Polanka, Nozgryca, Nozgryce, Nozhryci, Ostreszyk (x 2), Ostrzesz (x 4), Polana (x 4), Polana Jama, Polana Strypciakowa (Strypczawka), Polanka, Polanki, Polonki, Riczki (x 2), Rokyty Krywe, Roztoczki, Siwiny, Sołysko, Szeroki Jasiennik*;

w okolicy Jaślisk, w której oddział dowodzony przez Kazimierza Pułaskiego rozbił po krótkiej walce oddział rosyjski: „Dnia wczorajszego [5 kwietnia] JmP. Kazimierz Pułaski syn P. Starosty Wareckiego w półtora tysięcy wojska przyszedł na Barwinek, pod Jaśliskami była potyczka od Moskwy, zginął jeden ImP. Pułaskiego żołnierz, a Moskwa siedmiu, osiem koni wzięł ImP. Puławski łupów. Xsiążę Imć Jerzy [Jerzy Marcin Lubomirski] Imć. P. Dzierżanowskiego [Michała, marszałka gostyńskiego] Dywizje miał znieść a samemu pozwolić aby do Gostyńskiej ziemi poszedł” [Bajrasz 2014]. Z kolei z listu napisanego w Czeremsze 6 kwietnia 1769 r. dowiadujemy się o niechlubnym incydencie związanym z pobytom oddziałów konfederackich w Beskidzie Niskim. R. Łubieński (prawdopodobnie podkomendny Pułaskiego) pisze, że „podczas obozowania mego w polu na dniu wczorajszym wielkie gwałty we wsi i w karczmie poczynili. Żyda bili, gorzałkę darmo wypili a co większe skrzynki odbijali, pieniądze zabrali” [Konopczyński 1931: 78].

– od świata roślin: *Berezyńky, Berezyny (x 2), Buckiłczyk, Bucznik, Buczniki, Buki, Bukowica, Czemyryca, Grabiki, Graby, Iryska, Jasiennik, Jawirnyk, Jawornik, Jedlicznik, Jedlina, Jedliny, Kitowiec, Koprywiska, Krakosz, Las Hrabyna, Laski, Łozowa, Małynnik, Mochna, Modrzyna (Modrzyny), Osiecznik, Paportyne, Rokita, Rokity (x 2), Sitnyky, Smereki, Smerekow, Sosny (x 3), Syhły (x 3), Wilchowa, Wilsznia, Wilszyny (x 2)*;

– od świata zwierząt: *Borsuczyny, Wilcza Jama, Wołcze Jamy*.

2.4.2.1.2. Nazwy lokalizujące obiekt:

– względem różnych obiektów naturalnych i kulturowych: *Blizne, Górski-Lubatowski-las, Graby Wyżnie, Koło Adama, Koło Jakubowej Chalupy, Las Górski (Górski las), Las za Kozińcem, Nad Bachtarikiem, Nad Cerkwią, Nad Riczką, Na Łazie, Na Patykach, Pid Adamom, Pid Uhlyska, Pit Polanu, Pod Bukami, Pod Bukiem, Pod Dudaniem, Pod Huszczawy, Polana Niżna, Polana Wyżna, Przednie Pastwisko, Zadnie Łazce, Zadnie Pastwisko, Zady*;

– n. ponowione: *Bereh Żółtyj, Beskid, Dryczna (Driczna), Kamfniarka (Kamfyniarka), Kopyto, Koziniec, Mutnik, Obszarek, Petryska (Pietrus Wald), Roztoczki, Sidlowec Wald, Siny Brzeg, Szepрут, Wandyrak, Wapno*;

– n. relacyjne: *Las Piotruś, Łaz pod Kamarką, Łaz pod Kamieniem, Łazek pod Kamarką, Łazek pod Kamieniem, Na Granicy, Ostra Wald, Nad Bystrym, Nad Synym Wyrem, Od Obszarny Wody, Pidczerkize, Pod Bagnistem, Pod Dzielcem, Pod Kamieniem, Podłozowa, Pod Nozgryciami, Pod Oslyska, Pod Szeroki Kamień, Pod Wysoką, Przygnoje, Za Bystrym, Za Dilec, Zadnia Jagusztyna, Za Łazową Górą, Za Werszkiem, Wierch-pole Wald*;

– n. kierunkowe: *Na Łozyk*.

2.4.2.2. Nazwy kulturowe.

2.4.2.2.1. Nazwy z motywacją materialną:

– związane z gospodarką leśną: *Jedenastka, Korzeń (Na Korzeniu), Las Sadzonki, Siódemka, Szkołki, Zrąb, Zrub, Zrubanki*;

– związane z działalnością pasterską, rolniczą i pozarolniczą: *Beleczi (Belecki), Czerenina, Czereniny (Czernina), Czerteż, (Czertiż), Czerteż (Czerteże, Czertiże), Czertesz (x 2: Czertysz, Czyrtysz), Czertyż, Czyrtisz, Czertiż (Czerteż), Czertiżne, Czertis, Czerteżyna, Czertiżne, Czyrkiz, Klepki (Klepka), Latowiska (Latowyska), Lazowa, Lniska (Leniska, Polana Leni-*

ska), Łabaczka, Łaszczce, Łaz (x 4), Łazce, Łazek (x 2), Łaziki, Łazki (x 5), Łazy (x 10), Łozyk, Niwa Łazy, Pasieki (x 2), Pasika (x 2), Pasiki (x 5), Pasiky (x 2), Pastwisko, Potasznia, Prełuka, Prełuki, Pusty Łazok, Stawliniec, Szachty (*Schachty Wald, Szachty las*), Świnne, Uhlarka, Wapnisko, Zwierzyniec (*Żwiernik, Las Zwierzyniec*);

– związane z budynkami, urządzeniami terenowymi znajdującymi się na terenach leśnych: *Dylowanka, Karczmiska, Ławeczki, Parkany, Putiska, Rozputie (Na Rozputin, Na Rozputen)*.

2.4.2.2.2. Nazwy z motywacją niematerialną:

– dotyczące stosunków prawnowłasnościowych: *Dilyki*;

– dotyczące dawności obiektu: *Stary Zrub*.

2.4.2.3. Nazwy posesywne:

– utworzone od nazwiska, imienia, przezwiska właściciela obiektu: *Artymiłki, Barnów Las, Bohdan, Bombaka Łazok, Burakowe Jamy, Chomowy Łazok, Danów Las, Drzystków Lasek, Dżurcz, Hrycyków Łaz, Jagustyn (Jagutin), Jandówka, Kaśka, Łaz Chorwatowski, Łaz Duchłowski, Łaz Dudłowski, Łaz Maciechszkowski, Łaz Madejowski, Łaz Malarczowski, Łaz Murzynowski, Łaz Pawełkowski, Łaz Pawła Piechnika, Łaz Piechniczowski, Łaz Szachowskiego, Łaz Wanczkowskiego, Macowa Polana, Markiw Łaz, Matysów (Matysił, Matysił Las), Mezyraków Łaz, Mińków Łaz, Mitryszynki, Moskolczyn Las, Motyczków Obszar, Pasiki Mytryczkowe, Pasiki Poncakowe, Polana Strypciakowa (*Strypeczawka*), Semenikowe Pasiki, Sosny Motyczkowe, Szkentowy Las, Szymków Łaz, Szypacki Łozyk, Warchoń Łaz;*

– utworzone od apelatywnych określeń ludzi: *Buczki Biskupie, Buczki Popowskie, Klebański Łaz, Kowalówka, Księżę Buczki (Księżę Bućky), Księży Las, Las Biskupi (x 4), Las Pański (x 2), Las Popiński, Pański Las (x 3: *Pański Lis, Pański Les*), Plebański Łaz, Polana Popowa, Popił Lis, Popowy Łazek, Wójtostwo;*

– utworzone m.in. od nazw miejscowych i etnicznych, części wsi: *Bałciański Las, Barwiński Las, Brzegi Cygańskie, Jaslisker W, Królicki Las (Korołyckij Lis), Lipowski Las, Łazy Doliszniańskie, Polański Las, Polański Lesik, Poloni, Posadzki Las, Rudawski Lis, Ruska Kamarka, Ruskie Smreki, Surowiczny Las;*

– utworzone od instytucji kościelnych, organizacji gospodarczych: *Cerkiwny Łaz, Gromadzki Las, Las Gromadzki (x 3: *Gromadzki Las, Hromadzkiej Lis*), Las Spółka, Łaz Kościelny, Łaz Radziecki.*

2.4.2.4. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe: *Błudna, Gorlicka Łąka, Górnicka Łąka, Hubin, Kaput Wald, Koci Zamek, Las Maj, Majówka, Na Cyganie, Paleniska, Pałyczne, Pomirki (Pomirky), Spalony Las, Spalenysko, Zaryska, Żołnierska Polana.*

2.4.2.5. Nazwy niejasne: *Bredonne, Driczki, Oblinka.*

2.4.3. Wnioski

Największą pod względem frekwencji grupę tworzą miana charakteryzujące (24,6%), wśród których przeważają nazwy motywowane florą i fauną (56,4%), odnoszące się do 21 gatunków roślin (buk – 5, rokita (wierzba) – 4, olcha – 4, brzoza, grab, jodła, sosna – 3, smerek (świerk), jesion, jawor – 2, osika, modrzew, leszczyna, malina, paproć, ciemiężca, tatarak, łożina, mech, sitowie – 1) i tylko 2 gatunków zwierząt (wilk i borsuk). Prawie 43,5% nazw topograficznych charakteryzuje obiekty leśne m.in. ze względu na rodzaj podłoża (*Krymnianiec, Skalka*), kolor (*Popielak*), wielkość (*Bahnisty Wielki, Obszar*). Nieliczne miana uwzględniają typowe dla krajobrazu górskiego strome zbocza wzniesień i doliny potoków, np. *Ostreszyk, Ostrzesz, Riczki, Roztoczki*. Dla kreatorów nazw ważne były naturalne właściwości terenów leśnych, te, które łatwo można było wyodrębnić spośród innych elementów otoczenia.

Niewiele mniejszy zbiór stanowią miana kulturowe (25,5%), zawierające informacje związane głównie z karczowaniem lasów i pozyskiwaniem gruntów rolnych. Warto podkreślić, że aż 57 razy w nazwach tych wykorzystano apelatyw *łaz* występujący w różnych kategoriach semantyczno-motywacyjnych i wariantach (*Łaz Bombaka, Łaz Murzynowski, Łazek pod Kamieniem, Łazek, Łaziki, Łazki, Łazok, Łozyk, Na Łazie, Zadnie Łazce*). Znacznie rzadziej nazwy terenów leśnych powstały na bazie rzeczowników: *czerteż* – 9 (*Czertes, Czerteż, Czertis, Czertiżne, Czertyż, Czyrtisz*) i *pasieka* – 10 (*Pasieki, Pasiki, Pasiky, Pasika, Semenikowe Pasiki*). Mniej liczne są nazwy związane z gospodarką leśną (dotyczącą wycinania drzew: *Stary Zrub, Zrqb*; nasadzeń: *Korzeń, Sadzonki, Szkółki*; oddziałów leśnych: *Jedenastka, Siódemka*), działalnością rolniczą (np. związaną z wypasem bydła w lasach: *Latowiska, Pastwiska*; działalnością pozarolniczą (np. wyrobem potażu *Potasznia*, węgla drzewnego *Uhlarka*), urządzeniami (*Ławeczki, Parkany*).

Niewiele niższą frekwencję mają toponimy posesywne (24,3%), tworzone głównie na bazie nazwiska albo przezwiska właściciela gruntu, np.

Barnów Las, Macowa Polana. Mniej liczna grupa powstała na bazie apelatywu określającego urząd, grupę społeczną, instytucję kościelną, rodzaj działalności gospodarczej, nazwę miejscową, np. *Gromadzki Las, Królicki Las, Księży Las, Las Biskupi, Las Spółka, Pański Las, Posadzki Las, Wójtostwo*. Nazwy z tej kategorii ukazują więc dawne stosunki własnościowe (np. *Łaz Duchłowski, Łaz Malarzowski, Łaz Pawełkowski, Łaz Szachowski*), rzadziej odnoszą się do obecnych właścicieli (*Drzystków Lasek, Moskolczyn Las*).

Nieco ponad dwadzieścia procent (20,2%) rozpatrywanych nazw stanowią miana lokalizujące, wśród których przeważają toponimy ponowione i relacyjne (61,4%) nawiązujące najczęściej do oronimów (*Pod Kamieniem, Pod Wysoką, Siny Brzeg*), hydronimów (*Nad Byстрыm, Nad Siny Wyręm, Za Byстрыm*), a także określeń dawnych gruntów wykorzystywanych rolniczo (np. *Koziniec, Łabaczka, Przygnoje*). 38,3% badanych nazw lokalizuje daną część lasu względem różnych obiektów topograficznych i związanych z kulturą materialną (np. *Graby Wyżnie, Koło Jakubowej Chałupy, Nad Cerkwią, Pod Bukami*).

Najmniej licznią grupę tworzą nazwy sytuacyjno-okolicznościowe (4,3%), nawiązujące do pożarów (*Kaput Wald, Spalenysko*), powtarzających się sytuacji, kiedy w jakiejś części lasu błędzili ludzie i gubiły się zwierzęta (*Błudna, Hubin*).

Obszary leśne przez pryzmat nazw jawią się nie tylko jako świat roślin i zwierząt, ale przede wszystkim jako miejsce działalności rolniczej i pozarolniczej człowieka. 18% onimów (uwzględniono nazwy charakteryzujące, lokalizujące) odnosi się do stanowisk różnych roślin (głównie drzew), rzadko siedlisk zwierząt. Ale aż 29% form (uwzględniono nazwy kulturowe i lokalizujące) związanych jest z pozyskiwaniem gruntów rolnych, pasterstwem, gospodarką leśną. Nazwy te doskonale odzwierciedlają procesy związane z eksploataowaniem terenów leśnych, wykorzystywaniem ich głównie do celów rolniczych, także jako miejsce pozyskiwania materiałów do budowy domów, wyrabiania różnych narzędzi rolniczych.

W nazwach znalazły również odbicie dawne stosunki własnościowe – część gruntów należała do właścicieli indywidualnych, na których wskazywało nazwisko albo imię posiadacza (np. *Markiw Łaz, Sosny Motyczkowe, Szkentowy Las*), gromad poszczególnych wsi (np. *Barwiński Las, Posadzki Las, Rudawski Lis*) albo przypisana była do różnych funkcji administracyjnych (np. *Łaz Radziecki, Wójtostwo*). Duża część lasów znajdowała się wówczas w rękach Kościoła, o czym świadczą np. nazwy *Buczki Biskupie*,

Księżę Buczki, Las Popiński. Ważną funkcję (ułatwiająca orientację w przestrzeni leśnej) pełniły miana lokalizujące, głównie ponowione i relacyjne, utworzone od nazw różnych obiektów topograficznych i kulturowych, np. *Koło Jakubowej Chałupy, Nad Sinym Wyrem, Pod Dzielcem*. Nazwy związane są więc głównie z użytecznością lasu, jego przynależnością do gospodarza, gromady czy instytucji, charakterystyką topograficzną. Tylko jedno miano – *Zwierzyniec* – odnosi się do rekreacyjnej funkcji lasu. Nazwy doskonale ilustrują zmiany dotyczące użytkowania gruntów leśnych, trwający do końca XIX w. proces wylesiania. I choć renaturalizacja pozyskanych dawniej pod działalność rolniczą terenów nie znalazła odzwierciedlenia w materiale mikrotoponimicznym, to jej ślady można znaleźć w relacji nazwy do charakteru obiektu. Użytkowane dawniej polany czy łązy dzisiaj porasta już las. Współcześnie wiele nazw obszarów leśnych utraciło więc swoją motywację i funkcjonuje jako punkty orientacyjne, np. *Lniska, Łabaczka, Żołnierska Polana*⁴³.

2.5. Hodonimy

Hodonim to nazwa własna drogi, traktu, także placu, skweru, drogi krajowej, autostrady i tunelu. Współczesne badania językoznawcze koncentrują się głównie wokół nazewnictwa miejskiego w ujęciu zarówno diachronicznym, jak i synchronicznym. Publikowane są opracowania zawierające bogate słowniki ulic oraz prezentujące m.in. typy słowotwórcze i motywacyjno-semantyczne urbanonimów, objaśnienia dotyczące ich etymologii oraz historii, a w ostatnich latach także opisy językowo-kulturowego obrazu miast. Spośród wielu różnych publikacji należy wyróżnić monografie Kwiryny Handke *Semantyczne i strukturalne typy nazw ulic Warszawy* [1970], Danuty Kopertowskiej *Kielce. Historia i współczesność w nazewnictwie* [2001], Ewy Oronowicz-Kidy *Oficjalne nazwy wiejskich ulic w województwie podkarpackim. Studium językowo-kulturowe* [2014], Agnieszki Myszk *Urbanonimia Rzeszowa. Językowo-kulturowy obraz miasta* [2016]. Niewiele jest natomiast odrębnych publikacji poświęconych nazwom dróg, zajmowano się nimi – jak podkreśla Agnieszka Myszk – zwykle na marginesie badań mikrotoponimów: włączano je do nazw terenowych lądowych i analizowano tak, jak inne nazwy obiektów niezamieszkałych [Myszk 2006: 55–57]. Do nielicznych publikacji naukowych poruszających tę problematykę należy artykuł

⁴³ Por. informacje na stronie internetowej: mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html

Marka Kornaszewskiego *Dolnołużyckie nazwy dróg* [1980] oraz zainspirowane jego tekstem opracowanie Ewy Rzetelskiej-Feleszko *O nazwach dróg* [1984], zawierające analizę słowotwórczą oraz charakterystykę semantyczną nazw dróg mazowieckich z XVI w., porównanych do nazw dróg Dolnych Łużyc. Należy zaznaczyć, że autorka pracy wymieniła 7 klas semantycznych: nazwy kierunkowe, lokalizujące, odosobowe, charakteryzujące, informujące o celu, dwuznaczne, synonimy drogi [Rzetelska-Feleszko 1984: 134–139]. Rozwinięciem problemów zawartych w artykule E. Rzetelskiej-Feleszko są dwa teksty Kwiryny Handke *Nazwy dróg a nazwy ulic w systemie nazewnictwym*, cz. 1 i 2 [1987, 1988]. Część pierwsza poświęcona została motywacjom semantycznym XVI-wiecznych nazw dróg z terenu Mazowsza i ich porównaniu z polskimi historycznymi (od XV w.) nazwami ulic Warszawy. Część druga zawiera porównanie typów słowotwórczych nazw dróg i nazw ulic oraz opis roli członu utożsamiającego w strukturach nazewniczych występujących w nazwach dróg i ulic.

2.5.1. Rozwój nazewnictwa

Najstarszym hodonimem jest nazwa *Puth*, która została wymieniona już w 1549 r. w przywileju lokacyjnym wsi Potok Surowiczny (dziś Polany Surowiczne) wydanym przez starostę sanockiego Piotra ze Zborowa. Granica nowej osady biegła m.in. „potokiem Jagustyn, od niego do starej drogi zw. *Puth* i na górę *alias na Popiolorow Dzieł*” (SG-H II 28). Do najstarszych należą też nazwy jaśliskich ulic, zachowane głównie w aktach miejskich z XVII i XVIII w.: *ulica Krakowska* (1643), *ulica Lwowska* (1747), *ulica Węgierska* (1747), *ulica Wolańska* (1747), *ulica Dalejowska* (*Dalowska Ulica* – 1767). Nazwy te odnoszą się do średniowiecznego układu komunikacyjnego Jaślik, który podporządkowano głównemu kierunkowi połączeń ponadregionalnych: północ-południe, co związane było z przebiegającym przez miasteczko Traktem Węgierskim, który w miasteczku rozchodził się w trzech różnych kierunkach⁴⁴. Najważniejszy trakt handlowy prowadził na północ do Krosna, Jasła i dalej do Krakowa, a swój początek miał przy *Bramie Krakowskiej* (*Dalejowskiej*), do której prowadziła *ulica Krakowska* (*ulica Dalejowska*) biegnąca od północno-zachodniego narożnika rynku. Drugi z traktów (*ulica*

⁴⁴ Jaśliska zostały zaplanowane według modelu turbinowego (inaczej wiatraczkowego). Centrum miasteczka składało się z prostokątnego rynku, z którego z każdego narożnika wychodziła jedna ulica, skierowana w inną stronę świata, zwykle prowadząca do bramy miejskiej [Kuśnierz-Krupa 2013a: 57].

Węgierska – zob. fot. 22) wychodził z południowo-zachodniego narożnika rynku, wiódł przez *Bramę Węgierską* na południe do przełęczy Beskid i dalej doliną rzeki Laborec na Węgry. Trzeci związany z ulicą wychodzącą z południowo-wschodniego narożnika rynku (*ulica Lwowska / ulica Wolańska*), prowadził przez *Bramę Wolańską* do Posady Jaśliskiej i dalej kierował się na północny wschód [por. Kuśnierz-Krupa 2013b: 57]. Inna nazwa drogi zachowana tylko w dokumentach historycznych to *Węgierski Wierch*, droga w okolicy Lipowca i Zydranowej prowadząca w kierunku Węgier; w *Lustracji wsi Lipowiec Babej z 1747 r.* znajduje się następujący zapis: *doiechaliśmy do Rzeki nazwaney Lipowica, którą przejechawszy iechaliśmy w Górę nazywaną Malinowka (?) ktorey dojechawszy pod Lasem przy Drodze nazywaney Węgierskiej Wierchem [...] alias Działem, która Droga za Granice iest od Grontow Sciany Wsi Zydranowey* [LL].

Fot. 22. Jaśliska – dawna *ulica Węgierska*

Jednym ze starszych hodonimów jest *Trakt Węgierski*, szlak handlowy z Węgier do ziemi sanockiej, prowadzący przez Jaśliska, *Przełęcz Beskid*, później (po stronie dzisiejszej Słowacji) doliną potoku Laborec w kierunku Humennego, do Koszyc i Miskolca [Grzesik, Traczyk 1992: 43]. Trudno jednak ustalić, od którego wieku funkcjonowała nazwa. Założenie Jaślisk w 1366 r. w okolicy jeszcze bardzo słabo wówczas zaludnionej może świadczyć o tym, że przełęcz już wtedy była uczęszczana [Fastnacht

2007: 59]. Informacji o przebiegu drogi przez Jaśliska dostarczają podane przez Długosza itineraria Władysława Jagiełły i Zbigniewa Oleśnickiego. Władysław Jagiełło podróżował w roku 1419 z Sanoka przez Stropków i Preszów do Koszyc oraz z powrotem przez Preszów, Stropków, Rymanów, Sanok do Przemyśla. Itinerarium Oleśnickiego z 1440 r. informuje o podróży z Budy przez Wronów, Stropków, Kiewesz, Jaśliska, Rymanów do Sanoka, gdzie przebywała wówczas królowa Zofia [Fastnacht 2007: 59]. Miano *Trakt Węgierski* pojawia się w dokumentach lustracyjnych Królika Wołoskiego z 1752 r.: *Każdy Potok ma powinność drogi swoje, osobliwie publiczne, gdzie Trak Węgierski Kupcow z winem, y na Skład z Solą pod Karą y Grzywnami reparować* [LKW]. W aktach miejskich Jaślisk z 1776 r. wymieniono nazwę *Gościniec Węgierski*, odnoszącą się do części dawnego traktu znajdującego się najbliżej wsi.

Do najstarszych hodonimów należą także *Droga Niemiecka*, która prawdopodobnie została zbudowana przez Niemców w czasie I wojny światowej, i *Między Lasami (Międzylas)* znajdująca się na mapie wojskowej z 1938 r. Najmłodszymi hodonimami są natomiast nazwy ścieżek i nieutwardzonych dróg, np. *Droga Dworska*, *Majdoszowski Wygon*, *Marczacka Droga*, *Marczacki Wygon*, *Na Jana*, *Oziminów Wygon*, *Posadzka Droga*, *Sobolcowy Wygon*, *Surowicka Droga* – zob. fot. 23.

Fot. 23. *Surowicka Droga*, łącząca Posadę Jaśliską i Polany Surowiczne

2.5.2. Klasyfikacja

Beskid Niski przed II wojną światową charakteryzował się dużym zagęszczeniem ludności, wsie leżały bardzo blisko siebie oddzielone często tylko wzgórzem albo lasem. Oprócz głównych dróg mieszkańcy często korzystali z duktów polnych i leśnych, które łączyły poszczególne miejscowości. Zgromadzony w pracy materiał badawczy obejmuje 70 hodonimów, głównie nazw nieutwardzonych dróg, ścieżek, a także ulic. Hodonimy te można ująć w następujące grupy semantyczno-motywacyjne:

2.5.2.1. Nazwy wskazujące kierunek

Jak podkreśla Ewa Rzetelska-Feleszko, „społeczno-kulturowa funkcja drogi, polegająca na tym, iż jest to ogólnie dostępny pas ziemi, służący do jazdy i przejścia, nie pozostaje bez wpływu na jej motywacje nazewnicze. Ważne jest bowiem przede wszystkim to, dokąd droga prowadzi, a więc określenie kierunku czy punktu docelowego” [Rzetelska-Feleszko 1984: 134]. Punkt docelowy w badanych onimach określały najczęściej:

- nazwa pobliskiej wsi: *Darowska, Jasielska Droga, Jaślińska Droga (Jaślińska Put), Lipowska Droga, Surowicka Droga (x 2), ul. Dalejowska, ul. Wolańska, Wolańska Droga, Wolańska Ścieżka, Zyndranowska Droga, Zyndranowska Ścieżka (x 2)*;
- nazwa odległego miasta: *ul. Krakowska, ul. Lwowska*;
- nazwa państwa: *Trakt Węgierski (Gościniec Węgierski), ulica Węgierska, Węgierski Wierch*;
- nazwa pola: *Na Jana, Sobolcowy Wygon*;
- nazwa budynku: *Do Wieżyska (Basztowa, Ku Baszcie)*;
- nazwa części lasu: *Do Lipowskiego Lasu*;
- nazwisko właściciela gospodarstwa: *Pytlówka (Petłówka)*.

2.5.2.2. Lokalizujące

Nazwy lokalizujące mogą być motywowane położeniem drogi w pobliżu jakiegoś charakterystycznego obiektu, określanego już istniejącą nazwą własną lub appellativum [Rzetelska-Feleszko 1984: 135]. Miana tego rodzaju wskazują na położenie drogi względem różnych obiektów topograficznych i kulturowych: *Bez Górkę, Doroha między Potokamy, Krzyżowa Droga (Kryżacka Put), Między Lasami (Międzyłasy), Na Dół Miastem, Na Dół Wąwozami, Ponad Wieś, Ścieżka przez Tarnie, Za Karczmę*. Do tej grupy zaliczyć można również nazwy odwołujące się do lokalizacji drogi w wyższych partiach wzniesień: *Horyszniańska Droga, Werchowa Put, Wyśnia Droga*.

2.5.2.3. Nazwy odosobowe

Nazwy odosobowe obejmują miana, których podstawami są nazwy własne (imiona, nazwiska, przezwiska) oraz nazwania pojedynczych ludzi lub ich grup (etnicznych lub zawodowych) [Handke 1987: 24]. W badanym materiale można wyodrębnić następujące kategorie tych nazw:

– utworzone od nazwiska właściciela gruntów, obok których biegnie droga: *Bobracki Wygon, Śliwiacki Wygon, Wandryiak*;

– dzierżawcze, utworzone głównie od nazwiska właściciela gruntów (rzadziej nazwy wsi czy gruntów dworskich), przez które biegnie droga: *Droga Dworska, Majdoszowski Wygon, Majdoszówka (Majdoszowa Droga), Marczańska Droga, Marczański Wygon, Oziminów Wygon, Posadzka Droga*;

– pochodzące od nazwań ludzi: *Niemiecka Droga, Wojskowa Ścieżka*.

2.5.2.4. Nazwy charakteryzujące

Nazwy charakteryzujące odnoszą się do jakiejś cechy obiektu. W badanym materiale były to:

– droga i jej określenia synonimiczne: *Drożyska* (x 3), *Putyska* (x 2), *Putiska, Puth, Wygon, Wyhyn*;

– kształt: *Krzywa Droga, Krzywula* (x 2), *Serpentyny*; metaforyczne: *Organy*;

– nawierzchnia: *Kamienna Górka, Pylasta Put*;

– ukształtowanie terenu: *Jaruha, Jaruhy*;

– dawność obiektu: *Stara Droga, Stara Doroha, Stary Wygon*;

– hodowane zwierzęta: *Psia Ulica*;

– najczęściej transportowane towary: *Droga Spirytusowa*.

2.5.2.5. Nazwy o niejasnej motywacji: *ulica Rozpatrz*.

2.5.3. Wnioski

Najważniejsze motywy nazewnicze w badanym materiale stanowią właściwości (np. kształt, nawierzchnia, stan) drogi, wskazujące na specyficzne cechy danego obiektu (32,8%). Niewiele mniej liczną grupę tworzą nazwy wyznaczające kierunek (31,4%), spośród których na szczególną uwagę zasługują nazwy dawnych jaśliskich ulic, które pierwotnie były urbanonimami, ale po zmianie rangi obiektów należy je analizować jak inne mikrotoponimy⁴⁵. Wychodzące z dawnego rynku ulice pełniły funkcję nazw-drogowskazów, informując o kierunkach odległych miast, jak Kra-

⁴⁵ Jaśliska obecnie są wsią, prawa miejskie utraciły w 1934 r.

ków czy Lwów, oraz pobliskich wsi Daliowa, Wola Niżna. Wśród nazw kierunkowych przeważają miana określające nie tylko kierunek, ale także punkt docelowy, np. *Jasielska Droga* (prowadząca do Jasiela), *Sobolcowy Wygon* (droga wiodąca do pól o nazwie Sobolec), *Zydranowska Ścieżka* (ścieżka wiodąca do Zydranowej). Mniej jest nazw wskazujących tylko kierunek, gdy sama droga nie dobiega do celu, a jest tylko częścią dłuższego traktu komunikacyjnego, np.: *Jaślicka Droga (Jaślicka Put)*, *ulica Krakowska*, *ulica Lwowska*. Mniejsze znaczenie miały motywy nazewnicze lokalizujące trakt względem różnych obiektów topograficznych i kulturowych (17,1%), a także onimy odosobowe (15,7%). Przeważają motywacje realistyczne utrwalające cechy, kierunek, lokalizację dróg, tylko jedna nazwa ma charakter metaforyczny, por. *Organy*. Większość badanych hodonimów (55,7%) została utworzona na bazie apelatywów powiązanych z różnymi cechami terenowymi, rzadziej kulturowymi danego obiektu: *Drożyska*, *Krzyżowa Droga*, *Pylasta Put*, *Za Karczmę*. 31 (44,2%) hodonimów utworzono od istniejących nazw własnych: a) odosobowych, np. *Bobracki Wygon*, *Śliwiacki Wygon*, *Wandyriak*; b) od nazw miejscowości i miast, np. *ulica Lwowska*, *ulica Krakowska*, *Zydranowska Droga*; c) pól i lasów, np. *Do Lipowskiego Lasu*, *Sobolcowy Wygon*. Nazwy dróg określają przede wszystkim wartości użytkowe, jak stan, położenie, kierunek, istotne z punktu widzenia osoby korzystającej z danego duktu.

2.6. Nazwy obiektów kultury

W niniejszym rozdziale zostały zamieszczone nazwy odnoszące się do różnych form działalności człowieka, które ze względu na swój charakter nie mogły być klasyfikowane razem z nazwami innych obiektów. Rozpatrywane są tutaj m.in. miana budynków, obiektów religijnych i obronnych, kamieniołomów. Zgromadzono 47 nazw, które zamieszczono w następujących grupach:

2.6.1. Nazwy topograficzne.

2.6.1.1. Nazwy charakteryzujące: *Szeroki Kamień*.

2.6.1.2. Lokalizujące:

- określające położenie względem innego obiektu: *Nad Sinym Wyrem*;
- wskazujące cel: *Do Geesu*, *Do Gminy*, *Do Kółka*.

2.6.2. Nazwy kulturowe: *Baszta*, *Boża Męka* (1627), *Kurhan*, *Magazyn*, *Pasieka* (x 4), *Okopowisko* (x 2), *Okrągła Wysypa*, *Parkan*, *Ratusz* (1747), *Stara Poczta*, *Stara Szkoła*, *Stare Jamy*, *Wielka Świątlica* (1640), *Wiata*, *Wieżysko* (1747), *U Jana*.

2.6.3. Nazwy mieszane:

– kulturowo-przynależnościowe: *Dom Węgierski* (1626), *Jama Czeremcha*, *Lipowskie Jamy*, *Orlińskiego Jama*;

– kulturowo-lokalizujące: *Kapliczka na Górcie*, *Kapliczka na Łamańcach*, *Kapliczka w Lipowcu*, *Kapliczka na Soltystwie*, *Brama Dalejowska* (1747), *Brama Krakowska* (1641), *Brama Sanocka* (1640), *Brama Węgierska* (1640), *Brama Wolańska* (1747).

2.6.4. Nazwy sytuacyjno-okolicznościowe: *Pańska Ławeczka*, *Czeski Krzyż*, *Kopiec Szwedzki*, *Necowa Kapliczka*, *Przykopa*, *Cmentarz Choleryczny*, *Cmentarz Koński*, *Psi Cmentarz*, *Psia Góra*.

Większość stanowią miana o charakterze kulturowym (42,5%), a łącznie z nazwami mieszanymi z jednym członem kulturowym ich frekwencja wynosi aż 70,2%. Jest to zrozumiałe, ponieważ przedstawione w rozdziale nazewnictwo odnosi się głównie do różnych form działalności człowieka. Nieliczne onimy lokalizują obiekty albo związane są z różnymi okolicznościami ich powstania.

Fot. 24. Jaśliska – *Kapliczka na Łamańcach*

W badanej grupie znajdują się nazwy obiektów sakralnych, ale ich miana odnoszą się częściej do lokalizacji budowli, np. *Kapliczka na Górcie*, *Kapliczka na Łamańcach* (zob. fot. 24), *Kapliczka na Soltystwie*, *Kapliczka w Lipowcu*, niż do motywów religijnych czy postaci świętych: *Boża Męka*, *U Jana*. Jeden onim pochodzi od nazwiska fundatora: *Necowa Kapliczka*.

Spośród zgromadzonych nazw warto w nieco szerszym kontekście przedstawić miana związane z wydobywaniem i obróbką kamienia. Rozwój kamieniarstwa w okolicy Jaślik wynikał z budowy murów obronnych wokół Jaślik. Już w 1608 r. biskup Pstrokoński wydał dekret, „aby każdy poddany klucza jaślickiego po dwadzieścia fur kamieni wywoził do Jaślik na budowanie murów wokół miasta, które miały być obroną od zbójców i od nieprzyjaciela” [Prochaska 1889: 67]. Z wydobywanego na górze Kamień piaskowca przybyszowskiego wykonywano kamienie młyńskie, żarna, brusy i osełki. Na zboczach wzniesienia znajdowały się trzy duże kamieniołomy (i mniejsze wyrobiska, ich liczbę trudno dzisiaj ustalić), z których najstarszy nazywano *Stare Jamy*, dwa pozostałe to *Okrągła Wysypa* (eksploatowany do 1936 r.) i *Nad Sinym Wyrem*. Ten ostatni jeszcze w latach sześćdziesiątych XX w. służył miejscowej ludności jako źródło kamienia budowlanego [Welc 2012: 431–433]. Do czasów współczesnych zachowały się jeszcze trzy nazwy dzierżawcze mniejszych kamieniołomów: *Jama Czeremcha*, *Lipowskie Jamy*, *Orlińskiego Jama*. Zob. fot. 25.

Fot. 25. Kamieniołom *Stare Jamy*

Pozostałe nazwy odnoszą się do cmentarzy i różnych obiektów pamiątkowych: *Cmentarz Choleryczny*, *Cmentarz Koński*, *Czeski Krzyż*, *Kopiec Szwedzki*, *Kurhan*, *Okopowisko (cmentarz żydowski)*, *Psi Cmentarz*, *Psia Góra*. Wyodrębnić należy jeszcze nazwy nieistniejących obecnie obiektów

obronnych Jaślik: *Brama Dalejowska, Brama Krakowska, Brama Sanocka, Brama Węgierska, Brama Wolańska, Parkan*. Zgromadzone w tej części pracy miana związane są głównie z przeszłością regionu, odnoszą się do obiektów i wydarzeń ważnych (w przeszłości i współcześnie) dla mieszkańców.

3. Podsumowanie

Analiza zgromadzonego materiału pozwoliła na określenie preferencji nazewniczych mieszkańców badanego regionu. O tym, że dany obiekt został nazwany tak, a nie inaczej, decydował przede wszystkim nazywający, który w akcie nominacji świadomie uwydatniał cechę według niego najważniejszą, a pomniejszał albo całkowicie pomijał inne [por. Tokarski 2001: 345; Kurek 2003: 85].

Największą grupę tworzą nazwy lokalizujące, które stanowią 30,1% wszystkich badanych onimów. Najczęściej do określania położenia obiektów wykorzystywano przyimki *na, pod, za*, rzadziej lokalizowano obiekty za pomocą form *nad, koło, między*. Przyimki oddają relację nazywane miejsce – przestrzeń, w której ono jest zlokalizowane. Sygnalizują również stosunek współwystępowania otaczającego świata w czasie i w przestrzeni [Handke 2009: 44]. Jak podkreśla Sławomira Tomaszewska, „mikrotoponimy motywowane wyrażeniami przyimkowymi «nazywają» bowiem jakiś teren, określając jego usytuowanie względem konkretnego lokalizatora, czyli obiektu charakterystycznego dla otaczającej przestrzeni. Sposób nominacji, a co za tym idzie, częstsze wykorzystywanie pewnych struktur nazewniczych (np. z określonym przyimkiem), ma ścisły związek z gwarową, podobną do staropolskiej, semantyką przyimków. Jest także pochodną niczym nieskrępowanej tradycji” [Tomaszewska 1996: 107–108]. Przyimek *na* w nazwach pól nie sytuje obiektu na jakimś innym, ale wskazuje go, np. *Na Jamie, Na Klinie* (*na jamie, na klinie* oznacza to samo, co *jama, klin*), podczas gdy struktury z innymi przyimkami lokalizują grunt, np. *Przed Górą, Za Górą* [por. Lubaś 1963: 224–228; Myszka 2006: 110]⁴⁶. Przyimek *pod* (łem. *pid*) przeważnie bywa używany w konstrukcjach z miejscownikiem (*pod kim, czym*), odpowiadających na pytanie *gdzie?*, np. *Pid Oblązom, Pod Jałyciami, Pod Lasem, Pod Łysą Górą, Pod Petrykiem, Pod*

⁴⁶ Por. znaczenie słownikowe przyimka *na*, który m.in. ‘wskazuje na obiekt pojmowany jako fragment przestrzeni trójwymiarowej lub płaszczyzna’ [SWJP 547].

Skalą, Pod Smerekami. Pełni wówczas funkcję lokalizującą. Rzadko natomiast występuje w nazwach z biernikiem (*pod* kogo, co), odpowiadających na pytanie *dokąd?*, które pełnią funkcję kierunkową, np. *Pid Sosny, Pid Szachty, Pid Werch*. W podobnych konstrukcjach występuje przyimek *za*, który z biernikiem (*za* kogo, co) pełni funkcję kierunkową, np. *Za Dilec, Za Hłubokie, Za Jarki, Za Wyrch Kamienia*, natomiast z narzędnikiem (*za* kim, czym) lokalizującą, np. *Za Potokym Wilhowym, Za Przykopą, Za Ruskim, Za Ubiczom, Za Werchem* [por. Przybylska 2018: 382]. Jak podkreśla Renata Przybylska, „dla funkcji toponomastycznej obu tych przyimków najistotniejsza wydaje się rola obiektu służącego za lokalizator, obiektu, który dzieli porządkowaną przestrzeń w relacji do jej obserwatora na dwa komplementarne obszary: część po tej stronie, w której jest obserwator, i drugą część po tej stronie, gdzie go nie ma” [Przybylska 2018: 382]. Przyimek *pod* w badanym materiale łączy się z nazwami obiektów górujących, przewyższających, np. *Łaz pod Kamarką, Łaz pod Kamieniem, Pid Bukom, Pod Wysokim Brzegiem*. Przyimek *za* odnosi się głównie do położenia miejsca za jakimś obiektem traktowanym jako przeszkoda, granica, którą należy pokonać, aby znaleźć się na obszarze lokalizowanym przez nazwę: *Za Głębokim Potokiem, Za Jazem, Za Kalwarią, Za Kurtyem Poticzkom, Za Lipowską Drogą, Za Oblazem, Za Potokym Wilhowym, Za Przykopą, Za Tarniami, Za Wodą* [por. Przybylska 2018: 383]. Pozostałe przyimki sygnalizują bliskie położenie obiektu względem lokalizatora: a) *koło* ‘wskazuje na położenie w niewielkiej odległości; w pobliżu; obok’ [SWJP 394], np. *Koło Jałyczok, Koło Krzyża, Koło Ludwiny, Koło Łaszczaka, Koło Marchlika, Koło Młyna, Koło Zuzy*; b) *między* ‘wskazuje na położenie w przestrzeni wyznaczonej przez dwa obiekty znajdujące się po przeciwnych stronach’ [SWJP 518], np. *Między Debrami (Midzi Debrami), Między Lasami, Między Potokami, Na Górcie i między Potokami*; c) *nad* (także *pod*) w mikrotoponimach w funkcji przestrzennej wskazuje na bliskość jednego obiektu względem drugiego w linii poziomej [por. Śmiech 1982: 166–168], a nie jak w języku literackim w linii pionowej (por. znaczenie *nad* ‘wskazuje na położenie powyżej czegoś’: *Lampa wisi nad stołem* [SWJP 551]). Należy jednak zaznaczyć, że na terenach górskich ważny jest jeszcze jeden komponent znaczeniowy tego przyimka, sygnalizujący górowanie obiektu nad lokalizatorem, np. *Nad Bachtarikiem, Nad Cerkwią, Nad Tarniami*. Na semantykę omawianych nazw lokalizujących duży wpływ mają punkty orientacyjne, które w przypadku nazw powstałych na bazie apelatywnej stanowiły: różne obiekty związane z ukształtowaniem terenu (41,4%), szatą

roślinną (*Pod Jałyciami, Pod Smerekami, Za Tarniami*), domostwa (*Koło Zuzy, Przed Karolikiem, Za Kaminczarem*), obiekty kultury materialnej (*Koło Krzyża, Koło Młyna, Przy Murku, Za Cerkwią, Za Murami*). Bazę proprialną (46,3%) tworzyły natomiast nazwy wzniesień (*Pod Bieszczadem, Pod Kamarką, Pod Wapnem*), dróg (*Do Wolańskiej Drogi, Za Droga Surowicką, Za Lipowską Droga*), innych gruntów (*Pod Łazem, Pod Pasternikami*), roślin (*Pid Jablinką, Pod Tarniami*), części wzniesień (*Pid Oblazom, Pid Ubiczom*), potoków (*Za Głębokim Potokiem, Za Kurtym Poticzkom, Za Potokym Wilhowym*). 12,2% w obrębie nazw lokalizujących tworzą miana kierunkowe i wskazujące cel (występujące głównie w obrębie ojkonimów i hodonimów), które odnosiły się zwłaszcza do wsi, części wsi i domostw.

Fot. 26. Daliowa – Siny Brzeg

Drugą pod względem frekwencji grupą (28,4%) są miana odwołujące się do rzeźby terenu i różnych właściwości topograficznych. Nazwy topograficzne stanowią, niezależnie od różnic historycznych i regionalnych, grupę zawsze bardzo liczną, są to bowiem nazwy związane ściśle z naturalnymi warunkami terenu: jego ukształtowaniem, glebą, szatą roślinną, fauną. Podstawy leksykalne nazw odzwierciedlają warunki topograficzne, jakie napotykali twórcy nazw w trakcie zagospodarowywania terenu, są to więc nazwy motywowane semantycznie w sposób naturalny przez widoczną charakterystykę miejsca [Rzetelska-Feleszko 1982a: 182]. Najczęściej były to ukształtowanie terenu oraz wielkość, długość, szerokość, głębokość, wysokość, kształt obiektu (60,8%), roślinność (16,2%), właściwości podłoża (14%), rzadziej natomiast kolor – 6,6% (siny, siwy – 12 nazw: *Nad Sinyim Wýrem, Siny Brzeg* (zob. fot. 26), *Siwa Łąka, Siwina, Siwiny, Siwy Wyr*; czarny – 9 nazw: *Czarna Młaka, Czarne Jamy, Czarne Łuhy, Czarne Młaki*; żółty – 4: *Żółty, Żółty Bereh*; czerwony – 4: *Czerwenoj Horbok, Czerwienica* (x 2), *Czerwona Górka*; biały – 3: *Biały Potok, Biła Hlyna, Biły Horbek*; zielony – 1: *Zielona Góra*), zwierzęta (2,2%). Miana odnoszą się głównie do wrażeń wzrokowych, a tylko nieliczne do wrażeń słuchowych, np. *Belcza, Bubyn, Kulatanińska*, termocceptywnych, np. *Studeny Werch, Studnik, Zimna Studzienka*, a w odniesieniu do strumieni także do smaku (*Rosolak, Solotwina*), przejrzystości wody i szybkości nurtu (*Belcza, Bystry Strumyk, Mutnik, Ostrak*, a także okresowości rzeczki (*Sucha Rika, Suchy Dół*). W procesie nominacji nazywający starał się z jednej strony odzwierciedlić realne cechy obiektu, a z drugiej uwzględnić wyróżnik miejsca na tle dominującej, prototypowej formy ukształtowania terenu [por. Jelonek 2018: 129]. Prototypowość bowiem w poznaniu zmysłowym jest czymś oczywistym, przeciętnym, niezauważalnym [Ostaszewska, Sławkowa 1999: 156], dlatego też w nazewnictwie eksponowane są te elementy i cechy, które odbiegają od typowego obrazu topograficznego. Dla ukształtowania Beskidu Niskiego charakterystyczne są m.in. niewysokie wzniesienia i liczne strumienie, dlatego dla mieszkańców ważne było rozróżnianie poszczególnych obiektów, por. nazwy gór: *Borówkowa Góra, Góra Kamienna, Kiczera, Kiczurka, Koczerha, Kopa, Łysa Góra, Magura, Magurka, Ostra, Płaska Góra, Średnia Góra*, a także strumieni: *Biały Potok, Bystry Potok, Czarny Potok, Jasionowy Potok, Potok Olchowy, Trześniów Potok, Zimny Potok*.

Zdecydowanie niższą frekwencję mają nazwy dzierzawcze (23,8%) tworzone głównie od antroponomów (63,7%), znacznie rzadziej od apelatywnych nazwań ludzi, etnonimów, różnych instytucji itp. (28,2%). 8% nazw tej

grupy informowało o przynależności jakiegoś obiektu do wsi. W nazwach posesywnych została zapisana historia własności gruntów, utrwaliły się w nich także nazwiska dawnych właścicieli domostw, pól i lasów. Najczęściej miana odnoszą się do własności prywatnej: *Bilasackie, Bombaka Łazok, Jandowa Łąka, Rydarskie*, rzadziej sygnalizowana jest przynależność do parafii rzymskokatolickiej lub greckokatolickiej: *Buczki Popowskie, Cerkiwny Łaz, Księżę Buczki, Łąka Kościelna*, a także do biskupstwa w Przemyślu: *Biskupie Łąki, Buczki Biskupie, Łan Biskupi*. Inne rodzaje posesywności wiążą się z pełnieniem przez użytkownika gruntu funkcji administracyjnych: *Radzieckie, Soltystwo, Wójtostwo*, wykonywaniem jakichś prac na rzecz danej społeczności albo określonego zawodu: *Masnykówka, Organistówka, Pisarówka, Szkolne, Zegarówka*. Jeszcze inne miana informują o przynależności do wsi: *Las Gromadzki, Łąki Tylawskie, Posadzkie*, dworu: *Dworskie, Las Pański, Pańskie, Pańskie Wierzchy, Tarnie Pańskie*, spółki: *Las Spółka*. Ze względu na duże przeludnienie agrarne Beskidu Niskiego [Soja 2001: 687] ważne było posiadanie na własność gruntów rolnych, także lasów i pastwisk. Powierzchnia pól należących do jednego gospodarza określała miejsce w hierarchii wsi, była wyznacznikiem prestiżu. Wyeksponowanie związku mieszkańca danej miejscowości z obiektem fizjograficznym wskazuje na jego wysoką pozycję wewnątrz wspólnoty. Dzierżawcze nazwy terenowe oraz ojkonimy tworzą więc specyficzną panoramę poszczególnych wsi, a zbiorczo badanej części Beskidu Niskiego, w której szczególne miejsce zajmowali szanowani gospodarze, a także rzemieślnicy, osoby pełniące ważne funkcje społeczne. Niektóre nazwy sygnalizują jednak odrębność kulturową czy etniczną, np. *Brzegi Cygańskie, Cygańskie Łozyny, Ruska Dolina, Ruska Góra, Ruska Kamarka, Ruska Kiczura, Ruski Potok, Ruskie Łąki, Ruskie, Żydił Kut*. Miana te są jednak nieliczne, częściej w nazwach występowały nazwiska, przezwiska albo imiona właścicieli obiektów, a nie etnonimy, np. *Barbównia, Haimkowa Góra, Kopczowy Brzeżek, Na Herszkowym*. Świadczy to o tym, że mieszkańcy wsi dobrze znają poszczególnych członków swojej wspólnoty i postrzegają ich jako swoich [por. Jelonek 2018: 178–193]. Nazwy dzierżawcze najlepiej odzwierciedlają różnorodność etniczną Beskidu Niskiego, kiedy wśród właścicieli pól, lasów, domostw znajdowali się Łemkowie, Polacy, Żydzi, Słowacy, Romowie, Węgrzy (*Dom Węgierski, Hawraniwka, Hawrański Wierch, Macowa Polana, Maroczka, Plac Cygański*).

Nazwy kulturowe stanowią 13% badanego materiału; mimo iż są niezbyt liczne, to dostarczają ważnych informacji związanych z prowadzoną

działalnością pasterską, rolniczą oraz pozarolniczą. Jak zauważa Ewa Rzetelska-Feleszko, „nazwy kulturowe semantycznie bliskie są topograficznym, różnią się od nich [...] tym tylko, że podstawami tych nazw są przedmioty, urządzenia lub czynności wynikające z działalności człowieka. U podstaw jednych i drugich nazw leży motywacja mająca naturalne źródło w otoczeniu, w jakim znalazło się nazwane miejsce” [Rzetelska-Feleszko 1982a: 184]. Analizowane w tej grupie mikrotoponimy w większości nawiązują do rolno-pasterskiego charakteru działalności mieszkańców badanego obszaru. Znaczną część tworzą onimy odnoszące się do sposobu użytkowania gruntów, por. nazwy *Hriadki*, *Hriady*, *Luczyska*, *Pastwinyk*, *Perelohy*, *Stary Wygon*. Najwięcej nazw związanych jest jednak z karczowaniem lasów i pozyskiwaniem gruntów pod uprawę, wymienić tu należy miana z ap. *łaz*, *pasieka*, *czerteż*, *czerteżyna*, *czerenyna*, np. *Czereniny*, *Czerteż*, *Czertiżne*, *Czerteżyna*. Niektóre z nich funkcjonują do czasów współczesnych, przekazując informacje o sposobie pozyskania gruntów, np. *Hrycków Łaz*, *Łaz*. Jak pisze Maria Soja, prawie 3/4 powierzchni poszczególnych pięter wysokościowych w Beskidzie Niskim zajętych było przez rolnictwo, nawet tych położonych powyżej 500 m n.p.m. [Soja 2001: 687]. Warto podkreślić, że na potrzeby rolnictwa wykorzystywano także polany leśne, również te położone w wyższych partiach gór, por. nazwy *Lniska*, *Łabaczka*, *Przednie Pastwisko*, *Wołowa*, *Zadnie Pastwisko*. Podstawowym zajęciem mieszkańców Beskidu Niskiego było więc rolnictwo i hodowla zwierząt. Część onimów powstała od różnych urządzeń terenowych i budynków wojskowych, np. *Baszta*, *Jaz*, *Kamarka*, *Kasarnia*, *Młynówka*, *Na Kopalni*, *Parkan*, *Sklepiska*, *Szachty*, *Szańcy*, *Wieżysko*. Niewielką część (20%) tej grupy stanowią nazwy bez motywacji materialnej, odnoszące się głównie do stosunków prawnowłasnościowych, podziału i wielkości gruntów. W sumie kilkuprocentową frekwencję mają pozostałe nazwy, sytuacyjno-okolicznościowe (2,5%); niejasne (0,54%); metaforyczne (0,38%); niejednoznaczne (0,27%).

Mikrotoponimy zgromadzone w trakcie badań terenowych oraz pochodzące z różnych dokumentów i map są doskonałym źródłem informacji o badanej części Beskidu Niskiego zarówno w sferze języka, jak również kultury i historii. Onimy przypominają o dawnym zróżnicowaniu etnicznym, przechowują zjawiska gwarowe, które w codziennej komunikacji już dawno zaginęły. Są również źródłem informacji o mieszkańcach, stosunkach własnościowych, prowadzonej działalności rolniczej i pozarolniczej, ważnych dla danej mikrospołeczności wydarzeniach.

III. Stałość i zmienność nazw

Mikrotoponimy, jako część systemu językowego, nie są elementem statycznym – podobnie jak obiekty, do których się odnoszą, ulegają pewnym przemianom. Zmiany nazewnicze przebiegają na linii przestrzeń doświadczona – miejsce – człowiek (autochton i alochton) [por. Bijak 2016: 64]. Zgromadzony materiał pozwolił na obserwację zmian, jakie następowały w nazewnictwie na przestrzeni wieków. Szczególnie interesujące jest zjawisko wielonazwowości, czyli funkcjonowania wielu nazw w odniesieniu do jednego obiektu. W językoznawstwie polskim problem ten poruszali m.in. A. Bańkowski [1982], R. Mrózek [1990], U. Bijak [2013: 212–230; 2016], M. Biolik [2000: 16–24], J. Duma [1999: 170–177], E. Jakus-Borkowa [1989: 88–90], A. Myszka [2013: 103–115], A. Cieślikowa [2005]. Innym ważnym zagadnieniem podejmowanym w niniejszym rozdziale jest tzw. życie nazw, ich trwałość i ulotność. Problem ten rzadko poruszano w polskich opracowaniach onomastycznych, zajmowały się nim m.in. A. Myszka – w odniesieniu do urbanonimii Rzeszowa [2016], E. Umińska-Tytoń – w kontekście nazw terenowych Działoszyna [Umińska-Tytoń 2014].

W polskich i słowiańskich analizach językoznawczych podejmujących temat „wielonazwowości” wyróżnia się nazwy wariantywne i formy oboczne [Swoboda 2020: 565]. Wśród badaczy występują jednak różnice dotyczące terminów, jakimi powinno się je określać, oraz zakresu wariantywności i występowania nazw obocznych. Stanowiska różnych naukowców w tym zakresie przedstawił Paweł Swoboda w artykule *Zmiana w nazwie czy zmiana nazwy?* [Swoboda 2020: 563–572]. W Polsce językoznawcy zajmujący się zjawiskiem „wielonazwowości” najczęściej przyjmują ustalenia Roberta Mrózka, który wyodrębnił formy wariantywne, utworzone od tej samej podstawy leksykalnej, i formy paralelne (duplety) – o różnych motywacjach nazewniczych [Mrózek 1990: 154–157]. Szerzej termin „wielonazwowość” traktuje Urszula Bijak, definiując go (za J. Krško 2003) „jako wszelką niestabilność, zmienność danego obiektu geograficznego polegającą na: a) zmianach fonetycznych zgodnych z rozwojem systemu językowego (choć te w toponimii nie przebiegają tak regularnie jak w warstwie apelatywnej), reinterpretacjach; b) zmianach liczby, rodzaju, paradygmatu; c) wymianie, redukcji lub dodaniu sufiksu; d) uniwerbizacji lub dodaniu członu dyferencyjnego; e) kreacji nowej nazwy o innej motywacji” [Bijak 2016: 56]. *Polionimia* może występować na różnych

płaszczyznach: „diachronicznej (zmienność nazwy podczas wielowiekowego istnienia), socjalnej (typowe dla hydronimów, np. nazwy odcinkowe funkcjonujące w różnych społecznościach), dialektalnej (zapisy gwarowe), kodyfikacyjnej (nazwy standaryzowane), emocjonalno-ekspresywnej, substytucyjnej (odpowiedniki innojęzyczne w społecznościach mieszanych), ideologicznej” [Krško 2003: 16 za Bijak 2013: 212–213]. Ważne jest również określenie przyczyn zmian zachodzących w nazewnictwie. Według R. Mrózka powstały one na skutek nie tylko czynników wewnątrzjęzykowych, lecz także czynników zewnętrznych, przejawiających się w oficjalnych i nieoficjalnych zachowaniach członków konkretnych wspólnot czy grup komunikacyjno-dyskursywnych [Mrózek 2010]. Duże znaczenie mają również przyczyny pozajęzykowe związane ze zmianą charakteru obiektu, uwarunkowań społecznych, gospodarczych [Swoboda 2020: 560].

1. Nazwy paralelne

Postrzeganie przestrzeni nie ogranicza się tylko do lokalizacji rzeki, pola, góry, lasu pośród innych obiektów [por. Bijak 2016: 64]. „Nałożona jest na nią «mapa onimiczna», która wydobywa poszczególne miejsca z przestrzeni, a jej onimiczna konceptualizacja dokonuje się na bazie właściwości samego obiektu i otoczenia, antroponimów, których nosiciele pozostają w relacji z danym obiektem lub otaczającą przestrzenią, oraz kontekstu onimicznego. Mapa onimiczna nie jest statyczna. Poszczególne jej elementy uwikłane są we wzajemne zależności i nieustannie «uprawiane» przez użytkowników lokalnych” [por. Bijak 2016: 64]. Nazwy interpretują tę samą rzeczywistość przez pryzmat doświadczeń zbiorowości, w obrębie której powstają, jednak jest ona profilowana ze względu na różny punkt widzenia twórców nazw [Myszka 2013: 113]. *Punkt widzenia* to według Jerzego Bartmińskiego czynnik podmiotowo-kulturowy, decydujący o sposobie mówienia o przedmiocie, w tym m.in. o kategoryzacji przedmiotu, o wyborze podstawy onomazjologicznej przy tworzeniu jego nazwy, o wyborze cech, które są o przedmiocie orzekane w konkretnych wypowiedziach i utrwalone w znaczeniu. Przyjęty przez podmiot mówiący jakiś punkt widzenia funkcjonuje więc jako zespół dyrektyw kształtujących treść i strukturę treści słów i całych wypowiedzi dających też podstawę do identyfikacji gatunków mowy i stylów językowych [Bartmiński 1999: 105]. Efektem przyjmowania różnych punktów widzenia przez kreatorów

nazw są odmienne motywy decydujące o powstaniu onimów i funkcjonowanie na przestrzeni lat nawet kilku nazw odnoszących się do jednego obiektu. Zastępowanie jednych nazw przez inne ze względu na odmienną perspektywę podmiotu nominującego można obserwować na płaszczyźnie synchronicznej, jak i diachronicznej w odniesieniu do różnych obiektów.

1.1. Zmiany nazw strumieni

Jednym z najdłuższych cieków wodnych na badanym obszarze jest rzeka o nazwie *Tabor*. Najpierw wymieniona struga nazywała się *Morbach* (1376), później *Murmawa* (1389), a następnie *Mormava* (1518), *Morwana* (1565), *Morvava* (1786), *Morwawa* (1786). Pod koniec XVIII w. pojawiły się formy *Taba* (1786), później *Tabur* (1849), *Taba*, *Tabor* – odnoszące się do górnego biegu, *Morawa* i *Murawa* (1892). Jeżeli pochodzenie dwóch pierwszych hydronimów można dosyć łatwo objaśnić (według Zbigniewa Babika nazwa *Morwawa* jest transpozycją niem. *Moorbach* ‘Błotny Potok’, dokonaną już w XIV w. [Babik 2001: 462]), to etymologia miana *Taba*, *Tabor* nadal pozostaje niejasna [por. Stiber 1949: 74, HE III 46]. Pierwszą propozycję objaśnienia tego hydronimu przedstawił Eugeniusz Kucharski, wywodząc go od alańskiego rzeczownika *taba* ‘jasło, panew’. Według badacza nazwa może być śladem krótkiego panowania Węgrów i Alanów na ziemi sanockiej i przemyskiej w X w. [Kucharski 1938: 8]. Takie pochodzenie nazwy jest jednak mało prawdopodobne, ponieważ pojawiła się ona dopiero pod koniec XVIII w. Rok notacji podważa również hipotezę Adama Fastnacha, który z kolei wiązał etymologię tej rzeki z powstaniem w II połowie XIX w. obok Rymanowa drogi krzyżowej na górze Kalwaria [Fastnacht 2007: 129]. Wojciech Krukar dowodzi natomiast, że nazwa *Tabor* jest wynikiem błędu austriackich kartografów, którzy na mapach katastralnych hydronim *Taba* przekręcili na *Tabor*, a pomyłkę tę powielano w późniejszych opracowaniach kartograficznych. Według badacza, rozbieżność między tymi dwoma nazwami zaznaczyła się w publikacjach przedwojennych, w których miano *Tabor* uznawano za mylne, a jako właściwy hydronim podawano formę *Taba* [Krukar 2014: 211]. Według informatorów miano pochodzi od taborów poruszających się korytem rzeki. Warto zaznaczyć, że omawiana rzeka w XIX w. na obszarze Królika Wołoskiego miała jeszcze jedno miano – *Leculka* (por. *lacki* ‘polski’).

Inną rzeczką o wielu nazwach jest *Panna* (*Zydranowa*, *Tylawa*). Miano to odnosi się obecnie do obiektu na całej jego długości, ale na mapie

z 1869 r. ogranicza się ono tylko do dolnego biegu (w Tylawie do ujścia), w górnym potok nosił nazwę *Solotwina*, por. *slotwina* (ukr. *sołotwyna*) ‘źródło słone lub kwaśne’, ‘słone bagno’, ‘potok o słonej (kwaśnej) wodzie’ [NWDS 151]. Trudno dokładnie określić, kiedy nastąpiła zmiana nazwy strumienia na obszarze Zyndranowej. Jeszcze w XIX w. występowały oba hydronimy, w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* znajduje się bowiem następująca informacja: „Sołotwina w dolnym biegu Panną zwany, potok, wypływa [...] z pod Jałowej Kiczery” [SG XI 65]. W okresie międzywojennym, podobnie jak w XIX w., w odniesieniu do rzeczki występowały jeszcze dwie nazwy (np. SMSW), ale już na niektórych mapach pojawiał się tylko jeden hydronim – *Panna* (np. MTP 1). Należy podkreślić, że w XIX w. oprócz *Panny* funkcjonowały jeszcze dwie inne nazwy paralelne utworzone od wsi Zyndranowa: *Zyndranowski Bach*, *Zyndranowa Bach*. Według informacji zaprezentowanych w *Elektronicznym słowniku hydronimów Polski*, w górnym biegu strumień nazywano również *Miśko* (od nazwy osobowej). Występowanie tej nazwy podważa jednak Wojciech Krukar. Według badacza hydronim *Misko* (*Miśko*) to przekręcona nazwa lasu *Mistky* (od łem. *mist* ‘most’), która została także przeniesiona na potok, stąd na mapach błędne *Misko*, *Nisko* [SENT 16].

Z kolei *Bielcza* (Czeremcha, Lipowiec, Jaśliska) jest najczęściej używanym mianem potoku biorącego początek w lesie o tej samej nazwie (por. ap. *biel* ‘mokradło, nizina, bagno; mokra, podmokła łąka; polana w lesie; niski las bagnisty; sucha łąka’ [SW I 150]). Wymieniano ją już w *Lustracji wsi Lipowiec Babej* z 1747 r., później kilkakrotnie pojawiała się jeszcze w innych dokumentach i mapach, np. w latach 1851, 1854, 1864. Współcześnie funkcjonuje również nazwa *Belcza* (1869). Jednak najstarszą nazwą paralelną strumienia jest *Lipowiec*, która została odnotowana w 1527 r. w dokumentach lokacyjnych górnej części wsi Lipowiec – Lipowiec Babej [Prochaska 1889: 466]. Do XIX w. w różnych źródłach występowały następujące warianty tego hydronimu: *Lipowicz* (1626, 1627), *Lipowica Bach* (1851), *Lipowiec bach* (1861), *Lipowiecki potok* (1884).

Jeszcze inny przykład form polionimicznych wiąże się z rzeczką *Ruski Potok*, najczęściej używaną obecnie nazwą strumienia płynącego na granicy Jaślisk i Lipowca. Miano to zostało nadane przez mieszkańców Jaślisk i tylko w tej mikrowspólnocie funkcjonuje. Jak wynika z badań terenowych, Łemkowie nazywali tę strugę *Glazarilka*, a ta z jest z kolei substytucją starszej nazwy *Glazarówka*, czyli strumienia płynącego przez

grunty o nazwie *Glazarówki* (1643). Najstarszą odnotowaną formą tej nazwą jest *Lazarowska*, która pojawiła się już w 1553 r. w dokumencie, z którego dowiadujemy się, że „Jan Dziaduski, biskup przemyski, nadał pracowitemu Andrzejowi Kochanowi, poddanemu biskupiemu z wsi Daliowej, 1 1/2 łanu do wykarczowania między granicami wsi Lipowiec i Possada miasta Jaślik, koło potoku Lazarowska wpadającego do potoku Lipowiec” [SH-G III 60]. Hydronim *Lazarowska* to prawdopodobnie efekt uniwerbizacji nazwy **Glazarowska Woda* (z redukcją grupy spółgłoskowej *gl* do *l*) – nazwa pól *Glazarówki* jest z pewnością starsza niż to zostało odnotowane w księgach miejskich Jaślik. Warto jeszcze dodać, że w XIX w. w odniesieniu do *Ruskiego Potoku* funkcjonowała także nazwa *Łozowa* (1889), prawdopodobnie od polany, obok której płynął strumień.

Zjawisko polionimii charakterystyczne jest również dla strugi nazywanej *Surowiczny Potok*. Hydronim ten pojawił się już w dokumentach z 1518 r., przez lata funkcjonowały także różne jego formy paralelne, np. *Woda Polańska*, *Potok Polański*. Pierwotnie w odniesieniu do strugi używano miana *Wisłoczek*. Należy zaznaczyć, że na terenie Polan Surowicznych na początku XVI w. występowały trzy takie hydronimy: a) *Visloczek primum* (lewy dopływ Wisłoka, nad którym położona jest wieś Wisłoczek); b) *Vapienny Visloczek* lub *Vapienny potok*; b) *Wisłoczek* zwany też *Surowiczni Potok* [SH-G III 162, 216, 226]. Do czasów współczesnych zachowała się zuniwerbizowana forma nazwy *Visloczek primum* – *Wisłoczek*, która odnosi się również do wsi Wisłoczek (koło Puław). Hydronim *Vapienny Visloczek* funkcjonował jeszcze w Polanach Surowicznych w formie *Wapielny Wisłoczek* do czasu wysiedlenia Łemków. Formą wariantywną tego strumienia jest *Wapielnik* [por. Krukar 2014: 202]⁴⁷. Różne nazwy w zależności od odcinka miał strumień *Jaselko*,

⁴⁷ Wariant nazwy *Wisłoczek* – *Wysloczkie* występuje również w nadaniu Kazimierza Wielkiego na rzecz braci Piotra i Pawła z Węgier z 1361 r., w którym odnosi się ono do pustych miejsc położonych od granic wsi Surowicy do źródeł Wisłoka. W 1435 r. na tym obszarze była również wieś o nazwie Wisłoczek (dzisiaj Wisłok Wielki) [Fastnacht 2007: 148]. Według Wojciecha Krukara, onim *Wysloczkie* oznacza prawdopodobnie *Wisłoczki*, czyli cieki źródłowe Wisłoka, a pierwotna nazwa późniejszej wsi Wisłok – Wisłoczek – świadczy o tym, że w tamtym czasie główna rzeka w górnej swojej zlewni nie była odróżniana od jej dopływów. Zróżnicowanie nastąpiło później i towarzyszyła mu zmiana nazwy wsi na Wisłok. Hydronimy *Visloczek primum*, *Vapienny Visloczek*, *Wisłoczek* (*Surowiczni Potok*) sygnowałyby zatem dopływy Wisłoka [por. Krukar 2014: 202].

który wypływał z gruntów należących do wsi *Jasiel* (dawniej Jasełko). Do rzeczki odnosiły się również dwie inne nazwy: *Moszczaniec* (na obszarze wsi Moszczaniec) i *Surowica* (na obszarze wsi Surowica). W odniesieniu do mniejszych potoków występowały tylko nazwy dubletywne, dotyczące zderzenia motywacji charakteryzującej i lokalizującej: *Smereczanka* – *Astrjabec*, a w obrębie motywacji lokalizującej: *Jagusztyna* – *Posada*, *Szklarski Potok* – *Chyżny*.

1.2. Zmiany nazw gór

Kamień to najstarsza nazwa góry, na której zboczach już prawdopodobnie od czasów średniowiecza wydobywano piaskowiec wykorzystywany do wyrobu kamieni młyńskich, kamieni do żaren, nagrobków, budowy murów obronnych Jaślisk. Zob. fot. 27.

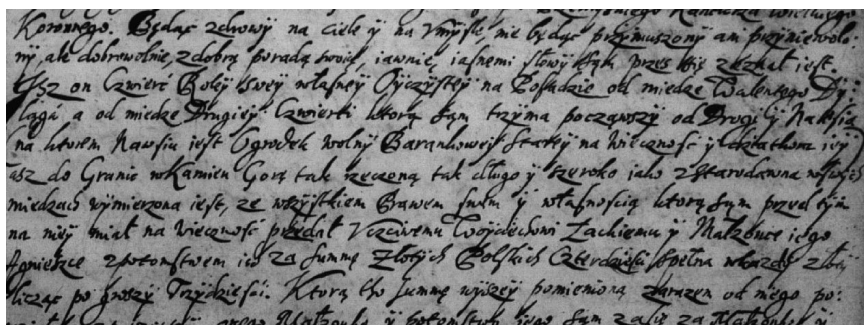

Fot. 27. Kamień/Bieszczad / Góra Lipowska / Lipowiecka Góra / Góra Kamienna / Kamień nad Jaśliskami (857 m n.p.m.)

Nazwa *Kamień* pojawia się w dokumentach z 1626 r., wśród dóbr sprzedanych przez jaśliskiego mieszczanina o nazwisku Liskowski wymieniono m.in.:

Łaz pod kamieniem, a w opisie z 1641 r. granice gruntów, które pracowitý Paweł Baranek z Posady Jaśliskiej, Poddaný Jasnje Wielmożnego Jego Mci Xdza Piotra

Gembickiego Biskupa Przemyskiego [...] Czwiere Rolej Swej własnej OjczyŃstej na Posadzie od miedze Walentego Dyląga a od miedze Drugiej Czwierti którą sąm trzyma począwszy od Drogi [...] aż do Granic w Kamien Gorę tak rzeczoną na wiecznosc przedal uczciwemu Wojciechowi Łackiemu y Malzonce iego Agnieszce zpotomstwem ich za Sumę Złotyeh Polskich Czterdziesci [AMJ]. Zob. fr. księgi:

Na przestrzeni wieków góra nosiła również inne miana. W lustracji biskupiej z 1747 r. nazywano ją *Bieszczad*:

Jadąc w Gorę ku Południu leżącą nazwaną Bieszczad Granicą między Grontami po lewey Ręce Wsi Lipowca Krupey, a po prawey Ręce teyże Wsi Lipowca Babey, która Góra Bieszczad na południe leżąca granicą jest od Krolestwa Węgierskiego. Tymże Bieszczadem na Południe leżącym postępowaliŃmy ZaroŃlinami [LL].

Warto zaznaczyć, że oronim *Bieszczad* nie występuje w księgach miejskich Jaślsk, w których konsekwentnie od XVII w. pojawia się używana również współcześnie nazwa *Kamień*. Prawdopodobnie paralelizm form związany jest z kręgiem językowo-kulturowym, w którym nazwy funkcjonowały – w Jaślskach mieszkali Polacy, a w Czeremsze, Lipowcu, Woli Niżnej Łemkowie. Nazwy *Bieszczad*, *Beskid* rozpowszechniane były przez Wołochów, administracja polska mogła używać nazw powstałych na gruncie języka polskiego. W innych dokumentach lustracyjnych z 1752 r. zanotowano miano *Góra Kamienna*:

Do Gory Kamienney wszystkie Potoki kolejno wychodzić, y gorę odkrywać, mają powinność. Każdy Potok na powinność drogi swoje, osobliwie publicznie gdzie Trakt Węgierski Kupców z Winem, y na skład z Solą pod karą grzywny reparaować, y miejscami gdzie tego potrzeba będzie, mostki stawiać. Każdy Gospodarz w tym Potoku y całym Kluczu będący w czasie potrzeby y reparaowania Bram, Murów, borków Miasta Jaślsk po dziesięć Fur Kamieni corocznie wywozić, przez tyle Lat, póki ta potrzeba ciągnąć się y przedłużać będzie, dawną powinność mają [LKW].

Na mapach przygotowanych przez austriackich kartografów występuje jeszcze inna nazwa o charakterze dzierzawczym *Góra Lipowska* (1779–1783 MM), która w formie *Lipowiecka Góra* powtarza się w innych materia-

łach kartograficznych z XIX w. i w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* [SG V 290].

Formy paralelne ma również góra *Tokarnia* (*Horbki*, *Lipowska B.*). Najstarszą nazwą wzniesienia jest miano *Horbki*, które wymienili ilustratorzy części wsi Lipowiec Babej w dokumentach z 1747 r. W XVIII w. w odniesieniu do góry używano także formy dzierżawczej *Lipowska B.* (1779–1783 E 2). Dziewięćdziesiąt lat później po raz pierwszy na dawnych mapach pojawiła się nazwa *Tokarnia*, ale w nawiasie zamieszczono także miano *Horbki*. Prawdopodobnie przez jakiś czas obie formy były używane wymiennie, ale do obecnych czasów przetrwała tylko ta pierwsza. O stopniowym wypieraniu pierwotnej nazwy wzniesienia (*Horbki*) świadczyć może zapis w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, w objaśnieniach hasła *Karpaty* znajduje się fragment: *więc po stronie Polski, następujące uwagi godniejsze szczyty: Tokarnię czyli Horbki* [1882 SG III 869].

Z kolei *Kanasiówka* to obecna nazwa góry, która na początku XIX w. nosiła miano *Baba*, a w II połowie tego wieku *Hanasiówka*. *Hanasiówkę* jako „punkt triangulacyjny przy pomiarze Galicyi” wymienia również *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* [1882 SG 467]. *Kanasiówka* w badanych materiałach pojawiła się dopiero w 1889 r. i w tej formie nazwa omawianego wzniesienia występuje głównie na mapach opracowanych po 1938 r. Można więc zakładać, że nazwa *Hanasiówka* jest nazwą właściwą, a *Kanasiówka* powstała na skutek zniekształcenia pierwotnej formy. Do mniejszych wzniesień odnosiły się formy dubletywnie, konkurujące motywacje: charakteryzująca i kulturowa *Beskid – Węgliska*, charakteryzująca i lokalizująca: *Jaworyna – Pstrzyńska*, a w obrębie motywacji charakteryzującej *Klin – Kiel*, *Horbki – Magurka*, *Wadiacki Werszok – Wadiacki Czopok*, dzierżawczej: *Pańska Góra – Sidorowa Góra*.

1.3. Zmiany nazw mikroojkonimów

Formy paralelne sporadycznie pojawiają się również wśród mikroojkonimów. Do nielicznych przykładów należy dublet *Rynek* i *Miasto* (część Jaślik) używany w odniesieniu do centralnej części Jaślik. Jak zauważa Agnieszka Myszk, „w odbiorze społecznym termin *miasto* jest traktowany jako synonim centrum, rynku. Jeszcze kilkanaście – kilkadziesiąt lat temu powiedzenie ‘idę do miasta’ oznaczało pójście do centrum, do rynku, gdzie skupiał się handel; dziś już to znaczenie powoli zanika, rynek pozostał

miejszem turystyczno-rozrywkowym – zmieniły się jego społeczne i kulturowe funkcje. Terminy miasto i rynek przez młodsze pokolenia przestają być traktowane zamiennie” [Myszka 2013: 110].

Kolejne onimy paralelne dotyczą przysiółka Daliowej, który obecnie nosi nazwę *Spalona*. Pierwsze miano tego miejsca pojawiło się na mapach katastralnych już w 1851 r. w formie *Rady*. Prawdopodobnie jest to nazwa dzierżawcza utworzona od ukr. imienia *Rad*, *Radij* [por. Węgrzyn 2006: 119]. Na wymienionym planie zaznaczono również inny obiekt o tej samej nazwie, zlokalizowany w miejscu współczesnego osiedla *Stasiania*. W XIX w. były to pola orne, bez żadnej zabudowy. Formy paralelne ojkonomu *Spalona*, ale już jako obiektu zamieszkałego (przysiółka), odnotowano na początku XX w. Są to onimy *Radiów* i *Międzyłas*. Pierwsza jest prawdopodobnie kontynuacją formy *Rady*, choć według etymologii ludowej pochodzi od pierwszego radia w okolicy. Druga forma paralelna – *Międzyłas* – to nazwa nowa, lokalizująca obiekt między dwoma kompleksami leśnymi. Obecnie mieszkańcy Daliowej i okolicznych wsi omawiany przysiółek nazywają *Spalona* – od spalonej leśniczówki, w której przed wojną rezydował leśniczy lasów biskupich. Wspólny na pewnym etapie rozwój form obocznych przysiółka *Spalona* ma osiedle *Stasiania* (*Stasianie*), znajdujące się na granicy gruntów należących do Daliowej i Tylawy. Jak nadmieniono wcześniej, pierwotnie było to pole o nazwie *Rady*. Nazwa używana współcześnie pojawiła się już na mapie z 1869 r. (E), na której naniesiono jeden budynek. Osada w latach czterdziestych nosiła także miano *Radiów-Stasiania*. Obecnie w języku mieszkańców okolicznych wsi funkcjonuje tylko drugi człon *Stasiania/ Stasianie* (prawdopodobnie od imienia leśniczego).

Inne nazwy dubletywnie odnoszą się do części Lipowca: *Lipowiec Babej* – *Górny Lipowiec*, *Lipowiec Krupej* – *Dolny Lipowiec*. Nazwy z członem odantroponimicznym powstały na początku XVI w. i funkcjonowały jeszcze w wieku XVIII. Na początku XX w. częściej używano już form lokalizujących, podobnie jak w innych pobliskich miejscowościach.

1.4. Zmiany nazw pól, gruntów leśnych

Występowanie form dubletywnych nie jest zjawiskiem częstym również wśród nazw pól i gruntów leśnych. Do nielicznych należą nazwy: dzierżawcza *Sołtystwo* i lokalizująca forma *Za Skybą* – skiba stanowiła granicę gruntów należących do sołtysa. Inne formy paralelne odnoszą się do pól nazywanych pierwotnie *Pański Łan* (1641), a obecnie *Pańska Góra*

albo *Sidorowa Góra* – z wymiennym członem odróżniającym wskazującym na właściciela gruntów. Nazwy paralelne odnoszą się także do jednej z polan na górze *Kamień*. Dublety *Górnicka Łąka* – *Gorlicka Łąka* wiążą się z różnymi użytkownikami polany. Pierwsza nazwa utrwała informacje o górnikach, którzy wydobywali i obrabiali kamień w pobliskich kamieniołomach, druga natomiast o rzemieślnikach z Gorlic, którzy nocowali na polanie, gdy przyjeżdżali po surowiec skalny.

1.5. Zmiany nazw różnych obiektów kultury

Najwięcej form dubletywnych dotyczących obiektów kultury dostarcza historyczne nazewnictwo Jaślik, odnoszące się do dawnych bram: *Brama Dalejowska* – *Brama Krakowska*, *Brama Sanocka* – *Brama Wolańska* i ulic: *ulica Daliowska* – *ulica Krakowska*, *ulica Wolańska* – *ulica Lwowska*. Różnice w motywacji nazewniczej związane są ze sposobem określania kierunków punktów docelowych, do których prowadziły drogi wychodzące z dawnego rynku. Punkty te stanowiły pobliskie miejscowości albo położone nawet o kilkaset kilometrów od Jaślik duże miasta. Ciekawy przykład form paralelnych będących efektem zderzenia motywacji okolicznościowej i lokalizacyjnej są nazwy *Psia Ulica* – *Do Wieżyska*, *Basztowa* (*Ku Baszcie*).

1.6. Wnioski

Powstawanie form paralelnych jest wynikiem odmiennych relacji motywacyjnych związanych z tym samym obiektem w obrębie lokalnej mikrowspólnoty komunikatywnej [Mrózek 1990: 155]. W mikrotoponimii występują najczęściej trzy podstawowe typy motywacji: topograficzna, kulturowa, posesywna oraz znacznie rzadziej metaforyczna i sytuacyjno-okolicznościowa [Mrózek 1991: 157]. W badanym materiale do jednego obiektu odnosiło się na przestrzeni lat nawet kilka nazw o konkurujących ze sobą motywacjach nazewniczych, np. lokalizującej, metaforycznej i charakteryzującej: *Zydranowski Bach* – *Zydranowa Bach*, *Panna*, *Sołotwina*; dzierżawczej, lokalizującej, okolicznościowej: *Rady*, *Między Lasami*, *Radiów*, *Spalona*. Większość stanowią jednak formy dubletywne powstałe na skutek zderzenia dwu różnych motywacji nazewniczych: np. charakteryzującej i lokalizującej: *Astrjabec* – *Smereczanka*, *Wapienny Wisłoczek* – *Woda Polańska*, *Kasprów Potok* – *Szeroki*. Ciekawe są przykłady nazw będących efektem zestawienia

dwu różnych motywacji, w których jedna jest niejednolita wewnętrznie, np. dzierżawczej i charakteryzującej: *Lipowska B. – Horbki, Tokarnia; Góra Lipowska, Lipowiecka Góra – Bieszczad, Kamień*; dzierżawczej i lokalizującej: *Ruski Potok – Glazarilka, Łozowa*. Rzadziej miana były efektem zróżnicowania wewnątrzmotywacyjnego, np. w obrębie motywacji lokalizacyjnej: *Jaselko – Moszczaniec – Surowica, Jagusztyna – Posada*. Prezentowane nazwy są więc wytworami uwzględniającymi percepcyjne, funkcjonalne oraz relacyjne cechy obiektów [por. Bartmiński 1999: 105].

2. Nazwy wariantywne

W zgromadzonym materiale nieliczne są nazwy wariantywne mające jedną podstawę, ale różne formy. Ich analiza pozwoliła jednak na przedstawienie kilku spostrzeżeń dotyczących niestabilności nazewnictwa. Najczęściej występującym zjawiskiem jest uniwerbizacja. Uniwerbizacja to proces przekształcania nazw wielowyrazowych w jednowyrzowe za pomocą różnych zabiegów formalnych. Struktury uniwerbizowane, zastępując nazwy wieloskładnikowe, są bardziej ekonomiczne, ale mniej wyraziste i precyzyjne. Miana te są używane zamiennie, funkcjonują często obok motywujących je nazw komponowanych [Biolik 2000: 15]. Do najczęstszych tego rodzaju zabiegów należą:

- uniwerbizacja przez elipsę rzeczownika [por. Bańkowski 1982: 17–20], np. *Potok Świnny > Świnny, Potok Banny > Banny, Zadni Potok > Zadni, Las Popelak (1850) > Popelak (1889), Laz Jasiennik (1851) > Jasiennik (1869), Las Kitowiec > Kitowiec, Las Dylowanka > Dylowanka, Las Zwierzyniec > Zwierzyniec, Szachty Las (1861) > Szachty, Polana Swinne > Świnne, Polana Leniska (1851) > Lniska*;
- uniwerbizacja przez elipsę przymiotnika, np. *Wielki Werbycz > Werbic*;
- substancywizacja wyrażenia przymiotkowego [por. Mrózek 1990: 49–50; Rzetelska-Feleszko 1983], np. *Za Pasieką > Zapasieka, Przed Górą > Przedgóra, Pod Jałyciami > Podjałyczki, Pod Laskami > Podlaski, Między Lasami > Międzyłasy, Pod Bukami > Podbuki*.

Rzadko natomiast występują inne zmiany, spośród których warto wymienić:

- rozwój nazw jednoczłonowych w zestawienia – zjawisko to jest procesem odwrotnym do uniwerbizacji (elipsy członu utożsamiającego), polega na dodawaniu do jednoczłonowej nazwy przymiotnikowej członu

- rzeczownikowego określającego typ obiektu. Dodawanie członów wynika głównie z działań urzędników sporządzających spisy i wykazy oraz działań standaryzacyjnych [Bijak 2013: 225], por. nazwy: *Tereściański* (1869) > *Potok Tereściański*, *Szeroki* (1889) > *Szeroki Potok*, *Darow* (1526) > *Darowski Potok* (1880), *Średnia* > *Średnia Góra*;
- zmianę kolejności członów w nazwach zestawionych, np. *Woda Polańska* (1851) > *Polańska Woda* (1887), *Potok Głęboki* (1752–1753) > *Głęboki Potok*, *Potok Surowiczny* (1549) > *Shurovyczny Pothok* (1551), *Potok Polański* > *Polański Potok*;
 - pluralizację mikrotoponimów, np. *Wasyłówka* (1851) > *Wasiłówki*, *Belecza* (1869–1877) > *Beleczi*, *Za Murem* (1767 KMJ) > *Za Murami*, *Pasternik* (1851) > *Pasterniki*, *Klepka* > *Klepki*;
 - zmianę rodzaju żeńskiego na męski, np. *Wielka Bystra* (1839) > *Wielki Bystry*; *Werbicza* > *Werbicz*, *Oblaża* > *Oblaż*;
 - dyferencjacje – to specyficzny typ wymiany sufiksów wymuszony przez tzw. kontekst onimiczny. Kontekst ten wiąże się z istnieniem gniazd onimicznych, wzorowanych na gniazdach słowotwórczych, konstruowanych z toponimów w procesie transonimizacji, z hydronimem pierwotnym jako centrum [Bijak 2013: 216], por. *Jasiel* (1570) > *Jasiołka* (1855); *Mssana* (1369) > *Mszanka* (1885), *Lipowiec* (1747) > *Lipowica* (1851).

Odrębnego i szerszego omówienia wymaga wymieniona w tytule pracy nazwa *Beskid* i wywodząca się z tej samej bazy nazewniczej forma *Bieszczad*. Warto jednak wcześniej wspomnieć o funkcjonowaniu toponimu *Beskid Niski*. Nazwa po raz pierwszy pojawiła się w pracy z 1914 r. pt. *Pogląd na Beskid Zachodni* autorstwa Kazimierza Sosnowskiego, który oprócz Beskidu Zachodniego i Beskidu Wschodniego (Wysokiego), wymienił także Beskid Środkowy, „czyli Nizki, ciągnący się od przełęczy Tylickiej po przełęcz Łupkowską” [Sosnowski 1914: 16]. W artykule znajduje się także krótki opis pasma górskiego: „Beskid Nizki jest najniższą i najmniejszą częścią polskich Karpat; długość jego nie dochodzi 100 km., a przeciętna wysokość wierzchołków wynosi 700 m. Jest to więc raczej pogórze, aniżeli pasmo górskie. Góry tutejsze zostały opanowane całkowicie przez człowieka, lasy ustąpiły miejsca pod uprawę roli, doliny obszerne, krajobraz mało urozmaicony, dlatego też Beskid Środkowy w turystyce nie obudził zainteresowania” [Sosnowski 1914: 17]. Formy *Beskid* i *Bieszczad* natomiast poświadczane są wymiennie od XV do XVI w. aż do zdominowania większej części Karpat przez formę *Beskidy* (także *Beskid*). Ich

etymologię rozpatrywano m.in. w kontekście germańskim, słowiańskim [Rymut 1998: 263]. Najbardziej prawdopodobna wydaje się teoria przedstawiona przez J. Rozwadowskiego o germańskim pochodzeniu nazwy od śrdniem. wyrazu *beschêt* (wym. *beskēt*, skand. *besked* ‘rozdział (rozdzielenie, rozłączenie)’⁴⁸, który z kolei wywodzi się od starszego złożenia *be-scheid*. Rzeczownik *Scheide* w starszym języku niemieckim również oznacza granicę, a w stgniem. *wegi-sceida* (= *skeida*) oraz niem. *Schied* ‘drogi graniczne’ albo ‘granice, które służą zarazem za drogi’. Pod względem znaczeniowym wyraz germański jest bliski polskiemu rzeczownikowi *dział*, który oznacza rozdzielającą górę albo grzbiet górski (por. np. nazwy *Dział*, *Dzielec*, *Dił*). Starszym wariantem oronimu *Beskid* jest *Bieszczad*. Różnica między nimi dotyczy czasu przejścia i prawdopodobnie pochodzenia od obocznych postaci germańskiego pnia *skaid-*, *skīd-*, *skid-*. Obecnie *Beskid* jako nazwa spotykana jest prawie w całych Karpatach dla niższych szczytów, grzbietów górskich i przełęczy. Forma *beskid* używana była wcześniej również jako wyraz pospolity: na Śląsku w znaczeniu przełęczy, a u Rusinów *beskedy*, *beskedyňa* oznaczały góry, skały, urwiska [por. Rozwadowski 1914: 318–319, 1914b: 308–309]. Pierwotne znaczenie formy *Beskid* – jak twierdzi Andrzej Wielocha – odnosiło się do granicznego, zalesionego grzbietu Karpat i jego naturalnej funkcji – granicy między Polską a Węgrami. Późniejsze przypadki nazywania pojedynczych wzniesień tym oronimem wynikały z zacierania się w świadomości mieszkańców znaczenia pierwotnego [Wielocha 2010: 106]. Na badanym obszarze odnotowano 11 nazw *Beskid*, z czego 5 odnosi się do niewielkich wzniesień leżących przy granicy Polski i Słowacji, 1 do przełęczy na granicy polsko-słowackiej. Pozostałe 4 to nazwy ponowione: części lasu (2), pole (1), pastwisko (1) i strumień (1). Warto wspomnieć, że wyliczone nazwy nie występują już w języku mieszkańców, 9 znajduje się na mapach z XIX w., tylko 2 pochodzą ze źródeł z XX w., są to pastwisko i przełęcz w Czeremesze. Przełęcz w XIX w. nazywano również *Węgliska*, o czym może świadczyć informacja ze *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*: „szczyt Kamień na południe od Jaślisk 863 m.; Klin 691 m.; między tymi dwoma szczytami przełęcz Węgliska 575 m., wio-

⁴⁸ O germańskim rodowodzie nazw pisze obszernie Andrzej Wielocha. Podaje liczne przykłady poświadczeń obu oronimów w dokumentach od XV do XVI w. Podaje również wiele argumentów potwierdzających niemiecką etymologię nazw Bieszczad, Beskid [Wielocha 2010: 90–112].

dąca z doliny Jasiołki zapomocą potoku Bielczy przez wieś Czeremchy do doliny Laborca” [1882 SG III 869]. Z kolei nazwa pastwiska – od wzgórza Beskid znajdujące się na granicy Polski i Słowacji – została ujęta w kwestionariuszu wsi Czeremcha z 1936 r. [AM-Cz 1]. Tylko dwa razy w badanym materiale występuje oronim Bieszczad. Jeden obiekt trudno dzisiaj zlokalizować, ponieważ jego nazwa została wymieniona w dokumentach z 1617 r. określających granice wsi Daliowa i Zydranowa [por. Dobrowolski 1938: 229]. Drugie miano jest formą paralelną współczesnej nazwy Kamień. Nazwa dawna pojawiła się w dwóch dokumentach z XVIII w. W lustracji wsi Lipowiec Babej z 1747 r. wymieniana jest „Gora Bieszczad na południe leżąca granicą jest od Krolestwa Węgierskiego”. W innym dokumencie z 1768 r. urzędnicy ustalający taksę od łązów piszą: „Poszliśmy nałaz nazwany Czernina te swinie dzikie porły y zabieszczadni Wypasli bo jest przy granicy Czertyskij te sie taxuie groszy 20”. W drugim poświadczeniu forma „zabieszczadni” odnosi się do tych, którzy żyją za Bieszczadem (górami), czyli mieszkańców wsi Czertyżne po stronie słowackiej. Potwierdzenie oronimu można również znaleźć na mapie katastralnej Posady Jaśliskiej z 1851 r. i mapie gospodarczej z 1950 r. [MG], na których zaznaczono pola o nazwie *Pod Bieszczadem*. Lokalizacja wymienionych wzniesień nawiązuje więc do pierwotnego znaczenia oronimów *Bieszczad*, *Beskid* jako obiektów znajdujących się na granicy (albo blisko niej) Polski i Słowacji, dawniej Polski i Węgier. Jak pisze Kazimierz Dobrowolski, „nazwa *Beskid* odnosiła się pierwotnie tylko do mniejszych jednostek morfologicznych, jak poszczególne góry, grzbiety, stoki, przełęcz, nigdy zaś do zbiorowisk i masywów, jak gniazda i łańcuchy”. Jej „przeniesienie na całe grupy górskie jest wyłącznie dziełem historyków, kartografów oraz geografów, którzy w przeciwieństwie do ludu odczuwali potrzebę nadawania nazw kolektywnych dla oznaczenia większych całości fizjograficznych w związku z ich systematyzowaniem” [Dobrowolski 1938: 223].

Niewielka różnorodność prezentowanych wariantów (znaczna ich część to warianty graficzne pochodzące z różnych materiałów archiwalnych) nie uprawnia do sformułowania szerszych wniosków. Warto jednak zaznaczyć, że wyraźnie zarysowana jest tendencja do ekonomii języka, która przejawia się w formach będących wynikiem różnych mechanizmów uniwersalizacyjnych. Ciekawe są również przykłady zmian łańcuchowych, czyli ciągu wariantów nazwy związanych z jedną podstawą motywacyjną [Bijak 2013: 227], np. *Potok Średni* (1752–1753 LKW) > *Średnie* (1851) > *Srednie* (1851) > *Średni* > *Średni Potok*. Zawarte w podrozdziale przykłady nazw

wariantywnych można jeszcze uzupełnić o onimy będące wynikiem wzajemnego oddziaływania na siebie języka polskiego i łemkowskiego oraz funkcjonujące na płaszczyźnie gwarowej i języka ogólnego, por. rozdział IV.

3. Relacje między nazwą a obiektem

Nazwy omówione w pracy pochodzą z ponad sześćsetletniego okresu (najstarsze miana powstały w XIV w., np. hydronimy *Iessel* 1352, *Mssana* 1369, *Wyszlok* 1373, *Morbach* 1376, *Murmawa* 1389, najmłodsze natomiast w XX–XXI w., np. ojkonim *Wesole Miasteczko*), co pozwoliło na obserwację relacji między poszczególnymi nazwami a obiektami, do których się odnoszą. Wiele nazw powstałych od XVI do XIX w. już zaniknęło, ale znaczna ich część występuje jeszcze w języku mieszkańców badanych wsi albo została utrwalona na różnego rodzaju mapach i zyskała status nazw oficjalnych. Warto zaznaczyć, że 433 nazwy z gminy Jaśliska znajdują się w zasobach Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych (PRNG), z czego 85 mikrotoponimów ma status nazw urzędowych (np. *Bagniste*, *Bania Szklarska*, *Głębokie*, *Iryska*, *Oblaz*, *Ostrzesz*, *Pieprzowa Górka*, *Średni Wierch*), pozostałe 348 to nazwy zestandaryzowane i niestandaryzowane. W sumie około 540 mikrotoponimów z badanego obszaru występuje w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych. Rejestr uwzględnia przeważnie nazwy większych obiektów niezamieszkałych (opartych na bazach polskich i łemkowskich), jak lasy, pola, wzniesienia, łąki, drogi, strumienie – jako przykłady można tu wymienić miana: *Babina Łąka*, *Berezynki*, *Berezyny*, *Biała Glina*, *Czereniny*, *Dryczna*, *Dylowanka*, *Dzielec*, *Glazarówki*, *Hora*, *Horb*, *Horbek*, *Hubin*, *Jaruhy*, *Kut*, *Osiecznik*, *Pańska Góra*, *Paportyner*, *Parkany*, *Pasiki Semenikowe*, *Pasiki*, *Piotruś*, *Pod Hubinem*, *Pod Kamarką*, *Podolak*, *Popadyna*, *Przygnoje*, *Putyska*, *Rowynie*, *Skarżonki*, *Syhty*, *Szczob*, *Szeroka Łuka*, *Za Wodą*. W rejestrze nie ma natomiast nazw mniejszych obiektów, które zanotowano podczas badań terenowych, mikroojkonimów, np. *Babski Wyr*, *Chłopski Wyr*, *Dzielnice*, *Fenna*, *Kmitówka*, *Kopczowy Brzeżek*, *Krakosz*, *Krywostaje*, *Pomirki*, *Przegrody*, *Przydatki*, *Przydatki*, *Ruski Potok*, *Rydarskie*, *Zasrany Potok*, *Żabski Wyr*, a także mikroojkonimów, np. *Bajtówka*, *Burdaszównia*, *Do Bary*, *Do Białego Icka*, *Ficulówka*, *Kiwałówka*, *Kopczównia*, *Kuczkównia*, *Kurdyłówka*, *Wariankównia*. Rejestr nie uwzględnia również nazw starszych, wyekscepowanych z dokumentów urzędowych i map (od XVI do XIX w.), np. *Kopczowa*

Młaka, Łaz Madejowski, Łaz Radziecki, Łaz Szachowskiego, Łąka Korwinowska, Mochna, Morozow Potok. Należy zaznaczyć, że zbiór mikrotoponimów z PRNG jest tożsamy z nazewnictwem zawartym na mapach autorstwa Wojciecha Krukara (MWKR, MKWR, MWKD, ORZ). Warto jeszcze zwrócić uwagę na występujące w rejestrze formy wariantywne inne niż te, które zapisano podczas badań terenowych, np. *Antarie (Antaryja), Artyminki (Artymilki), Czeremyce (Czemeryca), Łuczka (Łuczkania), Zadnia Jaguszyna (Zadnia Jagusztyna)*.

Zestawienie nazewnictwa historycznego i współczesnego umożliwia określenie trwałości mikrotoponimów, przedstawianie procesu, który A. Myszką nazwała „życiem nazw”. Językoznawczyni przeobrażenia urbanonimii Rzeszowa przedstawiła w kilkunastu różnych punktach, ujmując m.in. takie relacje, jak zanik nazwy, zanik (zmiana rangi) obiektu; zanik nazwy, obiekt trudny do ustalenia; zanik nazwy, zanik obiektu [por. Myszką 2016: 196–200; 211–216]. Podobnie problem ten ujęto również w niniejszym podrozdziale, w którym wyodrębniono następujące relacje między nazwą a obiektem:

3.1. Zanik obiektu, zanik nazwy

Mikrotoponimy w poniższym zestawieniu odnoszą się głównie do obiektów nietrwałych, jak pola i domostwa, które uległy zniszczeniu, a wraz z nimi po pewnym czasie zaniknęły nazwy. Największą grupę rozpatrywanych onimów stanowią miana pochodzące z obszarów wsi zamieszkiwanych dawniej przez Łemków, a wysiedlonych w latach czterdziestych XX w. i ponownie niezasiedlonych (Czeremcha, Lipowiec, Wola Wyżna, Jasiel, Rudawka Jaśliska, Darów, Moszczaniec, Polany Surowiczne, Polany, Kamionka). Warto przypomnieć, że wszystkie domostwa z wymienionych miejscowości zostały spalone albo rozburzone, a pola zniwelowane tak, aby nie było śladu dawnych granic. Miedze rozdzielające grunty orne pozostały tylko na stromych zboczach wzniesień. Jako przykłady rozpatrywanej relacji można wymienić: a) mikroojkonimy, np. *Czabalówka, Kydówka, Łaciwka, Łanykiwka, Pepeliwka, Porgajczówka, Sawczakiwnia, Sokorówki, Tiahlówka, Trubeliwka*; b) nazwy pól, np. *Podolak, Popadyna, Popiwskie, Rystwo, Szalena*. Po wysiedleniu Łemków zaniknęły również hodonimy. Niektóre drogi polne i leśne przestały być wykorzystywane, co spowodowało, że zarosły je drzewa i krzewy, a z czasem zapomniano o dawnych nazwach. Spośród badanych hodonimów do grupy tej należą miana *Puth* (najstarsza nazwa drogi notowana już w 1549 r.), *Put, Pylasta*

Put, Werchowa Put, Wyhyn. Na terenach zamieszkałych przez ludność polskiego pochodzenia nie przetrwały najstarsze miana odnoszące się do pól, uwzględniające dawnych właścicieli, np. *Grunt Goldowskiego, Grunt Radziecki, Miedza Plebańska*, obszarów pozyskanych pod uprawę roli, np. *Łaz Piechniczowski, Łaz Szachowski, Łaz Wanczkowski*, a także nazwy dawnych obiektów obronnych na terenie Jaślisk, które zburzono prawdopodobnie w XIX w., np. *Baszta, Brama Dalejowska, Brama Krakowska, Brama Sanocka, Brama Węgierska, Brama Wolańska, Parkan, Wieżysko*, jak również innych budynków, np. *Dom Węgierski, Wielka Świetlica*.

3.2. Zanik obiektu, nazwa zachowana

Rozpatrywane relacje odnoszą się również do nazw obiektów nietrwałych. W przeciwieństwie do onimów wymienionych w poprzednim punkcie, miana te występują jeszcze w języku badanych mikrospołeczności, mimo że obiekty, które desygnowały, uległy destrukcji. W analizowanym zestawieniu największą część stanowią zachowane tylko w pamięci osób najstarszych: a) miana nieistniejących już gospodarstw należących dawniej do Żydów, np. *Barbównia, Do Abrama, Do Białego Icka, Do Capka, Do Dawida, Do Łuzera*, i Łemków, np. *Burdaszuwnia, Busównia, Gamratówka, Gindówka, Hackównia, Hawraniwka, Macównia, Śmietanówka*; b) nazwy ścieżek, które nieużywane już dawno zarosły krzewami, np. *Bez Górkę, Lipowska Droga, Na Jana, Wojskowa Ścieżka, Wolańska Ścieżka, Wolańska Ścieżka* jeszcze przed II drugą wojną światową uczęszczali Łemkowie z *Dolnego Końca* Lipowca na nabożeństwa do cerkwi w Woli Niżnej. Ze ścieżki *Bez Górkę* korzystali, według informatorów, Łemkowie z *Niżnego Końca* Posady Jaśliskiej, udając się do miejscowości Szklary i Królika Wołoskiego albo do cerkwi w Daliowej. *Wojskowa Ścieżka* służyła żołnierzom Wojsk Ochrony Pogranicza, którzy w latach powojennych patrolowali granicę polsko-czechosłowacką. Pozostałe nazwy obiektów już nieistniejących to hydronimy *Księży Staw* i *Na Łazi* (źródło).

3.3. Istnienie obiektu, zanik motywacji, zanik nazwy

Przykładami określonej powyżej relacji są nazwy: *Basztowa, Do Wieżyska, Ku Baszcie*. Wymienione nazwy odnosiły się do niewielkiej uliczki w Jaśliskach, prowadzącej do miejsca, w którym dawniej stała wieża o charakterze obserwacyjno-obronnym. Lustratorzy Jaślisk wspominali o tym

budynku jeszcze w 1747 r., ale zaznaczyli, że był on już znacznie zrujnowany [LJ]. Hodonimy funkcjonowały, dopóki baszta nie popadła w ruinę i nie została rozburzona.

3.4. Zanik motywacji, funkcjonowanie nazwy

Dosyć liczną grupę tworzą onimy, które w momencie nominacji miały swoje uzasadnienie nazewnicze, a obecnie funkcjonują w języku mieszkańców różnych wsi pomimo jego zaniku. Relacja ta charakterystyczna jest dla mian:

a) terenów leśnych, głównie o motywacji kulturowej, dzierżawczej i lokalizującej. W przypadku nazw kulturowych zanik motywacji związany jest głównie z różnymi urządzeniami, które dawniej znajdowały się na obszarach leśnych i po jakimś czasie uległy zniszczeniu, np. *Dyłowanka, Ławeczki, Parkany*. Zaliczyć można do tej grupy nazwy polan, części lasów, które jeszcze na początku XX w. wykorzystywano do celów rolniczych, np. *Lniska, Łabaczka, Pastwisko, Przednie Pastwisko, Zadnie Pastwisko*. Na nieużytkowanych polanach wyrosły już drzewa i niektóre z nich na współczesnych mapach (por. mapy.geoportal.gov.pl) opisywane są jako części lasu, np. *Łabaczka*. Do czasów współczesnych nie przetrwały również budynki, względem których lokalizowano pewne części lasu, np. *Koło Adama, Koło Jakubowej Chalupy, Nad Cerkwią*. Motywację utraciła też nazwa *Czereniny* odnosząca się dawniej do gruntu rolnego pozyskanego na skutek spalenia lasu, dzisiaj pole to porasta już gęsty las bukowy, a samo miano często pojawia się w kontekście lokalizacji cmentarza z czasów I wojny światowej. Mimo zmian w zakresie własności gruntów funkcjonują jeszcze nazwy odnoszące się do pierwotnych właścicieli: *Barnów Las, Buczki Biskupie, Burakowe Jamy, Las Biskupi, Matysów, Szkentowy Las*.

b) wzgórz i ich części:

– oronimów związanych z działalnością człowieka – kiedy nazwa ujmowała aktywność człowieka w momencie nominacji, np. *Kamarka, Łazowa Góra, Patryja*;

– oronimów odzwierciedlających dawne stosunki własnościowe, w których do czasów współczesnych zachowały się imiona, nazwiska dawnych właścicieli, np. *Chomowe Czoło, Romanykiw Horbok, Haimkowa Góra, Sidorowa Góra* (współcześnie nazwy te mają jedynie charakter pamiątkowy);

– oronimów motywowanych fauną i florą – na skutek zmian zachodzących w środowisku naturalnym nastąpiły zmiany w siedliskach zwierząt oraz w stanowiskach roślin, i tak pozbawione motywacji są dzisiaj nazwy *Astrjabec*, *Borówkowa Góra*, *Tokarnia*. Wymienić tutaj można również oronim *Kiczera* (występujący 24 razy) – zakładając, że nazwa odnosi się do góry porośniętej lasem z gołym wierzchołkiem, to współcześnie miana te nie mają już uzasadnienia, ponieważ na badanym obszarze wszystkie wzniesienia o takich cechach porasta całkowicie las.

c) pól – zanik motywacji nazewniczej gruntów rolnych nie dotyczył kształtu i podłoża, lecz sposobu ich wykorzystania. Dobrym przykładem jest miano *Przegrody*, które powstało od zagród, w których wypasano bydło. Mimo iż od kilkudziesięciu lat na gruntach nie są stawiane okólniki, to mieszkańcy Posady Jaśliskiej nadal używają wymienioną nazwę, por. fot. 28.

Fot. 28. Posada Jaśliska – *Przegrody*

Do pasterstwa nawiązują także używane jeszcze onimy *Barnowiec*, *Koszary*, *Koszaryska*, *Koziniec*. Inne nazwy, które utraciły motywację, ale nadal występują w codziennej komunikacji, to: a) miana utworzone od obiektów wojskowych i obronnych, np. *Kasarnia*, *Szańcy*; b) utworzone od

nazwisk dawnych właścicieli, np. *Kmitówka*, *Kopczowy Brzeżek*, *Rydar-skie*, *Sidorowa Góra* albo użytkowników pól: *Organistówka*, *Pisarówka*;

d) dróg, których nazwy powstały od nazwiska właściciela gospodarstwa, od obiektów kulturowych albo od jakiejś cechy, np. *Psia Ulica*, *Pytlówka*, *Za Karczmę*. Dwie pierwsze nazwy funkcjonują w języku mieszkańców Królika Polskiego, mimo że karczma, obok której biegła droga, spłonęła w czasie II wojny światowej; nie ma również domostw należących do Pytlów. Miano *Psia Ulica* (dawniej *Basztowa*, *Do Wieżyska*, *Ku Basz-cie*) powstała wtedy, kiedy wcześniejsza nazwa utraciła swoją motywację. Zapewne od dużej liczby psów hodowanych przez mieszkańców droga zyskała nową nazwę;

e) mikroojkonimów, spośród których specyficzną podgrupę tworzą nazwy dawnych domostw przeniesione na obecnych właścicieli. Zjawisko to jest charakterystyczne dla Królika Polskiego i Zawadki Rymanowskiej. Mimo że już od kilkudziesięciu lat właścicielami niektórych domostw są inne osoby, a nierzadko w miejscu starych domów wybudowano już nowe, to i tak mieszkańcy w odniesieniu do nowego gospodarstwa używają dawnych, często przedwojennych nazw, np. *Do Diaczka*, *Do Dżuły*, *Do Gonosa*, *Do Kawoćki*, *Do Kiceja*, *Do Kołodzieja*, *Do Komaneckiego*, *Do Krawca*, *Do Króla*, *Do Kulaka*, *Do Lewona*, *Do Mitra*, *Do Niemczyka*, *Do Pakosza*, *Do Petynka*, *Do Szworca*, *Do Tkacza*, *Krawcówka*, *Smoleniówka*. Warto zaznaczyć, że nazwy posesyjne zazwyczaj nie trwają dłużej niż prawo własności, tymczasem do tej pory funkcjonują nazwy uwzględniające dawnych właścicieli i użytkowników gruntu [Myszka 2016: 199].

3.5. Istnienie obiektu, zmiana rangi obiektu, zanik nazwy

Nazwy odnoszące się do wyżej wymienionej relacji są nieliczne, wymienić można tu jedynie nazwy dawnych ulic jaśliskich: *ulica Krakowska*, *ulica Lwowska*, *ulica Węgierska*. Miana te funkcjonowały w okresie świetności miasteczka, kiedy przez Jaśliska przebiegał ważny szlak handlowy, a wymienione onimy funkcjonowały jako nazwy-drogowskazy, informowały o kierunkach dróg wychodzących z jaśliskiego rynku. Po przebudowie na początku XIX w. przez władze austriackie innego traktu handlowego wiodącego przez Przełęcz Dukielską, który – zmodernizowany – skoncentrował cały transport z Węgier, kupcy omijali Jaśliska, co doprowadziło do prawie całkowitego upadku handlu w miasteczku. Z ważnego ośrodka handlowego przekształciło się ono w niewielki ośrodek rzemieślniczy dla

okolicznych wsi [Kozakiewicz 1966: 188], a uczęszczane szlaki handlowe stały się jedynie lokalnymi drogami. Funkcjonujące dawniej nazwy-drogowskazy stawały się zbędne i stopniowo wychodziły z użycia.

3.6. Nazwa zachowana, ograniczenie zakresu nazwy

Ciekawym zjawiskiem, chociaż niezbyt powszechnym, jest zawężenie zakresu przestrzennego współcześnie używanej nazwy. Zjawisko to dotyczy m.in. hodonimów, np. *Droga Spirytusowa*, *Trakt Węgierski*. O zmianie zakresu pierwszej wymienionej nazwy zadecydowały wydarzenia po II wojnie światowej, kiedy zamknięto polsko-czechosłowackie przejście graniczne Czeremcha – Velke Čertizne, co przesądziło o upadku uczęszczanego od średniowiecza szlaku handlowego. Nazwa *Trakt Węgierski* obecnie używana jest tylko w odniesieniu do części dawnej drogi między Jaśliskami a Szklarami (obecną osadą). Należy jednak zaznaczyć, że miano to rzadko funkcjonuje w codziennej komunikacji mieszkańców Jaślisk i okolicznych miejscowości, częściej występuje natomiast w kontekście promocji regionu w związku z wyznaczeniem na dawnym dukcie edukacyjnej ścieżki historyczno-krajobrazowej „Na Węgierskim Trakcie”⁴⁹. Wymieniony odcinek szlaku ma również formy oboczne, nazywany jest *Starą Drogą*, a przez Łemków określany był jako *Stara Doroha*. Miano *Droga Spirytusowa* współcześnie także odnosi się tylko do odcinka dawnej ścieżki biegnącej na górę Kamień i później na terytorium obecnej Słowacji, którą przed II wojną światową przemycano spirytus, a także różne produkty spożywcze. Jako przykłady wymienionej relacji można podać nazwy części lasu *Buczniki* (dawniej pola i las – dzisiaj tylko las), *Szachty* (dawniej pola, strumień, góra – dzisiaj tylko część lasu). Wymienione przemiany dotyczą także nazw, które dawniej odnosiły się do pól, a dzisiaj tylko do przysiółka i części wsi: *Dar*, *Pańkówka* (1766). Jak wynika z map katastralnych, miana te jeszcze w połowie XIX w. obejmowały wyłącznie grunty orne, dzisiaj w języku mieszkańców odnoszą się tylko do terenów zamieszkałych. Innym przykładem tego typu zmian są *Zaguminki* – dawniej nazwa ta odnosiła się do gruntów leżących blisko wsi od strony południowej Jaślisk, między drogą wiodącą na Węgry a strumieniem Bielcza. Nazwa ta pojawia się już na początku XVI w. W dokumentach miejskich Jaślisk wymienia się miesz-

⁴⁹ Zob. Ścieżka historyczno-krajobrazowa „Na Węgierskim Trakcie”, <http://www.parkikrosno.pl/475-parki/12515-jasliski-park-krajobrazowy/27836-sciezka-historyczno-krajobrazowa-na-wegierskim-trakcie.html> [dostęp: 21.10.2020].

czanina, który *Sad przed murem napoły, Za murem Na Doliny Zagumienek sam wykupił* (AMJ 1637), a w akcie z 1643 r. wspomniano innego mieszczanina kupującego *Zagumienek za Domem wszystkich i z Doliną* (AMJ 1643). Obecnie miano odnosi się do części dawnego obiektu, również blisko wsi, ale od strony wschodniej.

3.7. Istnienie obiektu, zanik nazwy

Dużą grupę stanowią nazwy różnych obiektów znajdujących się na obszarze wsi zamieszkałych dawniej przez Łemków (Surowica, Polany Surowiczne, Darów, Jasiel, Wola Niżna, Lipowiec, Czeremcha, Królik Wołoski, Rudawka Jaśliska, Zawadka Rymanowska, Moszczaniec). Są to m.in. miana niewielkich potoków motywowanych nazwiskami dawnych właścicieli gruntów, obok których płynęły strugi, np. *Gmetryszyński, Goczowa, Korbowy Potok, Kuchtiw, Sakowski, Somiaczy, Spawianczyn*, właściwościami podłoża, np. *Hliniany, Kamienka, Kamienna*, oraz utworzone na bazie innych onimów, np. *Beskid, Czaszcz, Jagusztyna* (w Polanach Surowicznych), *Ogradi*. Po wysiedleniu ludności łemkowskiej nie było wspólnoty komunikatywnej, która posługiwałaby się tymi nazwami i magazynowała je w pamięci [por. Zabrocki 1968: 416–424]. Wiele onimów zachowało się już tylko na mapach. Współcześnie zanikowi uległo też dużo nazw najstarszych, np. *Lespedar, Wapielny Wisłoczek, Werbicz*, które istniały jeszcze w wymienionych wcześniej społecznościach w latach międzywojennych. Nie funkcjonują w języku również nazwy ponowione, utworzone od różnych obiektów topograficznych. Mimo że znane są nazwy lasów czy pól, zaniknęły hydronimy powstałe na ich bazie, np. *Beleccki, Błudna, Deszczanka, Korzeniowy, Łozowa, Parkany*. W tej grupie znajdują się również nazwy niewielkich wzgórz, np. *Berdo, Hirka, Horbki* oraz dróg na terenach dawnych wsi łemkowskich: *Jaruha, Wandyriak*, a także jednej uliczki w Jaśliskach – *ulicy Rozpatrz*.

3.8. Istnienie obiektu, istnienie nazwy

Ciekawą grupę stanowią miana powstałe do XIX w., które przetrwały do czasów współczesnych i odnoszą się do tych samych, niekiedy niewiele zmienionych obiektów. Należą do nich m.in. nazwy obszarów leśnych, np. *Beleccki* (1851), *Jawornik* (1618), *Krakosz* (1869), *Szachty* (1869), niewielkich strumieni, np. *Bielcza* (1851), *Hanzelówka* (*Hanselufka* 1839), *Maty-*

sów (Matesiw 1869), *Obszarna Woda* (1889), *Panna* (1869). Sytuacją dosyć rzadką w mikrotoponimii jest to, że nazwy pól przetrwały niezmiennie przez kilka stuleci [por. Myszka 2006]. Takimi onimami na badanym obszarze są miana gruntów ornych w Jaśliskach: *Glazarówki* (1643), *Łamańce* (1594), *Na Dolinie* (1637), *Pod Kamarką* (1616), *Za Murami* (1767), *Zaguminki* (*Zaguminek* 1594).

3.9. Zanik nazwy, obiekt trudny do zlokalizowania

Analiza dokumentów historycznych pozwala w pewnym stopniu odtworzyć dawne nazewnictwo, co dostarcza też informacji m.in. dotyczących procesu kolonizacji Beskidu Niskiego, sposobów użytkowania ziemi, stosunków własnościowych. Część dawnych nazw zachowała się tylko w różnych dokumentach historycznych, które nie wskazywały lokalizacji wymienianych obiektów. Do najstarszych w tej kategorii onimów należą miana terenów leśnych *Graby* (1594), *Graby Wyżnie* (1594), *Poloni* (1389), które ze względu na zmiany w strukturze obszarów leśnych i w stosunkach własnościowych nie przetrwały do czasów współczesnych. W Jaśliskach, jak wynika z badanych dokumentów, w XVI–XVII w. funkcjonowało 19 nazw gruntów rolnych pozyskanych przez wykarczowanie lasu. Obecnie przez mieszkańców wykorzystywana jest tylko jedna nazwa – *Łazy*. Nazwy tej kategorii występują także wśród oronimów i hydronimów. Kilka oronimów zostało wymienionych tylko w źródłach pisanych, w których nie wskazano położenia obiektów; należą do nich np. nazwy *Bieszczad*, *Maroczka*, *Swojkowa* (na granicy Lipowca i Daliowej). Dwie pierwsze używane były jeszcze przez mieszkańców Czeremchy w latach trzydziestych XX w. [AM-Cz 8], trzecia natomiast wymieniona została w tekstach z XVII w. [Dobrowolski 1938: 229]. Trudno obecnie zlokalizować również hydronimy wymieniane w dokumentach z XVI–XVIII w., np. *Borsuczny*, *Hlienny Pothok*, *Mały Głęboki*, *Morozow Potok*, *Strumy*. Należy jednak zaznaczyć, że większość obiektów, których nazwy odnotowano w XIX i na początku XX w., można łatwo zlokalizować dzięki różnym mapom historycznym.

3.10. Wnioski

Zestawienie nazw historycznych i współcześnie występujących w języku mieszkańców badanych wsi pozwoliło sformułować wnioski dotyczące funkcjonowania nazewnictwa badanego obszaru na przestrzeni kilku stu-

leci. O trwałości bądź ulotności nazw decydowało kilka czynników: wielkość obiektu i jego lokalizacja, zasięg terytorialny danej nazwy, sposób magazynowania mikrotoponimu – wewnątrz danej społeczności lokalnej czy na zewnątrz, przemiany społeczno-kulturowe oraz zmiany w krajobrazie topograficznym regionu.

Na badanym obszarze utrzymały się nazwy większych obiektów (znajdujących się często blisko granicy wsi), których miana znane były mieszkańcom kilku sąsiadujących ze sobą miejscowości, por. np. *Bielcza, Błudna, Dziurdź, Kamarka, Kamień, Na Kamarce, Ostra, Piotruś, Popowe Czoło, Tokarnia*. Zjawisko to wiąże się więc z większym zasięgiem nazw, wykraczającym poza społeczność jednej osady, a „mieszczących się we wspólnocie komunikatywnej, integrującej [...] wspomniany obszar” [Zabrocki 1968: 420].

Zachowały się również miana mniejszych obiektów (o zasięgu ograniczonym do jednej wsi), które były z jakichś powodów ważne dla danej mikrospołeczności. Doskonałym przykładem jest tutaj nazwa niewielkich pól *Łamańce*, która pojawiła się w dokumentach już w 1594 r. i jest używana w niezmienionej formie również współcześnie. Inne miana tego typu to np. *Banne, Glazarówki, Jagusztyna, Za Murami*. Ich cechą specyficzną jest większa liczba nazw komponowanych, w których człon odróżniający zawierał dodatkowe informacje związane np. z lokalizacją obiektu, przynależnością, różnymi cechami [por. Zabrocki 1968: 420], np. *Berdelowa Kamarka, Biły Horbek, Czerwenoj Horbok, Jaroszkowa Kamarka, Kiczera Jałowa, Kiczera Telepkowa, Kiczera Turczakowa, Księża Kamarka, Przednia Jagusztyna, Ruska Kamarka, Zadnia Jagusztyna*.

O zanikaniu nazw decydowały głównie czynniki socjokulturowe. Jak już wspomniano, wiele nazw (pól, lasów, strumieni, wzgórz, części wsi) zaginęło na skutek wysiedlenia ludności łemkowskiej i wytworzenia się pustki osadniczej. Kilka wsi powstałych w XIV–XVI w. nie zostało ponownie zasiedlonych. Proces przekazywania nazw z pokolenia na pokolenie został więc nagle przerwany, nie było kolejnych generacji, którym powierzono by system mikrotoponimiczny [por. Kornaszewski 1988: 179]. Jak pisze L. Zabrocki, „nazwy obiektów jednostkowych utrwalone wyłącznie w magazynie wewnętrznym giną wraz z wymarciem danej wspólnoty komunikatywnej. Muszą one w ramach wspólnoty być przekazywane z pokolenia na pokolenie. Nazwy jednostkowe utrwalone w magazynie zewnętrznym mogą przetrwać wieki przy wymarciu nawet danej wspólnoty językowej” [Zabrocki 1968: 418]. Należy podkreślić, że znaczna część

zgromadzonego nazewnictwa (w tym wiele nazw z obszaru wysiedlonych wsi łemkowskich) zachowała się tylko w „magazynach zewnętrznych” – na mapach i w dokumentach administracyjnych, np. *Łaz Murzynowski, Łaz Pawełkowski, Popadyna, Potasznia, Prełuka, Prełuki, Pstrzyńska, Rakiwskie, Rosolak, Rudawa*. Inną przyczyną zanikania nazw są zmiany związane ze szlakami komunikacyjnymi. Wysiedlenie Łemków spowodowało, że wiele dawnych ścieżek, dróg polnych i leśnych łączących poszczególne miejscowości pochłonęła przyroda. Zanik obiektu spowodował również zanik nazwy, np. *Bez Górkę, Na Jana, Pylasta Put*. Na relacje między nazwą a obiektem wpłynęły także przeobrażenia terenu pod względem topograficznym. Zagięły nazwy *Na Patykach, Sihła, Syhły*. Warto podkreślić, że niektóre onimy zachowały się mimo braku motywacji nazewnicznej, por. *Lniska* (polanę, na której uprawiano len, porósł las), *Czereniny, Karczmiska, Kasarnia, Kiziołsza*. Nazwy terenowe najczęściej zanikały, ponieważ obiekt, który desygnowały, zmienił swoje przeznaczenie, charakter, wygląd, nazwa utraciła żywą motywację albo też obiekt przestał być na tyle ważny, żeby „zasługiwał” na swoje indywidualne imię [por. Myszka 2016: 198].

IV. Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza

1. Pogranicze

Pogranicze stanowi przedmiot badań wielu dyscyplin, m.in. socjologii, językoznawstwa, literaturoznawstwa, archeologii i antropologii kultury. Termin ten doczekał się wielu definicji, głównie na gruncie socjologii. Do często przytaczanych w literaturze naukowej należy ujęcie Grzegorza Babińskiego, przedstawiające pogranicze jako „mniej czy bardziej określony, w pewnym stopniu historycznie zmienny obszar, na którym następuje wymiana kulturowa i społeczna między dwoma lub większą ilością grup społecznych” [Babiński 1994: 6]. Analogicznie pogranicze definiuje Irena Machaj, według uczonej „pogranicze oznacza obszar, na którym kontaktują się ze sobą dwie lub większa liczba grup odmiennych kulturowo. Definicyjnymi cechami pogranicza są więc obszar, kontakt społeczny i przenikanie kultur” [Machaj 2000: 125]. Podobnie pojęcie to definiuje również Andrzej Sadowski, który oprócz aspektu przestrzennego i społeczno-kulturowego wyodrębnił aspekt osobowościowo-kulturowy ujmujący pogranicze jako „miejsce kształtowania się nowego człowieka i jego kultury” [Sadowski 1995: 13]. Najpełniejszą definicję pogranicza zaprezentowała Natalia Niedźwiecka-Iwańczak, która proponuje, aby ujmować pogranicze jako zjawisko posiadające „po pierwsze, wymiar terytorialny, po drugie wbudowaną granicę państwową (choć nie jest to warunek konieczny) i granice społeczno-kulturowe zasadzające się na różnicach kulturowych, w odwołaniu do których są konstruowane (w praktykach społecznych) odrębne zbiorowości o charakterze etnicznym. Trzecim komponentem pogranicza są kontakty społeczno-kulturowe pomiędzy zbiorowościami postrzeganymi jako odmienne w perspektywie etnicznej, a trwałość owym kontaktom zapewnia zakorzenienie w terytorium” [Niedźwiecka-Iwańczak 2020: 290–291].

Przytoczone definicje ujmują pogranicze jako terytorium oraz zjawisko społeczno-kulturowe związane z zamieszkiwaniem obok siebie dwóch lub więcej zbiorowości zróżnicowanych kulturowo i etnicznie. Pogranicze jako obszar jest fizycznie określonym terytorium, które ujmowane jest

najczęściej jako teren położony przy granicy, na ogół znacznie oddalony od centrum, leżący na przestrzennych obrzeżach systemu zorganizowanego politycznie, ekonomicznie, społecznie i kulturowo. Pogranicze może odnosić się również do obszaru znajdującego się daleko od granicy politycznej – regionu, który jest miejscem oddziaływania odmiennych czasem rywalizujących ze sobą wzorów społeczno-kulturowych ukształtowanych historycznie [Machaj 2000: 125–126]. Pogranicze jako zjawisko społeczno-kulturowe związane jest, według Natalii Niedźwieckiej-Iwańczak, z jego nieodłączną cechą: zróżnicowania kulturowego i etnicznego, które charakteryzuje zbiorowości trwale „osadzone w terytorium” [Niedźwiecka-Iwańczak 2020: 286]. Rozwijając takie ujęcie pogranicza, badaczka określa je [za Wojakowskim 2007: 62] jako „przestrzeń niewspółmierności, którą budują wspólnota terytorium i różnice kulturowe, ale jego częścią są także strategie interpretacyjne «swojskości» i «obcości» (swoi i obcy), bo pogranicze jest nie tylko wielością kultur, ale i zwielokrotnieniem sposobów odbierania tej mnogości z uwzględnieniem czynnika temporalnego: ze zmiennością w różnym czasie i okolicznościach” [Niedźwiecka-Iwańczak 2020: 286]. Według I. Machaj czynnikiem wpływającym na pogranicze są relacje historyczne, które kształtują nakładające się na sytuację współczesną dzieje terytorium, jego przynależności państwowej, przeobrażeń struktury społecznej i losów ludzi. Istotę tak pojmowanego pogranicza stanowi kontakt i wzajemne przenikanie się odmiennych kultur w sytuacji bezpośredniego sąsiedztwa [Machaj 2000: 126]. Zdaniem G. Babińskiego to właśnie przeszłość i doświadczenia dziejowe znajdują swe odbicie we współżyciu grup i w charakterze relacji między nimi [Babiński 1997]. Pogranicze jako zjawisko społeczno-kulturowe ma dwie zasadnicze formy. Pierwszą z nich jest współwystępowanie odmiennych tradycji i wartości, a także odmiennych tożsamości. Charakter tego pogranicza przejawia się w równoległym funkcjonowaniu dwóch języków w życiu codziennym, obyczajach specyficznych dla każdej grupy, podtrzymywaniu negatywnych stereotypów narodowych, w nielicznych tylko zapożyczeniach językowych oraz w rzutowaniu podziałów wyznaniowych i etnicznych na postawy polityczne, gospodarcze i społeczne [Machaj 2000: 126]. Można je określić za A. Kłoskowską jako sąsiedztwo „dezintegrujące”, dla którego charakterystyczna jest tendencja do zamykania się w swoim świecie i do wytwarzania międzygrupowych antagonizmów [Kłoskowska 1996: 125]. „Drugą formą jest przenikanie się kultur sąsiadujących grup, w rezultacie czego tworzy się społeczność pogranicza, jakościowo nowa całość spo-

łeczno-kulturowa, znajdująca odbicie w osobliwej tożsamości społecznej mieszkańców” [Machaj 2000: 126]. Tę relację można nazwać sąsiedztwem „integrującym” – z wzajemnym poszanowaniem i przenikaniem różnych elementów kulturowych [Kłoskowska 1996: 125]. Pogranicze jest więc obszarem, gdzie zachodzą procesy, jak je określa Justyna Straczuk, „odróżniania” i „uwspólniania”, które powodują, że na terytorium tym wytwarza się swoisty układ kulturowy, gdzie elementy różnych tradycji współwystępują razem w obrębie tego samego regionu, tej samej miejscowości [Straczuk 2006: 25]. Na pograniczu świat jest uwspólniony, a inność i różnorodność nie stoją na przeszkodzie w codziennych kontaktach [Straczuk 2006: 24].

Ujęcie pogranicza, niejako wynurzające się z propozycji socjologicznych, przedstawia Halina Pelcowa, która pogranicze ujmuje „nie tylko jako układ terytorialnych zależności i uwarunkowań, ale także jako relacje między językiem i kulturą oraz przeszłością i współczesnością. Jest to sfera zetknięcia się i współegzystowania różnych zjawisk, nie tylko na granicy geograficznego sąsiedztwa, ale też na płaszczyźnie języka i właściwości kulturowych oraz świadomości językowo-cywilizacyjnej mieszkańców współczesnej wsi” [Pelcowa 2019: 263].

Beskid Niski jest przestrzenią, w której od setek lat stykały się terytoria państwowe i narodowościowe, przenikały obszary kulturowe, językowe, a także wyznania religijne. Mimo że leży na granicy Polski i Słowacji, omawiany będzie jako pogranicze wewnętrzne, głównie między narodem i zbiorowością etniczną niebędącą narodem [por. Babiński 1997: 46], Polaków i Słowaków od wieków rozdzielał bowiem tzw. klin łemkowski, a oba narody nie miały ze sobą w przeszłości bezpośredniego kontaktu. Cechą charakterystyczną grupy etnicznej jest trwała postać integracji społecznej, która powstała w wyniku obiektywnego procesu historycznego na gruncie języka, autentycznego lub domniemanego pochodzenia, religii i innych czynników [por. Sadowski 1973: 186]. Zbiorowość etniczną cechuje więc świadomość wspólnego pochodzenia oraz wspólnoty kulturowej i – oparte na tej świadomości – poczucie „my”, oddzielające grupę od innych grup etnicznych, a także, w pewnych wymiarach, od „reszty świata” [Babiński 1998: 193]. Naród natomiast to, według słowników języka polskiego, ‘ogół ludności zamieszkującej dane terytorium (najczęściej państwo), mówiącej tym samym językiem, mającej tę samą historię, kulturę i świadomość narodową oraz wspólną gospodarkę i politykę’ [SWJP 571]. Dla poczucia wspólnoty narodowej ważne są więc więzi: naturalna tworząca się w spo-

sób spontaniczny w niewielkich zbiorowościach; stanowiona – powstająca przez ustawodawstwo i działania prawne, a uwidaczniająca się w działalności państwa i instytucji z nim związanych; zrzeszeniowa wynikająca z przynależności ludzi do różnych stowarzyszeń i organizacji formalnych [Rybecki 1979]. Przynależność do narodu czy grupy etnicznej wiąże się m.in. ze wspólnym dziedzictwem kulturowym, językiem, religią. Beskid Niski od XIV w. kolonizowany głównie przez Polaków i Wołochów (ludność rumuńską z domieszką albańskiej i południowosłowiańskiej), w mniejszym stopniu przez Niemców czy Węgrów, a w pewnym okresie zasiedlany także przez Żydów, stał się miejscem, gdzie żyły obok siebie różne grupy ludzi posługujące się innymi językami i należące do różnych wyznań. Przez wieki na wspólnie zamieszkiwanym obszarze nakładały się kolejne warstwy mikrotoponimów świadczące o sąsiedztwie, zróżnicowaniu etnicznym mieszkańców, wzajemnych kontaktach, interferencjach językowych. Należy zaznaczyć, że badane pogranicze, na skutek wysiedlenia Łemków w latach czterdziestych XX w., jest współcześnie pod względem etnicznym pograniczem martwym, ale w przeszłości było to pogranicze między „całościami społecznymi”, charakteryzujące się przenikaniem kultur, a więc i dużym podobieństwem mieszkających tam zbiorowości, brakiem ostrych podziałów i granic między zbiorowościami [por. Babiński 1997: 28–31].

2. Mikrotoponimy jako symptomy

W badaniach onomastycznych wykorzystuje się wiele metodologii właściwych dla innych gałęzi językoznawstwa, nauk humanistycznych oraz pozahumanistycznych [Gałkowski 2012]. Jednak mimo interdyscyplinarności onomastyki językoznawcy dostrzegają konieczność dalszego jej wzbogacania o metody z różnych obszarów naukowych. Antoni Furdal postulował uwzględnienie w badaniach onomastycznych semiotyki, określając krąg zainteresowań onomastyki jako zasób znaków stojących „bliżej konkretnego świata niż appellativa” [Furdal 2007: 46]. Potrzebę większej interdyscyplinarności onomastyki i implantacji w jej obszar innych, nawet odległych dziedzin wiedzy, które umożliwiłyby zrozumienie funkcjonowania nazw we współczesnym świecie, zauważa także Katarzyna Skowronek [2016: 47]. Językoznawczyni w pracy zatytułowanej *Nazwy własne jako symptomy kultury (na przykładzie tytułów poradników autoterapeutycznych)* przedstawiła nowatorską propozycję odczytania nazw

własnych w kontekście symptomatologii kulturowej „w duchu semiotycznym (Ch. Peirce), psychologicznym (Z. Freud i J. Lacan) oraz onomastycznym” [Skowronek 2016: 47]. W takim ujęciu symptomatologia kulturowa jest sposobem czytania zespołu tekstów, „wyodrębniania w jego ramach wspólnych cech jakościowych, charakterystycznych i o dużej frekwencji” [Skowronek 2016: 51–52]. Metodę tę albo niektóre jej założenia można przetransponować także na badania innych nazw. Szczególnie użyteczna jest w analizie i interpretacji mikrotoponimów w tak złożonej przestrzeni społeczno-kulturowej, jaką stanowią pogranicza.

Jak pisze Władysław Panas, człowiek „uwikłany jest w znaki. Uwikłany wielorako, czy to w relacji jednostka – społeczeństwo, czy człowiek – jego wytwory (kultura), czy człowiek – natura, a nawet (a może przede wszystkim) człowiek – Absolut. Tworzymy, wysyłamy, odbieramy i przechowujemy znaki. Świat ludzi składa się z całych kompleksów systemów znakowych i towarzyszących im sensów. Wielkie systemy znakowe to np. języki, religia, nauka, sztuka i literatura, filozofia, obyczaje, ideologie, organizacje społeczne i polityczne” [Panas 1976: 238]. Znaki, przybierając formę słów, obrazów, dźwięków, zapachów, smaków, są więc w najszerszym ujęciu semiotycznym zjawiskiem doświadczanym zmysłowo, „które dla postrzegającego ważne jest nie przez to, czym jest, ale przez to, że zwraca jego uwagę na coś, co znajduje się poza nim” [Skowronek 2016: 48]. „Znakowość świata, stała semioza dokonuje się (także) przez nazwy własne. Mogą być one traktowane jako artefakty, których pojawienie się jest znakiem jakiejś społeczno-kulturowej przyczyny bezpośrednio je wywołującej. Mają charakter językowy [...] i w sposób metonimiczno-metaforyczny ujawniają zjawiska natury społecznej” [Skowronek 2016: 52].

Najstarszą i do tej pory używaną klasyfikację znaków przedstawił w II połowie XIX w. Charles Sanders Peirce, który w jednej z publikacji pisał: „Analiza istoty znaku [...] prowadzi do tego, że każdy znak jest determinowany swoim przedmiotem albo, po pierwsze, przez uczestnictwo we właściwościach przedmiotu, nazywam wtedy znak ikonem, albo po drugie, przez realny związek jego indywidualnej egzystencji z indywidualnym przedmiotem, nazywam wtedy znak wskaźnikiem, albo po trzecie, przez większą lub mniejszą pewność, że znak będzie interpretowany jako denotujący przedmiot w wyniku istniejącego nawyku, nazywam wtedy znak symbolem” [Buczyńska-Garewicz 1994: 63]. Jak podkreśla Norbert Morciniec, „podział znaków na indeksy, ikony i symbole jest niewątpliwie podziałem istotnym, wskazuje bowiem na różne powiązania znaków

z ich wartością informacyjną. Przy indeksach było to powiązanie oparte na relacji przyczyna – skutek, przy ikonach na podobieństwie, a przy symbolach na konwencji” [Morciniec b.d.]. „Do wskaźników Peirce zalicza takie znaki, w których reprezentamen pozostaje w prostym fizycznym związku ze swoim przedmiotem, a nawet jest przez swój przedmiot powodowany. Jako przykłady Peirce wymienia: igłę kompasu wskazującą biegun magnetyczny, wszystkie tzw. znaki naturalne oraz symptomy fizyczne, a także gesty wskazujące, zaimki wskazujące w językach etnicznych, litery w geometrii, liczby w algebrze. Między symbolami z jednej strony, a ikonami i wskaźnikami z drugiej przebiega granica podziału na znaki czysto konwencjonalne (językowe) oraz takie, których geneza jest w pewnym stopniu niejęzykowa. Ikony i wskaźniki są jedynie potencjalnymi znakami, dopóki nie staną się znakami dla kogoś” – pisze Agnieszka Hensoldt [Hensoldt 2014: 44]. Podobne jest również stanowisko Tadeusza Milewskiego. Według uczonego symptomy są niecelowe, „to po prostu zjawiska wywołane przez pewne przyczyny, które są znakami jedynie dla odbiorcy wiążącego je z pewną treścią. Symptomy to znaki jednostronne” [Milewski 2004: 11]. Onimy jako symptomy można opisywać jedynie na poziomie nazwy jako podtekstu, interpretacji, ale nie w odniesieniu do pojedynczej nazwy, lecz wyodrębnionego zbioru [por. Rutkiewicz-Hanczewska 2013]. Jak pisze K. Skowronek, „symptomatologia kultury to w konsekwencji praktyka czytania, lecz nie pojedynczego tekstu (kultury), ale pewnego ich zespołu, i wyodrębniania w jego ramach wspólnych cech jakościowych, charakterystycznych i o dużej frekwencji, mogących świadczyć o pewnych istotnych zjawiskach powodujących ich powstanie” [Skowronek 2016: 52]. Warto w tym miejscu przytoczyć dla lepszego zobrazowania istoty problemu różne objaśnienia symptomu. W logice symptom jest synonimem oznaki, tj. wszystkiego, co współwystępuje z jakimś stanem rzeczy i dzięki czemu – na podstawie łączącej ich więzi – można rozpoznać jego obecność [Ziemiński 1990: 10]. W słownikach języka polskiego symptom definiowany jest jako ‘objaw, oznaka czegoś, najczęściej jakichś ujemnych zjawisk’: Symptom choroby. Symptom złego samopoczucia [SWJP 1080], podobnie SJP Szym. III 382, SWO 1060; ‘coś, dzięki czemu można poznać, że trwa określony proces lub występuje określone zjawisko’, symptom kryzysu; choroby; zapalenia (oskrzeli), zatrucia; alergii, anginy, gruźlicy, grypy; AIDS, SARS [WSJP]. Tak sformułowane definicje odsyłają do znaczenia medycznego tego terminu: med. *symptom* ‘zjawisko poddające się ocenie lekarskiej i stanowiące podstawę do wnioskowania o czynnościach ustroju,

jego narządów i tkanek' [EPWN]. W sensie medycznym symptomami mogą być więc np. ból, podniesiona temperatura ciała, zmiany na skórze, które wskazują na zachodzące w organizmie człowieka pewne procesy chorobowe. Jak pisze K. Skowronek, „symptomy w ujęciu semiotycznym działają jak metonimie: są materialnymi manifestacjami jakiejś większej całości, o której z ich obecności można wnioskować. Są skutkiem jakiejś «większej» przyczyny. [...] Symptom jest w tym ujęciu kategorią analizy kulturowej, wskaźnikiem / indeksem kulturowym, który stwarza «okazję» do interpretacji. Jest rodzajem kodu, za pomocą którego kultura (podobnie jak ludzkie ciało) daje sygnał, że coś istotnego dzieje się w głębi, pod powierzchnią zjawisk” [Skowronek 2016: 49, 51].

Ujęcie mikrotoponimów jako symptomów pogranicza pozwala koncentrować się na nazwach i nie zapominać o procesach, w obrębie których one powstały i później funkcjonowały w danej społeczności. Mikrotoponimy są więc symptomami procesów społeczno-kulturowych związanych z przebywaniem obok siebie grup ludzi różniących się językiem, kulturą, wyznaniem, ich wzajemnego oddziaływania na siebie, interferencji na poziomie języka (i ogólniej kultury) na szeroko rozumianym pograniczu. Zgromadzone nazwy można interpretować jako symptomy pogranicza językowego (wewnętrznego i zewnętrznego), etnicznego, religijnego, socjokulturowego. Należy jednak podkreślić, że taki podział ma charakter umowny, ponieważ poszczególne kategorie symptomów nakładają się na siebie, a wiele onimów można równocześnie przedstawiać jako symptomy pogranicza językowego, pogranicza etnicznego czy religijnego. Klasyfikacja umożliwia jednak lepszy opis wybranych zjawisk, procesów zachodzących na badanym pograniczu.

2.1. Symptomy pogranicza językowego i etnicznego

Jak podkreśla H. Pelcowa, „pogranicze językowe miesza się z pograniczem kulturowym, ale też geograficznym, nie tylko jako wąski obszar stykania się języków czy kultur, ale jako szeroki pas wzajemnych uwarunkowań współczesnych i historycznych. Nie jest też pojmowane w sensie dosłownym – jako granica, ale jako strefa zetknięcia się i współegzystowania różnych zjawisk językowych i kulturowych oraz świadomości językowo-cywilizacyjnej mieszkańców” [Pelcowa 2019: 265]. O granicy w sensie dosłownym można mówić jedynie w odniesieniu do wspólnot, które są izolowane albo świadomie się izolują. Zazwyczaj między społecz-

nościami dochodzi do kontaktów językowych, wzajemnego oddziaływania na siebie dwu lub kilku systemów, powstania polilingwizmu oraz funkcjonowania charakterystycznych dla pogranicza językowego wewnętrznego i zewnętrznego zjawisk – zapożyczeń, ustalania prestiżowej i funkcjonalnej hierarchii pozostających ze sobą w kontakcie języków [Dubisz 1994: 17]. Pogranicze wewnętrzne należy więc rozumieć jako taką strefę zjawisk, „w której nakładają się (współwystępują) cechy różnych języków w komunikatywnym obiegu kontekstowym. Chodzi tu zarówno o koegzystowanie języków dwóch etnosów, jak i o «mieszanie» się (homogenizowanie) wariantów komunikatywnych wewnątrz jednego języka narodowego (idiolekty, dialekty, socjolekty, odmiany lokalne)” [Dubisz 1994: 17]. Na badanym obszarze symptomy pogranicza wewnętrznego wskazują na dwie płaszczyzny interferencji językowych: a) wewnątrzjęzykową: język ogólnopolski i gwara; b) międzyjęzykową: język polski – język łemkowski.

2.1.1. Symptomy pogranicza między językiem ogólnopolskim i gwarą

Zmiany cywilizacyjne i społeczno-kulturowe zachodzące od dłuższego czasu na polskiej wsi powodują również zmiany w języku i kulturze. Współczesna wieś zrywa z przeszłością, odrywa się przez to od swojego podłoża kulturowego i zatracą powoli swoją tożsamość. Zderzenie się dwóch światów: świata dawnych realiów i kultury wiejskiej oraz współczesnej techniki i cywilizacji prowadzi do negatywnego wartościowania gwary i powoduje jej stopniowy zanik [Pelcowa 1999: 253; 2006]. Do przeszłości odchodzi słownictwo związane zarówno z kulturą materialną, jak i niematerialną. Eliminacja z czynnego zasobu leksykalnego tego typu wyrazów jest elementem składowym złożonego procesu przekształcania wewnętrznej struktury współczesnych dialektów ludowych [Oronowicz-Kida 2013: 117]. Przemiany na wsi prowadzą nie tylko do zaniku leksyki gwarowej związanej z różnymi kręgami semantycznymi, ale także do stopniowego, a w ostatnich latach przebiegającego coraz bardziej dynamicznie, zaniku mikrotoponimii. Prawie całkowity upadek rolnictwa w badanych miejscowościach spowodował to, że nie ma obecnie naturalnych sytuacji, w których nazwy byłyby przekazywane młodszemu pokoleniu. Pełniące dawniej ważną funkcję komunikacyjną nazwy pól, lasów, strumieni w dzisiejszej rzeczywistości stają się zbędne, na potrzeby współczesnej komunikacji wystarczy znajomość kilku – kilkunastu większych obiektów ułatwiających orientację w topografii wsi. Dawniej, jak podkreślał jeden z informatorów,

každy j edyn kavũuečeg mjou nazve, bũ jag by traf'ili. Nazwy pól, lasów, łąk należą do dawnych realiów wsi, z którymi najstarsze pokolenie mocno się identyfikuje, czuje silną więź emocjonalną. Przeszłość ciągle jeszcze stanowi wyraźny ślad dziedzictwa kulturowego, a więc także dziedzictwa językowego [por. Cygan 1996: 44, 47]. O tym, jak mocna jest ta więź, mogą świadczyć słowa mieszkańca Jaślisk dotyczące gwarowej formy wzniesienia Kamarka: *Kamorka | tak samo jag jedni muvũum Kamarka a jedni Kamorka || dla mñe movníč Kamarka to tag jagby v Zakopanem povježu na Krokief Krakief | smjyšne by byuo.*

Zmiany zachodzące na wsi spowodowały cofanie się gwary, toteż najbardziej powszechny sposób mówienia wśród dzisiejszych mieszkańców wsi to odmiana mieszana, składająca się zwykle z trzech warstw: elementów gwary danej wsi, formy polszczyzny potocznej, elementów języka literackiego. W konkretnych tekstach realizowanych w tej odmianie raz mogą przeważać elementy gwarowe, czasem potoczne, a czasem z polszczyzny ogólnej [Ożóg 2004: 224]. W zależności od sytuacji komunikacyjnej – oficjalnej lub nieoficjalnej – mieszkańcy posługują się różnymi wariantami nazw, w formie gwarowej albo języka ogólnego. „Gwary używa się na wsi zazwyczaj w nieoficjalnych kontaktach rodzinno-domowych, ale tylko wtedy, gdy odbiorca reprezentuje ten sam typ językowo-kulturowy. Stanowi ona bowiem naturalny, zgodny z przyjętym zwyczajem, niesprawiający trudności i niejako zautomatyzowany sposób komunikowania się mikrospołeczności wiejskiej. Substandardem lub rzadko językiem ogólnym mieszkańcy wsi porozumiewają się natomiast wtedy, gdy interlokutor reprezentuje niewiejski typ kultury lub zidentyfikowany zostanie jako przedstawiciel innego, nieznanego wiejskiego obszaru językowo-kulturowego”. Konkurujące ze sobą kody, język ogólnopolski i dialekty, nie eliminują się wzajemnie, lecz opanowują określone „pola komunikacyjne” [Kurek 2009: 130].

Ważnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie gwary jest również pokoleniowość – „gwarą posługują się osoby najstarsze, dla których jest ona kodem prymarnym i podstawowym środkiem komunikacji językowej, czymś stałym i stabilnym, co daje poczucie bezpieczeństwa i swojskości, a także symbolem przynależności kulturowej i ważnym składnikiem więzi regionalnej” [Pelcowa 2006: 140]. To w pamięci osób najstarszego pokolenia zachowały się jeszcze nazwy pól, lasów, strumieni, gór, a także ich gwarowe warianty, w których występują najbardziej charakterystyczne zjawiska dla badanego obszaru:

- realizacja samogłoski pochyłonej *o* jako odrębny dźwięk *ũ*: *Kapl'ička na Gúrce* – Kapliczka na Górcie, *Pśo Gůra* – Psia Góra;
- podwyższona artykulacja samogłosek nosowych przed spółgłoskami szczelinowymi: *Księża Kamarka* – *Kśyžo Kamorka*, *Księża Łąka* – *Kśyžo Ŭũńka*, *Księża Studnia* – *Kśyžo Studńa*;
- tylnojęzykowa wymowa *n* przed welarnymi *k*, *g*: *Skarżonki* – *Skarżũńki*, *Skworcowa Studzienka* – *Skfũrcovo Stużyńka*;
- neutralizacja opozycji fonologicznej *o* : *ũ* : *u* oraz *e* : *y* w pozycji przed spółgłoskami nosowymi, *Babina Łąka* – *Bab'ina Ŭũńka*, *Biskupie Łąki* – *B'iskup'ie Ŭũńki*, *Gony* – *Gũny*, *Na Kącie* – *Na Kũńce*, *Głęboki Potok* – *Gũymboki Potok*, *Głębokie* – *Gũymboki'e*, *Śliwiacki Wygon* – *Ślív'acki Vygũn*, *Średni Koniec* – *Średńi Kũńec*, *Stajonka* – *Stajũńka*, *Polonki* – *Pũlũńki*, *Jabłonka* – *Ĺabuũńka*;
- asynchroniczna wymowa samogłoski *o* w postaci grupy *ũm*: *Pod Kamarką* – *Pũt Kamorkũm*, *Pod Lipowską Drogą* – *Pũd Ĺipofskũm Drũgũm*;
- realizacja samogłoski *a* jako *o*: *Biały Potok* – *B'j'ouy Potok*, *Czarna Młaka* – *Čorno Mũaka*, *Czarne Łuhy* – *Čorne Ŭuxy*, *Czarne Młaki* – *Čorne Mũaki*, *Tarnie* – *Torn'ie*, *Kamarka* – *Kamorka*, *Pod Laskami* – *Pũd Loskami*, *Psi Cmentarz* – *Pśi Cmyntoś*;
- realizacja samogłoski *e* jako *y*: *Ścieżka przez Tarnie* – *Ścyška pśys Torn'ie*, *Czerwona Górka* – *Čyrvũno Gůrka*, *Do Niemczyka* – *Dũ Nymcyka*, *Pieprzowa Górka* – *P'j'ypśovo Gůrka*, *Brzeżki* – *Bżyśki*, *Pod Szeroki Kamień* – *Pũt Šyroki Kamiń*, *Wolańska Ścieżka* – *Vũlajsko Ścyška*;
- wymowa *o* jako *ũ*: *Do Bogacza* – *Dũ Bũgača*, *Do Capka* – *Dũ Capka*, *Do Diaczka* – *Dũ D'j'ačka*, *Posadzka Droga* – *Pũsacko Drũga*, *Poprzczyzny* – *Pũpśyčyńy*, *Polonki* – *Pũlũńki*.

Formy gwarowe mikrotoponimów różnią się pod względem fonetycznym od form ogólnopolskich, oficjalnych. Zachowały się w nich wszystkie cechy fonetyczne charakterystyczne dla języka mieszkańców badanego terenu. Toponimy gwarowe pojawiły się wyłącznie w nazewnictwie zgromadzonym podczas badań terenowych, w sumie obejmują około 900 oni-mów. Tylko nieliczne zapisy w materiałach źródłowych odzwierciedlały brzmienie gwarowe, np. nazwę góry *Kamarka* na mapie z roku 1861 (E) zapisano jako *Kamorka* (zgodnie z wymową ludową). Formy gwarowe występują wyłącznie w sytuacjach nieoficjalnych, rodzinno-domowych albo sąsiedzkich. Używa się ich podobnie jak gwary, w określonych „polach komunikacyjnych” [por. Kurek 2009: 130].

2.1.2. Pogranicze międzyjęzykowe (etniczno-językowe)

Sąsiedztwo Polaków i Łemków znalazło odzwierciedlenie w języku, szczególnie w interesującej nas warstwie nazewnicznej. Mimo że oba systemy zachowały swoją odrębność, to ich długa koegzystencja spowodowała wzajemne przenikanie, mieszanie się, powstanie onimów zawierających elementy polskie i łemkowskie, świadczące wspólnie o dawnym pograniczu. Oprócz wymienionych zjawisk o pograniczności świadczą również występujące na badanym obszarze onimy powstałe na różnych bazach apelatywnych funkcjonujących w sąsiadujących ze sobą językach.

2.1.2.1. Substyty i hybrydy polsko-łemkowskie

Dla obszarów pogranicza charakterystyczne jest zjawisko dostosowywania nazw innojęzycznych do rodzimych wzorców nazewnicznych [Wysoczański 2006: 319]. W adaptacji do polskiego systemu językowego (nazewnicznego) nazw łemkowskich wydziela się elementy fonetyczne, morfologiczne i leksykalne. Jednak, jak podkreśla Janusz Rieger, „rozdzielenie to należy traktować z dystansem. Często można mieć wątpliwości, czy chodzi o różnice fonetyczne, czy zapożyczenia leksykalne (związane z rozwojem jakiejś głoski czy grupy głosek): tak samo zapożyczano nazwy *Berehy, Wołosate, Smerek, Dołżycza* jak *Bahnowate, Stuposiany, Kalnica*. Granica pomiędzy elementami «fonetycznymi» i «leksykalnymi» jest tu płynna, prawdopodobnie przebiega ona w sferze adaptacji, w zależności od tego, jakie elementy łatwiej, a jakie trudniej poddają się substytucji” [Rieger 1993: 251]. W badanym materiale skutek interferencji można obserwować głównie na poziomie substytucji leksykalnej, morfologicznej (rzadko fonetycznej), występujących m.in. w różnego rodzaju formach o charakterze hybrydalnym. Hybrydą w kontekście niniejszej pracy będzie nazwa jednoczłonowa albo nazwa komponowana zawierająca co najmniej jeden element rodzimy i jeden element obcy (łemkowski) [por. Witalisz 2016; Zabawa 2019]. Hybrydy funkcjonowały głównie w odniesieniu do obiektów leżących przy granicy obszarów zamieszkiwanych przez Polaków i Łemków, często dotyczyły też obiektów większych, wyróżniających się spośród innych na danym obszarze albo z jakichś przyczyn ważnych dla mieszkańców. Przenikaniu się obu systemów nazewnicznych sprzyjały różne kontakty między ludnością polską a łemkowską. W zgromadzonym materiale można wyróżnić następujące przykłady wzajemnego oddziaływania na siebie polszczyzny i łemkowszczyzny:

1. substytuty leksykalne, nazwom łemkowskim odpowiadają substytuty polskie, np. *Bahnyste – Bagniste, Horbki – Garbki, Hromadzkiy Lis – Las Gromadzki, Jablinka – Jabłonka, Jasenyk – Jasiennik, Jawirnyk – Jawornik, Kociaczyj Zamok – Koci Zamek, Korołyckij Lis – Królicki Las, Mutnyk – Mętnik, Pid Bahnystym – Pod Bagnistem, Pid Lisom – Pod Lasem, Pomirky – Pomiarki, Potik Wilchowy – Potok Olchowy, Szklarskyj Dił – Szklarski Dił, Tylilski Dił – Tylawski Dział, Welykyj Bystryj – Wielki Bystry.*
2. hybrydy polsko-łemkowskie obejmujące nazwy, w których:
 - do łemkowskich podstaw dodane zostały polskie sufiksy (-ówka, -ównia); należy zaznaczyć, że dodaniu sufiksów towarzyszyło stwardnienie wygłosu tematu. Proces ten występuje głównie w odniesieniu do nazw części wsi i domostw (rzadziej gór i strumieni) utworzonych od łemkowskich antroponimów: *Burdasziwnia – Burdaszównia, Dalilka – Dalówka* (część wsi i strumień), *Gamratilka – Gamratówka, Hackiwnia – Hackównia, Kanasiwka – Kanasiówka* (góra), *Kopcziwnia – Kopczównia, Maciwnia – Macównia, Szytfuriwnia – Szytfurównia, Wariankiwnia – Wariankównia*. Zjawisko to dotyczy również nazwisk niełemkowskich, np. *Glazarilka – Glazarówka, Grencerilka – Grencerówka, Hanzelilka – Hanzelówka, Jandilka – Jandówka*;
 - do polskich podstaw dodany został sufiks łemkowski -yj, np. *Pusty Łazok – Pustyj Łazok* (łem. *porožnij* [Domaradz 2002: 89]), *Zimny Potok – Zimnyj Potok* (ukr. *studenyj* ‘zimny, chłodny’ [NGH 79]);
 - nazwy komponowane zawierają jeden człon polski, a jeden łemkowski. Warto zaznaczyć, że substytucja dotyczy częściej członów odróżniających, rzadziej utożsamiających, np. *Barnów Las – Barnil Las, Czerwony Horbok – Czerwonej Horbok, Hrycyków Łaz – Hryckił Łaz, Hryškowy Potok – Hryškił Potok, Jaśliska Put – Jaśliska Droga, Krótki Poticzok – Kurty Poticzok, Księżę Buczki – Księżę Bučky, Pański Las – Pański Lis, Stara Droga – Stara Doroha, Szczerbowyj Potok – Szczerbów Potok, Szymków Łaz – Łaz Szymkił.*
3. zmiany w zakresie fonetyki:
 - wymowa frykatywnej głoski *ř* w postaci *rż* lub *rš* (jak napisano wcześniej, taka realizacja charakterystyczna jest dla współczesnych gwar Jaślisk i okolicznych miejscowości), np. *Wierzchgóra – V'jyršxgúra, V'jyšxgúra; Pod Wierzchowiną – Púd V'jyršxúvnum, Púd V'jyšxúvnum; Wierzchowina – V'jyršxúvina;*

- zastępowanie ukraińskiego (łemkowskiego) *y* przez *i* [por. Rieger 1993: 251], np. *Kamfyńarka – Kamf'ina*, *Kytońiec – K'itonia*.

Występowanie substytutów, hybryd polsko-łemkowskich, świadczy o wzajemnym oddziaływaniu na siebie polszczyzny i łemkowszczyzny. Wpływy te wynikają ze specyficznej koegzystencji językowo-kulturowej, głównie kontaktów osobistych, ale także formalnych, związanych np. z rozpatrywaniem spraw urzędowych. Polonizacja czy ukrainizacja mogła być zamierzona, ale mogła też polegać na użyciu jednego spośród kilku funkcjonujących w gwarze wariantów [por. Czopek 1988: 133]. W odniesieniu do niektórych obiektów istniało nawet kilka nazw wariantywnych, por. *Studeny Werch, Zimny Wierch, Studeny Wierch, Studeny Wirch, Zimny Wierch, Studeni, Studeny Wrch, Studeny; Matysów, Matysilskij Potik, Matysił, Matesiw; Szymków Łaz, Szymkiw Łazok, Łaz Szymkił*. Wybór jednej spośród kilku form uzależniony był od sytuacji komunikacyjnej, w której dany mikrotoponim miał być użyty.

2.1.2.2. Bazy apelatywne i antroponimiczne mikrotoponimów

O pogranicznym charakterze badanego obszaru, przenikaniu się obu kultur, świadczą nazwy powstałe na różnych bazach apelatywnych (polskich i ruskich, rzadko rumuńskich, słowackich i węgierskich) i antroponimicznych. Nazwy symptomatyczne rozpatrywane w niniejszym podrozdziale można podzielić na kilka grup: bazy⁵⁰ oparte na źródłosłowie polskim albo ruskim (wraz z różnymi hybrydami); nazwy występujące tylko w języku łemkowskim, nazwy występujące tylko w języku polskim, nazwy rumuńskie, nazwy węgierskie i słowackie.

2.1.2.2.1. Nazwy oparte na bazach polskich i łemkowskich

Nazwy oparte na bazach polskich i łemkowskich tworzą bardzo liczną grupę, w której znajdują się m.in.:

1. Nazwy odnoszące się do charakterystyki topograficznej, por.:
 - a) n. powstałe na bazie terminów topograficznych polskich i łemkowskich odnoszących się do gór i ich części, a także innych obiektów związanych z ukształtowaniem terenu, por. np.:
 - **góra** (29), **góрка** (7); **hora** (12), **hirka** (7); **horb** (4), **horbok** (14): *Góra Kamienna, Pańska Góra, Średnia Góra, Łazowa Góra, Zielona*

⁵⁰ W zestawieniach uwzględniono także nazwy wariantywne i relacyjne, które związują w przestrzeni językowej liczbę symptomów.

- Góra, Pieprzowa Górka / Pieprzowa Hirka, Górka, Czerwona Górka, Walowa Górka, Barnowa Hora, Hora, Pańska Hora, Polańska Góra / Polainska Hora, Za Horow, Hirka, Hirka Kaminna, Hirki, Hirky, Kaminna Hora / Hirka Kaminna, Horb, Biły Horbek, Czerweny Horbok, Horbki Sabaryniackie, Romanykiw Horbok;*
- **wierzch** (10), **werch** (41): *Pańskie Wierzchy, Wierch, Werch, Seredni Wirch, Studeny Wrch, Werszek, Werszki, Wyrjch, Wyrch, Werjch, Na Wyrchu, Królów Werch, Wirch;*
 - **brzeg** (12), **bereh** (9): *Bereh, Brzegi, Brzegi Cygańskie, Kopczowy Brzeżek, Siny Brzeg, Brzeżki, Kopaczi Bereh, Łysy Bereh, Bereh Synij, Żółty Bereh, Drałów Bereh / Draliw Bereh;*
 - **debra, deprza, depr, debria** (19): *Debrz, Debra Debr, Debria, Dybria, Debry, Debrie, Na Debri, Debra/Debrz/Debria, Deb, Dybria Na Debri, Debry, Debrie, Dybria Kremnanyca, Kamienna Deberka, Midzi Debrami / Między Debrami, Piddebra, Serednia Debr;*
 - **dolina** (14), **dołyńa** (4): *Ruska Dolina, Czeremszana Dolina, Dolina, Dolina Dalowska, Dolina, Dolina Bach, Dolinki, Doliny, Na Dolinie, Pod Doliną, Poddoliny, Dołyny, Dołyńa w Bahnystym, Popowa Dołyńa / Popińska Dołyńa;*
 - **ubocz** (4), **ubicz** (8): *Ubocz, Ubocze, Ibocz, Ubicz, Obycz, Oboci;*
 - **wierzchowina** (2), **werchowyna** (4): *Wierzchowina, Werchowyna, Werchowina.*
- b) n. odnoszące się do charakterystyki właściwości podłoża, por. np.: **kamień** (14), **kamin** (3): *Kamień, Pod Kamieniem, Kamińczyki, Kamieńce/Kamińce, Kamenec, Kamin, Kamien; krzemień (2), **krzemenyca** (3): *Kremnanyca, Krymianka/Kremianka, Krymnianiec, Krzemieńce/Krzemieniec, Krzemieński Potok.**
- c) n. o podstawach florystycznych, spośród których najwyższą frekwencję mają ap. **las** (48), łem. **lis** (11), występujące głównie w nazwach komponowanych, np. *Barnów Las, Polański Las, Las Popelak, Posadzki Las, Spalony Las, Surowiczny Las, Szkentowy Las, Balciański Las, Barwiński Las, Danów Las / Danił Lis, Drzystków Lasek, Kaput Wald, Las Hrabyna, Las Popiński, Polański Lesik, Popił Lis, Rudawski Lis, Barnił Lis / Barnów Las, Hromadzkij Lis, Korołyckij Lis / Królicki Las, Las Biskupi / Biskupij Lis, Las Gromadzki / Hromadzkij Lis, Pański Las, Pański Les, Pański Lis, Pod Lasem, Podlas. Znacznie rzadziej bazy stanowią nazwy drzew: **olcha** (1), **wilcha** (8): *Olszyny, Wilchy, Wilchowa, Wilsznia, Wilszyny, Wilchowy / Potok Olchowyj / Potok Olchowy, Za**

Potokym Wilhowym; rokita (6), rokyta (2): Rokyta, Rokity/Rokyty, Rokyty Krywe, Rokitowiec; jodła (3), jałycia (3): Jedlicznik Jedlina, Jedliny, Koło Jałyczok, Pod Jałyciami / Podjałyczki, Za Jałyczkami; grab (6), hrab (1): Graby Graby Wyżnie, Nad Grabami, Podgraby, Grabiki, Las Hrabyna; jabłoń (3), jablin (2): Jabłonka/Jablinka, Jabłoń, Na Jablinci, Pid Jablinką; jawor (2), jawir (3): Jawornik/Jawirnyk, Jaworyna, Jaworina; jesion, gw. jasion (1), jasen, jasin (2): Jasionowy Potok, Jasiennik, Jasenyk, Jasiennik/Jasenyk/Jasienik / Laz Jasiennik; modrzew, modren, modryna (2): Modrzyna/Modrzyny/Modrzey, Na Mudrznach; korzeń (3), koriń, koren (3): Koryniówka, Koryniwka, Koreniówka, Korzeń, Korzeniowy; malina (1), małyna (1): Malinnik, Małynnik/Małynnyky.

- d) n. związane z obiektami wodnymi: **potok** (55), **potoczek** (2), **potik** (8), **poticzok** (4), **łęg** (2), **luh** (4), **rika** (5), **jarek** (3): *Potok Przedni, Potok Tereściański, Szklarskie Potoki, Potoczki, Zimny Potoczek, Bielczołyj Potik, Dalnyj Potik, Iwanyszyn Potik Leszczackyj Potik, Medżipoticzki, Potik Wilchowy, Kurty Poticzkok, Poticzok, Poticzok, Szczobny Poticzok, Jarek, Jarki, Sucha Rika, Riczki, Nad Riczką, Łuhy, Luh, Łęgi, Ługi.*
2. Nazwy kulturowe związane z pozyskiwaniem i użytkowaniem gruntów rolnych, miarami pól i ich kształtem, lokalizacją, por.: **łaz** (57): *Łaz Bombaka, Łaz Murzynowski, Łaziki, Łazki, Łozyk, Łazek, Na Łazie, Zadnie Łazce, Łazek pod Kamieniem; łąka* (21), **luka** (9): *Babina Łąka, Biskupie Łąki, Stasikowa Łąka, Średnia Łąka, Druha Łuka, Łuczysko, Łuczyska, Łuczkania, Barnawiczowe Łuki, Trytia Łuka, Szeroka Łąka / Szeroka Łuka / Szeroka Wuka, Szeroka Łąka / Szeroka Łuka; 14 – pasieka* (7), **pasika** (7): *Pasieki, Pasiki, Pasiky, Pasika, Semenikowe Pasiki; ogród* (6), **hriady** (6): *Hriady, Hriadki, Ogrody, Ogradi; kąt* (2), **kut** (10): *Kut, Zakutia, Zakutytna, Na Kuti, Na Kącie, Zakącie, Kut za Siwinami, Kut Wyżni, Zakutia 9 – pole* (8) **pole** (1): *Dowhe Pole, Pole Gałajdowe, Plebańskie Pole, Średnie Pole; klin* (6): *Klin/Klyn, Klinki, Na Klinie, Podklin, ćwierć* (6), **czwert**: *Półciwertek, Półciwertki, Ćwiartki, Ćwierci/Ćwertki; zagroda* (1), **zahoroda** (4): *Mikolajowa Zagroda, Wielkie Zahorody, Zahorody, Zahoroda; zrąb* (2), **zrub** (2): *Zrąb, Zrub, Spod Zrębu, Stary Zrub; pasternik* (2), **pastiwnyk** (1): *Pasterniki/Pasternik, Pastiwnyk, Pod Pasternikami; 2 – zagon* (1), **zahin** (1): *Dolhyj Zahin, Za Zagon; granica, hranycia* (2): *Hranycza/Hranyci, Nad Hranycą, Nad Granicą.*

3. Hodonimy oparte na bazach: **droga** (20), **put** (10), **doroħa** (3), **wygon** (10), **wyħin** (1), **ścieżka** (5): *Krzyżacka Put / Krzyżowa Droga, Krzywa Droga, Lipowska Droga, Stara Droga / Stara Doroħa, Wyśnia Droga, Majdoszowa Droga, Marczacka Droga, Niemiecka Droga, Doroħa między Potokamy, Koło Starej Doroħy, Wygon, Bobracki Wygon, Wygon Majdoszowski, Sobolcowy Wygon, Stary Wygon, Wyħyn, Jaśliska Put / Jaśliska Droga, Pod Putią, Pid Putiom, Puth, Putyska, Putiska, Pylasta Put, Ścieżka przez Tarnie, Wojskowa Ścieżka, Wolańska Ścieżka.*
4. Oprócz wymienionych przykładów symptomami pogranicza są również inne nazwy komponowane zawierające:
- a) przymiotniki określające cechy różnych obiektów, jak np.:
- wielkość, położenie, kształt: **średni** (9), **serednij**, **serednyj** (8): *Średni Werch / Średni Wierch, Średnie Pola, Średni Potok, Średnia Góra, Seredni Werch, Serednia Debr*; **głęboki** (8), **hlubokyj** (4): *Za Głębokim Potokiem, Głęboki Potok / Hluboky/Hluboki, Potok Głęboki, Głębokie/Hlubokie, Kaleno Hlubokeho, Mały Głęboki, Za Hlubokie*; **wyżni** (4), **wysznij** (4), **horisznij**, **horyszni** (4): *Wysznia Łuka, Wyżnie Łąki, Wyżni Konec, Wyśni Konec, Wyżnyj Konec, Graby Wyżnie, Kut Wyżni, Horyszniańska Droga, Horyszniańskie Pole, Horyśniłka, Kiczera Horyszniańska*; **krzywy** (4), **krywyj** (5): *Kriwy Horbek, Kriwyj/Krywyj, Rokyty Krywe, Krywostaje, Krzywa Droga, Krzywe, Krzywula*; **długi** (1), **dowhyj**, **dolhyj** (2): *Dothe Zahony, Dowhe Połe, Długie Łąki*; **krótki**, **kurtyj** (1): *Krótki Poticzok / Kurty Poticzok*; **pusty**, **pustyj** (1): *Pustyj Łazok / Pusty Łazok*;
 - kolor: **siny** (5), **sinyj** (1): *Siny Brzeg / Sinij Bereh / Syny Bereh / Bereh Synij / Synij Bereh, Syni Bereh, Siny Wyr*; **czerwony** (4) *Czerwenoj Horbok / Czerwony Horbok / Czerwony Horbok, Czerwona Górka*; **żółty** (3) *Żółty, Żółty Bereh / Bereh Żółtyj*; **biały** (1), **bilyj** (2): *Biały Potok / Białyj, Biły Horbek, Biła Hlyna*;
- b) przymiotki lokalizujące obiekty:
- **pod** (71), **pid** (13), por. np. *Pid Adamom, Pid Bubnom, Pid Bukom, Pid Czerkiże, Pid Jablinką, Pid Obłazom Pid Putią / Pod Putią, Pod Biesszczadem, Pod Bukami, Pod Bukiem, Pod Czaszczom, Pod Dąbkiem, Podklin/Pidklin, Pod Szachtami / Pid Szachtami*;
 - **między** (5); **midzi**, **midzy**, **medzy**, **medzie** (8), np. *Medziebrody, Medźiborody, Medziriczne, Medźipoticzki, Medźipotoki, Między Lasami, Midziternie/Międzyternie, Między Potokami, Na Górcie i między Potokami, Między Debrami / Midzi Debrami.*

2.1.2.2.2. Nazwy oparte tylko na bazach łemkowskich

Nazwy oparte na bazach funkcjonujących tylko w gwarach łemkowskich tworzą mniej liczną grupę niż przedstawione wcześniej. Odnoszą się w większości do charakterystyki topograficznej terenu, rzadziej do efektów aktywności człowieka, np.: 9 – **czerteż**, **czertiż**: *Czertiż, Czertyż, Czerteż/Czertiż, Czerteże/Czerteże, Czyrtysz Czertiżne*; **bludnyj**: *Błudna, Błudna/Bludnik, Błunna Niwa pod Błudnym, Podbludna*; **czaszcz**: *Czaszcz, Czaszcz Bach, Pod Czaszczom*; **szczob**: *Szczob / Na Szczobi, Szczomb, Szczobny Poticzok*; 4 – **smerek** ‘świerk’: *Pod Smerekami, Smerekow, Smereczanka, Smereki*; **stawliniec**: *Stawliniec*; 3 – **bereza**: *Berezyny, Berezynky*; **jaruha**: *Jaruha, Jaruhy*; **żbyr**: *Żbyry/Żbyrki, Żbyr, Dźbyr*; **hłyna**: *Biła Hłyna, Hlienny Pothok, Hliniany*; **czerenyna**: *Czerenina, Czereniny/Czerenyny*; 2 – **nozgrycia**: *Nozgrycia, Nozhryci*; **astrjab**: *Astrjabec; Wadernik, Zawadernik*; **krak**: *Krakosz*; **ir**: *Iriska, Iryska*; **kolino**: *Kaleno Hlubokeho, Kolino*; **koprywa**: *Koprywiska/Koprywiczna*, **werba**: *Werbki, Werbicz*; **czerkisz**: *Czyrkiz/Czerkiż, Pidczerkiże*; **pereloh**: *Perelohy, Popowe Perelohy*; **berdo**: *Berdo*; 1 – **perekip**: *Perekyp*; **rosputtja**: *Rozputie / Na Rozputin*; **uhel**: *Uhlarka*; **worotcia**, **woritcia**: *Worotca*; **skyba**: *Za Skybą*; **staja**: *Staiska*; **paportyna**: *Paportyne*; **czemeryca**: *Czemeryca*; **husak**: *Husakówka*; **moch**: *Mochna*; **czahor**: *Czachorki*; **sitnyk**: *Sitnyky*; **kamfina**: *Kamfniarka*; **kupina**: *Kupiny*; **buben**: *Bubyn*; **koczerha**: *Koczerha*; **holyj**: *Hołoci*; **prut**: *Pruty*; **czerteżyna**: *Czerteżyna*; **sribnyj**: *Srybny Dział / Srebinki*; **kałnyj**, **kałnyj**: *Kauna*.

2.1.2.2.3. Nazwy oparte na bazach polskich

Nazwy oparte tylko na bazach polskich (zaliczam tu również zapożyczenia np. z j. niemieckiego odczuwane jako rodzime) podobnie jak łemkowskie również nie tworzą zbyt licznej grupy. Przeważają wśród nich miana o charakterze kulturowym, rzadko natomiast występują onimy topograficzne, np. 9 – **równia**: *Równia, Równie*; 7 – **ulica**: *ulica Dalowska, Psia Ulica*; skała, skałka: *Skalka, Skała, Nad Skalką, Pod Skalką*; 5 – **kapliczka**: *Kapliczka na Łamańcach, Kapliczka w Lipowcu, Kapliczka na Sottystwie*; **cmentarz**: *Psi Cmentarz, Koński Cmentarz, Cmentarz Choleryczny*; 3 – **miasto**: *Pod Miastem, Na Mieście, Na dół Miastem*; **płat**: *Płaty, Na Płacie*; 3 – **koprzywa**: *Koprzywiska, Koprzywniczna, Koprziwiczna*; 2 – **dar**:

Cwierci pod Darem, Na Darze; okopowisko: Okopowisko, organista: Organistówka; plac: Plac Cygański; 1 – organy: Organy, ławeczka: Pańska Ławeczka; kleparz: Kleparz, kopiec: Kopiec Szwedzki, rynek: Rynek, czub: Na Czub, kopalnia: Na Kopalni, ratusz: Ratusz.

2.1.2.2.4. Nazwy oparte na bazach rumuńskich

Nazwy rumuńskie należą do najstarszej warstwy nazewnictwa. Zalicza się do nich – za Januszem Riegerem – nazwy romańskie, arumuńskie, greckie, południowosłowiańskie, albańskie i inne przejęte za pośrednictwem języka rumuńskiego, które częściowo przynieśli ze sobą Wołosi, a częściowo dotarły na obszar Beskidu Niskiego za pośrednictwem sąsiednich gwar ukraińskich [Rieger 1995: 15]. Miana te związane są głównie z terminologią pasterską. Na badanym obszarze należą do nich miana *Koszary, Koszaryska* – **koszara** (4), powstałe na bazie rzeczownika *koszara*, czyli przenośnego ogrodzenia, w którym dojono owce i zamykano je na noc. Do codziennych obowiązków dawnych mieszkańców Beskidu Niskiego nawiązuje nazwa *Kamarka*, pochodzi ona od ap. **kamarnyk**, bojok. ‘serownia’, z rum. *komarnic* ‘serownia’). Wołosi ser wyrabiali nie tylko w domach, ale także na halach – po wyjęciu z kotła solono go, doprawiano i suszono w budzie zwanej właśnie *kamarnyk*. Wołoską etymologię mają także nazwy innych wzniesień: *Dziurdź* (od rumuńskiego imienia **Dźurdźu**), *Kiel* (por. rum. **chel** ‘łysy’), *Piotruś*, z rum. *pietros* ‘skalisty’ – adideacji do imienia (warianty nazwy: *Pietrosa, Pitrosa, Petrus, Pietros, Pitrus*); *Magura, Magurka* (2 nazwy) por. **magura** z rum. *măgura* ‘odosobniona mała góra’; *Hruń* (3), *Groń* (1), por. ap. **groń** (grań, gw. pol. gruć) (1), **hruń** od rumuńskiego *gruiu* ‘góra, wzgórze’ (zaadaptowane do systemu ukraińskiego poprzez zmianę *g* na *h*) [Rieger 1995: 158]. Nazwy aż 27 obiektów znajdujących się w różnych miejscowościach utworzono od ap. **kiczera, kyczera**, z rum. *chiceră* ‘wzgórze w kształcie dachu domu, wzgórze’, por. *Kiczurky, Kyczurky, Kiczurki, Kieczorki, Kiczera, Keczera, Kiczara, Kiczura, Kiczurka, Kyćurka, Kieczorka*. Warto zaznaczyć, że najwięcej (aż 8) nazw utworzonych na bazie wymienionego apelatYWu występuje w Zyn-dranowej: *Kiczera, K. Telepkowa, K. Turczakowa, K. Gablacka, Kiczurky, Pod Kiczera, Kiczera Horyszniańska, Kiczera Jałowa*. Oprócz wzniesień wołoskie pochodzenie mają miana innych obiektów: łąk – łąka, na której koszono trawę, to **preluka** ‘sianożęć, łąka’, ‘polanka pośród lasów’, rum. *prelucă*, por. *Preluka, Preluki, Prołuka Mała, Prołuka Wielka* (4 nazwy),

a łąka podmokła to **młaka**, łem. *młaka* ‘podmokła łąka; łąka ze stojącą wodą, bagniste miejsce, gdzie się można zapaść’, z rum. *mlacǎ* ‘bagno’ (14), por. *Młaka, Młaki, Młaczki, Młacznik/Młacznyk, Czarna Młaka, Kiszczacka Młaka*; strumienia *Lespedar* od rum. **lespede** ‘płyta kamienna’; lasów: *Syhły, Sihła* (4 nazwy) bojk. **syhła** ‘las jodłowy gęsty’, z rum. *sihla* ‘gęsty wysoki las’.

2.1.2.2.5. Nazwy oparte na bazach słowackich i węgierskich

Nazwy oparte na bazach słowackich i węgierskich są nieliczne, należą do nich głównie miana: a) dzierżawcze: *Kanasówka/Kanasiwka, Kanasiówka* – zapewne od przydomka **Kanas*, a ten prawdopodobnie z węg. *kanasz* ‘pasterz świń’ [ZS II 37], *Hawraniwka, Hawrański Wierch* – od antroponimu *Hawran* (po słowacku to samo, co pol. ‘gawron’) [Rieger 1995: 157], *Bradowiec/ Bradiwci, Bradów* – od **Brada* (po słowacku ‘broda’) [Rieger 1995: 157, ZS II 13]; *Maroczka*, por. węgierskie nazwisko *Maroczy*; b) kulturowe: *Barnowiec*, por. np. łem. *barna* ‘byk maści czerwono-brązowej’ [JH 22], z węg. *barana* ‘brązowy’.

2.1.3. Podsumowanie

Dla badanego obszaru charakterystycznym zjawiskiem jest występowanie obok siebie nazw reprezentatywnych dla języka polskiego i języka łemkowskiego, a także powstałych w wyniku interferencji obu kodów, hybryd onimicznych. Odrębną grupę stanowią onimy funkcjonujące w ramach polszczyzny literackiej i gwar polskich. Warto zaznaczyć, że w gwarach rodzimych występują także onimy powstałe na bazie łemkowskich zapożyczeń leksykalnych. Przykładem takiej formy jest funkcjonujący w gwarze Jaślisk łemkowski rzeczownik *wyr*, używany również współcześnie jako wyraz pospolity odnoszący się do zagłębienia wypełnionego wodą, głębi na rzece, który stał się bazą nazewniczą dla kilku nazw, por. *Babski Wyr, Chłopski Wyr, Żabski Wyr*. Wymienione w podrozdziale onimy tworzą mozaikę nazewniczą charakterystyczną dla obszarów pogranicza językowego (także etnicznego). Mimo że wspomniane pogranicze jest już współcześnie pograniczem martwym, to zgromadzone nazwy są jego onimicznymi symptomami, świadczącymi o wieloetnicznym, wielokulturowym charakterze Beskidu Niskiego w przeszłości.

2.2. Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza religijnego

Na badanym obszarze przed II wojną światową większość stanowili wierni Kościoła greckokatolickiego. Cerkwie znajdowały się w Daliowej, Woli Niżnej, Woli Wyżnej, Jasielu, Moszczańcu, Darowie, Surowicy, Polanach Surowicznych, Króliku Wołoskim, Zawadce Rymanowskiej, Zydranowej, Szklarach, Lipowcu, Czeremsze.

Fot. 29. Wola Niżna – wnętrze cerkwi św. Mikołaja, obecnie kościół filialny parafii rzymskokatolickiej w Jaśliskach

Łemkowie początkowo byli wyznania prawosławnego. Po zawarciu w 1595/1596 unii brzeskiej, kiedy powstał w Polsce Kościół greckokatolicki podporządkowany papieżowi, zaczęto zmuszać wiernych prawosławnych do przyjęcia unii. W XVIII w. prawie wszyscy Łemkowie byli już grekokatolikami. Problem przynależności do wyznania prawosławnego czy grekokatolickiego pojawił się na początku XX w., kiedy w latach dwudziestych i trzydziestych doszło do masowego przejścia na prawosławie. Jedną z przyczyn tej sytuacji była mocna ukraińska agitacja duchownych grekokatolickich, co wywołało sprzeciw ludności łemkowskiej. Wielu Łemkom przeszkadzał proukraiński charakter Kościoła grekokatolickiego, a wielu postrzegало go jako niesamodzielny i uzależniony od polityki duchowieństwa. Konwersją z wyznania grekokatolickiego na prawosławie rozpoczęła się w 1926 r. tzw. schizma tyławska, która objęła miejscowości

położone na zachód od wsi, natomiast zmiany wyznania na prawosławie nie notowano na wschód od Tylawy [Trzeszczyńska 2013: 68–69; Misiak 2006: 69]. Należy jednak zaznaczyć, że wyznanie greckokatolickie nie oznaczało jednoznacznie narodowości ukraińskiej, ponieważ Łemkowie mieli poczucie odrębności, nie czuli związku z Ukrainą. Potwierdzają to dane z badań środowiskowych przeprowadzonych w latach trzydziestych XX w. w miejscowościach zamieszkałych przez Łemków. Jak wynika z kwestionariuszy, niewiele osób deklaroowało związek z narodem ukraińskim, zob. zapis z ankiety przeprowadzonej w Szklarach: „W tutejszej miejscowości są przeważnie sami Rusini, tylko niektórzy spośród młodzieży starszej uważają się za Ukraińców, którzy wytworzyli się prawdopodobnie pod wpływem miejscowego duszpasterstwa” [AM-Sz].

Na badanym obszarze przed II wojną światową funkcjonowały tylko dwie parafie rzymskokatolickie – w Jaśliskach i w Króliku Polskim.

Fot. 30. Królik Polski – drewniany kościół (zbudowany w latach 1751–1756)

Pierwsza wzmianka o parafii w Jaśliskach pochodzi z 1370 r. Pierwotnie należała ona do diecezji krakowskiej, archidiaconatu sądeckiego i dekanatu źmigrodzkiego. Pod względem administracyjnym nie podlegała więc biskupom przemyskim, którzy byli właścicielami miasteczka. Do diecezji przemyskiej parafia została przyłączona dopiero w 1763 r. Należały do niej Jaśliska i 13 wsi klucza dóbr biskupów przemyskich. Łącznie parafia liczyła około 1000 wiernych – ich niewielka liczba wynikała z faktu, że pozostali mieszkańcy wsi należeli do innych parafii.

stałe miejscowości, tylko poza Jaśliskami i Posadą, zamieszkiwane były przez Łemków [Bata 2014: 244–254]. Dokładniejszych danych dostarcza *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, według którego do parafii jaśliskiej pod koniec XIX w. należało 870 osób z Jaślisk, 6 z Czeremchy, 50 z Daliowej, 1 z Darowa, 9 z Jasiela i Lipowicy, 862 z Moszczańca, Polan, Posady Jaśliskiej, 3 z Rudawki, Surowicy Woli Wyżnej, 4 z Wernejówki – razem 1814 parafian katolickich i 360 żydów [SG III 487]. Druga parafia rzymskokatolicka powstała w Króliku Polskim w 1460 r. Pod koniec XIX w. wieś liczyła 703 osoby, z czego 405 było wyznania rzymskokatolickiego, pozostali w większości byli grekokatolikami [Grzesik, Traczyk 1992: 83].

Mimo że po wysiedleniu Łemków w latach czterdziestych XX w. badany obszar stał się jednolity pod względem etnicznym i religijnym, to wspólnie jego mieszkańcy nadal posługują się nazwami (część z nich zachowała się już tylko na mapach), które świadczą o dawnym sąsiedztwie dwóch wyznań. Najczęściej są to onimy o charakterze dzierżawczym odnoszące się do pól, lasów, wzgórz, które jednocześnie są symptomami pogranicza religijnego, por. nazwy związane:

– z wyznaniem grekokatolickim: *Buczki Popowskie, Cerkiwny Łaz, Cerkowny, Daliówka Popowa, Do Diaczka, Łan Popowski, Łany Cerkiewne, Plebańska Hora, Polana Popowa, Popadyna, Popiwskie, Popiwszczyzna, Popowa Dołyna, Popowa Hora, Popowe Czolo, Popowe Perełohy, Popowy Łazek, Popówka;*

– z wyznaniem rzymskokatolickim: *Gront Plebański, Księża Kamarka, Księża Łąka, Księża Studnia, Księża, Księża Buczki, Księży Las, Księży Staw, Organistówka.* Warto spośród nich wyodrębnić mikrotoponimy pochodzące z okresu, kiedy Jaśliska były prywatnym miastem biskupów przemyskich: *Biskupie Łąki, Biskupij Lis, Buczki Biskupie, Łan Biskupi, Łany Biskupie.*

Tylko nieliczne onimy motywowane są różnymi treściami religijnymi, por.: *Boża Męka, Koło Krzyża, Pod Świętym Janem, Rystwo, Święta Woda, U Jana.* Bardzo ważną częścią kontaktów etnicznych i kulturowych na pograniczach jest religia – różnice religijne często nakładają się na różnice etniczne [Babiński 1997: 48]. Na badanym obszarze przynależność do Kościoła grekokatolickiego czy do rzymskokatolickiego jednoznacznie wiązała się z przynależnością do określonej grupy etnicznej. Mikrotoponimy będące symptomami pogranicza religijnego można również traktować jako symptomy pogranicza językowo-etnicznego, i odwrotnie, wszyst-

kie symptomy pogranicza językowo-etnicznego funkcjonujące na badanym terenie można uznać za symptomy pogranicza religijnego. Podobnie w polskiej literaturze naukowej opisywane jest pogranicze prawosławno-katolickie w Polsce i na Białorusi, przedstawiane niejako automatycznie jako pogranicze wieloetniczne, wielonarodowe i wielokulturowe, co jest wynikiem postrzegania wyznaniowej odmienności jako obiektywnego i jednoznacznego wskaźnika zróżnicowania etnicznego (narodowego, kulturowego) [por. Straczuk 2006: 25].

2.3. Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza socjokulturowego

W niniejszym podrozdziale zostaną przedstawione onimiczne symptomy wskazujące na przeobrażenia wsi beskidzkich pod względem socjokulturowym i demograficznym. Przeobrażenia te są efektem decyzji politycznych, jak i zmian związanych z samoistnymi procesami społeczno-gospodarczymi.

Po wysiedleniach Łemków w latach czterdziestych XX w. znaczna część Beskidu Niskiego zupełnie się wyludniła. By wypełnić pustkę osadniczą i zapobiec dalszemu wyludnianiu obszaru, w ramach zagospodarowania Bieszczadów i części Beskidu Niskiego zakładano na wysiedlonych terenach wielkoobszarowe Państwowe Gospodarstwa Rolne, które zajmowały się hodowlą zwierząt, użytkowaniem ziemi, magazynowaniem zbiorów, sprzedażą produktów oraz inwentarza żywego. Do pracy w nich ściągano ludzi niemal z całej Polski, kusząc dobrym wynagrodzeniem i darmowymi mieszkaniami. Wraz z zabudowaniami gospodarskimi powstawały osiedla pracownicze składające się z niewielkich bloków mieszkalnych wraz z całą infrastrukturą [Bielawka 2011: 10; Dębicki 1966]. Taką niewielką osadą funkcjonującą pierwotnie w ramach PGR-u jest Moszczaniec, osiedle powstało w latach pięćdziesiątych w miejscu zabudowań dawnej wsi łemkowskiej.

Nowi mieszkańcy Moszczańca (pochodzący z różnych stron Polski) znaleźli się w położeniu, które w socjologii nazywa się kulturowym oswojeniem przestrzeni, czyli procesem zachodzącym „w zbiorowości w sytuacji całkowitej lub częściowej wymiany ludności i nowego osadnictwa na danym terenie, także indywidualnie w kontekście migracji” [Halicka 2020: 184]. Znalazłszy się w nowych realiach (rzeczywistości społecznej i fizycznej), mieszkańcy osady musieli niejako ponownie uczyć się nawiązywania relacji społecznych i budowania swojego stosunku do zastanej przestrzeni [por. Halicka 2020: 184]. Jak pisze Mariusz Rutkowski, sposób postrzegania

Fot. 31. Moszczańiec

przestrzeni uzależniony jest od uczestnictwa w określonej grupie społecznej i związanego z tym typu aktywności społecznej. Zróżnicowanie aktywności i percepcji przestrzennej odbija się w nazwach własnych. Przynależność do określonego kręgu kulturowego determinuje sposób widzenia otaczających obiektów oraz dzielenia mikroprzestrzeni [por. Rutkowski 2001: 323]. Ważną częścią przedstawianego procesu jest waloryzowanie przestrzeni przez daną wspólnotę, „co daje podstawy do jej społecznego przyswajania, czyli uznawania za własną w znaczeniu grupowego użytkowania. Szczególnie głęboko ludzie przyswajają tę przestrzeń, która znajduje się w ich trwałym użytkowaniu. Wówczas dochodzi do jej naznaczania w wymiarze symbolicznym – do nadawania nazw określonym miejscom czy obiektom przestrzennym” [Rutkowski 2001: 324]. Rozpoznając przestrzeń i znajdujące się w niej obiekty, człowiek dokonuje ich rozróżnienia i klasyfikacji według różnych, nakładających się na siebie kryteriów. Nazwy występujące dzisiaj w Moszczańcu są efektem funkcjonalnego (uwzględniającego obiekty mieszkalne, gospodarcze, usługowe), a także zawodowego (praca w pegeerze albo w zakładzie karnym) przyswajania przestrzeni [por. Jałowicki 1991: 191–195], wiążą się głównie z aktywnością mieszkańców

w granicach obszaru zabudowanego, por. nazwy: *Klawiszowskie, Komórki, Na Hydroforni, Na Oczyszczalni, Na Pegerze, Na Przedszkolu, Na Zakład, Pegerowskie, Sześciorak*. Nazwy wyznaczają kierunki, określają położenie obiektów ważnych dla funkcjonowania mikrowspólnoty. Tylko dwa miana nawiązują do przeszłości osady: *Cmentarz* – część osiedla, gdzie znajduje się cmentarz łemkowski, oraz *Dmytryszynki/Mytryszynki* – nazwa przylegających do osiedla pól, utworzona prawdopodobnie od nazwiska dawnego właściciela gruntów. Występowanie nowych nazw ogranicza się głównie do zabudowanego osiedla, nie dotyczy pól, obiektów znajdujących się poza granicami osady, wyjątek stanowią tylko miana *Gajówka, Jasielska Droga, Koło Gruszki*, por. ilustracje 1, 2.

Ilustr. 1. Plan Moszczańca (rok 1938)

Źródło: MTP 2.

Ilustr. 2. Plan Moszczańca (rok 2020): 1 – *Pegerowskie*, 2 – *Klawiszowskie*, 3 – *Komórki*, 4 – *Działki*, 5 – *Na Pegerze*, 6 – *Na Zakład*, 7 – *Na Tamie*, 8 – *Wiata*, 9 – *Sześciorak*, 10 – *Na Przedszkolu*, 11 – *Magazyn*, 12 – *Sad*, 13 – *Cmentarz*, 14 – *Pierwszy Potok*, 15 – *Pierwsza Rzeka*, 16 – *Na Hydroforni*, 17 – *Drugi Potok*, 18 – *Druga Rzeka*, 19 – *Droga Darowska*, 20 – *Koło Gruszki*

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/>.

Dla porównania warto przedstawić zestawienie mikrotoponimów używanych dawniej przez Łemków; tylko jedno miano odnosiło się do obszaru zabudowanego, domostwa *Hydziówka*, pozostałe to nazwy gór: *Haburne, Hruń, Kiczera, Kiczera Długa, Pańska Hora, Popielak* (także las), *Srybny Dział, Wysoka Kiczura*; potoków: *Cerkowny, Dyryków, Łapewnik, Mosz-*

czaniec, Moszczansky Mętnik, Pański, Rokitowiec, Spawianczyn; lasów: Berezyny, Iryska, Jedlina, Mutnik, Pod Osłycka, Riczki; pól: Łazy, Medzopotoki, Mutniki, Pańskie, Popiwskie, Srebinki; innych obiektów: Bukowa Dołyna, Jama.

Zasięg przestrzenny występowania nazw wiąże się głównie ze zmianą modelu funkcjonowania rolnictwa – dawne niewielkie rodzinne gospodarstwa zastąpiono jednym kilkusethektarowym państwowym gospodarstwem, co wpłynęło na aktywność, ruchliwość mieszkańców i zakres opanowania obszaru. Zilustrować to można przykładem dotyczącym przyswojenia przestrzeni miasta np. przez rzemieślnika mającego swój warsztat obok mieszkania i taksówkarza, dla którego obszarem pracy jest całe miasto [por. Jałowicki 1991: 195]. Pola rozrzucone wokół wsi dawnych mieszkańców wymuszały niejako znajomość topografii i orientację w przestrzeni, większość mieszkańców współczesnej osady wykonywała prace na obszarze zabudowanym, stąd różnice w liczbie nazw i ich motywacji – wśród starszych mikrotoponimów przeważają miana topograficzne, wśród młodszych kulturowe.

Inny zakres i charakter zmian można obserwować w miejscowościach, które nie były przekształcane w PGR-y, a tzw. pustka osadnicza została wypełniona przez ludność pochodzącą z pobliskich wsi. Doskonałe przykłady takiej sytuacji stanowi mikrotoponimia Zawadki Rymanowskiej i Królika Polskiego. W Zawadce Rymanowskiej zachowała się część dawnej zabudowy, a nowi mieszkańcy – pochodzący m.in. z pobliskich wsi Lubatowa i Jasionka – przejęli część nazw funkcjonujących w społeczności łemkowskiej, ale od niektórych utworzyli ich substytuty w języku polskim, por. *Biały Potok, Fryczówka, Las Gromadzki (Hromadzkij Lis), Ługi, Morskie Oko, Piotruś, Potok Tereściański, Słotwice, Wołowa, Złota Bania.*

Ciekawą grupę stanowią mikrotoponimy utworzone przez nowych mieszkańców Zawadki Rymanowskiej, odnoszące się do obiektów zamieszkałych i różnych obiektów terenowych. Wśród nazw z grupy pierwszej przeważają nazwy domostw, które upamięniają dawnych właścicieli gospodarstw, por.: *Do Celaka, Do Gonosa, Do Kawoćki, Do Kiceja, Do Mitra, Do Niemczyka, Do Petynka, Gałajdówka, Gonosówka, Stecówka.* Miana z drugiej grupy odnoszą się do pól, wzniesień, części lasu, zabudowań, np. *Borkowska Jama, Borówkowa Góra, Buki, Czerwona Górka, Do Gomulki, Dział, Kopiec, Kuźnia, Pasieka, Plebańskie Pole, Pod Bukami, Potoki, Równie, Trzy Purołki, Ubocz, Zapadliska.* Są one symptomami ponownego procesu nominacyjnego, przebiegającego w nowym kontekście nazewn-

czym, na który duży wpływ ma lokalizacja w przestrzeni, typ aktywności, uczestnicy, cele, plany, intencje, wiedza użytkowników [por. Cieślíkowa 2010]. Proces ponownej nominacji jest efektem – podobnie jak w Moszczańcu – osvajania przestrzeni przez nową mikrowspólnotę. Nazwy te są wyrazem uporządkowania przestrzeni według potrzeb ludzi zajmujących miejsce swoich poprzedników. Największą grupę stanowią jednak nazwy, które funkcjonowały dawniej tylko wśród Łemków (część z nich przetrwała w formie spolonizowanej), odnoszące się do obiektów leżących dalej od granicy między Lubatową a Zawadką Rymanowską, czyli w strefie znajdującej się poza obszarem kontaktów międzysąsiedzkich, por. nazwy: *Bereh, Bołczaniec, Czeremszana Dolina, Debry, Dralów Bereh, Horbek, Jawornik, Kamieniec, Kiczera, Kiczurka, Liszna, Liszny, Łany Cerkiewne, Młaka, Oblinka, Oboci, Pepeliwka, Petryska, Pieliwka, Płazyny, Podpietrus, Potoki Popa, Rozputie, Ruskie Smreki, Rywka, Słotwina, Szczob, Wapnisko, Watuliwka, Zakamieniec, Zdziar.*

Fot. 32. Zawadka Rymanowska – dom łemkowski

Podobne symptomy zmian w strukturze etnicznej i – co za tym idzie – w nazewnictwie występują również w Króliku Polskim. W latach trzydziestych XX w. na obszarze wymienionej miejscowości funkcjonowały dwie osady, Królik Wołoski (zamieszkiwany głównie przez ludność łemkowską) i Królik Polski, w którym przeważała ludność polskiego pochodzenia.

Obecnie mieszkańcy Królika Polskiego używają nazw „odziedziczonych” po dawnych mieszkańcach, są to miana topograficzne, rzadziej kulturowe (często spolszczone), np. *Banne, Głębokie, Jarek, Jarki, Jaruchy, Jawornik (Jawirnyk), Osiecznik, Równie, Stawliniec (pola), Ubocz, Zastawki / Na Zastawkach*, oraz odantroponimiczne, podobnie jak w Zawadce Rymanowskiej odnoszące się do dawnych właścicieli, np. *Do Komaneckiego, Do Pakosza, Do Kulaka, Haimkowa Góra, Królicki Las (Korołyckij Lis), Las Biskupi, Woronowy Potok*. Uzupełniają je nazwy nowe, uwzględniające różne zmiany zachodzące w przestrzeni wsi i będące efektem jej odmiennego postrzegania i wartościowania przez mieszkańców, por. *Brzegi, Dąbrówka, Do Krawca, Do Siekierki, Klin, Krzywula, Łoziny, Na Brzegu, Smoleniówka, Zwaliska*. Z użycia – podobnie jak w Zawadce Rymanowskiej – wyszły natomiast mikrotoponimy powstałe na gruncie języka łemkowskiego: *Czaszcz, Debry, Hirka, Hirki, Kiziołsza, Kut, Leculka, Medżipoticzki, Nad Hranycą, Na Mudrzychach, Pylasta Put, Stawliniec (potok), Zaryska*.

Jeszcze inna sytuacja miała miejsce w Posadzie Jaśliskiej, gdzie ludność polskiego i łemkowskiego pochodzenia mieszkała obok siebie. Przestrzeń (obszar zabudowany, pola, lasy) była więc współdzielona przez dwie grupy etniczne, co ma odzwierciedlenie również w nazewnictwie. Ze względu na bliskie sąsiedztwo dobrze zachowały się mikrotoponimy utworzone na gruncie zarówno języka polskiego, jak i łemkowskiego (powstawały także formy mieszane), np. *Brzeżki, Bucznik, Czerteż, Debra/Debria, Debrze, Górka, Horbek, Horyszniańska Droga, Horyszniańskie Pole, Kamfyniarka (Kamfyniarka), Kozacki Potok, Koziniec (Koziniec), Krywostaje, Krzemieńce (Kremnancy), Księżę Buczki (Księżę Bućky), Łoneczki, Łuh, Olszyny, Pod Lasem, Przedgóra, Przygnoje, Skarżonki (Skarżinky), Wierzchgóra (Wierrzchgóra)*. Warto przypomnieć, że wiele miejscowości łemkowskich nie zostało ponownie zasiedlonych, np. Lipowiec, Czeremcha, Wola Wyżna, Rudawka Jaśliska, Jasiel, Polany Surowiczne, Darów, a ich system nazewniczy został zrekonstruowany w dużym stopniu dzięki badaniom Wojciecha Krukara [por. MKWD, MKWR]. Zmiany na obszarach zamieszkiwanych przez Łemków są bardzo duże. Wszystkie zabudowania po wysiedleniach zostały spalone albo zburzone, miedze zniwelowane, a jedyne ślady, jakie pozostały po dawnych mieszkańcach, to przydrożne krzyże, cerkwiska i stare cmentarze. Skalę przeobrażeń obszarów, na których znajdowały się wsie łemkowskie, mogą ilustrować fotografie Czeremchy (fot. 33 i 34).

Fot. 33. Czeremcha (lata trzydzieste XX w.)

Źródło: kolekcja rodziny Wenchrynowiczów (kopia ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sanoku).

Fot. 34. Czeremcha (lato 2021 r.)

Rzadko więc na terenach wymienionych wcześniej nieistniejących już miejscowości pojawiały się nowe nazwy, do nielicznych należą np. pochodzące z obszaru wsi Czeremcha: *Bystry Strumyk*, *Dryczna*, *Kasarnia*, *Plaśka Góra*, *Skalka*, *Stasikowa Łąka*, albo *Lipowiec Fenna*, *Ferkowa Działka*,

Kapliczka w Lipowcu, Nad Cerkwią, Pegerowskie. W większości nie mają one związku z przestrzenią nazewniczą funkcjonującą w świadomości Łemków. Są to nazwy będące efektem osvajania przestrzeni przez mieszkańców sąsiedniej miejscowości, którzy podczas wykonywania różnych prac wyodrębniali nowe obiekty i nadawali im miana. Do dawnej rzeczywistości nawiązują jedynie mikrotoponimy *Nad Cerkwią* (las w pobliżu miejsca, gdzie dawniej znajdowała się cerkiew), *Fenna* (dzisiaj las, dawniej w tym miejscu było domostwo należące do Fenny). Rzadko też można mówić o renominacji – przykładem ponownego nadania nazwy obiektowi jest *Plaska Góra* (miano współcześnie zanikające), którą Łemkowie z Czeremchy nazywali *Werch*. Dla porównania warto wymienić nazwy dawne, np. dla Czeremchy były to *Beskid*, *Bielcza* (nazwa strumienia używana również współcześnie), *Bieszczad*, *Bredonne*, *Czarna Młaka*, *Dił/Gił*, *Dybria Kremnanyca*, *Fyjowa*, *Hliniany*, *Horb*, *Horbok*, *Jana*, *Jaworyna*, *Kiczera*, *Kielin*, *Koszary*, *Łazy*, *Łozyny*, *Magura*, *Maroczka*, *Mazejiw*, *Popadyna*, *Szalena*, *Werch*, *Werchowyna*, *Werszek*, *Za Skybą*, *Zahorody*, *Zrub*.

Inny rodzaj pogranicza socjokulturowego reprezentują nazwy związane z przekształceniem się Jaślik, które z niewielkiego miasta słynącego w XVII w. z handlu winem, do XVIII w. otoczonego murami, stały się wsią liczącą obecnie 452 mieszkańców⁵¹. Mimo że miejscowość formalnie utraciła status miasta w 1934 r., to pod względem funkcjonującego nazewnictwa „zawieszona jest” na pograniczu miasta i wsi. *Miastem* nadal nazywają Jaślika najstarsi mieszkańcy Posady Jaśliskiej, *Pod Miastem* to nazwa części wsi, a *Na Dół Miastem* to niewielki odcinek drogi biegnącej w dół wzniesienia, na którym położona jest miejscowość. Oprócz wymienionych nazw w języku jaśliszczan funkcjonują jeszcze inne onimy nawiązujące do dawnego charakteru miejscowości, *Rynek* – plac w centrum wsi (w przeszłości rynek), *Ratusz* – nazwa odnosząca się pierwotnie do ratusza, który powstał już w XV w., ze względu na zły stan techniczny budynek na początku XXI w. rozebrano, a w jego miejscu powstał inny, który zwyczajowo również nazywany jest Ratuszem, *Za Murami* – pola za dawnymi murami obronnymi – mimo że z dawnych obwarowań zachował się jedynie czytelny ich obrys i niewielkie fragmenty w północnej części wsi, to mieszkańcy nadal używają wymienionej nazwy, *Dalowska Ulica*. Z użycia wyszły natomiast nazwy nieistniejących już obiektów obronnych: *Brama Dalejowska*, *Brama Krakowska*, *Brama Sanocka*, *Brama Węgierska*, *Brama Wolańska*, *Parkan*, ulic:

⁵¹ <https://jasliska.info/o-gminie.html>

Do *Wieżyska*, *ulica Krakowska*, *ulica Rozpatrz*, *ulica Węgierska*. Do czasów współczesnych nie przetrwała też nazwa pól *Radzieckie*, należących dawniej do rady miejskiej, notowana jeszcze na mapie z 1950 r. (MG), a wcześniej na dziewiętnastowiecznych mapach katastralnych. Rozkład wybranych nazw w przestrzeni wsi zawiera ilustracja 3.

Ilustr. 3. Rozkład nazw (dawnych i współczesnych) uwzględniający formy nawiązujące do miejskiego charakteru Jaślisk: 1 – *Ratusz*, 2 – *Rynek*, 3 – *ulica Dalowska*, 4 – *Klepacz*, 5 – *Brama Krakowska*, 6 – *Za Murami*, 7 – *Brama Węgierska*, 8 – *ulica Węgierska*, 9 – *ulica Rozpatrz*, 10 – *Brama Wolańska*, 11 – *ulica Lwowska (Wolańska)*, 12 – *Do Wieżyska* (w latach czterdziestych *Psia Ulica*), 13 – *Wieżysko (Baszta)*, 14 – *Na Dół Miastem*, 15 – *Pod Miastem*, 16 – *Targowica*

Źródło: <https://earth.google.com/web/@49.44034461,21.80713937,433.35474747a,1878.37958902d,35y,9.82882471h,0t,0r>

Nazwy używane współcześnie w Jaśliskach, a także miana historyczne zawierają typowe dla przestrzeni miejskiej bazy leksykalne, jak *ratusz*, *baszta*, *wieża*, *brama*, *rynek*, *ulica*. Odnoszą się one do charakteru i funkcji obiektów tworzonych przez człowieka, uwzględniają konieczność orientacji w przestrzeni, a co za tym idzie – informują o kierunkach poruszania się w terenie [por. Handke 2009: 326].

Wymienione w podrozdziale mikrotoponimy stanowią przykłady symptomów pogranicza socjokulturowego. W zależności od zakresu i charakteru zmian można podzielić je na trzy podstawowe grupy:

- a) nazwy funkcjonujące w miejscowościach, z których wysiedlono Łemków i ponownie je zasiedlono przez ludność pochodzącą przeważnie z innych stron Polski. Często tego typu procesy wiązały się ze zmianą charakteru osady – wieś zastępowało Państwowe Gospodarstwo Rolne z budynkami gospodarczymi, niewielkimi blokami mieszkalnymi i niezbędną infrastrukturą komunalną. Doskonałym przykładem wymienionych przeobrażeń jest Moszczaniec. Z osadą związane są dwa odrębne systemy nazewnicze, nowy (współczesny), którego kreatorami są mieszkańcy Moszczańca zasiedlający wymieniony obszar od lat pięćdziesiątych XX w., i dawny, stworzony przez ludność łemkowską. Oba systemy nie mają elementów wspólnych, różnią się zasięgiem terytorialnym, motywacjami nazewniczymi, funkcjonalnym i zawodowym postrzeganiem przestrzeni. Spowodowane są też w dużym stopniu przez sposób zagospodarowania obszaru przed wysiedleniami ludności łemkowskiej i po rozpoczęciu funkcjonowania Państwowych Gospodarstw Rolnych, kiedy całkowicie zmienił się obszar należący do dawnej wsi.
- b) nazwy występujące w miejscowościach zamieszkałych pierwotnie przez ludność łemkowską, a po jej wysiedleniu przez polskich osadników, pochodzących przeważnie z sąsiednich wsi (zdarzało się, że wśród Polaków żyli także Łemkowie, którzy uniknęli przesiedleń albo po latach powrócili w rodzinne strony). Mikrotoponimy w takich miejscowościach (np. w Zawadce Rymanowskiej) można podzielić na trzy grupy: a) nazwy utworzone przez nowych mieszkańców wsi, b) nazwy występujące tylko w dawnej społeczności łemkowskiej, c) miana, które są wspólne dla obu społeczności, zostały bowiem przejęte przez nowych mieszkańców.
- c) mikrotoponimy występujące na obszarze wsi, w których przestrzeń była współdzielona przez ludność polską i łemkowską, a wysiedlenia dotknęły tylko Rusinów. Po wysiedleniach Łemków zachowała się – dzięki bliskim relacjom mieszkańców – większość dawnych nazw (Posada Jaśliska).

Odrębną grupę stanowi mikrotoponimia Jaślisk. Miasta na ogół się rozrastają, wchłaniając sąsiadujące z nimi wsie. W przypadku Jaślisk mamy do czynienia z odwrotną sytuacją, z przeobrażeniem niewielkiego miasta, jeszcze do XVIII w. ogrodzonego murem, w niewielką wieś. Nazwy z różnych etapów rozwoju miejscowości są symptomami wspomnianego procesu.

Ujęcie nazw w perspektywie diachronicznej pozwala jeszcze na przedstawienie mikrotoponimów na płaszczyźnie temporalnej jako symptomów

pogranicza teraźniejszości i przeszłości⁵². Ważną grupę na tak pojmowanym pograniczu stanowią nazwy „łączniki” między przeszłością a współczesnością. Zaliczyć do niej można miana, które powstały w odległej przeszłości i używane są również współcześnie. Należą do nich onimy o różnych motywacjach nazewniczych, np. topograficznych *Banne, Magura, Piotruś*; kulturowych, np. *Czereniny, Kamarka, Łaz*; nawiązujących do wydarzeń historycznych, np. *Kopiec Szwedzki, Królewska Studzienka, Szańcy*; odzwierciedlających dawne stosunki własnościowe, np. *Biskupi Łan, Dziurdź, Glazarówki, Jagusztyna, Kmitówka, Pańska Góra, Popowe Czoło*. O trwałości nazw decydowały głównie dwa czynniki: a) rozmiary obiektu – przez wieki utrzymały się nazwy większych obiektów, np. rozłożystej albo wysokiej góry, rozległych pól należących do jednego właściciela, dłuższych cieków wodnych; b) zachowane w pamięci zbiorowej wydarzenia i osoby ważne dla danej mikrospołeczności – w tym przypadku rozmiar obiektu nie ma wpływu na trwałość nazwy, ważna natomiast jest jej motywacja onimiczna związana z jakimś zdarzeniem albo konkretną osobą. Warto podkreślić, że niektóre z nich wymienione zostały już w dokumentach z XVI i XVII w., jak np. *Łamańce, Kamarka* czy *Jagusztyna*. Wyznaczona na potrzeby analizy cezura przeszłości i współczesności jest tylko granicą umowną przyjętą na podstawie pewnych kryteriów, w rzeczywistości jednak granica ta jest trudna do ustalenia, ponieważ, jak podkreśla H. Pelcowa: 1) niemal wszystko, co łączy się z dotychczasową przestrzenią językową i kulturową wsi, należy do przeszłości, 2) teraźniejszość miesza się z przeszłością, 3) teraźniejszość jest sytuowana w przeszłości, 4) oba światy stykają się i funkcjonują wspólnie [Pelcowa 2019: 269].

3. Swój/obcy na pograniczu

Pogranicze jest miejscem spotkania w wielopłaszczyznowych kontaktach co najmniej dwóch zbiorowości i ich kultur. W relacjach tych ważne miejsce zajmuje świadomość grupowa, określanie sytuacji własnej i swej roli na tym terytorium oraz w kontaktach z innymi [Babiński 1997: 57–58]. Takie

⁵² Jako czurę czasową przyjmuje lata czterdzieste XX w. Takie wyznaczenie granicy, chociaż odległej, znajduje uzasadnienie w wydarzeniach związanych z II wojną światową, wysiedleniami Łemków i bardzo głębokimi przeobrażeniami dotyczącymi stosunków demograficznych na obszarze Beskidu Niskiego, zmian socjokulturowych. Ponadto stopniowy upadek rolnictwa po roku 1989 spowodował, że zasób używanych mikrotoponimów gwałtownie maleje, a nie wzbogaca się o nowe nazwy.

sąsiedztwo „wyznacza granice swojskości i obcości. Jest terenem docierania do kresu swojskości i płaszczyzną doświadczania sąsiada jako innego. Ale może także stwarzać szanse przełamywania obcości i powstawania amalgamacji kulturowej” [Kłoskowska 1993: 99–100]. Duży wpływ na układ swój/obcy ma siła oddziaływania doświadczeń etniczno-kulturowych. Są one bardzo istotne w procesie definiowania tożsamości jednostkowej i grupowej, wpływają na sposób postrzegania innych jako mniej lub bardziej obcych oraz podtrzymywanie własnych cech kulturowych, jak wyznanie, język, obyczaj [Machaj 2000: 126]. Opozycja swój – obcy może być traktowana na pograniczu jako forma kategoryzowania przez człowieka otaczającej go rzeczywistości, jako sposób porządkowania i osvajania świata, w którym skumulowały się wskutek historycznego sąsiedztwa różne elementy różnych kultur [por. Maćkiewicz 1999]. W tworzeniu świadomości odmienności grupowej bardzo ważną rolę odgrywa postrzeganie swoich i obcych, podział na „my” i „oni”. Należy jednak zaznaczyć, że rozróżnienie to nie zawsze oznacza wyraźny dystans, wrogość czy konflikt. „Oni” mogą być sąsiadami, przyjaciółmi, a wyodrębnianymi tylko po to, by ustalić zakres znaczenia „my” [Babiński 1997: 57–58]. Podział na swoich i obcych może być dokonywany na podstawie różnych cech. Jerzy Bartmiński podczas analizy słownikowych definicji wyrazów *swój* i *obcy* ustalił ogólne kryteria wyodrębniania tych relacji; należą do nich: aspekt społeczny (poczucie przynależności do wspólnoty społecznej, do tego samego środowiska), psychologiczny (znajomość, sympatia, zaufanie), rodzinny, a także lokalistyczny (przynależność do określonej przestrzeni, pochodzenie z tej samej miejscowości, okolicy, regionu, kraju) [Bartmiński 2007: 48].

W nieco innych kategoriach omawianą relację ujmuje Halina Pelcowa. Uczona, biorąc pod uwagę różne sposoby konceptualizacji *swojego* i *obcego* wśród mieszkańców wsi lubelskich, również leżących na pograniczu, wymieniła następujące cechy wpływające na charakter tej zależności: wspólnotę pokrewieństwa i języka, miejsce zamieszkania, narodowość, religię, sposób życia i wygląd (w tym bieda i bogactwo), określony krąg kulturowy (wieś – miasto, tradycja, wykształcenie), doświadczenia życiowe z przeszłości [Pelcowa 2007: 77].

O podziale na swoich i obcych na badanym obszarze Beskidu Niskiego decydują głównie kryteria: etniczno-językowe, religijne, społeczno-ekonomiczne, lokalistyczne.

Pogranicze etniczno-językowe funkcjonuje w świadomości jego mieszkańców; nawet niewielkie objekty, np. części pól czy wzniesień, noszą

nazwy: *Leculka*⁵³, *Ruska Dolina*, *Ruska Góra*, *Ruska Kamarka*, *Ruska Kiczura*, *Ruski Potok*, *Ruskie Łąki*, *Ruskie Smreki*, *Ruskie*, *Za Ruskim*. Nie są to jednak liczne nazwy, na ogół obszar pogranicza etnicznego nie ma wyraźnie wyznaczonych granic przestrzennych nawet w społecznej świadomości [por. Babiński 1997: 43]. Opozycja swój/obcy w kategorii etniczno-językowej uwidacznia się głównie w różnych nazwach polskich i ruskich powstałych na bazie apelatywów (por. rozdział IV) bądź antroponimów, współwystępujących na badanym terytorium, por. nazwy dzierżawcze oparte na: a) formach łemkowskich, np. *Chomowe Czoło*, *Chomowy Łazok*, *Hawryłówka*, *Hryckiw Łazok*, *Iwaniszyn*, *Kopczowa Młaka*, *Mackowe Pole*, *Macowa Polana*, *Matysil*, *Mikołajówki*, *Potok Chomy*, *Semenikowe Pasiki*; b) formach polskich: *Kmitówka*, *Łaz Madejowski*, *Łaz Malarzowski*, *Łaz Murzynowski*, *Łaz Pawełkowski*, *Michałkównia*, *Rydarskie*, *Skworcowa Studzienka*. Należy przypomnieć, że Łemkowie i Polacy jeszcze w latach trzydziestych XX w. tworzyli najliczniejsze grupy zasiedlające Beskid Niski. Znacznie mniejszą społeczność stanowili Żydzi, o ich obecności świadczą takie nazwy, jak np. *Do Białego Icka*, *Na Haimku*, *Okopowisko*, *Żydił Kut*. Tylko kilka nazw w badanym materiale odnosi się do obiektów związanych z obecnością Romów i Słowaków, por. *Bradowiec*, *Brzegi Cygańskie*, *Hawraniwka*, *Plac Cygański*. Używanie etnonimów w nazwach wiąże się z dystansem, traktowaniem innych jako obcych. Występowanie natomiast nazwisk, imion czy przezwisk świadczy o znacznym skróceniu dystansu, wymieniony w nazwie właściciel obiektu traktowany jest jako *swój*. Z kryterium etniczno-językowym ściśle wiąże się również podział na swoich i obcych według wyznania religijnego. Poczucie tożsamości etnicznej jednoznacznie identyfikowało człowieka z Kościołem wschodnim, Kościołem rzymskokatolickim albo judaizmem. Wszystkie nazwy odzwierciedlające relacje my/oni w zakresie etniczno-językowym są więc równocześnie symptomami tych relacji w kontekście religijnym. Kryterium społeczno-ekonomiczne podziału na *swoich* i *obcych* wiąże się ze statusem właściciela gruntów i jego miejsca w hierarchii społecznej. *Swój* to sąsiad, członek danej mikrowspólnoty wiejskiej znany z imienia, nazwiska albo przezwiska, por. nazwy *Bilasackie Pole*, *Majdoszowa Droga*, *Na Jabczankowym*, *Semanikowe Pasiki*, *oni* natomiast to ludzie zajmujący uprzywilejowane stanowiska w instytucji państwowej albo kościelnej,

⁵³ Warto zaznaczyć, że w badanym materiale odnotowano kilkanaście nazw z przymiotnikiem *ruski*, a tylko jedna nazwa odnosi się do Polski – jest to *Leculka*, miano odcinka rzeki Tabor przy granicy dawnego Królika Wołoskiego i Królika Polskiego.

por. nazwy *Księży Dił, Las Pański, Łan Biskupi, Łany Cerkiewne, Pańska Góra, Popostwo, Soltystwo, Wójtostwo, Zakonnickie*.

Relacje *swój – obcy* można także rozpatrywać w kategorii posesywności i w kategorii bliskości przestrzennej [por. Myszką 2016: 351–360]. Ważnym elementem wiejskiej egzystencji była własność gruntów i kwestia granic. Respektowanie granic stanowiło istotną część życia społecznego, szczególnie w kontekście wyczerpujących się na przełomie XIX i XX w. terenów, które mogły być wykorzystywane rolniczo. Dlatego w badanym materiale dużą grupę, jak już wspomniano wcześniej, tworzą nazwy dzierżawcze, wskazujące na różne formy własności indywidualnej, zbiorowej (gromadzkiej), instytucjonalnej (np. kościelnej). Podział na swoich i obcych dobrze ilustrują nazwy dotyczące własności gromady danej wsi, a odnoszące się do gruntów, z których mogli korzystać tylko *swoi* (należący do danej mikrospołeczności), por. nazwy *Balciański Las, Barwiński Las, Gromadzki Las, Jaslisker W, Królicki Las, Las Gromadzki, Lipowski Las, Polański Las, Polański Lesik, Posadzki Las, Rudawski Lis, Surowiczny Las*. Ponadto granice pomiędzy *swoimi* i *obcymi* wyznaczały także nazwy powstałe od ap. *dział, dił* (w sumie 22 miana) odnoszące się głównie do wzniesień dzielących, rozgraniczających dane miejscowości (19) oraz utworzonych od nich nazw pól i lasów (3) znajdujących się na tych wzniesieniach: *Dział, Dzielec, Dili, Dił, Gił, Diw, Dilec, Dilyk, Gilyki, Srybny Dział, Szklarski Dił / Szklarskyj Dił / Sklarskyj Diw, Tylawski Dział / Tylawskij Dił / Tylilski Dił, Wysokij Dił / Wysoki Dił*. Bardzo istotna dla ustalenia relacji między *swoimi* i *obcymi* jest fizyczna odległość między nimi. Ludzie mieszkający blisko siebie mają częstszy kontakt, lepiej się znają [Myszką 2016: 351]. Emocjonalny związek z ludźmi, wśród których się żyje i których uważa się za swoich, przejawia się m.in. w nazwach kierunkowych i lokalizujących zawierających antroponimy, por. nazwy *Do Bogacza, Do Lipilczaka, Do Wołka, Studnia u Dobrej*. Według J. Bartmińskiego „kategoria ‘bliskości’ jawi się wręcz jako fundament kategorii ‘swojskości’: ktoś bliski w sensie przestrzennym na zasadzie rozszerzenia metaforycznego staje się «bliskim», czyli swoim w sensie psychospołecznym [Bartmiński 2007: 48]. Swoimi są więc mieszkańcy przysiółków, części wsi (np. *Średniego Końca, Dolnego Końca i Górnego Końca*) i, w ujęciu najszerszym, wszyscy mieszkańcy danej miejscowości. Jako obce postrzegano osoby z innych części wsi. Podział przestrzenny przekładał się więc na relacje międzyludzkie nawet w obrębie jednej miejscowości. Jak wspominali informatorzy z Posady Jaśliskiej, podczas wesel czy zabaw dochodziło często do bójek między mieszkańcami *Dolnego Końca* a *Górnego Końca*.

Warto wspomnieć jeszcze o relacji *swój – obcy* w odniesieniu do gwarowych przezwisk mieszkańców sąsiednich miejscowości. Przezwisełka sąsiedzkie można interpretować na tle opozycji aksjologicznej, w której *swój* oznacza kogoś z jakichś względów lepszego, a *obcy* to ktoś z jakichś względów gorszy, przy czym ocena tego, co obce, często opiera się na stereotypach [Kurdyła 2014: 107]. Motywy nadawania przezwisk mogą być różne, mieszkańcy Królika Polskiego to *Karpiele* – od uprawy karpielei ‘brukwi’, a Moszczańca to *Burki Pegierowskie* – od charakteru osady. *Jaśliszczanie* przezywani byli *Kapconami*, czyli tymi, którzy chodzili w *kapcach* ‘pantoflach’ [Kurdyła 2014: 111–112]. Przewisko to jest lekceważącym określeniem zubożałego mieszczanina. Jak wspomniano wcześniej, Jaśliśka miały w przeszłości status miasta, które po okresie świetności podupadło i od XIX w. było już tylko prowincjonalną, ubogą miejscowością, której mieszkańcy zajmowali się uprawą roli i rzemiosłem. Etymologia przezwiska wiąże się z rzeczownikiem *kapcan* (w gwarze *kapcon*), oznaczającego ‘człowieka do niczego, biedaka, niedołągę podupadłego majątkowo’, wywodzącego się, według Bystronia, od formy *kapcie* [Bystron 1995: 88–89]⁵⁴. Od cech gwary pochodzą przezwiska mieszkańców innych wsi: *Łolanie*, *Hauczoki*. *Łolanie* to mieszkańcy Woli Niżnej, w gwarze *Łoli Niżnyj*. Wola Niżna w latach trzydziestych zamieszkiwana była głównie przez Łemków, a nazwę wsi wymawiano z w dwuwargowym, które Polacy wymawiali jako *u* niezgłoskotwórcze. *Hauczokami* z kolei nazywali mieszkańców Posady Jaśliskiej jaśliszczanie, prawdopodobnie od używanego przez nich łemkowskiego zaimka *haw* ‘tam’. Etymologii tej nie znają już średnie i młodsze pokolenia mieszkańców wymienionych wsi, którzy przezwisko *Hauczoki* wywodzą od gwarowej formy *hauczeć* ‘szczełać’, powstałej na zasadzie asocjacji i paronimii. Prawdopodobnie obie motywacje przezwiska znane były także dawniej [Kurdyła 2014: 114]. Gwara Posady Jaśliskiej (wsi zamieszkiwanej przed II wojną światową także przez Łemków) różniła się od gwary Jaślisk, na którą łemkowszczyzna miała znacznie mniejszy wpływ. Różnice między gwarami dawniej z pewnością były większe niż obecnie, a odmienność mowy swoich sąsiadów jaśliszczanie ironicznie określali jako *hauczenie*, stąd nazwa *Hauczok*.

Podobne antagonizmy charakterystyczne były dla ludności łemkowskiej zamieszkującej przed II wojną światową Beskid Niski i część Beskidu Sądeckiego. Tworzone przez nią przezwiska zbiorowe odnosiły się często

⁵⁴ Por. także objaśnienie *kapcan* pot. ‘człowiek nieporadny, niedołążny; niedołąga, niedorajda, niezłoda’, przestarz. ‘człowiek ubogi, biedak’ [SJP Dor.].

do kilku wsi. Motywy ich nadawania nawiązywały do noszonego stroju: *Torokary* (od troków przy czuhach); *Świcaki* (od „świec”, czyli długich białych troków zdobiących kołnierze czuh); *Cybuszary* (od zwyczaju zatykania cybucha od fajki na karku za oszewką kołnierza koszuli); właściwości gwary: *Wanie* od zwyczaju wołania dorosłych, a nawet i starych mężczyzn imionami zdrobniałymi (np. zamiast Iwan wołali Wanio), *Bolata*, *Jatinki*; typów całości kultury: *Wengriny*; administracji pańszczyźnianej: *Koroliwszczyzna*, *Biskupczyzna*; stosunków pokrewieństwa: *Nanaszky*; przezwisk zwierzęcych: *Barny*, *Kobylanky*; szczegółów topograficznych: *Krajniaki* [Reinfuss 1998]⁵⁵.

Sąsiadujące ze sobą grupy funkcjonowały na zasadzie relacji swój/obcy, cechowały je antagonizm, rywalizacja, negatywne wartościowanie grupy obcej, a pozytywne swojej. Sąsiadom zarzucano często głupotę, zacofanie, niski poziom kultury, opowiadano deprecjonujące ich anegdoty, np. do *Waniów* sąsiedzi odnosili się z lekceważeniem: „Wanie to durni ludzie”. „Raz handlarz sprzedał Waniowi cielaka za konia, tylko mu szpary między kopytami zalepił smołą i przyprowadził ogon z babskiego warkocza”. „Jak żydowi w karczmie braknie świeczek na szabas, to idzie do pierwszej lepszej chałupy, ucina gaździe «świece» od czuhy i już po kłopotcie, dlatego wśród *Świcaków* jest najwięcej sabatystów, co w sobotę odprawiają święta” [Reinfuss 1998: 64, 69–70]. Jako niedołęgi i głupcy w opowiadaniach sąsiadów przedstawiani byli *Cybuszary* (mieszkańcy wsi Lipna i Długie): „Razu pewnego mieszkańcy Lipnej nieśli przez las drabinę. Zamiast nieść ją wzdłuż, co umożliwiłoby przejście między drzewami, nieśli ją w poprzek, skutkiem czego trzeba było wycinać drzewa, aby niosącym umożliwić przejście. Innym razem mieszkaniec Długiego umierając zapisał woły «na cerkiew», w związku z dosłownie pojętym tekstem zapisu mieszkańcy Długiego wydzwignęli woły na dach cerkwi i nie wiedzieli, co dalej mają z tym począć” [Reinfuss 1998: 73].

Na badanym obszarze część wsi należała do *Krajniaków*, a część do *Koroliwszczyzny*. Przezwisko *Krajniaki* obejmowało wsie leżące za Jaśliskami

⁵⁵ Tomasz Kurdyła na podstawie badań współczesnych przezwisk sąsiedzkich z pięciu powiatów województwa podkarpackiego (sanockiego, krośnieńskiego, jasielskiego, brzozowskiego i strzyżowskiego) wyodrębnił trzynaście klas tych nazw, pochodzą one m.in. od częstych w danej wsi imion i nazwisk (np. *Szczepaniaki*, *Marcyjany*, *Janki*), topografii (np. *Paryjarze*, *Jedliniarze*), zwierząt (*Baranki*, *Koniarze*, *Koziarze*), wyglądu (*Wargacze*, *Wąsiale*), potraw często spożywanych przez sąsiadów (*Pamularze*, *Buliony*, *Herbaciarze*), pochodzenia etnicznego (*Ukraińcy*, *Rusini*), upraw roślin (*Cebularze*, *Karpielarze*), charakteru wsi (*Pegieery*, *Herbowi*, *Jezuski*), wytworów i zajęć (*Bimbrowniki*, *Serwaciarze*, *Oplatkarze*, *Miotlarze*), cech gwary (*Węze*, *Dysculaki*, *Tajojki*) [Kurdyła 2014].

w pobliżu granicy państwowej. Etymologia ludowa wywodziła pochodzenie nazwy od „kraja” – „*Krajniacy* – ci co mieszkają na kraju”. Miano prawdopodobnie pochodzi od *krainy*, która dawniej była jednostką administracyjną obejmującą kilka wsi, z „krajnikiem” na czele. Grupa ta nie została wyodrębniona spontanicznie, jak np. *Wanie* czy *Cybuszary*, ale była pozostałością po dawnym podziale administracyjnym, zorganizowanych w „krainy” włości biskupów przemyskich w okolicy Jaślik, nie miała uzasadnienia w różnicowaniu kulturowym. *Krajniacy* sąsiedowali od wschodu z *Koroliwszczyną*, wsiami należącymi dawniej do dóbr królewskich. Z szacunkiem odnosili się do swoich sąsiadów, bo, jak mawiali, były to „królewskie dzieci”, podkreślając w ten sposób ich wyższość społeczną [Reinfuss 1998: 74–75].

Łemkowie z *Koroliwszczyzny* mieli poczucie odrębności i wyższości względem innych grup, szczylicili się tym, że byli niegdyś królewskimi poddanymi – przypominać o tym miał czerwony płatek sukieny na rękawie noszonych przez nich guni. Z powodu wywyższania się tworzyli grupę izolowaną i izolującą się, rzadkie były więc przypadki przełamywania separacji, sporadycznie zawierano związki małżeńskie z osobami pochodzącymi spoza grupy. Dla Krajniaków dużym zaszczytem było, jeżeli „Koroliwka” (dziewczyna z *Koroliwszczyzny*) zgodziła się wyjść za mąż za mieszkańca któregoś wsi znad Jasiołki [Reinfuss 1998: 76].

Przezwiseka zbiorowe uzupełniają obraz funkcjonowania relacji swój/obcy przedstawiony na podstawie mikrotoponimów. Motywy nadawania przezwisk podkreślają grupowe poczucie tożsamości i odrębności, niektóre cechy zaś są powodem do naśmiewania się z sąsiadów, ich negatywnego wartościowania. Przedmiotem drwin są zachowania odbiegające od norm, wzorców przyjętych w danej mikrospołeczności, a charakterystyczne dla innej gromady. Obcy przez swoją odmiennność nie jest akceptowany, ponieważ stanowi zagrożenie dla grupowego *status quo* [Piechnik 2006: 200].

Wśród Łemków funkcjonował podział na trzy grupy: *swoich*, *obcych* i *całkiem obcych*. Pojęcie *swoich* obejmuje grupę najbliższych wiosek, stanowiących z etnograficznego punktu widzenia jedność kulturalną. *Obcymi* są członkowie sąsiedniej grupy lokalnej, różniące się nawet drobnymi szczegółami, jak np. *Świcaki* i *Torokary*. *Całkiem obcy* to ten, który znacznie różni się od *swoich*, mieszka daleko od danej grupy [Reinfuss 1998: 79]. Oprócz poczucia przynależności do niewielkich lokalnych grup Łemkowie mieli świadomość należenia do szerszej grupy narodowej, odróżniającej się od polskich sąsiadów językiem, religią (greckokatolicką bądź prawosławną), kulturą.

Mikrotoponimy na pograniczach są symptomami złożonych relacji międzyludzkich. Z jednej strony, stanowią efekt mechanizmów „wyznaczania symbolicznych granic własnej grupy, wspólnoty połączonej sposobem rozumienia świata i różniącej się od innych grup” [Machaj 2020: 126]. Z drugiej zaś, można zauważyć oznaki niwelowania, przełamywania tych różnic. Tendencje te widoczne są dobrze we wsiach mieszanych, jak Posada Jaśliska czy Królik Polski, w których przez wieki mieszkali obok siebie i Polacy, i Łemkowie. Jak pisze Justyna Straczuk, na pograniczu istotnym zagadnieniem w kontekście relacji etnicznych jest sfera sąsiedztwa, a więc codziennych kontaktów, w której żyjący obok siebie ludzie komunikują się, posługując się wspólnym systemem znaczeń w ramach wspólnie tworzonej kultury [Straczuk 2006: 31–32]. „Wspólna przestrzeń codzienności oswaja i przyzwyczajają do odmienności, tak że często różnica staje się niewidoczna i nieuświadomiona, staje się zjawiskiem naturalnym [...] w tego typu sąsiedztwie różnica – językowa, wyznaniowa – staje się wewnętrzną kategorią świata, nie zaś granicą dzielącą dwa światy. To właśnie w takich warunkach może dochodzić do «kulturowej amalgamacji», która jest cechą charakterystyczną kultury pogranicza” [Straczuk 2006: 32]. Sąsiedztwo takie zaciera więc relację MY/ONI, staje się ona niewidoczna, a na plan pierwszy wysuwa się nadrzędna kategoria MY – tutejsi, miejscowi, mający świadomość różnic językowych, kulturowych, które w codziennych kontaktach nie mają większego znaczenia. Obcy to ten, który przybył z daleka [por. Smułkowa 2000: 575]. Zacieranie się granic pomiędzy MY a ONI widoczne jest w różnych hybrydach nazewniczych, substytucjach. Mikrotoponimy te powstawały bowiem na gruncie jednego języka, ale zawierały elementy zapożyczone z innego języka i tym samym stanowią odzwierciedlenie stosunków etniczno-językowych [por. Borek 1998a: 227]. Szczególne znaczenie w tym kontekście mają nazwy upamiętniające dawnych mieszkańców Królika Polskiego, Zawadki Rymanowskiej, Posady Jaśliskiej, por. nazwy: *Do Kiceja*, *Haimkowa Góra*, *Necowa Kapliczka*, *Za Kaminczarem*, które świadczą o traktowaniu ich nie jako obcych, lecz jako swoich. O rozmyciu się podziału na swoich i obcych mogą świadczyć polskie odpowiedniki łemkowskich nazw niektórych części wsi Lipowiec: *Hackównia*, *Macównia*, *Wariankównia*. Mikrotoponimy na badanym obszarze są świadectwem ich uwikłania etniczno-kulturowego, terytorialno-demograficznego, a przede wszystkim zdeterminowania językowego; oprócz form polskich równolegle występują (bądź występowały) łemkowskie, wołoskie, słowackie czy węgierskie [por. Wysoczański 2006: 314].

Zakończenie

Procesy nazwotwórcze na obszarze Beskidu Niskiego miały bardzo złożony charakter. Uzależnione były od składu etnicznego osadników, rozwoju rolnictwa, gospodarki leśnej i pasterskiej, a pod względem motywacyjnym determinowane w dużym stopniu przez warunki topograficzne, stosunki własnościowe oraz aktywność kulturową. Pierwotnie nazwy odnosiły się w większości do pól, obszarów leśnych, strumieni z najbliższego otoczenia osadników. Wraz z zagospodarowywaniem i zaludnianiem się Beskidu oraz wynikającą z tego koniecznością zdobywania gruntów mogących służyć do celów rolniczych albo pasterskich zasięg użytkowanej przestrzeni zwiększał się o grzbiety, stoki i szczyty górskie. Powiększał się też zasób nazewniczy, spowodowany praktycznymi potrzebami określenia lokalizacji wybranych obiektów bądź zaznaczenia ich przynależności [por. Mrózek 1998a: 264]. Przestrzeń geograficzna była więc ściśle powiązana z przestrzenią kulturową: w przestrzeni geograficznej mieszkańcy wsi mieli bowiem strefy kulturowo ważne oraz mniej ważne, marginalizowane, a sposób ich postrzegania odzwierciedlali w macierzystym języku, szczególnie w nazwach [Kurek 2019a: 210]. Mikrotoponimy omówione w pracy są skutkiem nawarstwiających się procesów osadniczych, symptomami przebywania w przeszłości na przygranicznym obszarze Beskidu Niskiego różnych grup etnicznych. Różne wymiary tożsamości człowieka żyjącego na pograniczu spowodowały uwikłanie mikrotoponimii w wielonarodowościowy i wielowyznaniowy kontekst historyczno-kulturowy, co skutkuje jej zróżnicowaniem pod względem genetycznym i formalno-językowym [por. Wysoczański 2006: 307–308]. Przeprowadzone badania, obejmujące oprócz eksploracji terenowej również ekscerpcję dokumentów archiwalnych oraz materiałów kartograficznych i opracowań naukowych, pozwoliły na odtworzenie nazewnictwa historycznego, rekonstrukcję systemów mikrotoponimicznych wysiedlonych miejscowości łemkowskich. Umożliwiły również odkrywanie nakładających się na siebie warstw nazewniczych związanych z procesami kolonizacyjnymi Beskidu Niskiego, począwszy od średnio-wiecznego osadnictwa polskiego, wołoskiego czy niemieckiego, poprzez przemiany nazewnictwa będące skutkiem wysiedlenia Łemków i ponow-

nego zasiedlania pustek osadniczych, po czasy współczesne, charakteryzujące się gwałtownym zanikaniem nazw terenowych. Zgromadzone mikrotoponimy są więc nośnikami (mediami) pamięci przechowującymi informacje dotyczące przeszłości badanego obszaru.

Kategoria pamięci jest już od wielu lat przedmiotem badań historyków, filozofów, socjologów, kulturoznawców, literaturoznawców [Nowak 2011: 28], a w ostatnich latach także językoznawców [por. Rożai 2018; Myszka 2022; Jelonek 2022]. Pamiętanie jest działaniem społecznym pozwalającym na odnotowanie i przechowywanie ważnych dla jakiejś wspólnoty doświadczeń [Nowak 2011: 33]. Pamięć społeczna zlokalizowana jest niemal we wszystkich wytworach kultury dawnej i obecnej, np. w słowach, w piśmie, w druku, w przestrzeniach i w obrazach. „W odniesieniu do pamięci społecznej każdy wytwór kultury pochodzący z przeszłości jest w pewnym stopniu przekazem symbolicznym – kontakt z nim polega na odbieraniu zapisanych w nim celowo znaczeń albo informacji zawartych w nim *implicite*” [Golka 2009: 72]. Pamięć zbiorowa w literaturze naukowej ma wiele różnych definicji. Ciekawe ujęcie na gruncie socjologii zaproponowała Barbara Szacka, dla której termin ten oznacza „wyobrażenia członków danej zbiorowości dotyczące jej przeszłości, zaludniających ją postaci i wydarzeń, jak również sposoby ich upamiętniania i przekazywanie o nich wiedzy, uważanej za obowiązkowe wyposażenie członka tej zbiorowości” [Szacka 2020: 25]. Ważnym elementem, nośnikiem pamięci jest język, bowiem „mowa i cały system powiązanych z nią konwencji społecznych pozwalają nam za każdym razem odtworzyć naszą przeszłość” [Halbwachs 2008: 407]. Jak zauważył Waldemar Czachur, „język i jego możliwości użycia są [...] produktami wytworzonymi przez kulturę i równocześnie procesem wytwarzającym kulturę, w tym pamięć zbiorową” [Czachur 2018: 16]. „Pamięć zbiorową z perspektywy lingwistycznej potraktować można jako konceptualnie zarejestrowane, językowo reprezentowalne i społecznie podzielane formacje wiedzy, aktywujące obrazy przeszłości powstałe w wyniku praktyk komunikacyjnych o specyficznej funkcji kulturowej” [Czachur 2018: 16–17]. Istotne w tym kontekście staje się zjawisko nominalizacji, kiedy zmarginalizowane zostaje znaczenie apelatywne, a aktywowane i uwypuklane znaczenie konotacyjne *propriów* i ich zdolności do kategoryzowania i wartościowania [Czachur 2018: 17; Myszka 2022]. Już sam wybór obiektu, który ma zostać nazwany, jest wynikiem wartościowania. Za nazwą „kryje się nie tylko fizyczny wycinek terenu i obwód na mapie, lecz

także pamięć danego miejsca – budowane wokół niego mity, przypisywane mu moce, uczucia, jakie budzi, zestawienia i porównania z innymi miejscami” [Chlebda 1997: 94]. Mikrotoponimy są więc ważnym elementem pamięci zbiorowej, dokumentują bowiem nie tylko wyprofilowaną wiele lat temu materialną, społeczną, kulturową i religijną przeszłość, ale także odzwierciedlają stan współczesny [por. Myszka 2022]. Pamięć ta odnosi się do różnych sfer życia na wsi, np. pracy na roli, zmieniającego się krajobrazu, stosunków własnościowych, obiektów fizjograficznych, wytworów kultury materialnej, ważnych dla społeczności wydarzeń, osób, wykonywanych zawodów, sposobu postrzegania przez człowieka otaczającego go świata, języka codziennej komunikacji [por. Myszka 2016: 12; Jelonek 2022]. Pamięć, zarówno jednostkowa, jak i zbiorowa, przekazywana jest za pośrednictwem nośników i mediów pamięci⁵⁶ [Wójcicka 2015: 300]. Mikrotoponimy jako jeden z elementów języka stanowią więc specyficzne medium w funkcji nośnika treści pamięci [por. Czachur 2018: 16]. Zgromadzone nazwy (najstarsze pochodzą z XVI w., najmłodsze z początku XXI w.) są nośnikami (mediami) pamięci badanej części Beskidu Niskiego, odnoszącej się do dwóch bardzo ważnych aspektów: pamięci krainy (dotyczącej m.in. cech krajobrazu, mieszkańców, wytworów kultury materialnej, wydarzeń) oraz pamięci języka⁵⁷.

⁵⁶ Według M. Wójcickiej, „nośniki pamięci to makro znaki, takie teksty kultury [...], które niosą informacje o obrazie przeszłości danej grupy społecznej, będącej autorem lub depozytariuszem pamięci utrwalonej w danym tekście. Do materialnych nośników pamięci można zaliczyć fotografię, obraz, film, pomnik, ale też np. ciało ludzkie. Idealne nośniki pamięci to nazwy, teksty ustne i pisane. [...] Nośnik jest więc znakiem, na który składają się substrat materialny znaku (czyli znak-środek, materiał) oraz przedmiot reprezentowany przez znak (treść, idee itp.)” [Wójcicka 2015: 303].

⁵⁷ Takie ujęcie mikrotoponimów zaproponował G. Rožai, który kategorię pamięci zbiorowej badał na podstawie mikrotoponimów z trzech wsi leżących w południowej Słowacji: Vlachovo, Gočovo i Nižná Slaná. Onomasta w swojej pracy wyróżnił trzy aspekty pamięci zbiorowej: a) pamięć regionu, danej okolicy – odnosząca się do konkretnych wydarzeń, stosunków własnościowych, dawnych zabudowań, sposobów użytkowania przestrzeni, ważnych cech miejsca, występowania rzadkich gatunków roślin, pierwotnego charakteru miejsca, historycznej struktury etnicznej ludności; b) pamięć języka – obejmująca nazwy zawierające wymarłe bazy leksykalne oraz różne zjawiska gwarowe zachowane w nazwach; c) pamięć pomników – do tej grupy językoznawca zaliczył nazwy, którymi posługuje się tylko najstarsze pokolenie oraz mikrotoponimy znane szerszemu gronu osób „motywowane informacjami z pokoleniowo uwarunkowanej pamięci komunikacyjnej” [Rožai 2018: 162–170].

A. Mikrotoponimy jako nośniki pamięci krainy

Mikrotoponimy jako świadectwo współczesnych i historycznych stosunków własnościowych

W środowiskach wiejskich prawo własności ziemi determinuje praca i to, co z niej człowiek zbierze. Ziemia dla ludzi ma znaczenie, kiedy inwestują w nią pracę. Własność jest gwarancją, że jednostka bądź grupa może wykluczyć innych z jej korzystania lub profitów wynikających z posiadania określonych gruntów [por. Nowak 2011: 258–259]. Na badanym obszarze prawo własności było dodatkowo wzmacniane przez „głód ziemi”, będący skutkiem przeludnienia agrarnego, stąd też duża liczba nazw dzierżawczych odnoszących się do różnych form własności:

- kolektywnej (dającej przywilej korzystania z gruntów danej gromadzie), np. *Gromadzka Łąka, Królicki Las, Las Gromadzki, Lipowski Las, Łąki Tylawskie, Polański Lesik, Posadzkie, Surowiczny Las*;
- indywidualnej, np. *Barnawiczone Łąki, Biłasackie, Jandowa Łąka, Pole Gałajdowe*;
- na mocy pewnych przywilejów wynikających z prac wykonywanych na rzecz społeczności: *Pisarówka, Szkolne, Zegarówka*;
- związanej z administracją kościelną, np. *Łan Biskupi, Łany Biskupie, Łąka Kościelna, Polana Popowa, Popił Lis, Popowy Łazek, Wikarówka, Wygon Kościelny, Zakonnickie*;
- związanej z administracją świecką: *Grunt Radziecki, Łaz Radziecki, Ogrody Zagumienkowe Mieyskie, Sołtystwo, Wójtostwo*;
- świadczącej o przynależności do dworu, np. *Dworskie, Dwór, Las Pański, Pański Lis, Pański Łan, Pańskie Łuki*;
- związanej z różnymi organizacjami, instytucjami, np. *Las Spółka, Pegorowskie*.

Własność podkreślano nie tylko w odniesieniu do pól, lasów, łąk, ale także różnych obiektów, których użytkowanie przynosiło jakieś korzyści, źródła, np. *Skworcowa Studzienka, Szypacka Studzienka, Tylichowa Studzienka*; kamieniołomów (dołów, z których wydobywano kamień), np. *Jama Czeremcha, Lipowskie Jamy, Orlińskiego Jama*; mniejszych strumieni, np. *Bułów Potok, Potok Chomy, Siwego Potok, Woronowy Potok*; dróg (dających możliwość dostępu do użytkowanych gruntów), np. *Bobracki Wygon, Majdoszowa Droga, Marczacka Droga, Śliwiacki Wygon*; polan, wyrębów wykorzystywanych do celów rolniczych, np.

Mezyraków Łaz, Mińków Łaz, Semenikowe Pasiki, Szymków Łaz, Szypacki Łozyk, Zakutyna Hryškowa. Znaczną grupę omawianych onimów stanowiły również nazwy domostw czy części wsi, np. *Baranówka, Dąbrówka, Kiwałówka, Pitrusówka*.

Mikrotoponimy jako świadectwo pamięci mieszkańców

Nazwy dzierżawcze stanowią nie tylko odzwierciedlenie dawnych i współczesnych stosunków własności, ale także utrwalają pamięć o mieszkańcach poszczególnych wsi. W nazwach dzierżawczych (wydobytych z różnych dokumentów i map) przetrwała pamięć dotycząca dawnych właścicieli gruntów, np. *Łaz Chorwatowski, Łaz Duchłowski, Łaz Dudłowski, Łaz Maciechszkowski, Łaz Malarzowski, Łaz Murzynowski, Łaz Pawła Piechnika, Rola Śalamakowka, Rola Taraszowka, Rola Czupalowka, Rola Karbowka*. W Jaśliskach wciąż żywa jest pamięć o Stanisławie Hausnerze i jego domu rodzinnym – *Haznerówce*. Najstarsi mieszkańcy dawnego miasta wymieniali domostwa Żydów, m.in. *Do Abrama, Do Dawida, Do Łuzera*, i Łemków z pobliskich wsi: *Hackównię, Kopczównię, Macównię*. Mieszkańcy Królika Polskiego i Zawadki Rymanowskiej zwyczajowo używają nazw dawnych (przedwojennych) domostw, mimo że gospodarstwa zasiedlają nowi właściciele, por. np. *Do Petynka, Do Szworca, Do Kiceja* (zob. podrozdział 3.4. *Zanik motywacji, funkcjonowanie nazwy w rozdziale III*). Należy podkreślić, że nazwiska będące elementami wymienionych nazw nie występują obecnie na badanym obszarze.

Mikrotoponimy jako świadectwo dawnych obiektów (budynków, urządzeń o różnym przeznaczeniu)

Mikrotoponimy świadczą o występowaniu obiektów, których materialne ślady (z pewnymi wyjątkami) nie zachowały się do czasów współczesnych. Można tutaj wyodrębnić kilka kategorii obiektów:

- o charakterze obronnym i wojskowym – odnoszą się one przeważnie do dawnych budynków na terenie Jaślisk, jak *Baszta, Brama Krakowska, Brama Węgierska, Brama Wolańska, Parkan, Wieżysko, Za Murami*, oraz *Barwinka* i *Tylawy*, np. *Kasarnia, Szańcy*;
- o charakterze sakralnym, np. *Nad Cerkwią*;
- o różnej funkcji i przeznaczeniu, np. *Karczmiska, Niwa Bosielko i Młynisko, Stara Poczta, Spod Budy, Za Karczmę* (nazwa funkcjonuje, mimo

że karczma spłonęła podczas II wojny światowej), *Przy Murku, Wielka Świetlica*.

Ponadto nazwy są świadectwem nieistniejących:

- urządzeń terenowych, np. *Dylowanka, Jaz, Koszary, Koszaryska, Ławeczki, Młynówka, Mostki, Parkany, Patryja, Pecyska, Przegrody, Sklepiska, Spod Grobli, Stadniczy, Stawiska, Worotca*;
- nieutwardzonych dróg, ścieżek, które dawniej łączyły poszczególne miejscowości, np. *Bez Górkę, Lipowska Ścieżka, Wojskowa Ścieżka*;
- domostw, części wsi łemkowskich, np. *Chomiszacki Dwór, Macyk, Petryk*.

Mikrotoponimy jako świadectwo pierwotnego charakteru miejsca

Nazwy ilustrują także pewne zmiany zachodzące w przestrzeni poszczególnych wsi, dawnych sposobów wykorzystywania obiektów, które przetrwały do czasów współczesnych i obecnie pełnią zupełnie inną funkcję. Ciekawymi przykładami są nazwy dawnych ulic Jaślik, biegnących od Rynku w kierunku trzech bram, od których rozpoczynały się trakty w stronę Krakowa (*ulica Krakowska*), Lwowa (*ulica Lwowska*) i Węgier (*ulica Węgierska*). Współcześnie motywacji nazewniczej nie ma także inna uliczka, nosząca na przestrzeni lat miana *Basztowa, Do Baszty, Do Wieżyska, Ku Baszcie, Psia Ulica*. O dawnych, innych niż współcześnie, funkcjach obiektów świadczą nazwy *Blych, Do Geesu, Do Gminy, Do Kółka, Dwór, Klepacz, Na Wopie, Ochronka, Ratusz, Rynek, Stara Szkoła, Targowica, Żil, Popówka*.

Do pierwotnego charakteru miejsca nawiązują nazwy odnoszące się do obiektów znajdujących się na terenach pustek osadniczych (wysiedlonych wsi łemkowskich), które współcześnie stały się onimicznymi śladami życia Łemków. Można tutaj wymienić nazwy domostw, części wsi, pól, lasów, wzniesień, dróg z różnych grup semantyczno-motywacyjnych, np. *Kaszowa Jama, Łazy* (Wola Wyżna, Lipowiec), *Popadyna, Popowe Czoło, Pylasta Put, Stara Doroħa, Werchowyna*.

Ze względu na zalesienia prowadzone po II wojnie światowej i naturalną sukcesję roślinną świadectwami dawnego charakteru miejsca są np. mikrotoponimy *Fujów Drugi, Fujów Pierwszy, Fujów Trzeci, Fyjowa, Kiel, Lniska, Łabaczka, Macowa Polana, Markiw Łaz, Mezyraków Łaz, Wołowa* (wszystkie wymienione obiekty dzisiaj porasta las).

Mikrotoponimy jako nośniki pamięci związanej z pracą, różnymi zajęciami mieszkańców

Nazwy są pamiątkami dawnego, głównie rolno-pasterskiego charakteru Beskidu Niskiego. Wiele nazw odnosi się bowiem do prac związanych z pozyskiwaniem gruntów pod uprawę poprzez karczowanie i wypalanie lasów, np. *Czereniny, Czerteż, Łazy, Pasiky*; wypasem bydła (często w lasach i na polanach położonych w wyższych partiach gór), np. *Brzegi Cygańskie* (miejsce, gdzie Cyganie paśli kozy), *Koziniec, Latowiska, Polana Niżna, Polana Wyżna, Preluka, Przednie Pastwisko, Zadnie Pastwisko*; uprawą i przetwarzaniem lnu, np. *Kut, Lniska* (miejsce, gdzie moczono len). Nazwy są również świadectwem, że zajmowano się wydobywaniem i obróbką kamienia (por. nazwy kamieniołomów *Okrągła Wysypa, Stare Jamy*), hodowlą i łowieniem ryb (*Cyrpiak, Księży Staw*), pszczelarstwem (*Pasieka*), wypalaniem węgla drzewnego (*Pid Uhlyska, Uhlarka*), wyrobem potażu (*Potasznia*). Odrębną grupę tworzą nazwy związane z gospodarką leśną, obróbką drewna (np. *Beleczi, Do Tartaku, Klepki, Maszynisko, Stary Zrub, Zrąb, Zrub, Zrubanki*). Nazwy świadczą również o pozyskiwaniu innych surowców naturalnych, por. *Kamfiniarka, Sołysko, Wapnisko*. Wymienić tu można też nazwy będące nośnikami pamięci o dawnych zawodach, np. *Do Kołodzieja, Do Krawca, Do Siekierki* (właściciel domostwa był cieślą), *Do Tkacza, Kowalówka, Masnykówka*.

Mikrotoponimy jako świadectwo specyficznej cechy danego obiektu

W grupie tej można zamieścić miana obiektów, które ze względu na specyficzne właściwości wyróżniały się z otoczenia – cechy te, zakodowane w nazwie, ułatwiały lokalizację danego miejsca. Utrwalane w mikrotoponimach właściwości związane były przeważnie z percepcją wzrokową, rzadziej słuchową i odnoszącą się do odczuwania smaku czy temperatury, np. *Biała Gлина, Biały Potok, Czarna Młaka, Czarny Potok, Czerwona Górka, Kamienna Deberka, Mutnik, Rosolak, Rudawa, Siny Brzeg, Studeny Werch, Suchy Wirch, Zimna Studzienka, Zimny Potoczek, Żelazna Woda, Żółty Bereh*. Określanie charakterystycznych cech obiektu wiązało się również z jego oceną dotyczącą przydatności dla celów rolniczych, por. nazwy *Złota Bania* (grunty urodzajne); *Kamińczyki, Kamieniec, Kamieńce, Kiczera Jałowa, Żbyry, Żbyrki* (grunty nieurodzajne). Za specyficzną cechą można również uznać występowanie na danym terenie siedlisk przyrodniczych, tak więc mikrotoponimy mogą być świadectwem:

- występowania rzadkich gatunków zwierząt, por. *Astrjabec, Borsuczny, Borsuczyny, Wadernik, Wilcza Jama, Wólcze Jamy*;
- występowania większych skupisk roślin, np. *Berezynky, Bucznik, Buczniki, Grabiki, Graby, Jasiennik, Jedlicznik, Jedlina, Koprywiska, Malynniki, Mochna, Modrzyna, Osiecznik, Paportyne, Rokita, Smereki, Sosny, Wilszyny*.

Mikrotoponimy jako świadectwo historycznej struktury etnicznej

Wiele nazw jest świadectwem przebywania na obszarze Beskidu Niskiego Łemków, Polaków, Romów, Żydów, Węgrów, Niemców, por. mikrotoponimy *Brzegi Cygańskie, Dom Węgierski, Leculka, Plac Cygański, Ruski Potok, Ruskie Łąki, Żydił Kut*. Wymienić tu należałoby właściwie wszystkie miana, które ze względu na etymologię mogą stanowić dowód na to, że jeszcze w latach czterdziestych XX w. żyły obok siebie wymienione grupy. Nazwy są świadectwem stosunków interetnicznych, uwidaczniających się w funkcjonujących do dzisiaj nazwach wariantywnych, hybrydach onimicznych (zob. rozdz. IV). Warto podkreślić, że mikrotoponimy występujące po stronie słowackiej (w niedalekiej odległości od granicy) mają zbliżoną strukturę i bazę nazewniczą, powstały bowiem na podstawie apelatywów łemkowskich, funkcjonowały pierwotnie w obrębie jednej grupy językowej, por. nazwy: *Astrabec (las)*⁵⁸, *Čerešňová hora, Debra, Dieľce, Dielec, Dlhá vrchovina, Driečna, Grúň, Habura, Jastrabec, Krivá kyčera, Kyčera, Lesik, Paportina, Preluka, Sedlo pod Beskydom, Stavenec, Ubočie, Vrch koprivičného*.

Mikrotoponimy jako nośniki pamięci wydarzeń

W mikrotoponimach zachowała się także pamięć o dawnych zdarzeniach, ważnych dla poszczególnych mikrospołeczności, i tak np. nazwa *Królewska Studzienka* przypuszczalnie upamiętnia pobyt w Jaśliskach króla Polski Władysława Jagiełły, który prawdopodobnie odpoczywał w miasteczku podczas podróży na Węgry [por. Kotuła 1977; Grzesik, Traczyk 1992: 75]. Miana *Kopiec Szwedzki, Dar Boży (Dar)* odnoszą się do zwycięskiej potyczki z okresu wojny polsko-szwedzkiej (prawdopodobnie miana nawiązują do oblężenia Jaślisk w 1657 r. przez wojska Jerzego Rakoczego, sprzymierzonego ze Szwedami). *Szańcy* z kolei to miejsce związane ze

⁵⁸ Nazwy pochodzą z internetowej mapy turystycznej Słowacji: <http://vychodne-slovensko.oma.sk/turisticky-atlas> [dostęp 6.12.2020].

stacjonowaniem wojsk konfederatów barskich w Barwinku, a pochodzenie ojkonomu *Do Gomułki* wiąże się z pobytem w Zawadce Rymanowskiej Władysława Gomułki. Mikrotoponimy dokumentują również tragiczne wydarzenia, np. *Czeski Krzyż* oznaczał miejsce pochówku poległych w czasie II wojny światowej żołnierzy czechosłowackich, miano *Fenna* pochodzi od imienia kobiety, której dziecko zmarło tragicznie. Inne tego typu nazwy to *Borkowska Jama*, *Kaput Wald*, *Spalona*, *Żołnierska Polana*.

B. Mikrotoponimy jako nośniki pamięci języka

Współcześnie badany obszar jest jednolity pod względem językowym, jednak na początku XX w. sytuacja była zupełnie inna – przeważała tu ludność ruskojęzyczna, która stanowiła około 74% ogółu, językiem polskim posługiwało się około 25%, niemieckim i innymi 0,1% (por. tab. 1). Obecnie natomiast łemkowszczyzna funkcjonuje głównie w przestrzeni onimicznej. Pamięć dotyczy więc języka polskiego i języka łemkowskiego, lecz rozpatrywanych na dwóch płaszczyznach: pierwsza dotyczy polszczyzny i łemkowszczyzny, ale jako odrębnych systemów językowych, którymi do lat czterdziestych posługiwali się Polacy i łemkowie, druga natomiast wiąże się z wzajemnym wpływem na siebie obu wymienionych systemów (interferencją językową). Zagadnienia te prezentowane są szczegółowo we Wstępie (9. *Język mieszkańców badanych wsi*) i rozdziale IV (*Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza*). Należy jeszcze jednak w tym miejscu przypomnieć, że w mikrotoponimach, szczególnie w ich wariantach mówionych, zachowały się zjawiska charakterystyczne dla polskich gwar ludowych południowo-wschodniej Polski, które w języku nieoficjalnym mieszkańców badanych wsi (szczególnie wśród przedstawicieli młodego pokolenia) występują już bardzo rzadko, por. np. *Barbůvna*, *Čorne Jamy*, *Dolnyj Kůňec*, *Gymbokje*, *Půt Kamorkům*, *Půd Uysom Gůrům*, *Uyso Gůra*, *V'ĩ yršxůvina*. Nie wiele zarejestrowano wariantów mówionych nazw łemkowskich (nie ma już osób posługujących się tym językiem w codziennej komunikacji), np. *Koćerxa*, *Xomove Čeųo*. Ponadto w nazwach własnych utrwalone zostały charakterystyczne dla obu języków bazy apelatywne. Osobną grupę stanowią bazy rumuńskie, będące świadectwem kolonizacji wołoskiej, zob. rozdział IV.

Mimo że współcześnie język, kultura, struktura etniczna badanego obszaru nie odzwierciedlają już stanu przedwojennego, to zachowane mikrotoponimy są onimicznymi symptomami dawnej różnorodności kul-

turowej, na którą składał się wielopokoleniowy dorobek głównie Łemków i Polaków, w mniejszym stopniu także Żydów oraz Romów. Mikrotoponimy są obecnie jedynymi, oprócz nielicznych już materialnych śladów, świadectwami, pamiątkami dawnego pogranicza etniczno-językowego, religijnego oraz zmian społeczno-kulturowych. Zasygnalizowane w zakończeniu ujęcie mikrotoponimów jako nośników pamięci zbiorowej skłania do pogłębionych badań nad tą kategorią także na innych obszarach południowo-wschodniej Polski, nie tylko zamieszkiwanych przez Łemków, ale także przez Bojków.

Wykaz skrótów

Źródła

- AB – *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego*. Wyd. staraniem Galicyjskiego Wydziału Krajowego. T. 1–24, dostęp online: <http://www.wbc.poznan.pl/publication/44646>
- AD – *Akt darowizny gruntu na Łamańcach* (1594), Sanocka Biblioteka Cyfrowa.
- ADB – Akta z lat 1652–1795. Akta dóbr biskupów przemyskich obrządku łacińskiego, zespół: 56/1379/0, mikrofilm PPI 1758, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- AM-Cz – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Czeremcha*, 1936, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku; <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1086/edition/1002/content>; źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AM-J – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Jasiel*, 1936 rok, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku: <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1097/edition/1013/content>; źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AM-L – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Lipowiec*, 1935, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku: <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1116/edition/1032/content>; źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AM-S – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Surowica, Darów i Moszczaniec*, 1936, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku: <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1146/edition/1062/content>; źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AM-Sz – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Szklary*, 1936, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku: <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1147/edition/1063>; źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AM-KPiKW – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Królik Polski i Królik Wołoski*, 1936 rok, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku: <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1277/edition/1191>; źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AM-SDM – Archiwum miasteczek i wsi pow. sanockiego, leskiego, ustrzyckiego. *Kwestionariusze z badania środowiska: Surowica, Darów, Moszczaniec*, 1939 rok, Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku: <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/1146/edition/1062/content>, źródło: Muzeum Historyczne w Sanoku.
- AMJ – Księga Urzędu Wójtowskiego, Ławniczego i Radzieckiego w Jaśliskach 1611–1646, Archiwum Państwowe w Przemyślu <https://szukajwarchiwach.pl/56/850/0/-/1?q=XARCHro:56+XNRZESPro:850+XCDNUMERUro:0&wynik=1&rpp=15&page=1#tabSkany>

- BGT – *Bestandeskarte der Gebrüder Thonetschen Herrschaft Barwinek*, rok powstania 1887. Mapa przechowywana jest w Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej.
- BT – badania terenowe.
- BWK – bazy danych dra Wojciecha Krukara. Wojciech Krukar jest wykładowcą w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie, od lat prowadzi badania dokumentacyjne nazewnictwa terenowego Beskidu Niskiego, Bieszczadów, Gorganów i Czarnohory. Jest również autorem m.in. wielu przewodników turystycznych i map turystyczno-nazwennicznych.
- E – Europe in the XIX. century (with the Third Military Survey), Europa w XIX wieku (z trzecim sondażem wojskowym), 1869–1887; dostęp online: <https://mapire.eu/hu/>
- E 1 – *Galicia and Bukowina (1861–1864)* – second military survey of the Habsburg Empire century; dostęp online: [dostęp online: https://mapire.eu/hu/](https://mapire.eu/hu/)
- E 2 – *Galizien und Lodomerien (1779–1783)* – First Military Survey; dostęp online: <https://mapire.eu/en/>
- ESHP – *Elektroniczny słownik hydronimów Polski*, dostęp online: <https://eshp.ijp.pan.pl/>
- GP – mapy: http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html?gpmmap=gp3
- IPG – mapa i załącznik do mapy: Nadleśnictwo Jaśliska – inwentaryzacja potoków górskich, wyk. Jan Grzebień, 1954 r., Archiwum Państwowe w Rzeszowie Oddział w Sanoku, dokument 60/123/0/1/19.
- JWK – mapa: *Jaśliska i okolice*, oprac. Wojciech Krukar, Krosno 2021.
- KMJ – *Księga Urzędu Wójtowskiego, Ławniczego i Radzieckiego w Jaśliskach z lat 1766–1832*, Archiwum Muzeum Historycznego w Sanoku.
- LJ – *Lustracja Jaślisk (1747)* [w:] A. Prochaska, *Jaśliska i klucz biskupów przemyskich*, Przewodnik Naukowy i Literacki. Dodatek do „Gazety Lwowskiej”, R. XVII, Lwów 1889, 3, s. 263–264.
- LJ 1– *Lustracja Jaślisk (1747)* [w:] L. Kozakiewicz, *Jaśliska – zarys dziejów miasta prywatnego*, „Wierchy” 3, Kraków 1969, s. 180–188.
- LKW – *Lustracja Wsi Królik Wołoski (1752–1753)*, Sanocka Biblioteka Cyfrowa.
- LL – *Lustracja Wsi Lipowca Babeja (1747)*, Sanocka Biblioteka Cyfrowa.
- MG – Mapa gospodarcza – użycie powierzchni ziemi, Jaśliska, Główny Urząd Pomiarów Kraju, Państw. Przeds. Fotogrametrii i Kartografii, Warszawa 1950.
- MJ – *Metryka Józefińska 1785–1788*, cyrkuł sanocki – inwentarz XV, Sanocka Biblioteka Cyfrowa.
- MKG-B – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Barwinek in Galizien Jasloer Kreis (Mapa wsi Barwinek w Galicji w obwodzie jasielskim)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=32M>
- MKG-Cz – Mapy katastru galicyjskiego: *Czeremcha in Galizien (Mapa wsi Czeremcha w Galicji)*, 1854 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=295M>
- MKG-D – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Darów in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Darów w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1852 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=308M>
- MKG-Dal – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Dalejowa in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Dalejowa w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=306M>

- MKG-I – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Iskrzynia in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Iskrzynia w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851 rok, dostęp online: <https://szukajwarchiwach.pl/56/126/0/-/0596M?q=Iskrzynia+XSKANro:t&wynik=1&rpp=15&page=1#tabSkany>
- MKG-J – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Jasiel in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Jasiel w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=627M>
- MKG-Jaś – Mapy katastru galicyjskiego: *Stadt Jaśliska in Galizien Sanoker Kreis (Mapa miasta Jaśliska w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=652M>
- MKG-K – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Klimkówka in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Klimkówka w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851 rok, dostęp online: <https://szukajwarchiwach.pl/56/126/0/-/0719M?q=Klimk%C3%B3wka+XSKANro:t&wynik=10&rpp=15&page=1#tabSkany>
- MKG-KP – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Królik Polski in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Królik Polski w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=825M>
- MKG-KW – Mapy katastru galicyjskiego, *Królik Wołoski in Galizien (Mapa wsi Królik Wołoski w Galicji)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=827M>
- MKG-L – Mapy katastru galicyjskiego: *Dorf Lipowiec in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Lipowiec w Galicji w obwodzie sanockim)*, rok 1851, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=912M>
- MKG-M – Mapy katastru galicyjskiego, *Moszczaniec in Galizien (Mapa wsi Moszczaniec w Galicji)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1083M>
- MKG-P – Mapy katastru galicyjskiego, *Puławy mit der Ortschaft Wernejówka in Galizien (Mapa wsi Puławy z miejscowością Wernejówka w Galicji)*, 1854 rok, dostęp online: <https://www.szukajwarchiwach.pl/56/126/0/-/1359M?q=Pu%C5%82awy+XARCHro:56&wynik=2&rpp=15&page=1#tabJednostka>
- MKG-PJ – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Posada in Galizien Sanoker Kreis (Mapa wsi Posada w Galicji w obwodzie sanockim)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1312M>
- MKG-PS – Mapy katastru galicyjskiego, *Polany in Galizien (Mapa wsi Polany w Galicji)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1289M>
- MKG-S – Mapy katastru galicyjskiego: *Surowica in Galizien (Mapa wsi Surowica w Galicji)*, 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1638M>
- MKG-Sz – Mapy katastru galicyjskiego: *Szklary in Galizien (Mapa wsi Szklary w Galicji)*, rok 1854, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1654M>
- MKG-T – Mapy katastru galicyjskiego: *Dorf Tylawa in Galizien Jasloer Kreis (Mapa wsi Tylawa w Galicji w obwodzie jasielskim)*, rok 1851, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1714M>

- MKG-WN – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Wola Niznia in Galizien Sanoker Kreis* (Mapa wsi Wola Niżna w Galicji w obwodzie sanockim), 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1770M>
- MKG-WW – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Wola Wyznia in Galizien Sanoker Kreis* (Mapa wsi Wola Wyzna w Galicji w obwodzie sanockim), 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1782M>
- MKG-Z – Mapy katastru galicyjskiego, *Dorf Zyndranowa in Galizien Jasloer Kreis* (Mapa wsi Zyndranowa w Galicji w obwodzie jasielskim), 1851 rok, dostęp online: <http://www.skany.przemysl.ap.gov.pl/show.php?zesp=126&cd=0&ser=0&syg=1858M>
- MKWR – mapa: *Okolice Rymanowa Zdroju*, oprac. Wojciech Krukar, wyd. 1, Warszawa, (brak roku wydania).
- MM – *Galicja na józefińskiej mapie topograficznej 1779–1783*, red. W. Bukowski, B. Dybaś, Z. Noga, t. 5 i 3, Kraków 2014.
- MT – mapa turystyczna, dostęp online: <https://mapa-turystyczna.pl/#49.36291/21.79756/14>
- MTP 1 – *Mapa taktyczna Polski 1924–1939*, (pas 51, słup 33, Jaśliska), Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1938, dostęp online: http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/100K_300dpi/P51_S33_JASLISKA_1938_300dpi.jpg
- MTP 2 – *Mapa taktyczna Polski 1924–1939*, (pas 51, słup 33, Lesko), Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1938, dostęp online: http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/100K_300dpi/P51_S34_LESKO_1938_300dpi.jpg
- MTP 3 – *Mapa taktyczna Polski 1924–1939*, (pas 50, słup 33, Jasło), Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1938, dostęp online: http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/100K_300dpi/P50_S33_JASLO_1938_300dpi_bcuj302690-289648.jpg
- MWKD – mapa: *Dukla i okolice*, oprac. Wojciech Krukar, Warszawa 2000.
- MWKR – mapa: *Okolice Rymanowa Zdroju*, oprac. Wojciech Krukar, wyd. 2, Warszawa 1997.
- NWK – nagranie na taśmie magnetofonowej udostępnione przez Wojciecha Krukara.
- OGB – *Definitive Grenzbeschreibung der Gemeinde Barwinek (Ostateczny opis granic gminy Barwinek*, 1851–1852 rok), Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- OGJ – *Copie Gränzbeschreibung der Gemeinde Jaśliska (Kopia opisu granic gminy Jaśliska*, 1850 rok), Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- OGL – *Definitive Grenzbeschreibung der Gemeinde Lipowiec (Ostateczny opis granic gminy Lipowiec*, 1851 rok), Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- OGM – *Copie Gränzbeschreibung der Gemeinde Moszczaniec (Kopia opisu granic gminy Moszczaniec*, 1850 rok), Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- OGRJ – *Grenzbeschreibung der Gemeinde Rudawka (Opis granic gminy Rudawka [Jaśliska*, 1851 rok), Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- ORZ – *Okolice Rymanowa Zdroju. Mapa turystyczno-nazewnicza*, oprac. i kreślenie Wojciech Krukar.
- OSM – opowieści Stanisława Marczaka (gawędziarza z Jaślisk), nagranie na taśmie udostępnione przez Sylwię Puchalik.

- OSMR – opowieści Stanisława Marczaka (gawędziarza z Jaślik). Audycja radiowa – archiwum Radia Rzeszów.
- PPJas – *Grundparzellen Protocoll der Gemeinde Jasiel (Protokół parcel gruntowych gminy Jasiel, 1851 rok)*, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- PPK – *Protokół oryginalny parcel gruntowych – Kamionka, 1851 rok*, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- PRNG – *Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych*, dostęp online: <https://www.geoportal.gov.pl/dane/panstwowy-rejestr-nazw-geograficznych/>
- SH-G – *Słownik historyczno-geograficzny ziemi sanockiej w średniowieczu*, cz. 1–3, A. Fastnacht, do druku przygotowali: A. Fastnacht-Stupnicka, A. Gąsiorowski, Brzozów 1991, cz. 1 (a–i); Brzozów 1998, cz. 2 (j–m); Kraków 2002, cz. 3 (o–z).
- SM – mapa: Voj. mapowanie 2 (1839); dostęp online: <https://www.staremapy.sk/?zom=14&lat=49.39589849082971&lng=21.803050896720833&map=VM2>
- SM 1 – mapa: Voj. mapowanie 3 (1889), dostęp online: https://www.staremapy.sk/?zom=15&lat=49.39270202235022&lng=21.75465463020991&map=sazp_vojenske_mapovanie_IIIr
- SMMT – mapa: Topografická 25000 (1955); dostęp online: <https://www.staremapy.sk/?zom=12&lat=49.4508875587742&lng=21.717748166783434&map=SR1952>
- SMMT 2 – mapa: Voj. topograf. 1:25000 (1990); dostęp online: https://www.staremapy.sk/?zoom=14&lat=49.35691122900386&lng=21.799224048414626&map=sazp_retm25
- SMSP – mapa: Špeciálna 1: 75000 (1938); dostęp online: <https://www.staremapy.sk/?zom=14&lat=49.42436205754412&lng=21.750688742909347&map=SM75>
- SMSW – mapa: Svidník (1938); dostęp online: <https://www.staremapy.sk/?zoom=14&lat=49.43969868344307&lng=21.805552961094957&map=svidnik4267>
- SPRJ – *Spis parcelowy dla gminy katastralnej Rudawka Jaśliska 1893–1947*, Archiwum Państwowe w Rzeszowie Oddział w Sanoku.
- SZPDar – *Feld Skizzen der Gemeinde Darów (Szkice polowe gminy Darów)*, 1852 rok, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- SZPJ – *Feld Skitzen der Gemeinde Jaśliska (Szkice polowe gminy Jaśliska)*, 1851 rok, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- SZPKW – *Feldbrouillions der Gemeinde Królik Wołoski (Szkice polowe gminy Królik Wołoski)*, 1851 rok, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- TG – Teodor Gocz, *Życie Łemka, Zyndranowa–Krosno 2007*.
- UNM I – *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych*, 60, Powiat krośnieński województwo rzeszowskie, M. Karaś, A. Zaręba, Urząd Rady Ministrów, Biuro do Spraw Prezydów Rad Narodowych 1965 r.
- UNM II – *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych*, 71, Powiat sanocki województwo rzeszowskie, M. Karaś, A. Zaręba, Urząd Rady Ministrów, Biuro do Spraw Prezydów Rad Narodowych 1966 r.
- ZDDB – *Zbiór dokumentów dworskich*, 1851, Barwinek, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- ZDDDar – *Zbiór dokumentów dworskich*, 1852, Darów, Archiwum Państwowe w Przemyślu.
- ZDDK – *Zbiór dokumentów dworskich*, 1851, Królik Polski, Archiwum Państwowe w Przemyślu.

ZDDM – *Zbiór dokumentów dworskich*, 1851, Moszczaniec, Archiwum Państwowe w Przemyślu.

ZDDRJ – *Zbiór dokumentów dworskich*, 1851, Rudawka Jaśliska, Archiwum Państwowe w Przemyślu.

Inne skróty

ap.	– apelatywum
aram.	– aramejski
brus.	– białoruski
bułg.	– bułgarski
cerk.	– cerkiewny
cz.	– czeski
daw.	– dawne, dawniej
demin.	– deminutivum
dial.	– dialektalny
fr.	– fragment
geogr.	– geograficzne
geol.	– geologiczne
gr.	– grecki
gw.	– gwarowe
hist.	– historycznie
huc.	– huculski
im.	– imię
karp.	– karpacki (ukr.)
książk.	– książkowy
l.d.	– lewy dopływ
lit.	– litewski
lm.	– liczba mnoga
lp.	– liczba pojedyncza
loc.	– locativus
łac.	– łaciński
łem.	– łemkowski
łuż.	– łużycki
mac.	– macedoński
niem.	– niemiecki
n.	– nazwa
n.os.	– nazwa osobowa
n.g.	– nazwa geograficzna (oprócz wodnej)
nom.	– nominativus
n.w.	– nazwa wodna
ogólnosłow.	– ogólnosłowiański
p.d.	– prawy dopływ
pol.	– polski
pot.	– potocznie

Wykaz skrótów

przestarz.	– przestarzały
ps.	– prasłowiański
reg.	– regionalny
ros.	– rosyjski
rum.	– rumuński
rus.	– ruski
sch.	– serbsko-chorwacki
scs.	– staro-cerkiewno-słowiański
skand.	– skandynawski
slc.	– słowacki
sln.	– słoweński
słow.	– słowiański
strus.	– staroruski
stpol.	– staropolski
stukr.	– staroukraiński
śrdniem.	– średnio-dolno-niemiecki
środ.	– środowiskowe
śrwniem.	– średnio-wysoko-niemiecki
tł.	– tłumaczenie
ts.	– to samo
turec.	– turecki
ukr.	– ukraiński
węg.	– węgierski
wg	– według
wulg.	– wulgarny
zhuc.	– zachodniohuculski
zukr.	– zachodnioukraiński
zdr.	– zdrobnienie
zgr.	– zgrubiały, zgrubienie

Wykaz map, ilustracji, fotografii, tabel

Mapy

Mapa 1. Obszar badań	10
Mapa 2. Łemkowszczyzna po obu stronach Karpat według Romana Reinfussa (oprac. Dariusz Zajęc)	55
Mapa 3. Podział dialektu małopolskiego. Kółkiem w kolorze niebieskim zaznaczo- no położenie Jaślisk	62

Ilustracje

Ilustr. 1. Plan Moszczańca (rok 1938)	435
Ilustr. 2. Plan Moszczańca (rok 2020): 1 – <i>Pegerowskie</i> , 2 – <i>Klawiszowskie</i> , 3 – <i>Komórki</i> , 4 – <i>Działki</i> , 5 – <i>Na Pegerze</i> , 6 – <i>Na Zakład</i> , 7 – <i>Na Tamie</i> , 8 – <i>Wiata</i> , 9 – <i>Sześciorak</i> , 10 – <i>Na Przedszkolu</i> , 11 – <i>Magazyn</i> , 12 – <i>Sad</i> , 13 – <i>Cmentarz</i> , 14 – <i>Pierwszy Potok</i> , 15 – <i>Pierwsza Rzeka</i> , 16 – <i>Na Hydroforni</i> , 17 – <i>Drugi</i> <i>Potok</i> , 18 – <i>Druga Rzeka</i> , 19 – <i>Droga Darowska</i> , 20 – <i>Koło Gruszki</i>	435
Ilustr. 3. Rozkład nazw (dawnych i współczesnych) uwzględniający formy nawiązu- jące do miejskiego charakteru Jaślisk: 1 – <i>Ratusz</i> , 2 – <i>Rynek</i> , 3 – <i>ulica Dalow-</i> <i>ska</i> , 4 – <i>Klepacz</i> , 5 – <i>Brama Krakowska</i> , 6 – <i>Za Murami</i> , 7 – <i>Brama Węgierska</i> , 8 – <i>ulica Węgierska</i> , 9 – <i>ulica Rozpatrz</i> , 10 – <i>Brama Wolańska</i> , 11 – <i>ulica</i> <i>Lwowska (Wolańska)</i> , 12 – <i>Do Wieżyiska</i> (w latach czterdziestych <i>Psia Ulica</i>), 13 – <i>Wieżyisko (Baszta)</i> , 14 – <i>Na Dół Miastem</i> , 15 – <i>Pod Miastem</i> , 16 – <i>Targo-</i> <i>wica</i>	441

Fotografie

Fot. 1. Daliowa – droga przez wieś (lata trzydzieste XX w.)	37
Fot. 2. Szklary – zajęcia praktyczne w szkole (wrzesień 1935 r.)	39
Fot. 3. Rudawka Jaśliska – krzyż na obszarze dawnej wsi	42
Fot. 4. Krzyż przy drodze z Rudawki Jaśliskiej do Jasiela	42
Fot. 5. Łemko z Lipowca	44
Fot. 6. Polany Surowiczne – dzwonnica po remoncie zakończonym w 2019 r.	50
Fot. 7. Kobieta łemkowska z okolic Jaślisk (1932 r.)	54
Fot. 8. Kobiety łemkowskie z Daliowej (1929–1936)	54
Fot. 9. Szklary – cerkiewisko z kamienną chrzcielnicą	57
Fot. 10. Polany Surowiczne – kapliczka na obszarze dawnej wsi	57
Fot. 11. Jaśliska – <i>Rynek</i>	326
Fot. 12. Lipowiec – budynek gospodarczy w części wsi o nazwie <i>Burdaszównia</i> (lata osiemdziesiąte XX w.)	327

Fot. 13. Zawadka Rymanowska – domostwo o nazwie <i>Do Gomulki</i>	327
Fot. 14. Zyndranowa – domostwo o nazwie <i>Do Pesaryka</i> , obecnie Muzeum Kultury Łemkowskiej	328
Fot. 15. Jaśliska – domostwo o nazwie <i>Haznerówka</i> (lata trzydzieste XX w.)	328
Fot. 16. <i>Siny Wyr</i>	341
Fot. 17. <i>Berezednia</i>	341
Fot. 18. Uropek skalny w jednym z kamieniołomów, przygotowany do wywieżenia prawdopodobnie jeszcze w latach czterdziestych XX w.	345
Fot. 19. Daliowa – zachodni stok <i>Pieprzowej Górki / Pieprzowej Hirki</i>	349
Fot. 20. I. <i>Ostra</i> , II. <i>Uboz</i> , III. <i>Hirka</i>	350
Fot. 21. Posada Jaśliska – pola o nazwie <i>Jagusztyna</i>	354
Fot. 22. Jaśliska – dawna <i>ulica Węgierska</i>	372
Fot. 23. <i>Surowicka Droga</i> , łącząca Posadę Jaśliską i Polany Surowiczne	373
Fot. 24. Jaśliska – <i>Kapliczka na Łamańcach</i>	377
Fot. 25. Kamieniołom <i>Stare Jamy</i>	378
Fot. 26. Daliowa – <i>Siny Brzeg</i>	381
Fot. 27. <i>Kamień/Bieszczad / Góra Lipowska / Lipowiecka Góra / Góra Kamienna / Kamień nad Jaśliskami</i> (857 m n.p.m.)	390
Fot. 28. Posada Jaśliska – <i>Przegrody</i>	403
Fot. 29. Wola Niżna – wewnątrz cerkwi św. Mikołaja, obecnie kościół filialny parafii rzymskokatolickiej w Jaśliskach	430
Fot. 30. Królik Polski – drewniany kościół (zbudowany w latach 1751–1756)	431
Fot. 31. Moszczaniec	434
Fot. 32. Zawadka Rymanowska – dom łemkowski	437
Fot. 33. Czeremcha (lata trzydzieste XX w.)	439
Fot. 34. Czeremcha (lato 2021 r.)	439

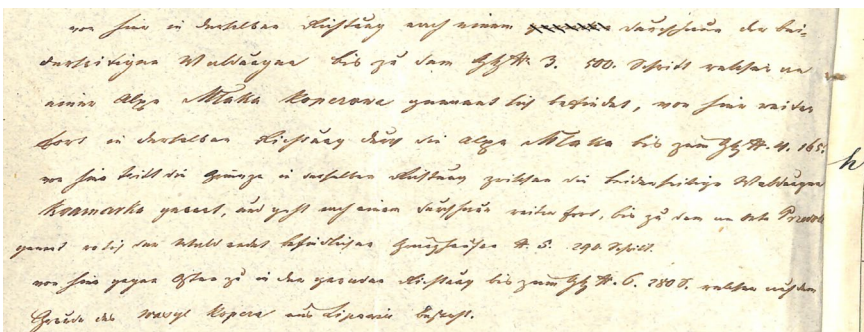
Tabele

Tab. 1. Struktura językowa i wyznaniowa wsi wybranych do badań	53
--	----

Załączniki

Zal. 1. Szkice polowe Jaślisk – 1851 r.

Zal. 2. Fragment dokumentu Copie Gränzbeschreibung der Gemeinde Jaśliska (1850 r.), w którym zapisano dwie nazwy: Młaka Kopczoza i Kamarka

Land Salzburg
Freis Vastor

Gouverneur Dulla

Verzeichniß

des in das Kammer Barvinck befindlichen Pöchte
Lager, Waldungen und Ländl.

Pöchte

Ob Obwarney Wädy,
Polaxemé, Inarsteic,
Soy, od/ Eynwranowskie Pramoj,
Domiarke,
Las polanka

Waldungen

Studeny, Weroch,
Modrazey,
Dzial,
Frixena

Reiche

Seyroki

Strohauptron

Sole Maria

Dominium Barvinck Datum August 1851.

Karl Othmar

Zal. 3. Zbiór dokumentów dworskich – Barwinek 1851 r.

C 70

Actum Feria 5 post festum S. Michaelis Martiris proxima
 Anno Domini 1594.

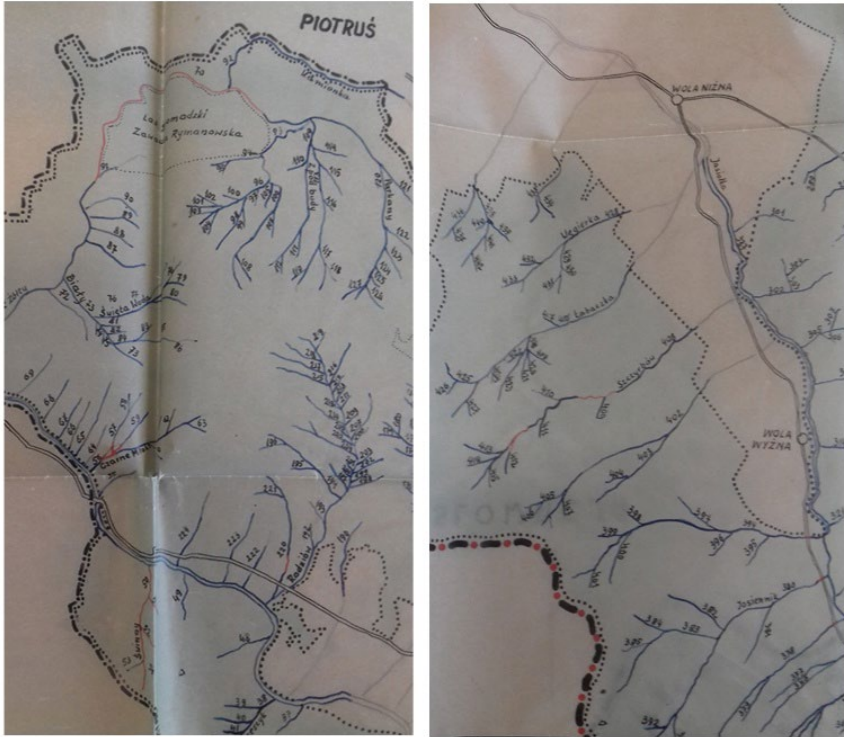
My Bismistrz Iusticki Janusz Dalmata Andrey Drod Franik
 Sobestya Das Wojciech Frydrych Nowickory Dagey Jan Piechric
 Wojt Iusticki Stanislaw Ploscz Marcin Sosiorek Mikolaj -
 Dziadec Hanusz Kowal Jan Tomski Jan Loysewyl Stanislaw
 Kostyna Praysiznicy Capolity cztowick ike iek iest na ten czas
 w miemie mieszkaicych - Dabry poradz nie przynufanie
 a przyniewoleni ale rechoi iakto ludie Chrestciańscy tak
 domowi Doxamu iednoimylnemu glosy ten napr rapis pod
 pierzyciu napr Kadriekly Daismy na wierne czaży na Pru-
 ctwo S. Anny Lamanecz napr mieszkacie do Kosiota napr
 Iustickiego Latowenia Katarzyny S. Kłose Lomance na
 Kosiotem tery, Ktorych granica porczy na sie od miedzy Ple-
 banstki idzie granicy podle Tam Cuota Duchniha na
 graby przez Łatę do goscinca Ktory na Łary idzie na
 wat goscincem porczy na sie ras S. Loni Wanczkowskiego
 idzie miedzy na Łub Madziwostki przez Łatę na graby
 wyrnie - Stata granica po Łub Murzynowstki Maciech
 skowstki idzie na mimo brne Maciechowskie w po wy Kopa
 nie Janusza Dalmaty, Ktore idzie nad wgtz Lipsowcem
 w po wgtz Duzymientkowz mieszkacie. Na Ktorych Ło-
 mancach iest ter opodek idon Ktorymy dat Wojcie
 chowi Budelstkiemu i domowi jego na wierne czaży do
 wrywanica bez radnego cymdow wrgłdem tego zapisit
 na Duzymienka wyrod swoy na goscinie. Ktore Laman
 ec Daismy i Darujemy na wierne czaży Ktore wolno bydzie
 Dac

Zal. 4. Akt darowizny gruntu na Łamańcach (1594 r.)

Wiesi Lipowca Babej

Liachawszy do Wsi Lipowca Babej do prawowitego Jwana
 Jawornickiego Popowicia nazwanego, kazarawicy starozi Gromady
 tejże Wsi Lipowca Babej, do fundowania Jurysdykcyi przystąpi-
 liśmy, do której fundowancy Urzeczy Jwan Haiso Sotrysa, Pato-
 wici Jwan Jawornicki Popowici nazwany, Jwan Trubilo, i Dmitro
 Petrenko Mijikancy Wsi Lipowca Babej, na Wierność opowse-
 dzenia y Łodania frontow do Brzeżianu y Tury pod Czo zemiow-
 szej Lustracji, i do sprawiedliwie bez Respektu y Wypędu swi-
 onych, swoich krewnych, y Przyjaciół, tudzież: Przeciwników y
 Nieprzyjaciół mierzać będą, Jurament wyposkali, w Przytomno-
 ści całej Gromady, y Urzędowego Danka Htałockiego alias Lipow-
 ty ze Wsi Czeremchy Sotrysa, y Baranowitcz Hryca Sotrysa ze
 Wsi Czeremchy, Wasyla Kopeja, Wasyla Burada, Jacha Berez-
 znego ze Wsi Lipowca Krupey Łoddanych. Do wykonanym Ju-
 ramencie, najprzed do objaśnienia frontow tejże Wsi, dla In-
 formacji Waszej o położeniu y do Opisania granic przystąpi-
 liśmy. Które na zychomiasz przy wyżej wyrażonych Przyjaciółch
 zacięliśmy. Iadze w Jorę ku Południowi leżącą nazwaną Biełocą
 Granicę między frontami połowcy Ręce Wsi Lipowca Krupey, a
 po prawey Ręce tejże Wsi Lipowca Babej, która Jora Biełocą
 na Południe leżącą Granicę jest od krolestwa Ręgińskiego. Iadze
 ze Biełocą na Południe leżącym, postępowaliśmy z przodu
 mi aż do Baroznika Wsi Czeremchy, do tegoż: Klucza Isakow-
 go należący, to jest do Potoku nazwanego Biełocą, którego Pó-
 tokiem Zarostlinami spuszczaliśmy na Płaskizny, y do Pła-
 szczyzny dojachaliśmy. Azali nazwaney Lipowca, którą z przodu
 iachawszy iachaliśmy w Jorę nazwaną Malinowicą, której z przodu
 wsiy pod Lasem przy drodze nazwaney Węgierskiej Wreńskow-

Zal. 5. Lustracja Wsi Lipowca Babeja (1747 r.)

Zal. 8. Fragmenty szkicu Nadleśnictwo Jaśliska – inwentaryzacja potoków górskich autorstwa Jana Grzebienia (1954)

*Jest w Woiwodztwie krakowskim Łazce, które my nie sta-
 stnie y nie sprawi, nie maiauy do wspomnionych frontow
 Łaznego prawa otrzymali y posiadali, są odbranae; Jedy wko
 ku bratniejszym u namienionego p.m. Kommissarza tych Łaz
 frontow do zarycia na Łok tylko trzasciasty y obaciano yprawił
 wony sobie y łaskawie otrzymaliby z Łaz 200 150. pasow
 Łazow z ktorych wzdley obliwicy Łazy płaci obliwicy się za
 wspomnionych Łazow ani frontu Łazy dar nazwanego na łok
 przyrządy, w sitym zadyym pretratem doprawca się y domagać nie
 budżemy, iako do łok y łwiru naszymy spramiedliu nie miał
 Łazy, tylko za pobudowaniem się na namienionych frontach
 z ktorych ustanowiony inny Łazny czyli Łazny Łazny zbywa
 powinni budżemy, y do tego pobudowania iako w Łoku Łaz
 Łazny w Łoku bratniejszym są przednowka y w Łazny*

Zal. 9. Fragment umowy zawartej pomiędzy gromadą wsi Daliowa a Antonim Filipeckim (1759 r.) – w dokumencie po raz pierwszy pojawia się nazwa *Boży Dar*

Bibliografia

- AR – *Atlas roślin* [dostęp online: <https://atlas.roslin.pl>].
- Babik Z., 2001, *Najstarsza warstwa nazewnictwa na ziemiach polskich: w granicach wczesnośredniowiecznej Słowiańszczyzny*, Kraków.
- Babik Z., 2015, *Nazwy rzeczne zlewni Wieprzówki — komentarze do haseł zamieszczonych w „Hydronymia Europaea” 12, „Onomastica” LIX*, s. 401–442.
- Babik Z., 2018, *Kraków jako pra- i staropolska nazwa topograficzna — przegląd polskiego materiału nazewnictwa i północnoscisłowiańskich nawiązań apelatywnych* [w:] *Onomastyka, neohumanistyka, nauki społeczne*, red. U. Bijak, H. Górny, M. Magda-Czekaj, Kraków, s. 37–56, <http://rcin.org.pl/ijp/Content/105705/PDF/4.%20Babik.pdf> [dostęp: 23.08.2022].
- Babiński G., 1994, *Pogranicze etniczne, pogranicze kulturowe, peryferie*, „Pogranicze”, t. IV, Białystok, s. 5–28.
- Babiński G., 1997, *Pogranicze polsko-ukraińskie. Etniczność, zróżnicowanie religijne, tożsamość*, Kraków.
- Babiński G., 1998, Etniczność [w:] *Encyklopedia socjologii*, t. 1, red. W. Kwaśniewicz, Warszawa, s. 191–195.
- Babiński G., 2002, *Przemiany pograniczy narodowych i kulturowych — propozycje typologii* [w:] *Polskie pogranicza a polityka zagraniczna u progu XXI wieku*, red. R. Stemplowski, A. Żelazo, Warszawa, s. 13–30.
- Bajrasz K., 2014, *Bitwy i potyczki wojny konfederackiej (1768–1772) na terenie woj. podkarpackiego w źródłach*, „Tajna Historia Rzeszowa” 2, s. 95–105, <https://tajnahistoriarzeszowa.wordpress.com/2014/04/22/zapomniana-wojna-czy-historie-konfederacji-barskiej-bedziemy-musieli-pisac-na-nowoujawniamy-nowe-fakty-i-zrodla-dotyczace-walk-konfederackich-na-podkarpaciu/> [dostęp 6.12.2020].
- Bańkowski A., 1982, *Zmiany morfemiczne w toponimii polskiej*, Wrocław.
- Bartmiński J., 1999, *Punkt widzenia, perspektywa, językowy obraz świata* [w:] *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin, s. 103–120.
- Bartmiński J., 2007, *Opozycja swój / obcy a problem językowego obrazu świata*, „Etnolingwistyka”, 19, s. 35–56.
- Barwiński M., 1999, *Współczesna tożsamość etniczna i kulturowa Łemków na obszarze Łemkowszczyzny — uwarunkowania i konsekwencje*, „Acta Universitatis Lodzianis, Folia Geographica Socio-Oeconomica” 2, s. 53–69.
- Barwiński M., 2002, *Rozmieszczenie i liczebność Łemków w Polsce na podstawie wyników spisu powszechnego z 2002 roku — uwarunkowania i kontrowersje* [w:] *Łemkowie, Bojkowie, Rusini — historia, współczesność, kultura materialna i duchowa*, t. II, red. S. Dudra, B. Halczak, I. Betko, M. Smigiel, Zielona Góra, s. 15–28.
- Barwiński M., 2012, *Łemkowszczyzna jako region etniczno-historyczny* [w:] *Region i regionalizm w socjologii i politologii*, red. A. Pawłowska, Z. Rykiel, Rzeszów, s. 136–154.
- Bata A., 2014, *Jaśliska. Dzieje miasteczka i okolic*, Krosno.
- Bąk P., 1994, *W sprawie podziału słowiańskich nazw miejscowych*, „Onomastica” XXXIX, s. 33–48.
- Bednarczuk L., 1973, *Zagadnienie przedślówiańskiej hydronimii Karpat*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie”, z. 47, „Prace Językoznawcze” II, red. J. Zaleski, s. 19–30.

- Bednarczuk L., 1994, *Areality i procesy językowe w przedhistorycznej Polsce (komunikat)* [w:] *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych*, red. E. Wrocławska, Warszawa, s. 13–18.
- Belchnerowska A., 1983, *Nazwy typu: Pod Bobolicami, Za Torem wśród nazw terenowych łądowych północnej części Pomorza Środkowego* [w:] *Warsztat współczesnego onomasty. Materiały z III Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, Kielce, s. 137–144.
- Berlińska A., 1983, *Z toponimii Tykocina na Podlasiu* [w:] *Warsztat współczesnego onomasty. Materiały z III Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, Kielce, s. 145–152.
- Bielawka S., 2011, *Przemiany architektoniczno-krajobrazowe wsi karpackiej na przykładzie Komańczy*, „Czasopismo Techniczne. Architektura”, z. 16, s. 3–17.
- Bijak U., 2001, *Nazwy miejscowe południowej części dawnego województwa mazowieckiego*, Kraków.
- Bijak U., 2013, *Nazwy wodne dorzecza Wisły. Potamonimy odapelatywne*, Kraków.
- Bijak U., 2016, *Polionimia, czyli „wojna nazw”*, „Polonica” XXXVI, s. 55–66.
- Biolik M., 1987, *Hydronimia dorzecza Pregoly z terenu Polski*, Olsztyn.
- Biolik M., 1989, *Nazwy bagien, brodów i mokradel w dorzeczu dopływów Zalewu Wiślańskiego*, „Onomastica” XXXIII, s. 123–137.
- Biolik M., 1994, *Mikrotoponimia byłego powiatu ostródzkiego*, Olsztyn.
- Biolik M., 1998, *Nazwy własne w funkcji orzecznika* [w:] *Najnowsze przemiany nazewnictwa*, red. E. Jakus-Borkowa, K. Nowik, Opole, s. 283–293.
- Biolik M., 2000, *Hydronimy komponowane i ich uniwerbizacja (na przykładzie nazw wodnych Warmii i Mazur)* [w:] *Słowiańskie composita onomastyczne (Toponimia. Varia)*, red. S. Warchoń, Lublin, s. 16–24.
- Biolik M., 2001, *Współczesne konotacje semantyczne oronimów motywowanych nazwami zwierząt na Warmii i Mazurach* [w:] *Toponimia i oronimia*, red. A. Cieślakowa, B. Czopek-Kopciuch, Kraków, s. 333–340.
- Biolik M., 2018, *Współczesne problemy badawcze hydronimii polskiej*, „Prace Językoznawcze” XX/2, s. 25–38.
- Borek H., *Z problematyki nazwotwórstwa toponimicznego*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu”. Językoznawstwo IX, s. 57–63.
- Borek H., 1988, *Nazwy relacyjne w toponimii* [w:] *V ogólnopolska konferencja onomastyczna, Księga referatów*, red. K. Zierhoffer, Poznań, s. 43–51.
- Borek H., 1988a, *Górny Śląsk w świetle nazw miejscowych*, Opole.
- Borek H. (red.), 1983, *Hydronimia Odry. Wykaz nazw w układzie hydrograficznym*, Opole.
- Borucki T., 2018, *Skąd się wzięły „morskie oka” w górach?*, „Wega. Biuletyn Wielkiej Encyklopedii Gór i Alpinizmu”, 7, s. 410–417; [online] https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/80831/borucki_skad_sie_wziely_%27morskie_oka%27_w_gorach_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Bostel F. 1890, *Przyczynek do dziejów Jaślisk*, „Przewodnik Naukowy i Literacki” (dodatek do „Gazety Lwowskiej”), t. XVIII, s. 804–819.
- Bubak J., 1965, 1966, *Nazwy przeniesione w polskiej toponomastyce*, cz. 1, „Onomastica” X, s. 50–73, cz. 2, „Onomastica” XI, s. 43–61.
- Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław.
- Buczyńska-Garewicz H., 1994, *Semiotyka Peirce’a*, Warszawa.
- Buczyńska-Garewicz H., 1997, *Charles Sanders Peirce. Wybór pism semiotycznych*, wyboru dokonała H. Buczyńska-Garewicz, Warszawa.

- Bystroń J. S., 1995, *Megalomania narodowa*, Warszawa.
- Chlebda W., 1997, *Zarys polskiej geografii mentalnej*, „Przegląd Humanistyczny” 3, s. 81–94.
- Chłudziński A., 2010, *Nazwy terenowe lądowe i wodne powiatu kołobrzeskiego*, Pruszcz Gdański.
- Chomiński O., 1915, *Dialekty polskie okolic Rymanowa*, Kraków.
- Cieślíkowa A., 1994, *O motywacji w onomastyce*, „Polonica”, t. 16, s. 193–199.
- Cieślíkowa A., 2001, *Nazwa w tekście a tekst w nazwie* [w:] *Semantyka tekstu artystycznego*, red. A. Pajdzińska, R. Tokarski, Lublin, s. 99–108.
- Cieślíkowa A., 2005, *Przyczyny zmian w nazewnictwie dawniej i dziś* [w:] *Z najnowszych tendencji w polskim nazewnictwie*, red. R. Łobodzińska, Łask, s. 21–31.
- Cieślíkowa A., 2010, *Nazwy własne w kontekście społecznym w pracach Marii Malec i Kazimierza Rymuta* [w:] *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 1, red. R. Łobodzińska, Łask, s. 13–22.
- Cygan S., 1996, *Zmiany w słownictwie mieszkańców wsi w kontekście przemian społeczno-kulturowych*, „Kieleckie Studia Filologiczne”, red. I. Bobrowski, Kielce, s. 43–53.
- Czachur, W., 2018, *Lingwistyka pamięci. Założenia, zakres badań i metody analizy* [w:] *Pamięć w ujęciu lingwistycznym. Zagadnienia teoretyczne i metodyczne*, red. W. Czachur, Warszawa, s. 7–55.
- Czajkowski J., 1995, *Dzieje osadnictwa historycznego na Podkarpaciu i jego odzwierciedlenie w grupach etnograficznych* [w:] *Łemkowie w historii i kulturze Karpat*, cz. I, red. J. Czajkowski, Sanok, s. 27–158.
- Czopek B., 1988, *Nazwy miejscowe dawnej ziemi chełmskiej i bełskiej (w granicach dzisiejszego państwa polskiego)*, Wrocław.
- Daszykowska-Ruszel W., 1995, *Nazwy wodne w dorzeczu Wisłoka* [w:] *Wisłok. Rola rzeki w krajobrazie naturalnym i kulturowym regionu*, red. K. Ruszel, Rzeszów, s. 123–141.
- Dejna K., 1956, *Terenowe nazwy śląskie*, „Onomastica” II, s. 103–126.
- Dębicki W., 1966, *Znaczenie zagospodarowania Bieszczad dla rolnictwa polskiego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 28, z. 1, s. 221–237, <https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/18588/1/013%20WILHELM%20D%4%98BICKI.pdf> [dostęp: 11.04.2020].
- Dobrowolski K., 1938, *Dwa studia nad powstaniem kultury ludowej w Karpatach Zachodnich* [w:] *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, t. II, Kraków, s. 181–247.
- Domaradz K., 2002, *Słownictwo wsi Żernica na pograniczu lemkowski-bojkowskim* [w:] *Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, oprac. R. Bronikowska [i in.] pod kier. J. Riegera, Warszawa, s. 65–106.
- DS – *Dobry słownik* [dostęp online: <https://dobryslownik.pl>].
- Dubisz S., 1994, *Problematyka lingwistyczna w badaniach nad pograniczami polszczyzny (przegląd zagadnień, wnioski, postulaty badawcze)* [w:] *Granice i pogranicza. Język i historia. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej. Warszawa, 27–28 maja 1993 r.*, red. S. Dubisz, A. Nagórko, Warszawa, s. 17–22.
- Dubisz S., Karaś H., Kolis N., 1995, *Dialekty i gwary polskie*, Warszawa.
- Duć-Fajfer O., b.d., *Zasady latynizacji alfabetu lemковского*, <http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/latynizacja/lemkowski.pdf> [dostęp: 5.01.2021].
- Duma J., 1999, *Nazwy rzek lewobrzeżnego Mazowsza z całym dorzeczem Pilicy*, Warszawa.
- Duma J., 2000, *Różne typy nazw rzecznych a problematyka osadnicza współczesnych ziem polskich*, „Prace Językoznawcze” 2, s. 45–57.

- Duma J., 2003, *Nazwy rzek polskich ze słowiańskim przymiotnikowym określeniem barwy wody (biały i czarny)* [w:] *Metodologia badań onomastycznych*, red. M. Biolik, Olsztyn, s. 385–409.
- Duma J., 2006, *Imiesłowowe nazwy rzek typu «Chelszcząca», «Grzmiąca» na tle przymiotnikowych polskich nazw rzecznych* [w:] *Onimizacja i apelatywizacja*, red. Z. Abramowicz, E. Bogdanowicz, Białystok, s. 81–94.
- Duma J., 2010, *Nazwy wodne w dorzeczu Warty od Prosnego po ujście do Odry (z wyłączeniem dorzecza Noteci)*, Warszawa.
- Dunaj B., 1989, *Język mieszkańców Krakowa*, cz. I: *Zagadnienia teoretyczne, fonetyka, fleksja*, „Zeszyty Naukowe UJ. Prace Językoznawcze”, z. 88, Kraków.
- Duszyński H., 2000, *Hodonimia gminy Białe Błota w powiecie bydgoskim*, „Nazwy własne a społeczeństwo”, t. II, red. R. Łobodzińska, Łask, s. 397–411.
- EL – *Encyklopedia leśna* [dostęp online: <http://www.encyklopedialesna.pl>].
- EP I – *Encyklopedia powszechna PWN*, t. 1 (a–f), Warszawa 1973.
- EPWN – *Encyklopedia PWN* [dostęp online: <https://encyklopedia.pwn.pl>].
- ESJP – *Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku* [dostęp online: <https://sxvii.pl/>].
- EWoJP – *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, red. S. Urbańczyk i in., Wrocław 1978.
- Fałowski A., Hojsak W., 2020, *Lemkowskie etymologie*, Kraków.
- Fastnacht A., 1953, *Posady*, „Rocznik Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, t. XV, s. 145–156.
- Fastnacht A., 2007, *Osadnictwo ziemi sanockiej w latach 1340–1650*, Krosno.
- Filinowicz A., 2015, *Flora w mikrotoponimii powiatu sokólskiego*, „Acta Polono-Ruthenica” XX, Olsztyn, s. 187–194.
- Fontański H., 2014, *Studia nad składnią lemkową*, Katowice.
- Fontański H., Chomiak M., 2000, *Gramatyka języka lemkowego*, Katowice.
- Fros H., Sowa F., 1982, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków.
- Furdal A., 2007, *Semiotyczne nawiązania onomastyki* [w:] *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*, red. A. Cieślakowa, B. Czopek-Kopciuch, K. Skowronek, Kraków, s. 43–50.
- Gajewski B., 1996, *Jaśliska. Zarys monograficzny*, Krosno.
- Gałkowski A., 2012, *Terminologia onomastyczna*, <https://onomastyka.uni.lodz.pl/strona-glowna/terminologia-polska> [dostęp: 5.01.2021].
- Gałkowski A., 2014, *Aspekt lokalizujący chrematonimów w świetle mikrotoponimii i makrotoponimii* [w:] *Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna*, red. A. Gałkowski, R. Gliwa, Łódź, s. 267–278.
- Gloger Z., 1978, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, t. I–IV, Warszawa.
- Gołka M., 2009, *Pamięć społeczna i jej implanty*, Warszawa.
- Gołąb Z., 1959, *Karpacki Gruń*, „Onomastica” V, s. 293–309.
- Gołąb Z., 2004, *O pochodzeniu Słowian w świetle faktów językowych*, przeł. M. Wojtyła-Świerżowska [tyt. oryginału: *The Origins of the Slavs. A Linguistic View*, Columbus (Ohio) 1992].
- Gołębiowska T., 1964, *Terenowe nazwy orawskie*, „Zeszyty Naukowe UJ, Prace Językoznawcze” XI, Kraków.
- Górniewicz H., 1976, *Najstarsze typy nazw geograficznych Pomorza Środkowego* [w:] *Ze studiów nad toponimią Pomorza Środkowego*, red. E. Homa, Koszalin, s. 8–54.

- Górniewicz H., 1983, *Kompleksowe badania regionalne w zakresie toponomastyki* [w:] *Warsztat współczesnego onomasty. Materiały z III Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, Kielce, s. 104–110.
- Górniewicz H., 1983a, *Nazwy terenowe i ich podział wewnętrzny* [w:] *Geografia nazewnicza*, red. K. Rymut, Wrocław, s. 7–17.
- Górny W., 1957, *Zagadnienie polskiej gramatyki onomastycznej*, „*Język Polski*” 37, s. 174–178.
- Grzesik W., Traczyk T., 1992, *Od Komańczy do Bartnego. Beskid Niski. Przewodnik krajoznawczy*, Warszawa.
- Halbwachs M., 2008, *Spoleczne ramy pamięci*, tłum. M. Król, Warszawa.
- Halicka B., 2020, *Kulturowe osvajanie przestrzeni* [w:] *Studia nad granicami i pograniczami. Leksykon*, red. E. Opiłowska, M. Dębicki, K. Dolińska, J. Kajta, Z. Kurcz, J. Makaro, N. Niedźwiecka-Iwańczak, Warszawa, s. 184–189.
- Handke K. 1970, *Semantyczne i strukturalne typy nazw ulic Warszawy*, Wrocław.
- Handke K., 1987, *Nazwy dróg a nazwy ulic w systemie nazewniczym*, cz. 1, „*Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*” XXIV, s. 13–27.
- Handke K., 1988, *Nazwy dróg a nazwy ulic w systemie nazewniczym*, cz. 2, „*Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*” XXV, s. 5–16.
- Handke K., 1998, *Przemiany w polskim nazewnictwie miejskim ostatniego półwiecza jako obraz działań pragmatycznych* [w:] *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Warszawa, s. 39–45.
- Handke K., 2009, *Socjologia języka*, Warszawa.
- HE I – Górniewicz H., *Hydronymia Europaea*, t. 1: *Gewässernamen im Flußgebiet der unteren Weichsel (Nazwy wodne dorzecza dolnej Wisły)*, Stuttgart 1985.
- HE III – Rieger J., *Hydronymia Europaea*, t. 3: *Gewässernamen im Flußgebiet des Wisłok (Nazwy wodne dorzecza Wisłoka)*, Wiesbaden–Stuttgart 1988.
- HE VI – Mól H., *Hydronymia Europaea*, t. 6: *Gewässernamen im Flußgebiet des Wieprz (Hydronimia dorzecza Wieprza)*, Wiesbaden–Stuttgart 1990.
- HE IX – Rymut K., *Hydronymia Europaea*, t. 9: *Gewässernamen im Flußgebiet der oberen Weichsel von der Quelle bis zu Sola und Przemsza (Nazwy wodne dorzecza górnej Wisły od źródeł do Soly i Przemszy)*, Stuttgart 1993.
- HE X – Bilut E., *Hydronymia Europaea*, t. 10: *Gewässernamen im Flußgebiet des westlichen Bug (Nazwy wodne dorzecza Bugu)*, Stuttgart 1995.
- HE XV – Rymut K., *Hydronymia Europaea*, t. 15: *Gewässernamen im rechten Zuflußgebiet der Weichsel zwischen Dunajec und Wisłok (Nazwy prawobrzeżnych dopływów Wisły między Dunajcem a Wisłokiem)*, Stuttgart 2000.
- HE XVII – Rieger J., *Hydronymia Europaea*, t. 17: *Gewässernamen im Flußgebiet des San, Teil I: Die fließenden Gewässer. A–O (Nazwy wodne dorzecza Sanu, I: Nazwy wód płynących. A–O)*, Wiesbaden–Stuttgart 2003.
- HE XVIII – Rieger J., *Hydronymia Europaea*, t. 18: *Gewässernamen im Flußgebiet des San, Teil I: Die fließenden Gewässer. P–Ž; Teil II: Die stehenden Gewässer (Nazwy wodne dorzecza Sanu, I: Nazwy wód płynących. P–Ž; II: Nazwy wód stojących)*, Wiesbaden–Stuttgart 2004.
- Hensoldt A., 2014, *Peirce i Wittgenstein o życiu znaków*, „*Diametros*” 41, s. 38–55.
- Holly K., 1990, *Nazwy terenowe Żywiecczyzny*, „*Onomastica*” XXXV, s. 67–90.
- Horn M., 1970, *Lokalizacja cechów i specjalności rzemieślniczych w miastach ziemi przemyskiej i sanockiej w latach 1550–1650*, „*Przegląd Historyczny*”, t. LXI, z. 3, s. 403–426.

- Horoszczak J., 1993, *Pierwszy słownik lemkowsko-polski*, Legnica.
- Jadacki J., 2002, *Spór o granice języka*, Warszawa.
- Jakus-Borkowa E., 1983, *Budowa mikrotoponimii Pomorza Gdańskiego*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego UG. Prace Językoznawcze” IX, s. 47–54.
- Jakus-Borkowa E., 1987, *Nazewnictwo polskie*, Opole.
- Jakus-Borkowa E., 1989, *Hydronimia powiatu świeckiego*, Opole.
- Jałowicki B., 1991, *Człowiek i przestrzeń* [w:] *Socjologia. Problemy podstawowe*, red. Z. Krawczyk, W. Morawski, Warszawa, s. 194–198.
- Janów J., 2001, *Słownik huculski*, Kraków.
- Jelonek T., 2018, *Językowo-kulturowy obraz wsi i jej mieszkańców utrwalony w mikrotoponimach*, Kraków.
- Jelonek T., 2022, *Kategoria pamięci zakrzepla w mikrotoponimach* [w:] *Pamięć – tożsamość – kategorie językowo-kulturowe*, t. 3, red. S. Niebrzegowska-Bartmińska, M. Nowosad-Bakalarczyk, P. Łozowski, Lublin, s. 117–129.
- JH – Horoszczak J., *Pierwszy słownik lemkowsko-polski*, Legnica 1993.
- Jurczyńska-Kłosok A., 2010, *Językowy obraz Karpat Polskich zawarty w mikrotoponimii Gorców*, „Onomastica” LIV, s. 121–138.
- Jurczyńska-Kłosok A., 2020, *Nazewnictwo Tatr Wysokich. Konceptualizacja przestrzeni górskiej*, Kraków.
- Jurkowski M., 1971, *Ukraińska terminologia hydrograficzna*, Wrocław.
- Kaleta Z., 1998, *Teoria nazw własnych* [w:] *Polskie nazwy własne: encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa – Kraków, s. 15–35.
- Kamińska M., 1964–1965, *Nazwy miejscowe dawnego województwa sandomierskiego*, cz. 1–2, Wrocław.
- Karaś H., (b.d.), *Dialekt małopolski* [w:] *Gwary polskie. Przewodnik multimedialny* pod red. Haliny Karaś, https://gwarypolskie.uw.edu.pl/indexeaaa.html?option=com_content&task=section&id=8&Itemid=18 [dostęp: 4.08.2021].
- Karaś M., 1955, *Nazwy miejscowe typu Podgóra, Zalas w języku polskim i w innych językach słowiańskich*, Wrocław.
- Kędzierski J., 1960–1961, *Hausner Stanisław* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 9, Wrocław – Warszawa – Kraków, s. 317.
- Klisiewicz E., 2001, *Nazwy miejscowe Tarnopolszczyzny (motywacja – geneza – struktura)*, Kraków.
- Kłosowska A., 1993, *Wielokulturowość regionów pogranicza* [w:] *Region, regionalizm. Pojęcia i rzeczywistość*, red. K. Handke, Warszawa, s. 97–104.
- Kłosowska A., 1996, *Kultury narodowe u korzeni*, Warszawa.
- Kojder M., 2014, *Ukraińskie imiona męskie i ich warianty w polskich zapisach akt miasta Hrubieszowa w I poł. XVII wieku (pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie)*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. LX, s. 121–137.
- Komorowska E., 2000, *Nazwy metaforyczne w mikrotoponimii tatrzańskiej*, „Onomastica” XLV, s. 73–105.
- Konopczyński W., 1931, *Kazimierz Pułaski: życiorys*, Kraków.
- Kopaliński W., 1987, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa.
- Koper M., 2005, *Problemy z ustaleniem statusu historycznej nazwy terenowej*, „Roczniki Humanistyczne KUL” LIII, z. 6, s. 53–59.
- Koper M., 2006, *Jeszcze raz w sprawie klasyfikacji nazw terenowych* [w:] *Poznańskie spotkania Językoznawcze*, t. XV, red. Z. Krążyńska, Z. Zagórski, Poznań, s. 65–72.

- Koper M., 2018, *Józefińska mapa topograficzna Galicji oraz jej znaczenie w badaniach onomastycznych na pograniczach językowo-kulturowych* [w:] *Onomastyka na pograniczach językowo-kulturowych*, red. M. Kojder, M. Olejnik, Lublin, s. 30–37.
- Kopertowska D., 1976, *Nazwy miejscowe w formie zestawień (na podstawie materiału nazewnictwa śląsko-malopolskiego pogranicza)*, „Onomastica” XXI, s. 125–164.
- Kopertowska D., 1984, *Nazwy miejscowe województwa kieleckiego. Nazwy miast i wsi, nazwy części miast i wsi oraz nazwy osiedli mieszkaniowych, placów, alei, ulic*, Kraków.
- Kopertowska D., 1998, *Kierunki zmian w powojennym nazewnictwie Kielc (1945–1995)* [w:] *Najnowsze przemiany nazewnictwa*, Warszawa, s. 147–155.
- Kopertowska D., 2000, *Struktura nazw miejscowych motywowanych topografią*, „Onomastica” XLV, s. 53–71.
- Kopertowska D., 2001, *Oronimia w toponimii a językowy konkret* [w:] *Toponimia i oronimia*, red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, Kraków, s. 237–248.
- Kopertowska D., 2001a, *Kielce. Historia i współczesność w nazewnictwie*, Kielce.
- Kornaszewski M., 1980, *Dolnośląskie nazwy dróg*, „Lëtöpis Instituta za Serbski Ludospyt”, XXVIII/2, Budyšin, s. 176–194.
- Kornaszewski M., 1983, *Nazwy zestawione w dolnośląskiej mikrotoponimii powiatu chociebuskiego*, Poznań.
- Kornaszewski M., 1986, *W sprawie klasyfikacji nazw terenowych. Uwagi i propozycje*, „Onomastica XXX”, s. 5–15.
- Kornaszewska M., 1988, *Funkcjonowanie nazw geograficznych na różnych szczeblach wspólnoty komunikatywnej* [w:] *V Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna. Poznań 3–5 września 1985. Księga referatów*, red. K. Zierhoffer, Poznań, s. 177–182.
- Kosyl C., 1978, *Nazwy miejscowe dawnego województwa lubelskiego*, Wrocław.
- Kotula F., 1974, *Po rzeszowskim Podgórzu błędząc*, Kraków.
- Kotula F., 1977, *Tu pił wodę sam Jagiello...*, „Wrocławski Tygodnik Katolików” 1.
- Kowalik K., 2014, *Mikrotoponimia Huciska Jawornickiego i Zagórza w powiecie przeworskim* [w:] *Język w środowisku wiejskim*, t. II: *Gwara – społeczeństwo – kultura*, red. E. Rudnicka-Fira, M. Błasiak-Tytuła, Kraków, s. 77–90.
- Kozakiewicz L., 1966, *Jaśliska – zarys dziejów miasta prywatnego*, „Wierchy” 35, s. 180–188.
- Krawczyk-Wieczorek A., b.d., *Gwary Lubelszczyzny wschodniej* [w:] *Dialekty i gwary polskie*, red. H. Karaś, <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php?11=mapa-serwisu&l2=&l3=&l4=lubelszczyzna-wsch-gwara-mwr> [dostęp: 4.08.2021].
- Krško J., 2003, *Hydronymia povodia Turca*, Banská Bystrica.
- Krukar W., 2003, *Wołoskie nazwy topograficzne w Bieszczadach Zachodnich i w Beskidzie Niskim*, „Wierchy” 69, s. 99–124.
- Krukar W. (współaut. i in.), 2012, *Beskid Niski dla prawdziwego turysty*, Pruszków.
- Krukar W., 2014, *Uwagi historyczno-geograficzne do hydronimii wschodniej części Karpat polskich*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. XXXV, s. 189–216.
- Krukar W., 2020, *Zadowczykowa, Makowerty i Kisiucza. Zagadkowe nazwy w gnieździe Jawornika w Beskidzie Niskim*, „Plaj”, 60, s. 49–59.
- Krukar W., Kryciński S., Luboński P., Olszański T. i in., 2002, *Beskid Niski. Przewodnik*, wyd. II poprawione i aktualizowane, Pruszków.

- Kucała M., 1959, *Nazwy terenowe z kilku wsi w powiecie myślenickim*, „Onomastica” V, s. 67–100.
- Kucała M., 1967, *Co już jest, a co jeszcze nie jest nazwą własną?*, „Onomastica” 12, s. 153–161.
- Kucharski E., 1938, *Żywiół alański (jaski) w Karpatach wschodnich*, Warszawa.
- Kuraszkiewicz W., 1963, *Zarys dialektologii wschodnio-słowiańskiej z wyborem tekstów gwarowych*, Warszawa.
- Kurdyła T., 2003, *Ludowe terminologie rzemieślnicze (na przykładzie słownictw rzemieślników jaśliskich)*, „Język Polski” R. LXXXII, z. 3, s. 178–187.
- Kurdyła T., 2011, *Funkcje formantów rzeczownikowych w polszczyźnie ludowej (na przykładzie trzech wsi podkarpackich)*, Kraków 2011.
- Kurdyła T., 2014, *Jak Hauczok z Kapconem – rzecz o gwarowych przezwiskach mieszkańców sąsiednich wsi [w:] Język w środowisku wiejskim. Gwara – społeczeństwo – kultura*, t. II, red. E. Rudnicka-Fira, M. Błasiak-Tytuła, Kraków, s. 105–119.
- Kurdyła T., 2016, *Kilka refleksji o stanie gwar w Polsce południowo-wschodniej [w:] „Bydgoskie Studia nad Pragmatyką Językową” 2: Globalizacja a przemiany języków słowiańskich*, red. H. Kurek, M. Święcicka, M. Pelplińska, Bydgoszcz, s. 254–264.
- Kurek H., 1995, *Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego. Studium socjolingwistyczne*, Kraków.
- Kurek H., 2002, *Językowy obraz Podkarpacia (na przykładzie mikrotoponimii Dukiel-szczyzny [w:] Rozmaitości językowe ofiarowane Prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu z okazji Jego jubileuszu*, red. M. Skarżyński i M. Szpiczakowska, Kraków, s. 139–164.
- Kurek H., 2003, *Przemiany leksyki gwarowej na Podkarpaciu*, Kraków.
- Kurek H., 2009, *Polska wieś południowo-wschodniego pogranicza – trzy typy języka i kultury (na przykładzie regionu krośnieńskiego) [w:] W kręgu języka. Materiały konferencji „Słowotwórstwo – słownictwo – polszczyzna kresowa” poświęconej pamięci Profesora Zofii Kurzowej, Kraków 16–17 maja 2008*, t. 2, red. M. Skarżyński, M. Szpiczakowska, Kraków, s. 123–133.
- Kurek H., 2019, *Słownictwo gwarowe w epoce globalizacji [w:] Historia języka, dialektologia i onomastyka w kontekstach interpretacyjnych*, red. R. Przybylska, M. Rak, A. Kwaśnicka-Janowicz, Kraków, 203–209.
- Kurek H., 2019a, *Współczesna polska wieś – pogranicze języków i kultur*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. LXVII, Łódź, s. 209–217.
- Kurzowa Z., 2006, *Polshczyzna Lwowa i kresów południowo-wschodnich do 1939 roku*, „Prace Językoznawcze”, wyb. i oprac. M. Skarżyński, M. Szpiczakowska, t. 1, Kraków.
- Kuśnierz-Krupa D., 2013a, *Jaśliska w średniowieczu na tle miast dawnego powiatu bieckiego*, Kraków.
- Kuśnierz-Krupa D., 2013b, *Jaśliska w dawnej ziemi krakowskiej w świetle mapy Miega*, „Wiadomości Konserwatorskie” 34, s. 57–62.
- Lehmann R., 2001, *Symbiosis and Ambivalence: Poles and Jews in a Small Galician Town*, Oxford/New York.
- Lehr-Splawiński T., 1946, *O pochodzeniu i praojczyźnie Słowian*, Poznań.
- Lubaś W., 1961, *O nazwie miejscowej Jasło*, „Onomastica” VII, s. 121–134.
- Lubaś W., 1963, 1964, *Nazwy terenowe powiatów jasielskiego i krośnieńskiego*, cz. 1, „Onomastica” VIII, s. 195–236, cz. 2, „Onomastica” IX, s. 123–163.
- Lubaś W., 1968, *Nazwy miejscowe południowej części dawnego województwa krakowskiego*, Wrocław.

- Lubaś W., 1983, *Próba socjologicznej definicji nazwy terenowej* [w:] *Geografia nazewnictwa*, s. 19–26.
- Łesiów M., 1972, *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin.
- Machaj I., 2000, *Pogranicze* [w:] *Encyklopedia socjologii*, t. 3, red. H. Domański i in., Warszawa, s. 125–128.
- Machaj I., 2020, *Tożsamość (na pograniczu)* [w:] *Studia nad granicami i pograniczami. Leksykon*, red. E. Opiłowska, M. Dębicki, K. Dolińska, J. Kajta, Z. Kurcz, J. Makaro, N. Niedźwiecka-Iwańczak, Warszawa, s. 428–437.
- Maćkiewicz J., 1999, *Kategoryzacja a językowy obraz świata* [w:] *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin, s. 47–55.
- Makarski W., 1968, *Nazwy miejscowe kilku wsi z Pogórza Dynowskiego*, „Roczniki Humanistyczne KUL” XVI, z. 1, s. 135–158.
- Makarski W., 1986, *Nazwy miejscowości dawnej ziemi sanockiej*, Lublin.
- Makarski W., 1999, *Nazwy miejscowości dawnej ziemi przemyskiej*, Lublin.
- Makowiecki S., 1936, *Słownik botaniczny łacińsko-maloruski*, Kraków.
- Malec M., 2001, *Nazwy własne kompleksów leśnych w Polsce* [w:] *Toponimia i oronimia*, red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, Kraków, s. 169–175.
- Malec M., 2003, *Słownik etymologiczny nazw geograficznych Polski*, Warszawa.
- Marszałek E., 2007, *Łowy na Bieszczadzie*, Dukla.
- Mateszew S., 1985, *Zarys rozwoju osadnictwa okolic Rymanowa i początki miasta* [w:] *Rymanów. Dzieje miasta i Zdroju*, red. F. Kiryk, s. 13–24.
- Milewski T., 2004, *Językoznawstwo*, Warszawa.
- Miodunka W., 2003, *Moc języka i jej znaczenie w kontaktach językowych i kulturowych* [w:] *Współczesna polszczyzna. Wybór opracowań*, t. 2: *Warianty języka*, red. J. Bartmiński, J. Szadura, Lublin, s. 12–16.
- Misiak M., 2006, *Łemkowie. W kręgu badań nad mniejszościami etnolingwistycznymi w Europie*, Wrocław.
- Misiak M., 2015, *Językowy obraz DOMU w etnolekcie lemkowskiem. Analiza danych słownikowych*, „Slavistica Vilnensis” 60, s. 61–73, file:///C:/Users/trebo/Downloads/Językowy_obraz_DOMU_w_etnolekcie_lemkowskiem_Analiz.pdf [dostęp: 5.01.2021].
- MŁ – Łesiów M., *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin 1972.
- Morciniec N., b.d., *Znak językowy wśród innych znaków*, www.morciniec.eu/26,znak_językowy_wsrod_innych_rodzajow_znaku [dostęp: 5.05.2021].
- Mrózek R., 1990, *System mikrotoponimiczny Śląska Cieszyńskiego XVIII wieku*, Katowice.
- Mrózek R., 1991, *Paralelizm a wariantowość składników systemu mikrotoponimicznego* [w:] *Wariancja w języku*, red. S. Gajda, Opole, s. 157–162.
- Mrózek R., 1998, *Nazwy terenowe* [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzezińska-Feleszko, Warszawa–Kraków, s. 231–257.
- Mrózek R., 1998a, *Nazwy górskie* [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzezińska-Feleszko, Warszawa–Kraków, s. 259–268.
- Mrózek R., 2001, *Status oronimii w subsystemie toponimicznym i w toponomastyce* [w:] *Toponimia i oronimia*, red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, Kraków, s. 231–236.
- Mrózek R., 2003, *Mikrotoponimy jako językowe wyznaczniki przestrzeni kulturowej* [w:] *Nazwy własne a kultura: Polska i inne kraje słowiańskie*, „Prace Slawistyczne” 115, red. Z. Kaleta, Warszawa, s. 197–203.

- Mrózek R., 2003a, *Nazwy terenowe (mikrotoponimia, anojkonimia)* [w:] *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*, t. II, red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieślíkowa przy współudziale J. Dumy, Warszawa–Kraków, s. 124–129.
- Mrózek R., 2003b, *Nazwy górskie (oronimia)* [w:] *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*, t. 1, red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieślíkowa przy współudziale J. Dumy, Warszawa–Kraków, s. 198–200.
- Mrózek R., 2004, *Nazwy geograficzne w zróżnicowaniu motywacyjno-funkcyjnym* [w:] *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, red. R. Mrózek, Katowice, s. 65–87.
- Mrózek R., 2004a, *Nazwy własne jako przedmiot badawczy onomastyki* [w:] *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, red. R. Mrózek, Katowice, s. 9–28.
- Mrózek R., 2013, *Trwałość i zmienność składników leksyki onimicznej w ostatnim siedemdziesięcioleciu* [w:] *70 lat współczesnej polszczyzny. Zjawiska – procesy – tendencje. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Mazurowi*, red. A. Dunin-Dudkowska i A. Małyńska, Lublin, s. 131–144.
- Mrózek R., 2014, *Zadania współczesnej toponomastyki w świetle wewnętrznych zróżnicowań i perspektyw badawczych* [w:] *Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna*, red. A. Gałkowski, R. Gliwa, Łódź, s. 25–33.
- MSJP – *Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa 1969.
- Myszka A., 2002, *Struktura, semantyka i językowy obraz mikrotoponimów leśnych* [w:] *Las w kulturze polskiej*, t. II, red. W. Łysiak, Poznań, s. 52–65.
- Myszka A., 2004, *Obraz lasu w nazwach niewielkich obiektów geograficznych (na przykładzie toponimów powiatu strzyżowskiego)* [w:] *Las w kulturze polskiej*, t. III, red. W. Łysiak, Poznań, s. 75–86.
- Myszka A., 2005, *Miejsce nazw przyimkowych w toponimii (na przykładzie mikrotoponimów powiatu strzyżowskiego)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Filologiczna, Językoznawstwo” 2, z. 31, s. 36–54.
- Myszka A., 2006, *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Rzeszów.
- Myszka A., 2006a, *Toponimia powiatu strzyżowskiego. Słownik toponimów. Indeks nazw z poszczególnych miejscowości* [płyta CD dołączona do opracowania], Rzeszów.
- Myszka A., 2013, *Spoleczne i kulturowe przyczyny powstawania paralelnych urbanonimów nieoficjalnych – na przykładzie nazw rzeszowskich (XVIII–XX w.)*, „Słowo. Studia językoznawcze” 4, s. 103–115.
- Myszka A., 2014, *Struktura wyrazu jako wskaźnik własności w toponimii (na przykładzie zapisów z osiemnastowiecznych ksiąg sądowych Rzeszowa)*, „Onomastica” LVIII, s. 151–184.
- Myszka A., 2016, *Urbanonimia Rzeszowa. Językowo-kulturowy obraz miasta*, Rzeszów.
- Myszka A., 2022, *Kategoria pamięci zbiorowej w urbanonimii*, „Słowo. Studia językoznawcze” 13, s. 208–223.
- Nalepa J., 1968, *Słowiańszczyzna północno-zachodnia. Podstawy jedności i jej rozpad*, „Prace Komisji Historycznej – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Historii i Nauk Społecznych” 25, Poznań.
- NGB – Rudnicki J., *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny*, Lwów 1939.
- NGH – Hrabec S., *Nazwy geograficzne Huculszczyzny*, „Prace Onomastyczne”, 2, Kraków 1950.

- Niedźwiecka-Iwańczak I., 2020, *Pogranicze* [w:] *Studia nad granicami i pograniczami. Leksykon*, red. E. Opiłowska, M. Dębicki, K. Dolińska, J. Kajta, Z. Kurcz, J. Makaro, N. Niedźwiecka-Iwańczak, Warszawa, s. 283–294.
- Nitsch K., 1920, *Spisz i Magura*, „Język Polski” V, s. 117–118.
- Nitsch K., 1933, *Kościelisko = Polany*, „Język Polski” XVIII, s. 137–143.
- NMP – *Nazwy miejscowe Polski. Historia. Pochodzenie. Zmiany*, red. K. Rymut, t. I: A–B, Kraków 1996; t. II: C–D, Kraków 1997; t. IV: I–Kn, Kraków 2001; t. VII: Mą–N, Kraków 2007; red. K. Rymut, B. Czopek-Kopciuch, t. IX: P–Q, Kraków 2013; red. U. Bijak, P. Swoboda, t. XVI: Stb–Sy, Kraków 2021.
- Nowak J., 2011, *Spoleczne reguly pamietania. Antropologia pamieci zbiorowej*, Kraków.
- NWDS – Rieger J., *Nazwy wodne dorzecza Sanu*, Wrocław 1969.
- Olejnik M., 2006, *Mikrotoponimy powiatu wlodawskiego motywowane nazwami roslin* [w:] *Flora i fitonimy na pograniczu polsko-ukrainskim*, red. F. Czyżewski, D. Urban, Lublin, s. 69–78.
- Olejnik M., 2014, *Mikrotoponimia powiatu wlodawskiego*, Lublin.
- Oliva K., 1981, *Czynniki pozajezykowe przy przejmowaniu toponimow* [w:] *Nazewnictwo obszarow jezykowo mieszanym. Ksiega referatow Międzynarodowej Konferencji Onomastycznej w Gdańsku 25–27 października 1977*, Wrocław, s. 61–69.
- Onyszkanycz-Kowalska M., 2002, *Słowniczek gwary lemkońskiej Jawornika i Rzepedzi* [w:] *Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Lemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, oprac. R. Bronikowska [i in.] pod kier. J. Riegera, Warszawa, s. 181–207.
- Oronowicz-Kida E., 2013, *Przemiany kulturowe a zanikające leksemy w języku mówionym mieszkańców wsi południowo-wschodniej Rzeszowszczyzny*, „Słowo. Studia językoznawcze” 4, s. 116–127.
- Oronowicz-Kida E., 2014, *Oficjalne nazwy wiejskich ulic w województwie podkarpackim. Studium jezykowo-kulturowe*, Rzeszów.
- Orzechowski K., 1872, *Przewodnik statystyczno-topograficzny i skorowidz obejmujący wszystkie miejscowości z przysiółkami w Królestwie Galicyi W.X. Krakowskiem i X. Bukowinie, według najświeższych skazówek urzędowych*, Kraków, <https://www.pbc.rzeszow.pl/dlibra/publication/11914/edition/10927/content?ref=desc> [dostęp 10.08.2020].
- Ossendowski F.A., 2007, *Karpaty i Podkarpacie*, Rzeszów.
- Ostaszewska D., Sławkowa E., 1999, *Procesy nazwotwórcze a jezykowy obraz swiata (na materiale sredniowiecznej terminologii botanicznej w slowniku Jana Samka)* [w:] *Przeszłość w jezykowym obrazie swiata*, red. A. Pajdzińska, P. Krzyżanowski, Lublin, s. 149–162.
- Ożóg K., 2004, *Polszczyzna przelomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*, Rzeszów.
- Panas W., 1976, *Semiotyka kultury*, „Znak” 260, s. 235–250.
- Pawłowski E., 1965, *Nazwy Sądecczyzny. Ogólna charakterystyka nazewnictwa miejscowego Sądecczyzny*, Kraków.
- Pawłowski E., 1971, *Nazwy miejscowości Sądecczyzny, cz. 1: Nazwy miast, wsi, przysiółków oraz dzielnic miejskich i wiejskich*, Wrocław.
- Pawłowski E., 1984, *Nazwy terenowe ziemi sądeckiej*, Wrocław.
- Pawłowski E., 1996, *Nazwy wodne Sądecczyzny*, Kraków.
- Pelcowa H., 1999, *Przeszłość w jezykowym obrazie swiata współczesnej wsi* [w:] *Przeszłość w jezykowym obrazie swiata*, red. A. Pajdzińska, P. Krzyżanowski, Lublin, s. 253–267.

- Pelcowa H., 2006, *Pokoleniowość i sytuacyjność – dwa istotne czynniki różnicowania się języka mieszkańców współczesnej wsi* [w:] *Gwary dziś 3. Wewnętrzne zróżnicowanie języka wsi*, red. J. Sierociuk, Poznań, s. 139–153.
- Pelcowa H., 2007, *SWÓJ / OBCY w świadomości mieszkańców lubelskich wsi*, „Etnolingwistyka” 19, s. 75–87.
- Pelcowa H., 2019, *Pogranicze językowe i kulturowe polsko-wschodniosłowiańskie w obliczu tendencji globalizacyjnych (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” t. LXVII, s. 263–275.
- Piechnik A., 2006, *Językowy obraz obcego w nieoficjalnych nazwach ludności wiejskiej*, „LingVaria”, 1, s. 193–201.
- Pisuliński J., 2013, *Łemkowie – geneza, przebieg i skutki Akcji „Wisła” oraz wcześniejszych przesiedleń* [w:] *Łemkowie*, red. B. Machul-Telus, Warszawa, s. 97–113.
- Pospiszylowa A., 1989, *Dawne hydronimy z terenu Warmii (związane etymologicznie ze znaczeniem ‘woda’, ‘ruch wody’)*, „Onomastica” XXXIII, s. 89–108.
- Potocki A., 2004, *Żydzi w Podkarpaciu*, Rzeszów.
- Potocki A., 2013, *W dolinie górnego Wisłoka i od Rymanowa po Jaśliska. Przewodnik historyczny z legendami*, Krosno.
- PR – *Przewodnik do rozpoznawania roślin i zwierząt na wycieczce*, oprac. W. Eisenreich, D. Eisenreich, Warszawa 1993.
- Prochaska A., 1889, *Jaśliska, miasteczko i klucz biskupów przemyskich*, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, dodatek do „Gazety Lwowskiej”, R. XVII, Lwów.
- Prochowicz J., 2016, *Powstanie Wojsk Ochrony Pogranicza: wrzesień – grudzień 1945 r.*, „Studia z Dziejów Wojskowości”, t. V, s. 215–242.
- Przybylska R., 2018, *Przymyki pod i za w toponimii* [w:] *Historia języka, dialektologia i onomastyka w kontekstach interpretacyjnych*, red. R. Przybylska, M. Rak, A. Kwaśnicka-Janowicz, Kraków, s. 381–389.
- PSDP – Reczek S., *Podręczny słownik dawnej polszczyzny*, Warszawa 1968.
- Puchyr M., Ćwik A., 2019, *Opinia dotycząca oceny stopnia ochrony przyrody na podstawie analizy dokumentów planistycznych Gminy Jaśliska*, https://karpackaprzestrzen.pl/media/upload/article/0/37/file/73cba0df67cc4754bde113e6bc29ae0c_2.%20Ja%C5%9Bliska_analiza%20dokumnet%C3%B3w%20planistycznych.pdf [dostęp 12.07.2020].
- Reinfuss R., 1971, *Kultura ludowa Beskidu Niskiego i przyległego Pogórza*, „Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku”, 14, s. 5–13.
- Reinfuss R., 1998, *Łemkowie jako grupa etnograficzna*, Sanok.
- Reis A., 2018, *Kontakt językowy a zmiana systemu fleksyjnego: wpływ polszczyzny na język lemkowski* [w:] *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy. Koncepcje. Perspektywy*, t. IV: *Pogranicza, mniejszości, regiony*. *Etnolingwistyka*, red. J. Tambor, Katowice, s. 128–145.
- Rieger J., 1967, *Rzekomo deminutywne nazwy wodne*, „Onomastica” XII, s. 124–161.
- Rieger J., 1969, *Nazwy wodne dorzecza Sanu*, Wrocław.
- Rieger J., 1993, *Elementy ukraińskie w toponimii polskiej i w toponimii Polski*, „Acta Universitatis Lodzianensis, Folia Linguistica” 27, s. 247–253.
- Rieger J., 1995, *Słownictwo i nazewnictwo lemkowski*, Warszawa.
- Rieger J., 1996, *O polskich wpływach leksykalnych na gwary ukraińskie (na przykładzie gwar bojkowskich)*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 33, s. 181–192.

- Rieger J., 2017, *Atlas ukraińskich gwar nadszańskich*, t. 1, Warszawa.
- Rieger J., Wolnicz-Pawłowska E., 1975, *Nazwy rzeczne w dorzeczu Warty*, Wrocław.
- Rospond S., 1957, *Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych*, Wrocław.
- Rospond S., 1984, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław.
- Rozwadowski J., 1900, *Ze studiów nad nazwami rzek słowiańskich*, „Almae matri Jagellonicae qui ab ipsa multa olim in litteris perceperant seacula feliciter per acta hoc munusculooblato gratulantur”, Leopoli, s. 107–1014.
- Rozwadowski J., (1914) 1959, *Tatry, Karpaty, Beskidy*, przedruk w: Rozwadowski J., *Wybór pism*, t. I: *Pisma polonistyczne*, Warszawa, s. 313–316; 316–318; 318–319.
- Rozwadowski J., (1914b) 1959, *O nazwach geograficznych Podhala*, przedruk w: Rozwadowski J., *Wybór pism*, t. I: *Pisma polonistyczne*, Warszawa, s. 303–306.
- Rozwadowski J., 1948, *Studia nad nazwami wód słowiańskich*, Kraków.
- Rožai G., 2018, *Pamáť a regionálna toponymia*, cz. I: „Slovenská reč” 83/1, s. 47–57, cz. II: „Slovenská reč” 83/2, s. 160–173.
- Rudnicki M., 1929, *Charakterystyka językowa i nazwy geograficzne Pomorza. Die Woiwodschafft Pomorze vom Sprachlichgeschichtlichen Standpunkte aus*, Toruń.
- Rudnicki M., 1948, *Nazwy Odry i jej ważniejszych dopływów* [w:] *Monografia Odry*, red. A. Grodek i in., Poznań.
- Rudnicki M., 1959, *Prasłowiańszczyzna – Lechia – Polska*, t. I: *Wylonienie się Słowian spośród ludów indoeuropejskich i ich pierwotne siedziby*, Poznań.
- Rutkiewicz-Hanczewska M., 2012, *Nazwy własne w przestrzeni społeczno-komunikacyjnej. Uwagi językoznawcy*, „Archiwum Fotogrametrii, Kartografii i Teledetekcji”, vol. 23, s. 355–363.
- Rutkiewicz-Hanczewska M., 2013, *Genologia onimizna. Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikatywnej*, Poznań.
- Rutkowski M., 2001, *Typ przestrzeni społecznej a nazewnictwo (na przykładzie oronimii Tatr)* [w:] *Toponimia i oronimia*, red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, Kraków, s. 323–331.
- Rutkowski M., 2016, *Status obiektów i zasięg funkcjonowania nazw a ogólne tendencje nazwotwórcze*, „Onomastica” LX, s. 13–26.
- Rybicki P., 1979, *Struktura społecznego świata*, Warszawa.
- Rymut I – Rymut K., 1999, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. I, Kraków.
- Rymut II – Rymut K., 2001, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. II, Kraków.
- Rymut K., 1975, *Nazwy miejscowe dawnego powiatu bieckiego*, „Prace Onomastyczne” 23, Wrocław.
- Rymut K., 1983, *Niektóre problemy badawcze polskiego nazewnictwa* [w:] *Warsztat współczesnego onomasty. Materiały z III Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, Kielce, s. 111–118.
- Rymut K., 1987, *Nazwy miast Polski*, Wrocław.
- Rymut K., 1998, *Nazwy wodne* [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa–Kraków, s. 269–282.
- Rymut K., 2003, *Nazwy wodne (hydronimia)* [w:] *Słowiańska onomastyka*, t. 2, red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieślíkowa przy współudziale J. Dumy, Warszawa–Kraków, s. 228–232.

- Rymut K., 2003a, *Apelatywy onimiczne i ich miejsce w systemie języka* [w:] tegoż, *Szkice onomastyczne i historyczne*, Kraków, s. 13–16.
- Rymut K., 2003b, *Apelatywy antroponimiczne i ich miejsce w etymologii słowiańskiej* [w:] tegoż, *Szkice onomastyczne i historycznojęzykowe*, Kraków, s. 17–21.
- Rzetelska-Feleszko E., 1982, *Semantyczne motywacje nazw geograficznych*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego, Prace Językoznawcze” VIII, s. 83–87.
- Rzetelska-Feleszko E., 1982a, *Nazwy terenowe dawniej i dziś*, „Onomastica” XXVII, s. 173–185.
- Rzetelska-Feleszko E., 1983, *Nazwy terenowe od wyrażeń przyimkowych. Nazwy polskie*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 21, 85–101.
- Rzetelska-Feleszko E., 1984, *O nazwach dróg*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” XXII, s. 133–143.
- Rzetelska-Feleszko E., 1986, *Pomorze Zachodnie*, Warszawa
- Rzetelska-Feleszko E., 1993, *Nazwy geograficzne* [w:] *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2: *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław, s. 403–421.
- Rzetelska-Feleszko E., 1998, *Nazwy miejscowe* [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa–Kraków, s. 191–230.
- Rzetelska-Feleszko E., 1998a, *Zmiany cywilizacyjne a zmiany nazewnictwa* [w:] *Najnowsze przemiany nazewnictwa*, red. E. Jakus-Borkowa, K. Nowik, Opole, s. 33–38.
- Rzetelska-Feleszko, 2003, *Nazwy wsi i miast (ojkonimia)* [w:] *Słowiańska onomastyka*, t. 1, red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieślíkowa przy współudziale J. Dumy, Warszawa–Kraków, s. 2–9.
- Rzetelska-Feleszko E., 2006, *W świecie nazw własnych*, Warszawa–Kraków.
- Rzetelska-Feleszko E., 2006a, *Proces globalizacji a utrzymanie lokalnej tożsamości onimii słowiańskiej*, „Onomastica” LI, s. 27–35.
- Rzetelska-Feleszko E., Duma J., 1977, *Nazwy rzeczne Pomorza między dolną Wisłą a dolną Odrą*, Wrocław.
- Rzetelska-Feleszko E., Duma J., 1991, *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Szczecińskiego*, przy współud. H. Pustoły-Ryżko, Warszawa.
- Sadowski A., 1973, *Pojęcie grupy etnicznej w socjologii*, „Studia Socjologiczne” 4, s. 173–190.
- Sadowski A., 1995, *Pogranicze polsko-białoruskie. Tożsamość mieszkańców*, Białystok.
- Sarna W., 1908, *Opis powiatu jasielskiego*, Jasło.
- SE Bańkowski – Bańkowski A., *Etymologiczny słownik języka polskiego*, t. 1: A–K, t. 2: L–P, Warszawa 2000.
- SE Boryś – Boryś W., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków 2005.
- SE Brückner – Brückner A., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1993.
- SE Sławski – Sławski F., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. I–V, Kraków 1952–1982.
- SENT – Krukar W., *Słownik etymologiczny nazw terenowych. Załącznik do mapy turystyczno-nazewnictwa. Okolice Rymanowa Zdroju: Dukla – Jaślicka – Iwonicz Zdrój*, oprac. i kreślenie Wojciech Krukar.
- SG – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. I–XVI, Warszawa 1880–1895, 1902.
- SGP Karł. – *Słownik gwar polskich*, 1900–1911, t. 1–6, red. J. Karłowicz, Kraków.
- SGP – *Słownik gwar polskich*, 1979–1996, t. I, red. M. Karaś, t. II–V, red. J. Reichan, Kraków.

- SH-GZP – *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu* [dostęp online: <http://www.slownik.ihpan.edu.pl/>].
- SI – *Słownik imion*, oprac. W. Janowowa, A. Skarbak, B. Zbijowska, J. Zbiniowska, Wrocław 1975.
- Siwiec A., 2010, *Nazwy własne w perspektywie nominacji i komunikacji*, „Onomastica” LIV, s. 9–24.
- SJN – Piprek J., Ippoldt J., *Wielki słownik języka niemieckiego*, t. I–II, Warszawa 1974.
- SJP Dor. – *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski [dostęp online: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista>].
- SJP PWN – *Słownik języka polskiego PWN* [dostęp online: <https://sjp.pwn.pl>].
- SJP Szym. – *Słownik języka polskiego*, t. I–III, red. M. Szymczak, Warszawa 1978–1981.
- Skowronek K., 2016, *Nazwy własne jako symptomy kultury (na przykładzie tytułów poradników autoterapeutycznych)*, „Onomastica” LX, s. 47–67.
- SL – Linde S.B., *Słownik języka polskiego*, t. I–VI, Lwów 1854–1860.
- Słabczyński R., 2015, *Słownictwo z zakresu kultury materialnej w gwarze Jaślisk w powiecie krośnieńskim*, Rzeszów.
- Słabczyński R., 2018, *Mikrotoponimy południowo-wschodniej części Beskidu Niskiego motywowane nazwami roślin i zwierząt*, „Słowo. Studia językoznawcze” 9, s. 140–154.
- Słabczyński R., 2019, *Językowo-kulturowy obraz pogranicza polsko-słowackiego utrwalony w mikrotoponimach [w:] Konwergencje a divergencje w własnej sferze. 20 słowacká onomastická konferencja. Zborník referátov*, Bratislava, s. 194–202.
- Słabczyński R., 2020, *Imiennictwo lemkowski w XIX wieku*, „Słowo. Studia językoznawcze” 11, s. 151–162.
- Słabczyński R., 2021, *Mikrotoponimy Beskidu Niskiego jako symptomy pogranicza*, „Słowo. Studia językoznawcze” 12, s. 171–184.
- Smogorzewski M., 1972, *Słowniczek polskich poszukiwaczy złota*, „Poradnik Językowy” 9, s. 540–542.
- SMRP – *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych*, t. 13: *Województwo Lwowskie*, Warszawa 1924, <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/docmetadata?id=14645&from=publication> [dostęp 1.12.2020].
- Smułkowa E., 2000, *Kształt współistnienia na polsko-białorusko-litewskim pograniczu językowym*, „Prace Filologiczne”, t. XLV, s. 573–580.
- SNP – Schimitzek S., Czochrański J., *Kieszonkowy słownik niemiecko-polski, polsko-niemiecki*, Warszawa 1990.
- Soja M., 2001, *Rozwój ludnościowy a zmiany użytkowania ziemi w Beskidzie Niskim w XIX i XX wieku [w:] Przemiany środowiska przyrodniczego Polski a jego funkcjonowanie*, red. K. German, J. Balon, Kraków, s. 686–691.
- Sosnowski K., 1914, *Pogląd na Beskid Zachodni*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego”, t. XXXV, Kraków, s. 15–45.
- SPS – *Skorowidz powiatu sanockiego: wydany na podstawie dat zebranych w roku 1911*, Sanok 1911, <http://sanockabibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/602/edition/552/content> [dostęp 6.02.2020].
- SP-S – Stano M., Buffa F., *Słownik polsko-słowacki, słowacko-polski*, Warszawa 1988.
- SR-P – *Słownik rosyjsko-polski*, red. I.H. Dworecki, Warszawa 1950.
- SS Urb. – *Słownik staropolski*, t. I–X, red. S. Urbańczyk, Wrocław 1953–2000.
- SSt. – *Słownik staropolski* [dostęp online: <http://www.staropolska.pl>].

- Stachowski K., 2019, *O opozycjach kolorystycznych w hydronimii Polski (wody płynące)*, „Rocznik Sławistyczny”, t. LXVIII, s. 125–158.
- Stieber Z., 1934, *Nazwy miejscowe pasma Gorców w Beskidzie Zachodnim*, „Lud Słowiański” III A, red. K. Nitsch, K. Moszyński, Kraków, s. A 213–265.
- Stieber Z., 1974, *Z fonetyki historycznej dialektu Łemków, Systemy wokaliczne dawnej Łemkowszczyzny, Systemy konsonantyczne dawnej Łemkowszczyzny, Wpływ polski i słowacki na gwary Łemków* [w:] *Świat językowy Słowian*, Warszawa, s. 448–464, 464–468, 468–475, 475–479.
- Stieber Z., 1982, *Dialekt Łemków. Fonetyka i fonologia*, Wrocław.
- Straczk J., 2006, *Cmentarz i stół. Pogranicze prawosławno-katolickie w Polsce i na Białorusi*, Wrocław.
- Streamek B., 2000, *Nazwy wodne w toponimii obecnego powiatu stargardzkiego*, „Onomastica” XLV, s. 115–184.
- Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, oprac. pod kier. J. Riegera, Warszawa 2002.
- SW – *Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. I–VIII, Warszawa 1900–1927.
- SWJP – *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 1996.
- SWO – *Słownik wyrazów obcych*, red. E. Sobol, Warszawa 1996.
- Swoboda P., 2020, *Zmiana w nazwie czy zmiana nazwy?* [w:] *Metodologia tworzenia czasowo-przestrzennych baz danych dla rozwoju osadnictwa oraz podziałów terytorialnych*, red. B. Szady, s.563–572, <http://doi.org/10.5281/zenodo.3751266> [dostęp 6.12.2020].
- Szacka B., 2020, *Pamięć zbiorowa i perspektywa pojednania* [w:] *Pamięć zbiorowa, pojednanie i stosunki międzynarodowe*, red. N. Masłowski, A. Szeptycki, Warszawa, s. 25–36.
- Szemlej J., 1934, *Z badań nad gwarą lemkową*, I: *Samogłoski nosowe*, II: *Sonanty*, III: *Połączenia płynnych z jerami*, „Lud Słowiański. Pismo poświęcone dialektologii i etnografii Słowian”, t. III, Kraków, s. A 161–178.
- Szymd P., b.d., *Koci Zamek – Dwór Obronny w Jaśle – wyniki ratowniczych badań archeologicznych*, https://www.academia.edu/4278718/_Koci_Zamek__Dw%C3%B3r_Obronny_w_Ja%C5%9Ble__przedstawienie_wynik%C3%B3w_ratowniczych_bada%C5%84_archeologicznych_w_Ja%C5%9Ble [dostęp 6.10.2020].
- Szubrych R., 2008, *Cerkiew w Darowie*, „Echo Połonin” 36/59, s. 34.
- Śliwa M., 2019, *Konfederacja barska od Spiszu po Bieszczady*, Kraków.
- Śmiech W., 1982, *Słownik nazw terenowych Polski*, „Onomastica” XXVII, s. 161–173.
- Śmiech W., 1996, *Przymiotnikowe nazwy terenowe Polski*, Łódź.
- Taszycki W., 1946, *Słowiańskie nazwy miejscowe (ustalenie podziału)*, Kraków.
- Tichoniuk B., 1986, *Odapelatywne nazwy terenowe południowej Białostoczczyzny. Słownik topoosnów*, Opole.
- Tokarski R., 2001, *Słownictwo jako interpretacja świata* [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin.
- Tomaszewska S., 1996, *Polskie mikrotoponimy motywowane wyrażeniami przyimkowymi*, Łódź.
- Treder J., 1979, *Nazwy ponowione wśród nazw przeniesionych*, „Onomastica” XXIV, s. 19–43.

- Trzeszczyńska P., 2013, *Łemkowszczyzna zapamiętana. Opowieści o przeszłości i przeszreni*, Kraków.
- UL – Lewicka U., *Słownictwo wsi Terka na pograniczu lemkowski-bojkowskim* [w:] *Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Lemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, oprac. pod kier. J. Riegera, Warszawa 2002, s. 107–180.
- Umińska-Tytoń E., 2014, *Trwałość i ulotność nazw terenowych* [w:] *Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna*, red. A. Gałkowski, R. Gliwa, Łódź, s. 188–193.
- Urbańczyk S., 1962, *Zarys dialektologii polskiej*, Warszawa.
- Urbańczyk S., red., 1978, *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, Wrocław 1978.
- Urbańczyk S., red. i in. 1999, *Encyklopedia języka polskiego*, red. S. Urbańczyk i in., Wrocław.
- UTH – Jurkowski M., *Ukraińska terminologia hydrograficzna*, „Monografie Slawistyczne” 22, Wrocław 1971.
- Welc E.M., 2012, *Kamień nad Jaśliskami* [w:] *Katalog obiektów geoturystycznych w obrębie pomników i rezerwatów przyrody nieożywionej*, red. T. Słomka, Kraków, s. 430–433, europepmc.org/publication/pub/med/res/cas/doi/10.1007/978-3-319-23416-8_28 [dostęp 24.08.2020].
- Węgrzyn T., 2006, *Nazwy górskie polskiej części Bieszczadów*, „Onomastica” LI, s. 105–127.
- Wielocha A., 2010, *Tajemnicza nazwa „Beskid” – jej desygnaty, konteksty i znaczenia* (cz. II), „Płaj” 40 (wiosna 2010), s. 87–112.
- Witalisz A., 2016, *Rozporekgate a oscypekgate, biznesowy a casualowy: angielsko-polskie hybrydy we współczesnej polszczyźnie*, „Język Polski”, z. 4, s. 65–74.
- Wojakowski D., 2007, *Poza socjologię pogranicza: w poszukiwaniu nowych ujęć teoretycznych dla zjawisk pograniczności* [w:] *Transgraniczność w perspektywie socjologicznej. Pogranicza Polski w integrującej się Europie*, red. M. Zielińska, B. Trzop, K. Lisowski, Zielona Góra, s. 29–46.
- Wolff A., Rzetelska-Feleszko E., 1982, *Mazowieckie nazwy terenowe do końca XVI wieku*, Warszawa.
- Wolnicz-Pawłowska E., 1996, *Łemkowskie imiona kobiece*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 33, s. 266–295.
- Wolnicz-Pawłowska E., 1998, *Nazewnictwo obszarów pogranicznych. Wprowadzenie* [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa, s. 397–399.
- Wolnicz-Pawłowska E., 1998a, *Pogranicze południowe* [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa, s. 467–478.
- Wolnicz-Pawłowska E., 2005, *Baba w polskiej toponimii*, „Onomastica” 50, s. 151–171.
- Wolnicz-Pawłowska E., 2006, *Nazwy wodne dorzecza Warty od źródeł do ujścia Proсны*, Warszawa.
- Wolnicz-Pawłowska E., 2013, *O nazwach wodnych w Polsce*, Warszawa.
- Wołowik B., 1998, *Powojenne nazwy kulturowe w toponimii polskiej* [w:] *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Warszawa, 139–145.
- Wójcicka M., 2015, *Media i nośniki pamięci zbiorowej w praktykach wcielania i zapisu*, „Forum Socjologiczne” 6, s. 299–315.

- WSJP – *Wielki słownik języka polskiego* [dostęp online: <https://wsjp.pl/>].
- WSR-P – Mirska-Lasota H., Porawska J., *Wielki słownik rumuńsko-polski*, Kraków 2009.
- Wysoczański W., 2006, *Odniesienia międzyjęzykowe w świetle nazw miejscowych pogranicza polsko-ruskiego*, „Acta Polono-Ruthenica” XI, s. 307–329.
- Zabawa M., 2019, *Cybermycha, full wersja, poboczny boss: angielskie półkalki i konstrukcje hybrydalne w potocznej polszczyźnie użytkowników komputerów*, „Język Polski”, z. 4, s. 30–44.
- Zabrocki L., 1968, *Zasięgi wewnętrznego językowego magazynowania nazw jednostkowych* [w:] *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, red. S. Hrabec i in., Wrocław–Warszawa–Kraków, s. 416–424.
- Zagórski Z., 1972, *Nazwy terenowe z kilku wsi w Złotowskim (woj. koszalińskie)*, „Onomastica” XVII, s. 27–50.
- Zagórski Z., 1984, *O podziałach nazw terenowych*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego, Prace Językoznawcze” X, s. 51–56.
- Zając E., 2018, *Ojkonimy i anojkonimy powiatu tureckiego motywowane nazwami roślin* [w:] *Onomastyka na pograniczach językowo-kulturowych*, red. M. Kojder, M. Olejnik, Lublin, s. 139–150.
- Zaręba R., 1972, *Nazwy uroczyisk, puszczy, borów i lasów w Polsce*, „Czasopismo Geograficzne” XLVIII, 1, s. 25–31.
- Zaręba R., 1979, *Propozycje ustalania nazw dużych kompelsów leśnych*, „Sylwan” 1, 17–22.
- Zaręba R., 1981, *Puszcze, bory i lasy Polski*, Warszawa.
- Zawodzińska-Bukowiec, 2014, *Nazwy części wsi, przysiółków, osad i rumunków – nazwy terenowe czy miejscowe? (na podstawie toponimów ziemi dobrzyńskiej)* [w:] *Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna*, red. A. Gałkowski, R. Gliwa, Łódź, s. 279–288.
- Ziemiński 1990, *Logika praktyczna*, Warszawa.
- ZS I – Stieber Z., *Toponomastyka Łemkowszczyzny, cz. I: Nazwy miejscowości*, Łódź 1948.
- ZS II – Stieber Z., *Toponomastyka Łemkowszczyzny, cz. II: Nazwy terenowe*, Łódź 1949.
- Zwoliński P., red., 1965, *Hydronimia Wisły. Wykaz nazw w układzie hydrograficznym*, Wrocław.

Indeks nazw

A

Abrahamów 70, 71, 326, 340
Abramił 70
Abramowa 70, 326, 330, 332
Abramowski 70, 71, 340, 342
Abramowy Potok 71, 340
Abramów 35, 70
Amerykańskie 71, 358
Antaryja 71, 355, 359, 400
Artymiłki 72, 356, 357, 367, 400
Astrabiec 72
Astrjabec 72, 339, 346, 348, 390, 394,
403, 427, 458
Augustyny 134

B

Baba 72, 347, 349, 392, 493
Babina Łąka 72, 357, 399, 420, 425
Babski Wyr 73, 340, 342, 399, 429
Bachniska 73, 365
Bagniste 73, 364, 365, 399, 422
Bagniști 73, 74
Bagniști Bach 74
Bagnisty 74, 339, 342
Bahnisty Mały 74, 365
Bahnisty Wielki 74, 365, 368
Bahnyste 73, 365, 422
Bahnysty 73, 365
Bajtówka 74, 330, 399
Balucianka 74
Baludzianka 74
Baluthova 74
Bałciański Las 74, 367, 424, 446
Bałucianka 74, 340
Bania 38, 75, 347, 348, 358, 360, 399,
436, 457
Bania Szklarska 75, 347, 348, 399
Banne 75, 356, 408, 438, 443
Banni 75, 338
Banny 75, 337, 338, 395
Bannyj 75, 356
Baranówka 75, 330, 332, 455
Barbównia 76, 330, 383, 401

Barnaticzowe Łuky 76
Barnawiczowe Łąki 76, 454
Barnawiczowe Łuki 76, 357, 425
Barnew 76
Barnił Las 77, 422
Barniwka 76, 330
Barnowa Hora 76, 347, 348, 424
Barnowiec 76, 339, 342, 357, 403, 429
Barnów Las 77, 365, 367, 369, 402,
422, 424
Barnulisz 77, 353, 357
Barwinek 77, 340, 342, 471
Barwiński Bach 77
Barwiński Las 77, 367, 369, 424, 446
Barwiński Wierch 77, 347
Baszta 34, 77, 78, 326, 330, 352, 376,
384, 401, 441, 455
Basztowa 78, 374, 394, 401, 404, 456
Belecki 78, 366
Beleczka 78, 396
Beleczki 78, 339, 366, 396, 406, 457
Belka 78
Bełcza 78, 338, 382, 388
Berdelowa Kamarka 79, 357, 408
Berdo 79, 346, 406, 427
Bereh 79, 346, 347, 355, 356, 357, 366,
382, 424, 426, 437, 457
Bereh Żołyj 319, 366, 426
Berezednia 79, 338, 341
Berezynky 80, 366, 427, 458
Berezyny 80, 366, 399, 427, 436
Beskid 32, 45, 52, 55, 80, 81, 339, 343,
346, 349, 354, 356, 361, 366, 372,
374, 391, 392, 396, 397, 406, 413,
440, 445, 447, 481, 483, 491, 493
Beskit 80
Běskit 80, 346
Beskyd 80, 346
Bez Górkę 81, 374, 401, 409, 456
Białyj 81, 426
Biały Potok 23, 81, 338, 382, 420, 426,
457
Biefsczad 82

- Bielcza 15, 43, 81, 337, 339, 388, 405, 406, 408, 440
 Bielczołój Potik 82, 425
 Bielczowa Łuka 82
 Bieszczad 82, 344
 Bieszczad 15, 82, 344, 346, 390, 391, 395, 396, 397, 407, 440
 Bilcza 82
 Biła Hlyna 82, 355, 382, 426, 427
 Biłasackie Pole 23, 82, 357, 445
 Biłasówka 83, 330, 331, 333
 Biły Horbek 83, 346, 348, 350, 382, 408, 424, 426
 Biskupie Łąki 83, 358, 383, 420, 425, 432
 Biskupij Lis 168, 424, 432
 Biskupi Łan 83, 358, 443
 Blizne 83, 366
 Blych 83, 330, 332, 333, 456
 Błudna 40, 59, 70, 84, 339, 342, 347, 348, 368, 369, 406, 408, 427
 Błudnik 70, 84, 427
 Błunna 70, 84, 427
 Bobracki Wygon 84, 375, 376, 426, 454
 Bobrowe Łaski 84, 358
 Bogdan 168
 Bolczastrec 85, 337
 Bolonski 85, 340
 Bołcanec 85
 Bołczaniec 85, 90, 337, 338, 437
 Bombaka Łazok 85, 367, 383
 Bombakił Łaz 85
 Borkowska Jama 85, 436, 459
 Borówkowa Góra 85, 346, 348, 350, 382, 403, 436
 Borsuczny 86, 337, 339, 407, 458
 Borsuczyny 86, 366, 458
 Boża Męka 86, 376, 377, 432
 Boży Dar 103, 353, 358
 Brađiwci 86, 429
 Bradowiec 86, 330, 429, 445
 Bradów 86, 330, 429
 Brama Dalejowska 86, 377, 379, 394, 401
 Brama Krakowska 87, 377, 379, 394, 401, 440, 441, 455
 Brama Sanocka 87, 377, 379, 394, 401, 440
 Brama Węgierska 87, 377, 379, 401, 440, 441, 455
 Brama Wolańska 87, 377, 379, 394, 401, 440, 441, 455
 Bredonne 87, 347, 368, 440
 Brody 87, 338
 Brzegi 23, 88, 355, 359, 367, 383, 424, 438, 445, 457, 458
 Brzegi Cygańskie 88, 367, 383, 424, 445, 457, 458
 Brzeżki 88, 355, 420, 424, 438
 Bubunka B 88
 Bubyn 88, 347, 382, 427
 Buckiłczyk 89, 356, 366
 Buczki Biskupie 89, 367, 369, 383, 402, 432
 Buczki Popowskie 89, 367, 383, 432
 Bucznik 89, 90, 366, 438, 458
 Buczniki 89, 90, 353, 354, 356, 366, 405, 458
 Budysko 90, 357
 Buki 90, 346, 366, 436
 Bukowa Dolyna 90, 346, 436
 Bukowica 90, 366
 Bukowycia 90
 Bulczaner 85, 90
 Bułów Potok 90, 339, 342, 454
 Burakowe Jamy 91, 367, 402
 Burdaszównia 91, 326, 327, 330, 399, 422
 Busównia 91, 330, 333, 401
 Byskid 80
 Bystra 24, 91, 338, 353, 355, 396
 Bystryj Małyj 187
 Bystryj Wełykij 296
 Bystry Potok 92, 338, 382
 Bystry Strumyk 92, 338, 382, 439
- C**
 Cerkiewne 92, 358, 432, 437, 446
 Cerkiwny Łaz 92, 367, 383, 432
 Cerkowny 92, 340, 432, 435
 Chłodówka 92, 357
 Chłopski Wyr 92, 340, 342, 399, 429
 Chomiszacki Dwór 93, 326, 330, 456
 Chomowe Czoło 93, 402, 445
 Chomowy Łazok 93, 367, 445
 Chorbki 130
 Chyżne 93, 94, 357
 Chyżny 38, 94, 337, 339, 390
 Cielo Chomowe 93
 Ciopok Wadiackij 291
 Cierne Młaky 97
 Cirkwiwnyj Łas 92

- Cmentarz 94, 329, 330, 377, 378, 420, 427, 435
 Cmentarz Choleryczny 94, 377, 378, 427
 Cmentarz Koński 94, 377
 Cmentarzysko 94
 Cwierci 101
 Cybrianki 95, 357
 Cygańskie Łozyny 95, 182, 383
 Cyrpiak 95, 357, 457
 Czabaliwka 95, 96
 Czabalówka 95, 96, 330, 400
 Czabranka 96, 339
 Czachorki 96, 339, 427
 Czarna Młaka 96, 338, 382, 420, 429, 440, 457
 Czarne Jamy 96, 346, 382
 Czarne Łuhy 97, 355, 382, 420
 Czarne Młaki 97, 338, 382, 420
 Czarny 97
 Czarny Potok 23, 97, 338, 382, 457
 Czaszcz 97, 98, 339, 355, 406, 427, 438
 Czaszcz Bach 98, 339, 427
 Czemeryca 98, 366, 400, 427
 Czeremszana Dolina 98, 346, 424, 437
 Czerenina 23, 98, 366, 427
 Czereniny 98, 366, 384, 399, 402, 409, 427, 443, 457
 Czerenyiny 98, 427
 Czeresńia 99, 355
 Czerkiż 101
 Czernina 98, 363, 364, 366, 398
 Czerny Bach 97
 Czerny Potok 97, 338
 Czertes 99, 366, 368
 Czerteż 23, 99, 364, 366, 368, 384, 427, 438, 457
 Czerteże 99, 366, 427
 Czerteżyna 100, 366, 384, 427
 Czertis 99, 366, 368
 Czertiż 99, 366, 427
 Czertiże 99, 366, 427
 Czertiżne 100, 366, 368, 384, 427
 Czertysz 99, 366
 Czerwenoj Horbok 100, 345, 346, 348, 382, 408, 422, 426
 Czerweny Horbok 100, 424, 426
 Czerwienica 100, 355, 382
 Czerwona Górka 100, 346, 382, 420, 424, 426, 436, 457
 Czerwony Horbok 100, 422, 426
 Czeski Krzyż 100, 377, 378, 459
 Czorna Młaka 96
 Czwierc 101
 Czwerti 101
 Czyrkiz 101, 366, 427
 Czyrtisz 99, 366, 368
 Czyrtysz 99, 366, 427
- Ć**
- Ćwerti 101
 Ćwiartki 101, 357, 425
 Ćwierci 101, 352, 357, 425
 Ćwierci pod Darem 101
- D**
- Daliłka 102
 Daliówka 103
 Daliówka Łazcowa 101, 339
 Daliówka Mała 102, 338
 Daliówka Popowa 102, 339, 432
 Daliwka 103
 Daliwka Popowa 102
 Dalni Potok 102, 339
 Dalny 102, 339
 Dalnyj Potik 102, 339, 425
 Dalowska Ulica 102, 440
 Dalówka 102, 103, 330, 340, 342, 422
 Danił Lis 103
 Danów Las 103, 367, 424
 Dar 19, 51, 103, 330, 332, 333, 352, 405, 458, 476
 Darow 104
 Darowska 104, 374, 435
 Darowski Potok 104, 337, 340, 342, 396
 Darów 104
 Dawidówka 104, 330
 Dąbrowka 104, 330, 438, 455
 Deb 105, 346, 424
 Debr 105
 Debra 104, 105, 346, 424, 438, 458
 Debria 105
 Debrie 105
 Debry 105, 346, 424, 437, 438
 Debrz 105
 Deb Wilchowa 105, 346
 Desczanka 106
 Deszanka 106
 Deszczanka 106, 339, 406

- Dili 106, 345, 347, 348, 446
 Dił 69, 106, 117, 345, 346, 347, 397, 422,
 440, 446
 Diłec 119, 347, 348, 446
 Diłyk 106, 347, 446
 Diłyki 106, 367
 Diłyky 106
 Diw 117
 Długie Łąki 106, 352, 355, 426
 Dmytryszynki 106, 357, 435
 Do Abrama 106, 321, 330, 332, 333, 401,
 455
 Do Bary 107, 321, 330, 399
 Do Bendyka 107, 321, 330
 Do Białego Icka 107, 321, 330, 332, 399,
 401, 445
 Do Bogacza 107, 330, 332, 420, 446
 Do Całyka 107, 330
 Do Capka 107, 330, 331, 401, 420
 Do Celaka 107, 330, 436
 Do Dawida 107, 330, 332, 401, 455
 Do Diaczka 108, 330, 331, 404, 420, 432
 Do Dżuły 108, 330, 404
 Do Geesu 108, 376, 456
 Do Gminy 108, 376, 456
 Do Gomulki 108, 326, 327, 330, 436, 459
 Do Gonosa 109, 330, 333, 404, 436
 Do Kawočki 109, 330, 404, 436
 Do Kiceja 109, 330, 333, 404, 436, 450,
 455
 Do Kołodzieja 109, 330, 404
 Do Komanckiego 109, 330, 404, 438
 Do Kółka 109, 376, 456
 Do Krawca 110, 330, 331, 404, 457
 Do Króla 110, 330, 404
 Do Kułaka 110, 330, 404, 438
 Do Lewona 110, 330, 404
 Dolina 25, 26, 110, 338, 347, 355, 356,
 358, 359, 383, 424, 445
 Dolina Bach 110, 338, 424
 Dolina Dałowska 111, 347, 356, 424
 Dolinki 111, 355, 424
 Doliny 111, 353, 355, 406, 424
 Do Lipiczaka 111, 330, 332, 446
 Do Lipowskiego Lasu 111, 374, 376
 Dolny 111
 Dolny Koniec 111, 330, 333
 Dolny Lipowiec 111, 325, 330, 393
 Dołhe Zahony 111, 355, 426
 Dołhyj Zahin 111
 Do Łozin 112
 Do Łuzera 112, 330
 Dołyna 110, 346, 347, 355, 356, 358, 424,
 432
 Dołyna pod Rowyniami 112
 Dołyna Popińska 240
 Dołyna w Bahnistym 112, 346, 347, 424
 Dołyny 111, 355, 424
 Do Mitra 112, 330, 404, 436
 Dom Węgierski 112, 377, 383, 401, 458
 Do Niemczyka 113, 330, 404, 420, 436
 Do Olinga 113, 330, 332
 Do Pakosza 113, 330, 404, 438
 Do Pesaryka 113, 326, 328, 331
 Do Petynka 113, 330, 404, 436, 455
 Doroha miedzi Potokamy 113, 374, 426
 Do Siekierki 113, 330, 438
 Do Szwarca 113
 Do Tartaku 113, 330, 457
 Do Tkacza 114, 330, 332, 404, 457
 Dowhe Połe 114, 355, 425, 426
 Do Wieżyska 114, 374, 394, 401, 404,
 441, 456
 Do Wolańskiej Drogi 114, 356, 381
 Do Wołka 114, 330, 446
 Dół 114
 Draliw 115
 Draliw Bereh 114
 Dralów Bereh 114
 Dralów Potok 115, 339
 Driczki 115, 368
 Driczna 116
 Drocieżówka 115, 330
 Droga Darowska 104
 Droga Dworska 115, 373, 375
 Droga Spirytusowa 115, 375, 405
 Drożyska 115, 248, 375, 376
 Druga Rzeka 116, 339, 435
 Drugi Potok 116, 339, 435
 Drugi Wierch 116, 347
 Druha Łuka 116, 355, 425
 Dryczna 116, 366, 399, 439
 Drymak 116, 330, 356
 Drzyszków Lasek 116, 365, 367, 369, 424
 Dwir Chomyszackij 93
 Dworskie 116, 330, 333, 356, 383, 454
 Dwór 93, 117, 330, 333, 454, 456
 Dybria 105, 117, 345, 346, 424, 440

- Dylowanka 117, 367, 395, 399, 402, 456
 Dymoniwnia 117, 330
 Dynowiec 117, 339
 Dyrykiw 117
 Dyryków 117, 339, 435
 Dział 26, 69, 106, 117, 345, 346, 347,
 348, 356, 397, 422, 427, 435, 436, 446
 Dział Kamiański 118
 Działki 118, 357, 359, 435
 Dzielec 119, 346, 347, 348, 397, 399, 446
 Dzielnice 119, 357, 359, 399
 Dziurcz 119
 Dziurdź 119, 347, 408, 428, 443
 Dźbyr 119, 346, 427
 Dźurcz 119
- F**
- Fenna 119, 358, 360, 399, 439, 459
 Ferkowa Działka 120, 357, 439
 Ficułówka 120, 330, 399
 Frycziwka 120, 330, 436
 Fuciałwka 120, 330
 Fujiw 120
 Fujów 120, 355, 456
 Fujów Drugi 120, 355, 456
 Fujów Pierwszy 120, 355, 456
 Fujów Trzeci 121, 355
 Fyjowa 121, 354, 357, 440, 456
- G**
- Gajówka 121, 331, 435
 Galiłka 121
 Galiłki 121
 Galówka 121, 330
 Galówki 121, 357
 Gałajdówka 121, 330, 436
 Gamratiłka 121
 Gamratówka 121, 330, 401
 Garb 121, 346
 Garbki 130, 422
 Gił 117
 Giłyki 122, 347, 446
 Gindówka 122, 330, 331, 401
 Głazariłka 122
 Głazarowki 122
 Głazarówka 122, 337, 339, 388, 422
 Głazarówki 122, 352, 357, 389, 399, 408
 Głęboki 122, 322, 336, 337, 338, 396,
 407, 420, 426
- Głębokie 123, 355, 399, 420, 426, 438
 Głęboki Potok 122, 322, 338, 396, 420,
 426
 Gmetreszynki 123
 Goczowa 123, 339, 406
 Gonisiwka 123
 Gonosówka 123, 330, 436
 Gony 123, 357, 359, 420
 Gorlicka Łąka 123, 368, 394
 Gościniec Węgierski 124, 373, 374
 Góra 124
 Góra Kamienna 124, 144
 Góra Lipowska 173
 Górka 124
 Górnicka Łąka 125, 368, 394
 Górny Koniec 125, 330
 Górny Lipowiec 125, 325, 330, 393
 Górski las 125, 169, 366
 Górski Lubatowski Las 125
 Góry od Zyndranoskie Granicy 125
 Góry od Zyndranowske Granicy 125
 Góry od Zyndranowskiej Granicy 125
 Grabiki 125, 366, 425, 458
 Graby 30, 125, 362, 366, 369, 407, 425,
 426, 458
 Graby Wyżnie 30, 125, 362, 366, 369,
 407, 425, 426
 Grenceriłka 125
 Grenceriwki 126
 Grencerówka 125, 126, 330, 357, 422
 Grencówka 126
 Grencufka 126
 Gromadzka Łąka 126, 352, 358, 454
 Gromadzki Las 169
 Gront Plebański 126, 352, 358, 432
 Gront Radziecki 126
 Groń 126, 132, 428
 Grunt Goldowskiego 126, 352, 357, 401
 Grunt Radziecki 126, 325, 352, 358, 401
 Gubiłka 126, 330
- H**
- Haburne 126, 347, 435
 Hackiłnia 127, 330
 Hackiwnia 127
 Hackownia 127
 Hackównia 127, 330, 357, 401, 422, 450
 Haimkowa Góra 127, 347, 348, 383, 402,
 438, 450

- Hałackie Łuhy 127, 357
 Hanasiówka 80, 127, 347, 392
 Hanasiwka 127
 Hanselufka 127
 Hanzelówka 127, 339, 406, 422
 Hawraniwka 128, 330, 383, 401, 429, 445
 Hawrański Wierch 128, 383, 429
 Hawryłówka 128, 339, 445
 Haznerówka 128, 326, 328, 330
 Hirka 128, 345, 346, 349, 350, 406, 424, 438
 Hirki 128, 346, 349, 424, 438
 Hirky 128
 Hlienny Pothok 129
 Hliniany 129, 338, 406, 427, 440
 Hluboki 122
 Hluboky 122
 Hłobokie 129
 Hłuboki 122
 Hłubokie 123
 Hłuboky 122
 Hłubokyj Potik 122
 Hnatkowski Werch 129, 347
 Hołoci 129
 Hołoci 427
 Honobliska 129, 358
 Hora 129, 143, 345, 346, 347, 399, 424, 432, 435
 Hora Łyciwska 129, 347
 Hora Łyciwska 129
 Horb 130, 346, 399, 424, 440
 Horbek 69, 83, 130, 346, 349, 399, 426, 437, 438
 Horbki 15, 130, 345, 346, 347, 392, 395, 406, 422, 424
 Horbki Sabaryniackie 130, 347, 424
 Horbky Sabarynačky 130
 Horbky Sabaryniacky 130
 Horbok 130
 Horyszniańska Droga 131, 374, 426, 438
 Horyszniańskie Pole 131, 355, 426, 438
 Horyśniłka 131, 426
 Hranycy 131, 357, 425
 Hranyci 131
 Hriadki 131, 357, 384, 425
 Hriady 131, 357, 384, 425
 Hromadzkij Lis 169
 Hruń 18, 33, 126, 131, 346, 428, 435
 Hrybówka 132, 330
 Hryckił Łaz 132
 Hryckiw Łazok 132, 445
 Hrycówka 132, 330
 Hrycyków Łaz 132, 367, 422
 Hryskowy Potok 132, 339, 422
 Hryškił Potok 132
 Hubin 132
 Husakiwka 133
 Husakówka 133, 357, 427
 Hydziówka 133, 330, 435
 Hydziwka 133
 Hyżna 93
 Hyżni 94, 337
 Hyżny 94
- I**
- Iasziel 138
 Iboz 289
 Iessel 138, 336, 399
 Ihriska 133
 Iriska 133
 Iryska 133, 346, 347, 364, 366, 399, 427, 436
 Iryska Thal 133, 346
 Iwaniszyn 133, 339, 445
 Iwanyszyn Potik 133, 425
- J**
- Jablinka 133
 Jabłonka 133, 355, 420, 422, 425
 Jabłoń 134, 355, 425
 Jadłowce 134, 355
 Jagusthin 134
 Jagusthyn 134
 Jagustyn 134, 357, 364, 367, 371
 Jagusztyna 134, 135, 322, 330, 337, 339, 352, 354, 356, 366, 390, 395, 400, 406, 408, 443
 Jagutin 134
 Jakusztyna 134
 Jałgusztyny 134
 Jałowa Kiczara 150, 345
 Jama 135
 Jama Czeremcha 135, 377, 378, 454
 Jama pod Roweniami 135, 356
 Jamy 135, 270, 355, 358, 359, 366, 376, 377, 378, 454, 457, 458
 Jana 135, 357, 373, 374, 376, 377, 401, 409, 440, 476
 Jandiłka 136

- Jandowa Łąka 136, 357, 383, 454
 Jandówka 136, 367, 422
 Jarek 136, 338, 425, 438
 Jarki 136, 338, 355, 357, 380, 425, 438
 Jaroszkowa Kamarka 136, 357, 408
 Jaruha 136, 375, 406, 427
 Jaruhy 137, 355, 375, 399, 427, 438
 Jasel 138
 Jasel 138
 Jaselko 43, 137, 330, 338, 340, 389, 395
 Jasenyk 137
 Jasielska Droga 137, 374, 376, 435
 Jasielska Woda 137, 138, 340
 Jasiel 138
 Jasionik 137
 Jasiennik 137, 138, 280, 339, 365, 366,
 395, 422, 425, 458
 Jasinówka 138, 330, 331, 333
 Jasiołka 33, 34, 42, 138, 335, 340, 396
 Jasionowy Potok 139, 339, 382, 425
 Jasiówka 139
 Jaslisker W 139, 367, 446
 Jasłyki 139, 355
 Jasłyky 139
 Jassel 138
 Jasszyel 138
 Jastrabzi 72
 Jaśliska Droga 140, 374
 Jaśliska Put 140
 Jawilakówka 140, 330
 Jawirnyk 140
 Jaworina 140
 Jawornik 140, 337, 339, 347, 362, 366,
 406, 422, 425, 437, 438
 Jaworyna 140, 354, 356, 392, 425, 440
 Jaz 141, 339, 384, 456
 Jedenastka 141, 365, 366, 368
 Jedlicznik 141, 365, 366, 425, 458
 Jedlina 141, 366, 425, 436, 458
 Jedliny 141, 366, 425
- K**
- Kacirowa 141, 142, 347, 358
 Kaleno Hlubokeho 142, 338, 426, 427
 Kalwaria 142, 347
 Kamarcza 142
 Kamarka 29, 142, 204, 322, 344, 347,
 348, 358, 367, 383, 384, 402, 408,
 419, 420, 428, 432, 443, 445, 470
 Kamenec 143
 Kamfianiarka 142, 143, 339, 346, 366, 427,
 438, 457
 Kamiansky 145
 Kamiański potok 145
 Kamien 144
 Kamieniec 143, 355, 360, 437, 457
 Kamienka 143, 326, 330, 338, 356, 406
 Kamienna 143, 338, 345, 346, 375, 382,
 390, 391, 406, 423, 424, 457
 Kamienna Deberka 143, 346, 424, 457
 Kamienna Górka 144, 346, 375
 Kamień 45, 144, 341, 344, 346, 348, 349,
 366, 376, 378, 390, 391, 394, 395,
 397, 405, 408, 420, 424, 493
 Kamieńce 144, 355, 360, 424, 457
 Kamieńska Góra 145, 347
 Kamieński 145, 340
 Kamin 144, 145, 424
 Kamińczyki 145, 355, 360, 424, 457
 Kamioni 145, 338
 Kamionka 143, 145
 Kamionka Bach 103, 110, 145, 340
 Kamionka Góra 145, 346
 Kamorka 142
 Kanasiówka 72, 80, 127, 145, 258, 392,
 422, 429
 Kanasiufka 145
 Kanasiwka 145
 Kanasówka 145, 347, 429
 Kanasuvka 145
 Kancylika 146, 330
 Kanykił Werch 146
 Kanyków Werch 146, 347
 Kapliczka na Górcie 146, 377, 420
 Kapliczka na Łamańcach 146, 377, 427
 Kapliczka na Sołtystwie 146, 377, 427
 Kapliczka w Lipowcu 146, 377, 427, 440
 Kaput Wald 147, 368, 369, 424, 459
 Karczmisska 147, 367, 409, 455
 Kasarnia 147, 357, 359, 384, 403, 409,
 439, 455
 Kasperkówka 147, 330
 Kasprowy Potok 147
 Kasprów 147
 Kaszowa Jama 147, 357, 456
 Kaśka 148, 367
 Katulaidło 148, 358
 Kauna 148, 353, 355, 427

- Keczera 148
 Kelin 151
 Keselicznik 148
 Kiczara 148
 Kiczera 18, 33, 148, 343, 345, 346, 347,
 348, 349, 382, 403, 408, 426, 428,
 435, 437, 440, 457
 Kiczera Długa 149, 346, 435
 Kiczera Gablacka 150, 345, 347
 Kiczera Horyszniańska 150, 426
 Kiczera Jałowa 150, 345, 346, 408, 428,
 457
 Kiczera Madzego 150, 347
 Kiczera Telepkowa 150, 345, 347, 408
 Kiczera Turczakowa 150, 347, 408
 Kiczura 148
 Kiczurka 150, 346, 347, 348, 382, 428,
 437
 Kiczurka Środkowa 150, 347, 348
 Kiczurki 151
 Kiczurki 151, 346, 428
 Kiczury 149
 Kieczorka 150
 Kieczorki 151, 346, 428
 Kiel 151, 346, 456
 Kielin 151, 356, 440
 Kieł 151, 346, 348, 392
 Kilin 151
 Kilov 151
 Kisiolsza 152
 Kiszczacka Młaka 151, 339, 429
 Kitowiec 151, 366, 395, 423
 Kiwałówka 152, 330, 399, 455
 Kiziołsza 152, 355, 409, 438
 Klawiszowskie 152, 329, 331, 435
 Klebański Łaz 152, 367
 Klebański Potok 226
 Klebańskij Łaz 152
 Klepacz 152, 330, 441, 456
 Kleparz 152, 428
 Klepka 153
 Klepke 153
 Klepki 153, 347, 366, 396, 457
 Klin 153, 346, 355, 392, 397, 425, 438
 Klinki 153, 355, 425
 Klopke 153
 Klyn 153
 Kmitówka 154, 357, 399, 404, 443, 445
 Kociaczyj Zamok 154
 Koci Zamek 154, 368, 422
 Koci Zamok 154
 Koczerha 155, 347, 348, 382, 427
 Kohotilka 155, 357
 Kokrówka 155, 357
 Kolanko 27, 155, 338
 Kolino 155, 338, 427
 Kołatniska 166
 Koło Gruszki 155, 321, 329, 330, 435
 Koło Jakubowej Chałupy 155, 365, 366,
 369, 370, 402
 Koło Jałyczok 156, 355, 380, 425
 Koło Krzyża 156, 355, 380, 432
 Koło Ludwiny 156, 355, 380
 Koło Łaszczaka 156, 355, 380
 Koło Marchlika 156, 355, 380
 Koło Młyna 156, 355, 380
 Koło Starej Dorohy 157, 356, 426
 Koło Zuzy 157, 355, 380
 Komórki 157, 329, 330, 435
 Kopa 157, 346, 348, 382
 Kopaczi Bereh 157, 424
 Kopacziw 157
 Kopaczów 157, 339
 Kopceziwki 158
 Kopceziwnia 158
 Kopczowa Młaka 158, 333, 339, 400, 445
 Kopczowy Brzeżek 29, 158, 333, 357,
 383, 399, 404, 424
 Kopczówki 158, 355
 Kopczównia 29, 158, 330, 399, 422
 Kopiec 158, 355, 377, 378, 428, 436, 443,
 458
 Kopiec Szwedzki 158, 377, 378, 428, 443,
 458
 Koprywiczna 159
 Koprywiska 159, 355, 364, 366, 427, 458
 Koprywniczna 159
 Koprziwiczna 159, 355, 427
 Koprzywiczna 159
 Koprzywiska 159, 347, 427
 Kopyto 159, 345, 347, 366
 Korbił 159
 Korbowij 159
 Korbowy Potok 159, 339, 406
 Koreniówka 159
 Korolyckij Lis 163
 Koryniówka 159, 355, 425
 Koryniwka 159

- Korzeniowy 160, 339, 406, 425
 Korzeń 160, 366, 368, 425
 Koszary 160, 357, 359, 403, 428, 440, 456
 Koszaryska 160, 357, 359, 403, 428, 456
 Kościłka 160, 330
 Kowalówka 160, 161, 358, 367, 457
 Kozacki Potok 161, 339, 438
 Kozia Szyja 161, 355
 Kozinec 161
 Koziniec 161, 162, 347, 357, 366, 369, 403, 438, 457
 Krakos-les 162
 Krakosz 162, 339, 342, 364, 366, 399, 406, 427
 Krawcówka 162, 330, 404
 Kremenec 164
 Kremianka 164
 Kremieniec 164
 Kremnancy 164
 Kremńanyća 162, 355, 424
 Kriliw Werch 163
 Kriwy Horbek 163, 350
 Kriwyj 23, 163, 338, 356, 426
 Królewska Studzienka 163, 340, 342, 443, 458
 Królicki 163, 340, 367, 369, 422, 424, 438, 446, 454
 Królicki Las 163, 367, 369, 422, 424, 438, 446, 454
 Królów Werch 163, 424
 Krótki Poticzok 163, 338, 422, 426
 Krupejównia 164, 330
 Krymianka 164, 346, 424
 Krymnanec 164
 Krymnianiec 164
 Krywostaje 164, 355, 399, 426, 438
 Krywyj 163
 Kryżacka Put 165
 Krzemieniec 164
 Krzemieńce 164, 355, 424, 438
 Krzemieniec 164
 Krzemieński Potok 165, 339, 424
 Krzywa Droga 165, 375, 426
 Krzywe 165, 355, 426
 Krzywula 165, 375, 426, 438
 Krzyżowa Droga 165, 374, 376, 426
 Księża Kamarka 165
 Księża Łąka 165, 358, 420, 432
 Księża Studnia 166, 339, 342, 420, 432
 Księże 166, 358, 367, 370, 383, 422, 432, 438
 Księże Buczki 166, 367, 370, 383, 422, 432, 438
 Księże Bućky 166
 Księży Dił 166
 Księży Las 166, 365, 367, 369, 432
 Księży Staw 166, 339, 342, 401, 432, 457
 Ku Baszcie 166, 374, 394, 401, 404, 456
 Kuchtiw 166, 339, 406
 Kuczkównia 166, 330, 399
 Kułataniska 166, 382
 Kułatniska 166
 Kuncakowa Górka 167, 347
 Kuncowa Działka 167, 357
 Kupiny 167, 355, 427
 Kurdeliwka 167
 Kurdyliłka 167, 330, 333
 Kurdyłówka 167, 330, 333, 399
 Kurhan 158, 167, 376, 378
 Kurty Poticzkok 163
 Kut 167
 Kut Mały 168, 355
 Kut Nyżni 168, 355
 Kut Wielki 168
 Kut Wyżni 31, 168, 355, 425, 426
 Kut za Siwinami 168, 355, 425
 Kuźnia 168, 330, 332, 436
 Kyciera Jałowa 150
 Kyciera Telepkowa 150
 Kyciera Turczakowa 150
 Kyczurky 151
 Kyćurka 150
 Kydiwka 168
 Kydówka 168, 330, 400
 Kytowec 151
- L**
 Ladyszówki 172
 Las Biskupi 168, 367, 369, 402, 424, 438
 Las Bohdan 168, 367
 Las Górski 125, 169, 364, 366
 Las Gromadzki 169, 367, 383, 422, 424, 436, 446, 454
 Las Hrabyna 169, 366, 424
 Laski 169, 366
 Las Kitowiec 151
 Lasky 170, 339

- Las Maj 170, 365, 368
 Las Ostresz 215
 Las Ostrzysz 215
 Las Pański 170, 367, 383, 446, 454
 Las Piotruś 170, 366
 Las Polanka 170, 365
 Las Popelak 239
 Las Popiński 170, 367, 370, 424
 Las Sadzonki 170, 366
 Las Spółka 170, 367, 369, 383, 454
 Las za Koziniec 170, 366
 Laszczyń 170, 355
 Las Zwierzyniec 316
 Latowska 174
 Lazarowka 171
 Lazarowska 171
 Laz Jasiennik 137
 Lazowa 179
 Lazy 180
 Leculka 171, 339, 342, 387, 438, 445, 458
 Ledyszowa 172
 Leniska 174
 Lepedar 171
 Lespedar 171, 336, 338, 406, 429
 Leszczackij Potik 172, 339, 425
 Leszczyń 172, 355
 Lewczykównia 172, 330
 Lichacz 172, 347
 Liciwski Wrch 172, 345, 347, 348
 Lidoszowa 172, 339
 Lipowczik 172, 340
 Lipowica Bach 173
 Lipowiec 173
 Lipowiec Babej 35, 172, 324, 331, 332, 337, 372, 388, 392, 393, 398
 Lipowiec Babey 173
 Lipowiec bach 173
 Lipowiecka Góra 173, 345, 347, 350, 390, 391, 395
 Lipowiecki Potok 173
 Lipowiec Krupej 35, 173, 325, 331, 332, 393
 Lipowiec-Krupej 173
 Lipowiec Krupej 173
 Lipowicz 173
 Lipowska B 173, 345, 347, 392, 395
 Lipowska Droga 173, 374, 401, 426
 Lipowskie Jamy 173, 378
 Lipowski Las 174, 367, 446, 454
 Lis Riczky 250
 Liszczyky 174, 355
 Liszna 174, 339, 437
 Liszny 174, 357, 437
 Litowska 174
 Lniska 174, 357, 364, 366, 370, 384, 395, 402, 409, 456, 457
 Losowa Bach 182
 Loziny Bach 174, 182
 Lozyny Bach 182
 Luśnia 183
 Lynyska 174
 Lynysko 174
Ł
 Łabaczka 175, 339, 365, 367, 369, 370, 384, 402, 456
 Łachy 175, 355
 Łaciwka 175, 330, 400
 Łamance 175
 Łamańce 175, 351, 358, 407, 408, 443
 Łan 176
 Łan Biskupi 176, 358, 432, 446
 Łan Plebański 176, 352, 358
 Łan Popowski 176, 352, 358, 432
 Łany Biskupie 176, 358, 432, 454
 Łany Cerkiewne 176, 358
 Łanykiwka 176, 331, 400
 Łapewnik 177, 338, 435
 Łapewnyk 177
 Łaszce 177, 367
 Ławeczki 177, 367, 368, 402, 456
 Łaz 177
 Łazce 178, 366, 367, 368, 425
 Łaz Chorwatoski 178, 362, 367, 455
 Łazcowa Daliłka 101
 Łaz Duchłowski 178, 367, 369, 455
 Łaz Dudłowski 178, 362, 367, 455
 Łazek 178
 Łazek pod Kamarką 179, 325, 366
 Łazek pod Kamieniem 179, 366, 368, 425
 Łaziki 179
 Łazki 179
 Łaz Kościelny 179, 367
 Łaz Maciechszkowski 179, 362, 367, 455
 Łaz Madejowski 30, 179, 352, 362, 367, 445
 Łaz Malarzowski 179, 362, 367, 369, 445, 455

- Łaz Markił 188
 Łaz Marków 188
 Łaz Murzynowski 179, 352, 362, 367,
 368, 409, 425, 445, 455
 Łazok 178
 Łazok Pustyj 247
 Łazowa 179, 346, 347, 348, 402, 423
 Łazowa Góra 179, 346, 347, 348, 402, 423
 Łazowy 179, 339
 Łaz Pawełkowski 180, 367, 369, 409, 445
 Łaz Pawła Piechnika 180, 362, 367, 455
 Łaz Piechniczowski 180, 362, 367, 401
 Łaz pod Kamarką 180, 366, 380
 Łaz pod Kamieniem 180, 362, 366, 380
 Łaz Radziecki 180, 352, 367, 369, 400,
 454
 Łaz Szachowskiego 180, 367, 369, 400,
 401
 Łaz Szymkił 281, 422, 423
 Łaz Wanczkowskiego 180, 362, 367, 401
 Łazy 180
 Łazy Doliszniańskie 180, 367
 Łazy Doliszniańsky 180
 Łąka 180
 Łąka Korwinowska 181, 352, 357, 400
 Łąka Kościelna 181, 351, 358, 383, 454
 Łąki Tylawskie 181, 358, 383, 454
 Łewczykównia 172
 Łęgi 181, 355, 425
 Łoneczki 181, 357, 438
 Łoziny 112, 174, 181, 182, 330, 339, 438
 Łozowa 122, 171, 174, 182, 339, 366,
 389, 395, 406
 Łozyk 182, 205, 321, 366, 367, 368, 425
 Łuczkania 183, 357, 400, 425
 Łuczyska 183, 357, 384, 425
 Łuczysko 183, 357, 425
 Ługi 181
 Łuh 183, 355, 360, 425, 438
 Łuhy 183, 355, 360, 425
 Łupowyska 183, 346, 355, 360, 365
 Łuśnia 183
 Łysa Góra 184, 346, 382
 Łysy Bereh 184, 424
 Łyszczykiw Potik 184, 339
- M**
- Maciwnia 185
 Mackowe Pole 184, 357, 445
 Macowa Polana 184, 367, 369, 383, 445,
 456
 Macównia 185, 331, 401, 422, 450
 Macyk 185, 331, 456
 Magazyn 185, 376, 435
 Magnus Glamboki 122
 Magura 18, 33, 185, 343, 345, 346, 348,
 349, 382, 428, 440, 443, 487
 Magurka 130, 185, 345, 346, 392, 428
 Majdoszowa Droga 185
 Majdoszowski Wygon 185, 373, 375
 Majdoszówka 185, 186, 331, 375
 Majdoszówki 186
 Majkówka 186
 Majówka 186
 Makowerty 186, 347, 483
 Makowertyk 186
 Malennik 187
 Mali Bystrie 187
 Malinnik 187, 339, 425
 Malynnik 187, 366, 458
 Mała Bystra 187
 Mała Podłozowa 187, 365
 Mały Bystry 187, 338
 Mały Bystryj 187
 Mały Głęboki 187, 426
 Małyj Bystryj 187
 Małynnyky 187
 Mańkiłka 187
 Marczačka Droga 187, 373, 375, 426, 454
 Marczački Wygon 188, 373, 375
 Marczaczkı 188, 352, 357, 363, 364
 Markił Łaz 188
 Markiw Łaz 188, 367, 369, 456
 Maroczka 188, 347, 383, 407, 429, 440
 Masnykówka 188, 326, 331, 383, 457
 Maszynisko 188, 357, 359, 457
 Matesin 189
 Matesiw 189
 Matysił 189
 Matysił Las 189
 Matysiłskij Potik 189, 423
 Matysów 189, 339, 364, 367, 402, 407,
 423
 Matystów 189
 Mazejiw 189, 339, 440
 Mądry Wirch 194
 Medziebrody 189, 355, 426
 Medziriczne 189, 355, 426

- Medźiborody 189, 355, 426
 Medźipoticzki 190, 355, 425, 426, 438
 Medźipotoki 190, 355, 426, 436
 Mezyraków Łaz 190, 367, 455, 456
 Miasto 190, 330, 333, 392
 Michalikówka 190, 331
 Michałkównia 190, 358, 445
 Midzi Debrami 190, 380, 424, 426
 Miedza Plebańska 190, 351, 358, 401
 Między Debrami 190, 355, 380, 424, 426
 Międzyzylas 191
 Między Lasami 191, 330, 373, 374, 380,
 394, 395, 426
 Między Potokami 191, 355, 380, 426
 Międzypotoki 191
 Międzytarnie 191, 355, 426
 Mikołajiwka 192
 Mikołajowa Zagroda 191, 358, 425
 Mikołajówka 192, 339, 342, 358
 Mikołajówki 192, 353, 358, 445
 Mińków Łaz 192, 367, 455
 Mirianci 192
 Mirjancze 192
 Mirjanći 192, 358
 Misiówka 192, 358
 Miska 192
 Misko 192, 193
 Mistki 192
 Mistky 192, 388
 Miśko 193, 339, 388
 Mitryszynki 193, 347, 367
 Młaky 194
 Młaczki 193, 338, 429
 Młacznik 193, 338, 429
 Młacznyk 193
 Młaka 26, 27, 29, 33, 96, 193, 338, 429,
 437, 470
 Młaki 97, 193, 338, 429
 Młynówka 194, 339, 342, 384, 456
 Mochna 194, 366, 400, 427, 458
 Modry Werch 194, 346, 348
 Modrzey 194
 Modrziny 194
 Modrzyna 194, 364, 366, 425, 458
 Mońkiwka 194, 331
 Morawa 196, 285
 Morbach 195, 336, 338, 387, 399
 Mormawa 196
 Mormawa 196
 Morozow Potok 195, 337, 339, 400, 407
 Morskie Oko 195, 339, 436
 Morvava 196
 Morwana 196
 Morwawa 195, 196, 336, 338, 387
 Morwowa 196
 Moszczanyecz 196
 Moszczanica 196
 Moszczaniec 196
 Moszczenyecz 196
 Moskolczyn Las 196, 367, 369
 Mostki 196, 337, 339, 456
 Moszczaniec 196
 Moszczansky Mętnik 197
 Moszczańczyk 196
 Moszczański Mętnik 197
 Motyczków Obszar 197, 367
 Mrokiwci 197
 Mrokiwci 197
 Mszanka 197, 336, 340, 396
 Mszanki 197, 356, 360
 Mszannka B. 197
 Mszański 197
 Murawa 196, 285
 Murmawa 196
 Murowana Studzienka 197, 198, 339
 Mutnik 198, 337, 338, 366, 382, 436, 457
 Mutniki 198, 347, 356, 436
 Mutnyk 198
- N**
- Na Brzegi 88
 Na Brzegu 198, 199, 330, 356, 438
 Na Cyganie 199, 368
 Na Czub 199, 321, 357, 428
 Nad Bachtarikiem 199, 366, 380
 Nad Brzeżkami 199, 356
 Nad Budyskiem 199, 356
 Nad Bystrym 199, 366, 369
 Nad Cerkwią 199, 366, 369, 380, 402,
 440, 455
 Na Debri 105
 Nade Wsią 200, 356
 Nad Grabami 200, 356, 425
 Nad Hranycą 200, 356, 425, 438
 Nad Hranyciom 200
 Nad Kutem 200, 356
 Nad Laskami 200, 356
 Nad Obiczą 200, 356

- Na Dolinie 110, 200, 352, 356, 407, 424
 Na Dół Miastem 200, 374, 440, 441
 Na Dół Wąwozami 201, 374
 Nad Riczką 201, 366, 425
 Nad Riczkom 201
 Na Drimaku 116
 Nad Sinym Wyrem 201, 366, 369, 370, 376, 378, 382
 Nad Skałą 201, 356, 427
 Nad Tarniami 201, 356, 380
 Nad Żłobem 201, 356
 Nagorze Steckowa 202
 Na Górach 201, 356
 Na Górcie 202, 330, 331, 332, 356, 380, 426
 Na Górcie i między Potokami 202, 356, 380, 426
 Na Górkę 202, 321, 330
 Na Górze Steckowa 202, 353, 356
 Na Granicy 202, 356, 366
 Na Haimku 203, 356, 445
 Na Herszkowym 203, 331, 383
 Na Horu 129
 Na Hydroformi 203, 321, 329, 330, 331, 435
 Na Jabczankowym 203, 358, 445
 Na Jablinci 203, 356, 425
 Na Jamie 203, 330, 332, 356, 379
 Na Jana 203, 374
 Na Janie 203, 356
 Na Kamarce 204, 356, 408
 Na Kącie 204, 356, 420, 425
 Na Klinie 204, 356, 379, 425
 Na Kmitówce 154
 Na Kopalni 204, 356, 384, 428
 Na Korzeniu 160
 Na Kuczackiem 204, 358
 Na Kuti 204, 356, 425
 Na Łazi 205, 339, 401
 Na Łazie 205, 366, 368, 425
 Na Łozyk 205, 366
 Na Macyku 185
 Na Mudrznach 205, 356, 425, 438
 Na Oczyszczalni 205, 321, 329, 330, 332, 435
 Na Patykach 205, 366, 409
 Na Pegerze 205, 321, 329, 330, 435
 Na Petryku 222
 Na Płacie 205, 356, 427
 Na Popadyni 239
 Na Przedszkolu 205, 321, 329, 330, 332, 435
 Na Rozputen 252
 Na Rozputin 252
 Na Ruztiśky 255
 Na Szczobi 278
 Na Tamie 286
 Na Wopie 206, 321, 330, 456
 Na Wyrchu 297, 356, 424
 Na Zakład 206, 321, 330, 435
 Na Zakładzie 206
 Na Zastawkach 206, 356, 438
 Necowa Kapliczka 206, 377, 450
 Niemiecka Droga 206, 375, 426
 Nisko 193
 Niwa Bosielko i Młynisko 207, 357, 455
 Niwa Łazy 207, 367
 Niwa Maykówka 186
 Niwa na Dziale 69, 207, 353, 356, 359
 Niwa na Ostrej 207, 356, 359
 Niwa na Ostrzey 207
 Niwa Niżna 207
 Niwa pod Błudnym 227
 Niwa Soltyska 207
 Niwa Soltyska 207, 358
 Niwa srednia 207
 Niwa Średnia 207, 359
 Niwa Wyzna 207, 356, 359
 Niwa za działem 207
 Niwa za Działem 207, 356
 Niżna Kacaniwka 207, 339
 Niżne Łąki 208
 Niżnie Łąki 208
 Niżni Konec 208, 330
 Niżni Koniec 208, 330, 332
 Nowaków Dił 208
 Nozgryca 208, 365
 Nozgryce 208, 365
 Nozgrycia 208
 Nozhryci 208, 365, 427
- O**
- Obicz 208, 346
 Oblinka 208, 368, 437
 Oblaż 208, 346, 356, 399
 Oblaż 208, 346, 396
 Oblaža 208, 396
 Oboci 209, 424, 437

Obszana Woda 209
 Obszar 9, 10, 209, 356, 358, 365, 368
 Obszerek 209, 363, 366
 Obszarna 24, 209, 214, 339, 407
 Obszarna Woda 209
 Obszary 19, 57, 210, 330, 369
 Obycz 289
 Ochronka 210, 330, 332, 456
 Oddanka 210
 Od Danka 210, 339
 od obszary Wody 210
 Od Obszarnej Wody 210, 356
 Od Obszarnej Wody 210
 Od Obszary Wody 210
 Ogradi 210, 339, 406, 425
 Ogrodek Radziecki 210, 352
 Ogrody 210, 211, 351, 352, 353, 357, 358, 425, 454
 Ogrody Zagumienkowe Miejskie 211
 Okopowisko 211, 376, 378, 428, 445
 Okrągła Wyspa 212, 376, 378, 457
 Olszyny 212, 339, 355, 424, 438
 Organistówka 213, 358, 383, 404, 428, 432
 Organy 213, 375, 376, 428
 Orlińskiego Jama 213, 377, 378, 454
 Osicznik 213
 Osiecznik 213, 366, 399, 438, 458
 Osliska 214, 352, 355, 360
 Osliska Zwana 214
 Ostra 214
 Ostra góra 214
 Ostrak 214, 337, 338, 382
 Ostresz 84, 214, 338
 Ostreszyk 214, 339, 365, 368
 Ostręż 214
 Ostrogóri i Dział 215
 Ostrosz 214
 Ostrysz 214
 Ostryż 214
 Ostryż laz 215
 Ostrzeschik 214
 Ostrzesz 170, 214, 215, 355, 364, 365, 368, 399
 Ostrzeszyk 214
 Ostzesz 215
 Ośliska 214
 Oziminów Wygon 215, 373, 375

P

Pałeniska 215, 368
 Pałyczne 215, 368
 Pankowka 216
 Panna 24, 47, 215, 340, 387, 394, 407
 Pańkówka 13, 19, 216, 330, 332, 352, 358, 405
 Pańska Góra 216, 347, 358, 392, 393, 399, 423, 443, 446
 Pańska Hora 216, 347, 424
 Pańska Ławeczka 216, 377, 428
 Pański 170, 216, 340, 352, 358, 364, 369, 393, 422, 424, 436, 454
 Pańskie 217
 Pańskie Łuki 217, 358, 454
 Pańskie Wierzchy 217, 347, 383, 424
 Pański Las 217, 364, 369, 422, 424
 Pański Les 217
 Pański Lis 217
 Pański Łan 217, 352, 358, 393, 454
 Paportyne 217, 366, 427, 458
 Paradiwka 217
 Parkan 217, 376, 379, 384, 401, 440, 455
 Parkany 130, 218, 340, 365, 367, 368, 399, 402, 406, 456
 Pasięka 27, 218, 376, 436, 457
 Pasięki 219
 Pasika 219
 Pasiki 219
 Pasiki Mytryczkowe 219, 367
 Pasiki Poncakowe 219, 367
 Pasiky 219
 Pasternik 220
 Pasterniki 220, 353, 357, 396, 425
 Pastiwnyk 220, 357, 384, 425
 Pastwisko 220, 357, 366, 367, 384, 402, 457
 Patryja 220, 346, 347, 402, 456
 Pecyska 221, 357, 359, 456
 Pegeer 205
 Pegerowskie 221, 330, 435, 440, 454
 Pełne Studnie 221, 338
 Pepeliwka 221, 331, 400, 437
 Perdola 222, 355
 Perelohy 222, 357, 358, 384, 427, 432
 Perykip 222, 339, 342
 Petłówka 248
 Petrus 225
 Petryk 205, 222, 331, 456

- Petryska 222, 364, 366, 437
 Pid Adamem 222
 Pid Adamom 155, 222, 366, 426
 Pid Bahnystym 227
 Pid Bubnom 222, 356, 426
 Pid Bukom 228
 Pid Czaszczom 228
 Pidczerkiże 222, 366, 427
 Piddebra 223, 356, 424
 Pid Jablinką 223, 356, 381, 425, 426
 Pidkamarka 230, 356
 Pid Kamioniom 230
 Pidklin 231, 426
 Pid Lisom 231
 Pid Oblązom 223, 356, 380, 426
 Pid Putiom 233
 Pid Sabarynačky 234
 Pid Sosny 223, 356, 380
 Pid Szachtami 234
 Pid Szachty 223, 356, 380
 Pid Ubiczom 223, 356, 381
 Pid Uhlyska 223, 366, 457
 Pid Werch 235, 321, 380
 Pieliwka 223, 331, 437
 Pieprzowa Górka 128, 223, 347, 349, 399, 420, 424
 Pieprzowa Hirka 223
 Pierwsza Łuka 224, 356
 Pierwsza Rzeka 224, 339, 435
 Pierwszy Potok 116, 224, 339, 435
 Pietros 225
 Pietrosa 225
 Pietrus 222
 Pietrus Wald 222
 Piłlanok 224, 357
 Pinkasowy Potok 224, 339, 342
 Piotruś 225, 345, 346, 349, 399, 408, 428, 436, 443
 Pisarówka 225, 358, 383, 404, 454
 Pit Polanu 225, 366
 Pitrosa 225
 Pitrus 225
 Pitrusówka 225, 331, 455
 Plac Cygański 225, 331, 333, 383, 428, 445, 458
 Plebańska Hora 226
 Plebańskie 226
 Plebańskie Pola 226, 358
 Plebańskie Pole 226
 Plebański Łaz 226, 367
 Plebański Potok 152, 226, 339
 Płaska Góra 226, 346, 382, 439
 Płatki 226, 355
 Płatky 226
 Płaty 226, 355, 427
 Płazyny 227, 346, 437
 Pod Bagnistem 227, 366, 422
 Pod Bieszczadem 227, 353, 356, 381, 398
 Podbłudna 227, 357, 427
 Podbuczniak 227
 Pod Bukami 227, 366, 369, 395, 426, 436
 Podbuki 227
 Pod Bukiem 228, 339, 366, 426
 Pod Czaszczą 228
 Podczęść 228, 356
 Pod Dąbkami 228, 356
 Pod Dąbkami 228, 356, 426
 Pod Doliną 228, 356, 424
 Poddoliny 228, 356, 424
 Pod Dudaniem 228, 366
 Pod Dzielcem 229, 365, 366, 370
 Podgórkami 229, 356
 Pod Grabkami 229, 356
 Podgraby 229, 356, 425
 Pod Hubinem 229, 356, 399
 Pod Huszczawy 229, 366
 Podibocz 229, 357
 Pod Jablinką 229
 Pod Jabłonką 229
 Pod Jałyciami 229, 356, 379, 395, 425
 Podjałyczki 229
 Pod Janem 230, 356
 Podkamarka 230, 340
 Pod Kamarka 230
 Pod Kamarką 13, 230, 322, 352, 356, 381, 399, 407, 420
 Pod Kamenem 230
 Pod Kamieniem 230, 356, 366, 369, 424
 Pod Kamienka 230
 Pod Kiczera 230, 356, 428
 Podklin 231, 357, 425, 426
 Pod Korzeniem 231
 Podlas 231
 Pod Lasem 21, 231, 321, 330, 356, 379, 422, 424, 438
 Pod Laskami 231, 356, 395, 420
 Podlaski 231
 Pod Lipowską Drogą 231, 356, 420

- Podloszczynka 231, 356
 Pod Łazem 231, 356, 381
 Pod Łazkami 232, 356
 Podłożowa 232, 365, 366
 Pod Łysą Górą 232, 356, 379
 Pod Macykiem 232, 356
 Pod Młyniska 232, 347
 Pod Niemiecką Drogą 232, 356
 Pod Nozgrycami 233
 Pod Obiczą 233, 356
 Podolak 233, 347, 358, 399, 400
 Pod Osłyska 233, 366, 436
 Pod Pańskimi Łukami 233, 356
 Pod Pasternikami 233, 356, 381, 425
 Pod Petrykiem 233, 356, 379
 Podpietrus 233
 Pod Pietruszem 233, 356
 Pod Putią 233, 356, 426
 Podrównie 233, 357
 Pod Sabaryniackie 234
 Pod Skalą 234, 322, 356, 380
 Pod Smerekami 234, 321, 356, 380, 427
 Pod Studnią 234, 356
 Pod Szachtami 234, 356
 Pod Szeroki Kamień 234
 Pod Świętym Janem 230
 Pod Tarniami 235, 356, 381
 Pod Wapnem 235, 353, 356, 360, 381
 Pod Werch 235, 356
 Pod Werszki 235, 321, 356
 Pod Wierzchowiną 235, 356, 422
 Podwierzchpole 233, 357
 Pod Wygonem 235, 356
 Pod Wysoką 235, 365, 366, 369
 Pod Wysokim Brzegiem 235, 322, 356, 380
 Pod Żłobem 236, 357
 Polainska Hora 236
 Polana 236
 Polana Jama 236, 365
 Polana Leniska 174
 Polana Niżna 236, 366, 457
 Polana Popowa 236, 367, 432, 454
 Polana Strypciakowa 236, 365, 367
 Polana Swinne 285
 Polana Wyżna 236, 366, 457
 Polanka 236, 365
 Polanki 236, 365
 Polańska Góra 130, 236, 345, 347, 348, 424
 Polańska Woda 24, 237, 340, 396
 Polański 237
 Polańskie Jamy 237
 Polański Las 237, 364, 367, 424, 446
 Polański Lesik 237, 367, 424, 446, 454
 Polański Potok 237, 340, 396
 Pole Gaładowe 23, 237, 358, 425, 454
 Poloni 52, 237, 367, 407
 Polonki 238, 365, 420
 Poloszenie Dworskie 238
 Połowanki 238, 357
 Położenie Dworskie 238
 Pomiarki 238
 Pomirki 238, 357, 368, 399
 Pomirky 238
 Pomirok 238, 357
 Popadin 239
 Popadina 239
 Popadyna 239, 352, 354, 358, 399, 409, 432, 440, 456
 Popelak 239
 Popereczyna 239
 Popielak 239, 347, 348, 365, 368, 435
 Popińska Dołyna 240
 Popiłow Dziel 240
 Popiłów Dział 240
 Popiwska Hora 240, 347
 Popiwskie 240, 358, 400, 432, 436
 Popiwszczyzna 240, 358, 432
 Popostwo 240, 352, 358, 446
 Popowa Dołyna 240, 424
 Popowa Hora 240, 347, 432
 Popowe Czoło 240, 346, 347, 348, 349, 408, 432, 443, 456
 Popowe Perelohy 241, 427
 Popowy Łazek 241, 367, 432, 454
 Popówka 241, 331, 432, 456
 Popów Łozek 241
 Poprzeczyny 241, 356, 420
 Porgajczwiwka 241, 331, 400
 Posada 241
 Posadzka Droga 242, 373, 375, 420
 Posadzkie 242, 358, 383, 454
 Posadzki Las 242, 367, 369, 424, 446
 Potasznia 242, 367, 368, 409, 457
 Poticzok 163, 242, 338, 340, 342, 422, 425, 426, 427
 Potik Wilchowy 243
 Potoczki 242, 355, 425
 Potok Abramowski 71, 340

- Potok Banny 75, 395
 Potok Chomy 242, 339, 445, 454
 Potok Głęboki 122
 Potoki 243, 338, 339, 340, 342, 355, 359,
 391, 425, 436
 Potoki Popa 243, 339, 342, 437
 Potok Koło Dudzinka 243
 Potok Olchowy 243, 339, 382, 422, 424
 Potok Olchowaj 243
 Potok Surowiczny 237
 Potok Średni 284
 Potok Świnny 285
 Potok Teresciański 243, 336, 342, 396,
 425, 436
 Poza Wodę 243, 330
 Półwiertek 244, 352, 357, 425
 Półwiertki 101, 244, 357, 425
 Prełuka 30, 244, 363, 367, 409, 428, 457
 Prełuki 244, 367, 409, 428
 Prockównia 244, 331
 Prołuka Mała 244, 428
 Prołuka Wielka 244, 428
 Pruty 245, 357, 427
 Przedgórze 245, 356, 395, 438
 Przed Górą 245
 Przed Hanzelówką 245, 357
 Przed Karolikiem 245, 356, 381
 Przednia Jagusztyna 245, 408
 Przednie Pastwisko 245, 384, 402
 Przedszkole 205
 Przegrrody 245, 357, 359, 399, 403, 456
 Prześniczka 246, 356
 Przydatki 246, 357, 399
 Przygnoje 246, 356, 366, 369, 399, 438
 Przykopa 246, 377
 Przy Murku 246, 356, 381, 456
 Psia Góra 247, 347, 377, 378, 420
 Psia Ulica 247, 375, 394, 404, 427, 441,
 456
 Psi Cmentarz 247, 377, 378
 Pstczyńska 247
 Pstrzyńska 140, 247, 347, 392, 409
 Puchalinka 247
 Puchaliny 247
 Puchaliński 247, 340
 Puchalów 15, 247, 337, 339
 Pustyj Łazok 247
 Pusty Łazok 247, 367, 422, 426
 Puth 248, 371, 375, 400, 426
 Putiska 248, 357, 367, 375, 426
 Putyska 248, 357, 375, 399, 426
 Pylasta Put 248, 375, 376, 401, 409, 426,
 438, 456
 Pytlówka 248, 374, 404
- R**
- Radił 248, 249
 Radiów 248, 249, 331, 393, 394
 Radiów-Stasianie 249, 331
 Radiw 249, 330
 Radkówka 249, 331
 Radów 248, 249, 340
 Rady 36, 249, 393, 394, 465
 Radziecki 249
 Radzieckie 249, 358, 383, 441
 Radziów 249
 Rakiwskie 249, 331, 409
 Rakowiska 249
 Ratusz 250, 376, 428, 440, 441, 456
 Repejdzianka 250, 331
 Riczki 250, 365, 368, 425, 436
 Rokitowiec 250, 339, 347, 425, 436
 Rokity 250, 251, 356, 366, 425
 Rokyta 251, 425
 Rokyty 250
 Rokyty Krywe 251, 365, 425, 426
 Rola Aleksiewiczówka 251, 358
 Rola Alexiewiczówka 251
 Rola Czupalowka 251, 358, 455
 Rola Karbowka 251, 358, 455
 Rola Kotowka 251, 358
 Rola Markowka 251, 358
 Rola Rabeyowka 251
 Rola Rabiejówka 251, 358
 Rola Romanikowka 251, 358
 Rola Ruszczakowka 251, 358
 Rola Śalamakowka 252, 358, 455
 Rola Taraszowka 252, 358, 455
 Romanykiw Horbok 252, 347, 402, 424
 Rosolak 49, 252, 338, 340, 382, 409, 457
 Rowynie 252, 355, 399
 Rozputie 252, 367, 427, 437
 Rozticzki 252, 253
 Roztoczka 252, 338
 Roztoczki 252, 253, 338, 356, 365, 366,
 368
 Roztoczki 253
 Roztoka 54, 253, 338, 355

- Roztoki 253, 338, 355
 Równia 27, 253, 355, 427
 Równie 254, 355, 427, 436, 438
 Rudawa 254, 338, 409, 457
 Rudawka Bach 254, 340
 Rudawski Lis 254, 367, 369, 424, 446
 Rudziwierski 249
 Ruska Dolina 254
 Ruska Góra 255, 347, 383, 445
 Ruska Kamarka 255, 408
 Ruska Kiczura 255, 347, 383, 445
 Ruskie Łąki 255, 358, 383, 445, 458
 Ruskie Smreki 255, 367, 437, 445
 Ruztička 255, 355
 Rydarskie 255, 358, 383, 399, 404, 445
 Rynek 256, 325, 326, 330, 333, 392, 428,
 440, 441, 456
 Rystwo 256, 358, 400, 432
 Rywka 256, 331, 437
- S**
 Sabaryniwka 256
 Sabarynówka 256, 331
 Sad 256, 329, 330, 406, 435
 Sakiwśkij 256
 Sakowski 256, 339, 406
 Salaszyska 256, 353, 357, 359
 Sasównia 257, 331
 Sawczakównia 257, 331
 Sawczatiwka 257
 Schachty B 277
 Schachty Bach 277
 Schachty Wald 277
 Semenikowe Pasiki 257, 367, 368, 425,
 445, 455
 Semenikowe Pasiky 257
 Seređnia Debr 257, 355, 424, 426
 Seređniański Wierch 257, 347
 Seređnia Roztoka 257
 Seređni Werch 284, 347, 348, 426
 Seređni Wirch 284
 Seređyna 258, 330, 332
 Shurovyczny Pothok 237
 Sicziwka 258, 331
 Sidlowec 258, 346, 366
 Sidlowec Wald 258
 Sidorowa Góra 258, 347, 358, 392, 394,
 402, 404
 Sidorówka 258, 331
- Sihła 276
 Sikora 258
 Sikorówka 258, 331
 Sinij Bereh 258
 Siny Brzeg 258, 259, 346, 366, 369, 382,
 424, 426, 457
 Siny Wyr 201, 259, 338, 341, 426
 Siódemka 259, 366, 368
 Siroky 280
 Sitnyky 260, 366, 427
 Siwa Łąka 260, 355, 382
 Siwego Potok 260, 339, 454
 Siwice 260, 355
 Siwina 260, 355, 382
 Siwiny 168, 260, 355, 365, 382
 Skaliwka 261
 Skała 23, 261, 346, 427
 Skałka 261, 338, 365, 368, 427, 439
 Skałówka 261
 Skarzinky 261
 Skarżonki 261, 358, 399, 420, 438
 Skierczacki Potok 262, 339
 Skierczakównia 262, 331
 Skircykówka 262, 331
 Sklarskyj Diw 280
 Sklepiska 262, 357, 384, 456
 Skomialowa Działka 262, 358
 Skorodny Potok 263
 Skosiki 263, 356
 Skworcowa Studzienka 263, 339, 342,
 420, 445, 454
 Słotwice 263
 Słotwina 263, 355, 437
 Smereczanka 264, 340, 390, 394, 427
 Smereczanski 264
 Smereczni 264
 Smereczny 264, 339
 Smereki 264, 366, 427, 458
 Smerekow 264, 366, 427
 Smoleniówka 264, 331, 404, 438
 Sobolcowy Wygon 264, 373, 374, 376, 426
 Sobolec 265, 355, 376
 Sokoriłki 265
 Sokorówki 265, 326, 331, 358, 400
 Soltystwo 265
 Sołotwina 24, 47, 263, 338, 355, 382,
 388, 394
 Sołotwyna 263
 Sołtyskie 265, 358

- Sołtyski Werch 265, 346, 347
 Sołtystwo 26, 265, 266, 330, 332, 333,
 358, 383, 393, 446, 454
 Sołysko 266, 365, 457
 Somiaczy 266, 339, 406
 Somiaczyj Potik 266
 Sosny 266, 356, 366, 367, 369, 458
 Sosny Motyczkowe 266, 356, 367, 369
 Spaleniska 266
 Spalenyska 266
 Spalona 266, 331, 332, 333, 393, 394, 459
 Spalony Las 267, 368, 424
 Spalensko 267, 368, 369
 Spawianczyn 267, 339, 436
 Spod Budy 267, 339, 455
 Spod Grobli 267, 321, 330, 456
 Spod Wysokiej 267, 340
 Spod Zrębu 268, 339, 425
 Srebinki 268, 355, 427, 436
 Srednie 284
 Sridnie 284
 Srokocz 268, 358
 Srybny Dział 268, 446
 Stachiwnia 268, 331
 Stadniczy 268, 337, 339, 456
 Staiska 268, 358, 427
 Staje 269, 357
 Stajonka 164, 269, 357, 420
 Stara Doroha 269
 Stara Droga 269, 375, 422, 426
 Stara Poczta 269, 376, 455
 Stara Szkoła 270, 376, 456
 Stary Wygon 272, 352, 357, 375, 384, 426
 Stary Zrub 272, 367, 368, 425, 457
 Staschania 272
 Stasiania 272, 326, 331, 333, 393
 Stasianie 272
 Stasikowa Łąka 272, 358, 425, 439
 Staw 272, 357
 Stawiska 273, 357, 456
 Stawliniec 273, 339, 340, 356, 357, 367,
 427, 438
 Stecówka 274, 331, 436
 Stefuruwnie 281
 Sthryny 274
 Strinny 274, 337, 340
 Strumy 274, 337, 338, 407
 Strybiska 274
 Strybyszka 274
 Strybiżka 274, 345, 347
 Strypczawka 236
 Strzebuska 274
 Studeni 274
 Studeny 274
 Studeny Werch 274, 347, 382, 423, 457
 Studeny Wierch 274
 Studeny Wirch 274, 423
 Studeny Wrch 274
 Studnia u Dobrej 275, 339, 446
 Studnik 275, 338, 382
 Sucha Rika 275, 338, 382, 425
 Suchawski 275, 339
 Suchy Dół 275, 338, 382
 Suchy Wirch 275, 346, 457
 Surowica 276
 Surowicka Droga 276, 373, 374
 Surowiczny Las 276, 367, 424, 446, 454
 Surowiczny Potok 237
 Swadłówka 316
 Swadłufka 316
 Swinnyj 285
 Swojkowa 276, 347, 407
 Swójków 276, 354, 358
 Syhły 276, 366, 399, 409, 429
 Syndziania 276, 358
 Syni Bereh 259, 426
 Synij Bereh 259
 Syny Bereh 258
 Syrniakiwka 277, 358
 Sywyna 260
 Szachti las 277
 Szachty 277, 322, 340, 347, 356, 364,
 367, 384, 395, 405, 406
 Szachty B 277
 Szachty Bach 277, 340
 Szachty las 277, 367
 Szalena 278, 355, 400, 440
 Szańcy 48, 278, 354, 357, 359, 384, 403,
 443, 455, 458
 Szczerbowyj Potok 278
 Szczerbowy Potok 278, 339
 Szczerbów Potok 278, 422
 Szczob 15, 278, 345, 346, 399, 427, 437
 Szczobek 279, 346
 Szczobny Poticzok 279, 425
 Szczomb 279, 346, 427
 Szczyrbów 278
 Szeprut 279, 340, 366

Szeroka Łąka 279, 355, 425
 Szeroka Łuka 279
 Szeroki 280
 Szerokie Łąki 280, 352, 355, 360
 Szeroki Kamień 280
 Szeroki Potok 280, 338, 396
 Sześciorak 280, 329, 330, 435
 Szkalarskyj Dił 280
 Szkentowy Las 280, 369, 402, 424
 Szklarska Góra 280, 347, 350
 Szklarski Dił 280, 422, 446
 Szklarskie Potoki 281
 Szklarski Potok 281, 340, 390
 Szklary Bach 281
 Szkolne 281, 358, 383, 454
 Szkółki 281, 366, 368
 Szoltistwo 265
 Szyfuriwnia 281, 331, 422
 Szyfurównia 281
 Szubiakównia 281, 331
 Szymkiw Łazok 281, 423
 Szymków Łaz 281, 367, 422, 423, 455
 Szymylak 282, 358
 Szypacka Studzienka 282, 339, 454
 Szypacki Łozyk 282, 367, 455
 Szyroka Wuka 279
 Szyroki 280

Ś

Ścieżka przez Tarnie 282, 374, 420, 426
 Śliwiacki Wygon 282, 375, 376, 420, 454
 Śmietaniłka 283
 Śmietanówka 282, 283, 331, 358, 401
 Średni 243, 268, 283, 284, 330, 332, 333, 337, 338, 340, 347, 398, 399, 420, 426
 Średnia Góra 283, 346, 382, 396, 423, 426
 Średnia Łąka 283, 355, 425
 Średnie 283, 284
 Średnie Pola 283, 356, 426
 Średni Koniec 283, 330, 332, 333, 420
 Średni Potok 283, 337, 338, 340, 398, 426
 Średni Werch 284
 Środek 284, 330
 Śródpola 284, 356
 Świata Studnia 284
 Święta Studzienka 284, 339, 342
 Święta Woda 284, 285, 339, 340, 432
 Świnne 236, 285, 367, 395
 Świnny 24, 285, 340, 395

T

Taba 285
 Tabor 34, 51, 75, 285, 336, 337, 340, 387, 445
 Tabur 285
 Tachliwka 287
 Tama 286, 339
 Targowica 286, 330, 333, 441, 456
 Tarnie 286, 355, 358, 383, 420
 Tarnie Pańskie 286, 358, 383
 Terescjansky 243
 Tereścianka 243
 Tereścianki 243, 286
 Tereściański 243
 Ternianki 15, 286, 352, 355
 Tiahłówka 287, 331, 400
 Tokarnia 287, 346, 392, 395, 403, 408
 Tornie 286, 355
 Trakt Węgierski 287, 372, 374, 391, 405
 Tretia Łuka 288, 356, 425
 Trubeliwka 288, 331, 400
 Trzcianka 243
 Trześniów Potok 288, 339, 382
 Trzy Purolki 288, 357, 436
 Tureczkowa Kamarka 288, 358
 Tylawski Dział 289, 446
 Tylawskij Dił 289, 347
 Tylichowa Studzienka 289, 339, 454
 Tyliński Dił 289

U

Ubicz 289
 Ubocz 23, 26, 210, 289, 346, 350, 424, 436, 438
 Uboczne 289
 U Dobrej 289
 Uhlarka 289, 367, 368, 427, 457
 U Jana 290, 376
 ulica Dalejowska 102
 ulica Daliowska 102
 ulica Krakowska 290, 371, 376, 394, 404, 441, 456
 ulica Lwowska 290, 371, 376, 394, 404, 441, 456
 ulica Rozpatrz 290, 375, 406, 441
 ulica Węgierska 290, 371, 372, 374, 404, 441, 456
 ulica Wolańska 290, 371, 394
 Urbaników Potok 290, 339

V

Vapienny Visloczek 292

Visloczek Vapienny 292

W

Wadernik 290, 322, 339, 427, 458

Wadiacki Czopok 291, 346, 347, 392

Wadiackij Wyrzok 291

Wadiacki Werszok 291, 347, 392

Wajtostwo 302

Walowa Górka 291, 346, 347, 424

Wanderiak 291, 346, 347

Wandyriak 291, 358, 366, 375, 376, 406

Wapelnik 292

Wapena 292

Wapenna 143, 292, 338

Wapenna Bach 292

Wapielnik 292, 336, 338, 389

Wapiennik 292, 355

Wapienny Potok 292

Wapnisko 292, 367, 437, 457

Wapno 292, 346, 348, 366

Warchoł Łaz 292, 367

Wariankiwnia 292

Wariankównia 292, 331, 333, 399, 422, 450

Wasilówki 24, 293, 340, 358, 396

Wasyliwki 293

Wasyłówka 293

Watuliwka 293, 331, 437

Waytostwo 302

Wątrobowy Potok 293, 339, 342

Węlykij Bystryj 296

Wengliska Pass 295

Werbicz 293, 336, 339, 395, 396, 406, 427

Werbicza 293

Werbki 293, 339, 427

Werbycz Wielgi 293

Werch 146, 163, 194, 235, 257, 274, 284, 293, 297, 346, 347, 348, 356, 424, 426, 440

Werch Beskida 293, 346

Werch Buczki 293, 346

Werchlazy 294, 356

Werchowa Put 294, 374, 401

Werchowina 297, 424

Werchowyna 297, 345, 346, 356, 424, 440, 456

Werch Serednianskyj 257

Werchy 294, 346

Weretiszów 294

Weretysov 294

Weretysził 294

Weretyszów 294, 295, 347, 358

Werjch 297

Werszek 294, 346, 424, 440

Werszgora 297, 346

Werszki 294, 346, 424

Wertysik 295, 356

Wertysził 294

Wesołe Miasteczko 295, 329, 331, 332, 399

Węgierka 41, 295, 337, 339, 342

Węgierski Wierzch 295, 372, 374

Węgliska 295, 347, 392, 397

W Górcie 295, 356

Wiata 295, 376, 435

Widernik 290

Wielga Łąka 296

Wielgi Werbycz 293

Wielka Bystra 296

Wielka Łąka 296

Wielka Podłozowa 296

Wielka Świetlica 296, 376, 401, 456

Wielki Bystry 24, 296, 338, 396, 422

Wielkie Bystri 296

Wielkie Zahorody 296, 355, 425

Wielki Potok 297, 338

Wielki Werbycz 293

Wierch 26, 257, 284, 297, 346, 347, 399, 423, 424, 426

Wierch 297, 346, 423

Wierzhgora 297, 346, 422, 438

Wierzchowina 297, 346, 356, 422, 424

Wierzch pole 298

Wierzcpole 298, 356, 364, 366

Wierzcpole Wald 298

Wieżysko 34, 298, 376, 384, 401, 441, 455

Wikarówka 298, 358, 454

Wilchowa 298, 366, 424

Wilchy 298, 339, 424

Wilcza Jama 298, 366, 458

Wilsznia 299, 364, 366, 424

Wilszyny 299, 356, 366, 424, 458

Wisloczek 299, 337, 338, 340, 389, 394, 406

Wisłok 16, 17, 33, 50, 80, 171, 261, 293,

- 299, 335, 336, 340, 389, 479, 481
 Woda Polańska 237
 Wojskowa Ścieżka 300, 375, 401, 426, 456
 Wojtasówka 300, 331
 Wolańska Droga 300, 374
 Wolańska Ścieżka 301, 374, 401, 420, 426
 Wołcze Jamy 301, 366
 Wołowa 301, 384, 436, 456
 Wołowec 301
 Wołowiec 301
 Woronowy Potok 301, 339, 438, 454
 Worotca 301, 357, 427, 456
 Wójtostwo 302, 358, 363, 367, 369, 383, 446, 454
 W Potoku 302, 356
 Wydernik 290
 Wydrnik 290
 Wygon 302, 352, 358, 375, 376, 426, 454
 Wygon Kościelny 302, 352, 358, 454
 Wyhyn 302, 375, 401, 426
 Wyrch 297
 Wyrchy 346
 Wyrjch 297
 Wysoka 302, 346, 348, 435
 Wysoka Kiczura 303, 346, 435
 Wysoki Dił 303
 Wysokij Dił 303, 346, 446
 Wyśnia Droga 303, 374, 426
 Wyśni Koniec przy Starej Drodze 303, 330, 332
 Wyżna Kacaniwka 303, 340
 Wyżnia Łuka 31, 303, 356
 Wyżnie Łąki 31, 303, 356, 426
 Wyżni Konec 303
 Wyżni Koniec 208, 303, 330, 332, 333, 426
 Wyżnyj Koniec 303, 426
- Z**
 Za Bereh 304, 356
 Za Bystrym 304, 357, 366, 369
 Za Cerkwią 304, 356, 381
 Zachaciwka 304, 356
 Zachyżne 304, 357
 Za Dalnym Potikom 304, 357
 Zademczykowa 304, 347
 Za Dilec 304, 366, 380
 Zadni 243, 304, 305, 339, 395
 Zadnia Jagusztyna 304, 356
 Zadnia Łuka 304, 356
 Zadnie Łazce 305, 366
 Zadnie Pastwisko 305, 366, 402, 457
 Zadni Potok 305, 339, 395
 Zadowczykowa 304, 305, 483
 Za Drogą Surowicką 305, 357, 381
 Zady 305, 366
 Za Głębokim Potokiem 305, 322, 357, 380, 426
 Zagóra 305, 356
 Za Górą 305, 356, 379
 Za Górką 306, 356
 Zagumiemek 306
 Zagumienki 306
 Zaguminki 306, 351, 356, 405, 407
 Za Hanzelówką 306, 357
 Za Hirką 306, 356
 Za Hłubokie 306, 356, 357, 380, 426
 Za Horbem 306, 357
 Zahoroda 306, 357, 425
 Zahorody 306, 357, 359, 425, 440
 Za Horow 306, 356, 424
 Za Jałyczkami 306, 356, 425
 Za Jarki 307, 357
 Za Jazem 307, 357, 380
 Za Kalwarią 307, 357, 380
 Za Kamarką 214, 307, 340
 Zakamieniec 307, 357, 437
 Za Kaminczarem 307, 356, 381, 450
 Za Karczme 307, 374, 376, 404, 455
 Za Karolikiem 307, 356
 Zakącie 355, 425
 Zakład 206
 Zakonnickie 307, 358, 446, 454
 Zakonnicki Potok 307, 340
 Zakończyna 308, 356
 Za Kościołem 308, 321, 330, 331
 Za Kurtym Poticzkom 308, 357, 380
 Za Kutem 308, 357
 Zakutia 308, 355, 425
 Zakutyna Hryškowa 308, 358, 455
 Zalidyszowa 309, 357
 Za Lipowską Drogą 309, 357, 380
 Zaliszczany 309, 356
 Za Łanem 309, 357
 Za Łazową Górą 309, 366
 Za Łozinami 309, 356
 Zamłyn 309, 356

- Za Mostem 309, 356
 Za Murami 309, 352, 354, 356, 381, 396, 407, 408, 440, 441, 455
 Za Murem 309, 396
 Za Obłazem 309, 357, 380
 Za Obłazom 309, 357
 Zapadliska 309, 338, 436
 Zapadni 309, 339
 Za Pasieką 310, 357, 395
 Zapotik 310
 Za Potokiem 310, 356
 Za Potokom 310
 Za Potokym Wilhowym 310, 357, 380, 425
 Za Przykopą 310, 357, 380
 Za Ruskim 310, 357, 380, 445
 Zaryska 310, 368, 438
 Za Skybą 310, 356, 393, 427, 440
 Zastrany Potok 310, 340, 399
 Za Starą Drogą 311, 356
 Za Stawem 311, 321, 330
 Zastawki 311, 356, 438
 Za Ścieżką 311, 321, 330
 Za Tarniami 312, 356, 380
 Za Ubiczom 312, 357, 380
 Zawadernik 312, 322, 357, 427
 Zawadka 312, 340
 Za Werch 312, 356
 Za Werchem 312, 357, 380
 Za Werjch 312, 356
 Za Werszkem 312, 366
 Zawerszki 312, 356
 Za Wodą 30, 312, 356, 380
 Zawoje 97, 237, 312, 355
 Za Wyrch Kamienia 313, 321, 357, 380
 Za Wyrjch 312, 356
 Za Zagon 313, 356, 425
 Za Zastawy 313, 339
 Zdziar 313, 357, 437
 Zdziary 313, 357
 Zegarówka 314, 358, 383, 454
 Zhari 314, 357
 Zielona Góra 314, 346, 382, 424, 477
 Zil 258, 314, 330, 333, 456
 Zimna Studzienka 314, 338, 382, 457
 Zimna Woda 315, 338
 Zimny Potoczek 315, 338, 425, 457
 Zimny Potok 315, 338, 382, 422
 Zimny Wierch 274, 423
 Zimny Wierzch 274
 Złota Bania 315, 358, 457
 Zołdnirska 318
 Zrąb 316, 366, 368, 425, 457
 Zrub 316
 Zrubanki 316, 366, 457
 Zwadływka 316, 340, 358
 Zwaliska 316, 346, 438
 Zwezło 316, 346
 Zwierzyniec 316, 367, 370, 395
 Zwieżliska 317, 346
 Zwirce 317, 346
 Zwyzli 317
 Zydranowa Bach 24, 317, 388, 394
 Zydranowska Droga 317, 374, 376
 Zydranowska Ścieżka 317, 374
 Zydranowski Bach 24, 317, 340, 388, 394
- Ż**
 Żdżary 313
 Żwiernik 316
- Ž**
 Žabski Wyr 317, 339, 399, 429
 Žbyrki 318, 427, 457
 Žbyry 318, 346, 356, 427, 457
 Žebraczyna 318, 340, 358
 Žebrak 318, 358
 Želazna Woda 318, 457
 Žołnierska Polana 318, 364, 368, 370, 459
 Žółta 319, 338
 Žółty 319, 338, 346, 382, 424, 426, 457
 Žółty Bereh 319, 346, 424, 426
 Žydił Kut 319, 331, 333, 358, 445, 458

